Kiçi Injil

Syn

Bu Isanyň taglymatyny we Onuň öwreden, salgylanma eden we ýerine ýetiren ýazgylaryny iň gowy görkezmek üçin seresaplylyk bilen saýlanyp alnan gadymy grek tekstleriniň ýygyndysydyr. Biziň maksadymyz size asyl grek diliniň takyk görnüşini häzirki zaman, okalýan formatda mümkin boldugyça ýakyn hödürlemekdir.

Duýduryş

Bu terjime asyl grek Septuaginta we Wizantiýa tekstlerinden uly dil modelleri bilen döredildi. Şonuň üçin ol asyl diliň medeniýetiniň we grammatikasynyň köp elementlerini öz içine alýar, ýöne şeýle hem ýalňyşlyklary hem öz içine alyp biler. Eger bir zat geň görünse, asyl grek tekstini barlaň. Eger ýalňyşlyk tapsaňyz, ony jesusislord@joshuabible.com salgysyna iberiň.

Ygtyýarnama

Siz bu terjimäni bölekleýin ýa-da doly göçürip ýaýratmaga rugsadyňyz bar. Ony üýtgetmäge ýa-da satmaga rugsadyňyz ýok. Eger ýalňyşlyk tapsaňyz, jesusislord@joshuabible.com salgysyna e-poçta iberiň, şeýlelik bilen biz ony düzedip, size täzelenen neşiri berip bileris.

Matta Hoş Habary

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Markus Hoş Habary

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Ýahýa Hoş Habary

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Ýakubyň haty

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Petrusuň haty

| 1 | 2 | 3

Ýahýanyň haty

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Didahe

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Gelip çykyş

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Çykyş

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Sanlar

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Kanun gürrüňi

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Ýuşa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Matta Hoş Habary

1

Isa Mesihiň, Dawudyň oglunyň, Ybraýymyň oglunyň nesilleriň kitaby. Ybraýym Yshaky doglurdy, Yshak bolsa Ýakuby doglurdy, Ýakup bolsa Ýahudany we onuň doganlaryny doglurdy, Ýahuda bolsa Peresi we Zerany Tamardan doglurdy, Peres bolsa Hesrony doglurdy, Hesron bolsa Aramy doglurdy, Aram bolsa Aminadaby doglurdy, Aminadab bolsa Nahşony doglurdy, Nahşon bolsa Salmony doglurdy, Salmon bolsa Boazy Rahabdan doglurdy, Boaz bolsa Obedi Rutdan doglurdy, Obed bolsa Jeşaýy doglurdy, Jeşaý bolsa patyşa Dawudy doglurdy. Dawut patyşa bolsa Süleýmany Urýanyň aýalyndan döredi, Süleýman bolsa Rehobamy döredi, Rehoboam bolsa Abýany döredi, Abýa bolsa Asany döredi, Asa bolsa Ýehşafaty döredi, Ýehşafat bolsa Ýoramy döredi, Ýoram bolsa Uziýany döredi, Uziýa bolsa Ýotamy döredi, Ýotam bolsa Ahazy döredi, Ahaz bolsa Hizkiýany döredi, Hizkiýa bolsa Manassany döredi, Manassa bolsa Amony döredi, Amon bolsa Ýosiýany döredi, Ýosiýa bolsa Ýekoniýany we onuň doganlaryny Babilona sürgün wagtynda döredi. Babilden

sürgün edilenden soň Ýehoniýa Şealtiýeli dogurdy, Şealtiýel bolsa Zerubbabeli dogurdy, Zerubbabel bolsa Abihyny dogurdy, Abihu bolsa Elýakimi dogurdy, Elýakim bolsa Azory dogurdy, Azor bolsa Sadogy dogurdy, Sadog bolsa Ahimi dogurdy, Ahim bolsa Eliudy dogurdy, Eliud bolsa Eleazary dogurdy, Eleazar bolsa Mattany dogurdy, Mattan bolsa Ýakuby dogurdy, Ýakub bolsa Meryemiň äri Ýusuby dogurdy, ondan Mesih diýlip atlandyrylýan Isa dogldy. Şeýlelikde, Ybraýymdan Dawuda çenli ähli nesiller on dört nesil, Dawutdan Babil sürgünine çenli on dört nesil we Babil sürgüninden Mesih gelýänçä on dört nesildir. Isa Mesihiň dogluşy şeýle boldy. Onuň ejesi Meryemiň Ýusuba nişanlanandan soň, olar bile bolmazdan öň, ol Mukaddes Ruhdan göwreli tapyldy. Ýusup bolsa onuň eri adalatly adam bolup, ony açykdan utandyrmak islemeýänligi sebäpli, ony gizlinlikde boşamak isledi. Şular hakda ol pikir edeninden soň, ine, Rebbiň perişdesi düýşde oňa peýda bolup aýtdy: Ýusup, Dawudyň ogly, Meryemi aýalyň edip almakdan gorkma, sebäbi onuň içinde doglan çaga Mukaddes Ruhdan bolýar. Ol ogul dögüp berer we sen onuň adyny Isa diýip çagyrarsyng, sebäbi ol özi öz halkyny olaryň günälerinden halas eder. Bu ähli bolup geçdi, Rebbiň pygamber arkaly aýdan sözüniň ýerine ýetmegi üçin: Ine, gyz göwreli bolar we ogul dograr, we olar onuň adyny Emmanuel atarlar, bu terjime edilende biziň bilen Hudaý diýmekdir. Ukydan oýanandan soň, Ýusup Rebbiniň habarçysynyň oňa buýran ýaly ýasady we öz aýalyny aldy, we ol öz ilkinji doglan ogulyny dogurýança ony bilmedi, we onuň adyny Isa diýip atlandyrdy.

2

Isa Ýahudyýanyň Beýtlehem şäherinde doglanda, patyşa Hirodusyň günlerinde, ine, gündogardan majuslar Iýerusalime gelip aýtdylar: Ýahudylaryň doglan patyşasy nirede? Biz onuň ýyldyzyny gündogarda gördük we oňa sežde etmäge geldik. Eşidip, patyşa Hirod alada galdy we ähli Iýerusalim onuň bilen, we halkyň ähli ýokary ruhanlary we ýazyjylary ýygnap, ol olardan Mesih nirede dogulýar diýip soraýardy. Olar bolsa oňa aýtdylar: Ýahudanyň Beýtleheminde; sebäbi pygamberiň üsti bilen şeýle ýazylypdyr: we sen, Beýtlehem, Ýahuda topragy, Ýahudanyň ýolbaşçylarynyň arasynda hiç hili iň kiçi dälsiň; sebäbi senden ýolbaşçy çykar, ol meniň halkym Ysraýyly bakar. Soň Hirod gizlinlikde jadygöýleri çagyryp, olaryň ýanyndan peýda bolan ýyldyzyň wagtyny takyk anyklady, we olary Beýtleheme iberip aýtdy: gidiň we çaga hakda takyk gözläň, haçan tapanyňyzda bolsa, maňa habar beriň, şonuň üçin men hem gelip oňa sežde ederin. Olar patyşany eşidip gitdiler, we ine, gündogarda gören ýyldyzy olary öňe alyp gitdi, gelip çaganyň ýeriniň üstünde durdy. Ýyldyzy görüp gaty uly şatlyk bilen şatlandylar, we öýe gelip çagany onuň ejesi Meryem bilen gördüler, we ýykylyp oňa sežde etdiler, we hazynalaryny açyp oňa sowgatlar getirdiler: altyn we günlük we mirra. We düýşde Hirodusyň ýanyna gaýdyp gelmezlik barada duýdurylyp, başga ýol bilen öz ýurtlaryna gitdiler. Olar yza çekilenden soň, ine, Rebbiniň habarchysy düýşde Ýusuba peýda bolup aýdýar: Turşuna, çagany we onuň ejesini alyp Müsüre gaç we ol ýerde

bol men saňa aýdýança, sebäbi Hirod çagany gözlemek isleýär ony ýok etmek üçin. Ol bolsa turup çagany we onuň ejesini gijeleýin alyp Müsüre gitdi, we ol ýerde Hirodusyň ölýänçä boldy, şonuň üçin Rebbiň pygamber arkaly aýdan sözüniň ýerine ýetmegi üçin: Müsürden Meniň oglumy çagyrdym. Soň Hirod majuslar tarapyndan aldandygyny görüp, gaty gaharlanyp, adam iberip, Beýtlehemde we onuň ähli serhetlerinde iki ýaşly we ondan kiçi çagalaryň hemmesini öldürdi, majuslardan anyk bilip alan wagtyna görä. Şonda Ýeremýa pygamber tarapyndan aýdylan söz ýerine ýetdi, aýdýardy: Ses Ramada eşidildi, ýas we aglamak we uly ýas; Rahel öz çagalaryny aglaýardy, we teselli almak islemedi, sebäbi olar ýok. Herodyň ölenden soň, ine, Rebbiniň habarçysy düýşde Ýusuba Müsürde peýda bolýar we aýdýar: turup, çagany we onuň ejesini alyp, Ysraýyl ýurduna git, sebäbi çaganyň ruhuny gözleýänler öldüler. Ol bolsa turandan çagany we onuň ejesini alyp, Ysraýyl ýurduna geldi. Eşidip ýöne Arhelausyň Ýahudyýada kakasy Hirodun ýerine höküm sürýändigini, ol ýere gitmäge gorkdy; emma düýşde duýdurylandan soň Galileýanyň ýerlerine çekildi, we gelip Nazaret diýilýän şähere ýerleşdi, şonuň üçin pygamberler arkaly aýdylan söz ýerine ýetirilsin diýip, Nazaraýly diýlip atlandyrylar.

3

Şol günlerde Ýahýa Çokundyryjy gelýär, Ýahudyýanyň çölünde wagyz edip we aýdyp: Toba ediň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy

ýakynlaşdy. Bu sebäbi, Yşaýa pygamber tarapyndan aýdylan söz: Çölde gygyrýanyň sesi: Rebbiň ýolyny taýýarlaň, onuň ýollaryny göni ediň. Ýöne Ýahýanyň özi düýe ýüňünden eşik we biline deri guşak dakynypdyr, onuň iýmiti bolsa çekirtge we ýabany bal bolupdyr. Soň Iýerusalim we ähli Ýahudyýa we Iordanyň ähli töweregindäki sebiti oňa tarap gitdi, we olar Iordanda onuň tarapyndan çokundurylýardylar, öz günälerini boýun alýardylar. Ýöne Farisaýlardan we Saddukaýlardan köpüsiniň onuň baptizmasyna gelýänini görüp, olara aýtdy: Ýylan nesilleri, size gelýän gazapdan gaçmagy kim görkezdi? Şonuň üçin toba etmäge mynasyp miwe ýetiriň we öz içiňizde: Biziň Ybraýym atamyz bar diýip pikir etmäň. Men size aýdýaryn, çünki Hudaý bu daşlardan Ybraýyma çagalar galdyryp bilýär. Palta eýýäm agaçlaryň kökünde ýatyr, şonuň üçin gowy miwe bermeýän her agaç kesilýär we oda taşlanýar. Men hakykatdanam sizi suwda toba etmäge çümdürýärin, ýöne menden soň gelýän menden güýçlüdir, men onuň köwşüni götermäge mynasyp däl, ol özi sizi Mukaddes Ruhda we otda çümdürer. Onuň elinde sowlap aýyrmak çarçuwasy bar we ol öz harmanyny düýpgöter arassalar, bugdaýyny ammaryna ýygnar, ýöne samany öçmejek otda ýakar. Soň Isa Galileýadan Iordan derýasyna Ýahýanyň ýanyna gelýär, onuň tarapyndan suwa çümülmek üçin. Ýöne Ýahýa oňa päsgel berip aýtdy: Meniň seniň tarapyňdan çokundyrylmaga mätäcim bar, sen bolsa maňa gelýärsiňmi? Jogap berip, Isa oňa aýtdy: Häzir goýber; çünki şeýdip ähli dogrulygy ýerine ýetirmek biziň üçin laýykdyr. Soň ol ony goýberdi; we çokundyrylan Isa derrew suwdan çykdy; we ine asmanlar oňa açyldy, we ol Hudaýyň Ruhynyň kepder ýaly

inýändigini we oňa gelýändigini gördi; we ine asmandan ses aýdýardy: Bu meniň söýgüli Oglum, men oňa razy boldum.

4

Soň Isa çöle äkidildi Ruh tarapyndan şeýtan tarapyndan synag edilmek üçin, we kyrk gün we kyrk gije agyz bekläp, soňra aç boldy. We synag ediji oňa ýakynlaşyp aýtdy: Eger sen Hudaýyň Ogly bolsaň, şu daşlaryň çörek bolmagyny buýur. Ýöne ol jogap berip aýtdy, ýazylandyr, adam diňe çörek bilen däl, eýsem Hudaýyň agzyndan çykýan her bir söz bilen ýaşar. Soň şeýtan ony mukaddes şähere alyp gidýär, we ony ybadathananyň beýik ýerinde goýýar we oňa diýýär: eger sen Hudaýyň ogly bolsaň, özüňi aşak taşla; sebäbi ýazylypdyr welin ol öz habarçylaryna seniň hakynda buýruk berer, we olar seni ellerinde göterler, belki seniň aýagyň daşa çarpmasyn diýip. Isa oňa aýtdy: Ýene ýazylandyr: Rebbiň Hudaýyňy synamarsyng. Ýene şeýtan ony gaty beýik daga alyp barýar we oňa dünýäniň ähli patyşalyklaryny we olaryň şöhratyny görkezýär we oňa diýýär: bularyň hemmesini saňa bererin, eger ýykylyp maňa sežde etseň. Şonda Isa oňa diýýär: Git meniň yzynymdan, şeýtan, sebäbi ýazylan: Rebbiň Hudaýyňa sygynarsyň we diňe Oňa hyzmat edersýň. Soňra şeýtan ony goýberdi we ine, habarçylar gelip, oňa hyzmat etdiler. Isa Ýahýanyň tussag edilendigini eşidip, Galilä çekildi, we Nazareti taşlap, gelip Kapernauma ýerleşdi, deňiz boýundaky, Zebulonyň we Naftaliniň serhetlerinde, şonuň üçin ýerine ýetirilsin Ýşaýa pygamber

arkaly aýdylan söz: Zebulonyň ýeri we Naftaliniň ýeri, deňziň ýoly, Iordanyň aňyrsynda, milletleriň Galilasy, garaňkylykda oturan halk uly ýagtylygy gördi, we ölümiň ýerinde we kölgesinde oturanlara ýagtylyk dogdy olara. Şondan soň Isa wagyz edip başlady we şeýle diýdi: Toba ediň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy ýakynlaşdy. Galilýa deňziniň ýanyndan ýöräp, iki dogany gördi, Simony, Piter diýlip atlandyrylýany we Andreýany, onuň dogany, deňze tor taşlaýandyklary; olar balykçylardylar; we olara aýdýar: meniň yzyndan geliň we men sizi adamlaryň balykçylaryna ederin. Olar bolsa derrew torlary taşlap, oňa yzyna düşdüler. We şol ýerden ilerläp, ol beýleki iki dogany gördi: Zebediýanyň ogly Ýakuby we onuň dogany Ýohany, olaryň atasy Zebediýa bilen gämide torlary düzedýärkä, we olary çagyrdy. Olar derrew gämini we atalaryny taşlap, oňa eýerdiler. Isa ähli Galileýany aýlap ýördi, olaryň ýygnanaklarynda öwredip, patyşalygyň hoş habaryny wagyz edip we halkyň arasynda ähli keseli we ähli kemselligi bejerdip. Onuň hakynda habar tutuş Siriýa ýaýyldy, we olar oňa erbet saglykly adamlaryň hemmesini getirdiler, dürli keseller we azaplar bilen tutulanlary, we jynlar tutanlary we aýyň täsiri astyndakylary we ysgynçlary, we ol olary bejertdi. Köp märekeler oňa yzarlady Galileýadan we Dekapolisden we Iýerusalimden we Ýahudadan we Iordan deryasynyň aňyrsyndan.

5

Märekäni görüp, ol daga çykdy, we oturanyndan soň, onuň şägirtleri oňa ýakynlaşdylar, we ol agzyny açyp, olara öwredip aýtdy: ruhy taýdan garyp bolanlar bagtlydyr, sebäbi asmanlaryň patyşalygy olaryňkydyr. Ýas tutýanlar bagtly, sebäbi olar teselli bererler. Hözür edenler gutly, sebäbi olar ýeri miras alar. Adalat üçin açlyk çekýänler we susamlar bagtly, sebäbi olar doýurlar. Rehimli adamlar gutly, sebäbi olara rehim görkeziler. Ýüregi arassa adamlar bagtly, sebäbi olar Hudaýy görerler. Parahatçylyk getirýänler bagtlydyr, sebäbi olar Hudaýyň ogullary diýlip atlandyrylarlar. Adalat üçin yzarlanýanlar gutly, sebäbi asmanlaryň patyşalygy olaryňkydyr. Siz bagtlydyrsyňyz, haçan-da olar sizi masgaralaýarlar we yzarlaýarlar we meniň üçin ýalan aýdyp, siziň baraňyzda ähli erbet sözleri aýdýarlar. Şatlanyň we şatlanyň, sebäbi siziň sylaglaryňyz asmanlarda uludyr, çünki siziň öňüňizdäki pygamberleri hem şeýle yzarladylar. Siz ýeriň duzy bolýarsyňyz; eger duz samsyk bolsa, näme bilen duzlanar? Indi hiç zada güýçli däl, diňe daşary taşlanmakdan we adamlar tarapyndan deprelenmekden başga zat däl. Siz dünýäniň yşygysyňyz. Dag üstünde ýerleşen şäher gizlenip bilmeýär; adamlar çyra ýakýarlar we ony ölçeg gaby astyna goýmaýarlar, ýöne çyradanyň üstüne goýýarlar, we ol öýdäki ähli adamlara yşyk berýär. Şeýlelikde siziň yşygyňyz adamlaryň öňünde şöhle saçsyn, şonuň üçin olar siziň gowy işleriňizi görsünler we Asmanlarda bolan Ataňyzy ulalasynlar. Pikir etmäň, men kanuny ýa-da pygamberleri ýok etmäge geldim diýip; men ýok etmäge däl, eýsem ýerine ýetirmäge geldim. Amen, çünki size aýdýaryn, asman we ýer geçip gitýänçä, kanunyň bir iota ýa-da bir çyzgysy hem geçip gitmeýär,

hemmesi ýerine ýetýänçä. Kim eger şonuň üçin bu iň kiçi buýruklaryň birini bozsa we adamlary şeýle öwretse, ol asmanlaryň patyşalygynda iň kiçi atlandyrylar, ýöne kim ýerine ýetirse we öwretse, ol asmanlaryň patyşalygynda uly atlandyrylar. Men size aýdýaryn, eger siziň adalatlylygyňyz ýazyjylaryň we Farisaýlaryň adalatlylyklaryndan has köp artyk bolmasa, asla asmanlaryň patyşalygyna girmersiňiz. Siz gadymy adamlara Öldürmezlik edersiň diýlip aýdylandygyny eşitdiňiz, ýöne kim öldürse, hökümiň öňünde günäkär bolar. Men size şuny aýdýaryn: öz dogansyna sebäpsiz gahar edýän her bir adam hökümiň öňünde günäkär bolar, öz dogansyna raka diýen adam geňeşiň öňünde günäkär bolar, akmak diýen adam bolsa ot jehennemine günäkär bolar. Eger şonuň üçin sen öz sowgadyňy gurbanlyk sypasynyň üstünde hödürläseň we ol ýerde ýadyňa düşse ki, seniň doganyň seniň garşyňda bir zat bar, goý ol ýerde öz sowgadyňy gurbanlyk sypasynyň öňünde, we git ilki barşylaş öz doganyň bilen, we soňra gelip hödürle öz sowgadyňy. Öz garşydaşyňa hoşniýetli bol çalt, sen onuň bilen ýolda bolanyňda, bolmasa garşydaş seni kaza gowşurar we kazy seni gullukçyja gowşurar, we türme taşlanarsyng; hakykatdanam aýdýaryn saňa, çykmarsyng ol ýerden soňky kadranty töleýänçäň. Siz gadymy adamlara aýdylany eşitdiňiz: Zyna etme. Men bolsa size şuny aýdýaryn: aýala şehwat bilen seredýän her bir adam ony eýýäm öz ýüreginde zyna etdi. Eger sag gözüň seni günä batyrýan bolsa, ony çykar we özüňden taşla, sebäbi saňa peýdaly bolýar, agzalaryňyň biriniň ýitmegi we tutuş bedeniňiň jehenneme taşlanmazlygy. Eger seniň sag eliň seni günä batyrýan bolsa, ony kes we özüňden taşla, sebäbi

saňa peýdaly, şonuň üçin agzalaryňyň biri ýitsin we tutuş bedeniň jehenneme taşlanmasyn. Aýdyldy ýöne, kim aýalyny boşasa, goý oňa aýrylyşyk haty bersin. Men size aýdýaryn: kim öz aýalyny zinadan başga sebäp bilen boşasa, ony zyna etmäge mejbur edýär, we kim boşanan aýala öýlense, zyna edýär. Ýene-de siz eşitdiňiz welin, gadymy adamlara aýdylypdyr: Sen ýalan kasam etmezlik edersiň, ýöne Rebbe öz kasam etmelerini berip ýetirepsiň. Men bolsa size aýdýaryn, asla ant içmäň: ne asmanda, sebäbi ol Hudaýyň tahtydyr; ne ýerde, sebäbi ol Onuň aýaklarynyň aýakgabydyr; ne Iýerusalime, sebäbi ol beýik patyşanyň şäheridyr; ne öz başyňa ant içmäň, sebäbi sen bir saçy ak ýa-da gara edip bilmeýärsiň. Siziň sözüňiz hawa hawa, ýok ýok bolsun, ýöne mundan artykmaçy ýamandan gelýär. Siz eşitdiňiz welin aýdyldy, göz ýerine göz we diş ýerine diş. Ýöne men size aýdýaryn, garşy durmaň erbet adama, ýöne kim seni sag ýaňagyňa ursa, öwür oňa beýlekisini hem. We senden höküm edilmek we köýnegiňi almak isleýän adama goýber oňa eşigiňi hem. We kim seni bir mil gitmäge mejbur etse, git onuň bilen iki mil. Senden soraýana ber we senden karz almak isleýänden ýüz öwürme. Siz eşitdiňiz welin, goňşuňy söýersiň we duşmanyňy ýigrenepsiň diýlip aýdylandygyny. Men size aýdýaryn, duşmanlaryňyzy söýüň, size gargyş edýänleri alkyşlaň, size ýigreýänlere gowy ediň we size erbet edýänleriň we size yzarlaýanlaryň üçin doga ediň, şonuň üçin asmanlarda bolan Ataňyzyň ogullary bolarsyňyz, sebäbi Ol öz Gününi erbet we gowy adamlaryň üstüne dogdurýar we dogry we nädogry adamlaryň üstüne ýagyş ýagdyrýar. Eger sizi söýýänleri söýseňiz, haýsy sylag alarsyňyz? Salgyt ýygnaýjylar hem şol bir

zady edýärlermi? Hem eger siz diňe dostlaryňyzy gutlasaňyz, näme artykmaç edýärsiňiz? Salgyt ýygnaýjylar hem şeýle etmeýärlermi? Şonuň üçin siz kämil bolarsyňyz, edil asmanlardaky Ataňyz kämil bolan ýaly.

6

Üns beriň, sadakaňyzy adamlaryň öňünde olara görünmek üçin etmäň, ýogsam Asmanlardaky Ataňyzyň ýanynda sylag almarsyňyz. Haçan sen haýyr-sahawat edýän bolsaň, öňüňde surnaý çalma, ikiyüzlüleriň ýygnanaklarda we köçelerde edýänleri ýaly, adamlar tarapyndan şöhratlandyrylmak üçin, hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz sylagyny aldylar. Sen sadaka berýärkaň, çep eliň sag eliň näme edýändigini bilmesin, şonuň üçin seniň sadakaň gizlinde bolsun, we gizlinde görýän Ataň saňa aşkarda öwez berer. We doga eden wagtyňda, sen ikiyüzlüler ýaly bolmarsyng, sebäbi olar ybadathanalarynda we köçeleriň burçlarynda durup doga etmegi söýýärler, şonuň üçin adamlara görünsinler. Hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz haklaryny aldylar. Sen amma haçan doga etseň, öz içki otagyňa gir we gapyňy ýapyp, gizlinde bolan Kakaňa doga et. Gizlini görýän Kakaň bolsa saňa açykda berer. Doga edýärkaň, musulman däller ýaly gepleşip durmaň, sebäbi olar köp sözlüliklerinde eşidiljekdiklerine ynanýarlar. Şonuň üçin olara meňzemeň, sebäbi siziň Ataňyz sizden soramazdan öň nämä mätäç bolýandygyňyzy bilýär. Şeýlelikde, şonuň üçin siz şeýle doga ediň: Asmanlardaky Atamyz, mukaddes bolsun seniň adyň,

gelsin seniň patyşalygyň, ýerine ýetirilsin seniň isleginiň, asmanda nähili bolsa, ýerde hem şeýle, gündelik çöregimizi bize şu gün ber, hem bagyşla bize karzlarymyzy, biz hem karzdarlarymyzy bagyşlaýşymyz ýaly, hem bizi synaga salma, ýöne bizi şol ýamandan halas et. Sebäbi patyşalyk we güýç we şöhrat seniňki, ebedilik üçin; amin. Eger siz adamlaryň günälerini bagyşlasaňyz, siziň asmandaky Ataňyz hem size bagyşlar; eger siz adamlaryň günälerini bagyşlamasaňyz, siziň Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlamaz. Haçan-da siz oraza tutsaňyz, ikiýüzlüler ýaly gamgyn bolmaň, sebäbi olar öz ýüzlerini bozýarlar, şonuň üçin adamlara oraza tutýan bolup görünsinler. Hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz sylagyny aldylar. Sen bolsa oraza tutup, kelläňi ýagla we ýüzüňi ýuw, şeýle bolsun welin adamlara oraza tutýan ýaly görünme, ýöne gizlinde bolan Ataňa, we gizlinde görýän Ataň saňa açykda berer. Özüňiz üçin ýer ýüzünde hazynalar ýygnamaň, nirede güjük we poslama weýran edýär, we nirede ogrylar gazýarlar we ogurlaýarlar; ýöne özüňiz üçin hazynalary gökde ýygnaň, nirede ne güjük ne-de poslama weýran edýär, we nirede ogrylar gazmaýarlar we-de ogurlamaýarlar; sebäbi nirede siziň hazynaňyz bolsa, ol ýerde siziň ýüregiňizem bolar. Bedeniň çyrasy gözdür; şonuň üçin eger seniň gözüň ýönekeý bolsa, tutuş bedeniň yşykly bolar; eger-de seniň gözüň erbet bolsa, tutuş bedeniň garaňky bolar. Eger şonuň üçin seniň içiňdäki yşyk garaňkylyk bolsa, ol garaňkylyk näçe? Hiç kim iki hojaýyna gulluk edip bilmeýär; sebäbi ýa birini ýigrenýär we beýlekisini söýýär, ýa-da birine ýapyşýar we beýlekisini hor görýär. Siz Hudaýa we mamona gulluk edip bilmeýärsiňiz. Şonuň üçin size aýdýaryn, ruhyňyz üçin näme

iýjekdigiňiz we näme içjekdigiňiz barada alada etmäň, ne-de bedeniňiz üçin näme geýjekdigiňiz barada alada etmäň, ruh iýmitden has gymmatly dälmi we beden eşikden has gymmatly dälmi? Asmanyň guşlaryna serediň, sebäbi olar ekmeýärler, ormaýarlar we ammarlara ýygnamaýarlar, ýöne siziň asmandaky Ataňyz olary iýmitlendirýär. Siz olardan has gymmat dälmiňiz? Siziň araňyzdan kim alada etmek bilen öz ýaşyna bir tirsek goşup bilýär? Hem eşik barada näme alada edýärsiňiz? Meýdanyň lalelerini gowy öwreniň, olar nähili ösýär: ol zähmet çekmeýär we ýüpüm eýlemeýär; ýöne men size aýdýaryn, hatda Süleýman hem ähli şöhratynyň içinde bularyň birisi ýaly geýinmedi. Eger Hudaý şu gün bar bolan we ertir ojaga taşlanýan meýdanyň otlaryny şeýle geýdirýän bolsa, siziň has köp geýdirmezmi, eý az imanlылar? Şonuň üçin alada etmäň, Näme iýeris ýa-da näme içeris ýa-da näme geýeris? diýip. Sebäbi bu zatlaryň hemmesini milletler gözleýär, siziň asmandaky Ataňyz bolsa bularyň hemmesine mätäç bolýandygyňyzy bilýär. Ýöne ilki bilen Hudaýyň patyşalygyny we onuň adalatyny gözläň, şonda bular ählisi size goşular. Ertir üçin alada etmäň, sebäbi ertir öz aladalaryny özi eder, her güne öz şerligi ýeterlikdir.

7

Höküm etmäň, höküm edilmezligiňiz üçin; sebäbi haýsy hökümde höküm etseňiz, şol hökümde höküm edilersiňiz, we haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, şol ölçeg bilen size ölçeler. Näme

üçin doganyňyň gözündäki bölejigi görýärsiň, ýöne öz gözüňdäki şöhlä üns bermeýärsiň? Ýa-da nädip sen doganyňa aýdarsyng: Goý men seniň gözüňden bölejigi çykaryn, we ine seniň öz gözüňde şöhle bar? Ikiýüzli, ilki bilen öz gözüňden şöhläni aýyr, soňra bolsa doganyňyň gözünden çüýräni aýyrmak üçin aýdyň görersiň. Mukaddes zady itlere bermeň we dürrleriňizi doňuzlaryň öňüne atmaň, ýogsam olar olary aýaklary bilen tapdalap, soňra öwrülip sizi ýyrtarlar. Soraň, we size beriler, gözläň, we taparsynyz, kakyň, we size açylar; çünki her soraýan alýar we gözleýän tapýar we kakýana açylar. Ýa siziň araňyzda kim bar, ogly çörek soraýsa, oňa daş berjek? We eger balyk soraýsa, oňa ýylan bermez? Eger siz erbet bolsaňyzam, öz çagalaryňyza gowy sowgatlar bermegiň nähili bolmalydygyny bilýän bolsaňyz, asmanlardaky Ataňyz özünden soraýanlara gowy zatlary näçe-de köp berer? Şonuň üçin adamlaryň size etmegini isleýän ähli zatlarňyzy, siz hem olara şeýle ediň, sebäbi bu kanun hem pygamberlerdir. Dar derwezeden giriň, sebäbi giň derweza we giň ýol heläkçilige alyp barýar, we ondan girijiler köpdür. Näme dar derweze we gysylan ýol ýaşaýşa alyp barýan, we ony tapýanlar az. Ýöne ýalançy pygamberlerden seresap boluň, olar size goýun eşiklerinde gelýärler, emma içinden ýyrtyjy möjekler. Olary olaryň miwelerinden tanaýarsyňyz. Elbetde däl, olar tikanlardan üzüm ýygýarlarmy ýa-da gansyrykly otlardan injir ýygýarlarmy? Şeýlelikde her gowy agaç gowy miwe berýär, ýöne çüýrän agaç erbet miwe berýär. Gowy agaç erbet miwe berip bilmeýär, çüýrän agaç hem gowy miwe berip bilmeýär. Her agaç gowy miwe bermeýän kesilýär we oda taşlanýar. Şonuň üçin

olaryň miwelerinden olary tanaýarsyňyz. Maňa Reb, Reb diýýänleriň hemmesi asmanlaryň patyşalygyna girmez, ýöne asmanlarda bolan Atamyň islegini ýerine ýetirýän girer. Köp adamlar şol gün maňa aýdarlar: Rebbe, Rebbe, biz seniň adyň bilen pygamberlik etmedikmi, seniň adyň bilen jynlary kowmadykmy we seniň adyň bilen köp gudratly işleri etmedikmi? We şonda men olara ykrar ederin: Hiç wagt sizi bilmedim, menden gidiň, kanunçylyksyzlyk edýänler! Her kim şonuň üçin meniň şu sözlerimi eşidýär we olary ýerine ýetirýär, men ony öz öýüni gaýanyň üstünde guran akylly adama meňzederim; we ýagyş ýagdy we derýalar geldi we ýeller öwüsdi we şol öýe çozdy, emma ol ýykylmady; sebäbi gaýanyň üstünde binýat edilipdi. Hem her kim meniň bu sözlerimi eşidýän we olary etmeýän, akylsyz adama meňzediler, ol öz öýüni çäge gurdy; hem ýagyş düşdi, hem derýalar geldi, hem şemallar öwüsdi, hem ol öýe urdy, hem ol ýykyldy, hem onuň ýykylmagy uly boldy. Isa şu sözleri tamamlanda, märekeler onuň öwredişine geň galdylar, sebäbi ol olara ygtyýary bolan ýaly öwredýärdi we ýazyjylar ýaly däl.

8

Ol dagdan aşak inende, oňa köp märekeler eýerdi. Ve ine, megerli gelen adam oňa sygyndy we aýtdy: Rebbe, eger isleseň, meni arassalamaga ukyplyň. Isa elini uzadyp, oňa degip, aýtdy: Isleýärin, arassa bol. We onuň lepra keseli derrew arassalandy. Isa oňa şeýle diýdi: Serediň, hiç kime aýtmaň, ýöne git-de, özüňi

ruhana görkez we Musanyň buýran sowgadyny olara şaýatlyk üçin hödürle. Ol Kapernauma girende, bir ýüzbaşy oňa ýakynlaşdy, oňdan haýyş edip we aýdyp: Rebbe, meniň oglum öýde ýatyr felçli, gaty azap çekýär. Isa oňa aýdýar: Men gelip ony bejererim. Hem jogap berip, ýüzbaşy aýtdy: Rebbe, men ýeterlik däl, meniň çatyma girmegiň üçin, ýöne diňe söz bilen aýt, hem oglum bejerdiler. Çünki men hem ygtyýar astynda adam, öz astymda esgerlere eýe, we şuna aýdýaryn: Git, we ol gidýär, we başga birine: Gel, we ol gelýär, we meniň guluma: Muny et, we ol edýär. Eşiden Isa haýran galdy we yzarlaýanlara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, Ysraýylda-da şeýle uly iman tapmadym. Men size aýdýaryn welin, köp adamlar gündogardan we günbatardan gelerler we Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen asmanlaryň patyşalygynda stoluň başynda otururlar, ýöne patyşalygyň ogullary daşky garaňkylyk içine taşlanarlar; ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamasy bolar. Isa ýüzbaşa aýtdy: git, we sen ynanşyň ýaly saňa bolsun. Onuň ogly şol sagat sagaldyldy. Isa Petruň öýüne gelip, onuň gaýynenesiniň ýatyrylandygyny we gyzgyny tutýandygyny gördü, we onuň elini tutdy, we gyzgyn ony taşlady, we ol turdy we oňa hyzmat etdi. Agşam bolup geçende, oňa jyn tutup ýörenleriň köpüsini getirdiler, we ol ruhlary söz bilen kowdy we erbet ýagdaýda bolanlaryň hemmesini bejertdi, şonuň üçin Yşaýa pygamber tarapyndan aýdylan söz ýerine ýetsin: Ol özi biziň gowşaklygymyzy aldy we keselleri götedi. Isa öz töwereginde köp märekeleri görüp, beýläki tarapa gitmegi buýurdy. We ýakynlaşyp, bir ýazyjy oňa aýtdy: Mugallym, nirede gitseňem, saňa yzyňdan geleýin. Isa oňa aýdýar: Tilkileriň guýulary bar

we asmanyň guşlarynyň höwürtgeleri bar, ýöne Adamyň Oglunyň kellesini goýjak ýeri ýok. Başga-da onuň şägirtleriniň biri oňa aýtdy: Rebbe, maňa ilki gidip atamy jaýlamaga rugsat et. Ýöne Isa oňa aýtdy: Maňa eýer we goý ölüler öz ölülerini jaýlasyn. Ol gämä münende, onuň şägirtleri oňa eýerdiler. We görüň, deňizde uly ýer titremesi boldy, şonuň üçin gämi tolkunlar tarapyndan ýapylýardy, emma ol uklaýardy. Onuň şägirtleri ýakynlaşyp, ony oýardylar we aýtdylar: Rebbe, bizi halas et, heläk bolýarys. Hem ol olara aýdýar: näme üçin gorkaksyňyz, az imanlylap? Soň turup, şemallara we deňze käýinç etdi we uly asudylyk boldy. Ýöne adamlar geň galdylar we aýdýarlar: Bu nähili adam, sebäbi şemaller hem, deňiz hem oňa boýun bolýar? Ol aňyrsy tarapa, Gergesenleriň ýurduna gelende, mazarlardan çykýan iki jin tutuly adam oňa duşdy; olar gaty howply bolup, hiç kim şol ýoldan geçip bilmeýärdi. We ine, olar gygyrdy we aýtdylar: Biziň bilen seniň araňda näme bar, Isa, Hudaýyň Ogly? Sen bu ýere wagtyň öňünden bize azap bermäge geldiňmi? Ýöne ollardan uzakda köp doňuzlaryň sürüsi otlaýardy. Ýöne jenler oňa ýalbarýardylar we aýdýardylar: Eger bizi kowýaň, bize doňuzlaryň sürüsine gitmäge rugsat ber. Ol olara diýdi: Gidiň. Olar bolsa çykyp, doňuzlaryň sürüsine gitdiler; we ine, doňuzlaryň ähli sürüsi gaýanyň üstünden deňze ylgady we suwlarda öldüler. Olar bolsa maldarlar gaçdylar we gidip, şähere ähli zatlary we şeýtan tutanlaryň başyna gelenleri habar berdiler. We şol, ähli şäher Isanyň duşuşygyna çykdy we ony görenlerinde, olaryň serhetlerinden çykmagyny ýalbardy.

9

We gämä münüp, geçip, öz şäherine geldi. We, ine, olar oňa düşekde ýatan ysmazly getirýärdiler, we Isa olaryň ymanyny görüp, ysmazlya aýtdy: Göwün eý, çagam, seniň günäleriň bagyşlandy. We görüň, ýazyjylaryň käbirisi öz içlerinde aýtdylar: Bu küpür edýär. We Isa olaryň pikirlerini görüp aýtdy: Näme üçin siz ýürekleňizde erbet zatlary pikir edýärsiňiz? Näme üçin has aňsat, Seniň günäleriň bagyşlandy diýmek, ýa-da Galk we ýör diýmek? Ýöne bilesiňiz welin, Adamyň Oglunyň ýer ýüzünde günäleri bagyşlamaga ygtyýary bardygyny, soňra şikesli adama aýdýar: Turanyň, düşegiňi galdyr we öýüňe git. Ol turandan soň, öz öýüne gitdi. Märekeler görüp, haýran galdylar we şeýle ygtyýary adamlara beren Hudaýy şöhratlandyrdylar. Isa şol ýerden geçip barýarka, salgyt ýygnaýan ýerde oturan, Matta diýlip atlandyrylýan bir adamy gördi we oňa aýtdy: Meniň yzyndan gel. Hem turup, onuň yzyndan gitdi. We ol öýde ýatyrkada, ine, köp salgyt ýygnaýjylar we günäkärler gelip, Isa we onuň şägirtleri bilen bilelikde otyrdylar. We Farisaýlar görüp, onuň şägirtlerine aýtdylar: Näme üçin siziň mugallymyňyz salgytçylar we günäkärler bilen iýýär? Ýöne Isa eşidip, olara aýtdy: Güýçlüleriň lukmana zerurlygy ýok, ýöne erbet ýagdaýda bolanlaryň bar. Gidiň we öwreniň näme diýmekdigini: men rehim isleýärin, gurban däl. Men dogry adamlary çagyrmaga gelmändim, eýsem günäkärleri toba etmäge geldim. Soň Ýahýanyň şägirtleri oňa gelip, aýdýarlar: Näme üçin biz we farisaýlar köp oraza tutýarys, ýöne seniň

şägirtleriň oraza tutmaýarlar? Isa olara diýdi: Toý otagynyň ogullary yas tutup bilýärlermi, güýegçi olar bilen bolan wagty? Emma günler geler, haçan ýigit ollardan alnyp gidilende, we onda olar agyz beklerler. Hiç kim gadymy eşigiň üstüne gysgalmadyk matadan ýama goýmaýar, sebäbi ol ýama eşikden öz dolulygy alýar we has erbet ýyrtyk bolýar. Ýokda olar täze şeraby köne çüýşelere taşlaýarlar, eger-de bolmasa, ol çüýşeler ýyrtylýar, we ol şerap dökülýär we ol çüýşeler heläk bolar, ýöne olar täze şeraby täze çüýşelere taşlaýarlar, we ikisi hem saklanýar. Ol olara şeýle gürleýän wagtynda, ine, bir hökümdaryň gelip, oňa sežde edip aýtdy: Meniň gyzym häzir öldi, ýöne gelip, eliňi onuň üstüne goý we ol ýaşar. Isa turup, oňa yzarlady we onuň şägirtleri hem yzarladylar. We ine, on iki ýyl gan akmakdan ejir çekýän aýal yzyndan gelip, Onuň eşiginiň gyrasyna degdi. Ol öz içinde: Eger diňe onuň eşigine deginsem, halas bolaryn diýip aýdypdy. Ýöne Isa öwrülip we ony görüp aýtdy: Göwün eý, gyzym, seniň ymanyň seni halas etdi. We aýal şol sagatdan halas boldy. Isa hökümdaryň öýüne gelip, tüýdük çalyjylary we tolgunýan märekäni görüp, olara aýdýar: Çekiliň; sebäbi gyz ölmedi, ýöne uklaýar. Hem olar onuň üstünden gülýärdiler. Ýöne märekä kowlandan soň, ol içeri girip, gyzyň elinden tutdy we gyz turdy. We bu habar ol tutuş ýere ýaýyldy. We Isa ol ýerden geçip barýarka, oňa iki kör yzyna düşdi, gygyrýardylar we aýdýardylar: Bize rehim et, Dawudyň ogly. Öýe gelen wagty, kör adamlar oňa ýakynlaşdylar, we Isa olara diýýär: Siz meniň muny edip biljekdigime ynanýarsyňyzmy? Olar oňa aýdýarlar: hawa, Rebbe. Soňra olaryň gözlerine degip aýtdy: Siziň ynanjyňyza görä size bolsun. Olaryň gözleri açyldy

we Isa olara berk duýdurdy: Görüň, hiç kim bilmesin. Olar bolsa çykyp, şol ähli ýurtda onuň hakynda habary ýaýdatdylar. Olar çykyp barýarkalar, ine, oňa şeýtan eýelenen bir lal adamy getirdiler; we şeýtan kowlandan soň, lal gürläp başlady, we märekeler haýran galyp aýtdylar: Hiç wagt Ysraýylda şeýle görünmedi. Ýöne farisaýlar aýdýardylar: Ol jinleri jinleriň hökümdary bilen kowýar. Isa ähli şäherleri we obalary aýlanyp geçdi, olaryň ýygnaklarynda öwredip, patyşalygyň hoş habaryny wagyz edip we halkyň arasynda ähli keseli we ähli kemselligi bejerdip. Köpçülikleri görüp, olara rehim etdi, sebäbi olar çopany bolmadyk goýunlar ýaly ýadaw we dargadylan ýagdaýdady. Soň ol öz şägirtlerine aýdýar: Hasyl hakykatdanam köp, ýöne işçiler az. Şonuň üçin hasyl ýygnaýyşyň Hojaýynyndan dileň bolup soraň, ol öz hasyl ýygnaýyşyna işçileri ibersin diýip.

10

Ol öz on iki şägirtlerini çagyryp, olara hapalanmadyk ruhlaryň üstünden ygtyýar berdi, şeýle-de olary kowmak we ähli keseli hem-de ähli kemselligi bejermek üçin. On iki resullaryň atlary şulardyr: birinjisi Piter diýlip atlandyrylýan Simun we onuň dogany Andriýa, Zebediýanyň ogly Ýakup we onuň dogany Ýohanna, Filip we Bartolomeý, Tomas we salgyt ýygnaýjy Matta, Alfeýanyň ogly Ýakup we Taddaý diýlip atlandyrylan Lebbeý, Kananly Simun we ony satýan Iskarýotly Ýahuda. Şu on ikisini Isa iberdi, olara buýruk berip aýdyp: milletleriň ýoluna gitmeň

we Samariýalylaryň şäherine girmeň, ýöne has köp Ysraýyl öýüniň ýitirilen goýunlaryna tarap gidiň. Gidýärkäňiz bolsa, jar ediň we şeýle diýiň: Asmanlaryň patyşalygy ýakynlaşdy. Näsaglary bejeriň, lepralylary arassalaň, ölüleri galdyryň, jynlary kowuň; mugt aldyňyz, mugt beriň. Altyn hem kümüş hem bürünç guşaklaryňyza almañ, ýol üçin halta hem iki köýnek hem çaryklar hem taýak almañ; sebäbi işçi öz iýmitine mynasypdyr. Haýsy şähere ýa-da oba girseňiz, ol ýerde kim mynasyp bolsa soraň we çykyp gidýänçäňiz şol ýerde galyň. Jaýa gireniňizde, ony salamlaşyň we Parahatçylyk bu jaýa diýiň. We eger hakykatdanam ol öý mynasyp bolsa, siziň parahatçylygyňyz onuň üstüne gelsin, eger bolsa ol mynasyp däl, siziň parahatçylygyňyz size yzyna dolansyn. We kim sizi kabul etmese we sözleriňizi eşitmese, şol jaýdan ýa-da şäherden çykyp, aýaklaryňyzyň tozuny silkiň. Hakykatdanam size aýdýaryn, höküm gününde Sodom we Gomorranyň ýeri üçin has çydamly bolar, şol şäherden has. Görüň, men sizi möjekleriň arasynda goýunlar ýaly iberýärin, şonuň üçin ýylanlar ýaly akylly we kepderler ýaly bigünä boluň. Siz adamlardan üns beriň; sebäbi olar sizi geňeşlere tabşyrarlar we olaryň ýygnanaklarynda sizi gamsyrarlar; we ýolbaşçylaryň we patyşalaryň öňüne eltilersiňiz meniň üçin, olara we halklara şaýatlyk hökmünde. Haçan ýöne olar sizi tabşyrarlar, alada etmäň nädip ýa-da näme gürleýärsiňiz, sebäbi size şol sagatda näme gürleýärsiňiz berler. Çünki gürleýänler siz däl, eýsem siziň Atañyzyň Ruhy siziň içiňizde gürleýär. Dogan dogany ölüme tabşyrar we kaka çagany, we çagalar ene-atalaryň üstüne gozgalanar we olary öldürerler; we siz ähli adamlar tarapyndan

meniň adym sebäpli ýigreniler bolarsyňyz; ýöne ahyryna çenli çydanlar, şol halas ediler. Eger sizi şu şäherde yzarlaýan bolsalar, beýleki şähere gaçyň, çünki hakykatdanam size aýdýaryn, Ynsanyň Ogly gelýänçä Ysraýylyň şäherlerini tamamlamazsyňyz. Şägirt mugallymyndan uly däl we gul hem öz hojaýynyndan uly däl. Şägirdiň öz mugallymy ýaly bolmagy ýeterlikdir, we guluň hem öz hojaýyny ýaly bolmagy ýeterlikdir. Eger öý hojasynyny Beelzebul diýip atlandyrsalar, onuň öý agzalaryny näçe has köp atlandyrarlar? Şonuň üçinolardan gorkmaň, sebäbi açylmajak örtülen hiç zat ýok we bilinmejek gizlin zat ýok. Men size garaňkylykda aýdýan zadymy yşykda aýdyň we gulaga eşidýän zadyňyzy üçekleriň üstünde jar ediň. Bedeni öldürýänlerden gorkmaň, ýöne ruhy öldürmäge ukyply bolmaýanlardan gorkmaň, emma has köp jehennemde ruhy hem bedeni weýran etmäge ukyply bolandan gorkuň. Iki serçe bir assarion üçin satylmaýarmy? Hem olaryň birisi ýere düşmez siziň ataňyz bolmazdan. Siziň başyňyzyň saçlarynyň ählisi sanalýar. Şonuň üçin gorkmaň, siz köp serçelerden has gymmatly. Her kim şonuň üçin adamlaryň öňünde meni boýun alsa, men hem ony asmandaky Atamyň öňünde boýun alaryn; ýöne kim adamlaryň öňünde meni inkär etse, men hem ony asmandaky Atamyň öňünde inkär ederim. Pikir etmäň, men ýer ýüzüne parahatçylyk getirmäge geldim diýip; men parahatçylyk getirmäge gelmedim, eýsem gylyç. Sebäbi men geldim bölmek üçin adamy onuň kakasynyň garşysyna we gyzy onuň ejesiniň garşysyna we gelini onuň gaýynenesiniň garşysyna; we adamyň duşmanlary onuň öý maşgalalary bolar. Kakasyny ýa-da ejesini menden has köp söýýän adam maňa mynasyp däl; we ogluny ýa-

da gyzyny menden has köp söýýän adam maňa mynasyp däl; we öz haçyny almaýan we meniň yzyndan yzarlamaýan kim, maňa mynasyp däl. Öz ruhuny tapan ony ýitirer, we öz ruhuny meniň üçin ýitiren ony tapar. Sizi kabul edýän meni kabul edýär, we meni kabul edýän meni iberen Ony kabul edýär. Pygamberi pygamberiň adyna kabul edýän, pygamberiň hakynyň alar, we adalatly adamy adalatlynyň adyna kabul edýän, adalatlynyň hakynyň alar. We kim-de kim şu kiçijikleriň birine diňe bir käse sowuk suwy şägirdiň ady bilen içirse, hakykatdanam size aýdýaryn, ol öz sylagyny asla ýitirmez.

11

We şeýle boldy, Isa öz on iki şägirdine görkezmeleri tamamlanda, ol şol ýerden olaryň şäherlerinde öwretmek we yglan etmek üçin gitdi. Ýöne Ýahýa türmede Mesihiň işlerini eşidip, öz şägirtlerinden ikisini iberip, oňa aýtdy: Sen gelýän senmi ýa-da biz başga birini garaşmalymyka? Isa jogap berip, olara aýtdy: gidiň we Ýahýa eşidýän we görýän zatlarňyzy habar beriň; kör adamlar görýärler we topal adamlar ýörýärler, malalylar arassalanýarlar we ker adamlar eşidýärler, ölenler dirilýärler we garyplara hoş habar berilýär; we mübärek bolýar ol adam, kim meniň sebäpli büdremese. Bular gidýärkä, Isa märekä Ýahýa hakda gürrüň berip başlady: Siz çöle näme görmäge çykdyňyz? Şemal tarapyndan silkidilýän gamyşmy? Ýöne siz näme görmäge çykdyňyz? Ýumşak eşiklere geýinilen adam? Serediň, ýumşak zatlary geýýänler patyşalaryň

öýlerindedir. Ýöne siz näme görmäge çykdyňyz? Pygamber? Hawa, men size aýdýaryn, we pygamberden has artyk. Bu ol hakda ýazylandyr, seret, men öz habarçymy seniň ýüzüňiň öňünde iberýärin, ol seniň ýoluňy seniň öňüňde taýýarlar. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, aýallardan dogulanlaryň arasynda Çokunduryjy Ýahýadan has ulusy ýokdur, ýöne asmanlaryň patyşalygyndaky iň kiçisi ondan has uludyr. Ýöne Çokundyryjy Ýahýanyň günlerinden şu wagta çenli asmanlaryň patyşalygy zordan alynýar we zorlukçylar ony ele alýarlar. Sebäbi ähli pygamberler we kanun Ýahýa çenli pygamberlik etdiler. We eger siz kabul etmegi isleýän bolsaňyz, ol özi gelmeli bolan Iliýadyr. Gulakly bolsa, eşitsin. Men bu nesli kime meňzederim? Ol bazarlarda oturan çagalara meňzeýär, olar öz ýoldaşlaryna seslenip aýdýarlar: biz size tüýdük çaldyk, emma siz tans etmediňiz, biz size ýas tutduk, emma siz ýas tutmadyňyz. Ýahýa geldi, ne iýip, ne-de içip, we olar aýdýarlar: Onuň jyny bar. Adamyň Ogly geldi, iýip we içip, we olar aýdýarlar: ine, açgöz we şerap içiji adam, salgytçylaryň we günäkärleriň dosty. Paýhaslylygy onuň çagalaryndan aklandy. Soňra ol öz iň köp gudratly işleri bolan şäherleri käýemäge başlady, sebäbi olar toba etmediler: wah saňa, Horazin, wah saňa, Beýtsaýda; sebäbi eger Tirde we Sidonada siziň araňyzda bolan gudratly işler bolsady, olar köpden bäri çuwal we kül içinde oturyp toba ederdi. Ýöne men size aýdýaryn, Tir we Sidon üçin höküm gününde has çydamly bolar, size garanyňda. We sen, Kapernaum, asmana çenli göterilen, jähennem çenli aşak inersiň, sebäbi eger Sodomda sende bolan güýçler bolsady, olar şu güne çenli galardy. Ýöne men size aýdýaryn welin, höküm

gününde Sodom topragyna siziňkiden has çydamly bolar. Şol wagtyň içinde jogap berip, Isa aýtdy: Men saňa boýun alýaryn, Ata, asmanyň we ýeriň Hökümdary, sebäbi sen bu zatlary akyldarlardan we düşünjeli adamlardan gizlediň we olary bäbeklere açdyň; hawa, Ata, sebäbi şeýlelikde seniň öňüňde hoşallyk boldy. Ähli zat maňa Atam tarapyndan berildi, we hiç kim Ogly bilmeýär, diňe Ata bilýär, we-de Atany hiç kim bilmeýär, diňe Ogul we Ogluň açmak islän adamy bilýär. Zähmet çekýän we agyr ýük göteriň ähliňiz, meniň ýanýma geliň, men size dynç berjek. Meniň boýnumygy öz üstüňize göterň we menden öwreniň, sebäbi men mylaýym we ýürekde kiçigöwünli, we siziň janlarňyz üçin dynç taparsyňyz; sebäbi meniň boýnumygym gowy we meniň ýüküm ýeňil.

12

Şol wagtyň içinde Isa şenbe güni bugdaý meýdanlarynyň üstünden gitdi, onuň şägirtleri açlyk çekdiler we koşaklary ýolup iýmäge başladylar. Ýöne Farisaýlar görüp, oňa aýtdylar: Ine, siziň şägirtleriňiz dynç gününde etmäge rugsat edilmeýän zady edýärler. Ol bolsa olara aýtdy: Dawut özi we ýanyndakylary aç bolanda näme edendigini okamadyňyzmy? Nädip ol Hudaýyň jaýyna girdi we görkezme çöreklerini iýdi, olary iýmek oňa mümkin däldi, ne-de onuň bilen bolanlara, diňe ruhanlara bolandan başga? Ýa-da siz kanunda okamadyňyzmy, şenbe günlerinde ruhanlaryň ybadathanada şenbe gününi bozýandyklaryny, ýöne olaryň günäsiz bolýandyklaryny? Men

size aýdýaryn, bu ýerde ybadathanadan has uly zat bar. Eger siz bilsäňiz näme bolýandygyny: men rehim isleýärin, gurban däl diýenini, siz bigünäleri günäkär diýip ykrar etmezdiňiz. Sebäbi Adamyň Ogly şenbe gününiň hem Hökümdarудыр. Ve ol ýerden geçip, olaryň ýygnanyşygyna geldi. We şol ýerde eli gury bolan bir adam bardy; we olar ondan soradylar aýdyp: şenbe günlerinde bejermek rugsatmy? Şonuň üçin olar ony aýyplasynlar. Ol ýöne olara aýtdy: Siziň içiňizden bir goýny eýeläp duran adam bar bolsa we şenbe güni şol goýun çukura düşse, ony tutup galdyrmakmy? Onda adam goýundan näçe tapawutlanýar? Şonuň üçin şenbe günlerinde gowy iş etmek mümkindir. Soň ol adama diýýär: Eliňi uzat. Ol uzatdy we eli beýleki eli ýaly sagdyn bolup dikeldildi. Farisaýlar çykyp gidip, ony ýok etmek üçin onuň garşysyna geňeş geçdiler. Isa bilip, ol ýerden çekildi we köp märekeler oňa eýerdi we ol olaryň hemmesini bejertdi we olara käýindi welin, olar ony aýan etmesinler diýip, Ysaýa pygamberiň aýdan sözüniň ýerine ýetmegi üçin: ine, meniň saýlan oglum, meniň söýgülim, oňa meniň janym razy boldy; men öz Ruhumy oňa goýaryn we ol halklara hökümi yglan eder; ol jedel etmez we gygyrmaz we hiç kim köçelerde onuň sesini eşitmez. Ezilen gamyşy ol bölek-bölek etmez we ýanýan zygyr ol öçürmez, ol ýeňşe hökümi kowýança; we onuň adyna halklar umyt ederler. Soň oňa jin tutup, kör we lal adam getirildi, we ol ony bejerdi, şonuň üçin kör we lal adam hem gürläp, hem görüp başlady; we ähli märekeler haýran galdylar we aýdyp durdular: bu Dawudyň ogly Mesih dälmi? Farisaýler eşidip aýtdylar: Bu jynlary diňe jynlaryň hökümdary Beelzebulyň güýji bilen kowýar. Isa olaryň pikirlerini bilip, olara

aýtdy: Öz içinde bölünen her patyşalyk weýran edilýär we öz içinde bölünen her şäher ýa-da öý durmaz. We eger Şeýtan Şeýtany kowýar, öz üstüne bölündi, onda nädip durar onuň patyşalygy? Eger men Beelzebul bilen jynlary kowýan bolsam, siziň ogullaryňyz kimiň bilen kowýarlar? Şonuň üçin olar siziň kazyňyz bolarlar. Eger men Hudaýyň Ruhy bilen jynlary kowýan bolsam, onda Hudaýyň patyşalygy siziň üstüňize geldi. Ýa-da nädip birisi güýçliniň öýüne girip, onuň gaplaryny talamaga ukyply bolup biler, eger ol ilki güýçlini baglamasa? Hem soňra onuň öýüni talaň eder. Meniň bilen bolmadyk, meniň garşymda dur, we meniň bilen ýygnamaýan, dargadýar. Şonuň üçin size aýdýaryn, ähli günä we kemsitme adamlara bagyşlanar, ýöne Ruha garşy kemsitme adamlara bagyşlanmaz; we kim adamyň oglunyň garşysyna söz aýtsa, oňa bagyşlanar; ýöne kim Mukaddes Ruhuň garşysyna aýtsa, oňa bagyşlanmaz ne häzirki döwürde ne-de geljekde. Ýa agajy gowy ediň we onuň miwesini gowy ediň, ýa-da agajy çüýrük ediň we onuň miwesini çüýrük ediň, sebäbi agaç öz miwesinden tanalýar. Ýylanlaryň nesilleri, siz erbet bolanyňyzda, nädip gowy zatlar gürläp bilersiňiz? Sebäbi ýürekiň artykmaçlygyndan agyz gürleýär. Gowy adam gowy hazynasyndan gowy zatlary çykarýar we erbet adam erbet hazynasyndan erbet zatlary çykarýar. Men size aýdýaryn welin, her bir biderek söz, adamlar näme gürleseler, olar şol söz hakynda hasap bererler höküm gününde; sebäbi seniň sözleriňden aklanarsyň we seniň sözleriňden günäkär edilersiň. Soň ýazyp alanlardan we Farisaýlardan käbirleri jogap berip aýtdylar: Mugallym, biz senden alamat görmek isleýäris. Ýöne ol jogap berip, olara aýtdy: Erbet we zinakär nesil alamat gözleýär,

emma oňa pygamber Ýunusyň alamatyndan başga alamat berilmez. Edil Ýunus pygamber uly balygyň garnynda üç gün we üç gije bolan ýaly, şeýle hem Adamyň Ogly ýeriň ýüreginde üç gün we üç gije bolar. Ninewiýaly erkekler bu nesil bilen bilelikde höküm güni ýokary galarlar we ony höküm ederler, sebäbi olar Ýunusyň wagyzyna toba etdiler, we ine, bu ýerde Ýunusdan has uly bar. Günorta patyşasy gözegçilikde şu nesil bilen bilelikde galdyrylar we ony ýazgarar, sebäbi ol Süleýmanyň paýhasyny eşitmek üçin ýeriň uçlaryndan geldi we ine, şu ýerde Süleýmandan has uly zat bar. Haçan hapalanmadyk ruh adamdan çyksa, suwsuz ýerlerden geçip dynç gözleýär we tapmaýar. Soň diýýär: Nireden çykdym, şol öýüme gaýdyp gelerin we gelip, ony boş, süpürilen we bezelen tapýar. Soň ol gidýär we özi bilen bile özünden has erbet ýedi sany beýleki ruhy alyp gidýär, we içeri girip ol ýerde ýaşaýar, we şol adamyň soňky ýagdaýy ilkinjisinden has erbet bolýar. Şeýlelikde bu erbet nesle-de şeýle bolar. Ol heniz märekelere gürleýärkä, ine, onuň ejesi we doganlary daşarda durup, onuň bilen gürleşmek isleýärdiler. Ýöne kimdir biri oňa aýtdy: Ine, seniň ejäň we doganlaryň daşarda durýarlar, seni görmek isleýärler. Ol bolsa jogap berip, oňa aýdýana şeýle diýdi: Kim meniň enem we kimler meniň doganlarym? Ol elini öz şägirtleriniň üstüne uzadyp aýtdy: Ine, meniň ejem we meniň doganlarym; kim bolsa meniň Atamyň asmanlarda bolan islegini ýerine ýetirse, ol meniň doganym we aýal doganym we ejemdir.

13

Şol günde Isa öýden çykyp, deňziň ýanynda oturdy; we oňa köp märekeler ýygnandylar, şonuň üçin ol gämä münüp oturdy, we ähli märeke kenarda durdy. Ol olara köp mysallar bilen gürläp aýtdy: Ine, ekiji ekmäge çykdy. Hem ol ekende, käbirleri ýoluň gyrasy düşdi we guşlar gelip olary iýip gitdiler; beýlekileri bolsa daşly ýerlere düşdi, nirede köp toprak ýokdy, we derrew ösdi, sebäbi toprak çuňlugy ýokdy, gün doganda ýandy we kök ýoklugy sebäpli guradyldy; beýlekileri bolsa tikanlara düşdi we tikanlar ösdi we olary bogdy; beýlekileri bolsa gowy topraga düşdi we miwe berdi, käbiri ýüz, käbiri altmyş, käbiri otuz. Gulakly bolsa, eşitsin. Şägirtler gelip, oňa: Näme üçin olara mysal bilen gürleýärsiň? diýdiler. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Sebäbi size asmanlaryň patyşalygynyň syrlaryny bilmek berildi, emma olara berilmedi. Kim bar bolsa, oňa berler we artykmaçlyk bolar; kim ýok bar bolsa, ol bar zady hem ondan alnarlar. Şonuň üçin men olara mysallar bilen gürleýärin, şeýle bolsun diýip, görýänlerinde görmesinler we eşidýänlerinde eşitmesinler we düşünmesinler, belki olar yzyna dönmesinler; we soňra olara Işaýanyň pygamberligi ýerine ýeter, ol aýdýan: eşitmek bilen eşidersiňiz we düşünmersiňiz, we görýäniňizde görersiňiz we görmersiňiz; sebäbi bu halkyň ýüregi galyňlaşdy, we gulaklary bilen agyr eşitdiler, we gözlerini ýumdular, belki gözleri bilen görmesinler we gulaklary bilen eşitmesinler we ýürekleri bilen düşünmesinler we yzyna dönmesinler, we men olary bejereýin. Siziň gözleriňiz bolsa bagtly, sebäbi görýärler we siziň gulaklaryňyz bagtly, sebäbi eşidýärler. Hakykatdan, size aýdýaryn, köp pygamberler we dogry adamlar siziň görýän zatlarňyzy görmegi isleýärdiler, ýöne görmediler, we siziň

eşidýän zatlarňyzy eşitmegi isleýärdiler, ýöne eşitmediler. Siz şonuň üçin ekijiniň parabolasyny diňläň. Her kim patyşalygyň sözüni eşidip, düşünmese, şeýtan gelip, onuň ýüreginde ekileni alýar; bu ýoluň gyrasynda ekilen tohumdyr. Ýöne daşly ýerlere ekileni, bu sözi eşidýän we derrew şatlyk bilen kabul edýän adamdyr; ýöne özünde kök ýok, emma wagtlaýyndyr, söz üçin kynçylyk ýa-da yzarlanma bolanda bolsa derrew büdräp ýykylýar. Ýöne tikenlere ekilendir, bu bolsa sözüni eşidýän adamdyr, we bu asyryň aladasy we baýlygyň aldawy sözüni bogýar we ol miwesiz bolýar. Ýöne gowy topraklara ekileni bolsa, bu sözi eşidip düşünýän adamdyr, ol hakykatdanam miwelendirýär we hasyl berýär: biri ýüz, biri altmyş, biri otuz. Başga mysaly olara goýup aýtdy: Asmanlaryň patyşalygy öz meýdanynda gowy tohum eken adama meňzedildi; ýöne adamlar uklaýarka, onuň duşmany gelip bugdaýyň arasynda ot tohumy ekdi we gitdi. Ot gögerende we miwe bereninde, haşal otlar hem peýda boldy. Ýakyn gelip, öý hojaýynynyň gullary oňa aýtdylar: Jenap, sen öz meýdanyňda gowy tohum ekmediňmi? Onda nireden ol ot-haşal bar? Ol bolsa olara aýtdy: duşman adam muny etdi. Gulluklar oňa aýtdylar: Sen isleýärsiňmi, biz gidip olary ýygnasak? Ýöne ol aýtdy: ýok, belki ot-çöpleri ýygnanyňyzda olaryň bilen bir wagtda bugdaýy kökünden çykararsyňyz; ikisiniň hem hasyl wagtyna çenli bilelikde ösmegine rugsat beriň, we hasyl wagtynda orakçylara aýdaryn: ilki bilen ot-çöpleri ýygnaň we olary ýakmak üçin bogçalara daňyň, ýöne bugdaýy meniň ammaryma ýygnaň. Başga mysaly olara goýup aýtdy: Asmanlaryň patyşalygy hardal dänesi ýaly, ony adam alyp öz meýdanynda ekdi; ol ähli tohumlardan

kiçiräk, ýöne ösende ähli gök önümlerden uludyr we agaç bolýar, şeýlelik bilen asmanyň guşlary gelip onuň şahalarynda höwürtge guryýarlar. Başga bir mesel olara gürlädi: Asmanlaryň patyşalygy hamyrmaýa meňzeýär, ony alan aýal üç ölçeg una gizläp goýdy, ahyrsoňy tutuşlygyna hamyrlanýança. Bu zatlaryň hemmesini Isa märekeler bilen köpçülige gürlädi, we märekesiz hiç zat olara gürlemedi, pygamberiň aýdan sözüniň üsti bilen ýerine ýetirilmegi üçin: Men märekeler bilen agzymy açaryn, dünýäniň esaslandyrylyşyndan gizlenen zatlary aýdaryn. Soň ol märekäni taşlap, öz öýüne geldi. We onuň şägirtleri oňa gelip aýdýarlar: Bize meýdandaky ot-çöpleriň meselini düşündiriň. Ol jogap berip olara aýtdy: gowy tohum ekýän adamyň ogly, ekin bolsa dünýä, gowy tohum bolsa şular patyşalygyň ogullary, ot-haşal bolsa ýamanyň ogullary, olary eken duşman bolsa şeýtan, orak bolsa dünýäniň tamamlanmagy, orakçylar bolsa habarçylar. Nähili otlar ýygnanyp, otda ýakylýar, şeýle-de bu asyryň ahyrynda bolar. Adamyň Ogly öz perişdelerini iberer, we olar onuň patyşalygyndan ähli päsgelçilikleri we kanunçylyk etmezligi edýänleri ýygnarlar, we olary oduň ojagyna taşlarlar; ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamasy bolar. Şonda adalatly adamlar olaryň Atasynyň Patyşalygynda Gün ýaly parlajak. Eşitmäge gulaklar eýe bolan, eşitsin. Ýene-de asmanlaryň patyşalygy meýdanda gizlenen hazyna meňzeýär, ony tapan adam gizledi, we öz şatlygy sebäpli gidýär we bar zatlarynyň hemmesini satýar we şol meýdany satyn alýar. Ýene-de asmanlaryň patyşalygy gözelleri ynjalary gözleýän söwdagär adama meňzeýär; ol bir gymmatly ynjy tapyp, gidip, özünde bolan ähli zatlary satyp, ony satyn aldy. Ýene-de asmanlar

patyşalygy deňze taşlanan we her dürli maşgaladan ýygnan tora meňzeýär; ony, haçan doldy, kenara çykaryp we oturyp, gowy zatlary gaplara ýygnadylar, ýöne çüýrän zatlary daşary taşladylar. Şeýlelikde, döwrüň tamamlanmagynda bolar. Habarçylar çykar we erbetleri adalatlylaryň ortasyndan aýyrar, we olary oduň ojagyna taşlar; ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamasy bolar. Isa olara aýdýar: Şu zatlaryň hemmesine düşündiňizmi? Olar oňa aýdýarlar: Hawa, Rebbe. Ol bolsa olara şeýle diýdi: Şonuň üçin asmanlaryň patyşalygyna öwredilen her bir alaýhana öz hazynasynyň içinden täze we köne zatlary çykarýan öý eýesine meňzeýär. We Isa bu mysallary tamamlanda, ol şol ýerden gitdi, we öz watanyna gelip, olary olaryň ýygnagynda öwredýärdi, şeýlelik bilen olar haýran galdylar we aýdýardylar: bu adama bu paýhas we bu güýçler nireden? Bu agzanyň ogly däl mi? Onuň ejesi Meryem diýilmeýärmi we onuň doganlary Ýakup we Ýusup we Simun we Ýahuda diýilmeýärmi? We onuň aýal doganlary hemmesi biziň ýanymyzda däl mi? Onda bu adama bu zatlaryň hemmesi nireden? Hem olar onuň sebäpli büdräp ýykylyp barýardylar. Isa olara aýtdy: Pygamber hormatdan mahrum bolmaýar, diňe öz watanynda we öz öýünde bolandan başga. We ol ýerde köp gudratly işleri etmedi, olaryň ynanmazlygy sebäpli.

14

Şol wagtda tetrarh Hirod Isanyň habaryny eşitdi we öz hyzmatkärlerine aýtdy: Bu Ýahýa çokundyryjydyr; ol ölülerden

dirildi we şonuň üçin güýçler onda işleýär. Sebäbi Hirod Ýahýany tutup, ony baglady we türmä goýdy, dogany Filippusyň aýaly Hirodiýadanyň sebäpli. Ýohanna oňa aýdýardy: Ony eýelemegiň saňa rugsat edilmeýär. Ol ony öldürmek islese-de, halkdan gorkdy, sebäbi olar ony pygamber hasaplaýardylar. Herodun doglan güni baýramçylygy geçirilende, Herodiýanyň gyzy ortada tans etdi we Heroda ýarandy; şonuň üçin ant bilen oňa soraýan zadyny bermäge söz berdi. Ol bolsa, enesi tarapyndan öňe sürülip: Maňa şu ýerde tabakda Ýahýa Çokundyryjynyň kellesini ber diýdi. We patyşa gynandyryldy, ýöne antlary we bile oturanlar sebäpli berilmegini buýurdy, we adam iberip Ýahýany türmede kellesini kesdi. Onuň başy tabakda getirildi we gyza berildi, ol bolsa öz enesine getirdi. Onuň şägirtleri gelip ýakynlaşyp, jesedi alyp jaýladylar we gelip Isa habar berdiler. Isa eşidip, ol ýerden gaýykda çöl ýere ýeke özi çekildi, we märekeler eşidip, oňa şäherlerden pyýada yzarlady. Isa çykyp, köp märekäni gördi we olara rehim etdi we olaryň hassalaryny bejerdi. Agşam bolup, onuň şägirtleri oňa gelip aýdýarlar: Bu ýer çöl, we sagat eýýäm geçdi. Köpçüligi iberiň, olar gidip obalara özlerine iýmit satyn alsynlar. Ýöne Isa olara aýtdy: Olaryň gitmäge zerurlygy ýok, siz olara iýmäge beriň. Olar bolsa oňa aýdýarlar: Biziň bu ýerde bäş çörekden we iki balykdan başga zadymyz ýok. Ol bolsa aýtdy: Olary şu ýere maňa getiriň. We märekä otlaryň üstünde ýatyrmaga buýruk berip, bäş çörek we iki balygy alyp, asmana seredip, alkaladý we döwüp, çörekleri şägirtlere berdi, şägirtler bolsa märekälere. Hemmeler iýdiler we doýdular, we galan bölekleriň on iki doly sebedini ýygnadylar. Iýenler bolsa, aýallar we çagalardan başga,

takmynan bäş müň erkek idi. Isa derrew öz şägirtlerini gämä münüp, öňünden beýläki tarapa geçmäge mejbur etdi, ol halky iberjek wagta çenli. We märekäni goýberenden soň, ol ýeke özi doga etmek üçin daga çykdy. Agşam bolandan soň, ol ýeke şol ýerde eken. Ýöne gämi eýýäm deňziň ortasynda bolup, tolkunlar tarapyndan ejir çekýärdi, sebäbi ýel ters öwüsýärdi. Gijäniň dördünji garawulynda Isa deňziň üstünde ýöräp, olara tarap gitdi. Şägirtler ony deňziň üstünde ýöräp barýandygyny görüp, bökdürilip, Bu arwah diýip aýtdylar we gorkudan gygyrdylar. Ýöne Isa derrew olara şeýle diýip gürlädi: Göwün ediniň, men şol, gorkmaň. Pýotr oňa jogap berip aýtdy: Rebbe, eger sen bolsaň, maňa buýur, seniň ýanyňa suwuň üstünden gelmäge. Ol bolsa aýtdy: Gel. We Petrus gämiden inip, suwlaryň üstünde ýöräp, Isanyň ýanyna gelmek üçin gitdi. Güýçli ýeli görüp, ol gorkdy we batmaga başlap, gygyryp aýtdy: Rebbe, meni halas et. Derrew ýöne Isa elini uzadyp, onuň elinden tutdy we oňa aýtdy: Ey az ynanýan, näme üçin şübheleniň etdiň? Hem olar gämä münende, ýel bes etdi; gämäde bolanlar bolsa gelip, oňa sežde edip aýtdylar: Hakykatdan Sen Hudaýyň Oglusyň. We geçip, Gennesaret topragyna geldiler. Hem ony tanaýan şol ýeriň adamlary tutuş şol töwerek sebite habar iberdi, hem oňa erbet saglykly ähli adamlary getirdi, hem olar oňa diňe egin-eşiginiň gyrasyna degip bilmekleri üçin ýalbardy; hem näçe adam degse, halas boldy.

15

Şonda Iýerusalimden grammateýler we farisaýlar Isanyň ýanyna gelip aýdýarlar: Näme üçin seniň şägirtleriň ýaşulularyň däp-dessuryny bozýarlar? Sebäbi olar çörek iýende ellerini ýuwmaýarlar. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Näme üçin siz hem öz däp-dessurlarыňyz sebäpli Hudaýyň buýrugyny bozýarsyňyz? Sebäbi Hudaý buýurdy aýdyp: Kakaňy we eňäni hormatla, we kakasyna ýa-da enesine erbet sözleýän ölüm bilen öldürilsin. Sizler bolsa aýdýarsyňyz: kim öz kakasyna ýa-da ejesine aýtsa, sowgat, şol sen menden peýdalanjak zadyň, we ol öz kakasyny ýa-da öz ejesini hormatlamaz; we siz Hudaýyň buýrugyny öz däbiňiz sebäpli ýatyrladyňyz. Eý ikiýüzlüler, Işaýa siziň hakda gowy pygamberlik etdi aýdyp: Bu halk maňa olaryň agzy bilen ýakynlaşýar we olaryň dodaklary bilen meni hormatlaýar, ýöne olaryň ýüregi menden uzakda duryar; ýöne olar meni biderek öwýärler, adamlaryň buýruklaryny öwredişler hökmünde öwredip. Ol märekäni çagyryp, olara aýtdy: diňläň we düşüniň; agza giryän zat adamy hapalamaz, ýöne agyzdan çykýan zat, şol adamy hapalaýar. Şonda onuň şägirtleri ýakynlaşyp, oňa aýtdylar: Farisaýlaryň bu sözi eşidip göwünsiz bolandygyny bilýärsiňmi? Ol ýöne jogap berip aýtdy: Meniň asmandaky Atam ekmedik ähli ekin kökünden çykarylar. Goýberiň olary, olar körleriň kör ýolbaşçylarydyr, eger kör kör adama ýolbaşçylyk etse, ikisi hem çukura düşer. Jogap berip, Petros oňa aýtdy: Bize şu parabolany düşündiriň. Ýöne Isa aýtdy: Siziň henizem düşünişsiz barmy? Entek düşünmeýärsiňizmi, agza giryän ähli zat garyna gidýär we hajathana kowulýar? Ýöne agyzdan çykýan zatlar ýürekden gelýär we şolar adamyň hapalanmagyna sebäp bolýar. Çünki erbet pikirler, öldürmeler,

zyna etmeler, jellepçilikler, ogurlamalar, ýalan şaýatlyklar we küfürler ýürekden çykýar. Bular adamyň hapalanmagyna sebäp bolýan zatlar, ýöne ýuwulmadyk eller bilen iýmek adamyň hapalanmagyna sebäp bolmaýar. We Isa ol ýerden çykyp, Tir we Sidon sebitine çekildi. We görüň, Kanaanly aýal şol serhetlerden çykyp, oňa bagyryp aýtdy: Maňa rehim et, Rebbe, Dawudyň ogly, meniň gyzym erbet jin tutulýar. Ýöne ol oňa hiç bir söz jogap bermedi. We onuň şägirtleri ýakynlaşyp, ondan sorap aýtdylar: Ony goýber, sebäbi ol biziň yzynymyzda gygyryp dur. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Men diňe Ysraýyl öýüniň ýitirilen goýunlaryna iberildim. Ol bolsa gelip, oňa sežde edip aýtdy: Rebbe, maňa kömek et. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Çagalaryň çöregini alyp, kiçi itlere taşlamak gowy däl. Ol bolsa aýtdy: Hawa, Rebbe, sebäbi itler hem öz hojaýynlarynyň stolundan düşýän döküntileri iýýärler. Soň Isa jogap berip, oňa aýtdy: Eý aýal, seniň ymaňyň uludyr, saňa isleýşiň ýaly bolsun. We onuň gyzy şol sagatdan bejärildi. Isa şol ýerden geçip, Galileýa deňziniň ýanyna geldi we daga çykyp, şol ýerde oturdy. Onuň ýanyna köp märekeler geldi, özleri bilen akyşak, kör, ker, şikes we beýleki köp adamlary getirip, olary Isanyň aýaklarynyň ýanyna taşladylar, we ol olary bejertdi, şonuň üçin märekeler kerler eşidýänini, dilsizler gürleýänini, şikesler sagdynyny, akyşaklar ýörýänini we körler görýänini görüp haýran galdylar, we olar Ysraýylyň Hudaýyny şöhratlandyrdylar. Isa öz şägirtlerini çagyryp aýtdy: Men bu märekä rehim edýärin, sebäbi olar eýýäm üç gün meniň ýanymda galýarlar we iýjek zadyň ýok. Men olary aç goýbermek islemeýärin, ýolda gowşamasyn. We onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Nireden bize

çöllükde şeýle köp çörek, şeýle köp märekäni doýurmak üçin? Isa olara diýýär: Näçe çöregiňiz bar? Olar bolsa aýtdylar: Ýedi, we birnäçe kiçijik balyk. Ol märekälere ýere ýatymagy buýurdy. Ol ýedi çöregi we balyklary alyp, şükür edip, döwdi we öz şägirtlerine berdi, şägirtler bolsa märekelere berdi. Hemmeler iýdiler we doýdular, galan bölekleriň ýedi doly sebedini ýygnadylar; iýýänler bolsa aýallar we çagalardan başga dört müň erkekdi. Ol märekäni kowup, gämä münüp, Magdalanyň çäklerine geldi.

16

Ve ýakynlaşan Farisaýlar we Saddukaýlar synap, ondan olara asmandan alamat görkezmegini soradylar. Ýöne ol jogap berip, olara aýtdy: Agşam bolanda siz aýdýarsyňyz: Howa gowy bolar, sebäbi asman gyzyl. We irden: Şu gün tupan bolar, sebäbi asman gyzyl we garaňky. Siz ikiýüzlüler, asmanyň ýüzüni tapawutlandyrmagy bilýärsiňiz, ýöne döwürleriň alamatlaryny bilip bilmeýärsiňiz? Erbet we zinakär nesil alamat gözleýär, emma oňa hiç hili alamat berilmez, diňe pygamber Ýunusyň alamatyndan başga. Hem olary taşlap, ol gitdi. Onuň şägirtleri öňe geçip gelende çörek almany ýatdan çykardylar. Ýöne Isa olara aýtdy: Görüň we Farisaýlaryň hem Saddukaýlaryň iýmidinden özüňizi goraň. Olar bolsa öz aralarynda pikir edip: Biz çörek almadyk diýip aýdyşýardylar. Isa muny bilip, olara aýtdy: Näme üçin öz-özüňizde pikir edýärsiňiz, eý az ynanýanlar, çörek almandygyňyz barada? Entek

düşünmeýärsiňizmi, ne-de bäş müň adamyň bäş çöregini we näçe sebet alandygyňyzy ýatlamaýarsyňyzmy? Ýa-da dört müň adamyň ýedi çöregini we näçe sebetleri alandygyňyzy ýatlamaýarsyňyzmy? Nädip siz düşünmeýärsiňiz, sebäbi men size çörek hakynda däl-de, Farisaýlaryň we Saddukaýlaryň hamyryndan üns bermegi aýtdym? Soňra olar düşündiler welin, ol çörekiň hamyryndan däl-de, eýsem Farisaýlaryň we Saddukaýlaryň öwredişinden gaça durmak barada aýdandygyny. Isa Filippyň Kesariýasynyň ýerlerine gelip, şägirtlerinden sorady we aýtdy: Adamlar Adamyň Oglunyň kim bolmagyny aýdýarlar? Olar bolsa aýtdylar: Käbirleri Ýahýa Çokundyryjy, beýlekileri Iliýa, başgalary bolsa Ýeremiýa ýa-da pygamberlerden biri diýdiler. Ol olara aýdýar: Siz bolsa meni kim diýip aýdýarsyňyz? Jogap berip, Simon Petrus aýtdy: Sen Hristos, ýaşaýan Hudaýyň Oglusyň. Isa jogap berip, oňa aýtdy: sen bagtly, Şimun Bar-Ýuna, sebäbi et we gan saňa açmady, ýöne asmanlardaky meniň Atam. Men hem saňa aýdýaryn ki, sen Petrosyň, we şu gaýanyň üstünde meniň ýygnagmy guraryn, we ölüler dünýäsiniň gapylary onuň üstünden güýçli bolmaz. Men seniň asmanlar patyşalygynyň açarlaryny berjek, we sen ýer ýüzünde näme baglasaň, asmanlarda bagly bolar, we sen ýer ýüzünde näme çözsäň, asmanlarda çözülen bolar. Soň ol öz şägirtlerine hiç kime Isanyň Mesih bolandygyny aýtmazlyk üçin buýurdy. Ondan soň Isa öz şägirtlerine görkezmäge başlady, onuň Iýerusalime gitmegi, ýaşululardan, baş ruhanlardan we ýazyjylardan köp ejir çekmegi, öldürilmegi we üçünji gün galdyrylmagy zerurdyr. We Pýotr ony alyp gaýdyp, oňa käýemäge başlady we aýtdy: Mähriban bol saňa, Rebbe, bu saňa

asla bolmaz. Ýöne ol öwrülip, Petera aýtdy: Git meniň yzynymda, şeýtan! Sen meniň üçin büdremek bolýarsyň, sebäbi sen Hudaýyň zatlary hakda däl-de, adamlaryň zatlary hakda pikir edýärsiň. Soň Isa öz şägirtlerine şeýle diýdi: Eger kim-de-bir meniň yzyndan gelmek isleýän bolsa, öz-özüni inkär etsin, öz haçyny götersin we maňa eýersin. Kim öz janyny halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim öz janyny meniň üçin ýitirse, ony tapar. Näme peýda alar adam, eger bütin dünýäni gazansa, ýöne öz ruhuny ýitirilse? Ýa-da adam öz kalbyny çalşyp näme berer? Sebäbi Adamyň Ogly Kakasynyň şöhratynda Öz perişdeleri bilen gelmek niýetleýär, we soňra her birine öz hereketine görä berer. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bu ýerde duran käbirler bar, olar ölümi dadyp görmezler, Adamyň Oglunyň Öz Patyşalygynda gelýänini görýänçäler.

17

Alty günden soň Isa Pýetri, Ýakuby we onuň dogany Ýohany alyp, olary ýokary daga ýeke özi çykardy, olaryň öňünde görnüşi üýtgedi, onuň ýüzi gün ýaly ýalpyldady, egin-eşikleri bolsa ýagtylyk ýaly ak boldy. We şonda olara Musa we Iliýas onuň bilen gürleşip duran göründi. Pýotr jogap berip, Isä aýtdy: Rebbe, biziň şu ýerde bolmagymyz gowy. Eger isleseňiz, şu ýerde üç çadyr guralýň: seniň üçin bir, Musa üçin bir we Iliýa üçin bir. Ol heniz gürleýärkä, ine, ýagty bulut olary kölegedi, we ine, buluddan ses geldi: Bu meniň söýgüli Oglum, Men Ondan hoşnut boldum; Oňa diňläň; we şägirtler eşidip, ýüzüstüne

ýykyldy we gaty gorkdular. Isa gelip, olara degdi we aýtdy: Turň we gorkmaň. Olar gözlerini göterende, hiç kimi görmediler, diňe Isany ýeke-täk. Olar dagdan inende, Isa olara buýruk berip aýtdy: Adamyň Ogly ölülerden dirilýänçä, bu görüşi hiç kime aýtmaň. Ve onuň şägirtleri oňa soradylar we aýtdylar: Näme üçin ýazyjylar Iliýanyň ilki gelmegi gerekdigini aýdýarlar? Ýöne Isa jogap berip, olara aýtdy: Ilýas hakykatdanam ilki gelýär we ähli zatlary dikeldýär; ýöne men size aýdýaryn, Ilýas eýýäm geldi, we olar ony tanamapdyrlar, ýöne olar onuň üstünde näçe isländiklerini etdiler; şeýlelikde-de Adamyň Ogly olar tarapyndan ejir çekmeli. Soňra şägirtler onuň olara Çokundyryjy Ýahýa barada aýdandygyna düşündiler. Olar märekä gelen wagtynda, bir adam oňa golaýlap geldi, oňuň öňünde dyz çökdi we aýtdy: Rebbe, meniň ogluma rehim et, sebäbi ol aýyň täsirinde we erbet ejir çekýär, sebäbi ol köplenç oda düşýär we köplenç suwa düşýär. Men ony seniň şägirtleriňe getirdim, we olar ony bejerip bilmediler. Jogap berip, Isa aýtdy: Eý imansyz we azaşdyrylan nesil, haçana çenli men siziň bilen bolaryn? Men size haçana çenli çydajakyn? Ony maňa şu ýere getiriň. Isa oňa käýinç etdi, we jin ondan çykdy we oglan şol sagatdan bejerildi. Soň şägirtler Isanyň ýanyna ýeke gelen wagtynda aýtdylar: Näme üçin biz ony kowup bilmedik? Isa olara aýtdy: siziň ynanmaýşyňyz sebäpli. Hakykatdan size aýdýaryn, eger siziň hardal dänesi ýaly ymanynyz bolsa, şu daga aýdarsyňyz, şu ýerden ol ýere geç, we ol geçer, we size hiç zat mümkin däl bolmaz. Ýöne bu jyns diňe doga we agyz beklemek arkaly çykýar. Olar Galileýa gaýdyp barýarkalar, Isa olara aýtdy: Adamyň Ogly adamlaryň eline tabşyrylar we olar ony

öldürerler, we üçünji günde ol dirilýär. We olar gaty gynandylar. Olar Kapernauma gelenlerinden soň, didrahmalary alýanlar Petera ýakynlaşdylar we aýtdylar: Siziň mugallyňyz didrahmalary töleýärmi? Ol diýýär, hawa. We ol öýe gireninde, Isa oňa öňünden aýdyp başlady: saňa näme görünýär, Simun? Ýeriň patyşalary kimlerden salgyt ýa-da harç alýarlar? Öz ogullaryndan ýa-da beýlekilerden? Petrus oňa aýdýar: Beýlekilerden. Isa oňa aýtdy: onda ogullar erkindir. Ýöne olary renjitmezlik üçin, deňze gidip çeňňek taşla we ilkinji çykan balygy galdyr, onuň agzyny açyp stater taparsyn, şony alyp olara meniň we seniň ýeriňe ber.

18

Şol sagatda şägirtler Isanyň ýanyna gelip aýtdylar: Onda asmanlaryň patyşalygynda kim has uludyr? Isa bir çagany çagyryp, ony olaryň arasynda goýdy we aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, eger siz öwrülmeseňiz we çagalar ýaly bolmasaňyz, asmanlaryň patyşalygyna asla girmersiňiz. Kim özüni şu çaga ýaly peselderse, ol asmanlaryň patyşalygynda iň uludyr. We kim meniň adym bilen şeýle bir çagany kabul etse, meni kabul edýär; ýöne kim maňa ynanýan şu kiçijikleriň birini ýoldan azdyrsa, oňa has peýdaly bolar eşek degirmen daşy onuň boýnuna asylsyn we deňziň çuňlugynda gark edilsin. Wap dünýä büdreýiş daşlarynyň sebäpli, sebäbi olaryň gelmegi zerurdyr, ýöne wap şol adama, onuň üsti bilen büdreýiş daşy gelýär. Eger eliň ýa-da aýagyň seni günä etmäge iteräň bolsa,

olary kes we özüňden taşla, sebäbi durmuşa topal ýa-da şikes bolup girmek saňa has gowy, ýa-da iki eliň ýa-da iki aýagyň bilen ebedi oda taşlanmak. Eger seň gözüň seni günä batyrýar bolsa, ony çykar we özüňden taşla. Saňa bir gözli durmuşa girmek has gowy, ýa-da iki gözi bolan ot jehennemine taşlanmak. Görüň, bu kiçijikleriň birini hor görmeň, sebäbi size aýdýaryn, olaryň perişdeleri asmanlarda hemişe meniň asmanlardaky Atamyň ýüzüni görýärler. Çünki Adamyň Ogly ýitirileni halas etmek üçin geldi. Siziň pikiriňizçe näme? Eger bir adama ýüz sany goýun bolsa we olaryň birisi ýoldan azsa, ol doksan dokuzy daglarda goýup, gidip ýoldan azan goýny gözlemezmi? We eger ony tapyp alsa, hakykatdanam size aýdýaryn, ol oňa has köp şatlanyar, doksan dokuz ýitip gitmediklere garanyňda. Şeýlelikde, asmanlarda bolan Ataňyzyň öňünde bu kiçijikleriň biriniň ýitip gitmegi isleg däl. Eger seniň doganyň saňa günä etse, git we ony diňe seniň bilen onuň arasynda käýe. Eger ol saňa gulak assa, seniň doganyňy gazandyň. Eger ol gulak asmasa, özi bilen ýene bir ýa-da iki adam al, şonuň üçin iki ýa-da üç şaýadyň agzynda her söz berkidilsin. Eger ol olaryň sözüni diňlemese, ýygnaga aýt; eger ol ýygnagyň hem sözüni diňlemese, ol seniň üçin başga milletli we salgyt ýygnaýjy ýaly bolsun. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: näçe zat ýer ýüzünde baglasaňyz, asmanда-da bagly bolar we näçe zat ýer ýüzünde çözsäňiz, asmanda-da çözülen bolar. Ýene hakykatdanam size aýdýaryn: eger siziň ikiňiz ýer ýüzünde haýsydyr bir zat hakynda ylalaşsalar we ony sorasalar, bu olar üçin asmanlardaky Atamdan bolar. Nirede iki ýa-da üç adam meniň adyma ýygnansa, men hem olaryň arasynda

bolýaryn. Soň Petrus oňa ýakynlaşyp aýtdy: Rebbe, näçe gezek meniň dogam maňa günä eder we men oňa bagyşlamalymyka? Ýedi gezegämi? Isa oňa aýdýar: Saňa ýedi gezek diýip aýtmaýaryn, ýöne ýetmiş gezek ýedi diýip aýdýaryn. Şonuň üçin asmanlaryň patyşalygy patyşa adama meňzedildi, ol öz gullary bilen hasaplaşmak isledi. Ýöne ol hasaplaşmaga başlanda, oňa on müň talant bergili bolan bir adam getirildi. Ýöne onuň yzyna bermäge puly ýokdy, şonuň üçin hojaýyny ony satylmagyny we aýalyny we çagalaryny we näme bardy hemmesini satylmagyny we yzyna berilmegini buýurdy. Şonuň üçin gul düşüp, oňa sygyndy we aýtdy: Jenabym, maňa sabyrly bol, men saňa ähli tölärin. Ýöne şol gullyň hojaýyny rehim edip, ony boşatdy we karzyny bagyşlady. Şol gul çykyp, öz eýeleýän gullarynyň birini tapdy, ol oňa ýüz denariýa borçlydy, we ony tutup bogýardy we aýdýardy: Maňa borçuňy yzyna ber, eger bir zadyň borçly bolsaň. Şonuň üçin onuň hyzmatdaş guly onuň aýaklaryna düşüp, oňa ýalbaryp aýtdy: Maňa sabyrly bol we men saňa tölärin. Ol islemedi, ýöne gidip ony türme atdy, bergi pulny yzyna berýänçä. Onuň gul ýoldaşlary bolan zatlary görüp, gaty gaýgylandylar we gelip, öz hojaýynlaryna bolan zatlaryň hemmesini düşündirdiler. Şonda ony çagyryp, onuň eýesi oňa aýdýar: Erbet gul, men şol ähli bergiňi saňa goýberdim, sebäbi sen maňa ýalbardyň. Seniň gul ýoldaşyňa rehim etmegiň gerek dälmidi, men saňa rehim eden ýaly? We onuň hojaýyny gaharlanyp, ony azapçylara tabşyrdy, oňa bergi borçly ähli zadyny gaýtaryp berýänçä. Şeýlelikde meniň asmandaky Atam hem size şeýle eder, eger her biriňiz öz doganynyň günälerini ýürekden bagyşlamasa.

19

We şeýle boldy wagt, Isa şu sözleri tamamlanda, ol Galileýadan gitdi we Iordanyň aňyrsynda Ýahudyýanyň çäklerine geldi. Oňa köp märekeler gyzaklady we ol olary şol ýerde bejertdi. We Farisaýlar oňa gelip, ony synap, oňa aýtdylar: Adama islendik sebäbe görä öz aýalyny boşamak rugsat edilýärmi? Emma ol jogap berip olara aýtdy: Siz okamadyňyzmy, başlangyjdan Ýaratyjy olary erkek we aýal edip ýaratdy we aýtdy, şonuň üçin adam öz kakasyny we ejesini taşlar we aýaly bilen birleşer, we ikisi bir beden bolar? Şonuň üçin olar indi iki däl, ýöne bir beden. Şonuň üçin Hudaý birleşdiren zady adam aýyrmasyn. Olar oňa aýdýarlar: Näme üçin Musa aýrylyşyk haty bermegi we ony boşatmagy buýurdy? Ol olara diýýär: Musa siziň ýüregiňiziň gatylygy sebäpli size aýallaryňyzy boşamaga rugsat berdi, ýöne başlangyçdan beýläk şeýle däldi. Men size aýdýaryn, kim öz aýalyny zinakärlik sebäbinden başga sebäbe görä boşasa we başga aýal bilen öýlense, zyna edýär, we boşalan aýal bilen öýlenen hem zyna edýär. Onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Eger adamyň aýal bilen sebäbi şeýle bolsa, öýlenmek peýdaly däl. Emma ol olara aýtdy: ähli adamlar bu sözi kabul etmeýärler, ýöne diňe olara berlen adamlar kabul edýärler; sebäbi eýnuhlar bar, olar enelerиniň garnyndan şeýle doguldylar. We agdyklar bar, olar adamlar tarapyndan agdyk edildiler, we agdyklar bar, olar özlerini asmanlaryň patyşalygy üçin agdyk etdiler. Kim kabul edip bilýän bolsa, kabul etsin. Soň çagalar oňa getirildi, ol olaryň üstüne ellerini goýsun we doga etsin diýip; ýöne şägirtler

olary käýediler. Isa bolsa aýtdy: Çagalary goýberiň we olary maňa gelmäge päsgel bermäň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy şeýleleriňkidir. We ellerini olara goýup, ol ýerden gitdi. We ine, bir adam oňa ýakynlaşyp aýtdy: Gowy mugallym, ebedi durmuşa eýe bolmak üçin näme gowy iş etmeli? Ol bolsa oňa aýtdy: näme üçin meni gowy diýýärsiň? Hiç kim gowy däl, diňe Hudaý. Eger sen durmuşa girmegi isleýärsiň, buýruklary sakla. Oňa diýýär: Haýsylary? Isa aýtdy: Adam öldürmezsiň, zyna etmezsiň, ogurlamazsiň, ýalan şaýatlyk etmezsiň, kakaňy we ejeňi hormatla, we goňşuňy öz-özüň ýaly söýersiň. Ol ýaş adam oňa aýdýar: Bu zatlaryň hemmesini ýaşlygymdan bäri saklandym, heniz näme kem? Isa oňa şeýle diýdi: Eger kämil bolmak isleseň, git, eýeçiliklerini sat we garyplara ber, şonda asmanda hazynaň bolar, soň gel we maňa eýer. Ýaş adam bu sözi eşidip, gynanyp gitdi, sebäbi onuň köp emlägi bardy. Isa öz şägirtlerine aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, baý adam asmanlaryň patyşalygyna kynlyk bilen girer. Ýene-de men size aýdýaryn, düýäniň iňňäniň deşiginden geçmegi, baýyň Hudaýyň patyşalygyna girmeginden has aňsat. Eşiden bolsa, onuň şägirtleri gaty geň galýardylar we aýdýardylar: Kim onda halas edilip biler? Isa olara seredip aýtdy: Adamlar üçin bu mümkin däl, ýöne Hudaý üçin ähli zat mümkindir. Soň Pýotr oňa jogap berip aýtdy: Ine, biz ählisini goýduk we saňa yzarladyk, onda bize näme bolar? Isa olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, siz meniň yzymdan eýerenler, täzeden dörediş wagtynda, Adamyň Ogly öz şöhrat tahtynda oturan mahaly, siz hem on iki tahtta oturyp, Ysraýylyň on iki taýpasyna höküm edersiňiz. We meniň adymyň üçin öýlerini ýa-da doganlaryny ýa-da uýalaryny

ýa-da kakasyny ýa-da ejesini ýa-da aýalyny ýa-da çagalaryny ýa-da meýdanlaryny terk eden her bir adam ýüz esse alar we ebedi durmuşy miras alar. Köpler birinji bolup soňky bolarlar we soňkylar birinji bolarlar.

20

Meňzeş, sebäbi asmanlaryň patyşalygy öý eýesi adama meňzeýär, ol irden işçileri tutmak üçin öz üzümzaryna çykdy. Ol işçiler bilen bir günüň üçin bir denar hakda ylalaşyp, olary öz üzüm bagynyň içine iberdi. Hem üçünji sagat töweregi çykyp, bazarda işsiz duran beýlekileri gördi, hem olara aýtdy: Siziň hem üzümçilige gidiň, hem näme adalatly bolsa size bererin. Olar bolsa gitdiler. Ýene altynjy we dokuzynjy sagatlarda çykyp, şeýle etdi. Barada bolsa on birinji sagat çykyp, beýlekileri işsiz duran tapdy we olara aýdýar: Näme üçin şeýle tutuş gün işsiz durduňyz? Olar oňa aýdýarlar: Hiç kim bizi hakyna tutmady. Ol olara aýdýar: Giň, siz hem üzüm bagyňa gidiň, we näme adalatly bolsa, ony alarsiňiz. Agşam bolandan soň, üzümzaryň eýesi öz gözegçisine diýdi: Işçileri çagyr we olara hak ber, soňkulardan başlap ilkinjekilere çenli. On birinjisinde gelen-ler her biri bir denarius aldylar. Gelip, birinji olar has köp alarys diýip pikir etdiler, ýöne olar hem her biri bir denarius aldylar. Alanlarynda bolsa, öý eýesiniň garşysyna şikaýat edip aýdýardylar: bu soňky adamlar bir sagat işlediler, we sen olary biziň bilen deň etdiň, biz bolsa günüň agramyny we yssysyny göterip geldik. Ýöne ol jogap berip, olaryň biriniň birine aýtdy: Dostum, men saňa

haksyzlyk etmeýärin, sen meniň bilen bir denariýa ylalaşmadyňmy? Öz zadyňy al-da, git; ýöne men bu soňky adama saňa beren ýaly bermek isleýärin; ýa-da meniň öz zadymda isleýän zadymy etmäge hukugym ýokmy? Seniň gözüň erbet, sebäbi men gowymyka? Şeýlelikde soňkylar birinji bolarlar we birinjilar soňky bolarlar, sebäbi köpler çagrylandyr, ýöne azlar saýlanandyr. Isa Iýerusalime gidýärkä, on iki şägirdini ýolda aýratyn özi bilen alyp, olara aýtdy: Ine, biz Iýerusalime gidýäris, we Adamyň Ogly baş ruhanylar bilen ýazyjylara tabşyrylar we olar ony ölüme höküm ederler, we olar ony milletlere masgaralamak we gamçylamak we haça çüýlemek üçin tabşyrarlar, we üçünji günde ol dirilýär. Soň Zebedaýyň ogullarynyň enesi öz ogullary bilen oňa geldi, sygyndy we ondan bir zat sorady. Ol bolsa oňa aýtdy: Sen näme isleýärsiň? Ol oňa aýdýar: aýt, meniň bu iki oglum biri seniň sag tarapyňdan we biri seniň çep tarapyňdan seniň patyşalygyňda otursunlar diýip. Ýöne Isa jogap berip aýtdy: siziň näme soraýandygyňyzy bilmeýärsiňiz. Siz men içjek bolýan käsäni içmäge ukyplymyňyzmy, ýa-da men çokundyrylýan çokundyrma bilen çokundyrylmaga ukyplymyňyzmy? Olar oňa aýdýarlar: Biz ukyplydyrys. Ol olara aýdýar: Meniň käsämi hakykatdanam içersiňiz we men çokundurylýan çokundyrma bilen çokundyrylarsynyz, ýöne meniň sag tarapymda we çep tarapymda oturmak meniň bermegim däl, eýsem Atam tarapyndan kimler üçin taýýarlanan bolsa, olaryňky. On adam eşidip, iki doganyň barasynda gaharlandy. Isa bolsa olary çagyryp aýtdy: Bilýärsiňiz, milletleriň hökümdarlary olaryň üstünden hojaýynlyk edýärler we ululary olaryň üstünden

häkimiýet edýärler. Siziň araňyzda şeýle bolmaz, ýöne kim siziň araňyzda uly bolmak islese, ol siziň hyzmatkäriňiz bolar, we kim siziň araňyzda birinji bolmak islese, ol siziň guluňyz bolar; nähili adamyň ogly hyzmat edilmäge gelmedi, ýöne hyzmat etmäge we öz ruhyny köpleriň ýerine tölegi hökmünde bermäge geldi. We olar Ýerihadan çykyp barýarkalar, oňa uly märeke eşdi. We serediň, iki kör adam ýoluň ýanynda oturyp, Isanyň geçýändigini eşidip, gygyrdylar we aýtdylar: Bize rehim et, Reb, Dawudyň ogly. Emma märeke olara dymmak üçin käýdi, ýöne olar has güýçli gygyryp aýtdylar: Bize rehim et, Rebbe, Dawudyň ogly. Isa durup, olary çagyrdy we aýtdy: Näme isleýärsiňiz, men size etjek? Olar oňa aýdýarlar: Reb, biziň gözlerimiz açylsyn. Isa rehim edip, olaryň gözlerine degdi we derrew olaryň gözleri açyldy, olar hem onuň yzyndan gitdiler.

21

Hem wagt olar Iýerusalime ýakynlaşdylar we Betfaga geldiler, Zeýtun dagyna tarap, soňra Isa iki şägirdini iberdi, olara aýdyp: siziň garşyňyzdaky obada gidiň, we derrew bagly eşegi we onuň bilen taýjygy taparsynyz; çözüp maňa getiriň. Eger kim-de-kim size bir zat aýtsa, siz Reb olara mätäç diýip aýdarsyňyz, ol bolsa derrew olary yzyna iberer. Bu ähli bolup geçdi, şonuň üçin pygamber arkaly aýdylan söz ýerine ýetirilsin diýip aýdýan: aýdyň Sionyň gyzyna, ine seniň patyşaň gelýär saňa mylaýym we eşegiň üstüne münüp we taýyň üstüne, eşegiň oglunyň. Şägirtler gidip, Isanyň olara buýran ýaly edip, eşegi we taýyny

getirdiler we olaryň üstüne eşiklerini ýaýdylar, Ol bolsa olaryň üstüne oturdy. Ýöne iň uly märeke öz eşiklerini ýola ýaýdylar, beýlekiler bolsa agaçlardan şahalary kesip, ýola ýaýdylar. Öňde barýan we yzyndan gelýän märekeler gygyryp aýdýardylar: Dawudyň ogulyna hosanna! Rebbiň adyndan gelýän mübärekdir! Iň belentliklerde hosanna! Onuň Iýerusalime gireninde ähli şäher titrändi we: Bu kim? diýip sorady. Ýöne märekäler: Bu, Galileýanyň Nazaret şäherinden bolan pygamber Isadyr diýýärdiler. Isa Hudaýyň ybadathanasyna girdi, we ybadathanada satýanlaryň we satyn alýanlaryň hemmesini kowdy, we pul çalyşýanlaryň stollaryny agdardy we kepder satýanlaryň oturgyçlaryny agdardy, we olara aýdýar: ýazylypdyr, meniň öýüm doga öýi diýlip atlandyrylar, emma siz ony garakçylaryň gowagy etdiňiz. Topal we kör adamlar ybadathanada oňa geldiler we ol olary bejertdi. Ýöne uly ruhanylar we ýazyjylar onuň eden gudratly işlerini we çagalaryň ybadathanada gygyryp we Dawudyň ogly hosanna diýip aýdýandygyny görüp, gaharlandylar we oňa aýtdylar: Sen bularyň näme diýýändigini eşidýärsiňmi? Ýöne Isa olara aýdýar: Hawa, siz hiç wagt okamadyňyzmy: Bäbekleriň we emýän çagalaryň agzyndan magtaw taýýarladyň diýip? We olary terk edip, şäheriň daşyna, Betaniýa gitdi we ol ýerde gijeleди. Ertir şähere gaýdyp barýarka açlyk çekdi; we ýoluň üstünde bir injir agajyny görüp, onuň ýanyna geldi, we onda diňe ýapraklardan başga hiç zat tapmady, we oňa diýdi: indi senden miwä ebedilik bolmasyn. We enjir agajy derrew gurap gitdi. Şägirtler görüp, haýran galdylar we aýtdylar: Injir agajy nädip derrew gurady? Ýogap berip, Isa olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, eger

siziň ymanyňyz bar bolsa we şübhelenmeseňiz, diňe bir injir agajynyň işini etmezsiňiz, ýöne şu daga hem aýtsaňyz, galdyryl we deňze taşlan, bolar; we doga etmekde ynanýan bolup, näçe zat sorasaňyz, alarsyňyz. Ve ol mukaddes ýere geleninde, oňa öwredýän wagty halkyň baş ruhanlary we ulullary gelip, aýtdylar: Sen bu zatlary haýsy ygtyýarlyk bilen edýärsiň we saňa bu ygtyýarlygy kim berdi? Jogap berip, Isa olara aýtdy: Men-de sizden bir söz soraryn, eger maňa aýtsaňyz, men-de size haýsy ygtyýarda şulary edýändigimi aýdaryn. Ýahýanyň çokundyrmagy nirede boldy, asmandan ýa-da adamlardan? Olar öz aralarynda pikir edip aýdýardylar: Eger biz asmandan diýsek, ol bize näme üçin oňa ynanmadyňyz diýer; eger biz adamlardan diýsek, märekeden gorkýarys, sebäbi hemmeler Ýahýany pygamber hasaplaýarlar. Hem jogap berip, Isanyň ýanyna aýtdylar: biz bilemizok. Ol olara özi hem aýtdy: Men hem size haýsy ygtyýar bilen bu zatlary edýändigimi aýtmaýaryn. Ýöne size näme görünýär? Bir adamyň iki çagasy bar idi, we ol birinji çagasyna gelip aýtdy: çagam, git şu gün meniň üzümçiligimde işle. Ol jogap berip: Islemok diýdi, ýöne soňra ökünip gitdi. Hem ikinji adama ýakynlaşyp, şonuň ýaly-da aýtdy. Ýöne ol jogap berip aýtdy: Men, jenabym; we ol gitmedi. Kim şol ikisinden atasynyň islegini ýerine ýetirdi? Olar oňa aýdýarlar: Birinji. Isa olara aýdýar: Hakykatdanam size aýdýaryn, salgytçylar we jellepler sizi öňe salyp Hudaýyň Patyşalygyna girýärler. Ýahýa adalat ýoly bilen size geldi, emma siz oňa ynanmadyňyz, ýöne salgyt ýygnaýjylar we jellepeler oňa ynandylar, siz bolsa görensoňyzam soňra oňa ynanmak üçin toba etmediňiz. Başga meseläni diňläň. Bir adam bardy, öý eýesi,

ol üzüm bagyny ekdi we onuň töweregine diwar goýdy we onuň içinde şerap gysyjyny gazdy we diň gurdy, we ony daýhanlara kärendesine berdi we gidip gitdi. Ýemiş-miweleriň wagty ýakynlaşanda, ol öz gullaryny daýhanlara iberdi, öz ýemiş-miwelerini almak üçin. Daýhanlar onuň gullaryny alyp, birini urdular, birini öldürdiler, birini bolsa daşladylar. Täzeden ol birinji gullara garanyňda has köp beýleki gullary iberdi we olar olara hem şonuň ýaly etdiler. Soňra bolsa, olara öz ogluny iberip, Meniň oglumy hormat goýarlar diýip aýtdy. Ýöne daýhanlar ogly görenlerinden soň, öz içlerinde aýtdylar: Bu mirasdüşer, geliň ony öldüreliň we onuň mirasyny tutup alalyň. Olar ony alyp, üzümçiligiň daşyna kowdular we öldürdiler. Şonuň üçin baglygyň eýesi haçan gelse, şol daýhanlara näme eder? Olar oňa aýdýarlar: Erbet adamlary erbet ýagdaýda ýok eder, we üzümçiligi kärendesine berer beýleki daýhanlara, kim oňa miweleri öz wagtlarynda berer. Isa olara aýdýar: Hiç wagt mukaddes ýazgylarda okamadyňyzmy? Gurujylar ret eden daş burç daşynyň başyna öwrüldi. Bu Rebbiň tarapyndan boldy we biziň gözümizde ajaýyp. Şonuň üçin men size aýdýaryn, Hudaýyň patyşalygy sizden alnar we onuň miwelerini berýän millete berler; we bu daşyň üstüne düşen syndyrylar; emma ol kimiň üstüne düşse, ony ezýär. Baş ruhanylar we farisaýlar onuň mysallaryny eşidip, olaryň özi hakda aýdýandygyny bildiler; we ony tutmak isläp, märekeden gorkdular, sebäbi olar ony pygamber hökmünde saklaýardylar.

22

Isa jogap berip, ýene olara mysallar bilen aýdyp: Asmanlaryň patyşalygy patyşa adama meňzedildi, ol öz ogly üçin toý etdi. Ol öz gullaryny iberdi, toýa çagyrylanlary çagyrmak üçin, ýöne olar gelmek islemediler. Ýene-de ol beýleki gullary iberip, şeýle diýdi: Çagyrylan adamlara aýdyň: Ine, meniň iň gowy zatlarym taýýar, meniň öküzlerim we semiz mallar öldürildi, hemme zat taýýar, toýa geliň. Olar bolsa äsgermezlik edip gitdiler, biri öz meýdanyna, beýlekisi bolsa öz söwdasyna; galan beýlekileri bolsa onuň gullaryny tutup kemsitdiler we öldürdiler. Şol patyşa eşidip, gaharlandy we öz goşunlaryny iberip, şol ganhorlary ýok etdi we olaryň şäherini ýakdy. Soň ol öz gullaryna aýdýar: Toý taýýar, ýöne çagrylanlar mynasyp däldi; şonuň üçin ýollaryň çatryklaryna gidiň we näçe adamy tapsaňyz olary toýa çagryň. We şol gullar çykyp, ýollara gidip, tapdyklaryny ählisini ýygnadylar, erbet hem gowy, we toý myhmanlaryň bilen doldy. Içeri girip, şa oturan adamlary görmäge gelende, ol ýerde toý eşigi geýmedik bir adamy gördi we oňa diýýär: dost, nädip sen bu ýere toý eşigini geýmän geldiň? Ýöne ol dymdy. Soň patyşa hyzmatkärlere aýtdy: Onuň aýaklaryny we ellerini baglap, ony daşky garaňkylyga taşlaň, ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamagy bolar. Köp adamlar çagyrylýar, ýöne az adamlar saýlanýar. Soň Farisaýlar gidip, ony sözde duzaga düşürmek üçin geňeş aldylar. Olar öz şägirtlerini Hirodçylaryň bilen oňa iberýärler, şeýle diýip: mugallym, biz bilýäris sen dogry adamdyrsyng we Hudaýyň ýoluny dogrulykda öwredýärsiň, we hiç kim hakda alada etmeýärsiň, sebäbi sen adamlaryň ýüzüne seretmeýärsiň. Şonuň üçin bize aýt, saňa näme görünýär? Kaysara salgyt bermek mümkinmi ýa-da däl? Isa olaryň

erbetligini bilip, aýtdy: Näme üçin meni synýarsyňyz, ikiýüzlüler? Maňa salgyt pulyny görkeziň. Olar bolsa oňa denariý getirdiler. Ol olara aýdýar: Kime degişli bu şekil we ýazgy? Oňa aýdýarlar: Sezaryň. Şonda ol olara aýdýar: şonuň üçin Keýsaryň zatlaryny Keýsara beriň we Hudaýyň zatlaryny Hudaýa beriň. We eşidip, geň galdylar we ony taşlap gitdiler. Şol gün saddukeýler, dirilişiň ýokdugyny aýdýanlar, oňa gelip, soradylar aýdyp: mugallym, Musa aýtdy, eger kim-de bir ölse, çagalary bolmasa, onuň dogany onuň aýalyna öýlener we onuň dogany üçin nesil galdyrar. Biziň ýanymyzda ýedi dogan bardy, we birinji öýlenip öldi, we perzent bolmazdan aýalyny dogansyna goýberdi; şonuň ýaly-da ikinji we üçünji, ýedisine çenli. Soňra bolsa hemmelerinden soň aýal hem öldi. Onda dirilişde ol aýal ýedi adamyň haýsysynyň aýaly bolar? Sebäbi hemmeler oňa eýe boldular. Isa jogap berip, olara aýtdy: Siziň ýalňyşýarsyňyz, sebäbi mukaddes ýazgylary hem-de Hudaýyň güýjüni bilenoksuňyz. Sebäbi diriliş wagtynda ne öýlenýärler, ne-de nikalaşdyrylýarlar, ýöne asmandaky Hudaýyň habarçylary ýaly bolýarlar. Ölüleriň direlmegi hakynda, Hudaýyň size aýdan sözüni okamaňyzmy: Men Ybraýymyň Hudaýy we Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy? Hudaý ölüleriň Hudaýy däl, eýsem dirilräriň Hudaýy. We eşiden märekeler onuň öwretmegine haýran galýardylar. Parisileriň bolsa eşidip, onuň Saddukeýleri dymyzdyrandygyny, bir ýere ýygnandylar, we olaryň birisi, kanunçy, ony synap görüp we aýdyp sorady: mugallym, haýsy buýruk uly kanunda? Isa oňa şeýle diýdi: Öz Rebbiňi Hudaýyňy tutuş ýüregiň bilen, tutuş janyň bilen we tutuş aňyň bilen söýersiň. Bu birinji we uly

buýruk. Ikinji bolsa şuňa meňzeş: goňşuňy özüň ýaly söýersiň. Şu iki buýrukda tutuş kanun we pygamberler asylýar. Farisaýlar ýygnanansoň, Isa olara sorap aýtdy: Mesih hakda size nähili görünýär? Kimdiň ogly ol? Olar oňa aýdýarlar: Dawudyň. Ol olara aýdýar: onda nädip Dawut Ruhda ony Reb diýip atlandyrýar aýdyp, Reb meniň Rebime aýtdy, meniň sag tarapymda otur, men seniň duşmanlaryňy seniň aýaklaryňyň aýak tagtasy edýänçäm? Eger şonuň üçin Dawyt ony Reb diýip çagyrýar bolsa, ol nädip onuň ogly bolup biler? We hiç kim oňa söz bilen jogap berip bilmedi, we şol günden soň hiç kim ony soramaga batynmady.

23

Soň Isa märekelere we onuň şägirtlerine gürläp aýtdy: Musanyň oturgyçynda ýazyjylar we farisaýlar oturdylar. Ähli zady, eger olar size saklamagy aýtsalar, saklaň we ediň, ýöne olaryň işlerine görä etmäň, sebäbi olar diýýärler, emma etmeýärler. Olar agyr we götermek kyn ýükleri baglaýarlar we adamlaryň egnine goýýarlar, ýöne öz barmaklary bilen olary hereketlendirmek islemeýärler. Olar ähli işlerini adamlar tarapyndan görülmek üçin edýärler. Sebäbi olar öz gorag ýerlerini giňeldýärler we öz eşikleriniň gyrasyny ulaldýarlar, olar bolsa ziyafatlarda hormat ýerini we ýygnanaklarda birinji oturgyçlary we bazarlarda salam berlenmegi we adamlar tarapyndan rabbi rabbi diýlip atlandyrylmagy söýýärler. Siz amma rabbi diýlip atlandyrylmaň, sebäbi siziň mugallymyňyz

birdir, ol Hristos, ählňiz bolsa doganlardyrsynyz. Ýer ýüzünde hiç kimi kakaňyz diýip çagyrmaň, sebäbi siziň Kakaňyz birdir, Ol asmanlardadyr. Ne-de mugallymlar diýlip çagyrylmaň, sebäbi siziň mugallymyňyz birdir — ol Hristosdir. Siziň araňyzda iň ulysyňyz siziň hyzmatçyňyz bolar. Kim öz-özüni belentlese, peseldiler; we kim öz-özüni peseltse, belentliler. Wap size, ýazyjylar we farisaýlar münafyklar, sebäbi siz dul aýallaryň jaýlaryny iýýärsiňiz we bahana bilen uzyn doga edýärsiňiz, şonuň üçin has uly höküm alarsyňyz. Wap size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz asmanlaryň patyşalygyny adamlaryň öňünde ýapýarsyňyz. Siz özüňiz girmeýärsiňiz, girmek isleýänlere-de rugsat bermeýärsiňiz. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz bir gelmişek etmek üçin deňzi we gury ýeri aýlanyp ýörsiňiz, we ol gelmişek bolanda, ony öz özüňizden iki esse köp jehennem ogly edýärsiňiz. Wap size, kör ýolbaşçylar, siz aýdýarsyňyz: kim ybadathanada ant içse, bu hiç zat däl, ýöne kim ybadathananyň altynynyň üstünde ant içse, ol borçly bolýar. Samsyklar we kör adamlar, kim üçin has uly: altyn ýa-da altyny mukaddesleýän ybadathana? We kim bolsa gurbanlygyň üstünde ant içse, bu hiç zat däl, ýöne kim bolsa onuň üstündäki sowgadyň üstünde ant içse, borçludyr. Samsyklar we kör adamlar, näme has uly: sowgat ýa-da şol sowgady mukaddesleýän gurbanlykmy? Şonuň üçin gurbanlyk sypasy bilen ant içen, ol bilen we onuň üstündäki ähli zatlar bilen ant içýär; we ybadathana bilen ant içen, ol bilen we ony mesgen eden bilen ant içýär; we asman bilen ant içen, Hudaýyň tagtasy bilen we onuň üstünde oturan bilen ant içýär. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler! Sebäbi siz narpyzdan,

şüwütden we zireden ondan birini berýärsiňiz, ýöne kanunyň has agyr zatlaryny — hökmi, rehimi we ynanjy — taşladyňyz. Bu zatlary etmeli bolardyňyz, şolary hem taşlamazlyk gerekdi. Kör ýolbaşçylar, çybyny süzýänler, amma düýäni ýuwudýanlar. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar riyakärler, sebäbi käsäniň we tabagyň daşyny arassalaýarsyňyz, emma içi talaňçylykdan we adalatsyzlykdan doludyr. Kör farisaý, ilki bilen käsäniň we tabakyň içini arassala, şonda olaryň daşy hem arassa bolar. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz agardylan mazarlara meňzeýärsiňiz, olar daşyndan owadan görünýärler, ýöne içinden ölüleriň süňkleri we ähli hili hapalyk bilen doludyrlar. Şeýlelikde siziň hem daşdan adamlara dogry görünýärsiňiz, ýöne içiňiz ikiýüzlilik we kanunçylyk bilen doly. Wap size, ýazyjylar we farisaýlar ikiyüzlüler, sebäbi siz pygamberleriň mazarlaryny guryýarsyňyz we dogry adamlaryň ýadygärliklerini bezeýärsiňiz, we aýdýarsyňyz: eger biz biziň atalarymyzyň günlerinde bolsak, biz pygamberleriň ganynda olaryň hyzmatdaşlary bolmazdy. Şeýlelikde siz öz-özüňize şaýatlyk edýärsiňiz, sebäbi pygamberleri öldürenleriň ogullary bolýarsyňyz. Siz hem öz atalarňyzyň ölçegini doldurň. Ýylanlar, gyýanlar nesilleri, siz jehennem hökmünden nädip gaçarsyňyz? Şonuň üçin ine, men size pygamberleri we akyllylary we ýazyjylary iberýärin, we olardan käbirini öldürersiňiz we çarmyha çekersiňiz, we olardan käbirini siziň ýygnanaklaryňyzda gamçylarsiňiz we şäherden şähere kowarsyňyz, şonuň üçin siziň üstüňize ýer ýüzünde dökülýän ähli dogry gan gelmeli, dogry Abiliniň ganyndan başlap Barahiýanyň ogly Zakariýanyň ganyna çenli, siz ony

ybadathananyň we gurbanlyk sypasynyň arasynda öldürdiňiz. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bularyň ählisi şu nesliň üstüne geler. Iýerusalim, Iýerusalim, pygamberleri öldürýän we öz ýanyna iberilenleri daşlaýan şäher, näçe gezek isledim seniň çagalaryňy ýygnamak, şol ýaly nädip guş öz ýaşlaryny ganatlaryny astyna ýygnaýar, emma siz islämediňiz. Görüň, siziň öýüňiz size haraba galdyrylýar. Men size aýdýaryn, siz meni şu wagtdan başlap görmezsiňiz, Rebbiň adynda gelýän alkyşly bolsun diýýänçäňiz.

24

Isa ybadathanadan çykyp gidensoň, onuň şägirtleri oňa ybadathananyň binalaryny görkezmek üçin geldiler. Isa olara aýtdy: Siz bu zatlaryň hemmesini görmýärsiňizmi? Hakykatdanam size aýdýaryn, bu ýerde daş daşyň üstünde galmaýar, ol ýykylar. Ol Zeýtun dagynda oturanynda, şägirtler öz-özlerine gelip, oňa: Bize aýt, bu zatlar haçan bolar we seniň gelşiňiň we asyryň tamamlanmagynyň alamaty näme? diýdiler. Isa jogap berip, olara aýtdy: Görüň, hiç kim sizi azaşdyrmasyn. Köpüsi meniň adym bilen gelip, Men Mesih diýip aýdarlar we köp adamlary ýalňyşdyrarlar. Siz urşlar we urşlar barada habarlar eşitmäge taýyn bolarsyňyz, ýöne aladalanmaň, sebäbi bularyň hemmesi bolmaly, emma entek ahyry däl. Sebäbi millet milletiň üstüne we patyşalyk patyşalygyň üstüne göteriler, we açlyklar we gyrgynçylyklar we ýer titremeler dürli ýerlerde bolar; ýöne bularyň hemmesi dogrum agyrlarynyň başlangyjy.

Şonda olar sizi kynçylyga tabşyrarlar we sizi öldürerler, we siz meniň adym sebäpli ähli milletler tarapyndan ýigrenilersiňiz. Şonda köp adamlar günä düşer, biri-birini dönüklik eder we biri-birinden ýigrenýär. We köp ýalan pygamberler turarlar we köpleri ýoldan azaşdyrarlar, we kanunçylygyň köpelmegi sebäpli köpleriň söýgüsi sowuk bolar. Ýöne ahyra çenli çydaýan, şol halas ediler. We bu patyşalygyň hoş habary tutuş ýaşaýan dünýäde ähli milletlere şaýatlyk üçin jar ediler, we soňra soňy geler. Şonuň üçin haçan siz weýrançylygyň ýigrenjiň Daniýel pygamber arkaly aýdylany mukaddes ýerde duran görseňiz, okaýan düşünsin, şonda Ýahudyýada bolanlar daglara gaçsyn, üçekde bolan öýünden zatlary almak üçin aşak inmesin, we meýdanda bolan eşiklerini almak üçin yza öwrülmesin. Wah bolsa göwresli aýallara we şol günlerde çaga emizýänlere. Dileg ediň, ýöne gaçyşyňyz gyşda ýa-da şenbe güni bolmasyn. Şonda uly ejir bolar, çünki dünýäniň başyndan häzirki wagta çenli şeýle bolan däldir we şeýle bolmaz hem. Eger şol günler gysaldylmadyk bolsady, hiç bir et halas edilmezdi, ýöne saýlananlar üçin şol günler gysaldylar. Şonda eger kimdir size aýtsa, ine bu ýerde Mesih ýa-da şu ýerde diýse, ynanmaň; sebäbi ýalan mesihler we ýalan pygamberler galar we uly alamatlar we gudratlar bererler, eger mümkin bolsa, hatda saýlananlary hem ýoldan çykarmak üçin. Ine, men size öňünden aýtdym. Eger şonuň üçin size aýtsalar, ine çölde ol, çykmaň, ine ammarlarda, ynanmaň; sebäbi ýyldyrym gündogardan çykýar we günbatara çenli görünýär, şeýle hem Adamyň Oglunyň gelmegi bolar; sebäbi ölük nirede bolsa, şol ýerde bürgütler ýygnanar. Derrew, şol ejir günlerinden soň, Gün garaňkylaşdyrylar we Aý öz

ýagtylygyny bermez, ýyldyzlar asmandan düşerler we asmanlaryň güýçleri silkinerler. We şonda adamyň oglunyň alamaty asmanda peýda bolar, we şonda ýeriň ähli taýpalary ýas tutarlar we adamyň oglunyň asmanyň bulutlarynyň üstünde uly güýç we şöhrat bilen gelýändigini görerler. Ol öz perişdelerini sürnaýyň uly sesi bilen iberer we olar onuň saýlananlaryny dört ýellerden, asmanlaryň çetlerinden olaryň çetlerine çenli ýygnarlar. Ýöne injir agajyndan mysaly öwreniň. Haçan eýýäm onuň şahasy ýumşak bolsa we ýapraklar çyksa, bilýärsiňiz tomus ýakyn diýip; şeýlelikde siziň hem haçan bu zatlaryň hemmesini görseňiz, bilýärsiňiz ol ýakyn, gapylarda diýip. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: şu nesil geçmez, ähli şular bolýança. Asman we ýer geçip gider, ýöne meniň sözlerim hiç haçan geçip gitmez. Şol gün we sagat barada bolsa hiç kim bilenok, asmanlaryň habarçylary hem bilenok, diňe meniň Atam bilýär. Nuhuň günleri nähili bolsa, Adamyň Oglunyň gelişi hem şeýle bolar. Sebäbi nähili olar suw joşgunynyň öňündäki günlerde iýip we içip, öýlenip we durmuşa berip bolupdylar, Nuhuň gämä giren güni gelýänçä, we olar bilmediler suw joşguny gelip hemmelerini alyp gidýänçä, şonuň ýaly adamyň oglunyň gelmegi hem bolar. Şonda iki adam meýdanda bolar, biri alnyar we biri goýberilýär; iki aýal degirmende üwüdýär, biri alnyar we biri goýberilýär. Gözegçilik ediň, sebäbi Rebbiňiziň haýsy sagatda gelýändigini bilmeýärsiňiz. Şol-da bilýärsiňiz, eger öý eýesi ogryň haýsy wagtda gelýändigini bilsedi, garawul etdi bolar we öýüniň açylmagyna rugsat etmezdi. Şonuň üçin hem siz taýýar boluň, sebäbi siziň pikir etmeýän sagadyňyzda Adamyň Ogly gelýär. Kim onda şol wepaly

we akylly gul, kimi onuň hojaýyny öz hyzmatynyň üstünde belledi, olara iýmiti wagtynda bermek üçin? Bagtly ol gul, ony hojaýyny gelip şeýle edýän ýagdaýynda tapar. Hakykatdanam, size aýdýaryn, ol ony ähli eýeçilikleriniň üstünde belläp goýar. Eger şol erbet gul öz ýüreginde aýtsa, meniň hojaýynym gelmegi gijikýär, we öz ýoldaş gullary urmagy başlasa, we serhoşlar bilen iýse we içse, şol guluň hojaýyny ol garaşylmaýan günde we ol bilmeýän wagtda geler, we ony ikä böler, we onuň bölegini ikiýüzlüler bilen goýar; ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamasy bolar.

25

Soň asmanlaryň patyşalygy on gyzlara meňzediler, kim öz çyralaryny alyp, gyýawly bilen duşuşmaga çykdylar. Bäş sany olaryň arasyndan akylly eken we bäş sany akmak. Samsyk olanlar öz çyralaryny alyp, olar bilen bile ýag almadylar; ýöne akylly olanlar öz gaplarynyň içinde ýag aldylar öz çyralary bilen bile. Ýigit gijikende, olaryň hemmesi ýuwaşlap uklapdyrlar. Ýöne ýary gijede gygyryk boldy, ine, alaçy gelýär, onuň garşysyna çykyň. Şonda ol gyzlaryň ählisi turdy we öz çyralaryny bezediler. Samsyklar bolsa akyllylara aýtdylar: Siziň ýagňyzdan bize beriň, sebäbi biziň çyralarymyz öçýär. Akyllylar jogap berip aýtdylar: Bolmasa bize-de, size-de ýetmez, ýöne has gowusy satýanlara gidiň we özüňize satyn alyň. Olar satyn almaga gidýärkä, ýigit geldi we taýýar bolanlar onuň bilen toý öýüne girdiler, gapysy ýapyldy. Soňra bolsa galan gyzlar hem gelip, Eje,

eje, bize açyň diýip aýdýarlar. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, men sizi tanamaýaryn. Gözegçilikde boluň, sebäbi siz Adamyň Ogly gelýän gününi we sagadyny bilemzoksiňiz. Çünki bir adam syýahata gidip, öz gullaryny çagyrdy we olara öz emläklerini tabşyrdy, we birine bäş talant berdi, birine iki, birine bir, her birine öz güýjüne görä, we derrew syýahata gitdi. Giden bolsa, bäş talant alan işledi olarda we beýleki bäş talant etdi. Şonuň ýaly-da, iki talant alan hem özi beýleki iki talant gazandy. Ýöne biri alyp gidip, ýerde gazdy we öz hojaýynynyň kümüşini gizledi. Soň köp wagtdan hojaýyn şol gullaryň gelýär we olar bilen hasaplaşýar. We ýakynlaşyp, ol bäş talant alan hödürledi beýleki bäş talant aýdyp: Jenap, bäş talant maňa tabşyrdyň, gör, beýleki bäş talant gazandym olaryň üstünde. Onuň hojaýyny oňa aýtdy: Gowy, gowy we wepaly gul! Az zadyň üstünde wepaly bolduň, köp zadyň üstünde seni bellärin. Hojaýynyň şatlygyna gir. Ýakynlaşyp, iki talant alan hem aýtdy: Jenabym, iki talant maňa tabşyrdyň, gör, olaryň üstünde başga iki talant gazandym. Onuň hojaýyny oňa aýtdy: Gowy, gowy we wepaly gul! Az zadyň üstünde wepaly bolduň, köp zadyň üstünde seni bellärin. Hojaýynyň şatlygyna gir. Bir talent alan adam hem gelip aýtdy: jenabym, men seni gaty adam diýip bildim, ekmedik ýeriňde oraýan we sepmedik ýeriňden ýygnaýan, we gorkup gidip talentiňi ýerde gizledim, ine, özüňkiňi alyň. Jogap berip, onuň hojaýyny oňa aýtdy: erbet gul we ýalta, sen bilýärdiň men ekmedik ýerimden oraýaryn we sepmedik ýerimden ýygnaýaryn, şonuň üçin sen meniň kümüşümi bankirlere taşlamaly ediň, we gelip men öz pulumy göterim bilen alardym.

Şonuň üçin onuň talandyny alyň we on talant eýeleýän adama beriň. Sebäbi eýesine ähli zat berler we artykmaçlyk eder, ýöne eýesi bolmadyk adamdan bolsa onuň eýeleýän zady hem alnar. Peýdasyz guly daşky garaňkylyga taşlaň, ol ýerde aglamak we diş gyçyrdamak bolar. Haçan Adamyň Ogly öz şöhratynda gelse we ähli mukaddes habarçylar onuň bilen gelse, onda ol öz şöhratynyň tagtynda oturar, we ähli halklar onuň öňünde ýygnanar, we ol olary biri-birinden bölär, edil çopanyň goýunlary çagalardan bölşi ýaly, we ol goýunlary öz sag tarapynda goýar, emma çagalary çep tarapynda. Soňra patyşa sag tarapyndakylaryna aýdar: Gelmek, atamyň mälim edilenleri, dünýäniň düýbünden siziň üçin taýýarlanan patyşalygy miras alyň. Men açdym, siziň maňa iýmäge berdiňiz, men susamdym, siziň maňa içmäge berdiňiz, men keseki ýat adam ýagdaýynda boldum, siziň meni kabul etdiňiz, men ýalaňaçdym, siziň meni geýindirdiňiz, men keseldim, siziň meni görmäge geldiňiz, men türmede boldum, siziň maňa geldiňiz. Soňra adalatly adamlar oňa jogap berip aýdarlar: Rebbe, biz seni haçan açlykda gördük we iýmitlendirdik ýa-da susamda gördük we içirdik? Haçan-da seni keseki görenimizde ýygnadyk ýa-da ýalaňaç görenimizde geýdirdik? Haçan biz seni gowşak ýa-da türmede gördük we seniň ýanyňa geldik? We jogap berip, patyşa olara aýdar: Hakykatdanam men size aýdýaryn, näçe-de etdiňiz şu meniň iň kiçi doganlarymyň birine, maňa etdiňiz. Soň ol çep tarapda duranlara hem şeýle aýdar: Gidiň menden, näletlenenler, şeýtana we onuň habarçylaryna taýýarlanan ebedi oda. Men açdym, sebäbi, ýöne siz maňa iýmäge bermediniz, men susamdym, ýöne siz maňa içmäge bermediniz, men keseki ýat

adam, ýöne siz meni kabul etmediniz, men ýalaňaç, ýöne siz meni geýdirmediniz, men ejiz we türmede, ýöne siz meni görmäge gelmediniz. Şonda olar oňa jogap bererler we özleri aýdarlar: Reb, haçan seni açlykda ýa-da suwsuzlykda ýa-da keseki ýa-da ýalaňaç ýa-da ejiz ýa-da türmede gördük we saňa hyzmat etmedik? Şonda olara jogap berip aýdar: Hakykatdanam size aýdýaryn, bu iň kiçilerden biriniň üçin etmedigiňiz ýaly, maňa-da etmediňiz. We bular ebedi jezalandyryşa giderler, dogry adamlar bolsa ebedi durmuşa giderler.

26

Isa bu ähli sözleri gutaranynda, şeýle boldy, öz şägirtlerine aýtdy: Bilýärsiňiz welin, iki günden soň Pasha bolýar, we Adamyň Ogly haça çüýlenmek üçin tabşyrylýar. Şonda ýokary ruhanylar we ýazyjylar we halkyň ýaşululary Kaýafa diýlip atlandyrylýan ýokary ruhanynyň howlusyna ýygnandylar, we Isany hilegärlik bilen tutmak we öldürmek üçin maslahatlaşdylar. Olar aýdýardylar: Baýramçylykda däl, şonuň üçin halkyň arasynda tolgunyşyk bolmasyn. Isa Betaniýada, lepra keselli Simonyň öýünde bolanda, bir aýal gaty gymmat atyrly alabastr gapyny göterip, oňa ýanaşdy we ol ýatyp oturan wagty onuň kellesine guýdy. Görüp, onuň şägirtleri gaharlanýarlar we aýdýarlar: Bu weýrançylyk näme üçin? Bu atyr köp pula satylyp, garyplara berilip bilinerdi. Bilip, Isa olara aýtdy: Näme üçin siz aýala kynçylyk berýärsiňiz? Ol meniň üçin gowy iş etdi. Garyplary hemişe öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz,

ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Sebäbi ol bu atyry meniň bedenime döküp, meni jaýlamak üçin etdi. Hakykatdanam size aýdýaryn, nirede bu hoş habar tutuş dünýäde jar edilse, şol ýerde onuň eden zady hem onuň ýadygärligine gürlener. Soň on ikiniň biri, Yskarýotly Ýahuda diýlip atlandyrylýan, ýokary ruhanlaryň ýanyna gidip aýtdy: siz maňa näme bermek isleýärsiňiz, we men size ony tabşyraryn? Olar bolsa oňa otuz kümüş teňňe goýdular. Şondan soň ol ony satmak üçin amatly pursady gözläp başlady. Mayasyz çöregiň birinji gününde şägirtler Isanyň ýanyna gelip, oňa şeýle diýdiler: Pasha baýramyny iýmek üçin saňa nirede taýýarlamalydyrys? Ol bolsa aýtdy: Şähere belli bir adama gidiň we oňa aýdyň: Mugallym aýdýar: Meniň wagtym ýakyn. Pasha baýramyny seniň ýanyňda şägirtlerim bilen geçirerin. We şägirtler Isanyň olara buýran ýaly etdiler we Pasha baýramyny taýýarladylar. Agşam bolup, ol on iki şägirdiň bilen stoluň başyna oturdy. Olar iýip otyrka, Ol aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, siziň biriňiz meni satýar. we gaty-gussaly gaty kän, olaryň her biri oňa aýtmaga başlady: Men däl, Rebbe? Ol bolsa jogap berip aýtdy: Meniň bilen çanaga elini batyrýan, şol meni dönükdirjek. Hakykatdan, Adamyň Ogly gidýär, nähili onuň hakynda ýazylan bolsa, ýöne wah şol adama, onuň üsti bilen Adamyň Ogly dönükdirilýär; oňa gowy bolardy, eger şol adam dogulmadyk bolsa. Jogap berip, ýöne ony gowşuryp berýän Ýahuda aýtdy: Men däl, rabbi? Oňa diýýär, sen diýdiň. Olar iýip otyrka, Isa çöregi alyp we şükür edip, döwdi we şägirtlere berip durdy we aýtdy: alyň, iýiň, bu meniň bedenimdir, we käsäni alyp we şükür edip, olara berdi aýdyp: ondan içiň hemmäňiz, sebäbi bu meniň ganym, täze

ähtnamanyň gany, köpler hakynda günäleriň bagyşlanmagyna dökülýän. Men size aýdýaryn, häzirden başlap şu üzümiň önüminden şol güne çenli içmerin, haçan ony siziň bilen täze edip Atamyň patyşalygynda içerin. We giňňi aýdandan soň, Zeýtun dagyna çykdylar. Soň Isa olara aýdýar: siziň hemmäňiz bu gije mende büdräp ýykylarsynyz, sebäbi ýazylandyr, çopany uraryn we sürüniň goýunlary dargadylar, ýöne men dirilenden soň siziň öňüňizden Galileýa giderin. Jogap berip, Petros oňa aýtdy: Eger ähli adamlar saňa ýykylsalar, men hiç wagt ýykylmaryn. Isa oňa aýtdy: Hakykatdanam, saňa aýdýaryn, şu gije horaz ses bermezden öň meni üç gezek inkär edersiň. Petrus oňa diýýär: hatda meniň seniň bilen ölmegim zerur bolsa-da, men seni inkär etmerin. Şonuň ýaly-da, ähli şägirtler hem şeýle aýtdylar. Soň Isa olaryň bilen Gefsimanä diýlip atlandyrylýan ýere gelýär we şägirtlerine aýdýar: Men şol ýere gidip doga edýänçäm, şu ýerde oturyň. Pýtrusy we Zebediýanyň iki ogullaryny özi bilen alyp, gamgyn bolmaga we alada etmäge başlady. Soň Isa olara diýýär: Meniň ruhuň ölüme çenli gaty gamgyn, şu ýerde galyň we meniň bilen garawul tutuň. Ol azajyk öňe gidip, ýüzüniň üstüne düşdi, doga edip aýtdy: Kakam, eger mümkin bolsa, bu käse menden geçsin, ýöne men isleýşim ýaly däl, eýsem sen isleýşiň ýaly. Ol şägirtleriň ýanyna gelýär we olary uklaýan tapýar, we Petire aýdýar: şeýlelikde siz bir sagat meniň bilen oýan durmaga güýçli bolmadyňyzmy? Oýan duruň we doga ediň, synaga girmezligiňiz üçin. Ruh höwesli, ýöne beden ejiz. Ýene-de ikinji gezek gidip, doga etdi we şeýle diýdi: Kakam, eger bu käse menden geçip bilmeýän bolsa, men ony içmesem, seniň isleginň ýerine ýetirilsin. Ol gelip, olary ýene-de

uklap ýatyrka tapýar, sebäbi olaryň gözleri agyrlaşypdyr. Ol olary goýup, ýene gidip, üçünji gezek şol bir sözi aýdyp doga etdi; soň ol öz şägirtleriniň ýanyna gelýär we olara diýýär: siz galan wagty uklaýarsyňyzmy we dynç alýarsyňyzmy? Ine, wagt ýakynlaşdy we Adamyň Ogly günäkärleriň eline tabşyrylýar. Turmuň, gideliň! Seret, meni dönükleýän ýakynlaşdy. Hem ol heniz gürleýärkä, ine, Ýahuda, on ikiniň birisi geldi, we onuň bilen uly märeke, gylyçlar we taýaklar bilen, baş ruhanylardan we halkyň ýaşulularyndan. Ony ele beren haýyn olara yşarat berip aýtdy: Men kimi öpsem, şol ol, ony tutuň. We derrew Isa ýakynlaşyp: Salam, rabbi diýdi we ony öpdi. Ýöne Isa oňa aýtdy: Dost, sen näme üçin şu ýerde. Soň ýakynlaşyp geldiler, ellerini Isanyň üstüne goýdular we ony tutdular. We görüň, Isa bilen bolan birisi elini uzadyp, öz gylyçyny çekip aldy we baş ruhanynyň guluna urup, onuň gulagyny kesip aldy. Soň Isa oňa diýýär: Gylyçyňy ýerine sal, sebäbi gylyç alanlaryň hemmesi gylyçdan ölerler. Ýa-da sen meniň häzir Atamy çagyryp bilmejekdigimi öýdýärsiňmi? Ol maňa on iki legiondan hem köp habarçy berer. Onda ýazgylaryň nädip ýerine ýetirilmegi gerek, sebäbi şeýle bolmagy hökman? Şol sagadda Isa märekälere aýtdy: Garakçynyň üstüne çykan ýaly, gylyçlar we taýaklar bilen meni tutmak üçin çykdyňyzmy? Her gün size tarap ybadathanada oturyp öwredýärdim, emma meni tutmadyňyz. Ýöne bu tutuş bolup geçdi, pygamberleriň ýazgylary ýerine ýetirilsin diýip. Soň şägirtleriň hemmesi ony taşlap, gaçdylar. Ýöne Isany tutanlar, ony ýokary ruhany Kaýafanyň ýanyna alyp gitdiler, ol ýerde ýazyjylar we ýaşulular ýygnanyşypdylar. Ýöne Piter ony uzakdan ýokary ruhanynyň howlusyna çenli yzarlady

we içeri girip, gullukçylar bilen oturyp, ahyryny görmek üçin garaşdy. Ýokary ruhanylar we ýaşulular we tutuş geňeş Isanyň garşysyna ýalan şaýatlyk gözleýärdiler, ony ölüme mahkum etmek üçin, emma tapmadylar; we köp ýalan şaýatlar gelende-de, tapmadylar. Soňra bolsa iki ýalan şaýat ýakynlaşyp aýtdylar: bu aýtdy, men Hudaýyň ybadathanasyny ýykyp bilerin we üç günüň içinde ony gurup bilerin. We baş ruhany ýokary turdy we oňa aýtdy: Sen hiç zat jogap bermeýärsiňmi? Bu adamlar seniň garşyňa näme şaýatlyk edýärler? Ýöne Isa dymdy. Hem jogap berip, baş ruhany oňa aýtdy: Men seni diri Hudaýyň adyna kasam edýärin, bize aýt, sen Mesih, Hudaýyň Ogly bolýaňmy? Isa oňa aýdýar: Sen aýtdyň, ýöne men size aýdýaryn, häzirden başlap adamyň Oglunyň güýjüň sag tarapynda oturandygyny we asmanyň bulutlarynyň üstünde gelýändigini görepsiňiz. Soň baş ruhany öz eşiklerini ýyrtdy we aýtdy: Ol küpürlük etdi; indi näme üçin şaýatlara mätäçdiris? Görüň, indi siz onuň küfürini eşitdiňiz; size nähili görünýär? Olar bolsa jogap berip aýtdylar: Ol ölüme günäkärdir. Soň onuň ýüzüne tüýkürdiler we ony ýumruk bilen urdular, käbirleri bolsa ony urdy aýdyp: bize pygamberlik et, Mesih, seni uran kim? Petrus bolsa daşarda howlyda oturdy, we oňa bir gelin gelip: Sen hem Galileýaly Isanyň bilen bolduň diýdi. Ýöne ol olaryň hemmesiniň öňünde inkär edip, şeýle diýdi: Sen näme diýýändigiňi bilemok. Ol derwezä çykyp gideninden soň, başga bir aýal ony gördi we ol ýerdäkilere aýdýar: Bu hem Nazaretli Isanyň bilen boldy. Ol ýene-de ant içip, şol adamy tanamaýandygyny inkär etdi. Kiçi wagtdan soň, duran adamlar ýakynlaşyp, Petera aýtdylar: Hakykatdanam sen hem olardan, sebäbi seniň gürleýşiň seni

aýdyň edýär. Soň ol lanet edip we kasam edip başlady, men bu adamy tanamaýaryn diýip. Hem derrew horaz gygyrdy. Pýotr Isanyň oňa aýdan sözüni ýatladylar: Horaz öteňçä üç gezek meni inkär edersiň. We daşary çykyp, ajy-ajy aglady.

27

Ertir bolan soň, ähli uly ruhanylar we halkyň ýaşulullary Isanyň garşysyna geňeş etdiler, ony ölüme ýetirmek üçin; we ony baglap, alyp gitdiler we ony häkim Pontiý Pilatyna tabşyrdylar. Soň Ýahuda, ony tabşyrýan, onuň höküm edilendigini görüp, puşman bolup, otuz kümüş teňňäni baş ruhanylar we ýaşululara yzyna getirip aýtdy: Men günä etdim, bigünä ganyny tabşyrdym. Olar bolsa aýtdylar: Bize näme? Sen görersiň. Ol kümüş pullary ybadathanada taşlap, çekildi we gidip, özüni asyp öldürdi. Ýöne baş ruhanylar kümüş pullary alyp: Olary hazynä taşlamak rugsat däl, sebäbi bu ganymyň bahasy diýdiler. Geňeş alyp, olar küýzäniň meýdanyny şol puldan daşary ýurtlulara jaýlamak üçin satyn aldylar; şonuň üçin şol meýdan Gan meýdany diýlip atlandyryldy şu güne çenli. Şonda Ýeremýa pygamber tarapyndan aýdylan söz ýerine ýetdi, aýdýardy: we otuz kümüş pul aldylar, Ysraýylyň ogullary tarapyndan baha berlen adamyň bahasyny, we olary küýzäniň meýdanyna berdiler, Reb maňa buýran ýaly. Isa bolsa häkimiň öňünde durdy; we häkim oňa sorag berdi aýdyp: sen ýahudylaryň şasymy? Emma Isa oňa aýtdy: Sen aýdýarsyň. Uly ruhanylar we ýaşulular tarapyndan aýyplananda, ol hiç zat jogap bermedi.

Soň Pilat oňa diýýär: Sen näçe adamyň seniň garşyňa şaýatlyk edýändigini eşitmeýärsiňmi? Ol oňa bir söze-de jogap bermedi, şonuň üçin lider gaty haýran galdy. Baýrama görä bolsa, ýolbaşçy halk köpçüligine olaryň isleýän bir tussagyny boşatmaga endikdi. Olar şol wagt Barabba diýilýän meşhur tussag saklaýardylar. Şonuň üçin olar ýygnananlarynda, Pilat olara aýtdy: kimiň size boşadylmagyny isleýärsiňiz? Barabany ýa-da Mesih diýlip atlandyrylýan Isany? Ol bilýärdi, sebäbi olar ony hasatlylygy sebäpli gowşurypdyrlar. Ol platformada oturkasy, onuň aýaly oňa adam iberip, şeýle diýdi: Şol adalatly adam bilen seniň araňda hiç zat bolmasyn, sebäbi men şu gün düýşümde onuň sebäpli köp ejir çekdim. Ýöne baş ruhanylar we ýaşulular märekäni ynandyrdylar, şonuň üçin olar Barabany sorasyn, emma Isany ýok etsin. Jogap berip, ýolbaşçy olara aýtdy: Ikisinden haýsysyny size boşatmagymyzy isleýärsiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Barabany. Pilat olara aýdýar: Onda Mesih diýlip atlandyrylýan Isa bilen näme ederin? Hemmesi oňa aýdýarlar: ol haça çüýlensin. Ýöne lider aýtdy: Ol näme erbet iş etdi? Olar bolsa has-da gaty gygyryp aýtdylar: ol haça çüýülsin. Pilat hiç zadyň peýda bermeýändigini, tersine has köp tolgunyşygyň bolýandygyny görüp, märekäniň öňünde suw alyp, ellerini ýuwdy we şeýle diýdi: Men şu adalatly adamyň ganyndan bigünä, siz özi görersiňiz. Ähli halk jogap berip aýtdy: Onuň gany biziň üstümize we çagalarymyzyň üstüne bolsun. Soňra ol olara Barabany boşatdy, Isany bolsa gamçylaýyp, çüýlenmegi üçin berdi. Soň hökümdaryň esgerleri Isany pretoriuma alyp gitdiler we onuň üstüne tutuş goşuny ýygnadylar, we ony soyup, oňa gyzyl don geýdirdiler, we

tikanlardan täç örüp, onuň kellesine goýdular we gamyşy onuň sag eline goýdular, we onuň öňünde dyzlanyp, oňa masgaralaşyp aýtdylar: Salam, ýahudylaryň patyşasy, we oňa tüýkürdiler we gamyşy alyp, onuň kellesine urýardylar. We haçan olar oňa masgaraladylar, olar ondan dony çykardylar we ony öz eşiklerini geýdirdiler, we ony hasada çüýlemek üçin alyp gitdiler. Çykyp barýarkalar, Kirene şäherinden bolan Simon atly bir adamy tapdylar we ony haçyny götermäge mejbur etdiler. Hem Golgotha diýilýän ýere gelip, ol kellä ýeri diýilýän ýere, olar oňa öt bilen garyşdyrylan sirke içmäge berdiler; hem dadyp, ol içmek islemedi. Ony haça çüküp, onuň eşiklerini gury taşlap bölüşdiler, we oturyp ony şol ýerde gözlediler. Onuň kellesiniň üstüne onuň ýazylan günäsini goýdular: Bu Isa, Ýahudylaryň Patyşasy. Soň onuň bilen iki talaňçy haçlanýar, biri sag tarapdan we biri çep tarapdan. Ýanyndan geçýänler bolsa oňa küfür edýärdiler, kellesini yrgadyp we aýdyp: ybadathanany ýykýan we üç günde guran, öz özüňi halas et; eger Hudaýyň ogly bolsaň, haçdan aşak in. Şonuň ýaly-da baş ruhanylar ýazyjylar we ýaşulular we Farisaýlar bilen masgaraçylyk edip aýdýardylar: beýlekileri halas etdi, özüni halas edip bilmeýär; eger Ysraýylyň patyşasy bolsa, indi haçdan insin we biz oňa ynanalyň; Hudaýa bil baglaýar, indi ony halas etsin, eger ony isleýän bolsa; sebäbi aýtdy Hudaýyň ogly diýip. Şol bir zat hem onuň bilen bile çarmyha çüýlenen garakçylar hem ony masgaralaýardylar. Alty sagaddan başlap dokuzynjy sagada çenli tutuş ýer ýüzüne garaňkylyk çökdi. Dokuzunjy sagat töweregi Isa uly ses bilen gygyrdy: eli eli, lema sabaktani? Bu şu, Hudaýym Hudaýym, näme üçin meni taşladyň? Käbirleri bolsa

ol ýerde duran adamlardan eşidip, Bu Iliýany çagyrýar diýýärdiler. We derrew, olardan biri ylgap, gubka alyp, sirke bilen doldyryp we gamyşa goýup, oňa içirdi. Galan adamlar bolsa: Goý, Iliýasyň ony halas etmäge geljegini göreli diýdiler. Isa ýene uly ses bilen gygyryp, ruhyny goýberdi. We ine, ybadathananyň perdesi ýokardan aşaga çenli iki bölek ýyrtyldy, we ýer titrädi we gaýalar ýaryldy, we mazarlar açyldy we uklap ýatan mukaddes adamlaryň köp bedenleri turuzuldy, we mazarlardan çykyp, onuň turuzulmagyndan soň mukaddes şähere girdiler we köp adamlara göründiler. Ýüzbaşy we onuň bilen Isany saklaýan adamlar ýer titremesini we bolan zatlary görüp, gaty gorkup, aýdýarlar: Hakykatdanam, Hudaýyň Ogly boldy bu. Şol ýerde hem köp aýallar uzakdan synlaýardylar, olar Isanyň yzyndan Galileýadan gelip oňa hyzmat edýärdiler; olaryň arasynda Magdalaly Meryem bardy, we Ýakubyň we Ýusupyň ejesi Meryem, we Zebediniň ogullarynyň ejesi. Agşam bolanda, Arimafeýadan baý adam geldi, ady Ýusup, ol hem özi Isanyň şägirdi boldy; şu adam Pilata ýakynlaşyp, Isanyň bedenini sorady. Soň Pilat jesediň yzyna berilmegini buýurdy. Ýusup jesedi alyp, ony arassa mata matada orap, ony gaýada oýup ýasalan täze kabrine goýdy we kabriň gapysyna uly daşy togalandyryp gitdi. Onda ol ýerde Magdalaly Mariýa we beýleki Mariýa mazaryň garşysynda oturýardylar. Ertesi gün, ol taýýarlyk gününden soň bolýan gün, ýokary ruhanylar we farisaýlar Pilatyň ýanyna ýygnandylar we aýtdylar: jenabym, biz ýatladyk şol aldawçy heniz diri wagtynda aýtdy, üç günden soň men direrin. Şonuň üçin buýur, mazary üçünji güne çenli howpsuz etmegi, bolmasyn onuň şägirtleri gijelerine gelip, ony

ogurlasynlar we halka aýtsynlar: Ölülerden galdy, we soňky ýalňyşlyk birinjisinden has erbet bolar. Pilat olara diýdi: Siziň garawulyňyz bar, gidiň we bilşiňiz ýaly howpsuz ediň. Olar bolsa gidip, daşy möhürläp, garawul bilen mazary berkitdiler.

28

Şenbe günleriniň giçinde, bir şenbe gününe daň atanda, Magdalaly Merýem we beýleki Merýem mazary görmäge geldiler. We görüň, uly ýertitreme boldy, sebäbi Rebbiň habarçysy asmandan inip, gelip, daşy gapydan aýlady we onuň üstünde oturdy. Emma onuň görnüşi ýyldyrym ýaly we eşigi ak gar ýalydy. Onuň gorkusyndan garawulçylar titrediler we ölüler ýaly boldular. Jogap berip, habarçy aýallara aýtdy: Siz gorkmaň; men bilýärin sebäbi siz haça çüýlenen Isany gözleýärsiňiz; ol bu ýerde däl; ol direldi, sebäbi ol aýdyşy ýaly. Geliň görüň, Rebiň ýatan ýerini. We çalt gidiň-de, onuň şägirtlerine aýdyň: Ol ölülerden dirildi we ine, ol siziň öňüňizden Galileýa gidýär, şol ýerde ony görersiňiz. Ine, men size aýtdym. Olar mazardan gorky we uly şatlyk bilen çalt çykyp, onuň şägirtlerine habar bermek üçin ylgadylar. Olar onuň şägirtlerine habar bermäge gidýärkä, ine, Isa olara duşup aýtdy: şatlanyň. Olar ýakynlaşyp, onuň aýaklaryny tutdular we oňa sežde etdiler. Soň Isa olara diýýär: Gorkmañ, gidiň we meniň doganlarym habar beriň, olar Galileýa gitsinler we ol ýerde meni görerler. Olar gidýärkä, ine, garawulyň käbirleri şähere gelip, bolan zatlaryň hemmesini baş ruhanlara habar berdiler. Ýaşulularyň bilen ýygnanyşyp we

maslahat alyp, ýeterlik kümüş pullary esgerlere berip aýtdylar: Aýdyň, onuň şägirtleri gijelerine gelip, biz uklap ýatyrka ony ogurladylar diýiň. Eger bu zat häkime eşidilen bolsa, biz ony ynandyrarys we sizi alada-syz ederis. Olar bolsa kümüş pullary alyp, olara öwredilişi ýaly etdiler. We bu söz ýahudylaryň arasynda şu güne çenli ýaýradyldy. Ýöne on bir şägirt, Isanyň olara belläp beren dagyna, Galileýa gitdiler. We ony görenlerinden soň, olar oňa sežde etdiler, ýöne käbirleri şübhelendiler. We Isa ýakynlaşyp, olara şeýle diýip gürlädi: Maňa asmanda we ýer ýüzünde ähli ygtyýar berildi. Gidip, ähli halklary şägirt ediň, olary Atanyň we Ogluň we Mukaddes Ruhuň adyna çümdürip, olara size buýran ähli zatlary saklamagy öwredip; we ine, men siziň bilen ähli günler asyryň tamamlanýançasyna. Amin.

Markus Hoş Habary

1

Isa Mesihiň, Hudaýyň Oglunyň hoş habarynyň başlangycy.
Nähili pygamberlerde ýazylandyr, ine men öz habarçymy seniň
ýüzüňiň öňünde iberýärin, ol seniň ýoluňy seniň öňüňde
taýýarlar; çölde gygyryp duran sesiň, Rebbiniň ýolyny taýýarlaň,
onuň ýollaryny göni ediň, Ýahýa çölde çokundyrýardy we
günäleriň bagyşlanmagy üçin toba etmegiň çokundyrylmagyny
wagyz edýärdi. Oňa ähli Ýahudyýa ýeri we Iýerusalimlikler
çykýardylar, we olaryň hemmesi Iordan derýasynda onuň
tarapyndan öz günälerini boýun alyp çokundyrylypdylar. Ýahýa
düýäniň saçlaryny geýinipdi we onuň bilinde deri guşak bardy,
çekirtgeleri we ýabany baly iýýärdi. We ol wagyz edýärdi aýdyp:
Meniň soňumdan menden has güýçli biri gelýär, men egilip
onuň aýakgaplarynyň gaýyşyny çözmäge-de ýeterlik däl. Men
hakykatdanam sizi suwda çokundurdym, emma ol sizi
Mukaddes Ruhda çokundyrar. We şol günlerde Isa Galileýanyň
Nazaretinden geldi we Ýahýa tarapyndan Iordanda
çokundyryldy. Ol suwdan çykan badyna derrew asmanlaryň

ýyrtylyp açylanyny gördi we Ruhy kepder ýaly onuň üstüne inýänini gördi; we asmanlardan ses geldi: Sen meniň söýgüli Oglumsyň, men senden hoşnud. We Ruh ony derrew çöle kowdy; we ol şol çölde kyrk gün Şeýtan tarapyndan synanyp, ýabany haýwanlar bilen bilelikde boldy, we habarçylar oňa hyzmat etdiler. Ýahýa tussag edilenden soň, Isa Galileýa geldi, Hudaýyň patyşalygynyň hoş habaryny yglan edip we şeýle diýip: wagt doldy we Hudaýyň patyşalygy ýakynlaşdy; toba ediň we hoş habara ynanyň. Galilýa deňziniň ýanynda ýöräp, Simony we onuň dogany Andreýany, Simonyň dogany, deňizde tor taşlaýandygyny gördi; çünki olar balykçylar eken; we Isa olara aýtdy: meniň yzyndan geliň, we men sizi adamlaryň balykçylary ederin. We derrew olar öz torlaryny taşlap, oňa eýerdiler. Hem ol ýerden azajyk öňe gidip, Zebediýanyň ogly Ýakuby we onuň dogany Ýahýany gördü, we olar gämide torlary düzedýärdiler, we derrew olary çagyrdy. Hem olaryň kakasy Zebedaýy gämide kärendeçiler bilen goýup, onuň yzyndan gitdiler. We Kapernauma girýärler we derrew şenbe güni ýygnanyşyga girip öwredýärdi. Olar onuň öwredişine haýran galdylar, sebäbi ol olara ygtyýarly bolup öwredýärdi, ýazyjylar ýaly däl. Hem olaryň ýygnagynda hapa ruhda bir adam bardy, hem ol gygyryp aýtdy: ea, bize we saňa näme, Isa Nazarenli? Sen bizi ýok etmäge geldiňmi? Men seni bilýärin, sen kimiň, Hudaýyň mukaddesiň. Isa oňa käýdi we aýtdy: Dymyň we ondan çyk. Hapalanmadyk ruh ony titredip, uly ses bilen gygryp, ondan çykdy. Hem hemmeler geň galdylar, şeýlelik bilen öz aralarynda maslahatlaşyp aýdýardylar: bu näme? Bu täze öwrediş näme, sebäbi ygtyýar boýunça hapalanmadyk ruhlara buýurýar, we

olar oňa boýun bolýarlar? Onuň şöhraty derrew Galileýanyň tutuş töwerek sebitine ýaýrady. Ve derrew ybadathanadan çykyp, Simonyň we Andrewiň öýüne Ýakubyň we Ýohanyň bilen geldiler. Simonyň gaýynene gyzdyrmadan ejir çekip ýatyrdy. Hem derrew olar oňa onuň hakynda aýdýarlar. Hem ýakynlaşyp, onuň elinden tutup ony galdyrdy, hem gyzzyrma ony derrew goýberdi, hem ol olara hyzmat etdi. Agşam bolup, gün batanda, olar oňa ähli keselleri we şeýtana eýe bolanlary getirdiler. Hem tutuş şäher gapynyň ýanyna ýygnanan boldy, hem Ol dürli keseller bilen erbet ýagdaýda bolan köp adamlary bejertdi, hem köp jynlary kowdy, hem jynlaryň gürlemegine rugsat bermedi, sebäbi olar Onuň Mesih bolandygyny bilýärdiler. We irden örän gijäniň içinde turdy, çykdy we çöl ýere gitdi, şol ýerde doga edýärdi. We Simon we onuň bilen bolan adamlar ony yzarladylar, we ony tapyp, oňa aýdýarlar: Ähli seni gözleýär. Ol olara aýdýar: Geliň, goňşy şäherlere gideliň, men ol ýerde-de wagyz edip bileýin, sebäbi men şonuň üçin çykyp geldim. Ol tutuş Galileýada olaryň ýygnanaklarynda wagyz edýärdi we şeýtanlary kowýardy. Oňa bir lapaly gelse, oňa ýalbardy we dyzyna çökdi we oňa aýtdy: Eger isleseň, meni arassalap bilersiň. Ýöne Isa rehim edip, elini uzadyp, oňa degdi we oňa aýtdy: Isleýärin, arassalan. Ol aýdandan soň, derrew ondan lepra gitdi we ol arassalandy. Ol oňa berk duýduryp, derrew ony kowdy we oňa aýdýar: Seret, hiç kime hiç zat aýtma, ýöne git, özüňi ruhana görkez we öz arassalanmagyň hakynda Musanyň buýran zadyny olara şaýatlyk üçin hödürle. Ol çykyp, sözi köp yglan edip we ýaýradyp başlady, şonuň üçin indi ol açyk görnüşde şähere girip bilmeýärdi, ýöne çöl ýerlerde

bolýardy, we adamlar oňa hemme tarapdan gelýärdiler.

2

We birnäçe günden soň ýene-de Kapernauma girdi we onuň öýde bolandygy eşidildi. Derrew köp adam ýygnaldy, şeýle welin indi ýer ýetmedi, hatda gapynyň ýanynda-da, we ol olara sözi wagyz etdi. We olar oňa felçli birini getirýärler, dört adam tarapyndan göterilenini; we märeke sebäpli oňa ýakynlaşyp bilmän, ol ýerde bolan üçegi açdylar, we gazyp, düşegi aşak goýberdiler, onuň üstünde felçli adam ýatyrdy. Ýöne Isa olaryň imanyny görüp, felçli adama aýdýar: Çagam, seniň günäleriň bagyşlandy. Ýöne käbir ýazyjylar ol ýerde oturyp, öz ýüreklerinde pikirlenipdiler: Bu adam näme üçin şeýle küpürlikleri gürleýär? Kim günäleri bagyşlap bilýär, diňe bir Hudaýdan başga? Isa derrew öz ruhy bilen olaryň içlerinde şeýdip pikir edýändiklerini bilip, olara aýtdy: Näme üçin ýüreklerinizde bu zatlar hakda pikir edýärsiňiz? Näme has aňsat, felçli adama Seniň günäleriň bagyşlandy diýmek, ýa-da Galk, döşekçäňi galdyr we ýör diýmek? Ýöne siziň bilmegiňiz üçin adamyň oglunyň ýer ýüzünde günäleri boşatmaga ygtyýary bar diýip, felçli adama aýdýar: Saňa aýdýaryn, galk we düşegiňi göter we öýüňe git. Ol derrew turdy we döşekçäni alyp, ählisiniň öňünde çykdy, şonuň üçin ählisi geň galdy we Hudaýy wasp edip: Şeýle zady hiç haçan görmedik diýdiler. Ol ýene deňziň kenaryndan çykdy we ähli mähelle Oňa geldi, Ol bolsa olara öwredýärdi. We geçip barýarka, Alfaýyň ogly Lewini salgyt

ýygnaýan ýerinde oturan gördi we oňa diýdi: Meniň yzyndan gel. Hem turup, onuň yzyndan gitdi. Ol öz öýünde ýatyrkada, köp salgyt ýygnaýjylar we günäkärler Isa we onuň şägirtleri bilen bilelikde oturdy, sebäbi olar köp bolup, oňa yzarlapdylar. Ýazyjylar we Farisaýlar ony salgyt ýygnaýjylar we günäkärler bilen iýýändigini görüp, onuň şägirtlerine aýdýardylar: Näme üçin ol salgyt ýygnaýjylar we günäkärler bilen iýýär we içýär? Isa eşidip, olara aýdýar: Güýçlileriň lukman zerurlygy ýok, ýöne erbet ýagdaýda bolanlaryň bar. Men dogry adamlary çagyrmaga däl, eýsem günäkärleri toba etmäge geldim. Hem Ýahýanyň şägirtleri, hem-de farisaýlaryň şägirtleri oraza tutýardylar. Olar gelýärler we oňa aýdýarlar: Näme üçin Ýahýanyň şägirtleri we farisaýlaryň şägirtleri oraza tutýarlar, ýöne seniň şägirtleriň oraza tutmaýarlar? Isa olara aýtdy: toý otagynyň ogullary, toý ýigidi olar bilen bolan wagtynda, agyz bekläp bilýärlermi? Näçe wagt öz ýanlarynda saçagy bar bolsa, olar agyz bekläp bilmeýärler. Ýöne günler geler, toýçy olardan alnyp gidilende, we soňra şol günlerde oruç tutarlar. Hiç kim köne eşige çig mata ýamasyny tikmez, eger-de bolmasa, täze ýamasy könäni alyp gider we has erbet ýyrtyk döreýär. We hiç kim täze şerapy köne çüýşelere taşlamaýar, eger-de bolmasa, täze şerap çüýşeleri ýyrtýar, we şerap dökülýär we çüýşeler heläk bolar, ýöne täze şerap täze çüýşelere goýulmaly. Şenbe güni ol ekin meýdanlarynyň üstünden geçip barýarka, onuň şägirtleri başaklary ýolup başladylar. Ve Farisaýlar oňa aýdýardylar: Gör, olar şenbe günlerinde näme edýärler, ol rugsat edilmeýän zat. Ol olara aýdýardy: Hiç wagt okamadyňyzmy, Dawid näme etdi, haçan ol we onuň ýanyndakylary mätäç bolup, açlyk çekdiler?

Abiatar ýokary ruhanynyň döwründe Hudaýyň jaýyna nädip girdi we hödürleme çöreklerini iýdi, olary diňe ruhanlara iýmäge rugsat berilýär, şeýle hem özi bilen bolan adamlara berdi? Ol olara aýdýardy: Şenbe güni adam üçin boldy, adam şenbe güni üçin däl; şonuň üçin Adamyň Ogly şenbe gününiň hem Eýesidир.

3

Ol ýene jemagata girdi we ol ýerde eli guran bir adam bardy. Olar paraşenbe güni ony bejerer ýaly diýip, oňa garşy aýyplama getirmek üçin oňa syn edýärdiler. Ol guran eli bolan adama: Ortasyna galk diýýär. Hem ol olara aýdýar: Şenbe günlerinde gowy iş etmek rugsat berilýärmi ýa-da erbetlik etmek? Ruhny halas etmeli ýa-da öldürmeli? Olar bolsa dymyp oturdylar. Hem olara gahar bilen seredip, olaryň ýüreklerіniň gatylygy sebäpli gaty gynanyp, ol adama aýdýar: Eliňi uzat. We ol uzatdy, we onuň eli beýleki eli ýaly sagdyn boldy. Farisaýlar derrew çykyp, Hirodçylar bilen bilelikde onuň garşysyna geňeş gurdular, ony ýok etmek üçin. Isa öz şägirtleri bilen deňze tarap çekildi; we Jeliläden uly märeke oňa eýerdi, we Ýahudadan we Iýerusalimden we Idumädan we Iordan derýasynyň aňyrsyndan we Tir we Sidon töweregindäkiler, uly märeke, onuň näçe iş edenini eşidip, oňa geldiler. Ol öz şägirtlerine aýtdy, kiçi gaýyk oňa taýýar bolsun halkanyň sebäpli, halk ony gysmasyn diýip; köp adamlary bejertdi, şonuň üçin oňa ýykylýardylar oňa degmek üçin, näçe adamlaryň kesel bardy; we hapalanmadyk

ruhlar, haçan ony görýärdiler, oňa ýykylýardylar we gygyrýardylar aýdyp, sen Hudaýyň ogly diýip. Ol olara köp käýdi, olar ony aýdyň etmesinler diýip. We daga çykýar we özi islän adamlaryny çagyrýar, we olar oňa tarap gitdiler. Ol on iki sany saýlady, olar onuň bilen bolsunlar diýip we olary wagyz etmäge ibermek üçin we keselleri bejermäge ygtyýara eýe bolmak üçin we jynlary kowmak üçin, we ol Simona Piter adyny goýdy, we Zebediýanyň ogly Ýakuby we Ýakubyň dogany Ýohannany, we olara Boanerges adyny goýdy, ol ýyldyrymyň ogullary diýmekdir, we Andreýany we Filipi we Bartolomeýi we Matteýi we Tomasy we Alfeýiň ogly Ýakuby we Taddeýi we Kananly Simony we Iskarýot Ýahudany, ol hem ony tabşyrdy. We olar öýe gelýärler we ýene märeke ýygnanyşýar, şeýle welin olar çörek iýmäge-de ukyply däldirler. We eşidip, onuň ýanyndakylar ony tutmak üçin çykdylar, sebäbi ol haýran galdy diýip aýdýardylar. Iýerusalimden gelen alimler: Onuň Beelzebul bar we Ol jynlary, jynlaryň hökümdary bilen kowýar diýýärdiler. Ol olary çagyryp, mysallar bilen olara aýdýardy: Şeýtan şeýtany nädip kowup biler? Eger patyşalyk öz-özüne garşy bölünse, ol patyşalyk durup bilmez; we eger öý öz-özüne garşy bölünse, ol öý durup bilmez. We eger şeýtan öz üstüne galdy we bölündi bolsa, ol durup bilmez, ýöne soňy bar. Hiç kim güýçliniň öýüne girip, onuň gaplaryny talamaga ukyply däl, eger ilki güýçlini baglamaýan bolsa, we diňe soňra onuň öýüni talap biler. Hakykatdan size aýdýaryn ki, ähli zat bagyşlanar adamlaryň ogullaryna, günähler we küfürler, näçe küfür etseler-de; ýöne kim küfür etse Mukaddes Ruha garşy, ýok onuň bagyşlanmasy ebedilik üçin, ýöne ol günäkärdir ebedi hökümiň, sebäbi olar

aýdýardylar onuň hapalanç ruhy bar diýip. Şonuň üçin onuň ejesi we doganlary gelýärler we daşarda durup, ony çagyryp oňa habar iberdiler. Onuň töwereginde märeke oturyp ýördi we oňa aýtdylar: Seret, seniň eneň we doganlaryň daşarda seni gözleýärler. Ol olara jogap berip aýtdy: Kim meniň enem ýa-da doganlarym? Ol töweregine, onuň töwereginde oturan adamlara seredip aýdýar: Görüň, meniň ejem we meniň doganlarym; sebäbi kim Hudaýyň islegini ýerine ýetirse, şol meniň doganym we meniň aýal doganym we ejem bolýar.

4

Ve täzeden deňziň ýanynda öwretmäge başlady, we oňa tarap uly märeke ýygnaldy, şeýle welin ol gämä girip, deňizde oturdy, we ähli märeke ýeriň üstünde deňze tarap boldular. Ol olara mysal-mysallar bilen köp zatlary öwredýärdi, we ol öz öwredişinde olara aýdýardy: diňläň. Ine, ekiji tohum ekmäge çykdy. Hem boldy ekende, käbiri ýoluň üstüne düşdi, hem guşlar geldiler hem ony iýip gitdiler; hem başgasy gaýaly ýere düşdi, nirede köp toprak ýokdy, hem derrew ösdi, sebäbi toprak çuňlugy ýokdy, ýöne gün dogandan soň ýandy, hem sebäbi kök ýokdy gurap gitdi; hem başgasy tikenleriň içine düşdi, hem tikenler ösdi hem ony bogup öldürdi, hem miwe bermedi; hem başgasy gowy topragy içine düşdi hem miwe berýärdi ösýän we artýan, hem otuzda hem altmyşda hem ýüzde getirdi. We ol olara aýdýardy: Eşitmek üçin gulagy bolan eşitsin. Ýöne ol ýeke galanda, onuň töweregindäkiler on iki şägirt bilen bilelikde

ondan şol mysaly soradylar. Hem ol olara aýdýardy: size Hudaýyň patyşalygynyň syrlaryny bilmek berildi; ýöne daşardakylara ähli zatlar mysal sözlerinde bolýar, şonuň üçin görüp görsinler we görmesinler, hem eşidip eşitsinler we düşünmesinler, belki yzyna öwrülsinler we olara günähler bagyşlansyn. Ol olara aýdýar: Siz bu mysaly bilenokmy, onda ähli mysallary nädip biljeksiňiz? Ekýän sözi ekýär. Bular bolsa, ýoluň gyrasynda söz ekilýän ýerdekilerdir, we olar eşidende derrew şeýtan gelýär we olaryň ýüreklerinde ekilen sözi alýar. We şular hem şonuň ýaly daşly ýerlere ekilen adamlardyr, olar sözi eşidende derrew şatlyk bilen ony kabul edýärler, we olaryň özlerinde kök ýok, ýöne wagtlaýyn adamlardyr, soňra söz sebäpli kynçylyk ýa-da yzarlanma bolanda derrew büdräp ýykylýarlar. We bular tikanlyga ekilýänler, sözi eşidýänler, we bu asyryň aladalary we baýlygyň aldawçylygy we galan zatlar barada islegler içeri girip, sözi bogýarlar, we ol miwesiz bolýar. Bular bolsa gowy ýere ekilen adamlardyr, olar sözi eşidýärler we kabul edýärler, we otuz, altmyş we ýüz esse miwe berýärler. Hem ol olara aýdýardy: çyra gelýärmi modius aşagyna ýa-da düşek aşagyna goýulsun diýip? Çyra goýujynyň üstüne goýulsun diýip däl? Sebäbi gizlin zat ýok, ol açylmasa, ne-de gizli boldy, ýöne açyga çykmagy üçin. Eger kimiňdir eşitmek üçin gulaklary bar bolsa, eşitsin. Hem ol olara aýdýardy: näme eşidýändigiňize görüň. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, şol ölçeg bilen size ölçeler, we size goşular, eşidýänlere. Kim bar bolsa, oňa berler, we kim ýok bolsa, ol bar bolany hem ondan alnar. We aýdypdy: Hudaýyň patyşalygy şeýle, bir adam tohum zyňsa ýeriň üstüne, we ýatsa we tursa gije-gündiz, we tohum gögerse we uzasa,

nähili ol özi bilenok. Ýer öz-özünden miwä beryär: ilki ot, soňra däne başagy, soňra bolsa başakda doly däne. Haçan miwe beryär, derrew oraq iberýär, sebäbi hasyl wagty geldi. Ol aýdypdy: Biz Hudaýyň patyşalygyny nähili meňzedip bileris? Ýa-da haýsy mysal bilen biz ony deňeşdireliň? Hardal dänesi ýaly, ol haçan ýere ekilse, ýerdäki ähli tohumlaryň iň kiçisidir; we haçan ekilse, ösýär we ähli gök önümlerden has uly bolýar, we uly şahalary ýasaýar, şonuň üçin asmanyň guşlary onuň kölegesinde höwürtge gurup bilerler. Hem ol olara sözi şeýle köp mysallar bilen gürleýärdi, nähili olar eşidip bilýärdiler, ýöne mysalsyz olara sözi gürlemezdi; emma öz şägirtlerine hususy ähli zady düşündirýärdi. We ol şol gün agşam bolanda olara diýýär: Geliň, beýläk tarapa geçeliň. Olar märekäni taşlap, ony gäminiň içinde nähili bolsa, şeýle kabul etdiler, we onuň bilen beýleki gämiler hem bardy. We uly şemal tupany bolýar, tolkunlar bolsa gämä urýardy, şonuň üçin ol eýýäm çümüp barýardy. Ol özi gamyň arkasyndaky ýassygyň üstünde uklap ýatyrdy, we olar ony oýardylar we oňa aýtdylar: Mugallym, biziň heläk bolýandygymyz saňa alada dälmi? Ol oýanandan soň, şemala käýindi we deňze aýtdy: Dym, dymgyn. Hem ýel togdy, hem uly asudylyk boldy. Ol olara aýtdy: Näme üçin siz şeýle gorkak? Nädip siziň ynanç-ymaňyz ýok? Olar uly gorky gorkdular we biri-birine aýdyşdylar: Kim bolsa gerek bu, sebäbi şemal hem deňiz hem oňa boýun bolýar?

5

We olar deňziň aňyrsyna, Gergesenleriň ýurduna geldiler. Ol gämiden çykandan soň derrew hapahanalardan hapaç ruhly adam oňa duşdy, ol hapahanada ýaşaýardy, we hiç kim zynjyrlar bilen ony baglamagy başarmady, sebäbi ol köplenç bukaular we zynjyrlar bilen baglanypdy, we zynjyrlar onuň tarapyndan ýyrtylypdy we bukaular döwülipdi, we hiç kim ony ram etmäge güýji ýetmedi; we hemişe gije we gündiz hapahanada we daglarda ol gygyryp we daşlar bilen özüni kesip ýördi. Ysany uzakdan görüp, ylgady we oňa sežde etdi, we uly ses bilen gygyryp aýdýar: meniň we seniň araňda näme bar, Ysa, iň belent Hudaýyň Ogly? Men seni Hudaý bilen kasam edýärin, meni gynamasyn. Ol oňa aýdýardy: Hapalanmadyk ruh, adamdan çyk. Hem ol ondan soňady: Seniň adyň näme? Hem ol jogap berdi aýdyp: Legion adym meniň, sebäbi biz köp. We ol ony köp ýalbardy, şonuň üçin olary ýurduň daşyna ibermesin. Ol ýerde dagnyň ýanynda otlaýan doňuzlaryň uly sürüsi bardy; we ähli jynlar oňa ýalbardy we aýtdylar: bizi doňuzlaryň içine iber, biz olaryň içine gireliň diýip. Isa olara derrew rugsat berdi. We hapalanmadyk ruhlar çykyp, doňuzlaryň içine girdiler; we sürü gaýadan deňze tarap ylgady; olar takmynan iki müň sany bardy; we olar deňizde gark boldular. Doňuzlary bakýan çopanlar gaçdylar we şähere hem meýdanlara habar berdiler, we näme bolup geçendigini görmek üçin çykdylar. Olar Isanyň ýanyna gelýärler we jyn tutulan adamy oturan, geýinen we akylly bolan, legiýona eýe bolan adamyň görýärler we gorkdular. Görüp ýören adamlar olara şeýtan tutup ýören adama nähili bolup geçendigini we doňuzlar barada gürrüň berdiler. we olar ony öz çäklerinden gitmegi haýyş etmäge başladylar Ol gämä münüp

barýarka, şeýtan tutuly adam ondan özi bilen bile bolmaga ýalbardy. Ýöne Ol oňa rugsat bermedi, emma oňa aýtdy: Öz öýüňe, öz adamlaryňyň ýanyna git we olara Rebiň saňa eden zatlarynyň hemmesini we saňa rehim edenini habar ber. Ol gitdi we Dekapolisde Isanyň oňa eden ähli zatlaryny yglan etmäge başlady, we ähli geň galdy. Isa gämide ýene-de öňki tarapa geçenden soň, onuň ýanyna uly märeke ýygnaldy we ol deňziň kenarynda boldy. Sinagoga ýolbaşçylarynyň biri geldi, ady Jaýrus, we ony görüp onuň aýaklaryna ýykyldy we oňa köp ýalbardy, aýdyp: meniň gyzym gaty erbet ýagdaýda, sen gelip oňa ellerini goýasan, şeýlelikde ol halas bolar we ýaşar. Ol onuň bilen gitdi, we uly märeke onuň yzyndan yzarlandy, we olar ony gysýardylar. Bir aýal on iki ýyl gan akma keselinde bolup, köp lukmanlaryň elinden köp ejir çekip, öz ähli pullaryny sarp edip, hiç peýda görmän, tersine has erbet ýagdaýa düşüp, Isanyň hakynda eşidip, märekäniň içinde onuň yzyndan gelip, onuň eşigine degdi; sebäbi öz içinde diýýärdi ki, eger onuň eşiklerine degip bilsem, halas bolaryn. Ve derrew onuň ganynyň çeşmesi guradyldy we ol bedeninde bildi welin şol keselden sagaldylýandygyny. We derrew Isa öz içinde onuň öz güýjüniň çykan bolmagyny bilip, märekäniň içinde öwrülip aýtdy: Kim meniň eşiklerime degdi? We onuň şägirtleri oňa aýdypdylar: Märekäniň seni gysýandygyny görýärsiň, we Kim maňa degdi? diýýärsiň? We ol muny eden aýaly görmek üçin daş-töweregine seredýärdi. Ol aýal gorkup we titreýärdi, öz üstünde bolup geçen zady bilýärdi, geldi we onuň öňünde ýykyldy we oňa ähli hakykatyň hemmesini aýtdy. Ol ýöne oňa aýtdy: Gyzym, seniň ynanjyň seni halas etdi, parahatçylykda git we gamçyňdan

sagdyn bol. Heniz ol gürleýärkä, jemagatyň hökümdarynyň ýanyndan adamlar gelip aýdýarlar: Gyzyň öldi, näme üçin heniz mugallymy biynjalyk edýärsiň? Ýöne Isa derrew gürlenilýän sözüň eşidip, sinagoga ýolbaşçysyna aýdýar: gorkma, diňe ynan. Ol özüne hiç kimi yzyna eýermäge rugsat etmedi, diňe Peteri, Ýakuby we Ýakubyň dogany Ýohany goýbermän. Ol ýygnagyň ýolbaşçysynyň öýüne gelýär we şowhun görýär we aglaýanlary we köp gygyryp aglanlary görýär we içeri girip olara diýýär: näme üçin şowhuny edýärsiňiz we aglaýarsyňyz? Çaga ölmedi, ýöne uklaýar. Hem olar onuň üstünden gülýärdiler. Ýöne ol hemmelerini daşary kowandan soň, çaganyň kakasyny we ejesini we özi bilen bolan adamlary alyp, çaganyň ýatan ýerine girýär, we çaganyň elinden tutup, oňa diýýär: talita, kumi; bu terjime edilende: gyzjagaz, saňa aýdýaryn, galk. Gyzykja derrew turdy we ýöräp başlady; sebäbi ol on iki ýaşly eken. Hem olar uly haýranlyk bilen gaty haýran galdylar. Ol olara berk buýruk berdi, hiç kim muny bilmeli däldir diýip, we gyza iýmäge bir zat berilmelidigini aýtdy.

6

We ol ýerden çykyp, öz watanyna geldi we onuň şägirtleri oňa eýerdiler. We şenbe güni bolansoň, ol ýygnakda öwretmäge başlady; we köpler eşidip geň galdylar, aýdyp: bu adama bu zatlar nireden? Hem kim bu paýhas berlen oňa, hem şeýle güýçler onuň elleri arkaly bolýar? Bu ussat däl mi, Meryemiň ogly, Ýakubyň we Ýusupyň we Ýahudanyň we Simonyň dogany?

Hem onuň aýal doganlary bu ýerde biziň ýanymyzda däl mi? Hem olar onuň sebäpli büdräp ýykylyp barýardylar. Isa olara şeýle diýýärdi: Pygamber diňe öz watanynda, öz garyndaşlarynyň arasynda we öz öýünde hormatsyz bolýar. Ol şol ýerde hiç hili gudratly iş edip bilmedi, diňe birnäçe näsaga ellerini goýup bejermekden başga. Ol olaryň ynanmaýandyklary sebäpli geň galdy. Hem ol obalary aýlanyp gezip öwredýärdi. Ol on ikini çagyrdy we olary ikişer-ikişer ibermäge başlady we olara hapalanmadyk ruhlaryň üstünden ygtyýar berdi we olara buýurdy welin ýola hiç zat almasyn, diňe taýakdan başga, sumka däl, çörek däl, guşaga mis däl, ýöne sandallary daňylan bolsun we iki köýnek geýinmesin. Ol olara aýdýardy: Nirede bir öýe girsegiz, şol ýerden çykýançaňyz şol ýerde galyň; we kimler sizi kabul etmese ýa-da sizi diňlemese, şol ýerden çykyp, aýagyňyzyň aşagyndaky tozany olara şaýatlyk üçin silkiň; hakykatdanam size aýdýaryn, höküm gününde Sodom ýa-da Gomorra üçin şol şäherden has çydamly bolar. Hem çykyp, olar wagyz edýärdiler adamlar toba etsinler diýip, hem köp jynlary kowýardylar, hem köp näsaglary ýag bilen ýaglaýardylar we bejerýärdiler. Patyşa Hirod eşitdi, sebäbi onuň ady aýdyň bolupdy, we aýdýardy: Çokundyrýan Ýahýa ölülerden dirildi we şonuň üçin güýçler onda işleýär. Beýlekiler Iliýa diýýärdiler, beýlekiler bolsa Pygamberlerden biri ýaly pygamber diýýärdiler. Eşiden Herod aýtdy: Men kellesini kesen Ýohany, bu ol, özi ölülerden galdy. Sebäbi Herod özi adam iberip, Ýahýany tutdy we ony türmä saldy, dogany Filippyň aýaly Herodiadanyň üçin, çünki ol ony öýlendi. Ýahýa Hirodusa aýdýardy: Doganyňyň aýalyny almak saňa rugsat däl. Ýöne Herodiýa oňa garşy kin

saklaýardy we ony öldürmek isleýärdi, emma başaryp bilmeýärdi; sebäbi Hirot Ýahýadan gorkýardy, ony adalatly we mukaddes adam diýip bilýärdi, we ony goraýardy, we ony diňläp köp zat edýärdi we höwes bilen ony diňleýärdi. We oňaýly gün bolup geçende, Hirod öz doglan güni üçin öz uly adamlaryna we müň serkerdelerine we Galileýanyň ilkinji adamlaryna agşamlyk nahar edeninde, we Hirodiadanyň gyzy girip, tans edip, Hiroda we onuň bilen stoluň başynda oturanlara ýarananda, patyşa gyza aýtdy: menden isleýän zadyňy sorap al, we men saňa bererin. We oňa kasam etdi: Näme bolsa-da menden sorasaň, saňa bereýin, patyşalygyň meniň ýarysyna çenli. Ol bolsa çykyp, ejesine aýtdy: Näme soraýyn? Ol bolsa aýtdy: Ýahýa Çokundyryjynyň kellesini. Ol gyssagly patyşanyň ýanyna girenden soň derrew sorady: Ýohannes Çokundyryjynyň kellesini häzir tabakda maňa bermegini isleýärin. We patyşa gaty gynandyrylan bolup, kasam-antlary we onuň bilen bile oturan myhmanlary sebäpli ony ret etmegi islemedi. We derrew patyşa jallat iberip, onuň kellesiniň getirilmegini buýurdy. Ol gidip, ony türmede kellesini kesdi we onuň kellesini laganda getirip, gyza berdi, gyz bolsa ony öz enesine berdi. Onuň şägirtleri eşidip, gelip, onuň jesedini göterdiler we ony mazara goýdular. We resullary Isanyň ýanyna ýygnandylar we oňa ähli zady habar berdiler: näçe iş edenlerini we näçe öwredenlerini. Ol olara aýtdy: Geliň, siz özüňiz öz başyňyza çöl ýere gidiň we azajyk dynç alyň, sebäbi gelýänler we gidýänler köp bolup, hatda iýmäge-de wagtlary ýokdy. We olar gämide öz başlaryna çöl ýere gitdiler. We olary gidýänlerini gördüler, we köp adamlar olary tanapdylar, we ähli şäherlerden

pyýada ol ýere bilelikde ylgaşdylar we olaryň öňünden gitdiler we oňa tarap ýygnandylar. Isa daşary çykyp, köp adamlary gördi we olara rehim etdi, sebäbi olar çopansyz goýunlar ýaly diler. Şondan soň ol olara köp zatlary öwretmäge başlady. We eýýäm köp wagt bolan soň, onuň şägirtleri oňa ýakynlaşyp aýdýarlar: bu ýer çöl, we eýýäm köp wagt; olary goýber, daş-töwerekdäki meýdanlara we obalaryna gidip, özlerine çörek satyn alsynlar; sebäbi iýjek zatlary ýok. Ýöne ol jogap berip, olara aýtdy: olara siz iýmäge beriň. We oňa aýdýarlar: Gidip, iki ýüz denaryň çöregini satyn alyp, olara iýmäge bereliňmi? Emma ol olara diýýär: siziň näçe çöregiňiz bar? Gidiň we görüň. Öwrenenden soň, aýdýarlar: Bäş, hem iki balyk. We olara ähli adamlary toparlar-toparlar bilen ýaşyl otlaryň üstünde oturmagy buýurdy. Olar topar-topar, ýüzden we elliden ýatdylar. Ol bäş çöregi we iki balygy alyp, gögä seredip, alkyşlady we çörekleri döwdi. Şägirtlerine berýärdi, olar halkara goýsunlar diýip, we iki balygy hemmesine böldi. Hem olaryň hemmesi iýdi we doýdular, hem bölekleriň we balyklardan on iki doly sebedi galdyrdylar. Çörek iýenler bäş müň erkek boldy. We ol derrew öz şägirtlerini gämä münmäge we öňe geçmäge beýläki tarapa Beýtsaýda tarap mejbur etdi, özi märekäni goýberýänçä; we olar bilen hoşlaşyp, ol daga doga etmäge gitdi. Agşam bolan wagtynda, gämi deňziň ortasynda eken, we ol ýeke-täk ýerde galan. Ol olary görüp, olar küşt çekýärkä sürmekde, sebäbi şemal olara garşy boldy, we gijesiniň dördünji garawulynda olara tarap deňziň üstünde ýöräp gelýär, we olary geçip gitmek isleýärdi. Olar bolsa ony deňziň üstünde ýöräp barýanyny görüp, arwah bolup görünýär diýip pikir etdiler we gygyrdylar;

sebäbi hemmeler ony gördüler we alada etdiler. We derrew olara gürlädi we olara aýdýar: Batyrgaý boluň, men men, gorkmaň. Ol gämä olaryň ýanyna çykdy we ýel ýatdy, olar bolsa öz içlerinde gaty haýran galyp, geň galdylar. Sebäbi olar çörekler barada düşünmediler, ýöne olaryň ýüregi gatylaşypdyr. Geçip, Gennesaret topragyna bardylar we labyr taşladylar. Olar gämiden çykandan soň derrew ony tanapdylar we şol tutuş töwerekdäki sebiti aýlandylar we hasyrlar üstünde erbet ýagdaýda bolanlary göterip başladylar, nirede ol bar diýip eşiden ýerlerine. We nirede ol obalara ýa şäherlere ýa meýdanlara girýän bolsa, bazarlarda näsaglary goýýardylar we ondan haýyş edýärdiler hatda onuň eşiginiň gyrasyna degsinler diýip. We näçe adam oňa degen bolsa, halas bolýardylar.

7

We farisaýlar we käbir ýazyjylar Iýerusalimden gelip, onuň ýanyna ýygnandylar. Olar onuň şägirtleriniň käbiriniň umumy ellerden, ýagny ýuwulmadyk ellerden çörek iýänlerini görüp, olary günäkärlediler. Sebäbi farisaýlar we ähli ýewreýler, eger elleri bilen ýuwmasalar, iýmeýärler, ýaşulularyň däp-dessuryny saklaýarlar. We bazardan gelende, eger suwa çümmeseler, iýmeýärler. We başga köp zatlar bar ki, olar kabul etdiler saklamak üçin: käseleriň we küýzeleriň we mis gaplaryň we düşekleriň ýuwulmalaryny. Soňra farisaýlar we ýazyjylar ondan soraýarlar: Näme üçin seniň şägirtleriň ýaşulularyň däp-dessurlary boýunça ýöremän, ýöne ýuwulmadyk eller bilen

çörek iýýärler? Ýöne ol jogap berip, olara aýtdy: Yşaýa siziň barada, siz ikiýüzlüleriň barada gowy pygamberlik etdi, ýazylyşy ýaly: Bu halk dodaklary bilen meni hormatlaýar, ýöne olaryň ýüregi menden uzakda durýar. Boş ýere bolsa olar meni sygynýarlar, adamlaryň buýruklaryny öwredýärler. Hudaýyň buýrugyny taşlap, adamlaryň däp-dessuryny tutýarsyňyz: küýzeleriň we käseleriň ýuwulmagyny we beýleki şuňa meňzeş köp zatlary edýärsiňiz. Ol olara aýdýardy: Siz Hudaýyň buýrugyny ýatyrýarsyňyz, öz däbiňizi saklamak üçin. Musa aýtdy, sebäbi: öz kakaňy we öz ejeňi hormatla; we kakasyna ýa-da ejesine erbet sözleýän ölüm bilen ölsün; emma siz aýdýarsyňyz: eger adam kakasyna ýa-da ejesine aýtsa, korban, ýagny sowgat, şol zat ki menden peýda alsaň, we indi oňa öz kakasyna ýa-da öz ejesine hiç zat etmäge rugsat bermeýärsiňiz, Hudaýyň sözüni siziň däbiňiz bilen ýatyrýarsyňyz, şol däbi siz gowşurdyňyz; we şuňa meňzeş köp zatlary edýärsiňiz. We ähli halkany çagyryp, olara aýdýardy: Hemmäňiz meni diňläň we düşüniň. Daşardan adama giryän hiç zat ony hapalap bilmeýär, ýöne adamdan çykýanlar adamy hapaýar. We ol märekäniň ýanyndan öýe gireninde, onuň şägirtleri oňdan mysal barada soraýardylar. Ol olara diýýär: şeýlelikde siz hem düşünmeýärsiňizmi? Heniz düşünmeýärsiňizmi, daşardan adam içine giryän her zat ony hapalamaga ukyply däldir? Sebäbi ol onuň ýüregine girmän, eýsem garynyna giryär we hajathana çykýar, ähli iýmitleri arassalaýar. Ol aýdýardy: Adamdan çykýan zat, şol adamy hapalandyrýar. Sebäbi içinden, adamlaryň ýüreginden erbet pikirler çykýar: zyna etmekler, ahlaksyzlyklar, ganhorlamalar, ogurlamalar, açgözlükler,

erbetsizlikler, aldaw, azgynlyk, erbet göz, kepirleme, tekepbirlik, akmakçylyk; bularyň hemmesi erbet zatlar içinden çykýar we adamy hapalandyrýar. We ol ýerden turup, Tir bilen Sidonyň serhetlerine gitdi. Öýe giren, hiç kimiň bilmegini islemedi, ýöne gizlin galyp bilmedi. Sebäbi bir aýal onuň hakynda eşidip, kiçijik gyzy hapalanmadyk ruha eýe bolan, gelip onuň aýaklaryna ýykyldy; emma aýal grek bolup, Siriýa-Finikeli milletden edi; we ondan şeýtany gyzynyň içinden kowmagy haýyş etdi. Ýöne Isa oňa aýtdy: Goý ilki bilen çagalar doýsun, sebäbi çagalaryň çöregini alyp kiçi itlere taşlamak gowy däl. Ol bolsa jogap berdi we oňa aýdýar: hawa, Rebbe; we kiçijik itler stoluň aşagynda çagalaryň döwüklerinden iýýärler. Ol oňa aýtdy: Şu söz sebäpli git, şeýtan seniň gyzyňdan çykdy. Hem ol öz öýüne gidip, çagany ýatagyň üstünde ýatan tapdy we jyn çykyp gidipdi. Ol ýene Tir we Sidon çäklerinden çykyp, Dekapolis çäkleriniň ortasyndan geçip, Galileýa deňzine geldi. We olar oňa ker dilsiz birini getirýärler we oňa ýalbarýarlar, şonuň üçin ol oňa elini goýsun. Ony märekeden aýry alyp, hususy ýagdaýda öz barmaklaryny onuň gulaklaryna sokdy we tüýkürip onuň diline degdi we asmana seredip ah çekdi we oňa diýdi: effata, bu açyl diýmekdir. We derrew onuň gulaklary açyldy we onuň dilиniň baglaýjysy çözüldi, we ol dogry gürleýärdi. Ol olara buýruk berdi, hiç kime aýtmasyn diýip, ýöne ol olara näçe buýruk beren bolsa, şonça-da has artyk yglan edýärdiler. Olar aşa ölçüden artyk geň galdylar we aýtdylar: Ol ähli zady gowy etdi, sag-sag edýänleri eşidýär we lal-lal edýänleri gürledýär.

8

Şol günlerde ýene köp märekäniň bolmagy we iýjek zadynyň bolmazlygy sebäpli, Isa öz şägirtlerini çagyryp, olara aýdýar: Men märekä rehim edýärin, sebäbi eýýäm üç gün meniň bilen galýarlar we iýjek zadlary ýok; we eger men olary aç öýlerine ibersem, ýolda ejiz düşerler; sebäbi olaryň käbirisi uzakdan geldiler. Onuň şägirtleri oňa jogap berdiler: Çöllükde bu adamlary çörek bilen kim doýduryp biler? Hem ol olardan soraýardy: Näçe çöregiňiz bar? Olar bolsa diýdiler: Ýedi. Ol märekä ýere ýatyp galmak üçin buýruk berdi. Ýedi çöregi alyp, şükür edip döwdi we şägirtlerine berdi, olar hem märekä goýsunlar diýip. Olar hem märekä goýdular. Olar az sanly balyklara eýe boldular we olary mübärekläp, olary hem öňe goýmagy buýurdy. Olar iýdiler we doýdular, galan bölekleriň ýedi sebedini bolsa ýygnap aldylar. Olar takmynan dört müň adam boldy we ol olary boşatdy. Ol gämä münüp, derrew öz şägirtleri bilen bille Dalmanutha sebitine geldi. We Farisaýlar däşary çykdylar we oňa jedel etmäge başladylar, ondan asmandan alamat gözleýärdiler, ony synap görýärdiler. Hem onuň ruhunda çuňňur ah çekip, diýýär: näme üçin şu nesil alamat gözleýär? Hakykatdan size aýdýaryn, bu nesle alamat berilmez. Olary goýup, gämä münüp, ýene gitdi. Olar çörek almany ýatdan çykardylar we gämide diňe bir çörek bardy. Ol olara aýdyp görkezdi: Görüň, Farisaýlaryň hamyryndan we Herodusyň hamyryndan ätiýaçly boluň. Olar biri-birine: Çöreklerimiz ýok diýip pikir edýärdiler. Isa bilip, olara diýýär:

näme üçin çöregiňiz ýokdugyny pikir edýärsiňiz? Entek düşünmeýärsiňizmi ýa-da aňmaýarsyňyzmy? Henizem siziň ýüregiňiz gaty bolup galdy? Gözleriňiz barmy, görmeýärsiňiz, we gulaklaryňyz barmy, eşitmeýärsiňiz? We siz ýatlamaýarsyňyzmy? Men bäş çöregi bäş müň adama bölenimde, näçe sebedi doly bölekler bilen galdyrdyňyz? Olar oňa aýdýarlar: On iki. Ýöne ýedi çöregi dört müň adama bölendiňizde, näçe sebediň dolusy döwülen bölekleri ýygnadyňyz? Olar bolsa aýtdylar: Ýedi. we ol olara aýdýardy: Entek düşünmeýärsiňizmi? We Ol Beýtsaýda gelýär. Olar oňa kör adamy getirýärler we oňa ýalbarýarlar, ol oňa degsin diýip. Ol kör adamyň elinden tutup, ony obadan daşary alyp çykdy we onuň gözlerine tüýkürdikden soň, ellerini oňa goýup, oňa näme görýändigini sorady. We gözüni galdyryp aýtdy: Adamlary agaçlar ýaly ýöräp görýärin. Soň ýene-de ellerini onuň gözleriniň üstüne goýdy we ony görmäge mejbur etdi, we dikeldildi we hemmesine aýdyň seretdi. Ol ony öz öýüne iberdi we aýtdy: Obanyň içine girme we obada hiç kime aýtma. Isa we onuň şägirtleri Filipiň Kesariýasynyň obalaryna gitdiler, we ýolda ol öz şägirtlerinden sorap, olara aýtdy: Adamlar meniň kim diýip aýdýarlar? Olar bolsa jogap berdiler: Ýahýa Baptisçi, we beýlekiler Iliýa, beýlekiler bolsa pygamberlerden biri. Hem ol özi olara aýdýar: emma siz meni kim diýip aýdýarsyňyz? Jogap berip, Pýotr oňa diýýär: Sen Mesihsiň. Ol olara hiç kime özi hakynda aýtmazlyk üçin käýdi. Ol olara öwretmäge başlady welin, Adamyň Oglunyň köp ejir çekmeli, we ýaşulularyň we ýokary ruhanyýetçileriň we ýazyjylaryň tarapyndan ret edilmeli, we öldürilmeli, we üç günden soň ýaşamaly; we ol

sözüni açykdan gürleýärdi. Petrus ony özi bilen alyp, oňa käýemäge başlady. Ol bolsa öwrülip, şägirtlerini görüp, Petera käýinç berdi we aýtdy: Git meniň yzynda, şeýtan, sebäbi sen Hudaýyň işleri hakda däl-de, adamlaryň işleri hakda pikir edýärsiň. Ol märekäni şägirtleri bilen bilelikde çagyryp, olara şeýle diýdi: Kim meniň yzymdan gelmek isleýän bolsa, özüni ret etsin we öz haçyny göterip, meniň yzymdan gelsin. Kim öz janyny saklamak islese, ony ýitirer, ýöne kim öz janyny meniň we Hoş Habaryň üçin ýitirse, şol ony saklar. Näme peýda eder adama, eger ol tutuş dünýäni gazansa, emma öz janyny ýitirse? Ýa-da adam öz jany üçin näme çalyşma berer? Kim menden we meniň sözlerimden bu zyna eden we günäkär nesilde utansa, Adam Ogly hem ondan utanar, haçan Kakasynyň şöhratynda mukaddes habarçylar bilen gelse.

9

We Ol olara aýdýardy: Hakykatdanam, men size aýdýaryn, şu ýerde duranlardan käbirleri bar, olar ölümi dadyp görmezler, Hudaýyň patyşalygynyň güýç bilen gelendigini görýänçäler. Alty günden soň Isa Pýetri we Ýakuby we Ýohany özi bilen alyp, olary ýalňyz özlerini beýik daga çykardy, we olaryň öňünde üýtgedi, we onuň eşikleri ýalpyldap, gaty ak boldy, gar ýaly, ýer ýüzünde hiç bir agartyjy şeýle akardyp bilmez. Hem Ilýas Musa bilen olara göründi, hem olar Isa bilen gürleşýärdiler. We jogap berip, Pýotr Isanyň aýdýar: Rabbi, biziň üçin bu ýerde bolmak gowy, we üç çadyr edeliň, seniň üçin bir we Musa üçin bir we Iliýa

üçin bir. Ol näme aýtmalydygyny bilmeýärdi, sebäbi olar gaty gorkup galypdy. Olara kölegeleýän bulut emele geldi we bulutdan ses geldi: Bu meniň söýgüli Oglumdyr, Oňa gulak asyň. We daş-töweregine garandylar birden, indi hiç kimi görmediler, ýöne Isany ýeke özleri bilen. Olar dagdan inende, ol olara buýruk berdi hiç kime aýtmasynlar näme görenlerini, diňe Adamyň Ogly ölülerden ýokary galkanyndan soň. Olar bu sözi özlerinde saklapdyrlar, öz aralarynda ölülerden dirilmek näme diýen zady jedel edip. We olar ondan soraýardylar we aýdýardylar: Näme üçin ýazyjylar Iliýanyň ilki gelmegi gerekdigini aýdýarlar? Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Iliýas hakykatdanam ilki gelip, ähli zatlary dikeldýär, ýöne adamyň oglunyň barada köp ejir çekmeli we hor görülmeli diýip nädip ýazylandyr? Ýöne men size aýdýaryn ki, Iliýa hem geldi we olar oňa isländikleriniň hemmesini etdiler, nähili onuň üstünde ýazylypdyr. Hem ol şägirtleriň ýanyna geleninde, olaryň töwereginde köp märekäni we olar bilen jedel edýän ýazyjylary gördi. Derrew ähli märeke ony görenlerinde geň galdylar we ylgap oňa salam berdiler. we ýazyjylara sorady: Özara näme barada jedel edýärsiňiz? Hem jogap berip märekäniň içinden biri aýtdy: mugallym, men öz oglumy saňa getirdim, oňda lal ruh bar. We nirede oňa ýetse, zyňýar oňy, we köpükleýär we dişlerini gygyrýar, we guradýar. Men seniň şägirtleriňe onykowmak üçin aýtdym, ýöne olar başaryp bilmediler. Ýöne ol oňa jogap berip aýdýar: Eý imansyz nesil, haçana çenli men siziň ýanyňyzda bolaryn? Men size haçana çenli çydajakdym? Ony meniň ýanyna getiriň. Hem olar ony oňa getirdiler. Ony görüp, derrew ruh ony gysdy we ýere düşüp, köpükläp

togalandy. Ol onuň atasyny sorady: näçe wagt boldy bu onuň başyna gelenine? Ol bolsa aýtdy: çagalykdan. Ol köplenç ony oda hem atypdyr, suwa hem atypdyr, ony ýok etmek üçin, ýöne eger bir zat edip bilseňiz, bize rehim edip, bize kömek ediň. Ýöne Isa oňa şeýle diýdi: Eger ynanmaga ukyplyň bolsaň, ynanan adama ähli zat mümkindir. We çaganyň kakasy gözýaşlar bilen derrew gygyryp aýtdy: Ynanýaryn, Rebbe; meniň ynanmazlygymda maňa kömek et. Isa märekäniň ýygnanýandygyny görüp, harama ruha käýindi we oňa aýtdy: Eý lal we ker ruh, men saňa buýurýaryn, ondan çyk we indi oňa girme. Gygyrandan we ony köp titredenden soň çykdy we öli ýaly boldy, şonuň üçin köpler onuň ölendigini aýtdylar. Ýöne Isa ony elinden tutup galdyrdy, we ol galdy. Ve ol öýe girensoň, onuň şägirtleri ondan aýratyn soradylar: Näme üçin biz ony kowup bilmedik? Ol olara aýtdy: Bu jyns diňe doga we oraza arkaly çykyp biler. Şeýlelikde, şol ýerden çykyp, Galileýadan geçip barýardylar, we ol hiç kimiň bilmegini islemedi, sebäbi ol öz şägirtlerini öwredýärdi we olara aýdýardy ki, Adamyň Ogly adamlaryň eline tabşyrylar, we olar ony öldürerler, we öldürilenden soň üçünji günde dirilýär. Olar bolsa bu sözi düşünmediler we ondan soramaga gorkdular. Ol Kapernauma geldi we öýde bolanda,olardan sorady: Ýolda özara näme barada gürrüň edýärdiňiz? Olar bolsa dymdy, sebäbi olar ýolda biri-birine kim has uludyr diýip ara alyp maslahatlaşypdylar. Ol oturdyp, on ikini çagyrdy we olara aýdýar: Eger kimdir biri birinji bolmak isleýän bolsa, ähliниň soňky we ähliниň hyzmatkäri bolar. Hem çagany alyp, ony olaryň ortasyna goýdy, hem ony gujaklap, olara aýtdy: kim eger şeýle çagalaryň birini meniň adym bilen kabul etse, meni kabul

edýär; hem kim eger meni kabul etse, meni däl-de, eýsem meni iberen ony kabul edýär. Ýohanna oňa jogap berip aýtdy: Mugallym, biz seniň adyňda jynlary kowýan birini gördük, ol bize eýermeýär, biz oňa gadagan etdik, sebäbi ol bize eýermeýär. Ýöne Isa aýtdy: Ony togtatmaň, sebäbi hiç kim ýok ki, meniň adymda gudrat edip, soňra meni çalt erbet gürläp biler. Kim siziň garşyňyzda däl bolsa, siziň tarapyňyzda bar. Kim çünki size bir käse suw meniň adymda içirse, sebäbi siz Mesihiňki, hakykatdanam size aýdýaryn, ol öz sylagyny asla ýitirmez. We kim bir edip bu kiçijikleriň birini, meniň içime ynanýanlary ýykdyrsa, oňa has gowy bolardy, eger degirmen daşy boýnuna asylsa we deňze taşlansa. Eger seniň eliň seni ýykyldyrsa, ony kes; seniň üçin maýyp bolup durmuşa girmek gowy, ýa-da iki eli bolup jehennemä gitmek, şol sönmeýän oda, nirede olaryň gurdy ölmeýär we ot sönmeýär. Eger seniň aýagyň seni ýykydarsa, ony kes; seniň üçin durmuşa topal bolup girmek gowy, ýa-da iki aýagy bolup jehennem otuna, söndürilmeýän ota taşlanmakdan gowy, ol ýerde olaryň gurdy ölmeýär we ot söndürilmeýär. We eger gözüň seni büdredýän bolsa, ony taşla; saňa gowy bir gözli Hudaýyň Patyşalygyna girmek, ýa-da iki gözi bolan ot jehennemine gitmek, ol ýerde olaryň gurdy ölmeýär we ot öçmeýär. Sebäbi her kim ot bilen duzlanar we her gurban duz bilen duzlanar. Duz gowy; eger-de duz duzsyz bolsa, siz ony näme bilen tagamlandyrarsyňyz? Öz içiňizde duz saklaň we biri-biriňiz bilen parahatçylykda ýaşaň.

10

Ol şol ýerden turup, Iordan derýasynyň aňyrsy arkaly Ýahudyýanyň çäklerine gelýär, we märekeler ýene oňa ýygnanýarlar, we endik edişi ýaly, ýene olara öwredýärdi. Farisaýlar ýakynlaşyp, oňa adama aýalyny boşamak rugsat edilýärmi diýip soraýardylar, oňy synap. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Musa size näme buýurdy? Olar bolsa: Musa aýrylyşyk haty ýazmaga we aýrylmaga rugsat berdi diýdiler. Isa jogap berip, olara aýtdy: siziň ýüregiňiziň gatylygy sebäpli ol size bu buýrugy ýazdy; ýöne dünýäniň döredilişiniň başyndan Hudaý olary erkek we aýal etdi; şonuň üçin adam öz kakasyny we ejesini terk eder we öz aýalyna goşular, we ikisi bir beden bolar. Şonuň üçin olar indi iki däl, emma bir bedendir; şeýlelikde Hudaý birleşdiren zadyny adam aýyrmasyn. We öýe yzyna şägirtler bu barada oňa sorag berýärdiler, we ol olara aýdýar: kim öz aýalyny boşasa we başga birini alsa, ol oňa garşy zyna edýär; we eger aýal erkegini boşap başga birine durmuşa çyksa, ol zyna edýär. Hem olar oňa çagalary getirýärdiler, şonuň üçin ol olara degsin; ýöne şägirtler getirýänleri käýýärdiler. Görüp, Isa gaharlandy we olara aýtdy: Çagalara maňa gelmäge rugsat beriň we olara päsgel bermäň; sebäbi Hudaýyň Patyşalygy şeýleleriňkidir. Hakykatdan size aýdýaryn, kim eger Hudaýyň patyşalygyny çaga ýaly kabul etmese, oňa girmez. Ol olary gujagyňa alyp, ellerini olaryň üstüne goýup mübärekledi. We onuň ýola çykýan wagty, bir adam ylgap gelip, onuň öňünde dyzlanyp, ondan sorady: Gowy mugallym, ebedi durmuşy miras almak üçin näme etmeli? Ýöne Isa oňa aýtdy: näme üçin sen meni gowy diýýärsiň? Hiç kim gowy däl, diňe bir Hudaý. Sen buýruklary bilýärsiň: zyna etme, adam öldürme, ogurlamaň,

ýalan şaýatlyk etme, aldamaň, kakaňa we ejeňe hormat et. Ol bolsa jogap berip, oňa aýtdy: Mugallym, şu zatlaryň hemmesini men ýaşlygymdan bäri sakładym. Isa oňa seredip, ony söýdi we oňa aýtdy: Bir zat sende ýetmeýär. Eger sen kämil bolmak isleseň, git, sende näçe bar bolsa sat we garyplara ber, şonda asmanda hazynaň bolar. Soň gel we haçyňy göterip, meniň yzymdan ýör. Ol bolsa söze gamgynlanyp, gynanyp gitdi, sebäbi onuň köp eýeçilikleri bardy. We Isa daş-töweregine seredip, öz şägirtlerine aýdýar: pul eýe bolanlar Hudaýyň patyşalygyna nähili kynlyk bilen girerler, we şägirtler onuň sözlerine geň galdylar. Ýöne Isa ýene jogap berip, olara aýdýar: Çagalar, pula ynanýanlar üçin Hudaýyň Patyşalygyna girmek nähili kyn! Düýäniň iňňäniň deşiginden geçmegi, baý adamyň Hudaýyň Patyşalygyna girmeginden has aňsat. Olar bolsa aşa geň galdylar we öz-özlerine aýdyp: Kim halas bolup biler? Olara seredip, Isa aýdýar: Adamlar üçin bu mümkin däl, ýöne Hudaý üçin däl, sebäbi ähli zat Hudaý üçin mümkindir. Petrus oňa şeýle diýip başlady: Ine, biz ählisini taşladyk we saňa eýerdik. Jogap berip, Isa aýtdy: hakykatdan size aýdýaryn, hiç kim ýok kim öýüni ýa-da doganlary ýa-da uýalary ýa-da kakasyny ýa-da ejesini ýa-da aýalyny ýa-da çagalaryny ýa-da meýdanlaryny meniň üçin we hoş habaryň üçin taşlan, eger almaýan bolsa ýüz esse häzir şu wagtda öýleri we doganlary we uýalary we kakasyny we ejesini we çagalaryny we meýdanlaryny yzarlamalar bilen, we geljek döwürde ebedi durmuşy. Köpüsi birinji bolar soňky, we soňkylar bolar birinji. Olar ýolda Iýerusalime çykýardylar, we Isa olary öňe alyp barýardy, we olar haýran galýardylar, we yzyndan eýerýänler gorkýardylar. Ol on iki şägirdini ýene özi bilen alyp,

olara öz başyna boljak zatlary aýdyp başlady: ine, biz Iýerusalime çykýarys we Adamyň Ogly ýokary ruhanylar we ýazyjylara tabşyrylar, we olar ony ölüme höküm ederler we ony milletlere tabşyrarlar, we olar oňa masgaraçylyk ederler we ony gamçylarlar we oňa tüýkürerler we ony öldürerler, we üçünji günde ol diriler. Zebediniň ogullary Ýakub we Ýohanna oňa ýakynlaşyp aýdýarlar: Mugallym, biz isleýäris, näme sorasak, bize şony etmegiňi. Ol bolsa olara aýtdy: Näme isleýärsiňiz, men size edip bereýin? Olar bolsa oňa aýtdylar: Bize şeýle ber welin, biri seniň sag tarapyňda we biri seniň çep tarapyňda seniň şöhratyňda otursun. Ýöne Isa olara aýtdy: siziň näme soraýandygyňyzy bilmeýärsiňiz. Siz men içýän käsäni içmäge ukyplymyka we men çokundyrylýan çokundyrylma bilen çokundyrylmaga ukyplymyka? Olar bolsa oňa aýtdylar: Biz ukyplydyrys. Isa olara aýtdy: Hakykatdanam, käse men içýän, siz içersiňiz, we çokundyrma men çokundyrylýan, siz çokundyrylarsiňiz; ýöne sag tarapymdan we çep tarapymdan oturmak meniň bermegim däl, ýöne kimler üçin taýýarlandy. We ony eşiden on adam Ýakup bilen Ýohan hakynda nägile bolmaga başladylar. Ýöne Isa olary öňüne çagyryp, olara aýdýar: Bilýärsiňiz welin, milletleriň hökümdarlary bolup görünýänler olaryň üstünden agalyk edýärler we olaryň uluları olaryň üstünden häkimiýet edýärler; ýöne siziň araňyzda beýle bolmaz, emma kim siziň araňyzda uly bolmak isläse, siziň hyzmatkäriňiz bolar, we kim siziň araňyzda birinji bolmak isläse, hemmäniň guly bolar; sebäbi Adamyň Ogly hyzmat edilmäge däl-de, eýsem hyzmat etmäge we öz ýanyny köpleriň ýerine tölegi hökmünde bermäge geldi. Hem olar Ýerihoga gelýärler. Ol we onuň

şägirtleri we uly märeke Ýerihadan çykyp barýarka, Timaeusyň ogly Bartimaeus kör ýoluň gyrynda oturyp dilençilik edýärdi. We eşideninden soň, Isanyň Nazaretli bolandygyny, gygyryp başlady we aýtdy: Dawudyň ogly Isa, maňa rehim et. Köp adamlar oňa käýinip, dymmagy üçin aýtdylar, ýöne ol has-da köp gygyryp: Eý Dawudyň ogly, maňa rehim et! diýdi. We duran Isa aýtdy: Çagyryň ony. We olar kör adamy çagyrýarlar, oňa aýdyp: Göwün eý, galk, Ol seni çagyrýar. Ol bolsa öz eşigini taşlap, turup, Isanyň ýanyna geldi. Hem jogap berip, Isa oňa aýdýar: Näme isleýärsiň, men saňa edip bereýin? Kör bolsa oňa aýtdy: Rabbuni, görüp bilmegim üçin. Hem Isa oňa aýtdy: git, seniň ymanyň seni halas etdi. We ol derrew gözüni açdy we Isanyň yzyndan ýolda eýerdi.

11

Hem haçan olar Iýerusalime, Beýtfaga we Beýtaniýa, Zeýtun dagynyň tarapyna ýakynlaşýarlar, ol öz şägirtleriniň ikisini iberýär we olara aýdýar: siziň garşyňyzdaky obaja gidiň, we derrew oňa gireniňizde siz hiç bir adamyň oturmadyk baglanan taýjany taparsynyz; ony çözüp getiriň. We eger kim-de bir size aýtsa: Näme edýärsiňiz muny? Aýdyň, Reb oňa zerurdyr diýiň, we derrew ony ýene şu ýere iberer. Olar gitdiler we gapynyň ýanynda, köçäniň üstünde daşarda bagly duran taýy tapdylar we ony çözdüler. We ol ýerde duran adamlaryň käbirleri olara aýdýardylar: Taýjagazy boşadyp näme edýärsiňiz? Olar bolsa Isanyň buýran ýaly olara aýtdylar we olar olary goýberdiler. We

olar taýy Isanyň ýanyna getirdiler we oňa eşiklerini ýaýdylar, we Ol onuň üstünde oturdy. Köpüsi eşiklerini ýola ýaýdylar, beýlekileri bolsa agaçlardan ýaprakly şahalary kesip, ýola ýaýdylar. Öňe gidýänler we yzyndan gelýänler gygyryp: Hosanna! Rebbiň atynda gelýän mübärekdir! diýdiler. Biziň atamyz Dawudyň Rebbiň adynda gelýän patyşalygy gutly bolsun, osanna iň ýokarlarda. Isa Iýerusalime we mukaddes ybadathananyň içine girdi. Ol ähli zatlara seredip, sagat eýýäm agşam bolansoň, on iki şägirdi bilen Betaniýa gitdi. Ertesi gün olar Betaniýadan çykanlarynda, ol açlady. Uzakdan ýapraklary bolan injir agajyny görüp, belki onda bir zat tapar öýdüp geldi. Oňa gelende bolsa, diňe ýapraklardan başga hiç zat tapmady, sebäbi injir wagty däldi. Jogap berip, oňa aýtdy: indi senden ebedilik hiç kim miwe iýmesin. Onuň şägirtleri eşidýärdiler. Hem olar ýene Iýerusalime gelýärler, hem Isa ybadathana girip, ybadathanada satýanlary we satyn alýanlary kowup başlady, hem pul çalşyjylaryň stollaryny we kepder satýanlaryň oturgyçlaryny ýykdy, hem hiç kimiň gap-gaçlary ybadathananyň üstünden göterip geçmegine rugsat etmedi, hem olara öwredip aýtdy: Meniň öýüm ähli halklara doga öýi diýlip atlandyrylar diýip ýazylan dälmi? Siz bolsa ony garakçylaryň gowagy etdiňiz. Ýazyjylar, Farisaýlar we uly ruhanylar eşitdiler we ony nädip ýok etmegiň ýoluny gözleýärdiler, sebäbi ondan gorkýardylar, çünki ähli halk onuň öwredişine haýran galýardy. Wagty giç boldy, ol şäheriň daşyna çykdy. Hem irden geçip barýarkalar, injir agajynyň köklerinden gurandygyny gördüler. We ýatdan Petrus oňa aýdýar: Mugallym, seret, sen näletlän injir agajy guradyldy. We jogap berip, Isa olara aýdýar: Siziň Hudaýa

ynaňyz bar. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: kim-de bolsa şu daga aýtsa: Göteriň we deňze taşlanyň diýip, we ýüreginde şübhelenmeýär, ýöne aýdýan zadynyň bolýandygyna ynanýar bolsa, oňa aýdan zady bolar. Şonuň üçin men size aýdýaryn: doga edip soraýan ähli zatlarňyza aldyňyz diýip ynanýarsyňyz, we ol size bolar. Haçan-da doga edip duranyzda, biriniň garşysyna bir zadyňyz bar bolsa, ony bagyşlaň, şeýle hem asmandaky Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlasyn. Eger siz günäleri bagyşlamasaňyz, siziň Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlamaz. We olar ýene Iýerusalime gelýärler. Ol ybadathanada gezip ýörkä, baş ruhanylar we ýazyjylar we ýaşulular oňa gelýärler we oňa aýdýarlar: Haýsy ygtyýarlyk bilen sen şu zatlary edýärsiň? Ýa-da kim saňa şu ygtyýary berdi, şu zatlary etmegiň üçin? Isa bolsa jogap berip, olara aýtdy: Men hem size bir söz soraryn, we maňa jogap beriň, şonda size haýsy ygtyýar bilen şulary edýändigimi aýdaryn. Ýahýanyň çokundyrylmagy asmandan boldymy ýa adamlardan? Maňa jogap beriň. Ve olar öz aralarynda pikir edip aýdýardylar: Eger biz aýtsak asmandan diýip, ol aýdar: Näme üçin onda siz oňa ynanmadyňyz? Ýöne aýdalyň, adamlardan? Olar halkdan gorkýardylar; sebäbi hemmeler Ýahýany pygamber diýip hasaplaýardylar. Hem jogap berip, Isanyň ýanyna aýdýarlar: biz bilemizok. Hem Isa jogap berip, olara aýdýar: Men hem size haýsy ygtyýar bilen bu zatlary edýändigimi aýtmaýaryn.

12

Ol olara mysal-mesellerden gürlemäge başlady: Bir adam üzümçilik ekdi we töweregine haýat çekdi we şerap basyş ýerini gazdy we diňe gurdy, we ony daýhanlara kärendesine berdi we gidip gitdi. Ol wagt gelende, ekinçilere gul iberdi, şonuň üçin ol ekinçilerden bagyň miwesinden alsyn. Ony alyp urdular we boş iberdiler. Ol ýene-de olara başga bir guly iberdi, we olar şol guly daşlap, kellesine ýaraladylar we masgaralap yzyna iberdiler. We ýene başga birini iberdi, we şol birini hem öldürdiler, we köp başgalaryny, kimlerini urýarlar, kimilerini bolsa öldürýärler. Heniz bir söýgüli ogly bardy, ony iň soňunda olara iberdi we aýtdy: Meniň ogluma hormat goýarlar. Şol daýhanlar ony gelýänini görüp, öz-özlerine aýtdylar: Bu mirasdüşer, geliň ony öldüreliň, miras biziňki bolar. Olar ony alyp öldürdiler we ony bagyň daşyna taşladylar. Onda üzümçiligiň eýesi näme eder? Ol geler we şu daýhanlary ýok eder we üzümçiligi başgalara berer. Siz bu ýazgyny hem okamadyňyzmy, gurluşykçylar ret eden daş burç başyna öwrüldi; bu Rebbiň tarapyndan boldy we biziň gözlerimizde geň zatdyr. Hem olar ony tutmaga synanyşýardylar, emma märekeden gorkdular; sebäbi olar bilýärdiler welin ol meseli olara garşy aýtdy. Hem ony taşlap, olar gitdiler. Ve olar oňa Farisaýlardan we Hirodçylardan käbirlerini iberýärler, ony söz bilen tutmak üçin. Olar gelip, oňa aýdýarlar: Mugallym, biz bilýäris sen hakyky adamdygyňy we hiç kim seniň üçin alada däldigini, sebäbi sen adamlaryň ýüzüne seretmeýärsiň, ýöne hakykatlyk bilen Hudaýyň ýoluny öwredýärsiň. Şonuň üçin bize aýtdylar: Kaisara salgyt bermek rugsat edilýärmi ýa-da däl? Bereliň ýa-da bermeliň? Ýöne olaryň ikiýüzliligini bilip, olara aýtdy: Näme üçin meni synap

görýärsiňiz? Maňa denariý getiriň, men görüp bileyim diýip. Olar bolsa getirdiler. Ol olara diýýär: Kimiň bu şekili we ýazgysy? Olar bolsa aýtdylar: Sezaryň. Isa jogap berip, olara aýtdy: Kesaryň zatlaryny Kesara beriň we Hudaýyň zatlaryny Hudaýa beriň. Olar oňa geň galdylar. We saddukeýler oňa gelýärler, olar dirilişiň bolmazlygyny aýdýarlar, we olar oňa soraýardylar aýdyp: mugallym, Musa bize ýazdy ki, eger biriniň dogany ölse we aýalyny goýup gitse, we çagalary goýup gitmeýän bolsa, onuň dogany onuň aýalyny almalydyr we öz dogany üçin nesil galdyrmalydyr. Şonuň üçin ýedi doganlar bardy. Birinjisi aýal aldy we ölýärkä tohum galdyrmady. Hem ikinji ony alyp, hem öldi, hem-de özi-de tohum galdyrmady. Hem üçünjisi şonuň ýaly. Ýedisem ony aldylar, emma tohum goýmadylar. Iň soňunda hemmelerden soň aýal hem öldi. Onda diriliş wagtynda, olar dirilende, ol olaryň haýsysynyň aýaly bolar? Sebäbi ýedisi ony aýal edipdi. We Isa jogap berip, olara aýtdy: Siziň ýalňyşýandygyňyz, mukaddes ýazgylary we Hudaýyň güýjüni bilmeýändigiňiz sebäpli däl mi? Haçan-da olar ölülerden galkalar, ne öýlenýärler, ne-de öýlendirilýärler, ýöne asmanlardaky habarçylar ýaly bolarlar. Ölüleriň hakykatynda dirilýändikleri barada, Musanyň kitabynda, çalysyna degişli bölümde Hudaýyň oňa nähili aýdandygyny okaňyzmy: Men Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy? Hudaý ölüleriň däl, eýsem diriläriň Hudaýydyr, şonuň üçin siz gaty ýalňyşýarsyňyz. We ýazyjylaryň birisi ýakynlaşyp, olaryň jedel edýändigini eşidip, olara gowy jogap berendigini görüp, oňa sorady: Ähli buýruklaryň birinji haýsysy? Isa oňa jogap berdi welin, ähliniň birinji buýrugy: diňle, Ysraýyl, Reb

Hudaýymyz bir Rebdir; we sen Reb Hudaýyňy tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan we tutuş aňyňdan we tutuş güýjüňden söýersiň. Bu ilkinji buýruk. Hem ikinji meňzeş, şu: goňşuňy öz ýalyň söýersiň. Bularyň has uly başga buýruk ýok. We ýazyjy oňa aýtdy: gowy, mugallym, hakykat üstünde aýtdyň, çünki ol birdir we ondan başga beýleki ýokdur; we ony tutuş ýürekden we tutuş düşünjeden we tutuş ruhdan we tutuş güýçden söýmek, we golaýy özüň ýaly söýmek ähli tutuş ýakylýan gurbanlyklardan we gurbanlyklardan has köpdür. Isa onuň akylly jogap berendigini görüp, oňa aýtdy: Sen Hudaýyň patyşalygyndan uzak dälsiň. Şondan soň hiç kim oňa sorag bermäge batynlyk etmedi. Isa ybadathanada öwredip, jogap berip şeýle diýdi: Ýazyjylar Mesihiň Dawudyň ogly bolýandygyny nädip aýdýarlar? Özi Dawut Mukaddes Ruhda aýtdy: Reb meniň Rebime diýýär: Meniň sag tarapymda otur, men seniň duşmanlaryňy seniň aýaklaryňyň aşagyna salýançam. Dawudyň özi ony Reb diýip atlandyrýar; onda ol nädip onuň ogly bolup biler? Hem uly märeke ony hoşallyk bilen diňleýärdi. Ol öz öwredişinde olara aýdýardy: Görüň şol ýazyjylardan, eşiklerde ýöremegi we bazarlarda salam almagy we ýygnanaklarda baş orunlary we ziyafetlerde hormat orunlary isleýänlerden. Dul aýallaryň öýlerini iýip-gutarýanlar we bahana bilen uzak doga edýänler has agyr höküm alarlar. Ve Isa hazynanyň garşysynda oturyp, halkyň hazynanyň içine nähili bürünç taşlaýandygyna synlaýardy. Köp baýlar köp zat atdylar we bir garyp dul aýal gelip, iki ownuk teňňe atdy, ol bir kodrant bolýar. Onuň şägirtlerini çagyryp, olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, bu garyp dul aýal hazyna

taşlaýanlaryň hemmesinden köp taşlady; çünki hemmeler öz artykmaçlygyndan taşladylar, emma bu bolsa öz garyplygyndan näçe baryny taşlady, tutuş durmuşyny.

13

Ol ybadathanadan çykyp barýarka, onuň şägirtleriniň biri oňa diýdi: Mugallym, gör, nähili daşlar we nähili binalar! Isa oňa jogap berip aýtdy: Sen şu uly binalary görýärsiňmi? Bu ýerde daş daşyň üstünde galmanar, ol hökman ýykylar. Ol Zeýtun dagynyň üstünde ybadathananyň garşysynda oturandaka, Piter we Ýakub we Ýohanna we Andreý ony aýratyn soradylar: Bize aýt, haçan bu zatlar bolar, we näme alamat bolar ähli bu zatlar tamamlanmak üzre bolanda? Isa jogap berip, olara aýtmaga başlady: Seresap boluň, hiç kim sizi aldamasyn. Sebäbi köp adamlar meniň adym bilen gelip, Men şol diýip, köpleri ýoldan azdyrarlar. Haçan-da siz urşlary we urşlar barada habarlary eşitseňiz, aladalanmaň, çünki olaryň bolmagy zerurdyr, ýöne entek soňy däldir. Galdyrylar, çünki millet milletiň üstüne we patyşalyk patyşalygyň üstüne galar, we dürli ýerlerde ýer titremeler bolar, we açlyklar we bidüzgünçilikler bolar. Bu zatlar dogurmaklaryň agyrylarynyn başlangyçlarydyr. Ýöne siz özüňize serediň. Sebäbi olar sizi geňeşlere tabşyrarlar we olaryň ýygnanaklarynda urlarlar, we liderler bilen patyşalaryň öňünde meniň üçin durarsynyz, olara şaýatlyk hökmünde. Hoş habar ilki bilen ähli milletlere yglan edilmeli. Haçan-da olar sizi eltip tabşyrýarlar, öňünden alada etmeň näme gürlejekdigiňiz

barada, hem-de maşk etmeň, ýöne size şol sagadyň içinde näme berilse, şony gürleýiň, sebäbi gürleýänler siz dälsiňiz, ýöne Mukaddes Ruh. Dogan dogany ölüme gowşurar, kaka çagany hem, çagalar ene-atalaryna garşy galar we olary öldürer. Siz meniň adym sebäpli ähliler tarapyndan ýigreniler bolarsyňyz, ýöne soňuna çenli çydaýan halas ediler. Haçan-da siz weýrançylygyň ýigrenjini görseňiz, Daniýel pygamber tarapyndan aýdylany, bolmaly däl ýerde duran - okaýan düşünsin - şonda Ýahudyýada bolanlar daglara gaçsyn, we üçekde bolan öýe aşak inmesin we öýünden bir zat almaga girmesin, we meýdanda bolan eşigini almak üçin yza öwrülmesin. Wah bolsa göwresli aýallara we şol günlerde çaga emizýänlere. Doga ediň, ýöne siziň gaçyşyňyz gyşda bolmasyn. Sebäbi şol günler şeýle ejir bolar, haýsy Hudaýyň döreden dünýäniň başyndan häzire çenli bolup geçmedik we mundan beýläk-de bolmajak. Eger Rebbe günleri gysaltmadyk bolsa, ähli et halas edilmezdi, ýöne Ol saýlan adamlar üçin, kimleri saýlady, günleri gysaltdy. We sonra, eger kim-de bir size aýtsa: Ine, şu ýerde Mesih, ine, şol ýerde diýse, ynanmaň. Galar bolar, sebäbi ýalan hristoslar we ýalan pygamberler, we olar alamatlary we gudratly işleri görkäzerler, eger mümkin bolsa, saýlananlary hem ýoldan azdyrmak üçin. Siz bolsa görüň, ine, men size ähli zady öňünden aýtdym. Emma şol günlerde, şol kynçylykdan soň, Gün garaňkylaşdyrylar, we Aý öz ýagtylygy bermez, we ýyldyzlar asmandan gaçýan bolarlar, we asmanlardaky güýçler sarsdyrylar. We şonda olar Adamyň Oglunyň bulutlarda uly güýç we şöhrat bilen gelýändigini görerler. We şonda ol öz habarçylaryny iberer we öz saýlanlaryny dört şemaldan, ýeriň

ujundan asmanyň ujuna çenli ýygnar. Ýöne injir agajyndan mysaly öwreniň. Haçan onuň şahasy eýýäm ýumşak bolsa we ýapraklary çykarsa, bilýärsiňiz tomus ýakyndyr diýip; şeýle-de siz, haçan bularyň bolýandygyny görseňiz, bilýärsiňiz ol gapylarda ýakyn diýip. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bu nesil geçmez, şu zatlaryň hemmesi ýüze çykýança. Asman we ýer geçip gider, ýöne meniň sözlerim hiç haçan geçip gitmez. Ýöne şol gün ýa-da şol sagat hakynda hiç kim bilmeýär, ne asmanadaky habarçylar, ne-de Ogul, diňe Atadan başga. Görüň, hüşgär boluň we doga ediň, sebäbi wagt haçan boljakdygyny bilmeýärsiňiz. Syýahata giden adam ýaly, öýüni goýup, gullaryna ygtyýar berip, her birine öz işini berip, gapyçä bolsa garawullyk etmegini buýurdy. Şonuň üçin garawullygy saklaň; çünki siz öýüň hojaýynynyň haçan gelýändigini bilmeýärsiňiz, giç ýa ýary gijede ýa horaz öteninde ýa irden; ol birden gelip sizi uklap tapmasyn. Ýöne size aýdýan zadymy, hemmä aýdýaryn: synla boluň.

14

Iki günden soň Pasha we Açarsyz Çörek baýramy bolýardy. Baş ruhanylar we ýazyjylar ony hilegärlik bilen tutup öldürmegiň ýoluny gözleýärdiler. Olar aýdýardylar: Baýramçylykda däl, bolmasa halkyň arasynda tolgunyşyk bolar. Onuň Betaniýada, lepra keseli Simon-yň öýünde bolup ýatyrka, bir aýal arassa we gymmat nard ýagly alabastr gapjygy eýeläp geldi we alabastr gapjygy döwüp, ony onuň kellesine guýdy. Ýöne käbirleri öz

aralarynda nägilelik edip aýdýardylar: Bu melhemiň ýitgisi näme üçin boldy? Sebäbi bu ýag üç ýüz denardan gowrak bahadan satylyp, garyplara berilip bilnerdi we olar oňa käýindiler. Isa bolsa aýtdy: Goýberiň ony; näme üçin oňa kynçylyk berýärsiňiz? Ol meniň üçin gowy iş bitirdi. Hemişe garyplary öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz, we haçan isleseňiz olara gowy edip bilersiňiz, ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Ol näme eýedise, şony etdi; ol meniň bedenime defin üçin öňünden ýag çaldy. Hakykatdanam size aýdýaryn, bu hoş habar tutuş dünýäde nirede jar edilse, şol ýerde onuň eden işi hem onuň ýadygärligine gürrüň berler. We Yskaryotly Ýahuda, on ikisiniň biri, uly ruhanlaryň ýanyna gitdi, ony olara dönükdirmek üçin. Olar bolsa eşidip şatlandylar we oňa kümüş pullary bermegi wada etdiler, ol hem ony nädip amatly wagtda dönükdirip berjekdigini gözledi. Açylan çöregiň birinji güni, Pashany gurbanlyk eden wagty, onuň şägirtleri oňa aýtdylar: Nirede isleýärsiň? Gidip taýýarlalyň, sen Pashany iýesin. Ol öz şägirtleriniň ikisini iberýär we olara aýdýar: şähere gidiň, we size suw küýzesini göterýän adam duşar; oňa eýeriň, we ol nirä girsä, öýüň eýesine aýdyň: mugallym aýdýar: meniň myhmanhanam nirede, nirde men Pasha baýramyny meniň şägirtlerim bilen iýerin? We ol özi size uly, enjamlaşdyrylan, taýýar ýokarky otagy görkezer, ol ýerde bize taýýarlaň. Onuň şägirtleri çykyp, şähere geldiler we Ol olara aýdyşy ýaly tapdylar we Pashany taýýarladylar. Hem agşam bolanda, ol on ikiniň bilen gelýär, hem olar ýatyp we iýip otyrka, Isa aýtdy: Hakykatdan size aýdýaryn, bir siziň araňyzdan meni satýar, ol meniň bilen iýýän. Olar bolsa gynançlanmaga we oňa birin-

birin aýtmaga başladylar: Men dälmi? Hem başgasy: belki men däl? Ol ýöne jogap berip olara aýtdy: On ikiniň içinden biri, meniň bilen kasanyň içine çümdürýän. Hakykatdan, Adamyň Ogly gidýär, nähili onuň hakynda ýazylan bolsa, ýöne wah şol adama, onuň üsti bilen Adamyň Ogly dönükdirilýär; oňa gowy bolardy, eger şol adam dogulmadyk bolsa. Hem olar iýip otyrka, Isa çörek alyp, gutlap, döwüp, olara berdi hem aýtdy: Alyň, iýiň, bu meniň bedenimdir. Ol käsäni alyp, şükür edip, olara berdi we olaryň hemmesi ondan içdi. Ol olara aýtdy: Bu meniň täze ähtnamyň ganym, köpler üçin dökülýän. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: indi üzümiň miwesinden içmerin, şol güne çenli, haçan ony Hudaýyň patyşalygynda täze içerin. Hem giňler aýdandan soň, zeýtun dagyna çykdylar. Isa olara diýýär: Siziň hemmäňiz bu gije meniň sebäpli büdräp ýykylarsyňyz, sebäbi ýazylypdyr: Men çopany uraryn we goýunlar dargadar. Ýöne men dirilenden soň, siziň öňüňizden Galilä giderin. Piter oňa aýtdy: Eger ählisi bozguna uçrasa-da, men uçramarin. Isa oňa aýdýar: Amen, saňa aýdýaryn, sen şu gün şu gijede horaz iki gezek ötemezden öň meni üç gezek inkär edersiň. Petir bolsa has-da güýçli aýdýardy: eger meniň seniň bilen bilelikde ölmegim zerur bolsa, men seni asla inkär etmerin. Şonuň ýaly-da, hemmeler hem şeýle aýdýardylar. Olar Getsemani atly ýere gelýärler we öz şägirtlerine: Men doga edýänçäm şu ýerde oturyň diýýär. Ol Pýetri we Ýakuby we Ýohannany özi bilen bile aldy, we gaty gam-gussaly bolmaga we gam çekmäge başlady we olara aýtdy: meniň janym ölüme çenli gaty gamgyn; şu ýerde galyň we garawullyk ediň. Ol biraz öňe gidip, ýere ýüzüniň üstüne düşdi we doga edýärdi, eger mümkin bolsa, bu wagt

ondan geçsin diýip, we aýdýardy: Abba, Kaka, ähli zatlar saňa mümkin; şu käsäni menden alyp git; ýöne men isleýän zat däl, eýsem sen isleýän zat. Ol gelýär we olary uklap ýatyrka tapýar we Petre diýýär: Simun, sen uklaýaňmy? Bir sagat oýag durmaga güýçli bolup bilmediňizmi? Saklaň we doga ediň, synaga girmezlik üçin, ruh hakykatdanam höwesli, ýöne beden gowşak. Ol ýene gidip, şol bir sözleri aýdyp doga etdi. Ol gaýdyp gelende, olary ýene uklap tapdy, sebäbi olaryň gözleri agyrlaşdyrylýardy we olar oňa näme jogap bermeli bilmeýärdiler. Ol üçünji gezek gelýär we olara diýýär: indi uklap ýörüň we dynç alyň. Ýetdi. Wagt geldi. Ine, Adam Ogly günäkärleriň ellerine tabşyrylýar. Turň, gideliň. Ine, meni dönükleýän ýakynlaşdy. We ol henizem gürleýärkä, derrew Iskariot Ýahuda, on ikiniň birisi geldi, we onuň bilen baş ruhanylar, ýazyjylar we ýaşulular tarapyndan iberilen, gylyçlar we taýaklar bilen uly märeke geldi. Ony gowşurýan bolsa, olara signal berip, şeýle diýipdi: Men kimi öperin, şol özidir, ony tutuň we ygtybarly alyp gidiň. Ol gelip, derrew oňa ýakynlaşyp: Salam, rabbi diýdi we ony öpdi. Olar bolsa onuň üstüne ellerini goýdular we ony tutdular. Ýanynda duran birisi gylyçyny çekip, baş ruhanynyň guluna urdy we onuň gulagyny kesip aldy. Isa jogap berip, olara aýtdy: Siz garakçynyň üstüne gylyjlar we agaçlar bilen çykmyşsyňyz meni tutmak üçin; her gün siziň ýanyňyzda ybadathanada öwredýärdim, we siz meni tutmadyňyz. Ýöne ýazgylar ýerine ýetirilsin diýip. Olar ony taşlap, hemmesi gaçdylar. We bir ýaş adam oňa eýerdi, ýalaňaç bedeniniň üstüne zygyr mata geýnipdi, we ýaş adamlar ony tutdular. Ol bolsa ketan matany taşlap, ýalaňaç olardan gaçdy. We Isany baş ruhanynyň ýanyna

alyp gitdiler we ähli baş ruhanylary, ýaşulularyny we ýazyjylary oňa ýygnandylar. Petrus oňa uzakdan yzarlap, ýokary ruhanynyň howlusyna çenli girdi we kömekçiler bilen bilelikde oturyp, oda ýylanýardy. Ýöne ýokary ruhanylar we tutuş geňeş Isanyň garşysyna şaýatlyk gözleýärdiler, ony ölüme ýetirmek üçin, emma tapmadylar; sebäbi köpler onuň garşysyna ýalan şaýatlyk edýärdiler, emma şaýatlyklar deň däldi. We käbirleri ýerlerinden turup, onuň garşysyna ýalan şaýatlyk edýärdiler, aýdyp: Biz onuň şeýle diýýändigini eşitdik: Men bu el bilen ýasalan ybadathanany ýykaryn we üç günüň içinde başga birini, el bilen ýasalmadyk, gurraryn. Ýöne şeýle-de olaryň şaýatlygy deň bolmady. Baş ruhany ýerinden turup, ortada Isany sorap aýtdy: sen hiç zat jogap bermeýärsiňmi? Bu adamlar seniň garşyňa näme şaýatlyk edýärler? Ýöne ol dymdy we hiç zat jogap bermedi. Ýene baş ruhany ondan sorady we oňa aýdýar: sen Mesih, şol mübärek Biriniň oglymy? Ýöne Isa aýtdy: Men şoňa, we siz adamyň Oglunyň güýjüň sag tarapynda oturandygyny we asmanyň bulutlary üstünde gelýändigini görersiňiz. Ýöne ýokary ruhany öz eşiklerini ýyrtdy-da, aýdýar: Näme üçin bize henizem şaýatlar gerek? Siz küfüri elbetde eşitdiňiz; size näme ýaly görünýär? Olar bolsa hemmesi ony ölüme mynasyp diýip höküm etdiler. We käbirleri oňa tüýkürmäge we onuň ýüzüni örtmäge we oňa ýumruk bilen urmaga we oňa aýtmaga başladylar: bize pygamberlik et, seni uran kim? Hyzmatkärler ony urgusy bilen urdular. Petrus howlynyň aşagynda bolanda, baş ruhanynyň gyzjagazlaryndan biri gelýär we Petrusy ýyladylýanyny görüp, oňa seretip aýdýar: Sen hem Nasaralynyň Isanyň bilen bolduň. Ýöne ol inkär etdi we

aýtdy: Men bilemok we düşünemok sen näme diýýändigiňi. Ol daşary howla çykdy we horaz gygyrdy. Gyz onuň görüp, ýene-de golaýda duranlara aýdyp başlady: Bu olaryň biridir. Ýöne ol ýene ret etdi. Hem az wagtdan soň ýene golaýda duranlar Petire aýdýardylar: hakykatdanam sen olaryň içinden; sebäbi sen Galileýaly hem seniň gürleýşiň meňzeýär. Emma ol lalaň etmäge we ant içmäge başlady: Men siziň aýdýan şu adamyňyzy tanamaýaryn diýip. Hem ikinji gezek horoz gygyrdady. We Pýotr ýatlandy Isanyň oňa aýdan sözüni: Horaz iki gezek ses bermezden öň, sen meni üç gezek inkär edersiň diýip, we ol basyp aglady.

15

Irden ir baş ruhanylar ýaşulular we ýazyjylar bilen, tutuş geňeş bilen bilelikde maslahat edip, Isany baglap alyp gidip, Pilata tabşyrdylar. Pilat ondan sorady: sen Ýewreýleriň şasymy? Ýöne ol jogap berip, oňa aýtdy: sen aýdýarsyň. Baş ruhanylar ony köp zatlarda aýyplaýardylar, emma ol hiç zat jogap bermedi. Ýöne Pilat ýene oňa sorag berdi, aýdyp: sen hiç zat jogap bermeýärsiňmi? Gör, seniň garşyňa näçe zat şaýatlyk edýär. Ýöne Isa indi hiç zat jogap bermedi, şonuň üçin Pilat haýran galdy. Baýramçylykda bolsa, ol olara soraýan bir tussagyny boşadýardy. Barabbas diýilýän adam gozgalaňçylar bilen bile baglanypdy, olar gozgalaňda adam öldüripdi. We märekä gygyryp, hemişe olara edýän ýaly soramaga başlady. Ýöne Pilat olara jogap berip aýtdy: Isleýärsiňizmi, men size Ýewreýleriň

patyşasyny boşatmaly? Ol bilýärdi, sebäbi ýokary ruhanylar ony hasatlylygyň üçin tabşyrypdylar. Ýöne baş ruhanylar märekäni gozgadylar, şonuň üçin ol olara Barabany boşatsyn. Ýöne Pilat jogap berip, ýene olara aýtdy: Näme etmegimi isleýärsiňiz siziň Ýewreýleriň patyşasy diýip atlandyrýan adamyňyz bilen? Olar bolsa ýene-de gygyrdylar: Ony haça çüýüň! Ýöne Pilat olara aýdýardy: Ol näme erbet zat etdi? Olar bolsa has-da güýçli gygyrdylar: Ony haça çüýüň. Pilat märekä kanagatlanmak isläp, olara Barabany boşatdy we Isany gamçyladyp, hasada çüýlenilmegi üçin tabşyrdy. Esgerlär bolsa ony howlynyň içine alyp gitdiler, ol pretoriýadyr, we tutuş goşun bölümini çagyrdylar, we oňa gyrmyzy eşik geýdirdiler we tiken täjini örüp, oňa daňdylar, we ony gutlamaga başladylar. Salam, Ýahudylaryň patyşasy; we olar onuň kellesine gamyş bilen urýardylar we oňa tüýkürdiler, we dyzlaryny goýup oňa sežde edýärdiler. Olar oňa masgaralanlarynda, gyrmyzy geýimini çykardylar we öz eşiklerini geýdirdiler, soňra bolsa ony çarmyha çekmek üçin alyp çykdylar. Hem olar mejbur edýärler geçip barýan bir Simony Kireneli, meýdandan gelýäni, Aleksandryň we Rufusyň kakasyny, ol onuň haçyny götermegi üçin. We olar ony Golgotha ýerine getirýärler, ol terjime edilende kellä ýeri diýmekdir. Olar oňa mür bilen garylan şerap içmek üçin berýärdiler, ýöne ol almady. We ony hasada çäkläp, olar onuň eşiklerini bölýärler, olar üstüne bagt taşlaýarlar, kim näme alsyn diýip. Wagt üçünji sagat boldy we olar ony haça çükdiler. We onuň sebäbiniň ýazgysy ýazylandy: Ýahudylaryň şasy. We onuň bilen bilelikde iki talaňçyny haçlara çykýarlar, birini sag tarapyndan we birini çep tarapyndan. Hem aýdýan ýazgy ýerine

ýetirildi: hem ol kanun bozujylar bilen hasaplandy. Hem ýanyndan geçýänler oňa kellelerini yrgatyp we aýdyp küfür edýärdiler: Wah, ybadathanany ýykýan we üç günde guran, özüňi halas et we haçdan aşak düş. Şonuň ýaly-da ýokary ruhanylar ýazyjylar bilen biri-birine garşy masgaralaşyp aýdýardylar: Beýlekileri halas etdi, özüni halas edip bilmeýär. Hristos, Ysraýylyň şasy, indi haçdan insin, şonuň üçin biz göreliň we oňa ynanalyň. Hem onuň bilen bilelikde haça çakylanlar oňa masgaraladylar. Altynjy sagat bolanda, tutuş ýer ýüzüne garaňkylyk düşdi dokuzunjy sagada çenli; we dokuzunjy sagatda Isa uly ses bilen gygyrdy aýdyp: Eloi Eloi, lema sabaktani? Ol terjime edilýär: meniň Hudaýym, meniň Hudaýym, näme üçin meni taşladyň? We ýanynda duranlaryň käbirleri eşidip aýdýardylar: Seret, Iliýany çagyrýar. Ýöne biri ylgap, süňňi sirkä doldurýp, gamyşa daňyp, oňa içirdi we aýtdy: Goýuň göreliň, Iliýa ony aşak almaga gelermi? Ýöne Isa uly ses bilen soňky demini berdi. We ybadathananyň perdesi ýokary tarapdan aşak tarapa çenli ikä bölündi. Ýöne onuň garşysynda duran ýüzbaşy, onuň şeýle gygyrandan soň soňky demini alandygyny görüp, aýtdy: Hakykatdan hem, bu adam Hudaýyň Ogly bolupdy. Bardy hem aýallar uzakdan synlaýardy, olaryň arasynda Magdalaly Meryem hem kiçi Ýakubyň we Ýusupyň ejesi Meryem hem Salome bardy, olar hem Galileýada bolanda oňa eýerýärdiler we oňa hyzmat edýärdiler, hem oň bilen Iýerusalime bilelikde gelen beýleki köp aýallar bardy. We indi agşam bolanyndan soň, sebäbi taýýarlyk güni bolan, ýagny şenbe gününden öňki gün bolan, Arimatýadan gelen Ýusup, hormatly geňeşçi, ol hem özi Hudaýyň patyşalygyna garaşýan,

batyrlyk edip Pilatyň ýanyna girdi we Isanyň bedenini sorady. Pilat onuň eýýäm ölendigine haýran galdy, we ýüzbaşyny çagyryp, ondan öňden ölendigini sorady; we ýüzbaşydan bilip, jesedi Ýusuba berdi. Mata satyn alyp, ony aşak indirip, şol mata bilen örtdi we ony daşdan kesilip ýasalan mazara goýdy, soňra mazaryň gapysynyň üstüne daş togalatdy. Ýöne Magdalaly Meryem we Ýusupyň Meryemi onuň nirede goýulýandygyny görüp oturdylar.

16

Şabat güni geçenden soň, Magdalaly Maryam, Ýakubyň Maryamy we Salome ysly zatlar satyn aldylar, gelip ony ýaglamaklary üçin. We örän ir bilen, bir şenbe gününiň, gelýärler mazaryň üstüne güneş göterilende. Olar öz-özlerine aýdypdylar: Kim bize mazaryň gapysyndan daşy togalanar? Olar gözüni galdyryp, daşyň aýrylandygyny görýärler, sebäbi ol gaty uly eken. Olar mazara girip, sag tarapda oturan, ak eşik geýnen ýaş ýigidi gördüler we gaty geň galdylar. Ol bolsa olara aýdýar: Gorkmaň, siz haça çaklan Nazarenli Isany gözleýärsiňiz. Ol dirildi, bu ýerde däl. Görüň, ony goýan ýeri. Ýöne baryň, onuň şägirtlerine we Petera aýdyň: Ol siziň öňüňizden Galileýa gidýär, ony ol ýerde görersiňiz, size aýdyşy ýaly. Olar çykyp, mazardan gaçdylar, sebäbi olary titremek we howsala eýeledi, we hiç kime hiç zat aýtmadylar, çünki gorkýardylar. Galkanyňdan soň, şenbe gününiň irinde, ilki bilen Magdalaly Meryeme peýda boldy, onuň içinden ol ýedi jyn kowupdy. Şol aýal gidip, onuň bilen

bolan adamlara habar berdi; olar ýas tutup aglap oturdylar. Olar onuň ýaşaýandygyny we onuň tarapyndan görlendigini eşidip, ynanmadylar. Şondan soň bolsa, olaryň ikisine başga görnüşde peýda boldy, olar meýdana tarap gidýärkä. Şolar gidip, galanlaryna habar berdiler, emma olara-da ynanmadylar. Soňra on bir şägirdiň nahar iýip oturanyna peýda boldy we olaryň ynanmaýandygyny we ýürek gatylyklaryny käýedi, sebäbi Ony direlen görenlere ynanmadylar. Ol olara aýtdy: Bütin dünýä gidiň we ähli ýaradylyşa Hoş Habary wagyz ediň. Ynanýan we çokundyrylan halas ediler, ýöne ynanmadyk höküm ediler. Ýöne ynananlara bu alamatlar eýerýär: meniň adymda jinleri kowýarlar; täze dillerde gürleýärler; ýylanlary götererler; we eger öldüriji bir zat içseler-de, olara zyýan bermez; hassalaryň üstüne ellerini goýýarlar, we gowy bolarlar. Hakykatdanam, Rebbe olar bilen gürleşenden soň asmana göterildi we Hudaýyň sag tarapynda oturdy. Olar bolsa çykyp, hemme ýerde wagyz etdiler, Reb bilelikde işläp we sözüni yzarlaýan alamatlar arkaly tassyklap. Amin.

Ýahýa Hoş Habary

1

Başda Söz bardy, we Söz Hudaýyň ýanynda bardy, we Söz Hudaýdy. Bu başda Hudaýyň ýanynda boldy. Ähli zat onuň üsti bilen ýaradyldy we onuň üstisiz ýaradylan zatlaryň hiç biri bolmady. Onuň içinde durmuş bardy we durmuş adamlaryň yşygy bardy. Yşyk garaňkylykda şöhlelendirýär we garaňkylyk ony ýeňip geçmedi. Hudaýdan iberilen bir adam boldy, onuň ady Ýahýa; bu adam şaýatlyk üçin geldi, ýagtylygyň hakynda şaýatlyk bermek üçin, ähli adamlar onuň üsti bilen ynansyn diýip. Ol yşyk däldi, ýöne yşyk hakda şaýatlyk etmek üçin geldi. Dünýä gelýän ähli adamy ýagtylandyrýan hakyky yşyk boldy. Ol dünýäde boldy we dünýä onuň arkaly ýüze çykdy, ýöne dünýä ony tanamaýdy. Öz ýerine geldi, emma öz adamlary ony kabul etmediler. Ýöne näçe-näçe ony kabul edenler, olara Hudaýyň çagalary bolmak ygtyýaryny berdi, onuň adyna ynanýanlara, olar ganlardan däl, ne etiň isleginden däl, ne adamyň isleginden däl, ýöne Hudaýdan doguldylar. Ve Söz et boldy we biziň araymyzda çadyr gurdy, we biz onuň şöhratyny gördük, Atadan

ýeke-täk dogulanyň şöhraty ýaly, merhemetden we hakykatdan doly. Ýahýa onuň hakynda şaýatlyk edýär we gygyryp aýdýar: Bu men aýdan adamdy, menden soň gelýän menden öň boldy, sebäbi ol menden öň bardy. Biz onuň dolulygynyň içinden hemmämiz aldyk, we mylaýymlyk mylaýymlygyň ýerine; sebäbi kanun Musa arkaly berildi, mylaýymlyk we hakykat Isa Mesih arkaly boldy. Hudaýy hiç kim hiç wagt görmedi, Atanyň gujagynda bolan ýeke-täk Ogul, Ol düşündirdi. We bu Ýahýanyň şaýatlygy, haçan ýewreýler Iýerusalimden ruhbanlar we lewiýalylary iberdiler, olar oňa sorasyn diýip: Sen kim? Ol boýun berdi we inkär etmedi, we şeýle boýun berdi: Men Mesih däl. We ondan soradylar: näme onda? Sen Ylyasmy? Hem diýýär: däl men. Sen pygambermiň? Hem jogap berdi, ýok. Şonuň üçin olar oňa aýtdylar: sen kim? Şonuň üçin bizi iberen adamlara jogap bereliň; sen öz hakynda näme diýýärsiň? Ol aýtdy: Men çöllükde gygyryp duran sesiň: Rebbiň ýoluny göni ediň diýýän pygamber Yşaýanyň aýdyşy ýaly. Iberilen adamlar Perişlerden boldular, we olar ondan soradylar we oňa aýtdylar: Onda näme üçin çokundyrýaň, eger sen Mesih däl, ne Iliýa däl, ne-de pygamber däl? Ýahýa olara jogap berip aýtdy: Men suwda baptizleýärin, ýöne siziň araňyzda durýar, siz ony bilenoksiňiz. Ol özi meniň yzyndan gelýän adamdyr, ol meniň öňümde bolupdyr, men onuň aýakgabysnyň gaýyşyny çözmäge hem layyk däl. Bu zatlar Betaniýada, Iordanyň aňyrsynda, nirede Ýahýa çokunduryardy, bolup geçdi. Ertesi gün Ýahýa Isanyň öz tarapyna gelýändigini görýär we aýdýar: Ine, Hudaýyň guzy, dünýäniň günäsini götürýän. Bu, meniň hakynda aýdan zadym: menden soň gelýän adam menden öň boldy, sebäbi ol menden öň bardy. Men oňy

tanamaýardym, ýöne ol Ysraýyla aýan edilsin diýip, şonuň üçin men suwda çokundyryp geldim. We Ýohanna şaýatlyk etdi we aýtdy: Men Ruhuň asmandan kepder ýaly inýändigini gördüm we ol onuň üstünde galdy. Men hem ony tanamaýardym, ýöne meni suwda çokundyrmaga iberen, ol maňa aýtdy: Kimi üstüne Ruhuň inýändigini we galýandygyny görseň, şol Mukaddes Ruhda çokundyrýandyr. Men gördüm we şaýatlyk etdim welin, bu Hudaýyň Oglydyr. Ertesi gün ýene Ýahýa durdy we onuň şägirtlerinden iki sany, we ýöräp barýan Isä seretip aýdýar: seret, Hudaýyň guzy. Iki şägirt onuň gürleýänini eşitdiler we Isanyň yzyndan gitdiler. Ýöne Isa öwrülip we olaryň yzarlaýandygyny görüp, olara aýdýar: näme gözleýärsiňiz? Olar bolsa oňa aýtdylar: Rabbi, terjime edilende mugallym diýilýär, nirede ýaşaýarsyň? Ol olara aýdýar: Geliň we görüň. Şonuň üçin geldiler we nirede galýandygyny gördüler, we onuň ýanynda şol gün galdylar; wagt takmynan onunjydy. Andreýas, Simon Petruň doganydy, Ýohandan eşiden we oňa eýeren iki adamyň biridi. Ol ilki öz dogany Simony tapýar we oňa diýýär: biz Messiýany tapdyk, ol terjime edilende Hristos diýmekdir, we ony Isanyň ýanyna alyp gitdi. Oňa seretip, Isa aýtdy: sen Simon, Ýunanyň ogly, sen Kefas diýlip atlandyrylarsyng, ol Petrus diýip terjime edilýär. Ertesi gün Isa Galileýa gitmek isledi we Filipi tapyp, oňa aýtdy: Meniň yzyndan yzarla. Ýöne Philip Beýtsaýdadan boldy, Andreýuň we Petruň şäherinden. Filip Natanaeli tapýar we oňa aýdýar: Musanyň kanunda we pygamberleriň ýazan adamyny tapdyk - Nazaretli Ýusubyň ogly Isany. Hem Netanel oňa aýtdy: Nasaretden haýsydyr bir gowy zat bolup bilermi? Filip oňa diýýär: Gel we gör. Isa Natanaýylyň öz tarapyna gelýändigini

gördi we onuň hakynda aýtdy: Seret, hakykatdanam Ysraýylly, onda aldaw ýok. Netanel oňa diýýär: Meni nireden bilýärsiň? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Filip seni çagyrmazdan öň, injir agajynyň aşagynda bolanda men seni gördüm. Natanael jogap berdi we oňa aýtdy: Rabbi, sen Hudaýyň Oglusysan, sen Ysraýylyň Patyşasysan. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Men saňa aýtdym, men seni injir agajynyň aşagynda gördüm diýip, ynanýaňmy? Sen munlardan has ulusyny görersiň. We ol oňa aýdýar: Hakykatdanam, hakykatdanam men size aýdýaryn, häzirden siiz görjeksiňiz asmany açylan we Hudaýyň perişdelerini Adamyň Oglunyň üstünde çykýan we inýän.

2

Üçünji günde Galileýanyň Kana şäherinde toý boldy, we Isanyň ejesi ol ýerde bardy; Isa we onuň şägirtleri hem toýa çagyryldy. We şarap gutarandan soň, Isanyň ejesi oňa: Olarda şarap ýok diýdi. Isa oňa aýdýar: Meniň bilen seniň araňda näme bar, aýal? Meniň wagtym entek gelmedi. Onuň ejesi hyzmatkärlere aýdýar: Ol size näme aýtsa, ediň. Ýöne ol ýerde Ýahudylaryň arassalanmak däbine laýyklykda alty sany daş küýze duryardy, olaryň her biri iki ýa-da üç ölçeg suw saklaýardy. Isa olara aýdýar: suw küýzelerini suw bilen dolduň. Hem olar olary ýokary çenli doldurdular. Hem ol olara diýýär: indi çykaryň hem toý başyna getiriň. We getirdiler. Toý başlygy suwuň şeraba öwrülendigini dadyp gördi we ol nireden bolandygyny bilmeýärdi, ýöne suw çeken hyzmatkärler bilýärdiler. Toý

başlygy ýigidi çagyrýar we oňa diýýär: her adam ilki gowy şeraby goýýar we haçan adamlar serhoş bolsalar, onda has erbet şeraby goýýar, sen gowy şeraby şu wagta çenli saklapyň. Bu alamatlaryň başlangyjyny Isa Galileýanyň Kana şäherinde etdi we öz şöhratyny açdy, we onuň şägirtleri oňa ynandylar. Mundan soň ol, onuň ejesi, onuň doganlary we onuň şägirtleri bilen Kapernauma gitdiler we ol ýerde köp gün bolmadylar. We Ýewreýleriň Pasha baýramy ýakyn boldy we Isa Iýerusalime gitdi. Ol ybadathanada öküz, goýun we kepder satýanlary, şeýle hem oturan pul çalşyjylary tapdy. Ýüplerden gamçy ýasap, hemmesini ybadathanadan kowdy, goýunlary hem öküzleri, we pul çalşyjylaryň pullaryny döküp we stollary agdardy, we kepderlerini satýanlara aýtdy: bulary şu ýerden alyň, meniň Atamyň öýüni söwda öýüne öwürmeň. Onuň şägirtleri ýatladylar, çünki ýazylan: Seniň jaýyňa bolan yhlaslylygyň meni iýer. Ýahudylar şonuň üçin jogap berip, oňa aýtdylar: Şulary edýändigiň üçin bize näme alamat görkezýärsiň? Isa jogap berip, olara aýtdy: Şu ybadathanany ýykyň, men ony üç günüň içinde galdyraryn. Şonuň üçin ýewreýler aýtdylar: Kyrk alty ýylda bu ybadathana guruldy, we sen ony üç günde galdyrarsyňmy? Ol bolsa onuň bedeniniň ybadathanasy barada aýdypdy. Şonuň üçin Ol ölülerden turulanda, Onuň şägirtleri munuň Ol aýdýandygyny ýatladylar we ýazgya we Isanyň aýdan sözüne inandylar. Ýöne ol Iýerusalimde Pasha baýramynda, baýramçylyk wagtynda bolanda, köpler onuň adyna ynandy, sebäbi onuň eden alamatlaryny gördüler. Ýöne Isa özi olara ynanmaýardy, sebäbi ol hemmelerini bilýärdi, we sebäbi oňa zerurlygy ýokdy kimdir biriniň adam hakda şaýatlyk etmegi

üçin; sebäbi ol özi bilýärdi adamyň içinde näme bardy.

3

Farisaýlardan bir adam bardy, onuň ady Nikodim, Ýewreýleriň hökümdary. Bu gije onuň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Rabbi, biz bilýäris welin sen Hudaýdan gelen mugallymdyň, sebäbi hiç kim sen edýän şu alamatlary edip bilmez, eger Hudaý onuň bilen bolmasa. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, eger kimdir biri ýokardan dogulmasa, Hudaýyň patyşalygyny görüp bilmez. Nikodim oňa diýýär: adam garry bolanda nädip täzeden dogulmagy başaryp biler? Ol öz ejesiniň garnyna ikinji gezek girip we dogulmak ukypmy däl? Isa jogap berdi: Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, eger kim-de kim suwdan we Ruhdan dogulmasa, Hudaýyň Patyşalygyna girip bilmez. Etden dörän et bolýar, we Ruhdan dörän ruh bolýar. Däl geň galma, çünki men saňa aýtdym: size ýokary tarapdan dogulmak zerur. Ruh nirede isläse, şol ýerde öwüsýär we sen onuň sesini eşidýärsiň, ýöne nireden gelýändigini we nirä gidýändigini bilemoksiň; Ruhdan doglan her bir adam hem şeýledir. Nikodemos jogap berdi we oňa aýtdy: Bu zatlar nädip bolup biler? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Sen Ysraýylyň mugallymy seň we bu zatlary bilmeýärsiňmi? Hakykatdanam, hakykatdanam men saňa aýdýaryn: biz bilýän zadymyzy gürleýäris we biz gören zadymyza şaýatlyk edýäris, emma siziň biziň şaýatlygy kabul etmeýärsiňiz. Eger size ýerdäki zatlary aýtdym-da, ynanmaýan

bolsaňyz, size asmandaky zatlary aýtsam, nädip ynanarsynyz? We hiç kim asmana çykmady, diňe asmandan inen Adam Ogly, ol asmanda bolýar. We Musa çölde ýylany galdyryşy ýaly, şeýle hem Adamyň Oglunyň galdyrylmagy zerur, şonuň üçin oňa ynanýan her bir adam heläk bolmasyn, ýöne ebedi durmuşa eýe bolsun. Sebäbi Hudaý dünýäni şeýle bir söýdi welin, Öz ýeke-täk Ogluny berdi, şonuň üçin Oňa ynanýan her bir adam ýok bolmasyn, eýsem ebedi durmuşa eýe bolsun. Hudaý öz Ogluny dünýä höküm etmek üçin däl, eýsem dünýä onuň arkaly halas bolsun diýip iberdi. Oňa ynanýan höküm edilmeýär, ýöne ynanmaýan eýýäm höküm edildi, sebäbi Hudaýyň ýeke-täk Oglunyň adyna ynanmady. Bu bolsa höküm: yşyk dünýä geldi, emma adamlar garaňkylygy yşykdan has köp söýdüler, sebäbi olaryň işleri erbet boldy. Her bir erbet zat edýän yşygy ýigrenýär we yşyga gelmeýär, onuň işleri açylmasyn diýip; ýöne hakykata edýän yşyga gelýär, onuň işleri açylsyn diýip, sebäbi olar Hudaýda edilendir. Şondan soň Isa we onuň şägirtleri Ýahudyýa ýerine geldiler, we ol ýerde olar bilen wagtyny geçirip, çokundyrýardy. Ýahýa hem Salim ýakynyndaky Ainonda çokundyrýardy, sebäbi ol ýerde suwlar köpdi, we adamlar gelýärdiler we çokundyrylýardylar; sebäbi Ýahýa entek türme taşlanmandydy. Şonuň üçin Ýahýanyň şägirtlerinden biri bilen bir ýewreýiň arasynda arassalanmak barada jedel boldy. Olar Ýahýanyň ýanyna geldiler we oňa aýtdylar: Rabbi, Iordan derýasynyň aňyrsynda seniň bilen bolan, kime sen şaýatlyk etdiň, ine, şol adam çokundyrýar we hemmeler oňa gelýärler. Ýohanna jogap berdi we aýtdy: Adam hiç zat alyp bilmeýär, eger oňa asmandan berilmedik bolsa. Öz-özüňiz siz maňa şaýatlyk

edýärsiňiz welin men aýtdym: Men Hristos däl, ýöne onuň öňünden iberilen. Geline eýe bolan ýigit öýlenmeli ýigitdir; ýöne öýlenmeli ýigidiň dosty, duran we ony eşidýän, şatlyk bilen şatlanýar öýlenmeli ýigidiň sesi sebäpli. Şonuň üçin meniň şatlygym doly boldy. Şol artmaly, men bolsa azalmaly. Ýokardan gelýän ähliniň üstünde. Ýerden bolan ýerden bolýar we ýerden gürleýär; asmandan gelýän ähliniň ýokarda bolýar, we ol gördi we eşitdi, şony şaýatlyk edýär, we onuň şaýatlygyny hiç kim kabul etmeýär. Onuň şaýatlygyny kabul eden adam Hudaýyň hakyky bolandygyny tassyklady. Hudaý kimi iberen bolsa, ol Hudaýyň sözlerini gürleýär, sebäbi Hudaý Ruhy ölçegsiz berýär. Ata ogly söýýär we ähli zady onuň eline beripdir. Ogla ynanýan adam ebedi durmuşa eýe bolýar, ýöne Ogla boýun bolmaýan adam durmuşy görmeýär, tersine, Hudaýyň gazaby onuň üstünde galýar.

4

Şonuň üçin Reb bildi welin, fariseýler eşitdiler welin, Isa Ýahýadan has köp şägirtler edýär we çokundyrýar, ýöne Isa özi çokundyrmaýardy, eýsem onuň şägirtleri, ol Ýahudyýany terk etdi we Galileýa gitdi. Ýöne oňa Samariýanyň üsti bilen geçmek zerurdy. Şonuň üçin ol Samariýanyň Syhar diýlip atlandyrylýan şäherine gelýär, Ýakubyň öz ogly Ýusuba beren ýeriniň golaýyna; emma ol ýerde Ýakubyň çeşmesi bardy. Şonuň üçin Isa syýahatdan ýadap, şeýdip çeşmäniň üstünde oturdy; wagt takmynan altynjy sagatdy. Samariýadan bir aýal suw çekmäge

gelýär. Isa oňa diýýär: Maňa içmäge ber. Onuň şägirtleri iýmit satyn almak üçin şähere gidipdiler. Şonuň üçin Samariýaly aýal oňa diýýär: Nädip sen ýahudi bolup, menden içmegi soraýarsyň, men Samariýaly aýal bolanymda? Sebäbi ýewreýler samarýalylar bilen bilelikde ulanmaýarlar. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Eger sen Hudaýyň sowgadyny bilseň we saňa Maňa içmäge ber diýýän kimdigini bilseň, sen ondan sorarydyň we ol saňa ýaşaýan suw bererdi. Aýal oňa diýýär: Jenabym, saňa çelek ýok, guýy bolsa çuň, onda diri suwy nireden alarsyň? Sen biziň atamyz Ýakupdan ulurak dälsiňmi, ol bize guýyny berdi we özi hem ondan içdi we onuň ogullary hem we onuň mallary hem? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: bu suwdan içýän her bir adam ýene susamar; ýöne men oňa berjek suwumdan içen adam ebedilik susamaz, emma men oňa berjek suw onuň içinde ebedi durmuşa böküp çykýan suw çeşmesi bolar. Aýal oňa diýýär: Rebbe, maňa şu suwy ber, şonuň üçin men susamaýyn we bu ýere suw çekmäge gelmeýin. Isa oňa aýdýar: Git, adamyňy çagyr we şu ýere gel. Aýal jogap berdi we aýtdy: Meniň adamym ýok. Isa oňa aýdýar: Erkegim ýok diýip gowy aýtdyň; sebäbi bäş erkegiň bardy, we häzir sende bolan erkek seniň ereň däl; muny dogry aýtdyň. Aýal oňa aýdýar: Rebbe, men görýärin welin, sen pygambersiň. Biziň atalarymyz şu dagda ybadat etdiler, emma siz ybadat edilmeli ýeriň Iýerusalimde bardygyny aýdýarsyňyz. Isa oňa aýdýar: Aýal, maňa ynan, sebäbi şeýle sagat gelýär welin, ne şu dagda, ne-de Iýerusalimde Ataya sežde edersiňiz. Siz bilmeýän zadyňyza sygynýarsyňyz, biz bilýän zadymyza sygynýarys, sebäbi halas ýahudylardan gelýär. Ýöne sagat gelýär, we häzir bar, haçan hakyky ybadat edýänler Ataya ruhda we

hakykatda ybadat ederler, sebäbi Ata şeýle oňa ybadat edýänleri gözleýär. Hudaý ruhdyr we oňa sygynýanlaryň ruhda we hakykatda sygynmagy zerurdyr. Aýal oňa diýýär: Bilýärin, Messiýa, ýagny Hristos diýlip atlandyrylýan gelýär. Ol gelen wagty, bize ähli zatlary jar eder. Isa oňa diýýär: Saňa gürleýän men. Şonuň üstünde onuň şägirtleri geldiler we onuň aýal bilen gürleşýändigine geň galdylar, ýöne hiç kim: Näme gözleýärsiň? ýa-da Näme üçin onuň bilen gürleşýärsiň? diýip soramady. Şonuň üçin aýal öz suw küýzesini taşlady we şähere gitdi, we adamlara aýdýar: geliň, meniň eden ähli zatlarym hakda maňa aýdan bir adamy görüň; bu Mesih dälmi? Olar şäherden çykdylar we oňa tarap geldiler. Şol aralykda şägirtler ondan haýyş edip: Rabbi, iý diýýärdiler. Ol bolsa olara aýtdy: Meniň iýjek iýmidim bar, ony siz bilenoksiňiz. Şonuň üçin şägirtler biri-birine aýdypdylar: Kimdir biri oňa iýjek zat getirdimi? Isa olara aýdýar: Meniň iýmegim, meni iberen Hudaýyň iradasyny ýerine ýetirmek we Onuň işini tamamlamakdyr. Siz aýdýarsyňyz däl welin, heniz dört aý bar we hasyl gelýär? Ine, men size aýdýaryn, gözleriňizi galdyryň we ýerlere serediň, sebäbi olar eýýäm orak üçin ak. Orýan aýlyk alýar we miwäni ebedi durmuşa ýygnaýar, şonuň üçin ekýän hem-de orýan bilelikde şatlanýar. Munuň üçin hakyky söz şudyr: ekýän başga, orýan başga. Men sizi oramaga iberdim, siz zähmet çekmediňiz, başgalar zähmet çekdiler we siz olaryň zähmetine girdiňiz. Şol şäherden köp Samariýalylar oňa ynandylar, aýalyň şaýatlyk edýän sözüniň sebäpli: Maňa eden ähli zatlarymyň hemmesini aýtdy. Şonuň üçin Samariýalylar oňa gelenlerinde, olar oňdan öýlerinde galmagyny haýyş etdiler, we ol ol ýerde iki gün galdy.

We onuň sözi sebäpli has köp adam ynandy, we aýala aýdýardylar ki, indi seniň gürleýşiň sebäpli ynanmaýarys, sebäbi biz özümiz eşitdik we bilýäris ki, bu hakykatdan hem dünýäniň Halas Edijisi Mesihdir. Ýöne iki günden soň ol ýerden çykyp, Galileýa gitdi. Özi Isa şaýatlyk etdi welin, pygamber öz ýurdunda hormat eýelemeýär. Şonuň üçin ol Galileýa gelende, Galileýalylar ony kabul etdiler, sebäbi olar onuň Iýerusalimde baýramçylykda eden ähli işlerini görendiler, çünki olar hem baýramçylyga geldiler. Isa şonuň üçin ýene Galileýanyň Kana şäherine geldi, ol ýerde suwy şeraba öwürdi. We bir patyşa hyzmatkäri bardy, onuň ogly Kapernahumda keselledi; ol Isanyň Ýahudadan Galilä gelendigini eşidip, onuň ýanyna gitdi we ondan aşak inip ogluny bejermegini haýyş etdi; sebäbi ogly ölmek üýşüpdi. Şonuň üçin Isa oňa aýtdy, eger alamatlary we gudratly işleri görmeseňiz, ynanmarsiňyz. Şol patyşa adamy oňa diýýär: Jenabym, aşak düş meniň çagam ölmezden öň. Isa oňa diýýär: git; seniň ogluň ýaşaýar. We adam Isanyň oňa aýdan sözüne ynandy we gitdi. Eýýäm ol inip barýarka, onuň gullary oňa duşdular we habar berdiler, aýdýarlar: Seniň ogluň ýaşaýar. Şonuň üçin ol olardan haýsydyr wagtda has gowulaşandygyny öwrendi. Oňa aýtdylar: Düýn ýedinji sagat gyzzyrma ony goýberdi. Ata bildi, sebäbi Isa oňa ogluň ýaşaýar diýip aýdan şol sagatda, we ol ynandy we onuň tutuş öýi hem ynandy. Bu ýene-de ikinji alamatdy, Isa Ýahudadan Galileýa geleninde eden alamatdy.

5

Mundan soň ýahudylaryň baýramy boldy, we Isa Iýerusalime gitdi. Iýerusalimde goýun howuzynyň ýanynda ýewreýçe Betesda diýlip atlandyrylýan, bäş sütünli eýwany bolan howuz bar. Bu ýerlerde köp sanly näsag, kör, tokal we guran adamlar ýatyp, suwuň hereketini garaşýardylar. Habarçy belli wagtlarda howza inýärdi we suw galtalaşýardy, şonuň üçin suwyň galtalaşmagyndan soň ilkinji bolan adam haýsy kesel bilen tutulsa-da sagdyn bolýardy. Ol ýerde otuz sekiz ýyl öz keselinde bolan bir adam bardy. Muny gören Isa ýatanyny we köp wagt eýýäm geçendigini bilip, oňa aýdýar: sagdyn bolmagy isleýärsiňmi? Näsag oňa jogap berdi: Rebbe, meniň ýanymda adam ýok, şonuň üçin suw bulaşanda meni howza atsyn. Ýöne men barýarkam, başgasy menden öň inýär. Isa oňa: Galk, düşegini al-da, ýör diýdi. We adam derrew sagdyn boldy, we öz düşegini götärdi we ýöräp başlady. Ol gün şenbe güni bolupdy. Şonuň üçin Ýahudylar bejerdilen adama aýdýardylar: Şenbe güni, saňa döşegi götermek rugsat däl. Ol olara jogap berdi: Meni sagdyn eden şol adam maňa Düşekçäňi galdyr we ýör diýdi. Olar şonuň üçin ondan soradylar: Saňa düşekçäňi galdyr-da, ýör diýen adam kim? Ýöne bejerdilen adam onuň kim bolandygyny bilmeýärdi, sebäbi Isa ol ýerde märekä bar wagty çekilip gitdi. Soň bu zatlardan Isa ony ybadathanada tapýar we oňa aýtdy: Gör, sen sagdyn bolduň, indi günä etme, saňa has erbet bir zat bolmaz üçin. Adam gitdi we ýahudylara Isanyň ony sagat edendigi barada habar berdi. We şonuň üçin ýahudylar Isa Mesihi yzarladylar we ony öldürmek islediler, sebäbi ol bu zatlary dynç gününde etdi. Ýöne Isa olara jogap berdi: Meniň Kakam şu wagta çenli işleýär we men hem işleýärin. Şonuň üçin

ýewreýler ony has köp öldürmäge synanyşýardylar, sebäbi ol diňe bir şenbe gününi bozmak bilen çäklenmän, eýsem Hudaýy öz Kakasy diýip atlandyryp, özüni Hudaýa deň edýärdi. Isa şonuň üçin jogap berdi we olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, Ogul öz-özünden hiç zat edip bilmeýär, diňe Kakanyň edýänini görse. Sebäbi Ol näme etse, şolary Ogul hem meňzeş edýär. Sebäbi ata ogly söýýär we özi edýän ähli zatlaryny oňa görkezýär, we bularyň has ulusyny oňa görkezer, şonuň üçin siz geň galaýsyňyz. Edil nähili Ata ölüleri galdyrýar we janlandyrýar, şeýlelikde Ogul hem kimleri isleýän bolsa, olary janlandyrýar. Sebäbi Kaka hiç kimi höküm etmeýär, ýöne ähli hökümi Ogla berdi, şonuň üçin hemmeler Ogly, Kakany hormatlaýşy ýaly hormatlasynlar. Ogly hormatlamaýan kişi ony iberen kakasyny hormatlamaýar. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: meniň sözümi eşidýän we meni iberen Hudaýa ynandyrýan adam ebedi durmuşa eýedir we höküme gelmez, ýöne ölümden durmuşa geçdi. Hakykatdan, hakykatdan men size aýdýaryn, wagt gelýär we häzir bar, haçan ölüler Hudaýyň Oglunyň sesini eşiderler we eşidenler ýaşarlar; sebäbi Ata özünde durmuşa eýe bolşy ýaly, şeýle hem Ogla hem özünde durmuşa eýe bolmagy berdi; we oňa ygtyýar berdi we höküm etmegi, sebäbi ol Adamyň Oglydyr. Mundan geň galmaň, sebäbi wagt gelýär, onda mazarlardaky ählisi onuň sesini eşider, we gowy zatlary edenler durmuşyň gaýtadan direlişine çykarlar, ýöne erbet zatlary edenler hökümiň gaýtadan direlişine çykarlar. Men öz-özümden hiç zat edip bilemok. Nähili eşitsem, şeýle höküm edýärin, we meniň hökmüm adalatlydyr; sebäbi men öz islegimi däl-de, meni iberen Atanyň islegini gözleýärin.

Eger men öz hakymda şaýatlyk etsem, meniň şaýatlygyň hakyky däl. Meniň hakymda şaýatlyk edýän başga biri bar, we men onuň meniň hakymda berýän şaýatlygynyň hakyky bolýandygyny bilýärin. Siz Ýahýa tarap iberdiňiz, we ol hakykata şaýatlyk etdi; emma men adamdan şaýatlygy almaýaryn, ýöne men şu zatlary diýýärin, siz halas bolasyňyz diýip. Ol ýanýan we şöhlelendirýän çyra boldy, siz bolsa onuň çyrasynda bir wagt şatlanmak isle□□ňiz. Men amma Ýahýanyňkydan has uly şaýatlyga eýe, sebäbi Kaka maňa tamamlamak üçin beren işleriň özi, men edýän şol işler meniň barada şaýatlyk edýär, sebäbi Kaka meni iberdi. Hem meni iberen Kaka, Özi meniň hakymda şaýatlyk etdi. Siz ne onuň sesini hiç wagt eşitdiňiz, ne onuň görnüşini gördüňiz, we onuň sözüni siziň içiňizde galýan saklamaýarsyňyz, sebäbi ol kim iberdi, oňa siz ynanmaýarsyňyz. Siz ýazgylary gözleýärsiňiz, sebäbi siz olarda ebedi durmuşa eýe bolýandygyňyzy pikir edýärsiňiz; we olar meniň hakymda şaýatlyk edýänlerdir; we siz durmuşa eýe bolmak üçin meniň ýanyma gelmek islemeýärsiňiz. Men adamlardan şöhrat almaýaryn, ýöne men siziň Hudaýyň söýgüsini öz içiňizde eýelemeýändigiňizi bilýärin. Men Atamyň adynda geldim, emma siz meni kabul etmeýärsiňiz; eger başga biri öz adynda gelse, şony kabul edersiňiz. Biri-biriňizden şöhrat alýarkaňyz, ýöne ýeke-täk Hudaýdan gelýän şöhratny gözlemeýärkaňyz, nädip ynanmaga ukyplysyňyz? Pikir etmäň men siziň Atanyň ýanynda sizi aýyplajakdygym, siziň aýyplaýanjyňyz Musadyr, oňa siz umyt bagladyňyz. Eger siz Musa ynanýan bolsaňyz, maňa-da ynanardyňyz, sebäbi ol meniň hakymda ýazdy. Eger şol adamyň

ýazgylaryna ynanmaýan bolsaňyz, meniň sözlerime nädip ynanar bolarsyňyz?

6

Şu zatlardan soň Isa, Galilea deňziniň Tiberiada tarapynyň aňyrsyna gitdi we uly märeke oňa yzyna düşdi, sebäbi olar onuň näsaglaryň üstünde eden alamatlaryny görýärdiler. Isa dag çykdy we ol ýerde öz şägirtleri bilen oturdy. Ýöne ýakyn boldy Pasxa, ýahudylaryň baýramçylygy. Şonuň üçin Isa gözlerini galdyryp we köp märekäniň öz tarapyna gelýändigini görüp, Filipe aýtdy: Bu adamlar iýsinler diýip, nireden çörek satyn alalyň? Bu bolsa ony synap görüp aýdýardy, özi näme etjekdigini bilýärdi. Filip oňa jogap berdi: Iki ýüz denariýanyň çörekleri olara ýeterlik däl, olaryň her biri azajyk alsyn diýip. Oňa onuň şägirtlerinden biri aýdýar, Simun Petrusuň dogany Andereas: bu ýerde bir çagajyk bar, ol bäş sany arpa çöregi we iki balyjyk bar; ýöne bular näme şeýle köp adama? Isa aýtdy: adamlary oturduň; şol ýerde köp ot bardy. Şonuň üçin erkekler oturdylar, sanlary takmynan bäş müň ýaly. Isa çörekleri aldy we şükür edip, şägirtlere paýlady, şägirtler bolsa oturan adamlara paýladylar, şeýle hem balyklary hem isleýşi ýaly paýladylar. Olar doyandan soň, öz şägirtlerine diýdi: Galan bölekleri ýygnaň, hiç zat ýitmesin. Şonuň üçin olar ýygnady we on iki sebedi bölekler bilen doldurdy, bäş arpa çöreginden gelýän we iýenlerden artykmaç galanlary. Olar, şonuň üçin adamlar Isanyň eden alamatyny gören soň, aýdýardylar: Bu hakykatdanam dünýä

gelýän pygamberdir. Jesus şonuň üçin olaryň gelip, ony patyşa etmek üçin tutjak bolýandyklaryny bilip, ýene-de daga özi ýeke çekildi. Ýöne agşam bolanda, onuň şägirtleri deňze aşak gitdiler we gämä münüp, deňziň aňyrsyndan Kapernauma gelýärdiler. We garaňky eýýäm bolupdy we Isa olaryň ýanyna gelmändi, we uly şemal öwüsýände deňiz gozgalýardy. Ýigrimi bäş ýa-da otuz stadion ýaly ýüzüp gidenden soň, olar Isanyň deňziň üstünde ýöräp, gäminiň golaýyna gelýändigini gördüler we gorkdular. Ol bolsa olara aýdýar: Men şol, gorkmaň. Olar ony gämä almak isleýärdiler we derrew gämi barýan ýerleriniň topragyna geldi. Ertesi gün deňziň aňyrsynda duran märeke gördi welin, beýleki kiçi gaýyk ýok eken ol ýerde, diňe bir şol gaýyk bar eken, onuň şägirtleri oňa münüp giden, we welin Isa onuň şägirtleri bilen bile kiçi gaýyga girmedi, emma diňe onuň şägirtleri gitdiler; emma beýleki kiçi gaýyklar geldi Tiberiadadan, ýakyn ýere, nirede olar çörek iýdiler Rebbi şükür edeninden soň; şonuň üçin haçan märeke gördi welin Isa ýok ol ýerde we-de onuň şägirtleri, münüp gitdiler özleri gämilere we geldiler Kapernauma, gözläp Isany. We ony deňziň aňyrsynda tapanymyzdan soň, oňa aýtdylar: Mugallym, haçan şu ýerde bolduň? Isa olara jogap berdi we aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, siz meni gözleýärsiňiz, alamatlary görendigiňiz üçin däl, eýsem çöreklerden iýip doýandygyňyz üçin. Ýok bolýan iýmit üçin däl-de, eýsem ebedi durmuşa çenli galýan iýmit üçin işläň, ony size adamyň Ogly berer, sebäbi Ony Atasy Hudaý möhürledi. Men şonuň üçin oňa aýtdym: Hudaýyň işlerini işlemek üçin näme etmeli? Isa jogap berdi we olara aýtdy: Bu Hudaýyň işidir, Onuň iberen adamyna ynanmagyňyz.

Şonuň üçin oňa aýtdylar: onda sen näme alamat edýärsiň, şonuň üçin göreliň we saňa ynanaly? Näme işleýärsiň? Biziň atalarymyz çölde manna iýdiler, ýazylyşy ýaly, olara iýmek üçin asmandan çörek berdi. Isa şonuň üçin olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, Musa size asmandan çörek bermedi, ýöne meniň Kakam size asmandan hakyky çöregi berýär. Hudaýyň çöregi asmandan inýän we dünýä durmuş berýän çörekdir. Men oňa aýtdym: Rebbe, hemişe bize şu çöregi ber. Isa olara aýtdy: Men durmuşyň çöregi. Maňa gelýän hiç haçan açlyk çekmez we maňa ynanýan hiç haçan suwsuzlyk çekmez. Ýöne men size aýtdym ki, siz meni gördüňiz, emma ynanmaýarsyňyz. Ähli zat, kakam maňa berýän, maňa geler, we maňa gelýäni daşary zyňmaryn; sebäbi men asmandan düşdüm öz islegimi etmek üçin däl, eýsem meni ibereniň islegini etmek üçin. Bu bolsa meni iberen Atamyň islegi: Ol maňa beren ähli zadyň hiç birini ýitirmezlik, eýsem olary soňky günde dikeltmek. Bu bolsa meni iberen Allanyň iradasy: Ogly görýän we oňa ynanýan her bir adam ebedi durmuşa eýe bolsun we men ony soňky günde direlderim. Şonuň üçin ýahudylar onuň hakynda gynandylar, sebäbi ol: Men asmanlardan inen çörek diýip aýtdy, we olar aýdýardylar: Bu Ýusupyň ogly Isa däl mi? Biziň onuň kakasyny we ejesini bilýäris. Nädip onda bu aýdýar men asmandan düşdüm diýip? Şonuň üçin Isa jogap berdi we olara aýtdy: Biri-biriňiz bilen şykyrdamaň. Hiç kim meniň ýanyna gelip bilmez, eger meni iberen Atam ony çekmese, we men ony soňky günde direlderin. Pygamberlerde ýazylan: Olaryň ählisi Hudaý tarapyndan öwredilen bolar. Atadan eşiden we öwrenen her bir adam maňa gelýär; ýöne Hudaýyň ýanynda

bolan şondan başga hiç kim Atany görmedi, şol Atany gördü. Hakykatdanam, hakykatdanam aýdýaryn size: meniň içime ynanan adam ebedi durmuşa eýedir. Men ömrüň çöregi. Siziň atalarňyz çölde manna iýdiler we öldüler; bu asmanlardan inýän çörek, kim ondan iýse we ölmesin. Men asmanlardan inen diri çörek; eger kimdir biri şu çörekden iýse, ol ebedilige ýaşar. Men berjek çörek bolsa, meniň etimdir, men ony dünýäniň durmuşy üçin berjek. Ýewreýler şonuň üçin biri-birleri bilen söweşip, şeýle diýýärdiler: Bu bize öz etini iýmäge nädip berip biler? Isa şonuň üçin olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, eger Adamyň Oglunyň etini iýmeseňiz we onuň ganyny içmeseňiz, özüňizde durmuş ýokdur. Meniň etimi iýýän we ganymi içýän ebedi durmuşa eýe bolýar, we men ony soňky günde direlderin. Sebäbi meniň etim hakykatdanam iýmitdir, we meniň ganym hakykatdanam içgidir. Meniň etimi iýän we meniň ganymi içýän mende galýar, we men hem onda galýaryn. Nähili meni iberen ol ýaşaýan Ata we men ýaşaýaryn Atanyň üçin, şeýle hem meni iýýän hem-de ol ýaşar meniň üçin. Bu asmandan inen çörekdir, atalarňyz mannany iýip ölen ýaly däl, bu çöregi iýýän ebedilik ýaşar. Ol bular zatlary Kapernaum şäherindäki ýygnanyşykda öwredip ýörkä aýtdy. Köp şonuň üçin onuň şägirtlerinden eşidenler aýtdylar: Bu söz gaty, kim ony eşidip bilýär? Isa öz-özünde şägirtleriniň bu barada gümürtdäýändigini bilip, olara aýtdy: Bu sizi büdredýärmi? Eger şonuň üçin adamyň oglunyň öň bolan ýerine çykýandygyny görseňiz-ä? Ruh janlandyryjydyr, et hiç peýda bermeýär, men size aýdýan sözlerim ruh we ýaşaýyşdyr. Ýöne siziň araňyzdan käbirleri bar, olar ynanmaýarlar. Çünki Isa

başdan bilýärdi kimleriň ynanmaýandygyny we kimiň ony haýyn edýändigini. Ol aýtdy: Şu sebäpden men size aýtdym: hiç kim meniň ýanyma gelip bilmez, eger oňa meniň Atamdan berilmedik bolsa. Şondan soň onuň şägirtleriniň köpüsi yza gitdi we indi onuň bilen ýöremediler. Şonuň üçin Isa on ikisine aýtdy: Siziň hem gitmek isleýän dälsiňizmi? Şonuň üçin oňa Simun Petrus jogap berdi: Rebbe, kimiň ýanyna gideris? Ebedi durmuşyň sözleri sende bar; we biz ynandyk we bildik sen Mesih, diri Hudaýyň ogly bolýarsyň. Isa olara jogap berdi: men siziň on ikňizi saýlamadymmy? Hem siziň araňyzdan biri şeýtan. Ol bolsa Simonyň ogly Iskariotly Ýahudany aýdýardy, sebäbi bu on ikiniň birisi bolup, ony ele bermäge niýetlenipdi.

7

We şu zatlardan soň Isa Galileýada geçdi, sebäbi ol Ýahudyýada geçmek islemedi, çünki ýahudylar ony öldürmek isleýärdiler. Ýewreýleriň çadyr baýramy ýakyndy. Şonuň üçin onuň doganlary oňa aýtdylar: şu ýerden göç we Ýahudyýa git, şeýle hem seniň şägirtleriň seniň eden işleriňi görsinler; hiç kim gizlinlikde bir zat edip, özi açykda bolmagy gözlemeýär. Eger sen şu zatlary edýän bolsaň, özüňi dünýä görkez. Çünki onuň doganlarysam oňa ynanmaýardylar. Isa olara şeýle diýýär: Meniň wagtym entek gelmedi, ýöne siziň wagtyňyz hemişe taýýar. Dünýä sizi ýigrenip bilmeýär, ýöne meni ýigrenýär, sebäbi men onuň işleriniň erbet bolýandygyny şaýatlyk edýärin. Siz bu baýramçylyga çykyň, men bu baýramçylyga entek

çykmaýaryn, sebäbi meniň wagtym entek dolmady. Bu zatlary olara aýdyp, Galileýada galdy. Onuň doganlary baýrama gidenlerinden soň, ol hem gitdi, ýöne açykdan däl, gizlinlikde gitdi. Ýahudylar baýramçylykda ony gözleýärdiler we Şol nirede? diýýärdiler. We ol hakynda märekäniň arasynda köp şykyrdama bardy. Käbirleri ol gowy diýip aýdýardylar, beýlekileri bolsa ýok, ýöne ol halky ýoldan azaşdyrýar diýip aýdýardylar. Hiç kim bolsa-da, ýewreýlerden gorkup, onuň hakynda açyk gürlemedi. Eýýäm baýramyň ortasynda Isa mukaddes ýere çykdy we öwredýärdi. Ýahudylar geň galdylar we aýdýardylar: Bu adam öwrenmän, hatlary nädip bilýär? Şonuň üçin Isa olara jogap berdi we aýtdy: meniň taglymym meniň däl, ýöne meni ibereniň; eger kim-de-kim onuň islegini etmek islese, taglymy barada biler, ol Hudaýdanmy ýa-da men öz-özümden gürleýärinmi. Öz-özünden gürleýän öz şöhratyny gözleýär, ýöne ony iberen Zadyň şöhratyny gözleýän hakyky bolýar we onda adalatsyzlyk ýokdur. Musa size kanuny bermedi öýdýäňizmi? We siziň içiňizden hiç kim kanuna eýermeýär. Näme üçin meni öldürmegi gözleýärsiňiz? Märeke jogap berdi we aýtdy: Sende jyn bar, kim seni öldürmek isleýär? Isa jogap berdi we olara aýtdy: Bir iş etdim, we şonuň üçin hemmäňiz haýran galýarsyňyz. Musa size sünnet berdi, ýöne ol Musadan däl-de, eýsem atalardan, we siz sabat güni adamy sünnet edýärsiňiz. Eger adam şenbe gününde sünneti alýar, Musanyň kanuny bozulmasyn diýip, siz maňa gaharlanyňyzmy, sebäbi men tutuş adamy sagdyn etdim şenbe gününde? Daşky görnüşe görä höküm etmäň, emma dogry hökümi höküm ediň. Şonuň üçin Iýerusalymlylaryň käbirisi aýdýardylar: Bu olaryň

öldürmek isleýän adamy dälmi? Hem seret, ol batgançlyk bilen gürleýär, hem olar oňa hiç zat aýtmaýarlar. Belki hakykatdanam hökümdarlary bu adamyň hakykatdanam Mesih bolandygyny bilýärdiler? Ýöne biz muny nirede bolandygyny bilýäris, emma Mesih haçan gelse, hiç kim onuň nirede bolandygyny bilmeýär. Şonuň üçin Isa ybadathanada öwredip, gygyrdy we aýtdy: Siz meni bilýärsiňiz we siz nireden bolandygymy bilýärsiňiz; we öz özümden gelmedim, ýöne meni iberen hakyky, siz ony bilmeýärsiňiz; men ony bilýärin, sebäbi ondan men we ol meni iberdi. Olar ony tutmak isleýärdiler, ýöne hiç kim oňa el degmedi, sebäbi onuň wagty entek gelmändi. Märekeden köp adamlar oňa ynanýardylar we aýdýardylar: Mesih gelende, munuň edenlere garanyňda has köp alamatlary edermi? Farisaýlar mähelleniň onuň hakynda şeýle gygyldasýandygyny eşitdiler, we Farisaýlar bilen baş ruhanylar ony tutmak üçin kömekçileri iberdiler. Isa şonuň üçin aýtdy: Henizem az wagt siziň bilen men we meni iberen ýanyna gidýärin. Siz meni gözläp boljak, ýöne tapmajak, we men nirede bolsam, siz ol ýere gelip bilmejek. Şonuň üçin ýahudylar öz aralarynda aýtdylar: bu nirede gitmek isleýär, sebäbi biz ony tapmajak? Ol grekleriň dargamagyna gitmek we grekleri öwretmek isleýärmi? Bu näme söz ol aýdan, Meni gözläris we tapmarsyňyz, we men nirede bolsam, siz gelip bilmersiňiz? Baýramyň soňky uly gününde Isa durdy we gygyryp aýtdy: Eger kim susamsa, maňa gelsin we içsin. Maňa ynanýan, ýazgynyň aýdyşy ýaly, onuň garnyndan janly suwuň derýalary akar. Ýöne ol muny Ruh barada aýtdy, ony oňa ynanýanlar almaly boldular, sebäbi Mukaddes Ruh entek ýokdy, çünki Isa entek şöhratlandyrylmady. Şonuň üçin

märekäniň içinden köp adamlar sözü eşidip aýdýardylar: bu hakykatdanam pygamber; beýlekiler aýdýardylar: bu Mesihdir; beýlekiler aýdýardylar: ýok, sebäbi Mesih Galileýadan gelýärmi? Ýazgy aýtmadymy, Mesih Dawudyň tohumyndan we Dawudyň ýaşan obasy Beýtlehemden gelýär diýip? Şonuň üçin halk ýygnanyşygynda onuň sebäpli bölünme ýüze çykdy. Käbirler onuň üstüne el salmak isleýärdiler, ýöne hiç kim oňa el degdirmedi. Kömekçiler baş ruhanlaryň we Fariseýleriň ýanyna geldiler, şolar olara aýtdylar: Näme üçin ony getirmediňiz? Kömekçiler jogap berdiler: Hiç wagt hiç bir adam bu adamyň ýaly gürlemedi. Farisaýlar olara jogap berdiler: Siziň hem ýoldan azaşdyrylandygyňyz ýokmy? Hökümdarlaryň ýa-da Fariseýleriň arasyndan kim-de bolsa oňa ynandy? Ýöne bu märeke kanyny bilmeýän lägnetlenendirler diýýär Nikodim olara, gijelerine onuň ýanyna gelen, olardan biri bolup: biziň kanuny adamy höküm edýärmi, eger öň ondan diňlemese we näme edýändigini bilmese? Olar jogap berdiler we oňa aýtdylar: Sen hem Galileýadan dälmi? Gözleg et we gör, sebäbi Galileýadan pygamber turmazdy. We her biri öz öýüne gitdi.

8

Isa bolsa Zeýtun dagyna gitdi, daň wagty bolsa ýene ybadathana geldi, we ähli halk oňa tarap gelýärdi, we ol oturyp olara öwredýärdi. Ýöne ýazyjylar we farisaýlar zyna eden aýaly getirýärler, zyna sebäpli tutulan, we ony ortada goýup, oňa aýdýarlar: mugallym, bu aýal zyna edýän wagtynda tutulypdyr;

we biziň kanunymyzda Musa şeýle aýallary daşlamaga buýurdy. Sen onda näme diýýärsiň? Olar muny ony synap görmek üçin aýtdylar, şonuň üçin onuň garşysyna aýyplama eýe bolsunlar. Ýöne Isa aşak egilip, barmak bilen ýere ýazýardy. Olar oňa soramagy dowam etdirenlerinde, ol göni durdy we olara aýtdy: Siziň araňyzda günäsiz bolan birinji bolup oňa daş taşlasyn. We ýene aşak egilip, ýere ýazdy. Olar bolsa eşidip, ýaşululardan başlap, bir-birden çykdylar, we Isa we ortada duran aýal galdylar. Ýokary seretip, Isa oňa aýtdy: Aýal, olar nirede? Hiç kim seni höküm etmedi? Ol bolsa aýtdy: hiç kim, Rebbe. Isa aýtdy: men hem seni höküm etmeýärin; git we häzirki wagtdan başlap indi günä etme. Ýene-de şonuň üçin Isa olara şeýle diýip gürlädi: Men dünýäniň yşygydyryn. Maňa eýerýän adam garaňkylykda ýöremez, eýsem durmuşyň yşygyna eýe bolar. Şonuň üçin farisaýlar oňa aýtdylar: Sen öz hakynda şaýatlyk edýärsiň, seniň şaýatlygyň hakyky däl. Isa jogap berdi we olara aýtdy: Hatda men öz hakymda şaýatlyk etsem-de, meniň şaýatlygyň dogry, sebäbi men niräden gelendigimi we nirä gidýändigimi bilýärin, emma siz meniň niräden gelýändigimi ýa nirä gidýändigimi bilmeýärsiňiz. Siz bedene görä höküm edýärsiňiz, men hiç kime höküm etmeýärin. We eger men höküm etsem-de, meniň hökmüm hakyky bolýar, sebäbi men ýeke däl, ýöne men we meni iberen Kaka. Siziň kanunlaryňyzda-da ýazylandyr welin, iki adamyň şaýatlygy dogry bolýar. Men öz hakymda şaýatlyk edýän, we meni iberen Atam meniň hakymda şaýatlyk edýär. Şonuň üçin oňa aýdýardylar: Siziň kakaňyz nirede? Isa jogap berdi: Siz ne meni bilýärsiňiz, ne-de meniň Atamy; eger siz meni bilseňiz, meniň Atamy hem bilärdiňiz. Isa

bu sözleri ybadathanada öwredip ýörkä, hazyna ýerinde aýtdy we hiç kim ony tutmady, sebäbi onuň wagty entek gelmändi. Isa olara ýene-de şonuň üçin aýtdy: Men gidýärin we siz meni gözläp taparsiňiz, we siziň günäňizde ölersiňiz. Men nirä gidýärin, siz ol ýere gelip bilmersiňiz. Şonuň üçin Ýahudylar aýdýardylar: Ol özüni öldürermi? Sebäbi ol aýdýar: Nirede men gidýärin, siz gelip bilmersiňiz? Ol olara aýtdy: Siz aşakdakylardansyňyz, men ýokardakylardanmyn. Siz şu dünýädensiz, men şu dünýäden dälim. Şonuň üçin men size aýtdym, siz öz günäleriňizde ölersiňiz, sebäbi eger meniň kim bolýandygyma ynanmasaňyz, öz günäleriňizde ölersiňiz. Şonuň üçin olar oňa aýdýardylar: sen kimsiň? Isa olara diýdi: Başdan bäri men size näme hakda gürleýärin. Siziň hakda gürlemäge we höküm etmäge köp zadym bar, ýöne meni iberen hakyky bolýar, we men ondan eşiden zatlarym, şolary dünýä aýdýaryn. Olar Onuň öz Kakasyny aýdýandygyny bilmediler. Isa olara şonuň üçin aýtdy: Haçan Adamyň Ogluny galdyrsaňyz, onda Men diýip bilýändigiňizi bilersiňiz we öz özümden hiç zat etmeýändigimi, ýöne Kakam ma Meni iberen meniň bilen, Atam meni ýeke goýmady, sebäbi men hemişe Oňa ýaraýan zatlary edýärin. Ol şeýle gürleýärkä, köp adamlar oňa ynandylar. Şonuň üçin Isa oňa ynanýan ýahudylara aýdýardy: eger siz meniň sözümde galsaňyz, hakykatdanam meniň şägirtlerim bolarsyňyz, we hakykaty bilersiňiz, we hakykat sizi azat eder. Olar oňa jogap berdiler: Biz Ybraýymyň tohumydyrys we hiç wagt hiç kime gul bolmadyk, sen nädip erkin bolarsyňyz diýip aýdýaň? Isa olara jogap berdi: Hakykatdan, hakykatdan men size aýdýaryn ki, günä edýän her adam günäniň guludyr. Ýöne

gul öýde ebedilik galmaýar, ogul bolsa ebedilik galýar. Eger Ogul sizi azat etse, hakykatdanam azat bolarsyňyz. Men bilýärin siz Ybraýymyň tohumy bolýandygyňyzy, ýöne siz meni öldürmegi gözleýärsiňiz, sebäbi meniň sözüm siziň içiňizde ýer almaýar. Men öz atamyň ýanynda gören zadymy gürleýärin, we siz hem öz atañyzyň ýanynda gören zadyňyzy edýärsiňiz. Olar jogap berip, oňa aýtdylar: Biziň atamyz Ybraýym. Isa olara aýdýar: eger siz Ybraýymyň çagalary bolsaňyz, Ybraýymyň işlerini edýärdiňiz. Indi bolsa siz meni öldürmegi gözleýärsiňiz, size Hudaýdan eşiden hakykatymy aýdan adamy. Muny Ybraýym etmedi. Siz öz atañyzyň işlerini edýärsiňiz. Şonuň üçin oňa aýtdylar: biz jynsparazlykdan dogulmadyk; biziň bir Atamyz bar, Hudaý. Isa olara şeýle diýdi: Eger Hudaý siziň ataňyz bolsa, siz meni söýerdiňiz, sebäbi men Hudaýdan çykdym we geldim, hem-de öz-özümden gelmedim, ýöne Ol meni iberdi. Näme üçin siz meniň gürleýşimi bilenoksiňiz? Siz meniň sözümi eşidip bilmeýärsiňiz, sebäbi. Siz şeýtan atadan bolýarsyňyz, we öz ataňyzyň isleglerini ýerine ýetirmegi isleýärsiňiz. Ol adam öldüriji başlangyjdan bäri boldy we hakykatda durmaýar, sebäbi hakykatlyk onda ýok; haçan ýalany gürleýär, öz zatlaryndan gürleýär, sebäbi ol ýalançy we onuň kakasy. Men bolsa hakykaты aýdýaryn, siz maňa ynanmaýarsyňyz. Siziň araňyzdan kim meni günä babatda ýazgarýar? Eger men hakykat aýdýan bolsam, näme üçin siz maňa ynanmaýarsyňyz? Hudaýdan bolan Hudaýyň sözlerini eşidýär, şonuň üçin siz eşitmeýärsiňiz, sebäbi siz Hudaýdan dälsiňiz. Ýahudylar şonuň üçin jogap berip, oňa aýtdylar: Biz gowy aýtmaýarysmy, sen Samariýaly we saňa jyn bar diýip? Isa jogap berdi: Men jynly

däl, ýöne Men Atamy hormatlaýaryn, we siz Meni hormatsyzlyk edýärsiňiz. Men bolsa öz şöhratymy gözlemeýärin; gözleýän we höküm edýän bar. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger kimdir biri meniň sözümi saklar bolsa, ölümi asla görmez. Ýahudylar şonuň üçin oňa aýtdylar: indi biz bildik, sende jyn bar diýip. Ybraýym öldi we pygamberler hem öldi, we sen diýýärsiň, eger kimdir biri meniň sözümi saklar, ol ölümi ebedilik asla dadyp görmez? Sen biziň atamyz Ybraýymdan has uly dälmiň, ol öldi? Hem pygamberler öldüler; sen özüňi kim edýärsiň? Isa jogap berdi: eger men özümi şöhratlandyrsam, meniň şöhratym hiç zat däl; meniň Atam meni şöhratlandyrýan, siz diýýärsiňiz ol siziň Hudaýyňyz diýip, we siz ony tanamadiňiz; emma men ony bilýärin. Eger men ony tanamaýaryn diýsem, siziň ýaly ýalançy bolaryn; ýöne men ony tanaýaryn we onuň sözüni saklaýaryn. Siziň ataňyz Ybraýym meniň günümi görmek üçin şatlady, gördi we şatlady. Şonuň üçin ýewreýler oňa aýtdylar: Sen entek elli ýaşyň ýok, Abraham-y gördüňmi? Isa olara aýtdy: Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, Ybraýym bolmazdan öň Men bardy. Şonuň üçin olar daşlary galdyrdylar, oňa atsynlar diýip. Isa bolsa gizlendi we ybadathanadan olaryň ortasyndan geçip çykdy, we şeýdip öňe gitdi.

9

We geçip barýarka dogluşyndan kör adamy gördi. We onuň şägirtleri oňa soradylar: Rabbi, kim günä etdi, bu ýa-da onuň

ene-atasy, kör dogulmagy üçin? Isa jogap berdi: Ne bu günä etdi, ne-de onuň ene-atasy, ýöne Hudaýyň işleri onda aýan edilsin diýip. Meni iberen Onuň işlerini gündiz wagtynda işlemek gerek, sebäbi gije gelýär we şonda hiç kim işläp bilmeýär. Haçan men dünýäde bolsam, men dünýäniň çyrasydyryn. Şu zatlary aýdyp, ol ýere tüýkürdü we tüýkürjikden palçyk ýasady we palçygy kör adamyň gözlerine sürdi we oňa aýtdy: git, Siloam howuzyna ýuw, ol iberilen diýip terjime edilýär. Şonuň üçin ol gitdi we ýuwundy we görüp geldi. Şonuň üçin goňşular we öň ony kör diýip görýänler: Bu oturyp dilençilik edýän adam dälmi? diýýärdiler. Käbirleri aýdýardylar ki, bu şol; käbirleri bolsa aýdýardylar ki, ol oňa meňzeş. Ol adam aýdýardy men men diýip. Olar oňa şonuň üçin aýdýardylar: Seniň gözleriň nädip açyldy? Ol jogap berip aýtdy: Isa diýlip atlandyrylýan adam palçyk ýasady we meniň gözlerime çaldy-da, maňa Siloam howuzyna git we ýuw diýdi. Men gidip ýuwnanymdan soň, gördüm. Olar oňa aýtdylar: ol nirede? Ol diýýär: men bilemok. Olar ony Farisaýlara alyp barýarlar, öň kör bolany. Isa palçyk ýasap, onuň gözlerini açan wagty şenbe güni bolupdy. Ýene-de şonuň üçin Farisaýlar hem ondan görşüni nädip gaýtadan alandygyny soraýardylar. Ol olara aýtdy: Ol palçygy meniň gözlerimiň üstüne goýdy, we men ýuwdum we görýärin. Şonuň üçin farisaýlaryň käbirlerinden aýdýardylar: bu adam Hudaýdan däl, sebäbi şenbe gününi saklamaýar. Beýlekiler aýdýardylar: günäkär adam şeýle alamatlary nädip edip bilýär? Olaryň arasynda bölünişik bardy. Olar kör adama ýene aýdýarlar: sen onuň hakynda näme diýýärsiň, sebäbi ol seniň gözleriňi açdy? Ol bolsa onuň pygamber diýip aýtdy. Şonuň üçin

ýahudylar oň barada ynanmadylar, ol kör eken we görüp başlady diýip, görüp başlan adamyň ene-atasyny çagyrýançalaryna çenli, we olara soradylar aýdyp: bu siziň ogluňyzmy, siz aýdýarsyňyz ol kör doguldy diýip? Nädip onda häzir görýär? Onuň ene-atasy olara jogap berdiler we aýtdylar: biz bilýäris bu biziň ogulymyz we ol kör doguldy; ýöne indi nädip görýär biz bilmeýäris, ýa-da kim onuň gözlerini açdy biz bilmeýäris; ol ýaşy bar, ondan soraň, ol özi hakda gürler. Munuň sebäbi, onuň ene-atasy Ýahudylardan gorkýardylar, sebäbi Ýahudylar eýýäm ylalaşypdylar: eger kim-de-kim ony Mesih diýip boýun alsa, sinagogdan kowulsun. Şonuň üçin onuň ene-atasy: Ol ýaşy ýeten, özünden soraň diýdiler. Olar ikinji gezek kör bolan adamy çagyrdylar we oňa aýtdylar: Hudaýa şöhrat ber, biz bilýäris bu adam günäkärdir. Ol şonuň üçin jogap berdi we aýtdy: Onuň günäkär bolup-bolmaýandygyny bilmeýärin, ýöne bir zady bilýärin - kör bolan häzir görýärin. Olar oňa ýene aýtdylar: ol saňa näme etdi? Ol seniň gözleriňi nädip açdy? Ol olara jogap berdi: Men size eýýäm aýtdym, we siz diňlemediňiz; näme üçin ýene-de eşitmek isleýärsiňiz? Siz hem onuň şägirtleri bolmak isleýärsiňizmi? Olar oňa kemsitdiler we aýtdylar: Sen şol adamyň şägirdidir, biz bolsa Musanyň şägirtleridir. Biz bilýäris, Hudaý Musa bilen gürläpdir, ýöne muny niräden bolandygyny bilemzok. Şol adam jogap berip, olara aýtdy: Hakykatdanam, bu geň zat, sebäbi siz onuň niräden bolandygyny bilmeýärsiňiz, ýöne ol meniň gözlerimi açdy. Biz bilýäris welin, Hudaý günäkärleri eşitmeýär, ýöne eger kim-de-bir Hudaýdan gorkýan bolsa we Onuň iradasyny ýerine ýetirse, şony eşidýär. Asyrdan bäri dogabitden kör adamyň gözlerini

biriniň açandygy eşidilmändir. Eger bu Hudaýyň ýanyndan bolmasa, hiç zat edip bilmezdi. Olar jogap berdiler we oňa aýtdylar: Sen günälerde doguldyň tutuş, we sen bize öwredýärsiňmi? We olar ony daşary kowdular. Isa onuň daşary kowulandygyny eşitdi we ony tapyp, oňa aýtdy: Sen Hudaýyň Ogulyna ynanýarsyňmy? Ol jogap berdi we aýtdy: Kim ol, Rebbe, men oňa ynanmak üçin? Isa oňa aýtdy: Sen ony gördüň, seniň bilen gürleýän şol adamdyr. Ol bolsa: Ynanýaryn, Rebbe diýdi we oňa sežde etdi. Isa şeýle diýdi: Men bu dünýä höküm üçin geldim, şonuň üçin görmeýänler görsünler we görýänler kör bolsunlar. Farisaýlardan bolan käbirleri onuň bilen bolar muny eşitdiler we oňa aýtdylar: Biz hem kör däl? Isa olara aýtdy: Eger kör bolsaňyz, günäňiz bolmazdy, ýöne indi görýäris diýýärsiňiz, şonuň üçin günäňiz galýar.

10

Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, gapydan geçip goýunlaryň howlusyna girmeýän, ýöne başga ýerden çykýan, ol ogry we garakçydyr; ýöne gapydan geçip girýän, goýunlaryň çopanydyr. Bu gapyçy açýar, goýunlar onuň sesini eşidýär, öz goýunlaryny ada görä çagyrýar we olary alyp çykýar. We öz goýunlaryny çykaranda, olaryň öňünde gidýär, we goýunlar oňa eýerýär, sebäbi olar onuň sesini bilýärler; ýat adama bolsa eýermezler, ýöne ondan gaçarlar, sebäbi olar ýatlaryň sesini bilmeýärler. Bu mysaly olara Isa aýtdy, ýöne olar Onuň olara näme hakda gürleýändigini bilmediler. Isa olara ýene-de şeýle

diýdi: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, men goýunlaryň gapysydyryn. Menden öň gelen ählisi ogry we ýolagçydyr, ýöne goýunlar olary diňlemedi. Men gapydyryn; meniň üstümden eger kim-de-bir girse, halas ediler we girer we çykar we otlak tapar. Ogry diňe ogurlamak, öldürmek we ýok etmek üçin gelýär, ýöne men olara durmuş bermek we bol durmuş bermek üçin geldim. Men gowy çopan. Gowy çopan öz kalbyny goýýar goyunlaryň üçin; ýöne kärendeçi bolsa we çopan bolman, kimiň goyunlary öz goyunlary däl, görýär möjegi gelýänini we goýberýär goyunlary we gaçýar; we möjek alýar olary we dargadýar goyunlary. Ýöne işçi gaçýar, sebäbi ol diňe işçi bolup, oňa goýunlar hakda alada etmeýär. Men gowy çopan, we men öz mallarymy bilýärin we men öz mallarym tarapyndan bilinýärin, nähili Kaka meni bilýär we men Kakany bilýärin, we men öz ruhumy goýýaryn goýunlar üçin. Meniň beýleki goýunlarym bar, olar bu howlydan däl, we olary hem getirmeli, we olar meniň sesimi eşiderler, we bir sürü, bir çopan bolar. Şonuň üçin Ata meni söýýär, sebäbi men öz janymy goýýaryn, ony ýene almak üçin. Hiç kim ony menden almaýar, ýöne men ony öz-özümden goýýaryn. Meniň ony goýmaga ygtyýarym bar we ony ýene almaga ygtyýarym bar. Bu buýrugy Atamdan aldym. Şonuň üçin bu sözler sebäpli ýewreýleriň arasynda ýene bölünme boldy. Olardan köpüsi: Onda jyn bar we däli, näme üçin oňa gulak asýarsyňyz? diýýärdiler. Beýlekiler aýdýardylar: Bu sözler däli adamyň sözleri däl. Şeýtan kör adamlaryň gözlerini açyp bilýärmi? Ýerusalymda bagyşlama baýramy boldy, we gyş bardy; we Isa ybadathanada Süleýmanyň eýwanynda aýlanyp ýördi. Şonuň üçin ýewreýler ony

gurşadylar we oňa aýdýardylar: haçana çenli biziň ruhumuzy alyp barýarsyň? Eger sen Mesih bolsaň, bize açykdan aýt. Isa olara jogap berdi: Men size aýtdym, we siz ynanmaýarsyňyz; men Atamyň adynda edýän işlerim, olar meniň hakymda şaýatlyk edýär; ýöne siz ynanmaýarsyňyz; sebäbi siz meniň goýunlarymdan dälsiňiz, men size aýdyşym ýaly. Meniň goýunlarym meniň sesimi eşidýär, we men olary tanaýaryn, we olar maňa eýerýärler, we men olara ebedi durmuş berýärin, we olar ebedilik ýok bolmazlar, we hiç kim olary meniň elimden almaýar. Meniň Atam, kim maňa berdi, hemmelerden uludyr, we hiç kim meniň Atamyň elinden gapmaga ukyply däl. Men we Atam birdir. Ýahudylar ony daşlamak üçin ýene-de daşlary göterdiler. Isa olara jogap berdi: Köp gowy işleri size Atamdan görkezdim, olaryň haýsy işi üçin meni daşlaýarsyňyz? Ýahudylar oňa jogap berip aýtdylar: Gowy iş üçin däl, seni daşlaýarys, ýöne küpürlik üçin we sebäbi sen adam bolup, özüňi Hudaý edýärsiň. Isa olara jogap berdi: Siziň kanunyňyzda Men aýtdym, siz hudaýlarsyňyz diýip ýazylanok? Eger ol şolara hudaýlar diýdi, kimlere Hudaýyň sözi geldi, we ýazgy bozulyp bilinmeýär, kimiň Atasy mukaddesleşdirdi we dünýä iberdi, siz diýýärsiňiz küpür edýärsiň, sebäbi men Hudaýyň Ogly men diýdim? Eger men öz atamyň işlerini etmeýän bolsam, maňa ynanmaň; eger bolsa edýän bolsam, hatda maňa ynanmasaňyz hem, işlere ynanyň, şonuň üçin bilesiňiz we ynanyp bilesiniz welin ata mende we men ondadyr. Şonuň üçin olar ýene ony tutmak isleýärdiler, emma ol olaryň elinden çykdy. Ol ýene-de Iordan derýasynyň aňyrsynda, Iohannyň ilki çokundurýan ýerine gitdi we ol ýerde galdy. Köp adam oňa geldi we şeýle diýýärdiler: Ýahýa

hakykatdanam hiç hili alamat görkezmedi, ýöne Ýahýanyň bu adam hakda aýdan zatlarynyň hemmesi dogrydy. We köp adam ol ýerde oňa ynandylar.

11

Betaniýadan, Meryemiň we onuň aýal dogany Martanyň obasyndan bolan Lazar atly bir näsag adam bardy. Meryem Rebbiň ýag bilen ýaglan we onuň aýaklaryny öz saçlary bilen süpüren aýaldy, onuň dogany Lazar keselläpdi. Şonuň üçin aýal doganlary oňa habar ugradyp aýtdylar: Rebbe, gör, seniň söýýän adamyň näsag. Isa eşidip, şeýle diýdi: Bu gowşaklyk ölüme alyp barmaýar, ýöne Hudaýyň şöhratlandyrylmagy üçindir, şonuň üçin Hudaýyň Ogly munuň arkaly şöhratlandyrylar. Isa Martany, onuň aýal dogany we Lazary söýýärdi. Şonuň üçin ol eşidende ki näsag, onda hakykatdanam ol galdy iki gün bolup ýerinde; soňra şundan soň ol aýdýar şägirtlere: geliň gideliň Ýahudyýa ýene. Şägirtler oňa aýdýarlar: Rabbi, häzir ýahudylar seni daşlamak isleýärdiler, we sen ýene ol ýere gidýärsiňmi? Isa jogap berdi: günüň on iki sagady däl mi? Eger kimdir gündüzde ýöräp gitse, büdremez, sebäbi bu dünýäniň ýagtylygy görýär; eger emma kimdir gijede ýöräp gitse, büdrär, sebäbi ýagtylyk onuň içinde däl. Bular zatlary aýtdy we şondan soň olara aýdýar: Lazar, biziň dostumyz uklady, ýöne men gidýärin, ony oýarmak üçin. Şonuň üçin onuň şägirtleri aýtdylar: Rebbe, eger ol uklasa, halas bolar. Isa onuň ölümi hakynda aýtmyşdy, ýöne olar ukynyň ukysy hakynda aýdýar diýip pikir etdiler. Şonda şonuň üçin Isa olara

açyk aýtdy: Lazar öldi, we men şatlanýaryn siziň üçin, şonuň üçin ynanyp bilersiňiz, sebäbi men ol ýerde däldim; ýöne geliň oňa tarap gideliň. Şonuň üçin Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas ýoldaş şägirtlere aýtdy: Geliň, biz hem onuň bilen öleliň. Isa gelende, onuň mazarda eýýäm dört gün bäri ýatandygyny gördi. Beýt-Ania bolsa Iýerusalimden ýakyn edi, takmynan on bäş stadion uzaklykda, we ýahudylardan köp adam Marta we Meryemiň ýanyna gelipdi, olary doganlary barada teselli bermek üçin. Marta Isanyň gelýändigini eşidende, oňa garşy çykdy, ýöne Meryem öýde oturdy. Marta Isanyň ýanyna gelip aýtdy: Reb, sen şu ýerde bolsaň, meniň dogam ölmezdi. Ýöne häzir hem men bilýärin welin, sen Hudaýdan näme sorasaň, Hudaý saňa berer. Isa oňa aýdýar: Seniň doganyň diriler. Marta oňa diýýär: Bilýärin, ol soňky günde, diriliş wagtynda galkjak. Isa oňa aýtdy: Men diriliş we durmuşdyryn. Maňa ynanýan, ölse-de, ýaşar; we ýaşaýan we maňa ynanýan her bir adam ebediýete asla ölmez. Siz muňa ynanýaňyzmy? Oňa aýdýar: Hawa, Rebbe, men ynanýaryn, Sen Mesihsiň, Hudaýyň Ogly, dünýä gelýän. We bu zatlary aýdyp, gitdi we Meryemi, onuň aýal dogany, gizlinlikde çagyrdy we aýtdy: Mugallym bar we seni çagyrýar. Ol muny eşidenden soň, çalt galýar we oňa tarap gelýär. Isa entek obanyň içine gelmändi, ýöne Martanyň oňa duşan ýerinde bolupdy. Şonuň üçin ýahudylar, onuň bilen öýde bolan we oňa teselli berýän, Meriýamy çalt turup çykandygyny görüp, onuň yzyna düşdüler, ol ýerde aglamak üçin mazara gidýär diýip aýdyp. Şonuň üçin Meryem Isanyň bolan ýerine gelende, ony görüp, onuň aýaklaryna düşüp, oňa aýtdy: Rebbe, sen şu ýerde bolsaň, meniň doganym ölmezdi. Isa şonuň üçin

ony aglaýanyny gördi we onuň bilen bile gelen ýahudylaryň aglaýanyny gördi, ruhunda gaty tolgundy we özüni biynjalyk etdi, we aýtdy: ony nirede goýduňyz? Olar oňa aýdýarlar: Jenap, gel we gör. Isa göz ýaşy döküdi. Şonuň üçin ýahudylar aýdýardylar: Serediň, ol ony nähili söýýärdi; ýöne olaryň käbirisi aýtdylar: Bu adam, kör adamyň gözlerini açan, edip bilmeýärkämi bu adam hem ölmesin diýip? Isa, şonuň üçin, ýene öz içinde gaty tolgunýarka, mazara gelýär. Ol gowaklykdy we onuň üstünde daş ýatyrdy. Isa aýdýar: daşy göteriň. Ölen adamyň aýal dogany Marta oňa diýýär: Rebbe, ol eýýäm yslaýar; çünki dördünji gündir. Isa oňa aýdýar: Saňa aýtmadymmy, eger ynanjaň, Hudaýyň şöhratyny görersiň? Şonuň üçin olar ölüniň ýatan ýerindäki daşy göterdiler. Isa gözlerini ýokary götürdi we aýtdy: Kaka, men saňa şükür edýärin, sebäbi sen meni diňlediň. Men bolsa bilýärdim, sen hemişe meniň sözümi eşidýändigiňi, ýöne töwerekde duran märekäniň sebäpli aýtdym, olar seniň meni iberendigiňe ynansynlar diýip. Ol bu zatlary aýdyp, uly ses bilen gygyryp: Lazar, daşary çyk! diýdi. Ölen adam daşary çykdy, onuň aýaklary we elleri mata zolaklary bilen baglanypdyr, we onuň ýüzi mata bilen örtülipdir. Isa olara aýdýar: Ony çözüň we gitmäge goýberiň. Şonuň üçin ýahudylaryň arasyndan köpüsi, Meryemiň ýanyna gelen we Isanyň eden zatlaryny gören adamlar, oňa ynandylar. Käbirler olaryň arasyndan farisaýlaryň ýanyna gitdiler we olara Isanyň eden zatlaryny aýtdylar. Şonuň üçin ýokary ruhanylar we Farisaýlar geňeş ýygnady we aýdýardylar: Näme edýäris, sebäbi bu adam köp alamatlar edýär? Eger biz ony şeýle goýbersek, ählisi oňa ynanar we Rimliler geler we biziň ýerimizi hem halkymyzy alarlar. Emma

olardan biri Kajafa, şol ýylyň ýokary ruhanysy bolup, olara aýtdy: Siz hiç zat bilenoksiňiz, hem-de pikir etmeýärsiňiz welin biziň üçin peýdaly bir adam halkyň üçin ölmeli we tutuş millet ýok bolmasyn. Bu bolsa öz-özünden aýtmady, ýöne şol ýylyň uly ruhanysy bolup pygamberlik etdi ki, Isa millet üçin ölmäge taýyndy, we diňe millet üçin däl-de, eýsem Hudaýyň dargadylan çagalaryny hem bir ýere ýygnamagy üçin. Şondan şol günden başlap, olar ony öldürmek üçin maslahatlaşdylar. Isa indi ýewreýleriň arasynda açyk ýöremedi, ýöne ol ýerden çöle ýakyn ýere, Efraim diýlip atlandyrylýan şähere gitdi we ol ýerde öz şägirtleri bilen wagt geçirdi. Ýewreýleriň Pasha baýramy ýakyn boldy, we köp adamlar Pasha baýramyndan öň özlerini arassalamak üçin ýurtdan Iýerusalime gitdiler. Şonuň üçin olar Isany gözleýärdiler we ybadathanada durup, biri-biri bilen: Size nähili görünýär, ol baýrama gelmez öýdýärsiňizmi? diýýärdiler. Emma baş ruhanylar we fariseyler buýruk beripdi: eger kim onuň nirede bolandygyny bilse, habar bersin, olar ony tutup alsyn diýip.

12

Şonuň üçin Isa Pasah baýramyndan alty gün öň Betaniýa geldi, ol ýerde ölülerden galdyran Lazar bolupdy. Olar şonuň üçin oňa ol ýerde agşamlyk nahar etdiler, we Marta hyzmat edýärdi, ýöne Lazar onuň bilen oturanlardan biri boldy. Şonuň üçin Merýem bir funt arassa, gymmat bahaly sap nard ýagyny alyp, Isanyň aýaklaryny ýaglaýdy we onuň aýaklaryny öz saçlary bilen

süpürdi, öý bolsa ýagyň ysy bilen doldy. Şonuň üçin onuň şägirtleriniň birisi, Simonyň ogly Ýahuda Iskariot, ony tabşyrjak bolan adam diýýär: Näme üçin bu ýag üç ýüz denariýa satylmady we garyplara berilmedi? Ol muny aýtdy, ýöne bu garyplara alada edýändigi üçin däl, eýsem ogry bolandygy üçin, we hazynany saklaýandygy we oňa salynýan zatlary alyp gitýändigi üçin. Isa şonuň üçin aýtdy: Ony goýber, ol muny meniň jaýlanyş günüm üçin saklady. Garyplary hemişe öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz, ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Ýahudylaryň arasyndan köp märeke ol ýerde bolandygyny bildi we diňe Isanyň üçin däl-de, eýsem Isanyň ölülerden direlden Lazary hem görmek üçin geldiler. Ýöne ýokary ruhanylar Lazarusy hem öldürsinler diýip maslahat etdiler, sebäbi köp ýahudylar onuň üçin gidýärdiler we Isada ynanýardylar. Ertesi gün baýrama gelen uly märeke eşidip, Isanyň Iýerusalime gelýändigini, palma şahalaryny aldylar we oňa garşy duşuşmaga çykdylar, we gygyrdylar: Osanna, Rebbiniň adynda gelýän gutly bolsun, Ysraýylyň patyşasy. Isa eşek tapyp, onuň üstünde oturdy, nähili ýazylandyr: gorkma, Sionyň gyzy; ine, seniň patyşaň gelýär, eşegiň taýynyň üstünde oturyp. Bu zatlary Onuň şägirtleri ilki başda bilmediler, ýöne Isa şöhratlandyrylanda, soňra bu zatlaryň Onuň hakynda ýazylandygyny ýatladylar we bu zatlary Oňa etdiler. Şonuň üçin onuň bilen bolan mäkäm, Lazary mazardan çagyryp, ony ölülerden galdyran wagty şaýatlyk etdi. Şonuň üçin märeke oňa garşy çykdy, sebäbi olar onuň bu alamaty edendigini eşitdiler. Şonuň üçin Fariseyler öz aralarynda aýtdylar: Görýärsiňizmi, hiç zat peýda getirmeýärsiňiz? Seret, dünýä onuň yzyndan gitdi.

Baýramçylykda sygynmak üçin ýokary çykýanlaryň arasynda käbir Grekler bar eken. Şeýlelikde, bular Galileýanyň Beýtsaýdasyndan bolan Filippe geldi we oňa sorap aýtdylar: Reb, biz Isany görmek isleýäris. Filip gelýär we Andreýa aýdýar, we ýene Andreýa we Filip Isa aýdýarlar; ýöne Isa olara jogap berdi aýdyp: sagat geldi adam oglunyň şöhratlandyrylmagy üçin. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger bugdaý dänesi topraňa düşüp ölmese, ol ýeke galýar, ýöne eger ölse, köp miwe berýär. Öz janyny söýän ony ýitirer, we öz janyny şu dünýäde ýigrenýän ony ebedi durmuşa saklar. Eger kimdir biri maňa hyzmat etse, ol maňa eýersin, we men nirede bolsam, şol ýerde meniň gullukçym hem bolar, we eger kimdir biri maňa hyzmat etse, Ata ony hormatlar. Indi meniň janym biynjalyk boldy, we men näme diýeýin? Kaka, halas et meni şu sagatdan. Ýöne şu sebäpli men şu wagta geldim. Kaka, öz adyňy şöhratlandyr. Şonuň üçin asmandan ses geldi: we men şöhratlandyrdym we ýene şöhratlandyraryn. Şonuň üçin duran we eşiden märeke ýyldyrym bolandygyny aýtdy, beýlekiler bolsa habarçynyň oňa gürländigini aýtdylar. Isa jogap berdi we aýtdy: Bu ses meniň üçin däl, eýsem siziň üçin bolupdyr. Indi bu dünýäniň hökümi bar, indi bu dünýäniň hökümdary daşary kowular, we men eger ýerden galdyrylan bolsam, hemmesini öz ýanyma çekerim. Bu bolsa aýdýardy, haýsy ölüm bilen ölmeli bolandygyny görkezýärdi. Märekä oňa jogap berdi: Biz kanundan eşitdik, Mesih ebede galýar, we nädip sen aýdýarsyň adamyň ogly ýokary galdyrylmaly diýip? Kim bu adamyň ogly? Isa olara şeýle diýdi: Ýagtylyk siziň bilen heniz az wagt bar. Ýagtylyk siziň bilen wagtyňyzda ýöräň, garaňkylyk sizleri

tutmasyn diýip, sebäbi garaňkylykda ýörän öz nirede barýandygyny bilmeýär. Siziň yşygyňyz bar wagty, yşyga ynanýyň, yşygyň ogullary bolmagyňyz üçin. Şu zatlary Isa gürlädi we gidip, olaryň ýanyndan gizlendi. Ol şeýle köp alamatlary olaryň öňünde eden bolsa-da, olar oňa ynanmadylar, Ysaýa pygamberiň aýdan sözi ýerine ýetsin diýip: Rebbe, kim biziň habarymyza inandý? We Rebbiň goly kime açyldy? Şonuň üçin olar ynanmaga ukyply däldi, sebäbi Yşaýa ýene aýtdy: Ol olaryň gözlerini kör etdi we olaryň ýüregini gatylaşdyrdy, olar gözleri bilen görmesinler we ýüregi bilen düşünmesinler we yza öwrülmesinler diýip, we men olary bejereýin. Şu zatlary Yşaýa haçan onuň şöhratyny göreninde aýtdy we onuň hakynda gürlädi. Şeýle-de bolsa, ýolbaşçylardan köpüsi oňa ynandy, ýöne farisaýlaryň sebäpli boýun almaýardylar, ýygnakdan kowulmasyn diýip; sebäbi olar adamlaryň şöhratyny Hudaýyň şöhratyndan has gowy görýärdiler. Isa bolsa gygyrdy we aýtdy: Maňa ynanýan maňa däl-de, eýsem meni iberen birisine ynanýar, we meni görýän meni iberen birisini görýär. Men yşyk bolup dünýä geldim, şonuň üçin maňa ynanyp ynanýan her bir adam garaňkylykda galmasyn. Eger kimdir meniň sözlerimi eşitse we ynanmasa, men oňa höküm etmerin. Sebäbi men dünýä höküm etmek üçin däl, eýsem dünýäni halas etmek üçin geldim. Meni ret edýän we meniň sözlerimi kabul etmeýän, onuň höküm edýäni bar; men aýdan söz, ol soňky günde ony höküm eder; sebäbi men öz-özümden gürlemedim, ýöne meni iberen Ata özi maňa buýruk berdi näme diýmeli we näme gürlemeli; we men bilýärin onuň buýrugy ebedi durmuşdyr. Şonuň üçin men gürleýän zatlar, Atam maňa aýdyşy ýaly, şeýle

gürleýärin.

13

Pasha baýramyndan öň Isa öz sagadynyň gelendigi, bu dünýäden Atanyň ýanyna geçmeli wagtynyň gelendigi bilip, dünýäde öz adamlaryny söýüp, olary soňuna çenli söýdi. Nahar bolanda, şeýtan eýýäm Simonuň ogly Iskarýot Ýahudanyň ýüregine ony dönüklik etmek üçin salypdy, Isa bilýärdi Atanyň ähli zatlary onuň ellerine berendigini we Hudaýdan çykandygyny we Hudaýa gidýändigini, nahardan turdy we eşiklerini çykardy we polotensa alyp, özüni guşaklady. Soňra çüýşä suw taşlady we şägirtleriň aýaklaryny ýuwmaga başlady we guşak bolan polotensa bilen süpürdi. Şonuň üçin Simona Petrona gelýär we ol oňa aýdýar: Rebbe, sen meniň aýaklarymy ýuwýaňmy? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Men edýän zadymy sen häzir bilmeýärsiň, ýöne soň bilersiň. Petrus oňa aýdýar: sen meniň aýaklarymy asla ýuwmaýarsyň. Isa oňa jogap berdi: Eger men seni ýuwmasam, meniň bilen paýyň ýok. Simeon Piter oňa aýdýar: Rebbe, diňe aýaklarymy däl, eýsem ellerimi hem kellämi hem ýuw. Isa oňa aýdýar: Ýuwulan adama diňe aýaklaryny ýuwmak zerur däl, ol tutuşlygyna arassadyr. Siz hem arassasyňyz, ýöne hemmäňiz däl. Ol ony dönüklik edýäni bilýärdi, şonuň üçin aýtdy: Siziň hemmäňiz arassa däl. Haçan ol olaryň aýaklaryny ýuwup, eşiklerini alyp, yzyna ýatyp, ýene-de olara aýdanda: Bilýärsiňizmi, men size näme etdim? Siz meni Mugallym we Reb diýip çagyrýarsyňyz we dogry aýdýarsyňyz,

sebäbi men şeýle. Eger şonuň üçin men siziň aýaklaryňyzy ýuwdum, Reb we Mugallym bolup, siz hem biri-biriňiziň aýaklaryny ýuwmaga borçly. Men size mysal berdim, şonuň üçin men size nähili etdim bolsa, siz hem şeýle ediň; hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, gul öz hojaýynyndan uly däl, we-de resul ony iberen adamdan uly däl. Eger şulary bilýän bolsaňyz, olary ýerine ýetirseňiz bagtly. Men siziň hemmäňiz hakda aýtmaýaryn; men kimleri saýlandygymy bilýärin; ýöne ýazgy ýerine ýetmegi üçin, meniň bilen çörek iýýän öz dabanyny meniň üstüme galdyrdy. Men size häzirden bolup geçmezden öň aýdýaryn, şonuň üçin haçan bolup geçse, meniň Men bolandygyna ynanasyňyz. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger men kimdir birini ibersem, ony kabul edýän meni kabul edýär; meni kabul edýän bolsa, meni iberen Atany kabul edýär. Bu zatlary aýdan Isa ruh bilen biynjalyk boldy we şaýatlyk edip aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, siziň içiňizden biri meni dönüklik eder. Şägirtler biri-birine seredip, onuň kim hakda aýdýandygyny bilmän geçdiler. Onuň şägirtleriniň birisi Isanyň gösünde ýatyp ýatyrdy, ony Isa söýýärdi; şonuň üçin Simun Pýotr oňa yşarat etdi soramak üçin ol barada aýdýanynyň kim bolup biljekdigini. Şol bir Isanyň döşüne düşüp, oňa aýdýar: Rebbe, ol kim? Isa jogap berýär: Şol adam, men çörek bölegini batyrandan soň bererin. We çörek bölegini batyrandan soň, Simonyň ogly Ýahuda Iskarýota berýär. We çörek bölejiginden soň, şonda Şeýtan onuň içine girdi. Isa şonuň üçin oňa diýýär: Sen edýän zadyňy has çalt et. Emma stoluň başynda oturanlardan hiç kim onuň näme üçin oňa şeýle diýendigini bilmedi; käbirleri, Ýahýa pul gapyny saklaýandygy

sebäpli, Isanyň oňa baýrama üçin biziň zerur zatlarymyzy satyn al diýip ýa-da garyplara bir zat bermek üçin aýdýar diýip pikir etdiler. Ol lokmany alyp, derrew çykdy; gije boldy. Haçan ol çykandan soň, Isa aýdýar: Indi Adamyň Ogly şöhratlandyryldy we Hudaý Onuň içinde şöhratlandyryldy. Eger Hudaý onuň içinde şöhratlandyrylan bolsa, Hudaý hem ony öz içinde şöhratlandyrar we derrew ony şöhratlandyrar. Çagajyklarym, men heniz az wagt siziň bilen. Siz meni gözläp taparsyňyz, we men ýahudylara aýdyşym ýaly, men nirä gidýärin, siz gelip bilmersiňiz, we size häzir aýdýaryn. Täze buýruk berýärin size, biri-biriňizi söýüň, men sizi söýşüm ýaly, siziň hem biri-biriňizi söýmekligiňiz üçin. Munuň bilen ähliler siziň meniň şägirtlerimdikäňizi bilerler, eger biri-biriňizi söýseňiz. Simun Petrus oňa diýýär: Rebbe, nirä barýaňyz? Isa oňa jogap berdi: Men nirä gidýärin, sen häzir meniň yzyndan gelip bilmersiň, ýöne soňra meniň yzyndan gelersiň. Petrus oňa diýýär: Rebbe, näme üçin men siziň yzyňyzdan häzir yzarlap bilmeýärin? Men öz janymy seniň üçin goýaryn. Isa oňa jogap berdi: Seniň ruhyňy meniň üçin goýarsyň? Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, horaz seslemänçä meni üç gezek inkär edersiň.

14

Ýüregiňiz tolgunsyn däl, Hudaýa ynanýarsyňyz we maňa hem ynanýarsyňyz. Meniň Atamyň öýünde köp otaglar bar; eger beýle bolmasa, men size aýdardym; men size ýer taýýarlamaga gidýärin; we eger men gidip, size ýer taýýarlasam, ýene gelerin

we sizi öz ýanyma aljaryn, şonuň üçin men nirede bolsam, siz hem şol ýerde bolarsyňyz. We nirede men gidýärin bilýärsiňiz we ýoly bilýärsiňiz. Tomas oňa diýýär: Rebbe, biz nirede barýandygyňy bilemizok, we ýoly nädip bilip bileris? Isa oňa şeýle diýdi: Men ýol, hakykat we durmuşdyryn. Hiç kim Atanyň ýanyna meniň üstümden başga gelip bilmez. Eger siz meni tanaýan bolsaňyz, meniň kakamy hem tanaýan bolardyňyz. Hem şu wagt bäri siz ony bilýärsiňiz we ony gördüňiz. Filip oňa aýdýar: Rebbe, bize Atany görkeziň, şonda bize ýeterlikdir. Isa oňa diýýär: şeýle köp wagt siziň bilen boldum, we sen meni tanamadiň, Filipmi? Meni gören Atany gördi; we nädip sen aýdýarsyň, bize Atany görkez? Sen ynanmaýarsyňmy men Atada we Ata mende bolýandygyna? Men size aýdýan sözlerimi öz-özümden aýtmaýaryn; ýöne mende galýan Atanyň özi şol işleri edýär. Ynanýň maňa, men Atanyň içinde we Ata meniň içimde. Eger-de bolmasa, şol işleriň özi sebäpli maňa ynanýň. Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, maňa ynanýan adam, men edýän işleri şol hem eder, we şulardan has ulusyny eder, sebäbi men Atamyň ýanyna gidýärin, we meniň adymda näme sorasaňyz, muny ederin, Ata Ogulda şöhratlandyrylsyn diýip. Eger siz meniň adymda bir zat sorasaňyz, men ony ederin. Eger siz meni söýseňiz, meniň buýruklarymny saklaň, we men Atadan soraryn we ol size başga bir kömekçi berer, ol siziň bilen ebedilik galsyn diýip, Hakykat Ruhy, ony dünýä alyp bilmeýär, sebäbi ony görmeýär we-de ony tanamaýar; emma siz ony tanaýarsyňyz, sebäbi ol siziň ýanyňyzda galýar we siziň içiňizde bolar. Men sizi ýetim goýmajak, men siziň ýanyňyza gelýärin. Heniz az wagt, we dünýä meni indi görmez, emma siz meni

görýärsiňiz, sebäbi men ýaşaýaryn we siz ýaşarsyňyz. Şol gün siz bilýärsiňiz, men Atamda, siz mende we men sizde. Meniň buýruklarym saklaýan we olary berjaý edýän, şol meni söýýändir; meni söýýän bolsa meniň Atam tarapyndan söýüler, we men hem ony söýerin we özümi oňa görkezerim. Ýahuda, Iskariot däl-de, oňa diýýär: Rebbe, näme boldy welin, sen özüňi bize görkezmek isleýärsiň, emma dünýä däl? Isa jogap berip, oňa aýtdy: Eger kim meni söýse, meniň sözümi saklar we Atam ony söýer we biz onuň ýanyna geleris we onuň ýanynda ýaşaýyş ederis. Meni söýmeýän adam meniň sözlerimi saklamaýar, we siziň eşidýän sözüňiz meniňki däl, eýsem meni iberen Atanyňky. Bu zatlary men size siziň ýanyňyzda galyp aýtdym; ýöne Kömekçi, Mukaddes Ruh, ony Atam meniň adymda iberer, ol size ähli zatlary öwreder we men size aýdan ähli zatlary size ýatladar. Parahatçylygy goýberýärin size, öz parahatçylygymy berýärin size; dünýäniň berşi ýaly däl, men berýärin size. Siziň ýüregiňiz bulaşmasyn we gorkmasyn hem. Siz eşitdiňiz men size aýtdym, men gidýärin we size gelýärin; eger siz meni söýseňiz, siz şatlanardyňyz sebäbi men aýtdym, men Atanyň ýanyna gidýärin; sebäbi meniň Atam menden uludyr; we häzir men size aýtdym bolmazdan öň, şonuň üçin haçan bolsa siz ynanyp bilersiňiz. Men indi siziň bilen köp zat gürlemerin; çünki dünýäniň hökümdary gelýär, we mende hiç zady ýok; ýöne dünýä meniň Atany söýýändigimi bilmegi üçin, we Ata maňa buýruşy ýaly, şeýle edýärin. Turň, bu ýerden gideliň.

15

Men hakyky üzüm çöpügidirin, we meniň Atam bagbandyr. Mende miwä bermeýän her bir şahany Ol aýyrýar we miwä berýän her bir şahany arassalaýar, şonuň üçin has köp miwä bersin. Siz eýýäm arassa, sebäbi men size aýdan sözüm üçin. Mende galyň, we men hem sizde. Nähili şaha öz-özünden miwe getirip bilmeýär, eger üzüm bagynda galmazsa, şeýle-de siz hem, eger mende galmasaňyz. Men üzüm tälimen, siz şahalarsyňyz. Mende galýan we men onda galýan, ol köp miwe getirýär, sebäbi mensiz siz hiç zat edip bilmeýärsiňiz. Eger kim mende galman, daşary şaha ýaly atyldy we guradyldy, we olary ýygnaýarlar we oda taşlaýarlar, we ýanýar. Eger siz mende galsaňyz we meniň sözlerim sizde galsa, näme isleseňiz soraň we ol size berer. Şu ýagdaýda Atam şöhratlandyryldy, şeýle welin siz köp miwe getirýärsiňiz we Maňa şägirt bolarsyňyz. Ata meni nähili söýen bolsa, men hem siziň söýdüm; meniň söýgümde galiň. Eger meniň buýruklarymny saklaýan bolsaňyz, meniň söýgümde galarsyňyz, şonuň ýaly-da men Atamyň buýruklaryny saklap, Onuň söýgüsinde galýaryn. Bu zatlary size şonuň üçin aýtdym, meniň şatlygym siziň içiňizde galsyn we siziň şatlygyňyz doly bolsun. Bu meniň buýrugym, şonuň üçin biri-biriňizi söýüň, men sizi söýen ýaly. Mundan uly söýgi hiç kimde ýok, ýagny adam öz janyny dostlary üçin goýmaly. Siz meniň dostlarym, eger men size buýurýan zatlarymy ýerine ýetirseňiz. Indi sizi gullar diýip aýtmaýaryn, sebäbi gul öz hojaýynynyň näme edýändigini bilenok, emma sizi dostlar diýip atlandyrdym, sebäbi Atamdan eşiden ähli zatlary size mälim etdim. Siz meni saýlamadyňyz, ýöne men sizi saýladym we sizi şonuň üçin goýdum welin, siz gidip miwe getiresiňiz we siziň miweňiz

galsyn, şonuň üçin welin, Atadan meniň adymda näme sorasaňyz, ol size berer. Bu zatlary size buýurýaryn, biri-biriňizi söýmekligiňiz üçin. Eger dünýä sizden ýigrenýän bolsa, biliň welin, ol sizden öň menden ýigrenipdir. Eger siz dünýäden bolsaňyz, dünýä öz özüni söýerdi, ýöne siz dünýäden dälsiňiz, emma men sizi dünýäden saýladym, şonuň üçin dünýä sizden ýigrenýär. Men size aýdan sözümi ýadyňyzda saklaň: gul öz hojasyndan uly däldir. Eger meni kowdular, siziň hem kowjaklar; eger meniň sözümi sakładylar, siziňkini hem saklajaklar. Emma bu zatlaryň hemmesini size meniň adym sebäpli ederler, sebäbi meni göndereni bilmeýärler. Eger men gelmedim we olara gürlemedim bolsa, günäleri ýokdy, ýöne indi olaryň günäleri üçin bahanalary ýok. Meni ýigrenýän, meniň Kakamy hem ýigrenýär. Eger men olaryň arasynda hiç kimiň etmedik işlerini etmedik bolsam, olaryň günäsi bolmazdy, ýöne indi olar gördüler we meni hem, Atamy hem ýigrenip ýörler. Emma şonuň üçin olaryň kanunynda ýazylan söz tamamlansyn, sebäbi olar meni mugt ýigrendi. Men size Atadan iberjek Kömekçini, ýagny Atadan çykýan Hakykat Ruhuny haçan ibersem, ol meniň hakymda şaýatlyk eder; we siz hem şaýatlyk edýärsiňiz, sebäbi siz başdan bäri meniň bilen bolduňyz.

16

Bu zatlary size şonuň üçin gürledim, renjidilmeýäsiňiz. Sizi kowulanlar edýärler, ýöne şeýle sagat gelýär welin, her bir sizi öldüren adam Hudaýa gulluk hödürleýär öýdýär. Olar bu zatlary

ederler, sebäbi olar Atany hem meni bilmediler. Ýöne men size bu zatlary gürledim, şonuň üçin wagt gelende, olary ýatlaýarsyňyz, sebäbi men size aýtdym. Bu zatlary size başdan aýtmadym, sebäbi siziň bilen boldum. Indi bolsa men meni iberen adama gidýärin, we siziň hiç biriňiz menden nirede gidýärsiň diýip soramaýar, ýöne men size şu zatlary aýdandygym üçin, hasrat siziň ýüregiňizi doldurdy. Emma men size hakykaты aýdýaryn: meniň gitmegim size peýdalydyr. Eger men gitmeýän bolsam, Ýardemçi size gelmez; eger men gitsem bolsa, men ony size ibererim; we gelip, ol dünýäni günä barada we dogrulyk barada we höküm barada ýazgarar. Günä barada, sebäbi olar maňa ynanmaýarlar; dogrulyk barada bolsa, sebäbi men Atamyň ýanyna gidýärin we siz meni indi görmeýärsiňiz; höküm barada bolsa, sebäbi bu dünýäniň hökümdary höküm edildi. Heniz size aýtjak köp zatlarym bar, ýöne siz häzir olary göterip bilmeýärsiňiz. Ýöne haçan ol Hakykat Ruhy gelse, siziň ähli hakykata ýolbaşçylyk eder, sebäbi ol öz-özünden gürlemez, ýöne näçe eşitse, şony gürler we geljek zatlary size jar eder. Ol meni şöhratlandyrar, sebäbi meniňkiden alar we size jar eder. Atanyň bar zatlarynyň hemmesi meniňkidir, şonuň üçin men onuň menden alyp, size yglan etjekdigini aýtdym. Kiçi wagtdan soň siz meni görmeýärsiňiz, we ýene kiçi wagtdan soň meni görersiňiz, sebäbi men Atanyň ýanyna gidýärin. Onuň şägirtlerinden käbirleri biri-birine aýtdylar: Ol bize aýdýan bu söz näme: Az wagtdan meni görmeýärsiňiz, ýene az wagtdan meni görersiňiz we Men Atanyň ýanyna gidýärin? Şonuň üçin aýdýardylar: ol aýdýan kiçijik diýýän zady näme? Biz onuň näme gürleýändigini bilmeýäris. Isa olaryň özünden soramak

isleýändiklerini bildi we olara aýtdy: Meniň Az wagtdan soň meni görmezsiňiz, ýene az wagtdan soň meni görersiňiz diýendigim hakda biri-biriňizden soraýarsyňyzmy? Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, siz aglar we ýas tutar, ýöne dünýä şatlanar; siz gynanjyňyz bolar, ýöne siziň gynanjyňyz şatlyk bolar; aýal doguranda gynanjy bar, sebäbi onuň wagty geldi; ýöne çagany dogurandan soň indi ejiri ýatlamaz şatlygyň üçin, sebäbi adam dünýä doguldy. Siz şonuň üçin häzir hakykatdanam gamgyn, ýöne ýene görerin sizi we siziň ýüregiňiz şatlanar, we siziň şatlygyňyzy hiç kim siziň eliňizden alyp bilmez. Şol günde menden hiç zat soramarsyňyz, hakykatdanam hakykatdanam size aýdýaryn: näçe zat Atadan meniň adymda sorasaňyz, Ol size berer. Şu wagta çenli siz meniň adymda hiç zat soramadyňyz; soraň we alarsyňyz, şonuň üçin siziň şatlygyňyz doly bolsun. Bu zatlary size meseller bilen aýtdym, ýöne şeýle sagat gelýär welin, indi size meseller bilen gürlemerin, eýsem Atanyň hakynda size aç-açan habar bererin. Şol günde meniň adymda sorarsiňiz; we size aýtmaýaryn men Atadan siziň hakda sorajakdygyny; sebäbi özi Ata sizi söýýär, sebäbi siz meni söýdüňiz, we ynandiňiz men Hudaýdan çykdym. Men Atanyň ýanyndan çykdym we dünýä geldim, ýene dünýäni terk edýärin we Atanyň ýanyna barýaryn. Onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Gör, indi açyk gürleýärsiň we hiç hili nakyl aýtmaýarsyň. Indi biz bilýäris sen ähli zady bilýärsiň we senden kimdir birиniň soramagy üçin zerurlygyň ýokdur. Munuň bilen biz ynanýarys sen Hudaýdan çykdyň diýip. Isa olara jogap berdi: Häzir ynanýarsyňyzmy? Ine, wagt gelýär, we häzir geldi, her biriňiz öz ýeriňize dargaýarsyňyz we meni ýeke goýarsyňyz; we

men ýeke däl, sebäbi Atam meniň bilen. Bu zatlary size gürledim, mende parahatçylyga eýe bolmagyňyz üçin. Dünýäde siziň kynçylygyňyz bolar; ýöne göwün ediniň, men dünýäni ýeňdim.

17

Şu zatlary Isa gürlädi, we onuň gözlerini asmana götärdi we aýtdy: Kaka, sagat geldi; seniň ogluňy şöhratlandyr, şonuň üçin seniň ogluň hem seni şöhratlandyrsyn, şeýle sen oňa ähli etiň üstünden ygtyýar berdigiň ýaly, şonuň üçin sen oňa beren ähli zadyň ol olara ebedi durmuş berer. Bu bolsa ebedi durmuşdyr, olar seni ýeke-täk hakyky Hudaýy we seniň iberen Isa Mesihiňi bilsinler. Men seni ýer üstünde şöhratlandyrdym, sen maňa beren işimi tamamladym; we indi sen meni şöhratlandyr, Kaka, öz ýanyňda şol şöhrat bilen, dünýä bolmazdan öň seniň ýanyňda meniň bolan şöhratym bilen. Men Seniň adyňy dünýäden maňa beren adamlara mälim etdim. Olar seniňkidi we sen olary maňa berdiň, we olar seniň sözüňi sakladylar. Indi olar bildiler ki, ähli zatlar näçe sen maňa berdiň, senden bolýar; çünki sözleri haýsyny sen maňa berdiň, men olara berdim, we olar özi aldylar, we hakykatdan bildiler ki, men senden çykdym, we olar ynanýardylar ki, sen meni iberdiň. Men olar hakda soraýaryn; dünýä hakda soraýan däl, ýöne maňa beren adamlaryň hakda, sebäbi olar seňkiler, we meniň ähli zadym seňki, we seňki zatlaryň meniňki, we men olarda şöhratlandym. Men indi dünýäde däl, we bular dünýäde, we men saňa gelýärin.

Mukaddes Kaka, olary öz adyňda sakla, sen maňa beren adyňda, olar biziň ýaly bir bolsunlar diýip. Men olar bilen dünýäde bolanda, men olary seniň adyňda sakładym; seniň maňa berenleriňi goradym, we olardan hiç biri ýok bolmady, diňe heläkçiligiň ogly bolmady, ýazgynyň ýerine ýetmegi üçin. Indi emma saňa tarap gelýärin we bu zatlary dünýäde gürleýärin, şonuň üçin olar meniň şatlygymy özlerinde doly eýelesinler. Men olara seniň sözüňi berdim we dünýä olary ýigrendi, sebäbi olar dünýäden däldir, men dünýäden däl ýaly. Men soramaýaryn olary dünýäden alyp gitmegiňi, ýöne olary ýamanlykdan saklamaňy soraýaryn. Olar dünýäden däl, men hem dünýäden däl bolşum ýaly. Olary öz hakykatyňda mukaddesle, seniň sözüň hakykatdyr. Sen meni dünýä iberen ýaly, men hem olary dünýä iberdim. Olar üçin men özümi mukaddaslaşdyrýaryn, şonuň üçin olar hem hakykatda mukaddaslaşdyrylan bolsunlar. Men diňe şular hakda soramaýaryn, ýöne olaryň sözi arkaly maňa ynanýanlaryň hem hakda soraýaryn, ähli bir bolsunlar diýip, sen Kaka mende we men sende bolşyň ýaly, olar hem bizde bir bolsunlar diýip, dünýä seniň meni ibereniňe ynansyn diýip. Men saňa beren şöhratyňy olara berdim, olar bir bolsunlar diýip, biz bir bolşumyz ýaly, men olarda we sen mende, olar birlige kämilleşdirilsinler diýip, we dünýä bilsin diýip, sen meni iberdüň we olary söýdüň, meni söýdügiň ýaly. Kaka, sen maňa berenleriň, men isleýärin, men nirede bolsam, olar hem meniň bilen bolsunlar, şonuň üçin meniň şöhratymi görsünler, sen maňa beren şöhratymi, sebäbi sen meni dünýäniň döredilmeginden öň söýdiň. Adalatly Kaka, dünýä seni tanamaýar, emma men seni tanapdym, we bular bildiler sen

meni iberdiň diýip; we men olara seniň adyňy bildirdim we bildirerin, şonuň üçin söýgi, sen meni söýän söýgi, olarda bolsun, we men hem olarda.

18

Şulary aýdandan soň, Isa öz şägirtleri bilen Kedron seliniň aňyrsyna çykdy, ol ýerde bir bag bardy, ol baga özi we şägirtleri girdiler. Ýahuda, ony tabşyrýan adam, ol ýeri bilýärdi, sebäbi Isa köplenç şägirtleri bilen ol ýerde ýygnalýardy. Şonuň üçin Ýahuda kohortany we baş ruhanylardan hem-de Farisaýlardan kömekçileri alyp, meşeller, çyralar we ýaraglar bilen ol ýere gelýär. Isa öz üstüne gelýän ähli zatlary bilip, çykyp, olara aýtdy: Kimi gözleýärsiňiz? Olar oňa jogap berdiler: Nazaretli Isa. Isa olara aýdýar: Men şol. Ýahuda, ony tabşyrýan, hem olaryň bilen durdy. Şonuň üçin olara Men şol diýende, olar yza çekildiler we ýere ýykdylar. Ýene-de şonuň üçin olary sorady: kimi gözleýärsiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Nazaretli Isany. Isa jogap berdi: Men size aýtdym ki, men şol. Eger şonuň üçin meni gözleýärsiňiz, bulary gitmäge goýberiň; şol söz ýerine ýetirilsin diýip, ol aýtdy: Sen maňa berenleriň arasyndan men hiç birini ýitirmedim. Şonuň üçin Simun Piter gylyjy bar bolup, ony çekdi we ýokary ruhanynyň guluny urdy we onuň sag gulagyny kesip aldy; gulnyň ady bolsa Malhus idi. Isa Petre şeýle diýdi: gylyçy guburyň içine sal, atam maňa beren käsäni içmänmi? Şonuň üçin goşun bölümi we müň başy we ýahudylaryň gullukçylary Isany tutdular we ony bagladylar, we ony ilki bilen Hannanyň

ýanyna alyp gitdiler; sebäbi ol Kaýafanyň gaýyn atasydyr, ol bolsa şol ýylyň uly ruhanysy edi. Kaýafa bolsa, ýahudylara bir adamyň halk üçin ýok bolmagynyň peýdaly boljakdygyny maslahat beren adamdy. Ysanyň yzyndan Simun Petrus we beýleki şägirt barýardy. Şol şägirt bolsa ýokary ruhanynyň tanaýany, we Isanyň bilen bile ýokary ruhanynyň howlusyna girdi; Piter bolsa daşarda gapynyň ýanynda durdy. Şonuň üçin beýleki şägirt, kim baş ruhanynyň tanalydy, daşary çykdy we gapyçy aýala aýtdy we Pýetrusy içeri getirdi. Şonuň üçin gapyçy gyzjagazyna Petre diýýär: Sen hem şu adamyň şägirtlerinden däl? Ol adam diýýär: men däl. Gullar we kömekçiler kömür odyny ýasap durupdylar, sebäbi sowuk eken we özlerini ýyladypdylar, Petrus hem olaryň bilen durdy we özüni ýyladypdy. Baş ruhany Isany onuň şägirtleri we öwredişi barada sorady. Isa oňa jogap berdi: Men dünýä bilen açyklyk bilen gürledim, men hemişe ýygnanyşyk jaýynda we ybadathanada öwretdim, nirede ýewreýler hemişe ýygnanyşýarlar, we men gizlinlikde hiç zat gürlemedim. Näme menden soraýarsyň? Eşiden adamlardan men olara näme gürländigimi soraň; seret, bular meniň aýdan zatlarmy bilýärler. Şular ýöne, onuň aýdanyndan soň, kömekçilerden biri durup, Isä urgy berdi we aýtdy: Baş ruhanynyň öňünde şeýle jogap berýärsiňmi? Isa oňa jogap berdi: Eger erbet gürledim bolsa, erbetlik barada şaýatlyk et; eger gowy gürledim bolsa, näme üçin meni urýarsyň? Anna ony bagly ýagdaýda ýokary ruhany Kaýafa tarap iberdi. Symon Piter durup durdy we ýylanýardy. Şonuň üçin oňa aýtdylar: Sen hem onuň şägirtlerinden dälmiň? Şonuň üçin ol inkär etdi we aýtdy: Men däl. Baş ruhanynyň gullaryndan biri, Petrusynň

gulagyny kesen adamyň garyndaşy bolup, diýýär: Men seni bagda onuň bilen görmedimmi? Piter ýene-de inkär etdi we derrew horoz öwüşdi. Şonuň üçin Isany Kaýafadan pretoriýa alyp barýarlar, irdi, emma olar özi pretoriýa girmediler, hapalanmazlyk üçin, ýöne Pasha baýramyny iýmek üçin. Şonuň üçin Pilat olara tarap çykdy we aýtdy: Bu adama garşy haýsy aýyplamany getirýärsiňiz? Olar jogap berip, oňa aýtdylar: Eger bu erbet iş ediji bolmasa, biz ony saňa tabşyrmazdyk. Şonuň üçin Pilat olara aýtdy: Ony özüňiz alyň we özüňiziň kanunyňyza görä ony höküm ediň. Şonuň üçin ýahudylar oňa aýtdylar: bize hiç kimi öldürmek rugsat däl; Isanyň aýdan sözi ýerine ýetilsin diýip, ol haýsy ölüm bilen ölmeli bolandygyny görkezýän aýdypdy. Pilat şonuň üçin pretoriýa ýene-de girdi we Isany çagyrdy-da, oňa aýtdy: Sen ýahudylaryň patyşasymy? Isa oňa jogap berdi: Sen muny öz-özüňden aýdýaňmy ýa beýlekiler saňa meniň hakynda aýtdylarmy? Pilat jogap berdi: Men ýahudy däl-ä? Seniň milletiň we ýokary ruhanylar seni maňa tabşyrdylar; sen näme etdiň? Isa jogap berdi: Meniň patyşalygym bu dünýäden däl. Eger meniň patyşalygym bu dünýäden bolsady, meniň kömekçilerim söweşerdiler, şonuň üçin men ýahudylara tabşyrylmarzdym. Indi bolsa meniň patyşalygym şu ýerden däl. Pilat oňa aýtdy: Onda sen patyşamy? Isa jogap berdi: Sen meniň patyşadygyny aýdýarsyň. Men şu maksat üçin doguldym we şu maksat üçin dünýä geldim, hakykatlyk barada şaýatlyk etmek üçin. Hakykatdan bolan her bir adam meniň sesimi eşidýär. Pilat oňa diýýär: hakykat näme? We muny aýdyp, ýene-de ýahudylara çykdy we olara aýdýar: men onuň içinde hiç bir sebäp tapmaýaryn, ýöne siziň üçin bir däp bar, Pasha

baýramynda size birini boşatmaly, şonuň üçin siz isleýärsiňizmi size ýahudylaryň şasyny boşatmagy? Şonuň üçin olar ählisi ýene-de gygyrdylar we aýdýardylar: Bu däl, ýöne Barabany. Ýöne Barabbas garakçydy.

19

Şonda Pilat Isany alyp, gamçylady. We esgerleri tikanlardan täç dokap, onuň kellesine goýdular we gyrmyzy eşik onuň üstüne geýdirdiler we aýdýardylar: Şatlyk, Ýewreýleriň şasy, we oňa urgy uryýardylar. Pilat şonuň üçin ýene daşary çykdy we olara aýtdy: Görüň, men ony size daşary getiryärin, şonuň üçin bileýsiňiz welin onda hiç bir günä tapmadym. Şonuň üçin Isa daşary çykdy, tikelli täç we gyrmyzy eşik geýip, we olara aýdýar: serediň, şu adam. Şonuň üçin baş ruhanylar we gullukçylar ony görenlerinde, gygyrýp aýtdylar: Ony haça çüň, ony haça çüň. Pilat olara aýdýar: Ony özüňiz alyň we çarmyha çüýüň, sebäbi men onda sebäp tapmaýaryn. Ýewreýler oňa jogap berdiler: Biziň kanunamyz bar we biziň kanunamyza görä ol ölmeli, sebäbi özüni Hudaýyň Ogly etdi. Şonuň üçin Pilat bu sözi eşidende, has gorkdy we ýene pretoriuma girdi we Isanyň ýanyna diýdi: Sen niräden? Ýöne Isa oňa jogap bermedi. Şonuň üçin Pilat oňa diýýär: sen maňa gürlemýäň öýdýäňmi? Bilmeýärsiňmi, meniň seni haça çükmäge ygtyýarym bar we seni boşatmaga-da ygtyýarym bar? Isa jogap berdi: Seniň meniň boýunça hiç hili ygtyýaryň ýokdy, eger ol saňa ýokardan berilmedik bolsa. Şonuň üçin meni saňa tabşyrýan adamyň has

uly günäsi bar. Şondan soň Pilat ony boşatmagy gözledi; ýöne ýahudylar gygyryp aýtdylar: eger şuny boşatsaň, sen Sezaryň dosty dälsiň. Özüni patyşa edýän her bir adam Sezara garşy gürleýär. Şonuň üçin Pilat şu sözi eşidip, Isany daşary alyp çykdy we höküm kürsüsine oturdy, Daş bilen döşelen diýlip atlandyrylýan ýerde, ýewreýçe bolsa Gabbata. Pasha baýramynyň taýýarlyk güni, sagat alty ýaly. We ýewreýlere aýdýar: Görüň, siziň patyşaňyz. Olar bolsa gygyrdylar: Alyň, alyň, ony haça çüýüň! Pilat olara aýdýar: siziň patyşaňyzy haça çüküreýinmi? Baş ruhanylar jogap berdiler: Bizde patyşa ýok, diňe Sezar bar. Şonda ol ony olara gowşurdy, çüýlenmegi üçin. Olar Isany aldylar we alyp gitdiler; we öz haçyny göterip, Kelläniň ýeri diýlip atlandyrylýan ýere çykdy, ol ýewreýçe Golgofa diýilýär, ol ýerde ony haça çükdiler, we onuň bilen bilelikde beýleki ikisini bu tarapdan we bu tarapdan, ortada bolsa Isany. Pilat ady hem ýazdy we ony haçyň üstüne goýdy, onda bolsa şeýle ýazylandy: Nazaretli Isa, Ýewreýleriň Patyşasy. Şonuň üçin ýahudylaryň köpüsi bu ýazgynyň okady, sebäbi Isanyň haça çüýlen ýeri şähere ýakyndy we ol ýewreýçe, grekçe, latynça ýazylandy. Ýewreýleriň baş ruhanlary Pilata aýdýardylar: Ýewreýleriň patyşasy diýip ýazma, ýöne ol men ýewreýleriň patyşasy diýdi diýip ýaz. Pilat jogap berdi: Näme ýazdym, şony ýazdym. Şonuň üçin esgärler Isany haça çükenlerinde, onuň eşiklerini alyp, dört bölek etdiler, her bir esgäre bir bölek berdiler, we köýnegi hem aldylar. Emma köýnek tikişsizdi, ýokardan başlap tutuşlygyna dokalan. Şonuň üçin olar biri-birine aýtdylar: Ony ýyrtmalyň däl, ýöne onuň barada kimiň bolar diýip pürsat taşlalyň, ýazgy ýerine ýetiriler üçin, ol

ýazgy aýdýar: Olar meniň eşiklerimi öz aralarynda paýladylar, we meniň eşigime pürsat taşladylar. Esgerlär hakykatdanam şonuň üçin şu zatlary etdiler. Isa'nıň haçynyň ýanynda onuň ejesi we onuň ejesiniň aýal dogany, Klopanyň Meryemi we Magdalaly Meryem durdy. Jesus şonuň üçin enesini we özi söýýän duran şägirdini görüp, öz enesine aýdýar: Aýal, gör, seniň ogluň. Soň ol şägirde aýdýar: ine, seniň ejeň. We şol sagatdan şägirt ony öz öýüne aldy. Mundan soň Isa ähli zatlar eýýäm tamamlanandygyny bilip, ýazgy tamamlansyn diýip, aýdýar: Men susamdym. Gäp sirkä bilen doly ýatyrdy, olar bolsa gubkany sirkä bilen doldurdylar we züfa otuna dakdylar-da, onuň agzyna ýetirdiler. Haçan Isa sirkäni alanda, Tamamlandy diýdi we başyny eňkäýdip, ruhyny berdi. Şonuň üçin ýahudylar, bedenler şenbe gününde haçyň üstünde galmasyn diýip, sebäbi taýýarlyk güni boldy, çünki şol şenbe güni beýik gün boldy, Pilatdan olaryň aýaklarynyň döwülmegini we alnyp gidilmegini soradylar. Şonuň üçin esgerler geldiler, we birinjiniň aýaklaryny syndyrdylar we onuň bilen bilelikde çarmyha çakylanyň beýlekisiniň aýaklaryny syndyrdylar; ýöne Isanyň ýanyna gelende, ony eýýäm ölen görenlerinde, onuň aýaklaryny syndyrmadylar, emma esgerleriň biri naýza bilen onuň gapyrgasyny deşdi, we derrew gan we suw çykdy. Görenler şaýatlyk etdi, we onuň şaýatlygy dogry, we ol bilýär çünki dogry aýdýar, şonuň üçin siz hem ynanarsyňyz. Bu zatlar şonuň üçin bolup geçdi, ýazgy ýerine ýetsin diýip, onuň süňki döwülmez. Hem ýene başga ýazgy aýdýar: olar sanjy öldüren adamy görerler. Şu zatlardan soň Arimateýaly Ýusup Pilatdan sorag berdi, Isanyň şägirdi bolup, ýöne ýewreýleriň gorkusyndan

gizlenipdi, Isanyň bedenini alyp gitmek üçin; we Pilat rugsat berdi. Şonuň üçin ol geldi we Isanyň bedenini aldy. Nikodemos hem geldi, ol Isanyň ýanyna ilkinji gezek gije gelen, myrra bilen aloenyň garyşygyndan takmynan ýüz litra getirýärdi. Şonuň üçin olar Isanyň bedenini aldylar we ony ysly zatlar bilen mata parçalaryň içinde bagladylar, nähili ýahudylaryň jaýlamak däbi bar. Ýöne ol haça çüýlenen ýerinde bag bardy, we bagda täze kabir bardy, oňa entek hiç kim goýulmandyrdy; şonuň üçin ýahudylaryň taýýarlyk güni sebäpli, kabir ýakyn bolansoň, olar Isany şol ýere goýdular.

20

Şenbe günleriniň birinde Magdalaly Meryem irden, garaňkylyk heniz dowam edýärkä, mazara gelýär we daşyň mazaradan aýrylandygyny görýär. Şonuň üçin ylgaýar we Simona Petrona we Isanyň söýýän beýleki şägirdine gelýär, we olara aýdýar: Rebini mazardan göterdiler we ony nirede goýandyklaryny bilemzok. Şonuň üçin Piter we beýleki şägirt çykdylar we mazara gelýärdiler. Olar ikisi bilelikde ylgaýardylar, we beýleki şägirt Petrusdan has çalt öňe ylgady we mazara ilkinji geldi, we egilip seredip, mata ýaglyklaryň ýatandygyny görýär, ýöne ol içeri girmedi. Şonuň üçin Simun Petrus oňa eýerip gelýär we mazara girdi we ýatan mata örtükleri görýär, we onuň kellesiniň üstünde bolan ýüz mata, mata örtükler bilen ýatmady, ýöne aýratyn bir ýere oraldy. Şonda şonuň üçin beýleki şägirt, mazara birinji gelen, hem girdi, hem gördi, hem ynandy; sebäbi entek

ýazgyny bilmeýärdiler, onuň ölülerden dirilmeli diýip. Şonuň üçin şägirtler ýene öz öýlerine gitdiler. Mary bolsa mazaryň ýanynda daşarda aglap durdy. Şeýlelikde ol aglaýarka, mazara egildi we akda oturan iki perişdäni gördi, birisi Isanyň bedeniniň ýatan ýerinde başyna tarap, beýlekisi bolsa aýaklaryna tarap oturdy. Hem olar oňa aýdýarlar: aýal, näme aglaýarsyň? Olara aýdýar: Meniň Rebbimy alyp gitdiler we men ony nirede goýandyklaryny bilemok. Ol şulary aýdandan soň yza öwrüldi we Isanyň durandygyny görýär, ýöne onuň Isa bolandygyny bilmeýärdi. Isa oňa diýýär: aýal, näme üçin aglaýarsyň? Kimi gözleýärsiň? Ol aýal onuň bagban diýip pikir edip, oňa diýýär: jenabym, eger sen ony göterdüň bolsaň, maňa aýt nirede goýduň ony, we men hem ony alajak. Isa oňa diýýär: Merýem. Öwrülip, ol aýal oňa aýdýar: Rabbuni! (bu mugallym diýmekdir). Isa oňa şeýle diýýär: Maňa degme, sebäbi men entek Atamyň ýanyna çykmadym. Ýöne doganlarymyň ýanyna git we olara aýt: Men öz Atamyň we siziň Ataňyzyň, öz Hudaýymyň we siziň Hudaýyňyzyň ýanyna çykýaryn. Magdalaly Merýem şägirtlere Rebini görendigini habar berip gelýär we Reb oňa şulary aýtdy. Şol şenbe günleriniň biriniň agşamy bolansoň we ýahudylardan gorkup ýygnanan şägirtleriň bolan ýeriniň gapylary ýapylansoň, Isa geldi we ortada durdy we olara aýdýar: Size parahatçylyk. Hem muny aýdyp, ol olara ellerini hem öz gapdalyny görkezdi. Şonuň üçin şägirtler Rebbi görenlerinde şatlandylar. Şonuň üçin Isa olara ýene-de aýtdy: Parahatçylyk size. Nähili Kaka meni iberdi, men hem sizi iberýärin. Şeýdip, muny aýdyp, dem urdy we olara diýýär: Mukaddes Ruhy alyň; siz käbirleriň günälerini bagyşlasaňyz, olar olara bagyşlanar; siz

käbirleriňkini saklaýan bolsaňyz, olar saklanýar. Ýöne on iki şägirdiň birisi bolan, Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas, Isa gelende olaryň ýanynda däldi. Şonuň üçin beýleki şägirtler oňa aýdýardylar: Biz Rebbi gördük. Ol olara aýtdy: Eger men onuň ellerinde çüýleriň yzyny görmeýän bolsam, we öz barmagymy çüýleriň yzyna goýmasam, we öz elimi onuň gapdalyna goýmasam, men ynanmaryn. Sekiz günden soň ýene-de onuň şägirtleri içerde boldular we Tomas hem olar bilen boldy. Isa gelýär, gapylar ýapyk bolanda, we ortada durdy we aýtdy: parahatçylyk size. Soň Tomasa diýýär: Barmagyňy şu ýere getir we ellerimi gör, eliňi getir we gyramyň içine sal, ynanmaýan bolma, ýöne ynanýan bol. Tomas jogap berdi we oňa aýtdy: Meniň Rabbim we meniň Hudaýym. Isa oňa aýdýar: Sen meni gördüň, şonuň üçin ynandyň. Bagtly bolsun meni görmän ynanýanlar. Köp zatlar hakykatdanam şonuň üçin hem beýleki alamatlar etdi Isa öz şägirtleriniň öňünde, olar ýazylan däl bu kitapda; bu zatlar bolsa ýazylypdyr şonuň üçin ynanasyz Isa Mesihdir Hudaýyň ogly diýip, hem şonuň üçin ynanýanlar durmuşa eýe bolasyz onuň adynda.

21

Bu wakalardan soň Isa Tiberiadyň deňziniň boýunda öz şägirtlerine ýene-de özüni görkezdi, şeýlelikde görkezdi. Şaýon Piter, Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas, Galileýanyň Kana şäherinden bolan Natanael, Zebediýanyň ogullary we onuň beýleki iki şägirdi bilelikde boldular. Simun Petrus olara aýdýar:

Men balyk tutmaga gidýärin. Olar oňa aýdýarlar: Biz hem seniň bilen gelýäris. Olar çykdylar we derrew gämä girdiler, we şol gijede hiç zat tutmadylar. Irden eýýäm bolan wagty, Isa kenarda durdy, ýöne şägirtler onuň Isa bolandygyny bilmediler. Isa şonuň üçin olara diýýär: çagalar, siziň iýjek zadyňyz barmy? Olar oňa jogap berdiler: ýok. Ol bolsa olara aýtdy: Gäminiň sag tarapyna toryny taşlaň, we taparsyňyz. Şonuň üçin olar taşladylar, we balyklaryň köplügi sebäpli ony çekmäge indi ukyply bolmadylar. Şonuň üçin ol şägirt, kimi Isa söýýärdi, Petere aýdýar: Ol Rebbidir. Şonuň üçin Simun Piter Rebbiň ol diýip eşidende, daşky eşigini guşakdy, çünki ol ýalaňaçdy, we özüni deňze oklady. Beýleki şägirtler bolsa gämijik bilen geldiler, çünki olar ýerden uzakda däldi, ýöne iki ýüz tirsek töweregi uzaklykda, balyklaryň toryny süýräp. Şeýlelikde, olar ýere çykanda, ýatýan kömür odyny we onuň üstünde goýlan balygy we çöregi görýärler. Isa olara aýdýar: Häzir tutduňyz balyklaryňyzdan getiriň. Simon Petrus ýokary çykdy we tory ýere çekdi, uly balyklaryň ýüz elli üçüsi bilen doly, we şeýle köp bolsa-da, tor ýyrtylmady. Isa olara aýdýar: Geliň, ertirlik naharyny iýiň. Ýöne şägirtleriň hiç biri oňa Sen kim? diýip soramaga batyn etmedi, sebäbi olar Onuň Reb bolandygyny bilýärdiler. Şonuň üçin Isa gelýär we çöregi alýar we olara berýär, balygy hem şeýle berýär. Bu eýýäm üçünji gezek Isa öz şägirtlerine ölülerden dirilip, ýüze çykdy. Haçan şonuň üçin olar ertirlik naharyny iýdiler, Isa Simun Petre aýdýar: Simun, Ýunanyň ogly, sen meni bulardan has köp söýýärsiňmi? Ol oňa aýdýar: Hawa, Rebbe, sen bilýärsiň men seni söýýärin. Oňa diýýär: Meniň guzylarmy iýmitlendiriň. Ol oňa ýene ikinji gezek

diýýär: Simun, Ýunanyň ogly, sen meni söýýärmiň? Ol oňa diýýär: hawa, Rebbe, sen bilýärsiň men seni söýýärin. Oňa diýýär: Meniň goýunlarymy bakgyn. Ol oňa üçünji gezek diýýär: Simun, Ýunanyň ogly, sen meni söýýärsiňmi? Petrus gynandyryldy, sebäbi oňa üçünji gezek aýtdy: Sen meni söýýärsiňmi? we oňa aýtdy: Rebbe, sen ähli zatlary bilýärsiň, sen bilýärsiň men seni söýýärin diýip. Isa oňa diýýär: Meniň goýunlarymy iýmitlendiriň. Hakykatdanam, hakykatdanam aýdýaryn saňa: sen ýaş wagtyň özüňi guşadyň we islän ýeriňe ýördiň, ýöne garrasaň, elleriňi uzadarsyng we başga biri seni guşar we islemän ýeriňe eltär. Ol muny aýtdy, haýsy ölüm bilen Hudaýy şöhratlandyrjakdygyny görkezýärdi. We muny aýdyp, oňa diýýär: Meniň yzyndan ýör. Piter yza öwrülip, Isanyň söýýän şägirdiniň yzyna gelýändigini görýär, ol hem nahar wagtynda Onuň döşüne ýaslanypdy we Reb, seni dönükleýän kim? diýipdi. Şuny göreninde, Petros Isä aýdýar: Rebbe, şu bolsa näme? Isa oňa diýýär: eger men onuň men gelinçäm çenli galmagyny islesem, bu saňa näme? Sen meniň yzyndan gel. Şonuň üçin doganlaryň arasynda şol şägirdiň ölmeýändigini aýdýan bu söz ýaýrady, emma Isa oňa ölmeýär diýip aýtmady, ýöne Eger men gelýänçäm onuň galmagyny islesem, saňa näme? diýdi. Bu, şu zatlar barada şaýatlyk edýän we bulary ýazan şägirtdir, we biz onuň şaýatlygynyň dogrudygyny bilýäris. Ýöne bar hem beýleki köp zatlar, näçe Isa etdi, olar eger birden-bir ýazylsa, hatda men pikir edýärin dünýäniň özi-de sigemez ýazylýan kitaplary. Amin.

Ýakubyň haty

1

Ýakup, Hudaýyň we Reb Isa Mesihiň guly, dargadyşda bolan on iki taýpa salam ýollaýar. Ähli şatlyk hasaplaň, meniň doganlarym, haçan dürli synaglara düşseňiz, bilip, siziň ymaňyzyň synagy çydamlylygy öndürýär; emma çydamlylyk kämil işe eýe bolsun, şonuň üçin kämil we doly bolarsyňyz, hiç zatda kem bolman. Eger siziň birsiňizde paýhaslygyň ýetmezçiligi bar bolsa, goý ol berýän Hudaýdan sorasyn, ol hemmä ýönekeý berýär we käýemok, we oňa berler; ýöne goý ol ynançda sorasyn, hiç zat bilen şübhelenmesin; sebäbi şübhelenýän adam ýel bilen sürülýän we aýlanýan deňziň tolkunyna meňzeýär. Çünki şol adam Rebden bir zat aljakdygyny pikir etmesin. Iki akylly adam durnuksyz, öz ähli ýollarynda. Ýöne kiçigöwünli dogan öz belentliginde buýsansyn, ýöne baý öz pesliginde, sebäbi ol ot gülüniň ýaly geçip gider. Sebäbi gün ýakyjy yssylyk bilen ýokary çykdy we otlary guratdy, we onuň güli düşdi, we onuň ýüzüniň gözelligini ýitirdi. Şeýlelikde-de baý öz ýollarynda solup gider. Bagtly adam kim synag çekýär; sebäbi

tassyklanan bolup, Rebbiň oňa söýýänlere wada beren ýaşaýyşyň täjini alar. Hiç kim synanylanda Men Hudaýdan synanyaryn diýip aýtmasyn; sebäbi Hudaý ýamanlyklar bilen synanyp bilinmeýär, emma Ol özi hiç kimi synamaýar. Her bir adam öz isleginiň tarapyndan çekilip we aldanyp synalýar; soňra isleg göwreli bolup, günä doguryýar, günä bolsa doly ýerine ýetirilip, ölümi getirýär. Aldanmaň, meniň söýgüli doganlaryň; ähli gowy bergi we ähli kämil sowgat ýokary tarapdan inýär, yşyklaryň Kakasynyň ýanyndan, Onuň ýanynda hiç hili üýtgeşme ýa-da öwrülişiň kölgesi ýok. O isläp, bizi hakykat sözi bilen dünýä inderdi, biziň onuň ýaradylan zatlaryndan belli bir ilkinji miwesi bolmagymyz üçin. Şonuň üçin, meniň söýgüli doganlarym, her adam eşitmäge çalt bolsun, gürlemäge haýal bolsun, gazaba haýal bolsun; sebäbi adamyň gazaby Hudaýyň dogruçyllygyny öndürmeýär. Şonuň üçin ähli hapalygy we erbetligiň köplügini taşlap, siziň janlaryňyzy halas edip bilýän dogdançylykly sözi mylaýymlyk bilen kabul ediň. Boluň sözüň ýerine ýetirijileri, diňe diňleýjiler däl, özüňizi aldamaň. Sebäbi eger kimdir biri sözüň diňleýjisi bolsa we ýerine ýetiriji däl bolsa, bu adam aýnada öz tebigy ýüzüne syn edýän adama meňzeýär; sebäbi ol özüne syn etdi we gitdi, we derrew haýsy ýaly bolandygyny unutdy. Emma kämil kanuna, azatlyk kanunyna egilip seredip we oňa galyp duran adam ýatdan çykaryş diňleýjisi däl-de, eýsem işiň ýerine ýetirijisi bolup, şol adam öz edýän işinde bagtly bolar. Eger kimdir biri siziň araňyzda dindardyr öýdýän bolsa, öz dilini tiziňlemän, ýöne öz ýüregini aldaýan bolsa, şonuň dini biderekdir. Arassa we hapalanmadyk din Hudaýyň we Atanyň ýanynda şu bolýar:

ýetimleri we dul aýallary olaryň kynçylygynda görmek, özüni dünýäden tegmişsiz saklamak.

2

Doganlarym, biziň şöhratly Rebimiz Isa Mesihiň ynanyna tarapdarlyk bilen eýe bolmaň. Eger siziň ýygnanyşyňyza altyn ýüzükli adam parlak eşikde girýän bolsa, we garyp hem hapa eşikde girýän bolsa, we siz parlak eşigi geýýän adama seredýän bolsaňyz we oňa aýdýan bolsaňyz, sen şu ýerde gowy otur, we garyba aýdýan bolsaňyz, sen şol ýerde dur ýa-da şu ýerde meniň aýak tagtymyň aşagynda otur, we siz öz içiňizde tapawutlandyrmadyňyzmy we erbet pikirleriň kazylary bolduňyzmy? Eşidiň, meniň söýgüli doganlarym. Hudaý dünýäniň garyplary saýlamadymy, imanda baý we Patyşalygyň mirasyçylary, ol wada berdi ony söýýänlere? Siz bolsa garyby kemsitdiňiz. Baýlar siziň üstüňizden zulum etmeýärlermi, we olar özi sizi kazyýete çekmeýärlermi? Olar özi siziň üstüňize çagyrylan gowy ada küfr edýärler däl mi? Eger şeýle-de bolsa, siz şa kanunyny ýazgyda görä ýerine ýetirýärsiňiz, goňşuňy özüň ýaly söýersiň, gowy edýärsiňiz; eger emma tarapdarlyk görkezýärsiňiz, günä işleýärsiňiz, kanun tarapyndan bozujylar hökmünde aýyplanýarsyňyz. Kim kanunyň ählisini saklar, ýöne birinde ýalňyşar, ol ählisiniň günäkäri boldy. Sebäbi Zyna etme diýen, şeýle hem Öldürme diýdi; eger sen zyna etmeseň, ýöne öldürseň, sen kanunyň bozujysy bolduň. Şeýle gürläň we şeýle ediň, azatlyk kanuny arkaly höküm edilmäge taýyn bolanlar

ýaly; sebäbi höküm rehimsizdir rehim etmedik adama; rehim hökümiň üstünden öwünýär. Näme peýda, doganlarym, eger birisi ynanç bar diýse, ýöne işleri ýok bolsa? Ynam ony halas edip bilmeýärmi? Eger dogan ýa-da uýa ýalaňaç bolsalar we gündelik iýmitden kem bolsalar, emma siziň araňyzdan biri olara aýtsa: Parahatçylykda gidiň, ýyladylyň we doýuň, emma olara bedeniň zerur zatlaryny bermeseňiz, näme peýda? Şeýlelikde ynam hem, eger işleri bolmasa, öz-özünde ölendir. Emma birkim aýdar: sende ynanç bar, we mende işler bar; maňa öz ynanjyňy öz işleriňden görkeziň, we men saňa öz ynanjymy öz işlerimden görkezeýin. Sen Hudaýyň birdigine ynanýarsyň; gowy edýärsiň. Şeýtanlar hem ynanýarlar we titreýärler. Sen isleýärsiňmi, eý boş adam, bilmegi, imanyň işlerden aýry öli bolýandygyny? Ybraýym biziň atamyz işlerden aklanmady, ogly Yshaky gurbanlyk sypasynyň üstüne hödürlände? Sen görýärsiň welin, ynanç onuň işlerine kömek edýärdi we işlerden ynanç kämilleşdirildi, we şeýle diýýän ýazgy ýerine ýetirildi: Ybraýym Hudaýa ynandy we ol oňa dogrylyga hasaplanyldy we Hudaýyň dosty diýlip atlandyryldy. Görýärsiňiz, şonuň üçin adam işler bilen aklanýar we diňe iman bilen däl. Şonuň ýaly-da Rahap jelep aýal işlerden aklanmadymy, habarlary kabul edip we başga ýol bilen iberende? Nähili beden ruhsyz ölü bolsa, şeýle-de ynanç işsiz ölüdir.

3

Köp mugallym bolmaň, meniň doganlarym, bilip ýörmeli welin

has uly höküm alarys; sebäbi hemmämiz köp ýalňyşýarys. Eger kimdir sözde ýykylmaýar, bu kämil adam, düýşürmäge ukyply hem tutuş bedeni düýşürmäge ukyply. Seret, atlaryn agyzlaryna ýüwenleri goýýarys, olary bize boýun egdirmek üçin, we olaryň tutuş bedenini dolandyrýarys. Serediň, gämiler hem, şeýle uly bolup we gaty şemallar tarapyndan sürülip, dolandyryjynyň islegi nirede isleýän bolsa, iň kiçi rulyň tarapyndan şol ýere dolandyrylýar. Şeýlelikde-de, dil kiçi agza bolýar we uly öwünýär. Serediň, kiçijik ot näçe uly agajy ýakýar we dil otdyr, adalatsyzlygyň dünýäsi. Şeýlelikde dil biziň agzalarymyzda bolýar, ol tutuş bedeni hapalanýar we dogluşyň tigirini ýakýar we jehennem tarapyndan ýakylýar. Sebäbi ähli tebigatlar ýabany haýwanlaryň we guşlaryň we süýrenijileriň we deňiz jandarlarynyň boýun egdirilýär we boýun egdirildi adam tebigatynyň tarapyndan, ýöne dili hiç kim adamlardan boýun egdirip bilmeýär; gözegçiliksiz ýamanlyk, ölüm getiriji zäherden doly. Onuň bilen biz Hudaýy we Atany alkyşlaýarys, we onuň bilen biz Hudaýyň keşbine görä ýaradylan adamlary gargyşlaýarys; şol bir agyzdan alkyş we gargyş çykýar. Gerek däl, meniň doganlarym, bu zatlar şeýle bolmaly däl. Bir çeşme şol bir deşikden şirin we ajy suw çykaryp bilýärmi? Injir agajy zeýtun öndürip bilmeýär, doganlarym, ýa-da üzüm agajy injir öndürip bilmeýärmi? Şeýlelikde hiç bir çeşme duzly we süýji suw edip bilmeýär. Kim akylly we bilimli siziň araňyzda? Ol öz işlerini gowy ýörelgeden paýhaslygyň mylaýymlygynda görkezsin. Eger-de siziň ýüregiňizde ajy gabanjaňlyk we özüňçilik isleginiz bar bolsa, öwünmäň we hakykata garşy ýalan sözlemäň. Bu paýhas ýokardan inýän däl, ýöne ýer ýüzüne

degişli, ruhy, şeýtana mahsus. Nirede gysganç we özüňçilik arzuwy bar bolsa, ol ýerde tertipsizlik we her erbet zat bar. Ýöne ýokary tarapdan gelýän paýhas ilki bilen arassadyr, soňra parahatçylykly, mylaýym, gulak asyjy, rehimdarlyk we gowy miweler bilen doly, tapawutsyz we ikýüzlüliksiz. Adalatlylygyň miwesi bolsa parahatçylykda ekilýär, parahatçylyk edýänler üçin.

4

Nireden urşlar we söweşler siziň araňyzda gelýär? Bu ýerden däl, siziň agzalaryňyzda söweşýän lezzetleriňizden däl mi? Siz isleýärsiňiz, emma siziň ýok; siz öldürýärsiňiz we göreşýärsiňiz, emma siz başaryp bilmeýärsiňiz; siz söweşýärsiňiz we uruş edýärsiňiz, emma siziň ýok, sebäbi siz soramaýarsyňyz; siz soraýarsyňyz, emma siz almaýarsyňyz, sebäbi siz erbet soraýarsyňyz, öz lezzetiňizde sarp etmek üçin. Zinakärler we zinakär aýallar, bilmeýärsiňizmi dünýäniň dostlugy Hudaýyň duşmançylygydyr? Kim dünýäniň dosty bolmak islese, Hudaýyň duşmany bolýar. Siz pikir edýärsiňizmi, Mukaddes ýazgy boş ýere diýýär: biziň içimizde ýaşan ruh hasada tarap küýseýär? Uly merhemeti berýär emma, şonuň üçin aýdýar: Hudaý tekepbirlere garşy duryar, emma kiçigöwünlilere merhemeti berýär. Şonuň üçin Hudaýa boýun egň. Garşy duruň şeýtana, we ol gaçar siziň ýanyňyzdan; ýakyn gidiň Hudaýa, we Ol ýakyn geler size. Arassalaň ellerinizi, günäkärler, we arassalaň ýüreklerinizi, iki pikirli adamlar. Betbagt boluň we ýas tutuň we

aglaň; siziň gülküňiz ýasa öwrülsin we şatlygyňyz gaýgy-gussä öwrülsin. Özüňizi peseldeniň Rebbiniň öňünde, we Ol sizi beýgelder. Biri-biriňiziň gybatyny etmeň, doganlar. Doganynyň garşysyna gürleýän we öz doganynyň üstünden höküm çykarýan kanuna garşy gürleýär we kanuny höküm edýär; ýöne eger kanuny höküm etseң, sen kanunyň ýerine ýetirijisi dälsiň, emma kazyň. Bir bolýar kanun beriji we kazy, halas edip bilýän we ýok edip bilýän; sen bolsa kimsiň beýlekini höküm edýän? Geliň indi, aýdýanlar: Şu gün we ertir şu şähere gideris we ol ýerde bir ýyl geçireris we söwda ederis we girdeji alarys; siz ertiriň zadyny bilmeýän adamlar; siziň durmuşyňyz nähili? Çünki siz bug bolarsyňyz, gysga wagt görünýän, soňra bolsa ýitip gidýän; siziň aýtmagyňyzyň ýerine, eger Reb isläse, biz ýaşarys we muny ýa-da şony ederis. Ýöne häzir siz öz magtançylyklaryňyzda magtanýarsyňyz; her şeýle magtanmak erbetdir. Gowy zady etmegi bilýän we etmeýän adam üçin, bu günädir.

5

Geliň indi baýlar, aglaň nalä edip siziň gelýän kynçylyklaryňyzyň üstünde; siziň baýlygyňyz çüýräpdir we siziň eşikleriňiz güjük iýen bolupdy, siziň altynyňyz we siziň kümüşiňiz poslapdy, we olaryň pasy siziň üçin şaýatlyk bolar we siziň etleriňizi iýer. Siz soňky günlerde öz üçüňize ot ýaly hazyna tokladyňyz. Ine, siziň ýerleriňizi oran işçileriň hak hakysy siziň tarapyňyzdan saklanylany gygyryp dur, we

oranlardan işçileriň gygyryklary Sabaot Rebbiniň gulaklaryna girdi. Siz ýer üstünde kaşaňlykda ýaşadyňyz we özüňizi ýaramaz etdiňiz, siz ýüreklerinizi gyrgynçylyk gününde ýaly semizletdiňiz. Siz günäkär diýip ykrar etdiňiz, siz öldürdiňiz adalatly adamy; ol size garşy durmaýar. Şonuň üçin sabyrly boluň, doganlar, Rebbiň gelmegine çenli. Serediň, daýhan ýeriň gymmatly miwesini garaşýar, onuň üstünde sabyrly bolup, irki ýagyş we giç ýagyş alýança. Sabyrly boluň we siz, berkidiň ýürekleriňizi, sebäbi Rebbiniň gelişi ýakynlaşdy. Bir-biriňize garşy nala etmäň, doganlar, höküm edilmeziňiz üçin; ine, kazy gapylaryň öňünde durýar. Mysal alyň, doganlarym, kynçylyk we sabyr üçin pygamberleri, olar Rebbiniň ady bilen gürläpdirler. Ine, biz çydaýanlary bagtly diýýäris; Eýýubyň çydamlylygy hakda eşitdiňiz we Rebbiniň ahyryny gördüňiz, sebäbi Reb gaty rehimli we mähirbandir. Ähli zatdan öň, meniň doganlarym, ant içmäň, ne asmana, ne ýere, ne-de başga bir anta; emma siziň hawa hawaňyz bolsun, we ýok ýoguňyz bolsun, ikiýüzlilige düşmezligiňiz üçin. Siziň araňyzda kimdir birisi ejir çekýärmi? Ol doga etsin; kimdir biri şatmy? Ol aýdym aýtsyn. Siziň araňyzda kim hassamy? Ol çagyrsyn ýygnagyň ýaşululary, we olar doga etsinler onuň üstünde, ony ýag bilen ýaglaýandyklaryndan soň Rebbiniň adynda; we iman dogasy halas eder näsag adamy, we Reb galdyrar ony; we hatda günä eden bolsa-da, bagyşlanar oňa. Boýun alyň biri-biriňize günäleriňizi, we doga ediň biri-biriňiz üçin, şonuň üçin sagaldylyp bilersiňiz; dogry adamyň işleýän dogasy kän güýçli bolýar. Ylyýas biziň ýaly tebigatly adam boldy, we ýagyş ýagmazlygy üçin doga bilen doga etdi, we üç ýyl alty aý ýer

üstünde ýagyş ýagmady; we ýene doga etdi, we asman ýagyş berdi we ýer öz miwesini öndürdi. Doganlar, eger siziň araňyzda biri hakykattan azsa, we biri ony yzyna öwürse, bilsin welin günäkär adamy onuň azmagy ýolundan öwüren adam jany ölümden halas eder we günäleriň köplügini ýapar.

Petrusuň haty

1

Şimun Piter, Isa Mesihiň guly we resuly, biziň bilen deň bahaly yman biziň Hudaýymyzyň we Halas edijimiz Isa Mesihiň dogrulygynda alan adamlara: size merhemetlik we parahatçylyk Hudaýyň we biziň Reibimiz Isanyň biliminde köpelsin. Nähili onuň ylahy güýjüniň ähli zatlar bize durmuşa we takwalyga degişli beren, bizi şöhrat we gowulyk arkaly çagyran bilmek arkaly, şolaryň üsti bilen gymmatly we iň uly wadalar bize berlen, şu zatlar arkaly siz ylahy tebigata şärik bolarsyňyz, dünýäde isleg bilen bolýan weýrançylykdan gaçyp. Hem şu zady özi ähli yhlas getirip, siziň ymanyňyzda gowulygy üpjün ediň, gowulykda bolsa bilimi, bilimde bolsa öz-özüňi dolandyrmagy, öz-özüňi dolandyrmakda bolsa çydamlylygy, çydamlylykda bolsa dindarligi, dindarlykda bolsa doganlyk söýgüsini, doganlyk söýgüsinde bolsa söýgini. Bu zatlar siziň eýeçiligiňizde bolup we artýan bolsa, sizi biziň Rebimiz Isa Mesihiň bilimine tarap ýalta hem miwesiz etmeýär; çünki kimiň bu zatlar ýok bolsa, ol kördür, gysga görýär, öňki günäleriniň

arassalanmagyny ýatdan çykardy. Şonuň üçin has köp, doganlar, yhlas ediň siziň çagyryşyňyzy we saýlanyşyňyzy berk etmäge; çünki şulary edip, siz hiç wagt ýykylmarsyňyz. Şeýlelikde, sebäbi size baý usulda üpjün ediler giriş ebedi patyşalyga, Rebbimiziň we Halas Edijimiz Isa Mesihe. Şonuň üçin men hemişe sizi bu zatlar hakda ýatlatmakdan äsgermezlik etmerin, siziň bular barada bilýän bolsaňyz-da we häzirki hakykatda berkidilen bolsaňyz-da. Men şu çadyrda bolşum ýaly, sizi ýatlatmak bilen oýarmak dogry hasaplaýaryn, bilýärin meniň çadyrymy taşlamak çalt bolar, Rebimiz Isa Mesih maňa mälim etdi ýaly. Men yhlas ederin we siz her gezek meniň gidişimden soň şu zatlaryň ýadyny edip bilmägiňiz üçin. Biz size biziň Rebimiz Isa Mesihiň güýjüni we gelmegini akylly oýlanyşdyrylan rowaýatlara eýerip däl-de, belki Onuň beýikliginiň göz görenler bolup bildirdik. Sebäbi Hudaý Atadan hormat we şöhrat alyp, şeýle bir ses oňa beýik şöhrat tarapyndan getirilende: Bu meniň söýgüli Oglum, oňa men razy boldum, we biz bu sesi asmandan getirilen eşitdik, mukaddes dagda onuň bilen bilelikde bolanymyzda. Biz pygamberleriň sözüni has berk saklaýarys, siz oňa üns berip gowy edýärsiňiz, garaňky ýerde ýagtylaýan çyra ýaly, gün dogýança we daň ýyldyzy siziň ýüreklerinizde dogýança, ilki bilen muny bilip: ähli pygamberlik ýazgynyň öz düşündirişi bolmaýar. Sebäbi pygamberlik hiç wagt adamyň isleginden getirilmedi, ýöne Mukaddes Ruhyň tarapyndan alyp barlanlar, Hudaýyň mukaddes adamlary gürlediler.

2

Ýalňyş pygamberler halkyň arasynda boldy, şeýle hem siziň araňyzda ýalňyş mugallymlar bolar, olar ýitginiň saýlawlaryny gizlinlikde girizýärler, we olary satyn alan hojaýyny inkär edip, özlerine çalt ýitgini getirýärler; we köpler olaryň ahlaksyzlyklaryna eýererler, olaryň üsti bilen hakykatyň ýoly kemsidiler; we açgözlük bilen ýasama sözler bilen sizi peýdalanýarlar, olara höküm öňden işleýär, we olaryň ýitgisi uklamaz. Eger Hudaý günä eden perişdeleri halas etmedi, ýöne garaňkylyk zynjyrlary bilen tartara taşlap, höküm üçin saklanylmaga tabşyrdy, we gadymy dünýäni halas etmedi, ýöne sekizinji Nuhy dogrulyk wagyzçysy hökmünde gorap saklady, dinsizleriň dünýäsine suw joşgunyny getirip, we Sodom we Gomorra şäherlerini küle öwrüp, weýrançylyk bilen höküm etdi, dinsizlik etjeklere mysal goýup, we dogry Luty kanunsyzlaryň ahlaksyzlykdaky ýaşaýşy tarapyndan ezilýäni halas etdi; sebäbi dogry adam olaryň arasynda ýaşap, gün-günden dogry kalbyny kanunsyz işler bilen gynamada goýýardy; Rebbe bilýär dindarlary synagdan halas etmegi, adalatsyzlary bolsa höküm güni jezalandyrylmaga saklamagy, esasanam bolsa etiň yzyndan hapalanmak isleginde ýöräýänleri we häkimiýeti hor görýänleri. Batyr adamlar, öz islegli, pikirlere küfür edende titremezler, ýöne perişdeler güýç we kuwwat bilen has uly bolsalar-da, olaryň garşysyna Rebbiň ýanynda küfürli höküm getirmeýärler. Emma bu adamlar, akylsyz haýwanlar ýaly tebigy doglan, tutulmak we ýok edilmek üçin, bilmeýän zatlarynda küpürlik edýärler, olaryň ýok edilmeginde ýok edilerler, adalatsyzlygyň hakynyň alýarlar, günüň içinde lezzet almaklygy hezil hasaplaýarlar, tegmiller we kemçilikler, olaryň aldawlarynda

lezzet alýarlar, siziň bilen bile toý edýärler, gözleri zyna aýal bilen doly we günäniň togtamaýan, durnuksyz ruhlary aldaýarlar, açgözlük bilen türgenleşdirilen ýürege eýe, näleďiň çagalary, göni ýoly taşlap ýoldan azdylar, Bosor ogly Balamyň ýoluny yzarlap, ol adalatsyzlygyň hakynyň söýdi, emma öz kanun bozmaklygyndan käýinç aldy, dilsiz ýük haýwany adam sesi bilen gürläp pygamberiň däliligini saklady. Bular suwsuz çeşmeler, tupan tarapyndan sürülýän bulutlardyr, olar üçin garaňkylygyň zulmaty ebedilik saklanandyr. Sebäbi aşa boş zatlaryň sözlerini aýdyp, olar ýalňyşlykda ýaşaýanlaryň arasyndan hakykatdanam gaçyp çykanlary bedeniň islegleri bilen ahlaksyzlykda aldaýarlar, olara azatlyk wada berýärler, özleri bolsa weýrançylygyň gullary bolup duryarlar; sebäbi kim bir zada ýeňilse, şoňa gul edilendir. Eger dünýäniň hapalyklaryndan Rebbe we halas ediji Isa Mesihiň doly biliminde gaçyp gutulsalar, ýöne bulara ýene dolanşyp ýeňilseler, olara soňky zatlar ilkinjilerden has erbet boldy. Olar üçin dogrylygyň ýoluny bilmän galmak has gowydydy, ýa-da ony bilenden soňra olara berlen mukaddes buýrukdan yza öwrülmekden. Olara hakyky nakylyň zady bolup geçdi: it öz gususynyň üstüne yzyna öwrüldi, we doňuz ýuwunandan soň palçygyň içinde aýlanmaga gitdi.

3

Bu eýýäm, söýgüliler, size ikinji haty ýazýaryn, olarda size ýatlatmak bilen arassa aňyňyzy oýaryaryn, mukaddes

pygamberleriň öň aýdan sözlerini we Rebbiň we Halas edijiniň siziň resullaryňyzyň buýrugyny ýatlamak üçin, ilki bilen muny bilip, soňky günlerde öz isleglerine görä ýöräp we aýdýan masgaraçylar geler: nirede onuň gelmeginiň wadasy? Sebäbi ata-babalarymyz uklap ýatandan bäri, ähli zatlar dünýäniň döredilişiniň başyndan şeýle galýar. Sebäbi bu zat olara gizlin galýar, isleýän wagtlarynda, asmanlaryň gadymda bolandygyny we ýeriň suwdan we suw arkaly Hudaýyň sözi bilen düzülendigini, şolaryň üsti bilen şol wagtky dünýäniň suw bilen suw basmagy bilen heläk bolandygyny; ýöne häzirki asmanlar we ýer Onuň şol bir sözi bilen hazyna edilip, ot üçin saklanýar höküm güni we dinsiz adamlaryň heläkçiligi üçin. Bir bolsa bu siziň üçin gizlin bolmasyn, söýgüliler, sebäbi Rebbiň ýanynda bir gün müň ýyl ýaly, we müň ýyl bir gün ýaly. Reb öz wadasyny gijikdirmeýär, käbirleriň haýallyk hasaplaýşy ýaly, ýöne bize sabyrly, käbirleriniň ýok bolmagyny islemän, ýöne hemmäniň toba etmegini isleýär. Geler Rebbiň güni ogry ýaly gijede, onda asmanlar gykylyk bilen geçer, elementler ýanýarka eräp gider, we ýer we onuň içindäki işler ýanyp gider. Şonuň üçin bu zatlaryň hemmesiniň ereýändiginde, siz haýsy görnüşli bolmaly mukaddes ýaşaýyşda we hudaýa ybadat etmekde, Hudaýyň gününiň gelmegini garaşyp we howlukdyryp, ol gün arkaly asmanlaryň oda tutuşup ereýär we elementleriň ýanyp eredýär, ýöne täze asmanlary we täze ýeri onuň wadasy boýunça garaşýarys, olarda dogrulyk ýaşaýar. Şonuň üçin, söýgüliler, şu zatlary garaşyp, yhlas bilen onuň tarapyndan tegmilsiz we günäsiz parahatçylykda tapylmaga çalyşyň, we biziň Rebbimiziň uzak çydamlylygy halas bolmak hasaplaň, edil biziň söýgüli

doganlymyz Pawlus hem oňa berlen paýhasa görä size ýazdy ýaly, ol ähli hatlarda hem olarda şu zatlar hakda gürläp, olarda käbir düşünmäge kyn zatlar bar, olary bilmeýänler we durnuksyzlar burap ýoýýarlar, edil galan ýazgylary hem öz ýok bolmalaryna tarap. Siz, şonuň üçin, söýgüliler, öňünden bilip, özüňizi goraň, kanunsyzlaryň ýalňyşlygy bilen alynyp gidilip, öz durnuklylygyňyzdan düşmezlik üçin, ýöne Rebbimiziň we halas edijimiz Isa Mesihiň merhemetinde we biliminde ösüň. Oňa şöhrat häzir hem-de ebediýetiň gününe çenli bolsun; amin.

Ýahýanyň haty

1

Başlangyjdan bolan, biz eşiden, biz gözlerimiz bilen gören, biz syn eden we biziň ellerimiz deginen, durmuşyň sözi barada; we durmuş ýüze çykaryldy, we biz gördük we şaýatlyk edýäris we size ebedi durmuşy yglan edýäris, ol Atanyň ýanynda bolan we bize ýüze çykaryldy; biz gören we eşiden, size yglan edýäris, şonuň üçin siziň hem biziň bilen gatnaşygyňyz bolsun; we biziň gatnaşygymyz Atanyň we Onuň Ogly Isa Mesihiň bilen. Biz size şu zatlary ýazýarys, şonuň üçin biziň şatlygymyz doly bolsun. Biz ondan eşiden we size yglan edýän habarymyz şudyr: Hudaý yşykdyr we oňda hiç haýsy garaňkylyk ýokdur. Eger biz onuň bilen gatnaşygymyz bar diýip aýtsak we garaňkylykda ýöresek, biz ýalan aýdýarys we hakykata hereket etmeýäris; eger bolsa ýagtylykda ýöresek, nähili ol ýagtylykda bar, biz biri-birimiz bilen gatnaşygymyz bar, we Isa Mesihiň ogly onuň gany bizi ähli günäden arassalaýar. Eger günämiz ýokdur diýip aýtsak, özümizi aldaýarys we hakykat bizde däldir. Eger biz biziň günälerimizi boýun alsak, Ol wepalydyr we adalatlydyr, şonuň

üçin bize günäleri bagyşlasyn we bizi ähli adalatsyzlykdan arassalasyn. Eger biz günä etmedik diýip aýtsak, biz ony ýalançy edýäris we onuň sözi bizde ýok.

2

Kiçijik çagalarym, men size şu zatlary ýazýaryn, günä etmeýäsiňiz üçin; we eger kimdir biri günä etse, biziň Atanyň ýanynda bir ýardam edijimiz bar, adalatly Isa Mesih; we ol özi biziň günälerimiz hakynda günä ýuwujydyr, diňe biziňkiler hakynda däl-de, eýsem tutuş dünýäniň hakynda hem. Biz muny şondan bilýäris: eger Onuň buýruklaryny saklaýan bolsak, Ony tanapdyrys. Aýdýan, men ony tanaýaryn, we onuň buýruklaryny saklamaýan, ýalançydyr, we bu adamda hakykat ýokdur; ýöne kim onuň sözüni saklasa, hakykatdanam bu adamda Hudaýyň söýgüsi kämilleşdirildi. Munuň bilen biz bilýäris welin onuň içinde bolýarys. Onuň içinde galmalydygyny aýdýan adam, şol Biriniň ýören ýaly özi hem şeýle ýörmeli. Doganlar, size täze buýruk ýazýaryn däl, ýöne gadymy buýruk ýazýaryn, ol siziň başlangyjdan bäri bardy. Ol gadymy buýruk siziň başlangyjdan bäri eşiden sözüňizdir. Ýene-de size täze buýruk ýazýaryn, ol onuň içinde we siziň içiňizde hakyky bolýar, sebäbi garaňkylyk geçip gidýär we hakyky yşyk eýýäm şöhle saçýar. Ýagtyda bolýaryn diýip aýdýan, ýöne öz doganyny ýigrenýän adam, şu wagta çenli garaňkylykda dur. Öz dogany söýýän yşykda galýar, we onda büdremek ýok; emma öz dogany ýigrenýän garaňkylykdadyr we garaňkylykda ýöreýär, we

nirede gidýändigini bilmeýär, sebäbi garaňkylyk onuň gözlerini kör etdi. Men size ýazýaryn, çagalar, sebäbi siziň günäleriňiz onuň ady sebäpli bagyşlandy. Men size ýazýaryn, atalar, sebäbi siz başlangyjdan bäri Ony tanapdyňyz. Men size ýazýaryn, ýaş ýigitler, sebäbi siz ýamany ýeňdiňiz. Men size ýazdym, çagalar, sebäbi siz Atany tanaýarsyňyz. Men size ýazdym, atalar, sebäbi siz başlangyjdan bäri Bolan Ony tanaýarsyňyz. Men size ýazdym, ýaş ýigitler, sebäbi siz güýçli we Hudaýyň sözi siziň içiňizde galýar we siz ýamany ýeňdiňiz. Dünýäni söýmäň we dünýädäki zatlary hem söýmäň. Eger kimdir dünýäni söýse, Atanyň söýgüsi onda ýok; sebäbi dünýädäki ähli zat, bedeniň islegi we gözleriň islegi we durmuşyň tekepbirligi Atadan däl, eýsem dünýädendir. We dünýä geçýär we onuň islegi, ýöne Hudaýyň iradesini ýerine ýetirýän ebede galýar. Çagalar, soňky wagt bolýar, we nähili eşidiňiz Mesih garşysy gelýär diýip, we häzir Mesih garşylary köp bolup ýetişdiler; şonuň üçin bilýäris soňky wagt bolýar diýip. Olar biziň araymyzdan çykdylar, ýöne biz bilen däldilar, sebäbi eger biz bilen bolsalardylar, biziň ýanymyzda galardylar, ýöne şonuň üçin açylsyn welin, olaryň hemmesi biziň araymyzdan däldir. Siziň mukaddesden ýaglaýşyňyz bar we ähli zatlary bilýärsiňiz. Men size ýazmadym, sebäbi siz hakykatyň bilmeýärsiňiz diýip däl, ýöne siz ony bilýärsiňiz we her ýalan hakykatlykdan däl diýip. Kim ýalançy, eger Isanyň Mesih däldigini inkär edýän adam bolmasa? Bu antihrist, Atany we Ogluny inkär edýän. Her kim Ogly inkär edýän, Atany hem eýe däl. Şonuň üçin siz başlangyçdan eşiden zadyňyz siziň içiňizde galsyn. Eger siziň içiňizde başlangyjdan eşiden zadyňyz galar bolsa, siz hem

Ogulda we Atada galarsiňyz. We bu ol wada bolýar, kim ol bize wadalaşdy - ebedi ýaşaýşy. Bu zatlary size sizi aldaýanlar hakda ýazdym. Ve siz, ondan alan ýaglaýşyňyz siziň içiňizde galýar, we hiç kimiň sizi öwretmegine zerurlyk ýok, ýöne şol ýaglaýyşyň özi sizi ähli zatlaryň hakynda öwredýär, we ol hakyky bolup, ýalňyş däl, we ol sizi öwreden ýaly, onda galarsiňyz. Ve indi, çagalar, onuň içinde galyň, şonuň üçin haçan ol açylsa, biz açyklyk bilen bolaly we onuň gelişinde ondan utanmaly däldiris. Eger siz Onuň adalatly bolandygyny bilýän bolsaňyz, onda adalatlylyk edýän her bir adamyň Ondan doglandygyny bilýärsiňiz.

3

Görüň, Ata bize nähili söýgi beripdir, şonuň üçin biz Hudaýyň çagalary diýip atlandyrylarys. Şonuň üçin dünýä sizi tanamaýar, sebäbi ol Ony tanaмady. Söýgüliler, häzir biz Hudaýyň çagalarydyrys we entek näme boljakdygymyz äşgär edilmedi, ýöne bilýäris welin, eger Ol äşgär edilse, biz Oňa meňzeş bolarys, sebäbi Ony Özi nähili bolsa, şeýle göreris. We bu umydy Oňa goýýan her bir adam özüni arassalaýar, Ol arassa bolşy ýaly. Her kim günä edýär, ol kanunsyzlygy hem edýär we günä kanunsyzlykdyr. Siziň bilýändigiňiz ýaly, ol biziň günählerimizi aýyrmak üçin ýüze çykaryldy, we onda günä ýokdur. Her kim onuň içinde galýan günä etmeýär, her kim günä edýän ony görmedi we-de ony tanамады. Kiçijik çagalar, hiç kim sizi aldamasyn; dogrlyk edýän dogry, edil ol dogry bolşy ýaly; günä

edýän şeýtandan, sebäbi başdan bäri şeýtan günä edýär. Şu sebäbe Hudaýyň Ogly ýüze çykaryldy, şeýtanyň işlerini ýok etmek üçin. Hudaýdan doglan her bir adam günä etmeýär, sebäbi Onuň tohmy onda galýar we ol günä edip bilmeýär, çünki Hudaýdan doglandyr. Şunda Hudaýyň çagalary we şeýtanyň çagalary görünýär. Her kim adalatlylyk etmeýän, ol Hudaýdan däldir, we öz dogany söýmeýän hem däldir. Sebäbi bu şol habar ki, siz başdan eşitdiňiz, biz biri-birimizi söýmeli, Kaýyn ýaly däl, ol erbetden boldy we öz dogany öldürdi; we haýsy sebäpden öldürdi ony? Sebäbi onuň işleri erbet eken, ýöne onuň doganynyň işleri dogry eken. Geň galmañ, doganlarym, eger dünýä sizden ýigrenýän bolsa. Biz bilýäris welin ölümden durmuşa geçdik, sebäbi doganlary söýýäris. Dogany söýmeýän adam ölümde galýar. Her öz doganyny ýigreýän adam ganhordyr, we siz bilýärsiňiz, her ganhor öz içinde galýan ebedi durmuşa eýe däl. Şunuň bilen biz söýgini bildik, sebäbi ol biziň üçin öz janyny goýdy, we biz hem doganlar üçin janlarymyzy goýmaly. Kim dünýäniň baýlygyna eýe bolup, öz doganynyň mätäçdigini görse-de, ýüregini ondan ýapsa, Hudaýyň söýgüsi nädip onda galýar? Çagalarym, biz söz bilen ýa-da dil bilen däl-de, iş we hakykat bilen söýeliň. Biz muny bilen bilýäris welin hakykatdan gelýäris, we onuň öňünde ýüreklerimizi ynandyrarys, sebäbi eger ýüregimiz bizi ýazgarasa, sebäbi Hudaý biziň ýüregimizden has uludyr we ähli zady bilýär. Söýgüliler, eger ýüregimiz bizi günäkärlemese, Hudaýa tarap batyrlyga eýe bolýarys, we näme sorasak, Ondan alýarys, sebäbi Onuň buýruklaryny saklaýarys we Onuň öňünde ýaraýan zatlary edýäris. Onuň buýrugy şu: biz Onuň Ogly Isa Mesihiň

adyna ynansak we Ol buýruk beren ýaly biri-birimizi söýsek. Onuň buýruklaryny saklaýan adam Onuň içinde galýar, Ol hem şol adamyň içinde galýar. Hem şuňa görä biz bilýäris welin, ol bizde galýar, bize beren Ruhundan.

4

Söýgüliler, ähli ruha ynanmaň, ýöne ruhlary synagdan geçiriň, olar Hudaýdanmy diýip, sebäbi köp ýalan pygamberler dünýä çykypdyr. Şundan siz Hudaýyň Ruhyny bilýärsiňiz: Isa Mesihiň bedende gelendigini boýun alýan her Ruh Hudaýdandyr; we Isa Mesihiň bedende gelendigini boýun almaýan her Ruh Hudaýdan däldir; we bu antihristiňkidir ki siz onuň gelýändigini eşitdiňiz, we häzir ol dünýäde eýýäm bar. Siz Hudaýdan bolýarsyňyz, çagalar, we olary ýeňdiňiz, sebäbi siziň içiňizdäki dünýädäkiden uludyr. Olar özi dünýäden bolýarlar, şu sebäpden dünýäden gürleýärler we dünýä olary eşidýär. Biz Hudaýdandyrys; Hudaýy bilýän bizi diňleýär. Kim Hudaýdan däl, ol bizi diňlemeýär. Munuň üsti bilen biz hakykatyň ruhyny we ýalňyşlygyň ruhyny tanaýarys. Söýgüliler, biz biri-birimizi söýmeli, sebäbi söýgi Hudaýdan gelýär we her söýýän adam Hudaýdan doguldy we Hudaýy bilýär. Söýmeýän adam Hudaýy tanamaýar, sebäbi Hudaý söýgidir. Şunda Hudaýyň söýgüsi bizde açyk edildi, sebäbi Hudaý öz ýeke-täk Ogluny dünýä iberdi, şonuň üçin biz onuň arkaly ýaşaýarys. Söýgi şu ýerde bar: biz Hudaýy söýmedik, ýöne ol bizi söýdi we biziň günälerimiz üçin günä öwezini berýän Ogluny iberdi. Söýgüliler, eger Hudaý bizi

şeýlelikde söýen bolsa, biz hem birek-biregimizi söýmeli. Hudaýy hiç kim hiç wagt görmedi, eger biz biri-birimizi söýsek, Hudaý bizde galýar we onuň söýgüsi bizde kämilleşdirilendir. Şundan biz bilýäris, Onda galýandygymyzy we Onuň özi bizde galýandygyny, sebäbi Ol Öz Ruhundan bize berdi. We biz gördük we şaýatlyk edýäris welin, Ata Ogluny dünýäniň Halas Edijisi hökmünde iberdi. Kim Isanyň Hudaýyň Ogludygyny ykrar etse, Hudaý oňda galýar we ol Hudaýda galýar. Biz bildik we ynanýarys Hudaýyň biziň içimizde bolan söýgüsine. Hudaý söýgidir, we söýgide galýan Hudaýda galýar we Hudaý onuň içinde galýar. Şunda biziň söýgümiz kämilleşdirildi, şonuň üçin höküm gününde açyklyk eýeleýäris, sebäbi şol biri nähili bolsa, biz hem şu dünýäde şeýle bolýarys. Gorky söýgüde däl, ýöne kämil söýgi gorkyny daşary zyňýar, sebäbi gorky jezany saklaýar, emma gorkýan adam söýgüde kämilleşdirilmedi. Biz ony söýýäris, sebäbi ol bizi ilki söýdi. Eger kimdir aýtsa: Men Hudaýy söýýärin diýip, we öz dogany ýigrenýän bolsa, ol ýalançydyr. Sebäbi öz dogany göreni söýmeýän adam, görmedik Hudaýny nädip söýüp biler? Biz Ondan şu buýrugy alýarys: Hudaýy söýýän adam öz doganyny hem söýsin.

5

Isanyň Mesih bolandygyna ynanýan her bir adam Hudaýdan doglandyr, we dogurany söýýän her bir adam ondan doglany-da söýýär. Şundan bilýäris welin, Hudaýyň çagalaryny söýýäris, Hudaýy söýýänimizde we Onuň buýruklaryny berjaý

edýänimizde. Bu Hudaýyň söýgüsidir, biz onuň buýruklaryny saklamalydyrys diýip; we onuň buýruklary agyr däldir, sebäbi Hudaýdan doglan her zat dünýäni ýeňýär; we bu dünýäni ýeňen ýeňişdir, biziň ynamymyz. Dünýäni ýeňýän kim bar, eger Isanyň Hudaýyň Ogly bolmagyna ynanýan däl bolsa? Bu suw we gan arkaly gelen Isa Mesihdir, diňe suwda däl, eýsem suwda we ganda, we Ruh şaýatlyk edýär, sebäbi Ruh hakykatdyr. Sebäbi üç sany şaýatlyk edýän bar asmanda: Kaka, Söz we Mukaddes Ruh, we bu üçüsi birdir; we üç sany şaýatlyk edýän bar ýerde: Ruh we suw we gan, we bu üçüsi birdir. Eger biz adamlaryň şaýatlygyny kabul edýän bolsak, Hudaýyň şaýatlygy has uludyr, sebäbi bu Hudaýyň Öz Ogly hakynda beren şaýatlygydyr. Hudaýyň Ogulyna ynanýan adam şol şaýatlygy öz içinde saklaýar, Hudaýa ynanmaýan bolsa Ony ýalançy hasaplapdyr, sebäbi Hudaýyň Öz Ogly barada beren şaýatlygyna ynanmady. We bu şaýatlyk, sebäbi Hudaý bize ebedi durmuş berdi we bu durmuş Onuň Ogulynda bolýar. Ogly bar bolan janyna eýe bolýar, Hudaýyň Ogly bar bolmadyk bolsa janyna eýe bolmaýar. Şulary size ýazdym, Hudaýyň Oglunyň adyna ynanýanlara, şonuň üçin bilesiňiz welin ebedi durmuşa eýedigňizi, we şonuň üçin Hudaýyň Oglunyň adyna ynanasňyz. Şu-da bize degişli Onuň öňünde bolan açyklygymyzdyr: eger biz Onuň islegine görä bir zat sorasak, Ol bizi eşidýär. Eger biz Onuň biziň soraýan zadymyzy eşidýändigini bilýän bolsak, onda biz Ondan sorap alan haýyşlarymyza eýedigimizi bilýäris. Eger kimdir biri öz doganynyň ölüme tarap däl günä edýändigini görse, sorar we oňa ýaşaýyş berer, ölüme tarap däl günä edýänlere. Ölüme tarap günä bar; şol hakda dileg etsin diýip aýtmaýaryn. Ähli

adalatsyzlyk günädir we ölüme alyp barmaýan günä bar. Biz bilýäris ki, Hudaýdan doglan her bir adam günä etmeýär, ýöne Hudaýdan doglan öz-özüni saklaýar we erbet oňa degmeýär. Biz Hudaýdan bolandygymyzy bilýäris we tutuş dünýä ýamanlykda ýatyr. Biz bilýäris welin Hudaýyň Ogly geldi we bize akyl berdi, şonuň üçin biz hakyky tanaýarys; we biz hakykyda, Onuň Ogly Isa Mesihde. Bu hakyky Hudaýdyr we ebedi durmuşdyr. Çagalar, özüňizi butlardan goraň, amin.

Didahe

1

Iki ýol bar: biri ýaşaýyşyň we biri ölümiň. Bu iki ýoluň arasynda uly tapawut bar. Hakykatdanam, durmuşyň ýoly şu bolup dur: ilki bilen seni ýaradan Hudaýy söýersiň, ikinji bolup goňşuňy öz-özüň ýaly söýersiň, ähli zatlary bolsa näçe köp isleseň saňa bolmasyn diýip, sen hem başga birine etme. Şu sözleriň bolsa öwredişi şudur: size gargyş edýänleri alkyşlaň we duşmanlaryňyz üçin doga ediň, sizi yzarlaýanlaryň üçin bolsa agyz bekläň; näme haýyr-sahawat bar, eger sizi söýýänleri söýseňiz? Milletler hem şol bir zady etmeýärlermi? Siz bolsa sizi ýigrenýänleri söýüň, we siziň duşmanyňyz bolmaz. Bedeniň we bedenki isleglerden saklan, eger kim-de-bir saňa sag ýaňaňa urgy berse, oňa beýlekini hem öwür we kämil bolarsyň, eger kim-de-bir seni bir mil mejbur etse, onuň bilen iki git, eger kim-de-bir eşigiňi alyp gitse, oňa köýnegiňi hem ber, eger kim-de-bir senden senikini alsa, talap etme, sebäbi sen hem ukyply dälsiň. Senden soraýan her birine ber we yza talap etme; sebäbi Ata öz sowgatlaryndan hemmä berilmegini isleýär. Buýruga görä

berýän bagtlydyr; çünki ol günäsizdir. Wap alan kime, günäsiz bolar; ýöne zerurlygy bolmadyk bolup alan jezany berer, näme üçin aldy we näme üçin; tussaglyga düşende bolsa, eden zatlary barada barlanar we ol ýerden çykmaz, soňky kadranty yzyna berýänçä. Emma bu barada-da aýdyldy: Seniň sadakaň elleriňde terlesin, kime berýändigiňi bilýänçäň.

2

Ikinji bolsa buýruk öwrediş-iň: öldürmezsiň, zyna etmezsiň, çagalary zaýalamazsynň, zyna etmezsiň, ogurlamazsynň, jadylamazsynň, jadylamazsynň, çagany ýok edilişde öldürmezsiň, ne-de doglan-y öldürersiň, goňşy-nyň zatlaryny islemezsiň. Sen ýalan kasam etmezsiň, ýalan şaýatlyk bermezsiň, erbet gürlämezsiň, kin saklamazsynň. Sen iki pikirli ýa-da iki dilli bolmarsyng, sebäbi iki dilliligi ölümiň duzagydyr. Seniň sözüň ýalançy bolmaz, boş bolmaz, ýöne hereket bilen doldurular. Sen açgöz bolmarsyň, ne talaňçy bolmarsyň, ne ikiýüzli bolmarsyň, ne erbet niýetli bolmarsyň, ne-de tekepbir bolmarsyň. Sen goňşuňyň garşysyna erbet maslahat almaýarsyň. Ähli adamy ýigrenmersiň, ýöne käbirlerini ýazgararsyň, käbirleri üçin doga edersiň, käbirlerini bolsa öz janyňdan hem artyk söýersiň.

3

Çagam, ähli erbetden we oňa meňzeş ähli zatlardan gaç. Gaharly bolma, sebäbi gahar öldürmäge alyp barýar, ne-de göwneçekiji bol, ne-de jedelli, ne-de hyjuwly, sebäbi bularyň hemmesinden öldürmeler döreýär. Çagam, islegçi bolma, sebäbi isleg zynalyk tarap ýolbaşçylyk edýär, ne erbet dilli bol, ne-de tekepbir gözli bol, sebäbi bularyň ähli sinden zyna etmekler döreýär. Çagam, augur bolma, sebäbi ol seni butparaslyk ýoluna alyp barýar, ne jadygöý bol, ne matematiki, ne-de arassalaýyş ediji, olary görmegi hem isleme, sebäbi bularyň hemmesinden butparaslyk döreýär. Çagam, ýalançy bolma, sebäbi ýalan ogurlyga ýol açýar, ne pul söýüji bol, ne-de boş öwünçli, sebäbi bularyň hemmesinden ogurlyklar döreýär. Çagam, gygyryjy bolma, sebäbi ol küpürlige alyp barýar, ne-de öz islegli bol, ne-de erbet pikirli bol, sebäbi bularyň hemmesinden küpürlikler döreýär. Mylaýym bol, sebäbi mylaýymlar ýeri miras alar. Hemişe eşiden sözleriňden sebäpli sabyrly, rehimli, günäsiz, parahat, gowy we titreýän bolup ýaşa. Özüňi beýgeltmezsiň we özüňiň janyňa batyrlygy bermezsiň. Seniň janyň beýikler bilen birleşmez, ýöne adalatly we kiçigöwünli adamlar bilen ýaşarsiň. Seniň başyňa gelýän işleri gowy zatlar hökmünde kabul et, bilýäň welin Hudaýsyz hiç zat bolmaýar.

4

Çagam, sana Hudaýyň sözüni aýdýany gije-gündiz ýadyňda sakla, ony Reb ýaly hormatla, sebäbi hökümdarlyk nirede gürlenilse, ol ýerde Reb bar. Her gün mukaddes adamlaryň

ýüzlerini gözle, olaryň sözlerinde dynç alman üçin. Sen bölünişik islemezsiň, ýöne söweşýänleri parahatlandyrarsyň, adalatly höküm edersiň, günäkärleri ýazgarmakda tarapdarlyk etmezsiň. Sen iki aňly bolmarsyň, bolarmyka ýa-da bolmazmy diýip. Almak üçin elleriňi uzadýan, ýöne bermek üçin yza çekýän bolma. Eger eliňde bir zat bar bolsa, günäleriňiň halas edilmegi üçin berersiň. Sen bermäge ikileşmersiň we berýäňde şikaýat etmersiň, sebäbi sen hakyň gowy töleýjisiniň kim bolandygyny bilersiň. Sen mätäçden ýüz öwürmezsiň, doganyň bilen ähli zady paýlaşarsyň we olaryň hususy diýip aýtmazsyň, sebäbi eger siz ölmezde hyzmatdaşlar bolsaňyz, ölüjilerde has-da köp däl mi? Sen eliňi ogluňdan ýa-da gyzyňdan götermezsiň, ýöne ýaşlykdan Hudaýdan gorkmagy öwredersiň. Seniň guluňa ýa-da gyjyňa, şol bir Hudaýa umyt edýänlere, öz ajylygyňda buýruk berme, bolmasa ikisiniň hem üstündäki Hudaýdan gorkmazlar; sebäbi Ol ýüze görä gelmeýär çagyrmak üçin, ýöne Ruhuň taýýarlan adamlaryň ýanyna gelýär. Siz bolsa gulluklar, hojaýynlaryňyza utanç we gorky bilen, Hudaýa boýun bolşy ýaly boýun bolarsyňyz. Sen ähli ikiýüzlilikden we Rebbe ýaramaýan ähli zatdan ýigreňersiň. Rebbiň buýruklaryny hiç hili terk etme, ýöne sen alanlaryny sakla, ne bir zat goşup, ne-de aýyryp. Ýygnakda günäleriňi boýun alarsyň we erbet wyždan bilen dogaňa ýakynlaşmazlyk edersiň, bu durmuşyň ýoludyr.

5

Ölümiň ýoly bolsa şudur: ilki bilen ol erbet we näletlere dolydyr;

ganhorlar, zyna etmekler, erbet islegler, zyna etmekler, ogurlamalar, butparaslylar, jadylar, jadylar, talamalar, ýalan şaýatlyklar, ikiýüzlilikler, ikiýüreklilik, aldaw, tekepbirlik, erbedeçilik, özbaşdakçylyk, açgözlük, edepsiz gürlemek, gabanjaňlyk, howluklyk, belentlik, öwünmek. Gowy zatlar üçin kowalaýanlar, hakykata ýigrenýänler, ýalana söýýänler, dogrulygyň mukabatyny bilmeýänler, gowa ýapyşmaýanlar we adalatly höküme-de ýapyşmaýanlar, gowulyga däl-de ýamanlyk üçin oýaň duranlar, olaryň ýuwaşlyk we çydamlylyk uzakda, biderek zatlary söýýänler, öwez tölegini kowalaýanlar, garyba rehim etmeýänler, ezilýäniň üçin ejir çekmeýänler, olary ýaradany bilmeýänler, çagalaryň ganhorlary, olary ýaradany bilmeýänler, çagalaryň ganhorlary, Hudaýyň ýaradyşynyň zaýalaýjylary, mätäç adamdan ýüz öwürýänler, gysylýany ezýänler, baýlaryň goragçylary, garyplaryň kanunsyz kazylary, tutuşlygyna günäkärler; halas boluň, çagalar, bu zatlaryň hemmesinden.

6

Gör, hiç kim seni bu öwrediş ýolundan azaşdyrmasyn, sebäbi ol seni Hudaýsyz öwredýär. Eger sen Rebbiň boýunjyrygyny doly göterip bilseň, kämil bolarsyng, ýöne bilmeseň, näçe ukyplyň bolsa, şony et. Iýmek barada bolsa, näme çekip bilýän bolsaň, çek, ýöne butlara gurban edilenden gaty seresap bol, sebäbi ol ölen hudaýlaryň gullugydyr.

7

Suwa çümmek barada bolsa, şeýlelikde çümdüriň: bu zatlaryň hemmesini öňünden aýdyp, Atanyň we Oglunyň we Mukaddes Ruhuň adyna janly suwda çümdüriň. Eger ýaşaýan suwy eýeläp bilmeseň, beýleki suwa çokundyr; eger sowukda edip bilmeseň, yssyda et. Eger-de ikisini-hem eýemasaň, baş üstüne üç gezek suw dök Atanyň we Oglunyň we Mukaddes Ruhuň adyna. Çokundyrylmagyň öňünden çokundyrýan we çokundyrylýan öňünden agraz tutsun, we eger käbir beýlekiler ukyply bolsa; ýöne çokundyrylýana bir ýa-da iki gün öňünden agraz tutmagy buýur.

8

Siziň oraza tutmalarыňyz ikiýüzlüler bilen bilelikde bolmasyn. Olar oraza tutýarlar, sebäbi ikinji şenbe günlerinde we bäşinji günde; emma siz oraza tutuň dördünji günde we taýýarlyk gününde. Ikiyüzlüler ýaly doga etmäň, emma Reb öz Hoş Habarynda buýruşy ýaly, şeýle doga ediň: Asmanda bolan Atamyz, seniň adyň mukaddes bolsun, seniň patyşalygyň gelsin, seniň erkiň asmanda bolşy ýaly ýer ýüzünde hem bolsun; biziň gündelik çöregimizi bize ber, biz hem öz bergilerimizi bagyşlaýşymyz ýaly, bizi synaga salma, emma bizi ýamanlykdan halas et; sebäbi güýç we şöhrat ebedilikde seňkidir. Günde üç gezek şeýdip doga ediň.

9

Şükür hakynda bolsa, şeýlelikde şükür ediň: ilki bilen käse hakynda: Biz saňa şükür edýäris, biziň Atamyz, seniň guluň Dawudyň mukaddes üzüm bagy üçin; saňa şöhrat ebedilere çenli. Döwülmek barada bolsa: Biz saňa minnetdarlyk bildýäris, biziň Atamyz, durmuş we bilim üçin, sen olary bize Isa seň Ogluň arkaly mälim etdiň. Şöhrat seniň boluň ömürler boýy. Nähili bu bölekje daglaryň üstünde dargadylan boldy we ýygnanyp bir boldy, şeýdip seniň ýygnagyň ýeriň gyralryndan seniň patyşalygyňa ýygnansyn. Sebäbi şan we güýç seniňki, Isa arkaly, ebedilik üçin. Hiç kim siziň minnetdarlyklaryňyzdan iýmesin we-de içmesin, diňe Rebbiň adyna çokundyrylanlar iýsin we içsin, sebäbi Reb şunyň hakynda aýtdy: Mukaddesi itlere bermegiň.

10

Doldurylandan soň şeýlelikde şükür ediň: Biz saňa şükür edýäris, mukaddes Atamyz, seniň mukaddes adyň üçin, ol biziň ýüreklerimizde ýaşady, we bilim we ynam we ölmezlik üçin bize seniň ogluň Isa arkaly; saňa şöhrat ebedilikde bolsun. Sen, hemme zada güýji ýeten Hojaýyn, ähli zatlary öz adyň üçin ýaratdyň, iýmit-içmek adamlara lezzet almak üçin berdiň, olar saňa şükür etsinler diýip, bize bolsa ruhy iýmit-içmek we ebedi durmuş öz Ogluň arkaly bagyş etdiň. Ilki bilen, ähli zatlardan öň, biz saňa minnetdarlyk bildirýäris, sebäbi sen güýçlüsiň; saňa

şöhrat asyrlar boýy bolsun. Ýatla, Rebbe, öz ýygnagyňy, ony öz söýgiňde halas etmek üçin, we ony dört şemaldan ýygna, mukaddesleşdirileni, öz patyşalygyňa, sen oňa taýýarlan, sebäbi güýç we şöhrat ebedilikde seniňkidir. Merhemetlilik gelsin we bu dünýä geçip gitsin. Hosanna Dawudyň Hudaýyna. Eger kimdir mukaddes bolsa, gelsin; eger kimdir mukaddes däl bolsa, toba etsin; maran ata; amin. Pygambarlara bolsa şükür etmäge rugsat beriň, näçe isleseler.

11

Kim gelip size öňki aýdylan bu zatlaryň hemmesini öwretse, ony kabul ediň; eger özi öwrediji öwrülip ýok etmek üçin başga öwrediş öwretse, ony diňlemäň; eger dogrulyk we Rebbiniň bilimini goşmak üçin bolsa, ony Reb ýaly kabul ediň. Resullaryň we pygamberleriň barada, Hoş Habaryň düzgünine görä, şeýle ediň. Her resul size gelýän bolsa, ony reb ýaly kabul ediň; emma ol galmaz, diňe bir gün; eger zerurlygy bar bolsa, beýleki günem; emma üç gün galsa, ol ýalançy pygamber. Gelýän resul gijeleýänçä çörekden başga hiç zat almasyn; eger kümüş soraýsa, ol ýalançy pygamberdir. Ruhuň içinde gürleýän pygamberi synag etmersiňiz we höküm çykarmarsynyz, sebäbi ähli günä bagyşlanar, ýöne bu günä bagyşlanmaz. Ýöne ruhy bilen gürleýän her adam pygamber däl, diňe Rebbiň ýollaryna eýerýän bolsa. Şonuň üçin ýollaryndan ýalançy pygamber we pygamber tanalar. Ruhy güýjünde stol kesgitleýän her pygamber ondan iýmez, ýogsam bolsa ol ýalan pygamberdir. Ýöne

hakykatyň öwredýän her pygamber, eger öwredýän zatlaryny etmeýän bolsa, ýalançy pygamberdir. Ýöne her tassyklanan hakyky pygamber, ýygnagyň dünýewi syry üçin iş edýän, emma özi edýän zatlary etmegi öwretmeýän, siziň üstüňizde höküm edilmez, sebäbi onuň hökümi Hudaýdadyr, çünki gadymy pygamberler hem şeýle etdiler. Kim ruhumda aýtsa, maňa kümüş pullary ýa-da başga bir zatlary ber diýse, siz onuň sözüni diňlemezsiňiz, eger-de ol başga mätäçler hakda bermegi aýtsa, hiç kim ony höküm etmesin.

12

Ähli Rebbiň adynda gelýän kabul edilsin, soňra bolsa ony synagdan geçirip bilýärsiňiz, sebäbi sag we çep düşünjä eýe bolarsyňyz. Eger gelýän adam geçip barýan bolsa, oňa mümkin boldugyňça kömek ediň, ýöne ol siziň ýanyňyzda iki ýa-da üç günden köp galmaz, zerurlygy bolsa-da. Eger ol siziň ýanyňyzda oturmak isleýän bolsa, ussady bolup, işläp iýsin. Eger-de onuň sungaty ýok bolsa, siziň düşünjäňize görä alada ediň, nädip Hristian siziň araňyzda işsiz ýaşamasyn. Eger ol şeýle etmegi islemeýän bolsa, aldawçydyr, şeýle adamlardan seresap boluň.

13

Ähli hakyky pygamber siziň ýanyňyzda oturmak isleýän bolsa, öz iýmidine mynasypdyr. Şonuň ýaly-da hakyky mugallym hem

öz iýmitine mynasyp, edil işçi ýaly. Şonuň üçin ähli ilkinji hasyllary - çakyr gysyjynyň we harman meýdançasynyň önümlerini, öküzleri hem-de goýunlary alyp, ilkinji hasyllary pygamberlere berersiň, sebäbi olar siziň baş ruhanylaryňyzdyr. Eger pygamberiňiz ýok bolsa, garyplara beriň. Eger azyk edýän bolsaň, ilkinji hasyllary alyp, buýruga görä ber. Şonuň ýaly şerap küýzesini ýa-da ýag küýzesini açyp, ilkinji miwäni alyp pygamberlere ber; ýöne kümüşden we eşikden we ähli emläkden ilkinji miwäni alyp, saňa dogry görünşi ýaly, buýruga görä ber.

14

Rebbiň gününde ýygnanyp, çörek döwüň we şükür ediň, öňünden günäleriňizi boýun alyp, şeýlelikde gurbanlygyňyz arassa bolsun. Her şübhesi bolan adam öz ýoldaşy bilen size goşulmasyn, olar ýaraşýança, siziň gurbanyňyz hapalanyp galmasyn diýip. Bu Rebbiň tarapyndan aýdylan söz, sebäbi her ýerde we her wagtda maňa arassa gurban hödürlemeli. Men beýik patyşadyryn, diýýär Reb, we meniň adym halklar arasynda ajaýypdyr.

15

Şonuň üçin öz özüňiz üçin Rebbiň mynasyp gözegçilerini we hyzmatkärlerini belläň - sada, pula höwes etmeýän, hakyky we

synagdan geçirilen erkekleri, sebäbi olar hem siziň üçin pygamberleriň we mugallymlaryň hyzmatyny ýerine ýetirýärler. Şonuň üçin olary äsgermezlik etmäň, sebäbi olar pygamberler we mugallymlar bilen bilelikde siziň hormatly adamlaryňyzdyr. Biri-biriňizi käýindiň, ýöne gazapda däl, eýsem parahatçylykda, nähili injilde barňyz ýaly, we başga birine garşy günä edýän her adama hiç kim gürlesin däl, hem siziň araňyzda hiç kim eşitsin däl, ol toba edýänçä. Dileglerňizi, sadakalarňyzy we ähli hereketleriňizi Rebbimiziň Hoş Habarynda bolan ýaly ediň.

16

Durmuşyňyz üçin gözegçilik ediň, çyralaryňyz öçürilmesin we bilbaglaryňyz gowşamasyn, ýöne taýýar boluň, sebäbi Rebbimiziň gelýän wagtyny bilmeýärsiňiz. Ýygy-ýygydan ýygnaşylarsyňyz, öz janlaryňyza degişli zatlary gözläp, sebäbi siziň ynanjyňyzyň ähli wagty size peýda bermez, eger soňky wagtda kämilleşdirilmeseňiz. Sebäbi soňky günlerde ýalan pygamberler we zaýalaýjylar köpeler, goýunlar möjeklere öwrüler we söýgi ýigrenje öwrüler. Kanunçylygyň artmagy sebäpli adamlar biri-birini ýigrenýärler, yzarlarlar we tabşyrarlar, soňra dünýäni aldaýjy Hudaýyň ogly hökmünde peýda bolar we alamatlary hem-de gudratly işleri eder, ýer onuň eline tabşyrylar we ol döwürden bäri hiç haçan bolmadyk bikanun zatlary eder. Şonda adamlaryň döredilenleriniň synag oduna gelşi bolar, we köpler günä edip ýykylýarlar we ýok bolýarlar, ýöne öz ynançlarynda çydanlar şol goýum tarapyndan

halas edilerler. We soňra hakykatyň alamatlary peýda bolar: birinji alamat — asmanda ýaýrama, soňra surnaý sesiniň alamaty we üçünjisi — ölüleriň dirilmegi. Ähli adamlaryň däl, emma aýdylyşy ýaly: Reb geler we ähli mukaddesler Onuň bilen. Şonda dünýä Rebbiň asmanyň bulutlarynyň üstünde gelýändigini görer.

Gelip çykyş

1

Başlangyçda Hudaý asmany we ýeri ýaratdy. Ýer görünmeýän we görnüşsiz boldy, garaňkylyk çuňlugyň üstünde ýerleşýärdi we Hudaýyň ruhy suwuň üstünde hereket edýärdi. Hudaý: Ýagtylyk bolsun diýdi we ýagtylyk boldy. Hudaý yşygy gördü, ol gowydyr diýip, we Hudaý yşyk bilen garaňkylygy biri-birinden böldi. Hudaý yşygy gündiz diýip atlandyrdy, garaňkylygy bolsa gije diýip atlandyrdy. Agşam boldy we ertir boldy, birinji gün. Hudaý aýtdy: Suwuň ortasynda gök gümmezi bolsun we suwlar bilen suwlaryň arasynda bölüji bolsun. Şeýle hem boldy. Hudaý gök gümmezini ýasady we Hudaý gök gümmeziniň aşagyndaky suw bilen gök gümmeziniň ýokarsynda bolan suwy biri-birinden böldi. We Hudaý gök gümmezini asman diýip atlandyrdy we Hudaý onuň gowydygyny gördi, agşam boldy we ertir boldy, ikinji gün. Hudaý diýdi: Asmanyň aşagyndaky suw bir ýere ýygnalsyn we gury ýer görünsin. Şeýdip boldy. Asmanyň aşagyndaky suw öz ýerlerine ýygnaldy we gury ýer göründi. Hudaý gury ýeri ýer diýip atlandyrdy we suwlaryň

ýygyndylaryny deňizler diýip atlandyrdy, Hudaý munuň gowydygyny gördi. Hudaý aýtdy: Ýer otlary, tohum berýän otlary öz görnüşine görä we meňzeşligine görä gögertsin, şeýle hem miweli agaçlary, öz tohumy özünde bolan miwäni öndürýän agaçlary öz görnüşine görä ýeriň üstünde ýetişdirsin. Şeýle hem boldy. Ýer ot-çöpleri, görnüşine we meňzeşligine görä tohum berýän otlary we görnüşine görä öz içinde tohumy bolan miwe berýän agaçlary çykardy. Hudaý muny gördü we gowydygyny bildi. We agşam boldy, we erta boldy, üçünji gün. Hudaý aýtdy: Asmanyň berkliginde yşyklar bolsun, ýere yşyk saçsyn, günüň bilen gijäniň arasynda bölüm bolsun, we olar alamatlar, wagtlar, günler we ýyllar üçin bolsun. We olar asmanyň berkliginde yşyklar bolsunlar, ýer üstünde yşyk bermek üçin, we şeýle boldy. We Hudaý iki sany uly yşygy ýasady: uly yşygy günüň dolandyrylyşy üçin, kiçi yşygy gijiň dolandyrylyşy üçin we ýyldyzlary. We Hudaý olary asmanyň gümmezine ýerleşdirdi, ýer üstünde ýagtylamagy üçin, we gündize we gije höküm sürmeği üçin, we ýagtylygyň arasynda we garaňkylygyň arasynda aýyrmagy üçin; we Hudaý gördi ki, gowy. We agşam boldy we irden boldy, dördünji gün. Hudaý şeýle diýdi: Suwlar diri janlary bolan süýrenijileri we asmanyň berkligine görä ýeriň üstünde uçýan guşlary çykarsyn we şeýle boldy. Hudaý uly deňiz jandarlaryny, suwlaryň çykaran süýreniji haýwanlaryň ähli janlaryny olaryň görnüşlerine görä, we ganatlylaryň ähli guşlaryny görnüşe görä ýaratdy, we Hudaý munuň gowydygyny gördi. Hudaý olary mübärekläp, şeýle diýdi: Artýaň we köpelýäň, deňizlerdäki suwlary doldurýaň, guşlar bolsa ýer ýüzünde köpelsin. Ve agşam boldy, we ertir

boldy, bäşinji gün. We Hudaý aýtdy: Ýer görnüşe görä ýaşaýan jany — dört aýakly haýwanlary, süýrenijileri we ýeriň ýabany haýwanlaryny öz görnüşlerine görä çykarsyn diýdi, we şeýle boldy. We Hudaý ýeriň ýyrtyjy haýwanlaryny görnüşlerine görä, mallary görnüşlerine görä we ýeriň ähli süýrenijilerini görnüşlerine görä ýaratdy. Hudaý bularyň gowydygyny gördi. Hudaý aýtdy: Adamy öz keşbimize we meňzeşligimize görä ýaradalyň. Olar deňziň balyklary, asmanyň guşlary, mallar, tutuş ýer we ýer ýüzünde süýrenýän ähli jandarlar üstünden höküm sürsinler. Hudaý adamy öz keşbine görä ýaratdy, erkek we aýal edip olary ýaratdy. Hudaý olary gutlady we şeýle diýdi: Artýň, köpelýň, ýeri doldurýň we oňa höküm sürüň. Deňziň balyklary, asmanyň guşlary, ähli mallar we ýer ýüzünde süýrenýän ähli süýrenijiler üstünden höküm sürüň. Hudaý aýtdy: Ine, men size tohum sepýän, tohum ekýän ähli otlary berdim, ol tutuş ýeriň üstünde bar; we tohum ekýän miwesi öz içinde bolan ähli agaçlar size iýmek üçin bolar, we ýeriň ähli ýabany haýwanlaryna, we asmanyň ähli guşlaryna, we ýeriň üstünde süýrenýän her bir süýrenijä, ol öz içinde ýaşaýyşyň janyny bar, we ähli ýaşyl otlar iýmek üçin bolar; we şeýle boldy. We Hudaý özi eden ähli zatlaryny gördi, we ine olar gaty gowydyr. Agşam boldy we irden boldy - altynjy gün.

2

Asman we ýer, we olaryň ähli dünýäsi tamamlandy. We Hudaý altýnjy günde öz ýasan işlerini tamamlady we ýetinjy günde öz

ýasan ähli işlerinden dynç aldy. Hudaý ýedinji güni mübärek etdi we ony mukaddes etdi, sebäbi şol günde Hudaý özi başlan ähli işlerinden dynç aldy. Bu asmanyň we ýeriň döremeginiň kitaby, haçan boldy, haýsy gün Rebbe Hudaý asmany we ýeri ýaratdy, we meýdanyň ähli ýaşyl zatlary ýer ýüzünde bolmazdan öň, we meýdanyň ähli otlary ösüp çykmazdan öň; sebäbi Hudaý ýere ýagyş ýagdyrmady, we adam ony işlemek üçin ýokdy. Çeşme ýerden çykýardy we ýeriň tutuş ýüzüni suwarypdyr. We Hudaý adamy toprakdan emele getirdi we onuň ýüzüne ýaşaýyş demini üfledi, şeýdip adam janly jan boldy. Ve Hudaý Edeniň gündogarynda jennet ekdi we ol ýere özi döreden adamy goýdy. Hudaý ýerden göze gözel görünýän we iýmäge gowy bolan ähli agaçlary, şeýle hem jennetiň ortasynda duryan ýaşaýyş agajyny we gowy bilen ýamany bilmek agajyny ösdürdi. Derýa bolsa Edemden çykyp, jenneti suwarýar we ol ýerden dört şaha bölünýär. Birinjisiniň ady Pişon, bu Hawila ýeriniň hemmesini aýlawçy, şol ýerde altyn bar. Şol ýeriň altyny gowydyr, ol ýerde yakut we ýaşyl daş bar. We ikinji derýanyň ady Gihon, bu Efiopiýanyň ähli ýerini aýlaýar. We üçünji derýa Tigris, bu Assiriýalylaryň garşysyna akýan, dördünji derýa bolsa Ewfrat. Reb Hudaý özi döreden adamy alyp, ony hoşallygyň jennetine goýdy, ony işlemek we goramak üçin. We Perwerdigar Hudaý Adama buýurdy: Jennetdäki ähli agaçlardan iýip bilersiň. Ýöne gowy we erbedi bilmek agajyndan iýmezlik ediň, sebäbi haýsy gün ondan iýseňiz, ölüm bilen ölersiňiz. Rebbe Hudaý şeýle diýdi: Adamyň ýeke bolmagy gowy däl, oňa özi ýaly kömekçi ýaradaly. Hudaý ýer topragyndan meýdanyň ähli haýwanlaryny we asmanyň ähli guşlaryny döretdi we olary

Adama getirdi, onuň olara näme diýjegini görmek üçin. Adamy janly jan diýip çagyran her bir zadyň ady şeýle boldy. Adam ähli mallara, asmanyň ähli guşlaryna we meýdanyň ähli ýabany haýwanlaryna atlar goýdy, ýöne Adama meňzeş kömekçi tapylmady. Hudaý Adamy aladalaň ýagdaýyna saldy we ony uklatdy, onuň gapyrgalaryndan birini aldy-da, onuň ýerine eti doldurdy. We Hudaý Adamdan alan gapyrgasyny aýala gurdy we ony Adama getirdi. We Adem diýdi: Bu indi meniň süňklerimden süňk we meniň etimden et. Bu aýal diýlip atlandyrylar, sebäbi ol öz adamyndan alyndy. Şonuň üçin adam öz kakasyny we enesini terk eder we öz aýalyna goşular, we ikisi bir beden bolar. Iki adam ýalaňaç boldular, Adam we onuň aýaly, emma olar utanmadylar.

3

Ýylan bolsa Rebbe Hudaýyň ýaratdygy ýer ýüzündäki ähli haýwanlaryň arasynda iň akyllysy edi we ýylan aýala aýtdy: Näme üçin Hudaý jennetiň ähli agajyndan iýmäň diýdi? Aýal ýylana aýtdy, jennet bagyndaky agajyň miwesinden iýeris; Ýöne jennet bagyndaky ortadaky agajyň miwesinden bolsa, Hudaý aýtdy, ondan iýmersiňiz, oňa degmersiňiz hem, ölmersiňiz diýip. We ýylan aýala aýtdy: Siz ölüm bilen ölmersiňiz; Sebäbi Hudaý bilýärdi, haýsy gün ondan iýseňiz, siziň gözleriňiz açylar we siz hudaýlar ýaly bolarsyňyz, gowy we erbet bilip. Aýal gördi welin, agaç iýmek üçin gowy, gözlere görmek ýakymly we düşünmek üçin owadan. Ol agajyň miwesinden alyp iýdi we özi bilen bolan

adamyna hem berdi, olar hem iýdiler. Ikisiniň gözleri açyldy we ýalaňaçdyklaryny bildiler, injir agajynyň ýapraklaryny tikdiler we özlerine bel daňma ýasadylar. Olar Rebbiň Hudaýyň agşam jennetde ýöräniniň sesini eşitdiler we Adam bilen onuň aýaly Rebbiň Hudaýyň ýüzünden jennetiň agaçlarynyň arasynda gizlendiler. Rebbe Hudaý Adamy çagyrdy we oňa aýtdy: Adam, nirede sen? Ve oňa diýdi: Seniň sesiňi eşitdim, jennetde ýöräp ýörkäň, we gorkdum, sebäbi men ýalaňaç, şonuň üçin gizlendim. Hudaý oňa aýtdy: Seniň ýalaňaçdygyňy saňa kim habar berdi? Diňe şondan iýmezligi saňa buýran agajymdan iýdiňmi? We Adem aýtdy: Aýal, sen meniň bilen berdiň, şol maňa ağajdan berdi we men iýdim. Ve Rebbe Hudaý aýala diýdi: sen muny näme üçin etdiň? Aýal bolsa diýdi: Ýylan meni aldady, şonuň üçin men iýdim. Rebbe Hudaý ýylana aýtdy: Muny etdigiň üçin, sen ähli mallaryň we ýer ýüzündäki ähli ýabany haýwanlaryň arasynda nälätlenensiň. Döşüňde we garnyňda süýşersiň we ömrüňiň ähli günlerinde toprak iýersiň. Men seniň bilen aýalyň arasynda, seniň tohumyň bilen onuň tohumynyň arasynda duşmançylyk goýaryn, ol seniň başyňy ezjek, sen bolsa onuň topugyny ezjeksiň. Aýala aýtdy: Köpeldip, seniň agyryňy we inläňi köpelderin, agyrylar bilen çaga dograrsyng, we ärsiňe ýüzlenişiň bolar, we ol seniň üstüňden höküm sürer. Ýöne Adama aýtdy: Sebäbi sen öz aýalyňyň sesini diňlediň we men saňa diňe şondan iýmezligi buýran agajymdan iýdiň, ýer seniň işleriňde näletlenendir. Sen ony ähli ömrüňiň günlerinde gynançlar bilen iýersiň. Tikenler we tikanlar saňa öser, we sen meýdanyň otyny iýersiň. Seň ýüzüňiň teri bilen çöregiňi iýersiň, sen alnan ýeriňe gaýdýançaň, sebäbi sen ýersiň we ýere

gidersiň. Hem Adam öz aýalynyň adyny Durmuş diýip atlandyrdy, sebäbi ol ähli diri adamlaryň enesidi. Reb Hudaý Adama we onuň aýalyna deriden eşikler ýasady we olary geýdirdi. Hudaý aýtdy: Ine, Adam biziň ýalymyz boldy, gowyny we erbedi bilmek üçin, we indi ol elini uzadyp, durmuş agajyndan alyp iýmeli däldir, ýogsam ebedilik ýaşar. We Rebbe Hudaý ony hoşallygyň jennetinden iberdi, şol ýerden alnan ýerini işlemek üçin. We Adamy kowdy we ony jennetiň hoşallygynyň garşysynda ýerleşdirdi, we kerubimleri belledi we aýlanýan alawly gylyçy durmuş agajynyň ýoluny goramak üçin goýdy.

4

Adam bolsa Howwany, öz aýalyny bildi, we ol göwreli bolup Kaýny dogurdy, we aýtdy: Men Hudaýyň üsti bilen adam aldym. We onuň dogany Abeli dogurmagy goşdy, we Abel goýunlaryň çopany boldy, Kaýyn bolsa ýeri işleýän idi. Hem günler bilen boldy, Kaýyn ýeriň miwelerinden Rebbe gurban getirdi. Hem Habil hem özi öz goýunlarynyň ilkinji dogulanlarydan we olaryň ýaglaryndan getirdi. Hem Hudaý Habile we onuň sowgatlaryna seretdi. Kaýyna we onuň gurbanlyklaryna bolsa üns berilmedi, we Kaýyn gaty gynandyryldy we ýüzi aşak düşdi. Rebbe Hudaý Kaýna aýtdy: Näme üçin şeýle gynançly bolduň we näme üçin ýüzüň düşdi? Eger dogry hödürleseň, ýöne dogry bölmeseň, günä etdiň däl mi? Dymmaklyk et; onuň ýüzlenmesi seniň tarapa, we sen onuň üstünden höküm sürersiň. Kaýyn öz

dogany Habile: Geliň düzlüge gideliň diýdi we olar düzlükde bolanda, Kaýyn öz dogany Habile garşy galdy we ony öldürdi. We Hudaý Reb Kaýna diýdi: Doganyň Habil nirede? Ol aýtdy, men bilemok; men öz doganymy goraýjysy däl, şeýlemi? Hem Reb aýtdy, sen näme etdiň? Seniň doganyňyň ganynyň sesi ýerden maňa gygyryp dur. We häzir sen şol ýerden näletlisin, ol öz agzyny açyp, doganyňyň ganyny seniň eliňden kabul etdi. Haçan ýeri işleseň, ol öz güýjüni saňa bermez, sen ýer ýüzünde inläp we titreýip ýörersiň. Kaýyn Rebbiň Hudaýa aýtdy: Meniň günäm bagyşlanmak üçin gaty uludyr. Eger sen meni şu gün ýeriň ýüzünden kowsaň, seniň ýüzüňden gizlenerin we men inräp-titräp ýeriň üstünde bolaryn, we meni tapýan her kim meni öldürer. Emma Reb Hudaý oňa diýdi: Ýok, şeýle däl; Kaýny öldüren her bir adam ýedi gezek öç alnyp jezalandyrylar. We Reb Hudaý Kaýna bir alamat goýdy, ony tapýan ähli adamyň ony öldürmezligi üçin. Kaýin Hudaýyň ýüzünden çykdy we Edemiň garşysyndaky Naýd ýerinde ýaşady. Hem Kaýyn öz aýalyny bildi; hem göwreli bolup, Enohy dogurdy. Ol şäher gurýardy we şäheri öz oglunyň ady bilen atlandyrdy, Enoh. Enoga Gaidad doguldy, Gaidad Maleeleeli dogurdy, Maleleel Methuselany dogurdy, Methuselan bolsa Lameçi dogurdy. Lameh özi üçin iki aýal aldy, birinjisiniň ady Ada, ikinjisiniň ady Sella. Ve Ada Jobeli dogurdy, bu çadyrlarda ýaşaýan mal bakyjylaryň atasy boldy. We onuň doganynyň ady Ýubal boldy, bu psalterion we kithara oýlap tapan adamdy. Zillah hem özi Tubal-y dogurdy; ol mis we demiriň çekiçleýji ussady boldy. Thobel-iň aýal dogany bolsa, Noema idi. Lameh öz aýallaryna, Ada we Sella aýtdy: Meniň sesimi diňläň, Lamechiň aýallary, meniň sözlerime gulak

asýň, sebäbi men maňa ýara ýetiren adamy öldürdim we maňa göwre ýetiren ýigidi öldürdim. Sebäbi Kaýyndan ýedi gezek öç alyndy, ýöne Lemehden ýetmiş gezek ýedi. Adam öz aýaly Howwany bildi, we ol göwreli bolup, ogul dogurdy. Onuň adyny Set diýip atlandyrdy we aýtdy: Sebäbi Hudaý maňa Kaýynyň öldüren Habiliň ýerine başga tohum galdyrdy. Setiň ogly boldy, emma ol onuň adyny Enos diýip atlandyrdy, bu Rebbiň Hudaýyň adyny çagyrmagy umyt etdi.

5

Bu adamlaryň döremeginiň kitaby; Hudaý Adamy döreden güni, Hudaýyň keşbine görä ony döredi. Erkek we aýal olary döredi; we olary alkşylady; we olaryň adyny Adam diýip atlandyrdy, olary döreden güni. Ýaşady bolsa Adam otuz we iki ýüz ýyl, we öz görnüşine we öz şekiline laýyklykda dogurdy, we onuň adyny Set diýip atlandyrdy. Adam Seth-i dogurdanyndan soň ýaşan günleri ýedi ýüz ýyl boldy, we ol ogullar we gyzlar dogurdy. Adamyň ýaşan ähli günleri otuz we dokuz ýüz ýyl boldy we ol öldi. Set bäş ýüz bäş ýyl ýaşady we Enosi dogurdy. We Şit Enosy dogurdanyndan soň ýedi ýüz ýedi ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy. Setiň ähli günleri dokuz ýüz on iki ýyl boldy we ol öldi. Enos ýüz togsan ýyl ýaşady we Kainany dogurdy. Enos Kainany dogurdanyndan soň ýedi ýüz on bäş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Enosyň ähli günleri dokuz ýüz bäş ýyl boldy we ol öldi. We Kaýnan ýetmiş we ýüz ýyl ýaşady we Maleleeli dogurdy. Kainan Maleleeli dogurdanyndan soň kyrk

we ýedi ýüz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Kaýnanyň ähli günleri dokuz ýüz on ýyl boldy we ol öldi. Malaleel bäş ýüz altmyş ýyl ýaşady we Jaredi dogurdy. Maleleel Jaredi dogurdanyndan soň ýedi ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy. Maleleliň ähli günleri sekiz ýüz togsan bäş ýyl boldy we ol öldi. Ýared iki ýüz altmyş ýyl ýaşady we Enohy doglurdy. We Ýared Enohy dogurdanyndan soň sekiz ýüz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Jared-yň ähli günleri iki we altmyş we dokuz ýüz ýyl boldy we ol öldi. Enoh bäş we altmyş we ýüz ýyl ýaşady we Methuselahyň kakasy boldy. Enoh Methuselahyň dogulmagyndan soň iki ýüz ýyl Hudaýa hoşlady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Enohuň ähli günleri bäş hem altmyş hem üç ýüz ýyl boldy. Enoh Hudaýy razy etdi we tapylmady, sebäbi Hudaý ony göçürdi. Matuşala ýüz altmyş ýedi ýyl ýaşady we Lamehi dogurdy. We Methuselah Lameçi dogurdanyndan soň sekiz ýüz iki ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy. Methuselah-nyň ýaşan ähli günleri dokuz ýüz altmyş dokuz ýyl boldy we ol öldi. Lameh ýüz seksen sekiz ýyl ýaşady we ogul dogurdy. Ol onuň adyny Nuh diýip atlandyrdy we aýtdy: Bu bize dynç berer biziň işlerimizden we biziň ellerimizden gelýän agyrylardan, şeýle hem Reb Hudaýyň näletlän ýerinden. We Lameh Nuhy dogurdanyndan soň bäş ýüz altmyş bäş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Lameçiň ähli günleri ýedi ýüz elli üç ýyl boldy we ol öldi. Ve Nuh bäş ýüz ýaşynda boldy we üç ogul dogurdy: Sem, Ham, Ýafet.

6

We şeýle boldy, adamlar ýer ýüzünde köpelmäge başlanda, olara gyzlar doguldy. Hudaýyň ogullary adamlaryň gyzlarynyň owadandygyny görüp, saýlan ählisinden özlerine aýallar aldylar. We Rebbe Hudaý aýtdy: Meniň ruhuň şu adamlarda ebedilige galmaz, sebäbi olar etdir, emma olaryň günleri ýüz ýigrimi ýyl bolar. Olar äpetler boldy ýer ýüzünde şol günlerde, we şondan soň, Hudaýyň ogullary adamlaryň gyzlarynyň ýanyna girýärkä, we olar olara dogurdular, şolar äpetler bolupdyr gadymy zamanlardan bäri, şol meşhur adamlar. Rebbe Hudaý görüp, adamlaryň ýamanlyklarynyň ýer ýüzünde köpeländigini we her kimiň ýüreginde hemişe ýaman zatlar hakda ünsli pikir edýändigini, Hudaý oýlandy ýer ýüzünde adamy ýarandygyny we gynandyrdy. Hudaý şeýle diýdi: Men ýaratdym adamymy ýer ýüzünden pozaryn, adamdan haýwana çenli, süýrenijilerden asmanyň guşlaryna çenli, sebäbi men gynanýaryn olary ýaratdygyma. Nuh bolsa Rebbiň Hudaýyň öňünde merhemetlilik tapdy. Bular bolsa Nuhuň nesilleri. Nuh adalatly adam bolup, öz neslinde kämildi we Hudaýa hoş geldi. Nuh üç ogul dogurdy: Shem, Ham we Jafet. Ýer Hudaýyň öňünde weýran edildi we ýer adalatsyzlyk bilen doldy. Reb Hudaý ýere seretdi we ol weýran edilipdi, sebäbi ähli jan eýesi öz ýoluny ýer ýüzünde weýran etdi. Hem Reb Hudaý Nuha aýtdy: Ähli adamyň wagty meniň öňümde geldi, sebäbi ýer olaryň adalatsyzlygy bilen doldy, hem ine men olary hem ýeri weýran ederin. Şonuň üçin öz üçin dört burçly agaçlardan gämi ýasat, gämide höwürtgeler ýasarsiň we ony içinden-de, daşyndan-da asfalt bilen örtüp bilersiň. We şeýlelikde gämini edersiň: üç ýüz tirsek gäminiň uzynlygy, elli tirsek ini we otuz tirsek beýikligi. Gamçyny ýygnap ýasamaly,

ony ýokardan bir dirsekde tamamlamaly, gamçynyň gapysyny bolsa gapdaldan ýasamaly, ony aşaky gatly, iki gatly we üç gatly ýasamaly. Men bolsa, ine, men ýere suw joşgunyny getirýärin, asmanyň aşagynda ýaşaýyş ruhy bar bolan ähli eti ýok etmek üçin, we ýerde näçe bar bolsa, öler. We men seniň bilen ähtimi dikelderin, sen bolsa gämä girerin, sen we ogullaryň, we aýalyň, we ogullaryňyň aýallary seniň bilen. We ähli mallaryň, we ähli süýrenijileriň, we ähli ýabany haýwanlaryň, we ähli etiň arasyndan ikişerden ähli jandarlary sandyga getirjeksiň, şonuň üçin olary öziň bilen saklaýasaň, erkek we urkaçy bolarlar. Uçýan guşlaryň ähli görnüşlerinden, mallaryň ähli görnüşlerinden we ýer ýüzünde süýrenýän süýrenijileriň ähli görnüşlerinden, bularyň hemmesinden iki-iki seniň ýanyňa girer, seniň bilen iýmitlenmek üçin, erkek we urkaçy. Sen bolsa ähli iýilýän iýmitlerden özüň üçin alarsyň we öz ýanyňa ýygnarsynň, we ol saňa hem olara hem iýmek üçin bolar. We Nuh ähli zatlary, näçe buýurdy oňa Reb Hudaý, şeýdip etdi.

7

We Rebbe Hudaý Nuh-a aýtdy, gir sen we seniň tutuş öýüň gämä, sebäbi men seni bu neslde öňümde dogry gördüm. Arassa mallaryň içinden öňüňe ýedi jübüt erkek we urkaçy getir, ýöne arassa däl mallaryň içinden iki jübüt erkek we urkaçy getir. We asmanyň arassalarynyň guşlaryndan ýedişer erkek we urkaçy, we asmanyň arassalarynyň däl ähli guşlaryndan ikişer erkek we urkaçy, ähli ýeriň üstünde tohum saklamak üçin. Heniz ýedi

günden soň men ýere kyrk gün we kyrk gije ýagyş getirerin we ýeriň ýüzünden ýaratdygyň ähli janly-jandarlarymy ýok ederin. We Nuh ähli zady etdi, näçe oňa Rebbe Hudaý buýurdy. Nuh alty ýüz ýaşynda bolupdy we suw joşguny ýer ýüzünde bolup geçdi. Nuh we onuň ogullary, onuň aýaly we ogullarynyň aýallary onuň bilen tupanyň suwy sebäpli gämä girdiler. We arassa guşlardan, we arassa däl guşlardan, we arassa mallardan, we arassa däl mallardan, we ýer ýüzünde süýrenýän ähli zatlaryň hemmesinden, iki-iki Nuhuň ýanyna gämä girdiler, erkek we urkaçy, Hudaý Nuha buýran ýaly. Ýedi günden soň topan suwlary ýer ýüzüne geldi. Nuhuň durmuşynyň alty ýüzünji ýylynda, ikinji aýyň ýigrimi ýedisinde, şol gün çuňlugyň ähli çeşmeleri ýaryldy we asmanyň suw joşgynlary açyldy. Ýer üstünde kyrk gün we kyrk gije ýagyş ýagdy. Şu günde Nuh, Sem, Ham, Ýafet - Nuhuň ogullary, we Nuhuň aýaly, we onuň ogullarynyň üç aýaly onuň bilen gämä girdiler. Hem ähli ýabany haýwanlar öz görnüşine görä, hem ähli mallary öz görnüşine görä, hem ýer ýüzünde hereket edýän ähli süýrenijiler öz görnüşine görä, hem ähli uçýan guşlar öz görnüşine görä Nuhuň ýanyna gämä girdiler, iki-iki, erkek hem urkaçy, ähli etden, olarda durmuş ruhy bar. Ähli etden giren erkekler we urkaçylar, Hudaýyň Nuha buýran ýaly girdi we Reb Hudaý gämini daşyndan ýapdy. We suw joşguny kyrk gün we kyrk gije ýeriň üstünde boldy, suw artdy we gämini göterde, ol ýerden göterildi. Suw güýçlendi we ýer ýüzünde gaty köpeldi, gämi bolsa suwuň üstünde ýüzüp ýördi. Suw ýeriň üstünde gaty güýçli boldy we asmanyň aşagyndaky ähli beýik daglary ýapdy. On bäş tirsek ýokarda göterildi suw we ähli beýik daglary örtdi. We ýer

üstünde hereket edýän ähli janly-et öldi: guşlar, mallar, ýabany haýwanlar we ýer üstünde hereket edýän ähli süýrenijiler we ähli adam. We ýaşaýyş demi bolan ähli zatlar we gurak ýeriň üstünde bolan ähli zatlar öldi. Ol ýeriň ýüzündäki ähli janly-jandarlary, adamdan haýwana çenli, süýrenijileri we asmanyň guşlaryny ýok etdi, we olar ýerden ýok edildiler, we diňe Nuh we onuň bilen gämide bolanlar galdy. We suw ýeriň üstünde ýüz elli gün ýokary galdy.

8

Hudaý Nuhy, onuň bilen gämide bolan ähli ýabany haýwanlary, ähli mallary, ähli guşlary we ähli süýrenijileri ýatdan çykardy. Hudaý ýeriň üstüne ýel getirdi we suw bes etdi. We çuňlugyň çeşmeleri ýapyldy, asmanyň suw geçirijileri hem ýapyldy we asmandan ýagyş bes edildi. Suw ýerden çekilip azalýardy, we suw ýüz elli günden soň azaldy. We sandyk ýedinji aýda, aýyň ýigrimi ýedisinde Ararat daglarynyň üstünde oturdy. Suw bolsa onunjy aýa çenli azalýardy. We onunjy aýyň birinji güni daglaryň depeleri göründi. We kyrk gün soňra Nuh özi ýasan gäminiň penjiresini açdy. We gargany iberdi we ol çykyp, ýerdäki suw guramagyň çenli yzyna dolanmady. We kepderi öz yzyndan iberdi, suwuň ýerden azalandygyny görmek üçin. Kepder aýaklary üçin dynç tapmagy sebäpli, oňa gämä gaýdyp geldi, çünki suw tutuş ýeriň ýüzünde bardy. Ol elini uzadyp, kepteri aldy we ony öz ýanyna gämä getirdi. Hem ýene ýedi gün garaşandan soň, kepderi sandykdan ýene iberdi. Ol kepderi

agşam wagty oňa gaýdyp geldi we onuň agzynda zeýtun ýapragy bölejigi bardy, we Nuh suwuň ýer ýüzünden azalandygyny bildi. We ýene-de ýedi beýleki gün garaşyp, kepderi ýene iberdi, emma ol oňa yzyna dolanmady. Nuhyň ömrüniň alty ýüzünji ýylynda, birinji aýyň birinde bolup geçdi, suw ýerden çekildi. We Nuh özi ýasan gäminiň üstüni açdy; we gördi ki, suw ýeriň ýüzünden çekildi. Ikinji aýda ýer guradyldy, aýyň ýigrimi ýedinji gününde. We Rebbe Hudaý Nuha aýtdy, diýip: Çyk gämiden sen, we seniň aýalyň, we seniň ogullaryň, we seniň ogullaryňyň aýallary seniň bilen. We ähli ýabany haýwanlar näçe bar seniň bilen, we ähli et guşlardan mal haýwanlaryna çenli, we ähli süýreniji hereket edýän ýeriň üstünde, çykar öz-özüň bilen. Hem artýň, hem köpelýň ýeriň üstünde. Nuh çykdy, we onuň aýaly, we onuň ogullary, we onuň ogullarynyň aýallary onuň bilen; we ähli ýabany haýwanlar, we ähli mal-gara, we ähli guş, we ähli süýreniji zat ýer üstünde hereket edýän olaryň görnüşine görä gämiden çykdylar. Nuh Rebbe gurban alty gurdy we ähli arassa mallardan we ähli arassa guşlardan aldy-da, olary gurban altynyň üstünde ýakma gurban hökmünde hödürledi. We Reb Hudaý hoş ysy yslandy. Hem Reb Hudaý pikir edip aýtdy: men ýene adamlaryň işleri sebäpli ýeri nälätlemäge goşmaýaryn, sebäbi adamyň pikiri ýaşlygyndan bäri ünsli ýamanlyklara ýatyr; şonuň üçin men ýene ähli diri eti urmagy goşmaýaryn, nähili etdim ýaly. Ýeriň ähli günlerinde tohum we hasyl, sowuk we yssy, tomus we bahar, gün we gije durmaz.

9

Hudaý Nuhy we onuň ogullaryny alkaladý we olara aýtdy: Artýň we köpelýň, ýeri dolduryň we oňa höküm süriň. Siziň titremäňiz we gorkyňyz ýer ýüzündäki ähli ýabany haýwanlaryň, asmandaky ähli guşlaryň, ýer ýüzünde hereket edýän ähli zatlaryň we deňziň ähli balyklarnyň üstünde bolar; olary siziň eliňize berdim. We ähli süýreniji janly zat size iýmit bolar, nähili otly gök önümleri beren bolsam, size ähliisini berdim. Ýöne jany bolan gany bilen eti iýmezsiňiz. Hem-de siziň janlaryňyzyň gany üçin ähli haýwanlaryň elinden ony talap ederin, hem adamyň doganynyň elinden adamyň janyny talap ederin. Adamyň ganyny döküp ýören, onuň ganyna derek öz gany dökülecek, sebäbi men adamy Hudaýyň keşbinde ýaratdym. Siz bolsa artýň we köpelýň, ýeri dolduryň we oňa eýe boluň. We Hudaý Nuha we onuň ogullaryna aýtdy, olar bilen bile aýdyp: we ine, men öz ähtimi size galdyrýaryn, we siziň tohumyňyza siziň bilen, we ähli janly jana siziň bilen, guşlardan we mallardan; we ýeriň ähli ýabany haýwanlaryna, näçe siziň bilen bar gämiden çykanlaryň ähliisinden. Men siziň bilen ähtimi dikelderin, we ähli et indi tupanyň suwundan ölmez, we tutuş ýeri ýok etmek üçin suw tupany indi bolmaz. Reb Hudaý Nuha şeýle diýdi: Bu ähtnamanyň belgisidir, men ony öz aramdaky we siziň araňyzdaky, şeýle hem siziň bilen bolan ähli ýaşaýan jandarlaryň arasynda ebedi nesiller üçin berýärin. Meniň ýaýymy bulutda goýýaryn we ol meniň bilen ýeriň arasynda äht alamaty bolar. We men ýer üstünde bulutlary ýygnanyňda, ýaý bulutda görüner. Men öz ähtimi ýatlaryn, ol meniň bilen siziň araňyzda we ähli bedendäki ähli ýaşaýan jan bilen aramyzda bolýar, we indi suw ähli bedeni ýok etjek sele öwrülmez. We

meniň ýaýym bulutda bolar, we men öz bilen ýeriň arasyndaky ebedi ähtnamany ýatlamak üçin görerin, şeýle hem ýer ýüzündäki ähli bedendäki diri janyň arasyndaky ähtnamany görerin. Hudaý Nuha şeýle diýdi: Bu meniň bilen ýer ýüzündäki ähli janly-jandarlaryň arasynda baglaşan ähtnamyň alamatydyr. Nuhyň ogullary, gämiden çykanlar, Sem, Ham we Ýafet boldular. Ham bolsa Kengan-yň kakasyndy. Bular Nuhuň üç ogly, bularyň nesillerinden tutuş ýer ýüzüne dargadylar. We Nuh, ýeriň daýhany bolan adam başlady we üzümçilik ekdi. We ol şerapdan içdi we serhoş boldy we öz öýünde ýalaňaçlandy. Ve Ham, Kenanyň atasy, öz atasyny ýalaňaç görup, daşary çykyp, iki dogansyna habar berdi. Sam we Ýafet eşigi alyp, ony öz iki arkalaryna goýdular we yza öwrülip gitdiler we atasynyň ýalaňaçlygyny örtdüler; olaryň ýüzleri yza öwrülipdi we atasynyň ýalaňaçlygyny görmediler. Nuh şerapdan oýandy we onuň kiçi oglunyň oňa näme edendigini bildi. Hem ol aýtdy: Lägnetlenen Kengan çaga; ol öz doganlarynyň hyzmatkäri bolar. Hem ol aýtdy: Mukaddes bolsun Reb, Semin Hudaýy; hem Kenan onuň hyzmatkäri bolar. Hudaý Ýafeti giňeltsin, we ol Semyň öýlerinde ýaşasyn, we Kengan onuň ogly bolsun. Nuh suw joşgunyndan soň üç ýüz elli ýyl ýaşady. Ve Nuhuň ähli günleri dokuz ýüz elli ýyl boldy we ol öldi.

10

Bular bolsa Nuhuň ogullarynyň nesilleri: Şem, Ham, Ýafet, we suw joşgunyndan soň olara ogullar doguldy. Ýafetiň ogullary:

Gamer, Magog, Madaý, Ýowan, Elisa, Tubel, Meşek we Tiras. Gomeriň ogullary: Aşkenaz, Rifat we Togarmah. We Ýowanyň ogullary: Elişa, Tarşiş, Kittim, Rodanim. Şulardan milletleriň adalary olaryň ýerinde bölündi, hersiniň öz dili boýunça olaryň taýpalarynda we olaryň milletlerinde. Hamyň ogullary bolsa: Kuş, Mesraim, Pud we Kengan. Tozanyň ogullary bolsa Saba, Hawila, Sabata, Regma we Sabataka, Regmanyň ogullary bolsa Saba we Dadan. Tozan bolsa Nimrody doglady, ol ýer ýüzünde äpet bolmaga başlady. Bu Rebbe Hudaýyň öňünde äpet awçy bolupdy, şonuň üçin aýdarlar: Rebbiň öňünde äpet awçy Nimrod ýaly. We onuň patyşalygynyň başy Wawylon boldy, we Oreh, we Arhad, we Halanne, Senaar ýerinde. Şol ýerden Aşşur çykdy we Niniwa gurdy, we Rehobot şäherini, we Kalah, we Niniwa bilen Kalahyň arasyndaky Daşy; bu uly şäher. We Misraýym Ludymlary, we Naftalimlary, we Enamimlary, we Lehabimlary, we Patrosimlary, we Kasluhlary doglurdy, şolardan Filistimler çykdy, we Gaftorlary doglurdy. Kenan bolsa dünýä inedi Sidony, onuň ilkinji ogluny, we Hittlini, we Jebusitlini, we Amorluny, we Girgaşitlini, we Hiwitlini, we Arkitlini, we Sinitlini, we Arwaditlini, we Zemaritlini, we Hamatlyni. Hem şondan soň Kenganlylar taýpalary dargadylar. We Kanaanlylaryň çäkleri Sidondan başlap Gerara we Gaza tarap barýança, soňra Sodom we Gomorra, Adma we Seboim tarap Laşa çenli barýança boldy. Bular Hamyň ogullary, olaryň taýpalarynyň içinde, olaryň dillerine görä, olaryň ýurtlarynda we olaryň milletlerinde. Hem Şeme doguldy, ol ähli Eberiň ogullarynyň atasydyr, uly dogany Ýafediň dogany. Şemiň ogullary: Elam, Assiriýa, Arfaksad, Lud, Aram we Kainan. We

Aramyň ogullary: Uz, Ul, Gater we Meşek. We Arfaksad Kainany dogurdy, we Kainan Salany dogurdy, Sala bolsa Eberi dogurdy. Ebere iki ogul dogdy, biriniň ady Faleg, sebäbi onuň günlerinde ýer bölündi, doganynyň ady bolsa Ýoktan. Joktan dünýä inirdi Elmodady, we Şelefi, we Hazarmaweti, we Jerahy, we Hadoramy, we Uzaly, we Diklany, we Obaly, we Abimaeli, we Şebany, we Ofiri, we Hawilany, we Jobaby; bularyň hemmesi Joktanyň ogullary. Hem olaryň ýaşaýan ýeri Massadan başlap, gündogardaky Safara dagyna gelýänçä boldy. Bular Şemiň ogullary, olaryň taýpalarynyň içinde, olaryň dillerine görä, olaryň ýurtlarynda we olaryň milletlerinde. Bular Nuhuň ogullarynyň taýpalary, olaryň nesilleri boýunça, olaryň milletleri boýunça; bulardan suw joşgunyndan soň ýer ýüzünde milletler dargadylar.

11

We tutuş ýer ýüzünde bir dil we ählisi üçin bir ses bardy. Ve olar gündogardan hereket edenlerinde, Şinar ýerinde düzlük tapdylar we ol ýerde ýerleşdiler. Adam öz goňşusyna aýtdy: Geliň, kerpiç ýasalyň we olary otda bişireliň. Şeýlelikde, kerpiç olara daş boldy we asfalt olara palçyk boldy. Ve olar aýtdylar: Geliň, özümiz üçin şäher we asmana ýetýän minara guralym we özümize at edeliň, ähli ýeriň ýüzüne dargadylmazymyzdan öň. We Rebbe adam ogullarynyň guran şäherini we minarasyny görmek üçin indi. Reb şeýle diýdi: Ine, ähliniň bir jynsy we bir dili bar, we olar muny etmäge başladylar, we indi olar etmäge

synanyşýan ähli zadyň hiç biri olara kyn bolmaz. Geliň, inmäň goýup, olaryň dilini şol ýerde bulaşdyralyň, şeýle welin her biri goňşusynyň sesini eşitmesin. We Reb olary şol ýerden tutuş ýeriň ýüzüne dargaddy, we olar şäheri we minara gurmakdan bes etdiler. Şonuň üçin onuň ady Bulaşyklyk diýlip atlandyryldy, sebäbi Rebbe ol ýerde tutuş ýeriň dillerini bulaşdyrdy we Rebbe olary ol ýerden tutuş ýeriň ýüzüne dargaddy. Bu Şemiň nesilleri, we Şem ýüz ýaşynda boldy, haçan Arfaksady doglurdy, suw joşgunyndan soň ikinji ýylda. Şem Arfaksady dogurdanyndan soň bäş ýüz ýyl ýaşady we ogullar, gyzlar dogurdy we öldi. Arphaxad ýüz otuz bäş ýyl ýaşady we Kainany dogurdy. Arfaksad Kainany dogurmasyndan soňra dört ýüz ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy we öldi. We Kenan ýüz otuz ýyl ýaşady we Şelany dünýä getirdi; we Kenan Şelany dünýä getirenden soň üç ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dünýä getirdi we öldi. We Sala ýüz otuz ýyl ýaşady we Eberi dogurdy. Sala Eberi dogurandan soň üç ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Eber ýüz otuz dört ýyl ýaşady we Falegi dogurdy. We Eber, Falegi dogurdanyndan soň, iki ýüz ýetmiş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Faleg otuz we ýüz ýyl ýaşady we Ragawy dogurdy. Faleg Ragawy dogurdanyndan soň iki ýüz dokuz ýyl ýaşady we ogullar, gyzlar dogurdy we öldi. We Ragau ýüz otuz iki ýyl ýaşady we Serugy dogurdy. We Ragau onuň Seruhy dünýä inderenden soň iki ýüz ýedi ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dünýä inderdi we öldi. We Seruh ýüz otuz ýyl ýaşady we Nahory dogurdy. We Seruh Nahory dogurdanyndan soň iki ýüz ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy we öldi. Nahor ýüz ýetmiş

dokuz ýyl ýaşady we Terahi doglurdy. Nahor Terany dogurdanyndan soň ýüz ýigrimi bäş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. Tarra ýetmiş ýyl ýaşady we Abramy, Nahory we Harany dogurdy. Bular bolsa Terahyň nesilleri: Terah Abramy, Nahory we Harany doglurdy, we Haran Loty doglurdy. Arran öz atasy Terah-yň öňünde öldi, doglan ýerinde, Haldeýleriň ýurdunda. Abram we Nahor özlerine aýal aldylar, Abramyň aýalynyň ady Sara, we Nahoryň aýalynyň ady Melha, Haranyň gyzy, we Melhanyň kakasy, we Ýyskanyň kakasy. We Saraý dogumsyz bolup, çaga dogurmaýardy. Tera öz ogly Abramy, öz agtygynyň ogly Arran ogly Loty we öz ogly Abramyň aýaly, gelni Saraýy aldy we olary Haldeýleriň ýurdundan Kengan ýurduna gitmek üçin alyp gitdi, olar Harrana çenli geldiler we ol ýerde ýaşady. Tarranyň Harran topragynda ýaşan ähli günleri iki ýüz bäş ýyl boldy we Tarra Harranda öldi.

12

Ve Reb Abrama aýtdy: Seniň ýeriňden, garyndaşlygyňdan we ataňyň öýünden çyk we men saňa görkezjek ýerime gel. Men seni uly halk ederin, seni alkaşlaryn, adyňy ulaldyryn we sen alkaşlanan bolarsyň. We men seni alkaýanlary alkaýaryn, seni gargyýanlary bolsa gargaryn, we sende ýeriň ähli taýpalary alkaýlanar. Abram, Rebiň oňa aýdyşy ýaly gitdi, we onuň bilen Lot gitdi. Abram Harandan çykanynda ýetmiş bäş ýaşyndady. Abram öz aýaly Saraýy, doganynyň ogly Lotuň, olar gazanan ähli mülklerini, Harranda olar gazanan ähli jany aldy we Kengan

ýerine gitmek üçin çykdylar. We Abram ýeri onuň uzynlygy boýunça Şehem ýerine çenli, beýik duba çenli geçdi, emma Kenganlylar şol wagt ýerde ýaşaýardylar. Rebbe Abrama göründi we oňa aýtdy: Seniň tohumyňa bu ýeri bererin. Abram ol ýerde oňa görünen Rebbe gurbanlyk oýasyny gurdy. Ol şol ýerden Beýteliň gündogaryndaky daga gitdi we şol ýerde öz çadyryny gurdy; Beýtel günbatarda, Angaý bolsa gündogarda ýerleşýärdi. Ol şol ýerde Rebbe gurban ýerini gurdy we Rebbiň adyna ýüzlendi. Abram gitdi we çölde düşelge gurdy. Ýer ýüzünde açlyk boldy, we Abram ol ýerde ýaşamak üçin Müsüre indi, sebäbi ýer ýüzünde açlyk güýçlendi. Abram Müsüre girmäge ýakynlaşanda, Abram aýaly Saraga aýtdy: Men bilýärin, sen owadan ýüzli aýalsen. Şonuň üçin Müsürlüler seni görenlerinde, olar Bu onuň aýaly diýerler we meni öldürerler, ýöne seni halas ederler. Men şonuň üçin onuň aýal dogany diýip aýtdym, seniň üçin meniň üçin gowy bolsun diýip we meniň janym seniň üçin ýaşasyn diýip. Ýöne Abram Müsüre gireninde, Müsürliler onuň aýalyny görüp, onuň gaty owadan bolandygyny gördüler. Faraonyň hökümdarlary ony gördüler we ony Faraona öwdüler we ony Faraonyň jaýyna getirdiler. We Ybraýyma onuň üçin gowy gatnaşdylar, we oňa goýunlar, guýalar, eşekler, gullukçylar, gullukçy gyzlar, gaçyrlar we düýeler boldular. We Hudaý Faraony we onuň öýüni Abramyň aýaly Saranyň sebäpli uly we erbet betbagtçylyklar bilen jezalandyrdy. Faraon Abramy çagyryp, aýtdy: Bu näme etdiň maňa? Näme üçin maňa habar berme□□ň, ol seniň aýalyňdyr diýip? Näme üçin sen onuň meniň uýam diýip aýtdyň? Men ony öz üçin aýal hökmünde aldym we indi seret, seniň aýalyň seniň öňüňde, alyp git. We

Faraon adamlara Abramy, onuň aýalyny we oňa degişli ähli zatlary ugratmak barada buýruk berdi.

13

Abram Müsürden ýokary gitdi, özi, aýaly, ähli zatlary we Lot onuň bilen çöle. Abram gaty baý eken: mallary, kümüşi we altyny bardy. Ol gelen ýerinden çöle gitdi, Beýtel çenli, öňki çadyrynyň bolan ýerine çenli, Beýteliň bilen Aýyň arasynda, gurbanlygyň ýerine, nirede ol başda ony ýasapdygy ýere, we ol ýerde Abram Rebbiň adyny çagyrdy. Abram bilen bilelikde syýahat edýän Lotda goýunlar, sygyrlar we çadyrlar bardy. Ve ýer olary bilelikde ýaşatmady, sebäbi olaryň eýelikleri köp boldy, ve ýer olary bilelikde ýaşatmady. Abramyň mallarynyň çopanlary bilen Lotuň mallarynyň çopanlarynyň arasynda söweş boldy, emma Kenganlylar we Perizliler şol wagt şol ýerde ýaşaýardylar. Abram Luta aýtdy: Meniň bilen seniň araňda, meniň çopanlarym bilen seniň çopanlaryňyň arasynda söweş bolmasyn, sebäbi biz dogan adamlarys. Däl, seret, ähli ýer seniň öňüňde dälmi? Menden aýryl; eger sen çepe gitseň, men saga gideýin; eger-de sen saga gitseň, men çepe gideýin. We Lut gözlerini galdyryp, Iordanyň ähli daş-töweregini gördi, sebäbi Hudaý Sodomy we Gomorrany weýran etmezden öň, ol ähli suwarylan, Hudaýyň jenneti ýaly we Müsür ýeri ýaly, Zogara çenli bolupdy. We Lut özüne Iordanyň ähli daş-töwerek sebitini saýlady, we Lut gündogardan gitdi, we olaryň her biri öz doganysyndan aýryldy. Abram Kanaan ýurdunda ýaşady, Lot

bolsa daş-töwerek sebitleriň şäherinde ýaşady we Sodomda çadyr gurdy. Ýöne Sodomdaky adamlar Hudaýyň öňünde gaty erbetler we günäkärlerdi. Hudaý Abrama, Lot ondan aýrylandan soň, aýtdy: gözleriň bilen ýokary seret we häzir sen bolan ýerden demirgazyga we günortaga we gündogara we deňze seret, sebäbi sen görýän ähli topragy men ony saňa we seniň tohumyňa ebedilik çenli bererin. Men nesliňi ýeriň çägesi ýaly ederin; eger kimdir biri ýeriň çägesini sanlap bilse, nesliň hem salanar. Turup, ýeriň uzynlygy we giňligi boýunça geçip geç, sebäbi men ony saňa we seniň tohumyňa ebedilik bererin. Abram çadyryny göçüreninden soň, gelip Mamre dub agajynyň ýanynda ýerleşdi, ol Hebronda idi we ol ýerde Rebbe gurban ojagy gurdy.

14

Şeýle boldy Şinaryň patyşasy Amrafeliň we Ellasaryň patyşasy Ariohuň, Elamyň patyşasy Kedorlaomeriň we halklaryň patyşasy Tidaliň patyşalygynda, olar söweş etdiler Sodomyň patyşasy Bilha bilen we Gomoranyň patyşasy Birşa bilen we Admanyň patyşasy Şinar bilen we Seboýimyň patyşasy Şemeber bilen we Balagyň patyşasy bilen; bu bolsa Sogardyr. Ähli bular şor jülgede ylalaşdylar, bu duzlar deňzi. On iki ýyl olar Chodollogomora gulluk etdiler, emma on üçünji ýylda çekildiler. On dördünji ýylda Chodollogomor we onuň bilen bolan patyşalar geldi, we olar Aştarotda we Karnaimde bolan äpetleri kesdiler, we olar bilen bilelikde güýçli halklary, we Saue

şäherinde bolan Ommaýlylary kesdiler. We Horraýlary Seir daglarynda, Paran arçasyna çenli, ol çölde bolýar. Hem yza öwrülip, höküm çeşmesine geldiler; bu Kadeş. Hem Amalekleriň ähli hökümdarlary we Asasontamarda ýaşaýan Amorluklary kesdiler. Çykdy bolsa Sodom patyşasy, hem Gomorra patyşasy, hem Adma patyşasy, hem Seboim patyşasy, hem Balak patyşasy; bu Sogar. Hem olara garşy söweşe düzüldiler duzly jülgede, Elam patyşasy Kodorlahomora, hem milletleriň patyşasy Tidala, hem Şinar patyşasy Amrafela, hem Ellasar patyşasy Arioha garşy, dört patyşa bäşe garşy. Duzly jülgede asfalt guýulary bardy, Sodomyň patyşasy we Gomorrahyň patyşasy gaçdylar we ol ýere düşdüler, galan adamlar bolsa dag ýerine gaçdylar. Olar Sodomyň we Gomoranyň ähli atlaryny we olaryň ähli iýmitlerini alyp gitdiler. Olar Loty, Abramyň doganynyň ogluny we onuň ýük-taşlaryny alyp gitdiler, sebäbi ol Sodomda ýaşaýardy. Gelip ýetenden soň, aman galanlardan biri ýewreý Abrama habar berdi. Ol bolsa Amorly Mamreniň dub agajynyň ýanynda ýaşaýardy, Eşkolyň we Onanyň dogany. Olar Abramyň ýaranlary boldy. Abram dogany Lotuň esir alnandygyny eşidip, öz öý adamlaryny sanady - üç ýüz on sekiz adam; we olaryň yzyndan Dan çenli kowlady. Ol gijäniň wagtynda olaryň üstüne hüjüm etdi, ol özi we onuň ogullary, we olary urdy, we olary Hoba çenli kowdy, ol Damaskuň çep tarapynda ýerleşýär. Ve ol Sodomyň ähli atlaryny yzyna öwürdi, we onuň ýegeni Loty yzyna öwürdi, we onuň ähli eýeliklerini, we aýallary, we halky. Sodom patyşasy onuň bilen duşuşmak üçin çykdy, ol Hodollogomor we onuň bilen bolan patyşalary ýeňşinden dolanandan soň, Sabu jülgesine, bu patyşalaryň düzlügi boldy.

Hem Salem patyşasy Melkisedek çörek hem şerap getirdi, ol bolsa iň ýokary Hudaýyň ruhanysy boldy. We ol Abramy mübärekleşdirdi we aýtdy: Mübärekleşdirilen bolsun Abram iň ýokary Hudaýa, kim asmany we ýeri döretdi. We mübärek bolsun iň belent Hudaý, ol seniň duşmanlaryňy saňa gol astyna gowşurdy, we Abram oňa ähli̇sinden ondan berdi. Sodomyň patyşasy Abrama aýtdy: Adamlary maňa ber, ýöne atlary öz üçin al. Abram Sodomyň patyşasyna aýtdy, men elimi asmany we ýeri döreden iň belent Reb Hudaýa tarap uzadaryn, eger ýüpden başlap aýakgap gaýşyna çenli men seniň ähli zadyňdan alsam, sen men Abramy baý etdim diýip aýtmaýasyn diýip. Muňa garamazdan, ýaş ýigitleriň iýenlerinden we meniň bilen bilelikde giden erkekleriň paýyndan başga, Eşkol, Onan, Mamre - bular öz paýlaryny alarlar.

15

Şu sözlerden soň, Rebbiň sözi Abrama görüşde geldi we aýtdy: Gorkma Abram, men seniň galkanyndyryn, seniň sylaglaryň gaty köp bolar. Abram aýdýar, Eý Rebbiň Hojaýyn, sen maňa näme berersiň? Men bolsa çagasyz gidýärin; meniň öýde doglan hyzmatkärimiň ogly Masek, bu Damaskly Eliezer. We Abram aýtdy: Sebäbi maňa sen tohum bermediň, meniň öýümde doglan meni miras alar. Ve derrew Rebbiň sesi oňa geldi we aýtdy: Bu seni miras almaz, ýöne senden çykjak, şol seni miras alar. Ony daşary çykardy we oňa aýtdy: Asmana seret-de, ýyldyzlary san, eger olary sanap çykmaga ukyply bolsaň. We aýtdy: Seniň nesliň

şeýle bolar. We Ybraýym Hudaýa ynandy we ol oňa dogrudyk hökmünde hasap edildi. Oňa aýtdy: Men Hudaý, seni Haldeýleriň ýerinden çykaran, saňa şu topragy miras bermek üçin. Aýtdy bolsa: Eýe Reb, näme boýunça bilerin, ony miras aljakdygymy? Oňa şeýle diýdi: Maňa üç ýaşly düýe, üç ýaşly geçi, üç ýaşly goç, gumry we kepder getir. Ol oňa şolaryň hemmesini aldy we olary ortadan böldi we olary biri-birine garşy-garşa goýdy, ýöne guşlary bölmedi. Guşlar bedenleriň üstüne, olaryň böleklериniň üstüne indi, we Abram olaryň ýanynda oturdy. Gün batmak barada bolsa, Abrama trans düşdi we ine, oňa uly garaňky gorky düşýär. We Abrama aýdyldy: Bilip bil, seniň tohumyň öz ýurdy däl ýerde geljek bolar, we olary gul ederler, we olary erbet ederler, we olary pes ederler, dört ýüz ýyl. Ýöne eger olar haýsy millete gulluk etseler, men şol millete höküm ederin, şondan soň bolsa olar bu ýerden köp mal-mülk bilen çykarlar. Sen bolsa atalaryňyň ýanyna parahatçylyk bilen gidersiň, gowy garralykda terbiýelenen bolup. Dördünji nesilde olar bu ýere gaýdyp gelerler, sebäbi Amorluklaryň günäleri entek häzire çenli doly bolmandyr. Ýöne gün günbatara tarap bolanda, alau peýda boldy, we ine tüsse çykarýan ojak we ot alawalary, olar şol bölünen böleklериň arasyndan geçdiler. Şol günde Rebbe Abram bilen ähtnamasyny baglaşdy, aýdyp: Seniň neslüňe şu topragy bererin, Müsür derýasyndan uly Ewfrat derýasyna çenli: Kenililer we Kenizliler we Kadmonlular we Hititler we Perizliler we Refaimler we Amorluler we Kenganlylar we Hiwitler we Girgaşlylar we Ýebusylar.

16

Sarai, Abramyň aýaly, oňa çaga dogurmandy, ýöne onuň Müsürli gyz hyzmatkäri bardy, onuň ady Hagar. Saraý Abrama aýtdy: Ine, Reb meni dogurmaklykdan saklaýar. Şonuň üçin meniň gyzjagazyma gir, belki ondan çaga tapyp bilerin. Abram Saraýyň sözüni diňledi. Sara, Abramyň aýaly, on ýyl Kenagan ýerinde ýaşandan soň, öz Müsürli gyzjagazy Hagary alyp, ony öz adamsy Abrama aýal edip berdi. We ol Hagar tarap girdi we göwreli boldy, we gördi welin göwrelidigini, we hanymsy onuň öňünde hormatdan düşdi. Sara Abrama diýdi, men senden haksyzlyga sezewar bolýaryn; men öz gyzym hyzmatkärimi seniň gujakyňa berdim, emma ol göwreli bolandygyny görende, meniň öňümde kemsidildi. Hudaý meniň bilen seniň arañyzda höküm etsin. Abram Saraýa aýtdy, ine seniň gyzjagazyň seniň ellerinde, ony ulan nähili saňa ýaraýan bolsa. Saraý ony ezýetledi we ol onuň ýüzünden gaçdy. Rebbiň ylçysy ony suwuň çeşmesiniň ýanynda, çöldäki Şur ýolundaky çeşmäniň ýanynda tapdy. Hem Rebbiň habarçysy oňa aýtdy, Hagar, Saranyň gyzjagazy, nireden gelýärsiň? Hem nirede barýaň? Ol aýtdy: Meniň hojaýynym Saranyň ýüzünden men gaçýaryn. Rebbiň habarçysy oňa aýtdy: Eýeňiň ýanyna dolan we onuň ellerine boýun eg. Rebbiň perişdesi oňa diýdi: Seniň tohumyňy köpeldip köpelderin we ol köplükden sanalmaýar. Rebbiň perişdesi oňa şeýle diýdi: Ine, sen göwrelidir, ogul dograrsyng we onuň adyny Ysmagyyl diýip atarsyng, sebäbi Reb seniň kemsidilişiňi eşitdi. Bu ýabany adam bolar, onuň elleri hemmeleriniň üstünde we hemmeleriniň

elleri onuň üstünde bolar, we ol ähli doganlarynyň ýüzüne garşy ýaşar. Ol oňa gürleýän Rebbiniň adyny çagyrdy, Sen meni gören Hudaý, sebäbi ol aýtdy, Hakykatdanam öňümde maňa görünen gördüm. Şonuň üçin ol guýyny atlandyrdy, guýy diýip, nirede öňünde gördüm; ine, Kadeşiň we Baradyň ortasynda. Hagar Abrama ogul dogurdy, we Abram Hagaryň oňa dogran oglunyň adyny Ysmagyly goýdy. Hagar Abrama Ysmagyly doguranda, Abram seksen alty ýaşynda eken.

17

Ibrahim togsan dokuz ýaşynda boldy. We Reb Ybraýyma göründi we oňa aýtdy: Men seniň Hudaýyň, meniň öňümde hoşallykly bol we günäsiz bol. Ve meniň ähtimi öz araňda goýaryn we seni gaty köpelderim. We Abram ýüzüniň üstüne ýykyldy. We Hudaý oňa gürlädi we aýtdy: Ine, meniň ähtim seniň bilen, we sen halklaryň köplüginiň atasy bolarsyň. We seniň adyň indi Abram diýlip atlandyrylmaz, ýöne seniň adyň Abraham bolar, sebäbi men seni köp halklaryň atasy etdim. Hem men seni gaty-gaty artdyraryn we seni halklara öwürerim, we patyşalar senden çykar. Men öz ähtimi seniň bilen we senden soňky tohumyňyň arasynda olaryň nesilleri üçin ebedi äht hökmünde oňararyn, seniň we senden soňky tohumyňyň Hudaýy bolmak üçin. Men saňa we saňa yzyndan gelýän tohumyňa sen ýaşaýan ähli Kenan ýerini ebedi eýeçilik hökmünde bereýin we men olaryň Hudaýy bolaryn. We Hudaý Ybraýyma aýtdy, sen bolsa. Sen we senden soň seniň tohumyň meniň ähtimi saklar, olaryň nesillerine. Bu

siziň meniň bilen we siziň tohumyňyz bilen siziň araňyzda olaryň nesillerine çenli saklaýan ähtdir: siziň her erkek çagaňyz hatna edilmeli. Siz öz sünnätligiňiziň etini sünnet edersiňiz, we bu meniň bilen siziň araňyzdaky ähdiň alamaty bolar. We sekiz günlük çaga siziň üçin sünnet ediler, ähli erkek siziň nesilleriňizde; we öýde doglan we kümüşden satyn alnan ähli daşary ogluň, kim siziň tohumyňyzdan däl. Sünnet bilen sünnet ediler siziň öýüňiziň öýde doglany we kümüşden satyn alnan; we meniň ähtim siziň etiňiziň üstünde baky äht bolar. We sünnetsiz erkek, kim sekizinji günde öňüsiniň etini sünnet etdirmese, şol jan öz jynsyndan ýok ediler, sebäbi meniň ähtnamamy bozdy. Ve Hudaý Ybraýyma aýtdy: Seniň aýalyň Saraý, onuň ady Saraý diýlip atlandyrylmaz, onuň ady Sarra bolar. Men ony mübäreklärin we sana ondan çaga bererin, we ony mübäreklärin, we ol halklara öwrüler, we halklaryň şalary ondan bolarlar. Hem Ibrahim öz ýüzüne düşdi, hem güldi; hem öz aňynda aýtdy, aýdyp: eger ýüz ýaşly adama ogul bolar? Hem eger Sara togsan ýaşynda çaga dogurarmyka? Abraham Hudaýa aýtdy: Ysmagylyň seniň öňüňde ýaşamagyna rugsat ber. Hudaý Ybraýyma aýtdy: Hawa, ine, seniň aýalyň Sara saňa ogul doglurjak we sen onuň adyny Yshak diýip atlandyrjaksyň. Men öz ähtimi onuň bilen guraryn, ebedi äht hökmünde, oňa we onuň nesline Hudaý bolmak üçin. Ysmagylyň barada bolsa, ine, seniň dilegňi eşitdim, we ine, ony bereketledim, we ony artdyraryn, we ony gaty köpelderin; on iki milleti doglarer, we ony uly millete öwürerin. Ýöne meniň ähtimi Yshak bilen baglaşaryn, ony Sara saňa şu wagtda, indiki ýylda dograr. Ol oňa gürlemegi tamamlady we Hudaý Ybraýymdan çykdy. Ybraýym

öz ogly Ysmagyly, öýünde doglan ähli adamlaryny, kümüş bilen satyn alnan ähli adamlaryny we Ybraýymyň öýündäki ähli erkekleri aldy we Hudaý oňa aýdyşy ýaly, şol günüň özünde olaryň sünnetsizligini sünnet etdi. Abraham bolsa togsan dokuz ýaşyndady, haçan ol öz sünnet derisiniň etini sünnät etdi. Ismail, onuň ogly, on üç ýaşyndady, haçan onuň sünnetsizliginiň eti sünnet edilende. Şol günüň wagtynda Ybraýym sünnet edildi, we onuň ogly Ysmagyýl sünnet edildi, we onuň öýüniň ähli erkekleri sünnet edildiler, we onuň öýde doglan gullary sünnet edildiler, we daşary ýurt halklaryndan kümüş bilen satyn alnanlar sünnet edildiler.

18

Hudaý oňa Mamre dub agajynyň ýanynda göründi, ol günortanlykda çadyrynyň gapysynyň öňünde oturandaka. Gözlerini galdyryp, gördi we ine, üç erkek onuň öňünde durdy. Görüp, olaryň garşysyna öz çadyrynyň gapysyndan ylgady we ýere sežde etdi. Ol aýtdy: Rebbe, eger men seniň öňüňde lütuf tapdym bolsa, öz guluňyň ýanyndan geçme. Hakykatdanam suw alynylsyn we siziň aýaklaryňyzy ýuwsunlar, agajyň astynda özüňizi sowadyň. Men çörek alaryn, we siz iýersiňiz. Hem mundan soň siz öz ýoluňyza geçersiňiz, haýsy sebäpden siz öz çagaňyza tarap öwrüldiňiz. We ol diýdi: Şeýle et, sen aýdyşyň ýaly. Ybraýym çadyra Saranyň ýanyna howlukdy we oňa aýtdy: Howluk we üç ölçeg inçe uny ýoğur, külde bişirilen çörekler ýasap ber. Ybraýym öküzlere ylgady, ýumşak we gowy buzaw

aldy, oglana berdi we ony taýýarlamaga howlukdy. Ol ýag, süýt we taýýarlan buzawy aldy-da, olaryň öňüne goýdy, olar iýdiler, özi bolsa agajyň aşagynda olaryň ýanynda durdy. Ol oňa aýtdy: Sarra, siziň aýalyňyz nirede? Ýöne ol jogap berip aýtdy: Ine, çadyrda. Ol aýtdy, ýöne gaýdyp gelip, men seniň ýanyňa şu wagta görä geleris, we seniň aýalyň Sarra ogul bolar. Sara bolsa çadyryň gapysynda, onuň yzynda durup eşitdi. Abraham we Sarah garry boldular, günlerinde öňe gidipdiler, ýöne Saranyň aýal zatlary bes etdi. Sarah öz içinde güldü we aýtdy: Maňa entek şu wagta çenli bolmady, meniň hojaýynym hem garry. We Rebbe Ybraýyma diýdi, näme üçin Sara öz içinde güldi, aýdyp, hakykatdanam men dograrynmy? Men bolsa garradym. Hudaýyň ýanynda hiç bir söz mümkin däl dälmi? Şu wagta men saňa gaýdyp gelerin, we Saranyň ogly bolar. Ýöne Sara inkär etdi we aýtdy: Men gülmedim, sebäbi ol gorkdy. Hem ol oňa aýtdy: Ýok, ýöne sen güldiň. Ol ýerden turandan soň, erkekler Sodom bilen Gomorrahyň tarapyna seredip gitdiler. Ybraýym bolsa olar bilen bilelikde syýahat edýärdi, olary ugradyp barýardy. Ýöne Reb aýtdy: Men öz gulum Ybraýymdan men edýän zatlarmy gizlemerin. Abraham amma uly we köp millet bolar, we ýeriň ähli milletleri onuň üsti bilen bereketlener. Bildim, çünki ol öz ogullaryna we öýüne buýruk berer, we olar Rebbiň ýollaryny saklar, dogrulyk we adalat etmek üçin, şonuň üçin Reb Ybraýyma oňa aýdan ähli zatlary getirer. Reb aýtdy: Sodom bilen Gomoranyň gygyrygy maňa ýetdi we olaryň günäleri gaty ulydyr. Inen göreýin, olar maňa gelýän gygyryklaryna görä tamamlanýarlarmy, ýok bolmasa, bilmek üçin. We adamlar şol ýerden yzyna öwrülip, Sodoma geldiler, ýöne Ybraýym henizem

Rebbiň öňünde durup durdy. Hem Ybraýym ýakynlaşyp aýtdy: Adalatly adamy tanrysyz bilen bilelikde ýok etme, adalatly adam tanrysyz ýaly bolar. Eger şäherde elli sany dogry adam bolsa, sen olary ýok edersiňmi? Sen ähli ýeri goýbermeýärsiňmi elli sany dogry adamyň üçin, eger olar onuň içinde bolsalar? Hiç ýagdaýda sen muny etmersiň, adalatlynyň dinsiz bilen bilelikde öldürilmegini, we adalatly dinsiz ýaly bolar, hiç ýagdaýda! Ähli ýeri höküm edýän sen höküm çykarmazsynmy? Rebbe aýtdy, eger Sodomda şäherde elli dogry adam bolsa, olaryň üçin tutuş şäheri we ähli ýeri goýbererim. Jogap berip, Ybraýym aýtdy: Indi men öz Rebbimiň bilen gürleşip başladym, ýöne men toprak we külüm. Eger elli sany dogry adam kyrk bäşe azalsa, sen şol bäş adamyň üçin ähli şäheri weýran edersiňmi? Ol aýtdy: Ýok, weýran etmerin, eger şol ýerde kyrk bäş tapsam. Ol ýene-de oňa ýüzlenmegi dowam etdi we aýtdy: Eger ol ýerde kyrk tapylsa diýdi, ol bolsa jogap berdi: Kyrkyň hatyna weýran etmerin. We ol aýtdy: Bir zat däl, Rebbe, eger men geplecem? Eger olar şol ýerde otuz bolup tapylsa? We ol aýtdy: Otuz sanysynyň hatyrasy üçin weýran etmerin. Ol diýdi, Rebbiň bilen gürleşmäge mümkinçiligim bar, eger ol ýerde ýigrimi tapylsa? Hem ol aýtdy: Eger şol ýerde ýigrimi tapsam, weýran etmerin. We ol aýtdy: Bir zat däl, Rebbe, eger men ýene bir gezek gürläp bersem? Eger ýöne ol ýerde on sany tapylsa-da? We ol aýtdy: Men ony on adamyň hatyrasy üçin weýran etmerin. Reb sözlemegi bes edeninden soň gitdi Ybraýym bilen, we Ybraýym öz ýerine gaýdyp geldi.

19

Iki habarçy Sodoma agşam geldi. Lut Sodomyň derwezesiniň ýanynda oturýardy, emma Lut göreninde olaryň garşysyna durmak üçin turdy we ýüzi bilen ýere sežde etdi. We ol aýtdy, ine, Jenablar, siziň hyzmatkäriňiziň öýüne sowulyň we dynç alyň we aýaklaryňyzy ýuwuň we irden turup ýoluňyza gidersiňiz. Hem olar aýtdylar: Ýok, ýöne meýdanda gijeleris. Ol olary gyssady, we olar oňa tarap öwrüldiler, we oňuň öýüne girdiler, we ol olara içgi taýýarlady, we olara açytgysyz çörek bişirdi, we olar iýdiler. Ýöne ýatmazdan öň, şäheriň erkekleri, Sodomlylar, öýi gurşadylar, ýaş ýigitden garry adama çenli, tutuş halk bilelikde. Hem olar Luty çagyrýardylar, hem oňa aýdýardylar: Nirede şol adamlar, şol gijä seniň ýanyňa giren? Olary bize çykar, şonuň üçin biz olar bilen dogan bolalyk. Lut olara tarap bosaganyň ýanyna çykdy we gapyny öz yzynda ýapdy. Ol olara aýtdy: Hiç ýagdaýda, doganlar, erbet etmäň. Meniň iki gyzym bar, olar erkek bilen tanyş däl, men olary size çykararyn we size ýaraýşy ýaly olary ulanyň, diňe bu erkeklere adalatsyzlyk etmäň, sebäbi olar meniň üçegimde pena geldiler. Olar oňa aýtdylar: Ol ýerden çekil; sen geldiň ýaşamak üçin, höküm etmek üçin däl-de? Indi şonuň üçin biz seni şolardan has erbet edeliň. Hem olar Lot adamy gaty mejbur edýärdiler, hem gapyny döwmäge ýakynlaşdylar. Ýöne erkekler ellerini uzadyp, Luty öz ýanlaryna öýe çekdiler we öýüň gapysyny ýapdylar. Öýüň gapysynda duran adamlary kiçisinden ulusyna çenli körlük bilen urdular we olar gapyny gözläp ýadawdylar.

Erkekler Luta aýtdylar: Saňa şu ýerde güýegzeler bar, ýa ogullar, ýa gyzlar? Eger seniň başga birisi bar bolsa şäherde, ony şu ýerden çykar, sebäbi biz şu ýeri weýran edýäris; sebäbi olaryň gygyrygy Rebbiniň öňünde beýgeldi we Reb bizi ony ýok etmek üçin iberdi. Lot çykdy we onuň gyzlaryny alan güýewleri bilen gürleşdi we aýtdy: Turuň we şu ýerden çykyň, sebäbi Rebbe şäheri weýran edýär. Ýöne ol öz güýewleriniň öňünde degişme edýän ýaly göründi. Daň atanda, perişdeler Loty gyssadylar we şeýle diýdiler: Tur, aýalyňy we iki gyzyny al-da, çyk, şäheriň günäleri bilen bile heläk bolmazlygyň üçin. Olar biynjalyk etdiler, emma habarçylar onuň elini, onuň aýalynyň elini we onuň iki gyzynyň ellerini tutdular, sebäbi Rebbe ony halas etmek isledi. Ve şeýle boldy, haçan olar olary daşary çykardylar, olar aýtdylar: Halas edip, öz janyňy halas et, yza seretme, ähli sebitde durma, daga halas bol, süpürülmezlik üçin. Lut olara aýtdy, ýalbarýaryn Rebbe, sebäbi seniň guluň seniň öňüňde rehim tapdy, we sen öz adalatlylygyňy ulaltdyň, meniň üstümde edýän adalatlylygyňy, meniň janymy ýaşatmak üçin; ýöne men daga halas bolmaga ukyply bolmaryn, belki ýamanlar meni ýetişer we men öleýin. Ine, şu şäher meniň ol ýere gaçmagyma ýakyn, ol kiçidir; we ol ýerde men halas bolaryn; ol kiçi dälmi? Hem meniň janym seniň üçin ýaşar. Hem oňa aýtdy: Ine, men seniň ýüzüňe haýran galdym we bu söze görä, sen gürrüň beren şäheriňi ýok etmerin. Şonuň üçin howlukaý ol ýerde halas bolmak üçin, sebäbi men hiç zat edip bilmerin sen ol ýere gelýänçäň. Şonuň üçin ol şol şäheriň adyny Segor diýip atlandyrdy. Gün ýeriň üstüne çykdy we Lot Zoara girdi. Rebbe Sodom bilen Gomorranyň üstüne asmandan Rebbiniň

tarapyndan kükürt we ot ýagdyrdy. Ol şu şäherleri ýykyp taşlady, ähli daş-töweregi, şäherlerde ýaşaýan ähli adamlary we ýerden ösýän zatlary. We onuň aýaly yza seredi we duz sütüne öwrüldi. Abraham irden turdy-da, ol Rebbiň öňünde duran ýerine gitdi. Hem ol Sodomyň hem Gomorrahyň ýüzüne seretdi, hem daş-töwereginiň ýüzüne seretdi, hem gördi, hem ine, ýerden alawlar çykýardy, peçiň bugy ýaly. Hudaý daş-töwerek sebitiň ähli şäherlerini ýok edende, Hudaý Ybraýymy ýatla-dy we Luty weýrançylygyň ortasyndan ugrat-dy, Reb Lutyň ýaşan şäherlerini ýok edende. Lut Sogardan ýokary çykdy we dagyň üstünde oturdy, ol özi we onuň iki gyzy bilen. Ol Sogarda ýaşamakdan gorkdy, şonuň üçin gowakda ýaşady, ol özi we onuň iki gyzy bilen. Uly aýal kiçisine aýtdy: Atamyz garry, we ýer ýüzünde hiç kim ýok, kim bize geler, nähili degişlidir tutuş ýere. Gel we atamyza şarap içireliň, we onuň bilen ýatalyň, we atamyzdan nesil turalyň. Olar şol gije atalaryna şerap içirdiler, we uly gyzy girip, şol gije öz atasy bilen ýatdy, we ol onuň ýatanyny hem turanyny bilmedi. Ertesi gün boldy we uly kiçisine aýtdy: Ine, düýn atamyz bilen ýatdym. Geliň oňa şu gije-de şerap içireliň we sen gir, onuň bilen ýat, şeýlelikde atamyzdan nesil galdyralyň. Olar şol gijede hem atalaryna şerap içirdiler, hem kiçisi girip atasyny bilen ýatdy, ýöne ol ýatanda we turanda bilmedi. We Lotyň iki gyzy olaryň atasyndaň göwrelediler. We uly ogul dogurdy we onuň adyny Moab diýip atlandyrdy, şeýle diýip: Atamdan. Bu Moablylar ata şu günki güne çenli. Kiçiräk hem ogul dogurdy we onuň adyny Amman diýip atlandyrdy, şeýle diýip: Meniň jynsymyň ogly, bu Ammonlylaryň atasydyr şu güne çenli.

20

Ybraýym şol ýerden günorta tarapyndaky ýere göçdi we Kadeş bilen Sur arasynda ýaşady, şeýle hem Gerarada myhman boldy. Ybraýym öz aýaly Sara barada ol meniň uýam diýdi, sebäbi ol meniň aýalym diýmäge gorkdy, şäheriň erkekleri onuň üçin ony öldürmesinler diýip. Geraranyň patyşasy Abimelek bolsa adam iberip, Sarany aldy. Hudaý Abimelegiň ýanyna düýşde gije geldi we aýtdy: Ine, sen ölersiň, sebäbi sen alan aýal erkek bilen ýaşaýan. Abimelech ýöne oňa degmedi we aýtdy: Reb, bilmeýän we dogry milleti ýok edersiňmi? Ol özi maňa aýtmadymy, ol meniň aýal doganymdyr? Hem ol maňa aýtdy, meniň doganymmy? Arassa ýürekde we elleriň dogruçyllygynda men muny etdim. Hudaý oňa uky arkaly aýtdy, we men bildim çünki sen muny arassa ýürekde etdiň, we men seni haýyf etdim, sen maňa günä etmezligiň üçin, şonuň üçin men seniň oňa degmegine ýol bermädim. Indi bolsa şol adama aýalyny yzyna ber, sebäbi ol pygamberdir we seniň hakynda doga eder, şonda sen ýaşarsiň. Eger yzyna bermesen, bil ki, sen we seniň ähli zadyň öler. Abimelek irden ir turdy we ähli hyzmatkärlerini çagyrdy we bu ähli sözleri olaryň gulaklaryna gürläp berdi; ähli adamlar bolsa gaty gorkdular. Abimelek Ybraýymy çagyrdy we oňa aýtdy: Sen bize näme etdiň? Biz saňa günä etmedikmi, sen meniň we meniň patyşalygymyň üstüne uly günä getirdiň üçin? Sen maňa hiç kimiň etmejek işini etdiň. Abimelek Ybraýyma aýtdy: Näme görüp, muny etdiň? Ybraýym aýtdy: Aýtdym çünki, bu ýerde hudaýa yhlas ýok, meni hem aýalym sebäpli

öldürerler. We hakykatda, ol meniň uýam atamdan, ýöne enemden däl, we ol maňa aýal boldy. Ýöne haçan Hudaý meni atamyň öýünden çykardy, men oňa aýtdym: Şu adalaty maňa edersiň: ähli ýere nirede biz girsek, meniň doganym diýip aýdarsyng. Abimelek bolsa müň didrahma, goýunlar, buzawlar, çagalar we gyzyl gullar aldy-da, Ybraýyma berdi; we onuň aýaly Sarany oňa yzyna berdi. Abimelek Ybraýyma aýtdy: Ine, meniň ýerim seniň öňüňde, nirede saňa halaýan bolsa, şol ýerde ýaşa. Ýöne Sarah aýtdy: Ine, men seniň doganyňa müň didrahma berdim, bu seniň ýüzüňiň hormaty üçin bolar, we seniň bilen bolan ähliler üçin, we hemme zady dogry aýt. Ybraýym Hudaýa doga etdi we Hudaý Abimeleği, onuň aýalyny we onuň gyzlar hyzmatkärlerini bejerdi we olar dogurdylar. Sebäbi Rebbe Abimelechiň öýündäki ähli göwreleri daşyndan ýapdy, Ybrahymyň aýaly Saranyň sebäpli.

21

Rebbe Sarah-ny aýdyşy ýaly görmäge geldi we Rebbe Sarah-a gürleýşi ýaly etdi. Ve göwreli galyp, Ybraýyma garralykda ogul dogurdy, Rebbiň oňa aýdan wagtynda. Ibrahim öz oglunyň adyny, özi üçin bolan, Saranyň oňa dogran oglunyň adyny Yshak diýip atlandyrdy. Emma Ibrahim Yshaky sekizinji günde hatna etdi, Hudaýyň oňa buýran ýaly. We Ybraýym ýüz ýaşyndady, haçan oňa ogly Yshak dünýä indi. Sarah aýtdy: Rebbe maňa gülki getirdi, kim eşitse meniň bilen bilelikde begener. Hem ol aýtdy: Kim Ybraýyma Saranyň çagany emizýändigini habar

berer? Men garralygymda ogul dogurdym. Hem çaga ulaldy, hem süýtden aýryldy; hem Ybraýym uly toý etdi, onuň ogly Yshak süýtden aýrylan günde. Sara Müsürli Häjeriň Ybraýyma bolan oglunyň öz ogly Yshak bilen oýnaýandygyny görüp, Ybraýyma aýtdy: Şu gyjy we onuň oglyny kowgyn, sebäbi şu gyjyň ogly meniň oglum Yshak bilen bilelikde miras almaz. Bu söz Abraham-yň öňünde onuň ogly barada gaty agyr göründi. Hudaý Ybraýyma aýtdy: Çaga we gelin hakynda seniň öňüňde gaty bolmasyn. Sara saňa näme aýtsa, onuň sesini diňle, sebäbi seniň neslиň Yshagyň arkaly atlandyrylar. We bu gyz çaganyň ogluny hem uly millet ederin, sebäbi ol seniň tohumyňdyr. Ybraýym irden turdy we çörek we bir tüwme suw aldy we Häžere berdi we çagany onuň egnine goýdy we ony iberdi. Ol gidenden soň Kasam guýusynyň ýanyndaky çölde azaşdy. Suw tüýdükden gutardy, we ol çagany bir arçanyň aşagyna taşlady. Gidip, ondan uzakda, ýaý atymy ýaly aralykda oňa garşy oturdy, sebäbi ol aýtdy: Men öz çagamyň ölümini görmerin. We çaganyň garşysynda oturdy, çaga bolsa gygyrdy we aglady. Hudaý çaganyň sesini eşitdi, ol bolan ýerinden; we Hudaýyň habarçysy Hajary asmandan çagyrdy we oňa aýtdy: näme bolýar, Hajar? Gorkma; çünki Hudaý çaganyň sesini eşitdi ol ýerden, nirede ol bar. Galk we çagany al, we öz eliňde ony tut; çünki men ony uly millet ederim. We Hudaý onuň gözlerini açdy; we ol janly suwuň guýusyny gördi, we gitdi, we tüýdügi suw bilen doldurdy, we çagany içirdi. Hem Hudaý çaganyň bilen bolupdyr; hem ol ulaldylypdyr, hem çölde ýaşapdyr; ýaýçy boldy bolsa. We ol çölde ýaşady we onuň ejesi oňa Paran çölünden Müsürli aýal aldy. Şol wagtyň içinde şeýle boldy: Abimelek, onuň geňeşçisi

Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdesi Fihol Ybraýyma gelip, şeýle diýdiler: Hudaý eden ähli işleriňde seniň bilen bilelikde. Indi şonuň üçin maňa Hudaý bilen ant iç, maňa zyýan etmezlige, ne meniň tohumyma, ne-de meniň adyma, ýöne men seniň bilen eden adalatym ýaly, sen hem meniň bilen edersiň, we sen ýaşan ýeriň bilen hem şeýle edersiň. Hem Abraham aýtdy: Men ant ederim. Ibrahim Abimelehi suw guýulary barada käýedi, olary Abimelegiň hyzmatkärleri alyp gidipdiler. We Abimeleh oňa aýtdy: Men bilmedim kim saňa bu işi etdi, sen hem maňa habar bermediň, men hem eşitmedim, diňe şu gün eşitdim. Abrahamyň goýunlary we buzawlary alyp, Abimelehe berdi we ikisi hem şertnama baglaşdylar. We Abraham ýedi sany guzy guýunlaryň arasyndan aýratyn goýdy. We Abimelek Ybraýyma aýtdy: Sen aýratyn goýan bu goýunlaryň ýedi guzusy näme? Ybraýym diýdi: Ýedi guzy menden alyp alarsyň, şonuň üçin bu maňa şaýatlyk bolar, sebäbi men şu guýyny gazdym. Şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Ant guýusy diýip atlandyrdy, sebäbi ol ýerde ikisi-de ant içdiler. Olar ant çuýusynyň guýusynda ylalaşyk baglaşdylar, soňra Abimeleç, onuň geňeşçisi Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdesi Fihol turdular we Filistimlileriň ýurduna dolandylar. Ybraýym kasam guýusynyň ýanynda meýdan oturtdy we ol ýerde Rebbiň adyny çagyrdy: Baky Hudaý. Abraham Filistimlileriň ýerinde köp günler ýaşady.

22

Bu sözlerden soň Hudaý Ybraýymy synady we oňa aýtdy:

Ybraýym, Ybraýym, we ol aýtdy: Ine, men. Ol aýtdy: Seniň söýgüli ogluň Yshaky, kimiň sen söýdüň, ony al-da, beýik ýere git we ony ol ýerde ýakylýan gurban hökmünde men saňa görkezmeli dagymyň birinde galdyr. Turanyp, Ybraýym irden eşegini eýerledi, özi bilen iki hyzmatkäri we ogly Yshaky aldy, ýakylýan gurban üçin otun ýardy, turup gitdi we Hudaýyň oňa aýdan ýerine üçünji günde geldi. We Ybraýym gözlerini galdyryp, ol ýeri uzakdan gördi. Hem Ybraýym öz çagalaryna aýtdy: Şu ýerde eşegiň bilen oturyň; men bolsa we çaga şu ýere çenli gideris; hem sežde edip, size dolanarys. Abraham ýakylyk gurbanlygynyň odunlaryny alyp, ogly Yshakyň üstüne goýdy we ellerine ody hem gylyçy alyp, ikisi bilelikde gitdiler. Yshak öz kakasy Ybraýyma aýtdy, kaka; ol bolsa aýtdy, näme, oglum? Ol aýtdy, ýöne, ine, ot we odunlar bar, tutuş ýakylýan gurbanlyk üçin guzy nirede? Ybraýym aýtdy, Hudaý özi üçin tutuş ýakylýan gurban üçin goýun görer, oglum. Gidip ikisi hem bir wagtda, geldiler Hudaýyň oňa aýdan ýerine; we Ybraýym ol ýerde gurbanlyk gurady we otunlary goýdy; we ogly Yshagy baglap, ony gurbanlyk üstünde otunlaryň üstüne goýdy. Ybraýym ogluny soýmak üçin gylyçy almak üçin elini uzatdy. Rebbiň Ýeliçisi ony asmandan çagyrdy we aýtdy: Ybraýym, Ybraýym! Ol bolsa jogap berdi: Ine, men. Hem ol aýtdy: Elini çaganyň üstüne goýma, oňa hiç zat etme, sebäbi indi bildim sen Hudaýdan gorkýarsyň we meniň üçin söýgüli ogluňy äsgermediň. Hem Ybraýym öz gözleri bilen ýokary seredip gördi, hem ine bir goç ösümlikde şahlary bilen tutulýardy. Hem Ybraýym gitdi, hem goçy aldy, hem ony öz ogly Yshagyň ýerine tutuş ýakylýan gurban edip hödürledi. We Ybraýym şol ýeriň adyny Rebbe

gördi diýip atady, şonuň üçin şu gün Rebbiň dagynda Rebbe göründi diýilýär. We Rebbiň Ýelewküsi Ybraýymy asmandan ikinji gezek çagyrdy, aýdyp: Öz adyma ant içdim, diýýär Rebbe, sebäbi sen şu işi etdiň we öz söýgüli ogluňy meniň üçin äsgermediň, hakykatdanam bereket berip seni bereketlärin we köpeldip senin tohumuňy köpelderin, asmanyň ýyldyzlary ýaly we deňziň kenaryndaky çäge ýaly; we senin tohumuň duşmanlaryň şäherlerini miras alar. We seniň däniňde ýer ýüzüniň ähli halklary bereketlener, sebäbi sen meniň sesime boýun bolduň. Ybraýym öz çagalaryna tarap öwrüldi we olar turup, ant guýusyna bile gitdiler. We Ybraýym ant guýusynyň ýanynda ýaşady. Şu sözlerden soň boldy, we Ybraýyma habar berildi, aýdýarlar: ine, Melha hem özi ogullar dogurdy seň doganyň Nahora - Uzy ilkinji doglan, we onuň dogany Buzy, we Kamuely Siriýalylaryň kakasy, we Hazady, we Azawy, we Pildaşy, we Ýeldafy, we Betueli. Betuel bolsa Rebekany dünýä inirdi. Bu sekiz ogul, kimleri Melha Nahor, Ybraýymyň dogany üçin dogurdy. Onuň gözbaşy, ady Reuma, Tabek, Taam, Tohos we Moha atly ogullaryny hem dogurdy.

23

Saranyň ömri ýüz ýigrimi ýedi ýyl boldy. We Sarra Arbok şäherinde öldi, ol jülgede bolýar, bu Kanaan ýerindäki Hebron bolýar, Abraham bolsa Sarra üçin ýas tutmaga we aglamaga geldi. Hem Ybraýym onuň ölüsinden turdy; hem Ybraýym Het ogullaryna aýtdy, aýdyp: Gaçybatalga hem wagtlaýyn ýaşaýjy

men siziň bilen; şonuň üçin beriň maňa mazar eýeçiligini siziň bilen, hem jaýlaryn meniň ölümi özümden. Ýöne Hetiň ogullary Ybraýyma jogap berip aýtdylar: Ýok, jenabym. Bizi diňle, sen Hudaýdan gelen patyşa biziň aramizdasan, biziň saýlanan mazarlarymyzda seniň ölüňi jaýla, sebäbi biziň aramizdaky hiç kim öz mazaryny senden saklamaz, seniň ölüňi ol ýerde jaýlamagyň üçin. Turturup bolsa, Abraham ýeriň halkyna, Hetiň ogullaryna sežde etdi. Ybraýym olara şeýle diýip gürledi: Eger siziň janyňyzda meniň ölümi öz ýüzümden jaýlamak islegiňiz bar bolsa, meni diňläň we meniň hakynda Saaryň ogly Efron bilen gürleşiň. We goý bersin maňa goşa gowagy, ol oňa degişli, ol onuň meýdanynyň bir böleginde ýerleşýär, mynasyp kümüş üçin beriň maňa ony siziň araňyzda mazaryň eýeçiligi üçin. Efron Hetiň ogullarynyň arasynda oturdy; emma Hettili Efron Ybraýyma jogap berip aýtdy, Hetiň ogullary eşidýärkä we şähere girýänleriň hemmesi eşidýärkä, aýdyp: Meniň ýanymda bol, jenabym, we meni diňle; meýdany we onuň içindäki gowagy saňa berýärin; ähli raýatlarynyň öňünde saňa berdim; ölenini jaýla. We Ybraýym ýeriň halkyndan öň sežde etdi. We Efron-a ýer halkynyň öňünde aýtdy: Sen meniň tarapymda bolanyň üçin, meni diňle, meýdanyň kümüşini menden al we ölümi şol ýerde jaýlaryn. Efron Ybraýyma jogap berdi we aýtdy: Ýok, jenabym; men eşitdim, ýer dört ýüz kümüş şekel; ýöne bu meniň we seniň araňda näme bolar? Sen bolsa öz ölüňi jaýla. Ybraýym Efronyň sözüni eşitdi we Ybraýym Het ogullarynyň gulagynyň öňünde aýdan kümüşini, ýagny söwdagärleriň arasynda kabul edilen dört ýüz didrahma kümüşi Efrona berdi. Hem Efron meýdany durdy, ol goşa gowakda boldy, ol Mamreniň öňünde

bar, meýdan hem gowak, ol onda boldy, hem ähli agaç, ol meýdanda boldy, hem ähli zat, ol onuň serhetlerinde töwereginde bar, Ybraýyma eýeçilige Het ogullarynyň öňünde, hem şähere girýänleriň ähliniň öňünde. Şu zatlardan soň Ybraýym öz aýaly Sarany goşa meýdanyň gowagynda jaýlady, ol Mamräniň garşysynda, bu bolsa Kengan ýerindäki Hewrondyr. Şeýlelikde, meýdan we onuň içindäki gowak Abrahamyň mazara eýeçiligi hökmünde Hetiň ogullaryndan tassyklandy.

24

We Ybraýym garry, günleri öňe giden boldy, we Reb Ybraýymy ähli zatlarda gutlady. Hem Ybraýym öz öýüniň uly hyzmatkäri, onuň ähli zadynyň dolandyryjysy bolan ogly bilen aýtdy: Elini meniň budumyň aşagyna goý. Ve men seni asmanyň Hudaýy Rebbe we ýeriň Hudaýy bilen kasam edýärin, meniň oglum Yshaga Kenganlylaryň gyzlaryndan aýal almazyň üçin, men olaryň arasynda ýaşaýaryn. Ýöne sen meniň doglan ýerime gidersiň we meniň taýpamdan ogluň Yshak üçin şol ýerden aýal alarsiň. Oglan oňa aýtdy: Eger aýal meniň bilen yza şu ýere gitmegi islemese, men seniň ogluňy sen ol ýerden çykan ýeriňe yzyna öwrüp eltäýinmi? Ybraýym oňa aýtdy: Öziň üçin üns ber, meniň oglumy ol ýere yzyna öwürme. Asmanyň we ýeriň Hudaýy bolan Reb, meni atamyň öýünden we doglan ýerimden alan, maňa gürleýän we maňa kasam edip, Saňa we seniň tohumyňa şu ýeri bererin diýen, Ol özi Perişdesini seniň öňüňden iberer we sen meniň ogluma ol ýerden aýal alarsiň.

Eger aýal seniň bilen şu ýere gitmek islemese, meniň antymdan arassa bolarsiň, diňe oglumy ol ýere yzyna öwürme. We ogul öz elini hojaýyny Ybraýymyň budunyň aşagyna goýdy we oňa şu söz barada ant içdi. We ogul öz hojasyndan on düýe aldy we öz hojasyndan ähli gowy zatlary özi bilen aldy; we turup, Mesopotamiýa, Nahor şäherine gitdi. We ol düýeleri şäheriň daşynda, suw guýusynyň ýanynda, giç wagtyna tarap ýatyrdy, şol wagt suw çekýän aýallar çykýarlar. Ol aýtdy: Reb, meniň hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy, şu gün meniň öňümde rowaçlyk ber we meniň hojaýynym Ybraýyma rehim-şepagat görkez. Ine, men suw çeşmesiniň üstünde duryaryn, şäherde ýaşaýanlaryň gyzlary bolsa suw çekmäge çykýarlar. We şol gyz bolup, men oňa aýtsam, suw küýzüňi egip ber, men içeýin diýsem, we ol maňa aýtsa, sen iç, we düýeleriňi hem suwararyn, olar içmegi bes edýänçä diýse, şony sen ogluň Yshak üçin taýýarladyň, we şuňa men bileýin, sen hojaým Ybraýymyň bilen rehim-şepagat etdiň. Ol öz aňynda gürlemegi tamamlamazdan öň, ine, Rebekka çykýardy. Ol Ybraýymyň doganynyň Nahoryň aýaly Melçanyň ogly Betueliň gyzy bolup, suw küýzesini egninde göteryärdi. Ol gyz görnüşi boýunça gaty owadandy, gyz boldy, erkek ony tanamaýardy, çeşmä inip, suw küýzesini doldurdy we ýokary çykdy. Oglan onuň duşuşmagyna ylgady we aýtdy, Maňa seniň küýzüňden azajyk suw ber. Ol bolsa aýtdy: Iç, jenabym we howluklady-da, suw küýzesini goluna aşak inderdi we oňa içirdi, ol içmegi bes edýänçä. Hem aýtdy: Seniň düýeleriňe-de suw bererin, ählisi içýänçä. Ol howlukdy we suw gabyny çelege boşaltdy, guýa ýene suw çekmek üçin ylgady we ähli düýeler üçin suw çekdi. Ol adam ony ünsli synlaýardy we Rebbiň onuň

ýoluna rowaçlyk berendigini ýa-da bermändigini bilmek üçin dymýardy. Ýöne ähli düýeler içmegi bes edenlerinde, adam bir drahma agramynda altyn syrga we onuň ellerine on altyn agramynda iki bilezik aldy. We ondan sorady we aýtdy: Kimiň gyzysyň sen? Maňa habar ber, eger seniň atañyň ýanynda biziň üçin ýatmaga ýer bar bolsa. Ol bolsa oňa aýtdy: Men Batueliň gyzy, Melçanyň Nahora dogran gyzy. Ol oňa aýtdy, Biziň ýanymyzda saman we iým köp, we ýaşamak üçin ýer bar. We adam şat bolup, Rebbe sežde etdi we aýtdy: Mübärek bolsun Rebbe, meniň hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy, ol öz adalatyny we hakykatyny meniň hojaýynymdan taşlamady; Rebbe meni meniň hojaýynyň doganynyň öýüne alyp geldi. Hem gyz ylgap, öz ejesiniň öýüne habar berdi şu sözlere görä. Rebekkanyň dogany bardy, onuň ady Laban, we Laban daşardaky çeşmäniň ýanyndaky adama tarap ylgady. We şeýle boldy, haçan ol syrga-lary we bilezik-leri aýal doganynyň ellerinde gördi, we haçan Rebekka aýal doganynyň Adam maňa şeýle gürlädi diýýän sözlerini eşidende, ol çeşmäniň başynda düýeleriň ýanynda duran adamyň ýanyna geldi. Ol oňa aýtdy, bu ýere gir, Rebbiniň mübärek edilen, näme üçin daşarda durýarsyň? Men jaýy we düýeler üçin ýeri taýýarladym. Ýöne adam öýe girdi we düýeleri düşürdi we düýelere saman bilen iým berdi we onuň aýaklaryny we özi bilen bolan adamlaryň aýaklaryny ýuwmak üçin suw berdi. Ol olara çörek goýdy, ýöne aýtdy: Men öz sözlerimi aýdýançam iýmerin. Şonda ol: Gürle diýdi. Ol diýdi: Men Ybraýymyň ogly. Rebbe meniň hojaýynymy gaty mübäreklädi, we ol belende boldy; we oňa goýunlar, we buzawlar, we kümüş, we altyn, oglanlar, we gyzyl gullukçylar,

düýeler, we eşekler berdi. Sarra, meniň hojaýynyň aýaly, onuň garandan soň meniň hojaýyna bir ogul dogurdy we ol oňa bar zadyny berdi. Ve hojaýynym meni ant etdirdi, aýdyp: Oglumy üçin Kanaanlylaryň gyzlaryndan aýal almarsyng, men olaryň ýerinde gelmişek bolup ýaşaýan ýerimde. Ýöne meniň atamyň öýüne gidersiň we meniň taýpama gidersiň we ol ýerden meniň ogluma aýal alarsiň. Men öz hojaýnyma aýtdym: Belki aýal meniň bilen gitmez. We ol maňa aýtdy: Reb Hudaý, onuň öňünde men hoşallyk beren, Ol Öz Habarçysyny seniň bilen iberer we seniň ýoluňy rowaçlandyrar, we sen meniň ogluma meniň taýpamdan we meniň kakamyň öýünden aýal alarsiň. Soňra sen meniň gargyşlarymdan bigünä bolarsyň, sebäbi haçan sen meniň taýpama gelseң we olar saňa bermesinler, sen meniň kasamamdan bigünä bolarsyň. Men şu gün çeşmä gelip aýtdym: Rebbe, meniň hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy, eger sen meniň ýolumy, häzir men onda gidýän ýolumy rowaç edýän bolsaň, ine men suw çeşmesiniň ýanynda durdum, we şäheriň adamlarynyň gyzlary suw çekmäge çykýarlar; we şeýle bolar: gyz, men oňa aýtsam Maňa öz küýzüňden azajyk suw içir, we ol maňa aýtsa Sen hem iç, we seniň düýeleriňe men suw çekerim, şol aýal Rebbe öz hyzmatkäri Yshak üçin taýýarlan; we şunyň bilen men bilerin sen meniň hojaýynym Ybraýyma rehim edendigiňi. Men öz aklymda gürlemegi tamamlamazdan öň, derrew Rebekka suw küýzesini egninde tutup çykdy we çeşmä inip, suw çekdi, men bolsa oňa: Maňa içir diýdim. Ol howlukdy we suw küýzesini öz elinden onuň goluna düşürdi we aýtdy: Sen iç, düýeleriňi hem suwararyn diýdi, ol içdi we düýeleri hem suwlady. Men ondan soradym we aýtdym: Kimsiň gyzy, maňa

habar ber. Ol bolsa aýtdy: Men Betueliň gyzy, Nahoruň oglunyň, ony oňa Melha dogurdy. We men oňa gulak halkalary we bilezikleri onuň ellerine geýdirdim. We Reje bolup, men Rebbiň öňünde sežde etdim we hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy bolan Rebbiň şöhratyny ýaýdym, ol meni dogry ýolda rowaç berip, hojaýynyň doganynyň gyzyny onuň ogly üçin almaga ýetirdi. Eger siz meniň eýeme rehim we adalat görkezýän bolsaňyz, eger ýok bolsa, maňa habar beriň, şonda men saga ýa çepe öwrüläýin. Laban we Betuel jogap berip aýtdylar: Bu iş Rebden çykdy, biz saňa garşy erbet ýa-da gowy zat aýdyp bilmeris. Ine, Rebeka seniň öňüňde, ony alyp git we ol seniň hojaýynyň oglunyň aýaly bolsun, Rebbiň aýdyşy ýaly. Şeýle boldy welin, Ybraýymyň guly olaryň sözlerini eşidende ýere çöküp Rebbiň öňünde sežde etdi. Oglan kümüş gaplar we altyn gaplar we eşik çykaryp, Rebeka berdi; we sowgatlar onuň dogansyna we onuň ejesine berdi. Ve iýediler we içdiler, özi hem onuň bilen bolan adamlar hem, we ýatdylar. Ertir turandan soň aýtdy: Meni iberiň, hojaýynyma gidäýin. Ýöne onuň doganlary we enesi aýtdylar: Gyz biziň ýanymyzda takmynan on gün galsyn, soň bolsa gider. Ol bolsa olara aýtdy: Meni saklamaň, Reb meniň ýolumy rowaç etdi. Meni iberiň, hojaýnyma gidip biläýin. Olar diýdiler: Geliň gyzy çagyralyň we onuň agzyndan soralyň. Hem olar Rebekkany çagyrdylar, hem oňa aýtdylar: Sen şu adam bilen gidersiňmi? Ol bolsa aýtdy: Men giderin. Olar olaryň aýal dogany Rebekany we onuň emlägini we Ybraýymyň hyzmatkärini we onuň bilen bolan adamlary ugratdylar. Olar Rebekany alkyşladylar we oňa aýtdylar: Sen biziň aýal doganymyz, müňlerçe on müňlere öwrül we seniň neslиň

duşmanlaryň şäherlerini miras alsyn. Turup Rebeka we onuň gyzlary düýelere münüpdiler we ol adam bilen gitdiler; we oglan Rebekany alyp gitdi. Yshak çölüň içinden Görüş guýusynyň ýanyndan geçip barýardy, ol bolsa Günortadaky ýerde ýaşaýardy. Yshak agşam düzlüge gürleşmek üçin çykdy we gözlerini galdyryp, düýeleriň gelýändigini gördi. Rebeka gözlerini galdyryp, Yshaky gördi we düýeden böküp düşdi. We ogla aýtdy, kim şol adam meýdanda bize garşy gelýän? Oglan aýtdy, bu meniň jenabym; ol bolsa örtügi alyp, daşyna geýdi. We oglan Yshaga özi eden ähli zatlary gürrüň berdi. Yshak öz enesiniň öýüne girdi we Rebekkany aldy, ol onuň aýaly boldy we ony söýdi, we Yshak öz enesi Sara hakda teselli tapdy.

25

Goşulyp bolsa, Abraham aýal aldy, oňa ady Keturah. Ol oňa Zombrany, Iezany, Madaly, Midiany, Iesbogy we Soiäni dogurdy. Iezan bolsa Sabany we Dedany dogurdy, Dedanyň ogullary bolsa Aşşurieim, Latuşieim we Laomeim. Midianyň ogullary Gepher, Apher, Enoch, Abida we Eldaag bolup, bularyň hemmesi Keturanyň ogullarydyr. Ýöne Abraham öz ähli eýeliklerini ogly Yshaga berdi. Ybraýym öz gözneşleriniň ogullaryna sowgatlar berdi we heniz diri wagtynda olary öz ogly Yshakdan gündogara, gündogar ýurda iberdi. Bular bolsa Ybraýymyň durmuşynyň ýyllary, ol ýüz ýetmiş bäş ýyl ýaşady. Ybraýym garralygynyň gowusynda garry adam bolup, günlerden doly bolup, näsazlanyp öldi we öz halkyna goşuldy. Onuň ogullary

Yshak we Ysmagyil ony goşa gowaga jaýladylar, Hettli Saaryň ogly Efronuň meýdanyna, ol Mamreniň garşysynda, şol meýdany we gowakny Ybraýym Hetiň ogullaryndan satyn alypdyr, ol ýerde Ybraýymy we onuň aýaly Sarany jaýladylar. Ybraýymyň ölmeginden soň, Hudaý onuň ogly Yshaga bereket berdi we Yshak görüş guýusynyň ýanynda ýaşady. Bular bolsa Ybraýymyň ogly Ysmagylyň nesilleridir, kimi Saranyň gyzjagazy bolan Müsürli Hagar Ybraýyma dogurdy. We bu Ysmagylyň ogullarynyň atlary, olaryň nesilleriniň atlaryna görä: Ysmagylyň ilkinji doglan ogly, we Nebaýot, we Kedar, we Nabdeel, we Massam, we Mişma, we Duma, we Massa, we Hadad, we Teman, we Ýetur, we Nafiş, we Kedma. Bular Ysmagylyň ogullary, we bular olaryň çadyrlaryndaky we obaçalaryndaky atlary, on iki hökümdarlary öz milletlerine görä. We bu ýyllar Ysmagylyň durmuşynyň ýüz otuz ýedi ýyldy, we ol gowşap öldi, we öz jynsyna goşuldy. Ol Hawiladan Şura çenli ýerleşdi, ol Müsüriň öňünde, Assiriýa tarap barýan ýerde. Ol ähli doganlarynyň öňünde ýerleşdi. We Yshagyň, Ybraýymyň oglunyň nesilleri şular: Ybraýym Yshagyny dogurdy. Yshak kyrk ýaşyndady, ol Rebekany, Siriýaly Betuheliň gyzyny, Siriýa Mesopotamiýasyndan, Siriýaly Labanyň aýal dogansyny, özi üçin aýal edip aldy. Yshak aýaly Rebbekanyň doganmazlygy sebäpli Hudaýa ýalbardy, Hudaý bolsa onuň ýalbaryşyny diňledi we onuň aýaly Rebbeka göwreli boldy. Çagalar onuň içinde böküp durdy; ýöne ol aýtdy: Eger meniň bilen şeýle bolmaly bolsa, näme üçin maňa bu? Ol Rebbiň ýanyna gitdi, soramak üçin. We Reb oňa şeýle diýdi: Iki millet seniň garnyňda bar we iki halk seniň garnyňdan bölüner, bir halk beýleki halkdan

güýçli bolar we ulyraky kiçisine gulluk eder. Onuň dogurmagy üçin günler ýerine ýetirildi we onuň garnynda ekizler bardy. Ilkinji doglan çaga çykdy, ol gyzyl we tutuş derisi ýaly ýüňli bolup, onuň adyny Esaw diýip atlandyrdylar. Ondan soň onuň dogany çykdy, we onuň eli Esaw-nyň topugyny tutup alypdy, we onuň adyny Ýakup diýip atlandyrdylar. Yshak altmyş ýaşyndady, Rebeka olary doguranda. Ýaş adamlar ösdi, we Esaw awlamagy bilýän oba adamy boldy, Ýakup bolsa öýde ýaşaýan ýönekeý adam boldy. Yshak Eýsawy söýýärdi, sebäbi onuň aw eti oňa iýmit bolýardy, emma Rebekka Ýakuby söýýärdi. Ýakup çorba bişirdi, Esaw bolsa meýdandan ýadap geldi. Esaw Ýakuba şeýle diýdi: Maňa şu gyzyl nahardan iýdir, sebäbi men gaty halysyzlandym. Şonuň üçin onuň ady Edom diýlip atlandyryldy. Ýakup Ýsawa aýtdy: Şu gün öz ilkinji dogluklyk hukugyňy maňa sat. Esaw aýtdy: Ine, men ölýärin, şonuň üçin maňa bu ilkinjilik näme gerek? Ýakub oňa: Şu gün maňa ant iç diýdi, ol hem oňa ant içdi, Esaw bolsa ilkinji dogluş hukugyny Ýakuba satdy. Ýakub bolsa Esaw çörek we mekgejöwen şorbasy berdi, ol iýdi-de, içdi-de, turup gitdi. Şeýlelikde, Esaw ilkinji dogluş hukugyny hor gördi.

26

Ýer ýüzünde açlyk ýüze çykdy, öňki açlykdan başgaça, ol Ybraýymyň döwründe bolan açlykdan başgaça, Yshak bolsa Filistimlileriň patyşasy Abimelegiň ýanyna, Gerara gitdi. Reb oňa göründi we aýtdy: Müsüre gitme, ýöne men saňa aýdýan

ýerde ýaşa. Şu toprakda ýaşa, men seniň bilen bolaryn we seni bereketlärin. Çünki men şu topragy tutuşlygyna saňa we seniň tohumyňa bererin we kakañ Ybraýyma içen kasamy ýerine ýetirerin. Men seniň neslini asmanyň ýyldyzlary ýaly köpelderin we seniň nesliňe şu ýeriň hemmesini bererin, we seniň nesliňde ýer ýüzüniň ähli halklary bereketlendirilerjek. Ataň Abraham meniň sesime boýun egendigi üçin we meniň buýruklarmy, buýruklarmy, kararnamalarmy we kanunlarmy saklandygy üçin. Yshak bolsa Gerara-da ýerleşdi. Ýeriň erkekleri onuň aýaly Rebekka barada soradylar, we ol aýtdy: Meniň uýam. Ol meniň aýalym diýmäge gorkdy, sebäbi ýeriň erkekleri Rebekka üçin ony öldürip bilerdi, çünki ol görnüşi boýunça owadandy. Ol ýerde uzak wagt boldy, we Gerar patyşasy Abimelek penjireden egilip seredip, Yshagyň öz aýaly Rebekka bilen oýnaýandygyny gördi. Abimelek Yshagyň çagyrdy we oňa aýtdy: Onda hakykatdanam ol seniň aýalyň? Näme üçin sen diýdiň, ol meniň aýal doganymdyr diýip? Ysaak oňa diýdi: Men diýdim, sebäbi onuň üçin ölerin öýdüp. Abimeleh oňa diýdi: Sen bize muny näme üçin etdiň? Az salymda meniň maşgalamdan biri seniň aýalyň bilen ýatardy, we sen biziň üstümize bilmezlik getirärdiň. Abimelek bolsa öz ähli halkyna buýurup aýtdy: Bu adama we onuň aýalyna degen her kim ölüm bilen günäkär bolar. Yshak şol ýerde ekdi we şol ýylda ýüz esse hasyl beren arpa tapdy, Rebbe bolsa ony gutlady. We adam ýokary galdyryldy we öňe barýarka has uly boldy, ahyrsoňy ol gaty uly boldy. Onuň goýun sürüleri, öküz sürüleri we köp hyzmatkärleri boldy. Filistinliler bolsa oňa göýä galdylar. We onuň kakasynyň wagtynda onuň kakasynyň ogullary gazan ähli guýulary

Filistimliler olary dykdylar we olary toprak bilen doldurdylar. Abimelek Yshaga aýtdy: Bizden git, sebäbi sen bizden gaty güýçli bolduň. We Yshak ol ýerden gitdi we Geraranyň jülgesinde ýatyp galdy we ol ýerde ýaşady. Hem ýene Yshak suw guýularyny gazdy, haýsyny onuň kakasy Ybraýymyň çagalary gazdylar, hem Filistimliler olary Ybraýym onuň kakasy ölenden soň petiklediler; hem olara onuň kakasynyň atlandyran atlaryna laýyklykda atlar atlandyrdy. We Yshagyň ogullary Gerara jülgesinde gazdylar we ol ýerde janly suwuň guýusyny tapdylar. Geraryň çopanlary Yshagyň çopanlary bilen söweşdiler, suwuň özleriniňkidigini aýdyp. Olar guýunyň adyny Adalatsyzlyk diýip atlandyrdylar, sebäbi oňa nähak etdiler. Ol ýerden gidip, başga bir guýy gazdy, ýöne şonuň hem hakynda jedel etdiler we onuň adyny Duşmançylyk diýip atlandyrdy. Ol ýerden gidip, başga guýy gazdy we onuň üçin söweşmediler, we onuň adyny Giň ýer diýip atlandyryp aýtdy, sebäbi indi Reb bize giňlik berdi we bizi ýer ýüzünde artdyrdy. Ol ýerden Ant guýusyna gitdi. We şol gijede Reb oňa göründi we aýtdy: Men ataň Ybrahymyň Hudaýy, gorkma, sebäbi men seniň bilen, we seni bereketlärin we tohumyňy ataň Ybrahymyň üçin köpelderin. We ol ýerde gurban otagyny gurdy, we Rebbiň adyny çagyrdy, we ol ýerde öz çadyryny gurdy; Yshagyň çagalary bolsa ol ýerde Geraryň jülgesinde guýy gazdylar. Abimelek Gerardan onuň ýanyna gitdi, onuň geňeşçisi Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdeşi Fikol bilen. Yshak olara diýdi: Näme üçin siz meniň ýanyma geldiňiz? Siz bolsa meni ýigrendiňiz we meni öz ýanyňyzdan kowduňyz. Olar bolsa aýtdylar: görüp biz gördük ki, Reb seniň bilen boldy, we biz aýtdyk: bolsun ant biziň aramizdaky we seniň araňdaky,

we biz seniň bilen äht ederis, Biziň bilen erbet etme, sebäbi biz seni ýigrenmädik, we haýsy ýol bilen saňa gowy ulandyk, we seni parahatçylyk bilen iberdik, we indi sen Reb tarapyndan alkyşlysyň. We olar üçin ziyapat ýasady, olar iýdiler we içdiler. Ertir turup, her biri goňşusyna ant içdi we Yshak olary ugratdy, olar bolsa ondan parahatçylyk bilen gitdiler. Şol günde şeýle boldy, Yshagyň ogullary gelip, oňa gazan guýusy hakynda habar berdiler we aýtdylar: Biz suw tapmadyk. We ol ony Ant diýip atlandyrdy, şonuň üçin ol şäheriň adyny Ant Guýusy diýip atlandyrdy, şu günki güne çenli. Esau kyrk ýaşyndady we Hittitli Beeriniň gyzy Judith bilen Hittitli Elonyň gyzy Basematy aýal edip aldy. Olar Isak we Rebekka üçin keder sebäbi bolýardylar.

27

Yshak garranyndan soň, onuň gözleri görmek üçin garaňkylaşdy we ol uly ogly Esawy çagyrdy we oňa aýtdy: Oglum. Esaw bolsa: Ine, men diýdi. We aýtdy: Ine, men garradym we ölüm günümi bilemok. Indi şonuň üçin öz gurallaryny, ok-ýaý gapyny we ýaýy al-da, düzlüge çyk-da, maňa aw et. Maňa men söýýän ýaly tagamlar taýýarla we maňa getir, men iýeýin diýip, meniň janym ölmezden öň seni gutlasyn. Rebekka bolsa Yshagyň öz ogly Ezawa gürleýänini eşitdi, Ezaw bolsa öz atasy üçin aw awlamak meýdana gitdi. Rebeka bolsa aýtdy Ýakuba, onuň kiçi ogly: Gör, men eşitdim seniň atañyň Esaw bilen, seniň doganyň bilen gürleşýänini, aýdýandygyny: Getir maňa aw, we taýýarla maňa iýmitler, şonuň üçin iýip men gutlaryn seni Rebbiň

öňünde ölmezimden öň. Indi şonuň üçin, ogul, meni diňle, men saňa nähili buýurýan bolsam. Goýunlara gidip, maňa ol ýerden iki ýumşak we gowy oglak al, we men olary atañ üçin tagamlar ederin, ol nähili söýýän ýaly. Sen ataňa getirjeksiň we ol iýer, şonuň üçin atañ ölmezinden öň seni ýalkasyn. Ýakub öz enesi Rebeka tarap aýtdy: Meniň doganym Esaw tüýli adam, men bolsa tekiz adam. Wagt-wagt atam meni dutubar, we men onuň öňünde hor görýän ýaly bolaryn, we öz üstüme gargyş getirerin, alkyş däl. Eje oňa aýtdy: Gargyşyň meniň üstüme bolsun, oglum, diňe meniň sözümi diňle we gidip maňa getir. Gidip, aldy we enäsine getirdi, onuň enäsi bolsa tagamlary şeýle etdi, nähili onuň kakasy söýýärdi. Rebeka öýde özi bilen saklan uly ogly Ysawnyň gowy eşigini alyp, ony kiçi ogly Ýakuba geýdirdi. Ol çaga derilerini onuň gollaryna we boýnunyň ýalaňaç ýerlerine goýdy. We tagamlary we ol eden çöreklerini öz ogly Ýakubyň ellerine berdi. Hem ol öz atasyna getirdi we aýtdy: Atam. Ol bolsa aýtdy: Ine, men. Sen kim, çagam? Ýakup kakasyna aýtdy: Men Ysaw, seniň ilkinji ogluň, sen maňa aýdyşyň ýaly etdim, tur otur we awlap gelen etimden iýe, şonuň üçin janyň meni algaşlasynda. Yshak öz ogulyna diýdi: Bu näme, sen şeýle çalt tapdyň, eý çagam? Ol bolsa aýtdy: Rebbiň, seniň Hudaýyň meniň öňüme gowşurdy. Isahak Ýakuba aýtdy: Maňa ýakyn gel, çagam, men seni tutup görüp bileýin, sen meniň oglum Ysawmy ýa-da däl. Ýakup öz kakasy Yshagyň ýanyna ýakynlaşdy we oňa degdi, Yshak bolsa aýtdy: Ses hakykatdanam Ýakubyň sesi, ýöne eller Esawyň elleri. We ony tanamady, sebäbi onuň elleri dogany Ysawuň elleri ýaly tüýli boldy; we ony alkaşlady, we aýtdy, sen meniň oglum Ysawmy? Ol bolsa aýtdy: Men. Ol aýtdy: Maňa

getir, çagam, seniň awlaýşyňdan iýeýin, şonda meniň janym seni algaşlar. Ol oňa getirdi we ol iýdi, soňra oňa şerap getirdi we ol içdi. Yshak, onuň kakasy, oňa şeýle diýdi: Maňa ýakyn gel-de, meni öp, oglum. We ýakynlaşyp, ony öpdi we onuň eşikleriniň ysyny tutdy, we ony alkaşlady we aýtdy: Ine, meniň oglunyň ysy, Rebbiň alkaşlan doly meýdanyň ysy ýaly. We Hudaý saňa asmanyň çygyndan, ýeriň baýlygyndan, däne köplügini we şerap bersin. We milletler saňa hyzmat etsinler, we hökümdarlary saňa sygynsynlar, we doganyňyň hökümdary bol, we ataňyň ogullary saňa sygynarlar. Seni näletleýän näletlenen, seni alkaýlaýan bolsa alkaýlanan. Yshak ogly Ýakuby alkalamakdan bes edenden soň boldy, we Ýakup öz kakasy Yshagyň ýüzünden çykandan soň, onuň dogany Esaw awdan geldi. Ol hem iýmitler taýýarlady we öz kakasyna getirdi, soňra kakasyna aýtdy: Kakam tursun we oglunyň awuny iýsin, şonuň üçin seniň ýanyň maňa dileg etsin. We Yshak, onuň kakasy, oňa diýdi: Sen kimsiň? Ol bolsa aýtdy: Men seniň ilkinji doglan ogluň Esawdyryn. Yshak gaty uly haýran galdy we aýtdy: Kim onda meniň üçin aw awlady we maňa getirdi, we men hemmesinden iýdim sen gelmezden öň? Men ony alkaladym we ol alkalanmaly bolar. Emma haçan Esaw öz atasy Yshagyň sözlerini eşidende, ol gaty uly we ajy ses bilen gygyryp ýokary çykdy we aýtdy: Hakykatdanam meni hem gutla, ata. Oňa aýtdy: Seniň doganyň hilegärlik bilen gelip, seniň bereketini aldy. Ol aýtdy: Dogry çagyryldy onuň ady Ýakub, sebäbi ol meni aldady, ine, bu ikinji gezek. Meniň ilkinji dogluş hukugymy aldy, we indi meniň ýagşy algaşymy aldy. We Esaw öz kakasyna aýtdy: Maňa ýagşy algaş galdyrmadyňmy, kaka? Yshak jogap berip, Esaw-a aýtdy: Eger

men ony seniň hojaýynyň etdim we onuň ähli doganlaryny onuň hyzmatkärlerine öwürdim, ony bugdaý we şerap bilen goldadym, onda saňa näme ederin, çagam? Ysaw öz kakasyna diýdi: Seniň diňe bir ýalkawlygyň ýokmy, kaka? Meni hem alkaşla, kaka; ýöne Yshak gaty gynandyrylandan soň, Ysaw ses bilen gygyryp, aglady. Yshak, onuň kakasy, oňa jogap berip aýtdy: Ine, ýeriň baýlygyndan seniň ýaşaýan ýeriň bolar we ýokardaky asmanyň çygyndan. Ve gylyçyňyň üstünde ýaşarsyň we doganyňa gulluk edersiň, ýöne haçan eger ýykasaň we boýunsuňlygyny onuň boýnuňdan aýyrsaň bolar. Esau Yakuba garşy kin saklaýardy, kakasynyň oňa beren alkşy sebäpli. Esau öz içinden: Kakamyň ýas tutulýan günleri ýakynlaşsyn, şonda dogam Yakuby öldürerin diýip pikir etdi. Emma Rebekkä onuň uly ogly Esawyň sözleri barada habar berildi, we ol adam iberip kiçi ogly Ýakuby çagyrdy we oňa aýtdy: Ine, doganyň Esaw seni öldürmek üçin saňa howp salýar. Indi şonuň üçin, çagam, meniň sesimi eşit we turp, Mesopotamiýa tarap meniň dogam Labanyň ýanyna, Harrana gaç. Hem onuň bilen birnäçe günler ýaşa, seniň doganyňyň gazaby we gahar-gazaby senden yza öwrülýänçä, we sen oňa eden zatlaryny unutýança; hem iberip, men seni ol ýerden çagyraryn, bir günde siz ikiňizden mahrum bolmazlyk üçin. Rebekka Yshaga aýtdy: Hetiň ogullarynyň gyzlary sebäpli durmuşymdan ýadadym. Eger Ýakup şu ýeriň gyzlaryndan aýal alsa, maňa ýaşamagyň näme peýdasy?

28

Yshak Ýakuby çagyryp, ony alkaladý we oňa buýurdy: Kanaanlylaryň gyzlaryndan aýal alma. Turýup, Mesopotamiýa gaç, enäňiň kakasy Betueliň öýüne we ol ýerden özüňe enäňiň dogany Labanyň gyzlaryndan aýal al. Meniň Hudaýym bolsa seni mübäreklesin, seni artdyrsyn, seni köpeltsin we sen milletleriň ýygyndylaryna öwrülersiň. We bersin saňa Ybraýym atamyň mübärekligini, saňa we senden soň tohmuňa, miras almak üçin gurbanlyk ýeriňi, ony Hudaý Ybraýyma berdi. Yshak Ýakuby iberdi we ol Mesopotamiýa gitdi, Siriýaly Betueliň ogly Labanyň ýanyna, Ýakubyň we Ýesawyň ejesi Rebekkanyň dogany. Esaw gördi welin, Yshak Ýakuby gutlady we ony Siriýanyň Mesopotamiýasyna iberdi, özüne şol ýerden aýal almak üçin, ony gutlanyňda, we oňa buýurdy, aýdyp: Kenganlylardan gyzlardan aýal almarsiň. We Ýakup öz atasynyň we enesiniň sözüni eşitdi we Siriýa Mesopotamiýasyna gitdi. Esaw Kenanly gyzlaryň kakasy Yshagyň öňünde erbet bolandygyny görüp, Yshmayla gitdi; hem-de Ybraýymyň ogly Yshmaýylyň gyzy, Nabawotyň uýasy bolan Maeleti öz aýallarynyň ýanyna aýal edip aldy. Ýakub Ant çüwüsi guýusyndan çykyp, Harrana gitdi. Ol bir ýere duşdy we ol ýerde uklady, sebäbi gün batypdy. Ol şol ýeriň daşlaryndan birini alyp, kellesiniň aşagyna goýdy we şol ýerde uklady. Ol düýş gördi, ine, ýere berkidilen merdiwan bardy, onuň başy asmana ýetýärdi, we Hudaýyň habarçylary onuň üstünden çykýardylar we inýärdiler. Reb bolsa onuň üstünde goldanýardy we aýtdy: Men ataň Ybrahymyň Hudaýy we Yshagyň Hudaýy. Gorkma, sen üstünde uklaýan ýeriňi saňa we seniň tohumyňa bererin. Seniň tohumyň ýeriň çägesi ýaly bolar, ol deňziň üstünde, Günortada,

Demirgazykda we gündogarda ýaýrar, ýeriň ähli taýpalary sende we seniň tohumyňda bereketlener. We ine, men seniň bilen, seni ähli ýolda, nirede gidýärsiň, goraýaryn we seni şu ýere öwrerin, sebäbi men seni taşlamaryn, men saňa gürleden ähli zatlary ýerine ýetirýänçäm. Ýakup ukysyndan oýandy-da, aýtdy: Rebbe hakykatdanam bu ýerde bar ekeni, men bolsa muny bilmedim. Ol gorkdy we aýtdy: Bu ýer nähili gorkuly! Bu diňe Hudaýyň öýi, bu bolsa asmanyň derwezesi. Ýakup irden turdy-da, ol ýerde kellesiniň aşagyna goýan daşyny aldy we ony sütün edip dikdi, onuň depesine ýag guýdy. Hem ol şol ýeriň adyny Hudaýyň jaýy diýip atlandyrdy, emma öň şol şäheriň ady Luz bolupdy. Ýakup doga etdi, aýdyp: eger Rebbe Hudaý meniň bilen bolsa, we meni şu ýolda, men gidýän ýolda gorap saklar, we maňa iýmäge çörek berer, we geýmäge eşik berer, we meni aman-esenllik bilen kakamyň öýüne yzyna öwürer, onda Rebbe maňa Hudaý bolar. We men sütün edip goýan bu daş maňa Hudaýyň öýi bolar, we eger maňa berseň ähli zatlardan ondan birini saňa berjek.

29

Ýakup aýaklaryny götärip, gündogar ýurduna gitdi, Siriýaly Betueliň ogly Labanyň ýanyna, Ýakubyň we Esawyň ejesi Rebekkanyň dogany bolsa. Ol görýär we ine, meýdanda guýy bar, şol ýerde üç sürü goýun onuň üstünde dynç alýardy, sebäbi şol guýudan sürüleri suwarypdylar, uly daş bolsa guýunyň agzynda bardy. We ähli sürüler ol ýerde ýygnalýardy, olar daşy guýunyň agzyndan aýyrýardylar, goýunlary suwarýardylar we

daşy guýunyň agzy üstüne onuň ýerine yzyna goýýardylar. Ýakub olara aýtdy: Doganlar, siz nireden? Olar bolsa aýtdylar: Biz Harrandanys. Ol olara aýtdy, siz Nahoryň ogly Labany tanaýarsyňyzmy? Olar bolsa aýtdylar, biz bilýäris; Ol bolsa olara aýtdy, ol sagdynmy? Olar aýtdylar, ol sagdyr; we ine, onuň gyzy Rahel goýunlar bilen gelýärdi. We Ýakub aýtdy: Heniz gün köp bar, mallary ýygnamagyň wagty entek gelmedi. Goýunlary suwaryp, gidiň we iýmitlendiriň. Olar bolsa aýtdylar: Biz başarmarys, ähli çopanlar ýygnanyşýança we olar daşy guýunyň agzyndan aýlanyňça, soňra biz goýunlary suwararys. Heniz ol olar bilen gürleşip durkam, ine, Labanyň gyzy Rahel kakasynyň sürüleri bilen gelýärdi, sebäbi ol kakasynyň sürülerine bakýardy. Şeýle boldy, Ýakup Labannyň, öz enesiniň doganynyň gyzy Raheli we Labannyň, öz enesiniň doganynyň goyunlaryny görende, Ýakup gelip, guýunyň agzyndan daşy togalatdy we Labannyň, öz enesiniň doganynyň goyunlaryny suwlady. We Ýakup Raheli öpdi we sesini götärip aglady. We ol Rahyla onuň kakasynyň dogany bolýandygyny we Rebekkanyň ogly bolýandygyny habar berdi, we ol ylgap gidip şu sözleri kakasyna habar berdi. Laban öz aýal doganynyň ogly Ýakubyň adyny eşidende, oňa garşy duşuşmaga ylgady we ony gurşap alyp öpdi, hem-de ony öz jaýyna getirdi we Labana şu sözleriň hemmesini gürrüň berdi. We Laban oňa aýtdy: Sen meniň süňklerimden we meniň etimden bolýarsyň. Ol onuň ýanynda bir aý boldy. Laban Ýakuba aýtdy: Sebäbi sen meniň doganym, sen maňa mugt hyzmat etmersiň. Maňa aýt, seniň hakyň näme? Labanyň iki gyzy bardy: ulysyna ady Leia, kiçisine ady Rahel. Leýanyň gözleri gowşakdy, ýöne Rahel görnüşi boýunça owadan we keşbi

boýunça gaty gözeldi. Ýakub Raheli söýdi we aýtdy: Seniň kiçi gyzyň Rahel üçin saňa ýedi ýyl hyzmat ederin. Laban oňa aýtdy: Ony saňa bermegim başga adama bermegimden has gowy, meniň ýanymda ýaşa. We Ýakup Rahel üçin ýedi ýyl hyzmat etdi, we olar onuň öňünde az günler ýaly boldy, sebäbi ol ony söýýärdi. Ýakub Labana aýtdy: Maňa aýalym ber, sebäbi günler doldy, men oňa girerin. Laban bolsa ýeriň ähli adamlaryny ýygnady we toý etdi. We agşam boldy, we ol öz gyzy Leýany alyp, Ýakuba getirdi, we Ýakup oňa girdi. Laban öz gyzy Lea öz hyzmatçy gyzy Zelfany berdi, oňa hyzmatçy gyz hökmünde. Ertir boldy, we ine, ol Lea eken; Ýakup Labana aýtdy: Sen maňa muny näme etdiň? Men Rahyl üçin seniň ýanyňda gulluk etmedimmi? Hem näme üçin sen meni aldadyň? Laban jogap berdi: Biziň ýerimizde şeýle däl, kiçi gyzy ulysyndan öň bermek. Şonuň üçin munuň hepdeligini tamamla, we men saňa şuny hem bereýin seniň meniň ýanymda işleýän işiňiň ýerine, ýene ýedi ýyl beýleki. Ýakub şeýle etdi we munuň ýedi gününi tamamlady, soň Laban oňa öz gyzy Raheli aýal edip berdi. Laban öz gyzy Bilha üçin öz hyzmatçy gyzyny oňa hyzmatçy edip berdi. We Rahyla gyrdy we Rahyla Leiadan has köp söýdi, we oňa ýene ýedi ýyl hyzmat etdi. Rebbe Hudaý Leýanyň ýigrenilýändigini görüp, onuň gaýtalagyny açdy, ýöne Rahel önelgesizdi. Leýa göwreleňdi hem Ýakuba ogul dogurdy, onuň adyny Ruben diýip atlandyrdy we aýtdy: Sebäbi Reb meniň kemsidilmegimi gördi hem maňa ogul berdi, indi şonuň üçin adamym meni söýer. Ve ol ýene göwreleýdi we Ýakuba ikinji ogul dogurdy we aýtdy: Sebäbi Rebbe meniň ýigrenilýändigimi eşitdi we maňa şuny hem berdi we onuň adyny Şimeon diýip atlandyrdy. Ol ýene

göwreli boldy we ogul dogurdy. Ol aýtdy: Indi häzirki wagtda meniň adamym meniň ýanymda bolar, sebäbi men oňa üç ogul dogurdym. Şonuň üçin ol onuň adyny Lewi diýip atlandyrdy. Ol ýene göwreli bolup, ogul dogurdy we aýtdy: Indi bu gezek Rebbe şükür ederin. Şonuň üçin onuň adyny Ýahuda goýdy. Soňra çaga dogurmagy bes etdi.

30

Rahyl Ýakuba çaga dogurmanyny görüp, uýasy bilen bäsleşdi we Ýakuba aýtdy: Maňa çaga ber, ýogsam ölerim. Gaharlanып, ýöne Ýakub Rahile aýtdy: Men Hudaýyň ýerine däldirin, kim seni göwresiniň miwesinden mahrum etdi? Rahyl Ýakuba aýtdy: Ine, meniň gyzjagaz Balla, onuň ýanyna gir, ol meniň dyzlarymyň üstünde dograr we men hem ondan çagaly bolaryn. Hem ol oňa öz gyzyny Bilhany aýal edip berdi, hem Ýakup onuň ýanyna girdi. Rahylyň gyzmatçysy Bilha göwreli boldy we Ýakuba ogul dogurdy. Rahel aýtdy: Hudaý meniň üçin karar berdi we meniň sesimi eşitdi we maňa ogul berdi; şonuň üçin onuň adyny Dan diýip atlandyrdy. Rahylyň gyzjagazy Bilha ýene göwreli boldy we Ýakuba ikinji ogul dogurdy. Rahyl aýtdy: Hudaý meniň tarapymda bäsleşdi, men doganyma garşy göreşdim we başardym diýip, onuň adyny Naftali goýdy. Leýa dogurmagy bes edendigini gördi we öz gyzjagazy Zelfany alyp, ony Ýakuba aýal edip berdi we Ýakup oňa girdi. Leýanyň hyzmatçy gyzy Zelfa göwreli boldy we Ýakuba ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Bagtly! we onuň adyny Gad goýdy. Hem Leýanyň hyzmatçysy Zelfa ýene

göwreleşdi hem Ýakuba ikinji ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Bagtly men, sebäbi aýallar meni bagtly atarlar we onuň adyny Aşer diýip atady. Ruben bugdaý hasyl günlerinde meýdana gitdi we meýdanda mandragor almalaryny tapdy, olary ejesi Lea getirdi. Rahel uýasy Lea aýtdy: Ogluňyň mandragorlaryndan maňa ber. Leýa diýdi: Saňa ýeterlik däl, sen meniň adamymy aldyň? Däl, meniň oglunyň mandragoralaryny hem alarsyňmy? Rahyl diýdi, ýöne şeýle däl; goý ol şu gije seniň bilen ýatsyn seniň ogluňyň mandragorlaryna derek. Ýakub agşam meýdandan girdi we Lea oňa duşuşmaga çykdy we aýtdy: Maňa girjek sen şu gün, çünki seni oglunyň mandragorlarynyň ýerine kärendesine aldym we ol şol gije onuň bilen ýatdy. We Hudaý Leýanyň dilegini eşitdi we göwreli bolup, Ýakuba bäşinji ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Hudaý maňa hakymy berdi, sebäbi men gyzjagazymy ärime berdim we onuň adyny Yssakar diýip atlandyrdy, bu hakyň diýmekdir. Leýa henizem göwreli galdy we Ýakuba altynjy ogul dogurdy. We Leýa aýtdy: Hudaý maňa gowy sowgat berdi şu häzirki wagtda, adamym meni saýlar, sebäbi men oňa alty ogul dogurdym. We onuň adyny Zaboulun diýip atlandyrdy. We şondan soň gyz dogurdy we onuň adyny Deýna diýip atlandyrdy. Ýöne Hudaý Rahyly ýatlady we Hudaý ony diňledi we onuň göwresini açdy. Ve göwreli bolup, Ýakuba ogul dogurdy, Rahel bolsa aýtdy: Hudaýym meniň utanmamy aýyrdy. Ol onuň adyny Ýusup diýip atlandyrdy we aýtdy: Hudaý maňa başga bir ogul goşsun. Rahyl Ýusupy dogurandan soň, Ýakup Labana aýtdy: Meni iber, öz ýerime we öz ýurduma gidäýin. Yzyna ber meniň aýallarym we meniň çagalarym, kim üçin men saňa hyzmat etdim, şonuň üçin gidip bileyim; sen bolsa bilýärsiň hyzmaty,

kim men saňa hyzmat etdim. Laban oňa aýtdy: Eger seniň öňüňde haýyr-sahawat tapdym bolsam, jadyladym. Sebäbi Hudaý seniň gelmegiň sebäpli meni gutlady. Hakyňy meniň öňümde aýt, we men bererin. Ýakub aýtdy: Sen bilýärsiň men saňa nähili hyzmat edendigimi we seniň mallaryň meniň ýanymda näçe bolandygyny. Seniň öňüňde meniň azdy, emma köplüge artdy, we Reb Hudaý seni meniň aýagymda gutlady, indi şonuň üçin haçan men hem özüm üçin öý ederin? Hem Laban oňa aýtdy: Saňa näme bereýin? Ýakub oňa aýtdy: Sen maňa hiç zat bermezsiň, eger sen maňa şu sözi etseň, men ýene-de seniň goýunlaryňy bakjaryn we saklajaryn. Seniň ähli goýunlaryň şu gün geçsin, we ol ýerden guzylar içindäki her garamtyl goýuny, geçiler içindäki her zolakly we tegmilli goýuny aýyr, bu meniň hakyň bolar. Meniň adalatlylygym ertesi gün maňa jogap berer, sebäbi meniň hakyň seniň öňüňde bolýar: geçileriň arasynda tegmişli we ak zolakly bolmadyk we guzylaryň arasynda goňur bolmadyk ählisi meniň ýanymda ogurlan hasaplanar. Laban oňa aýtdy: Seniň sözüň boýunça bolsun. Ol şol gün nakşynly we tegmilli erkek geçileri, ähli nakşynly we tegmilli geçileri, guzularyň arasynda gara reňkli bolan ählisini we olaryň arasynda ak bolan ählisini aýyrdy we ogullarynyň eline berdi. Ol üç günlük ýoly aýyrdy, olaryň we Ýakubyň arasynda. Ýakup bolsa Labanyň galan sürülerine bakdy. Ýakub özi üçin stiraks agajyndan, hoz-hozdan we çynar agajyndan täze taýaklar aldy we Ýakub olardan ak zolaklar edip gabyk aýyrdy, ýaşyl ýerini süpürip, taýaklarda onuň gabyk aýyran ak ýeri dürli görnüşde peýda boldy. Ol gabyk aýran taýaklaryny suwuň suw çüýşeleriniň çüýşelerinde goýdy, şonuň üçin goyunlar içmäge

gelende, taýaklaryň öňünde içmäge gelip, goyunlar taýaklara seredip göwresinler. We goýunlar taýaklara göwrelenýärdiler, we goýunlar arassa ak, reňkli we çal tegmilli dogurdular. Ýakub guzynlary aýyrdy we goýunlaryň öňünde ak zolakly goçy goýdy, şeýle hem guzynlaryň arasynda her bir alahalyny goýdy. Ol özüne aýratyn sürüleri bölüp aýyrdy we olary Labanyň goýunlary bilen garyşdyrmady. Emma şeýle wagt boldy, goýunlar göwreýän wagtynda, Ýakub taýaklary goýunlaryň öňüne çüýşelere goýdy, olaryň taýaklara görä göwremegi üçin. Haçan goyunlar doguranda, ol goýmandy, şeýlelikde belgiksizleri Labanyň boldy, belgilenenleri bolsa Ýakubyň boldy. We adam gaty-gaty baý boldy, we oňuň köp mallary boldy, we öküzler, we gullukçy oglanlar, we gullukçy gyzlar, we düýeler, we eşekler.

31

Ýakub Labanyň ogullarynyň sözlerini eşitdi, olar aýdýardylar: Ýakub biziň kakamyzyň ähli zatlaryny aldy, we biziň kakamyzyň zatlaryndan şu ähli şöhraty etdi. Ýakub Labanyň ýüzüni gördi we ine, ol oňa düýn we öňňürti ýaly däl idi. Reb Ýakuba aýtdy: Atañyň ýurduna we öz nesilňe dolan, men seniň bilen bolaryn. Ýakub bolsa Leýany we Raheli sürüleriň bolan düzlüge çagyrdy. Ve olara diýdi: Men siziň atañyzyň ýüzüni görýärin, sebäbi ol düýn we öňňüsi gün ýaly maňa garşy däl, ýöne meniň atamyň Hudaýy meniň bilen boldy. We siz bilýärsiňiz, sebäbi men ähli güýjüm bilen siziň ataňyza hyzmat etdim. Ýöne siziň ataňyz

meni aldady we on amnonyň zähmet hakymy üýtgetdi, emma Hudaý oňa maňa zyýan etmäge rugsat bermedi. Eger ol şeýdip aýtsa, ala-bula goyunlar seniň hakyň bolar we ähli goyunlar ala-bula dograr, eger-de ol ak diýse, ak goyunlar seniň hakyň bolar we ähli goyunlar ak dograr. Hudaý siziň ataňyzyň ähli malyny alyp gitdi hem olary maňa berdi. We şeýle boldy, goýunlar göwreli bolanda iýmitlenýärkä, men ukyda öz gözlerim bilen gördüm; we ine, erkek geçiler we goçlar goýunlaryň we geçileriň üstüne çykýardylar, ak zolakly we tegmil we kül reňkli sepgili. Hudaýyň Perişdesi maňa ukyda: Ýakup diýdi, men bolsa: Näme? diýdim. Ol aýtdy: Gözüňi galdyr-da, goýunlaryň we geçileriň üstüne çykýan erkek geçileri we goçlary gör, olar ak tegmilli, tegmilli we kül reňkli sepikli. Çünki Labanyň saňa näme edýändigini gördüm. Men Men Hudaý, saňa Hudaýyň ýerinde görünen, nirede maňa ol ýerde sütüni ýagladyň we maňa ol ýerde wadany etdiň, indi şonuň üçin galk we şu ýerden çyk we doglan ýeriňe git, we Men seniň bilen bolaryn. Rahel we Lea jogap berip, oňa aýtdylar: Biziň atamyzyň öýünde henizem biziň paýymyz ýa-da mirasymyz ýokmy? Biz onuň üçin kesekiler ýaly hasaplanmadykmy? Ol bizi satdy, çünki we iýip gutarmak bilen biziň kümüşümizi iýip gutardy. Ähli baýlygy we şöhraty, Hudaý atamyzdan alan, bize we biziň çagalarymyza bolar, indi şonuň üçin Hudaý saňa näçe aýtdy bolsa, et. Ýakup turdy we aýallaryny we çagalaryny düýeleriň üstüne aldy. Ol özi bilen bolan ähli zatlary we öz ähli ýük-taşlaryny, ol Mesopotamiýada özüne toplanan zatlary, we ähli öz zatlaryny, kakasy Yshagyň ýanyna Kengan ýurduna gitmek üçin alyp gitdi. Laban öz goýunlaryny gyrkmagy gitdi, emma Rahel öz atasnyň butlaryny

ogurladydy. Ýakup Siriýaly Labana habar bermedi, sebäbi gaçýardy. Ol özi we ähli zatlary bilen gaçdy, derýadan geçdi we Galaad dagyna tarap ýola düşdi. Üçünji gün siriýaly Labana Ýakubyň gaçandygy habar berildi. Öz doganlaryny özi bilen alyp, onuň yzyndan ýedi günlük ýol kowdy we ony Galaat dagynda ýetişdi. Hudaý gijelerine Siriýaly Labanyň düýşüne geldi we oňa aýtdy: Özüňi sakla, Ýakup bilen hiç haçan erbet zat gürläme. Laban Ýakuba ýetişdi, Ýakub bolsa öz çadyryny dagda dikdi, Laban hem öz doganlary bilen Gilead dagynda düşelge gurdy. Laban Ýakuba aýtdy: Sen näme etdiň? Näme üçin gizlinlikde gaçdyň, we meni ogurladyň, we meniň gyzlarmy gylyç bilen alnan esirlere meňzeş alyp gitdiň? Eger maňa habar berseňdiň, men seni şatlyk bilen, sazandalar bilen, deprekler bilen we lira bilen ibererdim. Men öz çagalarym we gyzlarym bilen öpmäge mynasyp görülmedim, ýöne häzir sen akmakçylyk bilen hereket etdiň. Häzir meniň elim seni zyýan bermäge güýçli, ýöne atañyň Hudaýy düýn maňa aýtdy: Özüňi sakla, Ýakup bilen hiç wagt erbet zat gürlemäň. Indi sen gitdiň, sebäbi sen atañyň öýüne gitmegi gaty islegiň, näme üçin meniň hudaýlarymy ogurladyň? Ýakub Labana jogap berip aýtdy: Gorkdum, sebäbi pikir etdim, sen gyzlaryňy menden we ähli zatlarymy alyp gidersiň diýdim. We Ýakub aýtdy: Kim ýanynda sen öz hudaýlaryňy tapsaň, ol biziň doganlarymyzyň öňünde ýaşamaz. Meniň ýanymda seniňkilerden näme bar bolsa, tanaýan we al. Emma onuň ýanynda hiç zat tanamady. Ýakub bolsa bilmeýärdi, sebäbi onuň aýaly Rahel olary ogurlapdy. Laban Leýanyň öýüne girip gözledi, ýöne tapmandy we Leýanyň öýünden çykdy, soňra Ýakubyň öýüni we iki gelin gyzyň öýüni

gözledi, ýöne tapmandy, soň bolsa Rahylyň öýüne girdi. Rahel bolsa butlary aldy we olary düýäniň eýer haltalaryna saldy we olaryň üstünde oturdy. Ol öz atasyna diýdi: Agyr kabul etme, jenabym, men seniň öňüňde galkyp bilemok, sebäbi aýallaryň adaty maňa geldi. Laban tutuş öýde gözledi we butlary tapmady. Ýakup gaharlanydy we Laban bilen söweşdi; ýogap berip, Ýakup Labana aýtdy: meniň günäm näme? Hem näme meniň günäm, sen meniň yzyndan kowdun, hem sen meniň öýümiň ähli gaplaryny gözlediň? Öýüňiň ähli gaplaryndan näme tapdyň? Goý şu ýerde seniň doganlaryňyň öňünde we meniň doganlaryňyň öňünde, we goý olar ikimizden arasynda karar bersinler. Bu ýigrimi ýyl men seniň bilen; seniň goýunlaryň we geçileriň çagasyz bolmadylar; seniň goýunlaryňyň goçlaryny iýmedim. Ýyrtyjylar tarapyndan öldürileni sana getirmedim, men günüň ogurlygy we gijiň ogurlygy üçin öz-özümden töleýärdim. Men günüň ýylylygy bilen ýakylýardym we gijäniň sowugy bilen, we uky gözlerimden gidýärdi. Bular ýigrimi ýyl men seniň öýüňde ýaşadym, saňa on dört ýyl iki gyzlaryňyň ýerine gulluk etdim we alty ýyl seniň goýunlaryňda işledim, we sen meniň hakymy on gezek aldadyň. Eger atam Ybraýymyň Hudaýy we Yshagyň gorkysy maňa kömek etmese, indi sen meni boş ýagdaýda ibererdiň. Meniň kemsidilişimi we ellerimiň zähmetini Hudaý gördi we düýn seni käýedi. Jogap berip, Laban Ýakuba aýtdy: Gyzlar meniň gyzlarym, ogullar meniň ogullarym, mallar meniň mallarym, we sen görýän ähli zatlaryň hemmesi meniňkidir. Ýöne meniň gyzlarym üçin ýa-da olaryň dogran çagalary üçin şu gün näme edip bilerin? Indi şonuň üçin gel, men we sen ähtname baglaşalyň, we ol meniň bilen seniň

araňda şaýatlyk bolar, emma ol oňa aýtdy, ine, biziň bilen hiç kim ýok, gör, Hudaý meniň bilen seniň araňda şaýatdyr. Ýakub daş alyp, ony sütün edip dikdi. Ýakub öz doganlaryna: Daşlary ýygnaň diýdi, olar daşlary ýygnap, depä ýasadylar we ol ýerde depäniň üstünde nahar iýdiler. Laban oňa: Bu depä şu gün meniň bilen seniň araňda şaýatlyk edýär diýdi. Hem Laban ony şaýatlygyň depesi diýip atlandyrdy, Ýakup bolsa ony şaýat depesi diýip atlandyrdy. Laban Ýakuba aýtdy: Ine, şu depä we men seniň bilen öz aramyzda goýan şu sütün şaýatlyk edýär, şu depä şaýatlyk edýär we şu sütün şaýatlyk edýär, şonuň üçin onuň ady Depä şaýatlyk edýär diýlip atlandyryldy. We görüş, ol aýtdy: Hudaý meniň we seniň araňda görsün, sebäbi biz biri-birimizden aýrylarys. Eger sen meniň gyzlarymy peseltseň, eger sen meniň gyzlaryma goşup başga aýallar alsan, gör, biziň bilen hiç kim ýok görýän, Hudaý şaýatdyr meniň bilen seniň araňda. Eger men seniň ýanyňa geçmesem ýa-da sen meniň ýanyma bu depäniň we bu sütüniň üstünden ýamanlyk bilen geçmeseň. Ybraýymyň Hudaýy we Nahoryň Hudaýy biziň aramizdaky işe höküm etsin, we Ýakup öz atasy Yshagyň Hudaýyna kasam etdi. Ol dagda gurban berdi we doganlaryny çagyrdy, olar iýdiler we içdiler, soňra dagda ýatdylar.

32

Turmuşdan soň Laban irden oglanlaryny we gyzlaryny öpdi we olary alkişlady, soňra yza öwrülip, Laban öz ýerine gitdi. Ýakub öz ýoluna gitdi, başyny galdyryp Hudaýyň lagerlenen lagerini

gördi we Hudaýyň Ýelekçileri oňa duşdular. Ýakub olary göreninde aýtdy: Bu Hudaýyň lageri diýip, şol ýeriň adyny Lagerler diýip atlandyrdy. Ýakub öz dogany Esaw tarap öz öňünden habarçylary Seir ýerine, Edom ýurduna ugratdy. Ol olara buýruk berdi, aýdyp: Şeýle diýersiňiz meniň jenabym Esaw'a: Şeýle aýdýar seniň guluň Ýakup: Laban bilen ýaşadym we häzire çenli galdym. Hem meniň öküzlerim, hem eşeklerim, hem goýunlarym, hem çagalarym, hem gyzyl gullukçylarym boldy; hem men habar bermäge meniň hojaýynym Ysawa iberdim, şonuň üçin seniň guluň seniň öňüňde merhemetlik tapsyn. Habarçylar Ýakuba gaýdyp gelip aýtdylar: Biz siziň doganyňyz Ysawyň ýanyna bardyk, we ine, ol özi size garşy gelýär we onuň bilen dört ýüz adam bar. Ýakub gaty gorkdy we gynanýardy, şonuň üçin özi bilen bolan halky, öküzleri, düýeleri we goýunlary iki düşelge edip böldi. Hem Ýakub diýdi: Eger Esaw bir lagere gelip, ony ursa, ikinji lager halas bolar. Ýakub aýtdy, meniň atam Ybraýymyň Hudaýy we meniň atam Yshagyň Hudaýy, Rebbe, sen maňa aýdan, öz doglan ýeriňe gaýt we men seni gowy ederin; meniň üçin ýeterlik bolsun ähli dogrulykdan we ähli hakykatdan, seniň öz guluňa eden; sebäbi men şu hasam bilen şu Iordan derýasyny geçdim; indi bolsa men iki düşelge boldum. Meni doganyň Ysawyň elinden gutkar, sebäbi men ondan gorkýaryn, ol gelip meni we enäni çagalary bilen bilelikde urmasyn diýip. Sen ama sen aýtdyň: Men seni gowy ederin we seniň tohumuňy deňziň çägesi ýaly ederin, ol köplüginden sanalmajakdyr. Ol şol gije şol ýerde uklady we özi bilen getiren zatlaryndan sowgatlar aldy we öz dogany Esaw üçin iberdi: iki ýüz geçi, ýigrimi erkek geçi, iki ýüz goýun,

ýigrimi goç, emizýän düýeler we olaryň otuz çagasy, kyrk öküz, on buqa, ýigrimi eşek we on taý. Hem ol olary öz çagalaryna berdi, her sürüni aýratyn; ýöne ol öz çagalaryna aýtdy: Meniň öňümden gidiň we sürü bilen sürüniň arasynda aralyk goýuň. We ol ilkinjä buýruk berdi, aýdyp: Eger seniň bilen duşsa Esaw meniň doganyň, we ol senden sorasa, aýdyp: Sen kimiňki? Hem nirede barýaň? Hem kimiň bu seniň öňüňden barýan zatlar? Sen aýdarsyng, seniň ogluň Ýakubyň; sowgatlar iberdi meniň jenabym Ysawa; we ine, ol biziň yzynymyzda. Ol birinjä, ikinjä, üçünjä we şu sürüleriň yzyndan gidýän ähliisine buýruk berdi, aýdyp: Şu söze görä Esaw bilen siz ony tapanyňyzda gürleň. We siz aýdarsyňyz, ine, seniň guluň Ýakup biziň yzynymyzdan gelýär; sebäbi ol aýtdy, men onuň ýüzüni öňünden gidýän sowgatlar bilen razylandyraryn, we şondan soň men onuň ýüzüni görerin; sebäbi belki ol meniň ýüzümi kabul eder. Sowgatlar onuň öňünde gitdi, emma ol özi şol gije lagerde uklady. Turup şol gijäni, ol iki aýaly we iki gyzjagazy we onbir çagasyny aldy we Ýabbok geçelgesini geçdi. Ol olary aldy we seli geçdi we ähli zatlaryny geçirdi. Ýakub ýeke özi galdy, we onuň bilen bir adam irden çenli göreşdi. Gördi, ýöne oňa garşy ukyply däldigini, we onuň budynyň çukuryna degdi, we Ýakup onuň bilen göreşende Ýakubyň budynyň çukury duýgusyz boldy. Hem ol oňa aýtdy: Meni iber, sebäbi daň boldy. Ol bolsa aýtdy: Ýok, men seni ibermerin, eger-de sen meni alkyşlamasaň. Ol oňa aýtdy, seniň adyň näme? Ol bolsa aýtdy: Ýakup. Ol oňa aýtdy: Indi seniň adyň Ýakub diýlip atlandyrylmaz, ýöne seniň adyň Ysraýyl bolar, sebäbi sen Hudaý bilen güýçlendiň we adamlar bilen güýçli bolarsyň. Ýakub sorady we aýtdy, maňa öz adyňy

aýt; we ol aýtdy, näme üçin sen meniň adymy soraýarsyň? Hem ol ony şol ýerde alkyşlady. Hem Ýakup şol ýeriň adyny Hudaýyň görnüşi diýip atlandyrdy; sebäbi men Hudaýy ýüzbe-ýüz gördüm, hem meniň janym halas boldy. Oňa gün galkdy, haçan ol Hudaýyň görnüşini geçenden soň, ýöne ol öz budunda aksaýardy. Şonuň üçin Ysraýylyň ogullary haýalsyzlan siňiri iýmesinler, ol buduň çukurynda bolýar, şu güne çenli, sebäbi Ýakubyň budunyň çukuryna, haýalsyzlan siňirine degdi.

33

Ýakup gözlerini galdyryp gördi, we ine, onuň dogany Ysaw gelýärdi, we onuň bilen dört ýüz adam, we Ýakup çagalary Leýanyň üstüne we Raheliň üstüne we iki gelin gullaryň üstüne böldi. Ol iki gyzmatyklary we olaryň ogullaryny öňe goýdy, Leýany we onuň çagalaryny yzynda, Raheli we Ýusupy iň soňa goýdy. Özi bolsa olaryň öňünde öňe geçdi we doganynyň ýanyna ýakynlaşýança ýere ýedi gezek sežde etdi. Esaw oňa garşy ylgady we ony gurşap alyp, onuň boýnuna ýykyldy, ony öpdi we ikisi-de aglady. We Esaw ýokary seretdi, aýallary we çagalary gördi; we aýtdy, bu zatlar saňa näme? Ol bolsa aýtdy: Çagalar, Hudaý seniň guluňa rehim edenler. We gyzlar we olaryň çagalary ýakynlaşdylar we sežde etdiler. We Leýa we onuň çagalary ýakynlaşdylar we sežde etdiler, we şulardan soň Rahel we Ýusup ýakynlaşdylar we sežde etdiler. Hem ol aýtdy: Saňa degişli bu zatlar näme, men duşuşan şu ähli lagerler? Ol bolsa aýtdy: Siziň ogluňyz siziň öňüňizde ýagşylyk tapsyn diýip,

jenabym. Esaw aýtdy: Meniň köp zadym bar, doganjygym, seniňkiler saňa galsyn. Ýakub aýtdy, eger men seniň öňüňde şepagat tapdym bolsa, meniň ellerim arkaly sowgatlary kabul et; şonuň üçin men seniň ýüzüňi gördüm, biriniň Hudaýyň ýüzüni görmegi ýaly, we sen menden razy bolarsyň. Meniň bereketlerimi al, men saňa getirdim, sebäbi Hudaý maňa rehim etdi we maňa hemme zat bar, şonuň üçin ony mejbur etdi we ol aldy. Ol aýdyp: Gidip, göni ýol bilen gidäliň diýdi. Ýöne oňa aýtdy, meniň jenabym bilýär, çagalar has näzik, we goýunlar we sygyrlar meniň üstümde doguryarlar; eger şonuň üçin men olary bir gün kowsam, ähli mallar öler. Goý meniň hojaýynym öňe gitsin öz çagasynyň öňünde; men bolsa ýolda güýçlenerin, öňümdäki ýörişiň rahatlygy boýunça we çagalaryň aýagy boýunça, men Seire öz hojaýynyma gelýänçäm. Ysau aýtdy, men seniň bilen meniň halkymdan käbirini galdyraryn; emma ol aýtdy, näme üçin? Ýeterlik, sebäbi men seniň öňüňde mähir tapdym, jenabym. Esaw bolsa şol gün öz ýoly bilen Seire gaýdyp gitdi. Ýakub Çadyrlara gitdi we ol ýerde özi üçin jaýlar gurdy we öz mal-garasy üçin çadyrlar gurdy, şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Çadyrlar diýip atady. Ýakub Kengan ýerinde ýerleşýän Şekimiň şäheri bolan Saleme geldi, haçan ol Siriýanyň Mesopotamiýasyndan gaýdyp gelende, we şäheriň öňünde çadyr gurdy. Ve ol meýdanyň bölegini satyn aldy, nirede ol ýerde öz çadyryny gurdy, Syxemiň kakasy Hammoryň ýanyndan, ýüz amnon üçin. Ol şol ýerde gurban oýan gurdy we Ysraýylyň Hudaýyny çagyrdy.

34

Ýakuba Leýanyň dogran gyzy Deýna ýerli halkyň gyzlary bilen tanyşmak üçin çykdy. Hiwli Emmoruň ogly, ýeriň hökümdary Şekem ony gördi we ony alyp, onuň bilen ýatdy we ony kemsitdi. We Dinanyň, Ýakubyň gyzynyň janyna üns berdi we gyz-gelin söýdi we gyz-geliniň aňyna görä oňa gürleşdi. Şehem öz kakasy Hamora aýtdy, diýip: Maňa şu gyzy aýal edip al. Ýakub eşitdi welin, Emmoruň ogly onuň gyzy Deinany hapalandygyny, emma onuň ogullary meýdanda mallary bilen bolupdylar, şonuň üçin Ýakub olar gelýänçä dymdy. Şehemiň atasy Emmor Ýakup bilen gürleşmek üçin onuň ýanyna çykdy. Ýakubyň ogullary meýdandan geldiler. Olar eşidenlerinde, adamlar gaty gynandylar we olara gaty agyrydy, sebäbi Ysraýylda utandyryjy zat etdi - Ýakubyň gyzy bilen ýatdy. Şeýle bolmaz. Hem Hamor olara gürläp aýtdy: Şekem, meniň oglum, siziň gyzyňyzy jany bilen saýlady; şonuň üçin ony oňa aýal beriň we biziň bilen gurdalyk ediň; siziň gyzlaryňyzy bize beriň we biziň gyzlarymyzy siziň ogullaryňyz üçin alyň. Biz bilen ýaşaň, ýer siziň öňüňizde giňdir, ýaşaň, onuň üstünde söwda ediň we onda eýelik ediniň. Şehem onuň atasyna we doganlaryna aýtdy: Siziň gözüňizde ýagşylyk tapardym we siz näme aýtsaňyz, bereris. Hojlugy gaty köpeldiň, we size näme diýseňiz maňa şony bererin, we berersiňiz maňa şu gyzy aýal edip. Ýakubyň ogullary Şeheme we onuň atasy Emmora hile bilen jogap berdiler we olar bilen gürleşdiler, sebäbi olar olaryň uýasy Dinany hapaladylar. Simeon we Lewi, Dinanyň doganlary, olara

aýtdylar: Biz bu işi edip bilmeris, biziň uýamyzy sünnet edilmedik adama berip bilmeris, sebäbi bu biziň üçin masgaralykdyr. Diňe şu ýagdaýda biz size meňzeş bolarys we siziň ýanyňyzda ýaşarys, eger siziň ähli erkekleriňiz hatna edilse, biz ýaly bolsaňyz. We biz siziň size gyzlarymyzy bereris we siziň gyzlaryňyzdan özümize aýallar alarys we siziň ýanyňyzda ýaşarys we bir halk bolarys. Eger siz bizi diňlemäňiz we sünnät edilmeseňiz, gyzmyzy alyp gideris. We bu sözler Emmoryň öňünde hoşa gitdi we Emmoryň ogly Şehemiň öňünde-de hoşa gitdi. Ýaş adam bu sözi etmäge däl etmedi, sebäbi Ýakubyň gyzyna gysylýardy, ol bolsa kakasynyň öýündäki ähliniň iň hormatlysy edi. Hamor we onuň ogly Şehem olaryň şäheriniň derwezesine geldi we olaryň şäheriniň adamlaryna gürledi, aýdyp: Bu adamlar parahatçyl, geliň olar biziň bilen ýerde ýaşasyn we onda söwda etsin; ýer bolsa ine olaryň öňünde giň; olaryň gyzlaryny biz özümize aýal alarys we biziň gyzlarymyzy olara bereris. Diňe şu ýagdaýda adamlar bize meňzeşerler, biziň bilen ýaşamak üçin, şeýlelikde bir halk bolmak üçin, biziň ähli erkegimiz sünnät edilende, nähili olar hem sünnät edilen ýaly. Hem olaryň mallary, hem dört aýakly haýwanlary, hem olaryň eýeçilikleri biziňki bolmaz? Diňe şu zatda biz olara meňzeş bolsak, olar biziň bilen ýaşarlar. Emmor we onuň ogly Şehem, şeýle hem olaryň şäheriniň derwezesinde söwda edýän ähli adamlar diňlediler, we ähli erkekler öz sünnetsiz etlerini hatna etdirdiler. Üçünji günde, olar agry çekýän wagtynda, Ýakubyň iki ogly Şimeon bilen Lewi, Dinanyň doganlary, hersiniň gylyçyny alyp, şähere howpsuz girip, ähli erkekleri öldürdiler. Emmor we onuň ogly Syhemi gylyçyň agzy

bilen öldürdiler we Deinany Syhemiň öýünden alyp çykdylar. Ýakubyň ogullary ýaralylaryň üstüne girdiler we öz aýal doganlary Dina hapalanýan şäheri talaň etdiler. We olaryň goýunlaryny, öküzlerini, eşeklerini, şäherde näçe bar bolsa we meýdanda näçe bar bolsa, hemmesini aldylar. We olaryň ähli bedenlerini we ähli ýük-taşlaryny we aýallaryny esirlere aldylar, şäherde we öýlerde näçe zat bar bolsa, hemmesini taladylar. Ýakub Şimeona we Lewä aýtdy: Siz meni ýigrenji etdiňiz, şonuň üçin men bu ýerde ýaşaýanlaryň hemmesiniň, Kenganlylar bilen Perizlileriň öňünde erbet boldum. Men sanda az adam, olar meniň üstüme ýygnanyp, meni keserler we men hem, öýüm hem ýok ediler. Olar bolsa aýtdylar: Ýöne biziň aýal doganymyzy jelep ýaly ulanarlarmyka?

35

Hudaý Ýakuba aýtdy: Turanyňdan Beýtel ýerine çyk we ol ýerde ýaşa, we ol ýerde doganyň Ysawyň ýüzünden gaçanyňda saňa görünen Hudaýa gurban sypasy ýasa. Ýakub öz öýüne we özi bilen bolan ähli adamlara aýtdy: Siziň araňyzdan siziň bilen bolan daşary ýurt hudaýlaryny aýyryň we arassalanyň we eşikleriňizi üýtgediň. Ve turup, Beýtele çykalyň we ol ýerde Hudaýa gurban ýeri edeliň, ol meniň kynçylyk günümde meni diňledi, meniň bilen boldy we meni giden ýolumda halas etdi. Olar Ýakuba daşary ýurtly hudaýlary berdiler, kim olaryň ellerinde bardy, we syrmalary, kim olaryň gulaklarynda bardy, we Ýakub olary Şekemdäki terebintiň astynda gizledi we olary

şu güne çenli ýok etdi. Ysraýyl Şekemden çykdy we Hudaýyň gorky olaryň töweregindäki şäherleriň üstüne düşdi, we olar Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan kowmadylar. Ýakub Kengan ýurdundaky Luza, ýagny Beýtele geldi, özi we onuň bilen bolan ähli halk. Ol şol ýerde gurban alty gurdy we şol ýeriň adyny Beýtel diýip atlandyrdy, sebäbi Hudaý oňa şol ýerde, dogany Ysawuň ýüzünden gaçyp barýarka peýda bolupdy. Debbora, Rebekkanyň enesi öldi we Beýteliň aşagynda dub agajynyň ýanynda jaýlanyldy, Ýakub onuň adyny ýas dub diýip atlandyrdy. Hudaý Ýakuba Luzda göründi, ol Siriýa Mesopotamiýasyndan geleninde, we Hudaý ony bereketledi. Hudaý oňa şeýle diýdi: Seniň adyň indi Ýakub diýlip çagyrylmaz, ýöne seniň adyň Ysraýyl bolar we onuň adyny Ysraýyl diýip atlandyrdy. Hudaý oňa şeýle diýdi: Men seniň Hudaýyň, artdyr we köpel, halklar we halklaryň ýygnaklar senden bolar, we şalar seniň beýniňden çykar. Men Abraham we Isak beren ýerimi saňa berdim, ol saňa degişli bolar we senden soň seniň nesliňe şu ýeri berjek. Hudaý onuň bilen gürleşen ýerinden ondan ýokary gitdi. We Ýakub Hudaý özi bilen gürleşen ýerde daş sütün dikdi we onuň üstüne guýma guýdy, we onuň üstüne ýag guýdy. We Ýakup şol ýeriň adyny, nirede Hudaý onuň bilen şol ýerde gürleşen, Beýtel diýip atlandyrdy. Ýakub Beýteldan gidip, çadyryny Gader diýen münjäniň aňyrsynda dikdi. Efrata gelmek üçin Habrata ýakynlaşanda, Rahel dogurdy we dogurmakda kyn çekdi. Ýöne onuň agyr dogurmagynda şeýle boldy, ebeçe oňa aýtdy: Göwün eder, sebäbi bu hem saňa oguldyr. Onuň ruhuny goýberişinde boldy, ol ölýärdi sebäbi, çaganyň adyny meniň agrynyň ogly diýip atlandyrdy, emma kakasy onuň adyny

Benýamin diýip atlandyrdy. Rahel öldi we Efrata ýolunyň üstünde jaýlanyldy, bu Betlehemdir. We Ýakub onuň mazarynyň üstünde sütün gurdy, bu Rahylyň mazarynyň üstündäki sütündir, şu güne çenli. Ysraýyl şol ýerde ýaşan wagty boldy, Ruben gitdi we atasy Ýakubyň gözlegçisi Ballas bilen ýatdy, we Ysraýyl eşitdi, we bu onuň öňünde erbet göründi. Ýakubyň ogullary on iki sany bolupdy. Leýanyň ogullary: Ýakubyň ilkinji doglan ogly Ruben, Şimeon, Lewi, Ýahuda, Issakar, Zebulun. Rahylyň ogullary Ýusup we Benýamin. Rahylyň gyzjagazy Bilhanyň ogullary bolsa, Dan we Naftali. Leia-nyň gyzjagazy Zelfa-nyň ogullary bolsa Gad we Aşer, bular Ýakup-a Siriýa-nyň Mesopotamiýasynda doglan ogullardyr. Ýakub öz kakasy Yshagyň ýanyna Mamre şäherine, meýdan şäherine geldi, bu Kengan ýurdundaky Hebron bolup, ol ýerde Abraham we Yshak ýaşapdylar. Yshagyň ýaşan günleri ýüz segsen ýyl boldy. Yshak ýitip barýarka öldi we garry we günlerden doly bolup, öz nesiliniň ýanyna goşuldy, we ony ogullary Esaw bilen Ýakup jaýladylar.

36

Bular bolsa Ysawnyň nesilleri, özi Edomdyr. Esau Kanaanlylaryň gyzlaryndan özi üçin aýal aldy: Hettili Ailomyň gyzy Adany we Ewaýly Sebegonyň ogly Ananyň gyzy Olibemany. We Basemathy, Ysmagylyň gyzyny, Nebaýotyň aýal dogany. Ada oňa Elifazy dogurdy, we Basemat Ragueli dogurdy. We Olibema Ieusy, Ieglomy we Kore dogurdy; bular Esawyň ogullary bolup, olar

oňa Kengan ýerinde doguldylar. Esaw öz aýallaryny, ogullaryny, gyzlaryny, öýüniň ähli adamlaryny, ähli eýeçiliklerini, ähli mallaryny we Kengan ýurdunda gazanan ähli zatlaryny, özüne eýe bolan ähli zatlaryny alyp, dogany Ýakubyň ýüzünden Kengan ýurdundan gitdi. Olaryň eýeçilikleri köp bolany üçin, bilelikde ýaşamak mümkin däldi, we göçüp gelen ýerleriň topragy olary götermäge ukyply däldi, olaryň eýeçilikleriniň köplügi sebäpli. Esaw Seir dagynda ýerleşdi, Esaw özi Edom bolýar. Bular bolsa Edomyň atasy Esawyň Seir dagyndaky nesilleridir. Esawyň ogullarynyň atlary şular: Elifas - Esawyň aýaly Adanyň ogly we Raguel - Esawyň aýaly Basematyň ogly. Elifazyň ogullary boldy: Taiman, Omar, Sofar, Gotom we Kenez. Thamna Esau-nyň ogly Eliphaz-yň gözbaşysy eken we ol Eliphaz-a Amalek-i dogurdy, bular Esau-nyň aýaly Ada-nyň ogullary. Bular bolsa Ragueliň ogullary: Nahot, Zare, Some we Moze. Bular Esawyň aýaly Basematdan bolan ogullary. Bular bolsa Olibemasyň ogullary, Ananyň gyzy, Sebegonyň ogly, Esawyň aýaly; ol Esawa Ieusy, Ieglomy we Koreni dogurdy. Bular ýolbaşçylar Eýsawnyň ogullary: Eýsawnyň ilkinji ogly Elifaznyň ogullary: ýolbaşçy Teýman, ýolbaşçy Omar, ýolbaşçy Sefo, ýolbaşçy Kenaz, ýolbaşçy Korah, ýolbaşçy Gatam, ýolbaşçy Amalek; bular Elifaznyň ýolbaşçylary Edom ýurdunda; bular Adanyň ogullary. Hem bular Esaunyň ogly Ragueliň ogullary: lider Nahoth, lider Zare, lider Some, lider Moze. Bular Edom ýurdundaky Ragueliň liderleri, bular Esaunyň aýaly Basemathyň ogullary. Bular bolsa Esawyň aýaly Olibemasyň ogullary: lider Ieous, lider Ieglom, lider Kore; bular Esawyň aýaly Ananyň gyzy Olibemasyň liderleri. Bular Eýsawyň

ogullary we bular olaryň ýolbaşçylary, bular Edomyň ogullary. Bular bolsa Seir Horiýanyň ogullary, şol ýerde ýaşaýan: Lotan, Şobal, Zibeon, Ana, we Dişon, we Eser, we Dişan; bular Horiýanyň ýolbaşçylary, Seiriň ogly, Edom ýurdunda. Lotan-yň ogullary Horri we Heman boldy, Lotan-yň aýal dogany bolsa Tamna boldy. Bular bolsa Şobalyň ogullary: Golam, Manahat, Gaýbel, Zofar we Omar. We Sebegoň ogullary Aýe we Ana; şu Ana çölde Ýameini tapan, kakasy Sebegoň üçin ýük haýwanlaryny bakanda. We Ana ogullary Dyşon we Ananyň gyzy Olibema. Bular bolsa Deşonyň ogullary: Amadah, Asban, Itran we Haran. Bular bolsa Asaryň ogullary: Balaam, Zoukam we Ioukam. Bular bolsa Risonyň ogullary: Woş we Aran. Bular bolsa Horriniň ýolbaşçylary: ýolbaşçy Lotan, ýolbaşçy Şobal, ýolbaşçy Zibeon, ýolbaşçy Ana, ýolbaşçy Dişon, ýolbaşçy Eser, ýolbaşçy Dişan; bular Horriniň ýolbaşçylary olaryň ýolbaşçylyklarynda Edom topragynda. We şular Edomda höküm süren patyşalardyr, Ysraýylda patyşa höküm sürmezden öň. We Edom-da Balak, Beor-yň ogly patyşalyk etdi, we onuň şäheriniň ady Dennaba idi. Balak öldi we onuň ýerine Bosorraly Zaranyň ogly Ýobab patyşalyk etdi. Ýobab öldi we onuň ýerine Taiman ýerinden Asom höküm sürdi. Asom öldi we onuň ýerine Baradyň ogly Adad patyşalyk etdi, ol Moabyň düzlüginde Midiany ýeňdi, we onuň şäheriniň ady Gethaim. Adad öldi we onuň ýerine Masrekadan Samlah patyşalyk etdi. Samada öldi we onuň ýerine derýäniň ýanyndaky Roobotdan Saul höküm sürdi. Saul öldi we onuň ýerine Açoboryň ogly Ballenon patyşalyk etdi. Açoboryň ogly Ballenon öldi, we onuň ýerine Baradyň ogly Arad höküm sürdi, we onuň şäheriniň ady Fogor, we onuň aýalynyň

ady Metebeel, Maizoöbyň ogly Matraitiň gyzy. Bular Eýsawnyň ýolbaşçylarynyň atlary, olaryň taýpalarynyň içinde, olaryň ýerlerine görä, olaryň ýurtlarynda we olaryň milletlerinde: ýolbaşçy Tamna, ýolbaşçy Gola, ýolbaşçy Jeter, ýolbaşçy Oholibama, ýolbaşçy Ela, ýolbaşçy Pinon, ýolbaşçy Kenaz, ýolbaşçy Teman, ýolbaşçy Mazar, ýolbaşçy Magdiel, ýolbaşçy Zafoin; bular Edomyň ýolbaşçylary, olaryň eýeçiliginiň ýerinde gurlan ýerleşýän ýerlerde; bu Eýsaw Edomyň atasy.

37

Ýakup öz atasyny Kengan ýurdunda göçüp gelen ýerinde ýaşady, bular bolsa Ýakubyň nesilleridir. Ýusup on ýedi ýaşynda bolup, kakasynyň goýunlaryny doganlaryny bilen bakyp ýördi, ýaş wagtynda kakasynyň aýallary Bilhanyň we Zilpanyň ogullary bilen bile bolup. Ýusup bolsa erbet gürrüňleri olaryň kakasy Ysraýyla getirdi. Ýakub bolsa Ýusupy ähli ogullarynyň arasyndan has köp söýýärdi, sebäbi ol oňa garran wagtynda doglan oguldy, we oňa reňkli hiton tikdirdi. Onuň doganlary görüp, kakasynyň ony ähli ogullarynyň arasyndan söýýändigini, ony ýigrenç gördüler we oňa hiç parahatçylykly zat aýdyp bilmediler. Ýusup düýş göreninden soň, ony öz doganlaryna habar berdi. Ol olara diýdi: Meniň gören düýşümiň manysyny diňläň. Men siziň meýdanyň ortasynda bugdaý baglap duranyňyzy oýladym, we meniň bugdaýym galdy we dik durdy, emma siziň bugdaýlaryňyz öwrülip, meniň bugdaýyma sežde etdiler. Onuň doganlary oňa aýtdylar: Sen biziň üstümizden

patyşalyk edersiňmi ýa-da biziň üstümizden höküm sürersiňmi? We onuň düýşleriniň we sözleriniň sebäpli ony has-da ýigrenýän boldular. Ol başga bir düýş gördi we ony öz kakasyna we doganlaryna gürrüň berdi we aýtdy: Ine, men başga bir düýş gördüm, edil Gün, Aý we on bir ýyldyz maňa sežde edýärdi. Onuň kakasy ony käýedi hem oňa aýtdy: Näme bu düýş, sen gören düýşüň? Onda hakykatdanam gelip, biz gelerismi - men we seniň ejeň we seniň doganlaryň - saňa ýere çökmek üçin? Onuň doganlary oňa gyzgandylar, ýöne onuň kakasy bu sözi saklady. Ýöne onuň doganlary olaryň atasynyň goýunlaryny bakmak üçin Şeheme gitdiler. Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Seniň doganlaryň Şehemde sürü bakýarlar däl mi? Bu ýere men seni olara ibereýin; emma ol oňa aýtdy: Ine, men. Ysraýyl oňa aýtdy: Git-de, doganlarыň we sürüleriň sagdynmy diýip gör-de, maňa habar ber. Şeýdip, ony Hebron jülgesinden iberdi we ol Şeheme geldi. We ony bir adam meýdanda azaşýarka tapdy, we şol adam ondan sorady: Näme gözleýärsiň? Ol bolsa aýtdy: Meniň doganlarymy gözleýärin, maňa aýdyň, olar nirede otarýarlar. Ýöne ol adam oňa aýtdy: Olar bu ýerden gidipdirler, sebäbi men olaryň Dothaime gideliň diýýändiklerini eşitdim. Şondan soň Ýusup doganlarynyň yzyndan gitdi we olary Dothaim-de tapdy. Olar ony uzakdan öňünden gördüler, ol olara ýakynlaşmazdan öň, we ony öldürmek üçin ýaman niýet etdiler. Her biri öz dogansyna aýtdy: Ine, şol düýş görüji gelýär. Indi şonuň üçin gelin, ony öldüreliň we ony çukurlaryň birine atalyň, we aýdarys: Ýaman ýyrtyjy haýwan ony iýdi, we göreris, onuň düýşleri näme bolar. Ruben eşidip, ony olarnyň ellerinden halas etdi we aýtdy: Ony ruha urmalyň däl. Ruben olara aýtdy: Gan

dökmeň, ony çöldäki şu çukurlaryň birine taşlaň, emma oňa el ýetirmäň, şonuň üçin men ony olaryň ellerinden halas edip, kakasyna gaýtaryp bererin. Ýusup öz doganlaryna gelende, olar Ýusupy reňkli tunikadan çykardylar. We ony alyp, çukura oklap taşladylar, emma çukur boşdy, suwuň ýokdy. Olar çörek iýmek üçin oturdylar, we gözlerini galdyryp gördüler, we ine, Ysmagylyly syýahatçylar Giladdan gelýärdiler, we olaryň düýeleri ysly zatlar we rezin we mirra bilen doludy. Olar ony Müsüre aşak getirmek üçin gidýärdiler. Ýahuda öz doganlaryna aýtdy: Doganymyzy öldürip, ganyny gizlesek, näme peýda? Geliň, ony şu ysmagylylylar-a satyp bereliň; ýöne biziň ellerimiz onuň üstünde bolmasyn, sebäbi ol biziň doganymy we biziň etimizdir. Onuň doganlary eşitdiler. Hem Midiýanly söwdagär adamlar geçip barýardylar, hem ollar Ýusupy guýudan çekip çykardylar we galdyrdylar, hem ollar Ýusupy Ysmagylylyara ýigrimi altyna satdylar. Hem Ýusupy Müsüre aşak getirdiler. Ruben çukuryň ýanyna gaýdyp geldi, emma Ýusupy çukuryň içinde görmedi we eşiklerini ýyrtdy. Ol onuň doganlarynyň ýanyna yza dolandy we aýtdy: Çaga ýok; men bolsa indi nirä gidýärin? Ýusupyň köýnegini alyp, olar bir oglak soýdular we köýnegi ganyna bulaşdyrdylar. We olar älemgoşar köýnegi iberdiler we olaryň kakasyna getirdiler, we aýtdylar: Muny tapdyk, tanaň, bu seniň ogluňyň köýnegimi ýa-da däl? Ol ony tanaýdy we aýtdy: Bu meniň oglunyň köýnegi. Ýaramaz haýwan ony iýdi, haýwan Ýusupy aldy. Ýakub eşiklerini ýyrtdy we biline çuwal geýdi we ogly üçin köp günler ýas tutdy. Ýöne onuň ähli ogullary we gyzlary ýygnandylar we ony teselli bermäge geldiler, emma ol teselli almagy islemedi we aýtdy: Men oglumy

ýas tutup ölüler dünýäsine inerin diýip, we kakasy onuň üçin aglady. Ýöne midianlylar Ýusupy Müsüre, Faraonyň agzady baş aşpezi Petephrä satdylar.

38

Şol wagtda boldy, Ýahuda öz doganlaryndan aýrylyp gitdi we Adullamly belli bir adama gelip ýetdi, onuň ady Hira boldy. Ýahuda ol ýerde Kenganly bir adamyň Şua atly gyzyny gördi hem ony aldy hem oňa girdi. We göwreli bolup, ogul dogurdy we onuň adyny Er diýip atlandyrdy. We göwreli bolup, ýene bir ogul dogurdy we onuň adyny Onan goýdy. Ve goşup, ogul dogurdy we onuň adyny Şiloh diýip atlandyrdy, ol bolsa Hasbide idi, haçan olary dogurdy. Ýahuda öz ilkinji ogly Er üçin aýal aldy, onuň ady Tamar. Ýahudanyň ilkinji ogly Er Rebbiň öňünde erbet boldy we Hudaý ony öldürdi. Ýahuda Onana aýtdy: Doganyň aýalynyň ýanyna gir we ony aýal al, doganyň üçin nesil galdyr. Onan bilip, tohum oňa degişli bolmajagyny, doganynyň aýalynyň ýanyna gireninde, tohum dogansyna bermezlik üçin ony ýere dökýärdi. Erbet zat bolsa Hudaýyň öňünde peýda boldy, sebäbi muny etdi we ony hem öldürdi. Ýahuda öz gelini Tamara aýtdy: Kakañyň öýünde dul bolup otur, meniň oglum Şela ulalýança; sebäbi aýtdy, belki şu hem ölmez, onuň doganlary ýaly. Gidip, Tamar öz kakasynyň öýünde oturdy. Günler köpeldi we Ýahudanyň aýaly Şua öldi, we Ýahuda teselli tapyp, özi we onuň çopany Adullamly Hira bilen goýunlaryny gyrkyjylaryň ýanyna Timnä gitdi. Ol Tamar-a, onuň gelinine habar berdi we aýtdy: Ine, seniň gaýyn

ataň öz goýunlaryny gyrkmagy üçin Tamna-a çykýar. Hem ol öz dul eşiklerini özünden aýyryp, tomusky eşigini geýdi, özüni bezedi we Enan derwezeleriniň ýanynda oturdy, ol Tamna ýolunyň üstünde. Sebäbi gördi welin, Şilom uly boldy, emma ol ony oňa aýal bermedi. We ony görüp, Ýahuda ony jelep diýip pikir etdi, sebäbi ol ýüzüni örtüpdi we ony tanamady. Ol ýoldan oňa tarap öwrüldi we oňa aýtdy: Maňa seniň ýanyňa girmäge rugsat et, sebäbi ol onuň öz gelni bolýandygyny bilmedi. Ol bolsa aýtdy: Eger seniň ýanyňa girseň, maňa näme berersiň? Ol bolsa aýtdy: Men saňa öz sürülerimden geçi oglak ibererин. Ol bolsa aýtdy: Eger sen iberýänçäň maňa girew berseň. Ol bolsa aýtdy: Haýsy girewi men saňa bereýin? Ol aýal aýtdy, siziň halkañyzy, we siziň boýnuñyzy, we siziň eliñizdäki hasañyzy. Ol oňa berdi, we ol oňa girdi; we ol ondan göwreli boldy. Ol turdyda, gitdi we özüniň tomusky eşigini çykardy we dul eşiklerini geýdi. Ýahuda bolsa Adullamly çopanynyň eli bilen geçi oglagyny ibermişdi, aýalyň ýanyndan girewini yzyna almak üçin, ýöne ony tapanok. Ol şol ýerden gelen adamlardan sorady: Ýolda Enanda bolan jelep nirede? We olar aýtdylar: Bu ýerde jelep aýal ýok ekeni. Hem ol Ýahuda tarap öwrüldi hem aýtdy: Tapmadym, hem şol ýerden bolan adamlar bu ýerde jelep ýokdugyny aýdýarlar. Ýahuda aýtdy: Goý, olary sakla, ýöne biz hiç wagt gülkä galmarys. Men hakykatdanam şol oglak iberdim, emma sen tapmansoň. Üç aýdan soň Ýahuda habar berildi, aýdýarlar: Seniň gelniň Tamar jelep etdi we ine, göwresinde bar jelep etmekden. Ýahuda aýtdy: Ony çykaryň we ýakylsyn. Bu eltilýärkä, öz gaýyn atasyna habar iberdi we şeýle diýdi: Men şu zatlaryň eýesi bolan adamdan göwrelidir we aýtdy: Tana, bu

ýüzük, zynjyr we taýak kimiňki? Ýahuda tanadyldy we aýtdy: Tamar haklydyr, men däl, sebäbi men ony oglum Şiloma bermedim. We ol ony ýene tanamagy goşmady. Ýöne ol dogurýarka, onuň göwresinde ekizler bardy. Ýöne onuň dogurmagynda şeýle boldy: birisi öňünden elini çykardy, ebeçe bolsa alyp, onuň eline gyrmyzy bagladyp, bu öň çykar diýdi. Emma ol elini yza çekende, derrew onuň dogany çykdy; ol bolsa aýtdy, näme üçin päsgelçilik seniň üçin bölündi? Hem ol onuň adyny Peres diýip atady. We şondan soň onuň dogany çykdy, onuň elinde gyrmyzy bardy, we onuň adyny Zara diýip atady.

39

Ýusup bolsa Müsüre getirildi, we ony Faraonyň agtygy, baş aşpez, müsürli adam Petepres, ony ol ýere getiren ysmagylylyň ellerinden satyn aldy. Reb Ýusubyň bilen boldy we ol üstünlik gazanýan adam boldy we öz hojaýnynyň Müsürliň öýünde boldy. Onuň hojaýyny bilýärdi, sebäbi Reb onuň bilen boldy we ol näme etse-de, Reb muny onuň ellerinde rowaçlandyrýar. Ýusup öz hojasynnyň öňünde ýagşylyk tapdy we oňa ýarandy. Hem ol ony öz öýüniň üstüne belledi we oňa degişli ähli zatlary Ýusupyň eline berdi. Ol onuň öýüniň we oňa degişli ähli zatlaryň üstünde durandan soň, Reb Müsürliň öýüne Ýusup sebäpli bereket berdi we Rebiň bereketi onuň öýündäki we meýdanyndaky ähli emläginde boldy. Hem ol ähli zatlary näçe bolsa onuň ýanynda bardy, Ýusupyň ellerine ynandy; hem ol özi bilen baglanyşykly hiç zady bilenokdy, diňe çörekden başga, ol

özi iýýän çörekden başga. Hem Ýusup görnüşi boýunça owadan boldy, hem görünişi boýunça gaty owadan. Şu wakalardan soň, hojaýynyň aýaly gözlerini Ýusuba dikdi we oňa: Meniň bilen ýat diýdi. Ýöne ol islemedi; öz hojasynnyň aýalyna aýtdy: Eger meniň hojam meniň üçin öz öýünde hiç zady bilmeýär, we oňa degişli ähli zatlary meniň elime berdi, we bu öýde menden artyk hiç zat ýok, we menden hiç zat saklanmady, diňe senden başga, sebäbi sen onuň aýaly, onda men bu erbet işi nädip ederin we Hudaýyň öňünde günä ederin? Haçan ol Ýusuba gün-günden gürleýärdi, emma ol oňa boýun bolmandy, onuň bilen ýatmak we oňa goşulmak üçin. Şeýle bir gün boldy we Ýusup öýe öz işlerini etmek üçin girdi, we öýde içerde hiç kim ýokdy. Ve ol ony eşiklerinden tutdy-da, Meniň bilen ýat diýip, ol öz eşiklerini onuň ellerinde galdyryp gaçdy we daşary çykdy. Hem şeýle boldy, ol onuň eşiklerini ellerinde taşlap gaçandygyny görende, daşary çykdy hem öýdäki adamlary çagyrdy hem olara aýtdy: Görüň, bize ýewreý oglany getirdi, bizi masgaralamak üçin; ýanyma girdi we aýtdy: Meniň bilen ýat, hem men uly ses bilen gygyrdym. Amma ol meniň sesimi galdyrandygymy we gygyrandygymy eşidende, eşiklerini ýanymda goýup, gaçdy we daşary çykdy. We eşikleri öz ýanynda goýup gitdi, hojasyndan öz öýüne gelýänçä. Hem ol oňa şu sözlere görä gürlädi, aýdyp: Maňa tarap sen bize getiren ýewreý oglan girdi, meni masgaralamak üçin, hem ol maňa aýtdy: Men seniň bilen ýataryn. Ýöne ol meniň sesimi galdyryp gygyranymy eşidende, eşiklerini ýanymda taşlap gaçdy we daşary çykdy. Ýöne hojaýyn öz aýalynyň sözlerini eşidende, ol oňa aýdan ähli zatlary, Seniň guluň maňa şeýle etdi diýip aýdýarka, ol gaharly bilen

gaharlandy. Hojaýyn Ýusupy alyp, ony galanyň içine, şa tussaglarynyň saklanýan ýerine goýdy. Reb Ýusubyň bilen boldy, onuň üstüne rehim döküpdi we oňa baş türme gözegçisiniň öňünde ýagşylyk berdi. Baş türme sakçysy türmäni Ýusubyň eline berdi, we türmedäki ähli tussag edilen adamlary, we ol ýerde edilýän ähli zatlary özi edýärdi. Türme başlygy onuň üçin hiç zady bilmeýärdi, sebäbi hemmesi Ýusubyň eli bilen bolýardy, Rebbiň onuň bilen bolmagy üçin, we ol näme etse, Rebbe ony onuň ellerinde rowaç berýärdi.

40

Şu sözlerden soň boldy, Müsür patyşasynyň baş şarap içirijisi we baş çörekçisi öz hökümdarlary Müsür patyşasyna günä etdiler. We Pergun öz iki hyzmatçysyna gaharlanypdyr, baş sakgaçyna we baş çörekçisine. We olary tussaghanada goýupdy, türmä, şol ýere, nirede Ýusup tussag edilipdi. We türme başlygy olary Ýususba tabşyrdy, we ol olara hyzmat etdi, olar bolsa birnäçe gün türmede boldular. Hem ikisi-de bir gijede düýş gördüler; ýöne Müsüriň patyşasyna degişli bolan we türmede oturan baş sakgaryň we baş çörekçiniň düýşleriniň görünişi şeýle ýaly boldy. Ýusup irden olara girdi we olary gördi, olar biynjalyk edýärdi. Ol Faraonyň agzalaryndan sorag berdi, olar onuň bilen bilelikde onuň hojaýynyň ýanyndaky türmede bolar, aýdyp: Näme üçin siziň ýüzleriňiz şu gün gamgyn? Olar bolsa oňa aýtdylar, düýş gördük, we ony düşündiriji ýok; Ýusup bolsa olara aýtdy, olaryň düşündirişi Hudaýyň üsti bilen dälmi? Şeýlelikde

maňa aýdyň. Baş saky düýşüni Ýusuba gürrüň berdi we aýtdy: Uklumda meniň öňümde üzüm togy bardy. Üzüm bagynda üç şaha bar, ol gülläp ösýär we göneler öndürýär, üzüm toparlary ýetişen. Faraonyň käsesi meniň elimdedi, üzümi aldym-da, ony käsä gysdym we käsäni Faraonyň eline berdim. We Ýusup oňa aýtdy: Bu onuň düşündirişi: üç şaha üç gün bolýar. Heniz üç gün, we Faraon seniň wezipäňi ýatlar we seni baş şarap guýujylyk wezipäňe dikeltär, we Faraonyň kubogyny onuň eline berersiň, öňki wezipäňe görä, nähili şarap guýujy bolduň. Ýöne meni ýatla, haçan saňa gowy bolsa, we maňa rehim et, we meni Faraona ýatlap, meni şu berkhanadan çykar. Sebäbi men Ýewreýleriň ýerinden ogurlylyp alyndym, we bu ýerde hiç bir günä etmedim, ýöne olar meni şu çukura taşladylar. Baş çörekçi gördü ki, dogry düşündirdi we Ýusuba aýtdy, men hem düýş gördüm we üç sany çörek sebetini başymyň üstünde götürýändigimi pikir etdim. Ýöne iň ýokardaky sebetde Faraonyň iýýän ähli görnüşli çörekçiniň işi bardy, we asmanyň guşlary olary başymyň üstündäki sebetden iýýärdi. Jogap berip, Ýusup oňa aýtdy: bu onuň düşündirişi: üç sebetler üç gün bolýar; ýene üç günden soň Pergun seniň kelläňi senden alar we seni agajyň üstünde asar, we asmanyň guşlary seniň etleriňi senden iýer. Üçünji günde boldy, Faraonyň doglan güni boldy, we ol ähli öz hyzmatkärlerine içgi berdi; we ol şarapçynyň wezipesini we çörekçiniň wezipesini öz hyzmatkärleriniň arasynda ýatdy. Ol baş şarap içirijini öz wezipesine dikeltdi we käsäni Faraonyň eline berdi. Baş çörekçini bolsa ol asyp goýdy, Ýusupyň olara düşündiren ýaly. We baş şarap guýujy Ýusupy ýatlamady, ýöne ony unutdy.

41

Iki ýyl geçenden soň, Faraon düýş gördi we özüniň derýanyň üstünde durandygyny pikir etdi. We ine, derýadan ýedi sygyr çykýardy, görnüşi gowy we eti semiz, olar Aheýde otlaýardy. Beýleki ýedi sygyr bolsa bulardan soň derýadan çykýardy, görnüşi erbet we eti inçe, we olar derýanyň kenarynda sygyrlarýň ýanynda otlaýardy. Eti bilen erbet we inçe ýedi sygyr, görnüşi bilen gowy we eti bilen saýlama ýedi sygyry iýdiler, we Faraon turdy. We ikinji gezek düýş gördi, we ine, ýedi başak bir baldakda çykýardy, saýlanan we gowy. We ine, ýedi sany inçe we ýel urlan bugdaý başagy olaryň yzyndan ösüp çykdy. Ýedi ýuka we ýel tarapyndan zaýalanan başaklar, ýedi saýlanan we doly başaklary ýuwutdylar. Faraon turdy we bu düýşdi. Ertir boldy, onuň ruhy aladalandy, ol ähli Müsür düşündirijiläri we ähli paýhaslaryny çagyrdy, Faraon olara öz düýşüni gürrüň berdi, ýöne hiç kim ony Faraona düşündirip bilmedi. We baş şarap içiriji Faraona gürläp, şeýle diýdi: Şu gün öz günämi ýatlaýaryn. Faraon onuň çagalaryna gaharlandy we bizi tussaghanada goýdy, baş aşpeziň öýünde, meni we baş çörekçini. Biz ikimiz hem bir gijede düýş gördük, men hem ol, her birimiz öz düýşüni gördük. Boldy ol ýerde biziň bilen ýaş adam, Ýewreý oglan, baş aşpeziň ogly, we biz oňa gürrüň berdik, we ol bize düşündirdi. Boldy, nähili ol bize düşündirdi, şeýle hem boldy: men öz wezipäme dikeldildim, ol bolsa asyldy. Faraon iberip, Ýusupy çagyrdy we ony türmeden çykardylar we ony syrdylar we onuň eşigini üýtgetdiler we ol Faraona geldi. Faraon Ýusuba

aýtdy: Men düýş gördüm, ýöne ony düşündirýän ýok. Men seniň hakynda eşitdim, aýdýarlar, sen düýşleri eşidip, olary düşündirýärmiş. Ýusup Faraona jogap berip aýtdy: Hudaýsyz Faraonyň halas bolmagy barada jogap berilmez. Faraon Ýusuba şeýle diýip gürledi: Ukymdaky düşümde derýanyň kenarynda durandygyny pikir etdim. Derýadan ýedi sygyr çykýardy, görnüşi gowy we eti semiz, we olar Aheýde otlaýardylar. We ine, ýedi beýleki sygyr olaryň yzyndan derýadan çykýardylar, erbet we görnüşi ýaman, we etleri ýuka, men şeýle sygyrlary tutuş Müsür ýurdunda görmedim, has ýaman. We ýedi çirkin we ince sygyr, ilkinji ýedi gowy we saýlama sygry iýip gitdiler. Olar olaryň garnyna girdiler, emma açyk görünmedi, sebäbi olaryň garnyna girdiler, we olaryň görnüşleri erbet boldy, başlangyçdaky ýaly, ýöne oýanyp, ýatdym. Men ýene ukymdaky gördüm, we ýedi sany bugdaý başagy bir baldakda doly we owadan ösýärdi. Ýöne beýleki ýedi sany bugdaý başagy ince we ýel tarapyndan zaýalanan olaryň yzyndan ösýärdi. Ve ýedi ince we ýel tarapyndan zaýalanan başaklar ýedi gowy we doly başaklary ýuwutdylar, şonuň üçin düşündirijiläre aýtdym, we maňa ony düşündirip berýän ýokdy. We Ýusup Faraona aýtdy: Faraonyň düýşi birdir, Hudaý näme edýän bolsa, Faraona görkezdi. Ol ýedi gowy sygyr ýedi ýyl bolýar we ol ýedi gowy başak ýedi ýyl bolýar, Faraonyň düýşi birdir. We ýedi sygyr, olaryň soňundan çykýan ýuka sygyrlar, ýedi ýyl bolýar, we ýedi başak, ýuka we ýel weýran eden başaklar, ýedi ýyl bolýar, olar açlygyň ýedi ýyly bolar. Ýöne men Faraona aýdan sözüm şu: Hudaýyň edýän ähli zatlaryny ol Faraona görkezdi. Ine, Müsüriň ähli ýerinde köp gülläp ösüş bilen ýedi ýyl gelýär. Şulardan soň

ýedi ýyl açlyk geler we olar tutuş Müsürde boljak dolulygy unutarlar, we açlyk ýeri weýran eder. We ýer üstündäki belli bolçulyk soňra boljak açlykdan tanalmajakdyr, sebäbi ol gaty güýçli bolar. Faraonyň düýşüniň iki gezek gaýtalanmagy barada bolsa, sebäbi Hudaýdan gelen söz hakykat bolar, we Hudaý ony ýerine ýetirmegi çaltlaşdyrar. Indi şonuň üçin akylly we paýhasly bir adamy göz öňünde tut we ony Müsür ýeriniň üstünde belläň. We Pergun etsin we häkimleri ýeriň üstünde belläsin, we olar Müsüriň ýeriniň ähli önümleriniň bäşden bir bölegini bol çykýan ýedi ýylyň dowamynda ýygnasynlar, we geljek şu gowy ýedi ýylyň ähli iýmitlerini ýygnasynlar, we bugdaý Pergunyň eli astynda ýygnansyn, iýmitler şäherlerde saklansyn. We saklanýan iýmitler Müsürde boljak açlygyň ýedi ýyly üçin ýere görä bolar, we ýer açlykda ýok edilmez. Bu söz Faraonyň öňünde we onuň ähli gullukçylarynyň öňünde ýarandy. We Pergun öz ähli çagalaryna aýtdy: Biz şeýle adam taparysmy, kimiň içinde Hudaýyň ruhy bar? Faraon Ýusuba aýtdy: Hudaý saňa bularyň hemmesini görkezdi, şonuň üçin senden has akylly we düşünjeli adam ýok. Sen meniň öýümiň üstünde bolarsyň, we seniň agzyňa meniň ähli halkym boýun bolar, diňe taht babatda men senden has uly bolarmyn. Faraon Ýusuba aýtdy: Ine, men seni şu gün tutuş Müsür ýurduna belleýärin. We Faraon öz elinden ýüzügini çykaryp, ony Ýusupyň eline geýdi we ony inçe zygyr eşik bilen geýdi we altyn zynjyry onuň boýnuna dakdy. Ol ony öz ikinji arabasyna münderdi we onuň öňünde jarçy jar etdi, şeýlelikde ony tutuş Müsür ýeriniň üstüne belledi. Faraon Ýusuba aýtdy: Men Faraonmen, sensiz hiç kim Müsüriň ähli ýerinde elini

galdyrmaz. Faraon Ýusupyň adyny Psonthomfaneh diýip atlandyrdy we oňa Geliopolis ruhanysy Petefräniň gyzy Asenetiň özüni aýal edip berdi. Ýusup bolsa otuz ýaşynda eken, haçan ol Müsür patyşasy Faraonyň öňünde duranda, Ýusup Faraonyň ýüzünden çykdy we Müsüriň ähli ýerini geçdi. We ýer bolçulygyň ýedi ýylynda baglar berdi. Ol ýedi ýylyň dowamynda Müsür topragynda bolan bolçulyk döwründäki ähli iýmiti ýygnady we iýmiti şäherlere goýdy; her şäheriň daşyndaky düzlükleriň iýmitini şol şähere goýdy. Ýusup deňziň çägesi ýaly gaty köp bugdaý ýygnady, şeýle welin ony sanamak mümkin däldi, sebäbi onuň sany ýokdy. Ýusuba bolsa iki ogul doguldy, ýedi ýyllyk açlyk gelmezden öň, olary oňa Geliopolis ruhanysy Petefreniň gyzy Asenat dogurdy. Ýusup ilkinji oglunyň adyny Manasa diýip atlandyrdy, sebäbi Hudaý meni ähli kynçylyklarymyň we atamyň öýüniň ähli zatlaryny ýatdan çykarmaga mejbur etdi. Ikinji oglunyň adyny bolsa Efraim diýip atlandyrdy, sebäbi Hudaý meni kemsidilen ýurdumda artdyrdy. Ýöne Müsür ýurdunda bolan baýlyk ýedi ýyly geçdi. We açlygyň ýedi ýyly gelmäge başlady, Ýusupyň aýdyşy ýaly, we ähli ýerde açlyk boldy, ýöne Müsüriň ähli ýerinde çörekler bardy. Müsüriň tutuş topragy açlyk çekdi, halk bolsa Faraona çörek üçin gygyryp çykdy, Faraon bolsa ähli Müsürlilere aýtdy: Ýusubyň ýanyna gidiň, hem ol size näme aýtsa, şony ediň. Açlyk tutuş ýeriň ýüzünde boldy, emma Ýusup ähli ammarlaryny açdy we ähli Müsürlilere satdy. Ähli ýurtlar Müsüre geldiler, Ýusupdan satyn almak üçin, sebäbi açlyk tutuşy ýer ýüzünde güýçlenipdi.

42

Ýakup Müsürde satuw bardygyny görüp, ogullaryna aýtdy: Näme üçin ýaltalyk edýärsiňiz? Serediň, men Müsürde bugdaý bar diýip eşitdim, şol ýere iniň-de, bize azajyk iýmit satyn alyň, ýaşamak üçin we ölmezlik üçin. Ýusupyň on dogany Müsürden bugdaý satyn almak üçin aşak gitdiler, ýöne Ýusupyň dogany Benýamini öz doganlarynyň bilen ibermedi, sebäbi ol: Oňa bir betbagtçylyk bolup biler diýip aýtdy. Ysraýylyň ogullary beýlekiler bilen bile satyn almaga geldiler, sebäbi Kengan ýerinde açlyk bardy. Ýusup ýeriň hökümdary boldy we ol ähli ýeriň halkyna satdy. Ýusupyň doganlary gelip, oňa ýüzüstünden ýere sežde etdiler. Öz doganlarynyň göreninden soň, Ýusup olary tanaýdy; we olardan daşlaşdy, we olar bilen gaty gürledi; we olara aýtdy, nireden geldiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Kengan topragyndan azyk satyn almak üçin. Ýusup öz doganlarynyň tanaýdy, ýöne olar ony tanamadylar. We Ýusup öz düýşlerini, olary özi gören düýşlerini ýatlaýdy. We olara aýtdy: siz içalylarsyňyz, ýurduň yzlaryny anyklamaga geldiňiz. Olar aýtdylar: Ýok, jenabym, siziň gullaryňyz iýmit satyn almaga geldik. Biz hemmämiz bir adamyň ogullary; biz parahatçyl adamlar, seniň çagalaryň içalylar däl. Ol olara aýtdy: Ýok, ýöne siz ýeriň yzlaryny görmäge geldiňiz. Olar bolsa aýtdylar, biz on iki seniň ogullaryň doganlardyrys Kengan ýurdunda; we ine kiçisi biziň atamyz bilen şu gün; beýlekisi bolsa ýok. Ýusup olara aýtdy: Bu men size aýdan zadym, siz içalalar. Şunyň bilen siz subut edilersiňiz, Faraonyň saglygyna ant içýärin, siz bu ýerden

çykmarsynyz, eger kiçi doganyňyz bu ýere gelmese. Öz araňyzdan birini iberiň we doganyňyzy alyň, siz bolsa tussag edilsiňiz, sözleriňiziň dogrudygyny ýa-da ýalňyşdygyny anyklaýançak. Eger ýalňyşdyrsa, Faraonyň saglygyna ant içýärin, siz hakykatdanam içalylarsyňyz. We olary üç gün tussaglykda goýdy. Üçünji gün olara şeýle aýtdy: muny ediň we ýaşarsyňyz, çünki men Hudaýdan gorkýaryn. Eger parahatçyl bolsaňyz, bir doganyňyz türmede saklanylsyn, ýöne özüňiz gidiň we öz däne satyn alşyňyzy getiriň. Hem siziň kiçi doganyňyzy maňa getiriň, hem siziň sözleriňize ynanlar, eger-de ýok bolsa, siz ölersiz. Olar şeýle etdiler. Her birisi öz dogany tarap aýtdy: Hawa, biz günäkärdiris biziň dogamyz barada, sebäbi biz onuň janynyň kynçylygyny äsgermändik, haçan ol bizden ýalbarýardy, we biz oňa diňlemädik, we şunyň üçin bu kynçylyk biziň üstümize geldi. Jogap berip, Ruben olara aýtdy: Men size gürlemedimmi, aýdyp: Çagaja ýamanlyk etmäň, we siz meni diňlemediňizmi? We ine, onuň gany talap edilýär. Olar özi bilmeýärdiler, Ýusupyň eşidýändigini; sebäbi terjimeçi olaryň arasynda duryardy. Ýusup olardan ýüz öwrüp aglady; soňra ýene olara golaýlady we olara gürlädi; we Şimony olardan aldy we ony olaryň öňünde bagladý. Ýusup bolsa olaryň gaplaryny bugdaý bilen doldurmak, her biriniň kümüşini öz haltasyna gaýtarmak we olara ýol üçin azyk bermek barada buýruk berdi, we olara şeýle edildi. We däni olaryň eşekleriniň üstüne ýükläp, ol ýerden gitdiler. Ýöne birisi öz haltasyny açyp, düşelge tutan ýerinde eşeklerine iým bermek üçin, öz kümüş baglanyşygyny gördi we ol haltanyň agzynyň üstünde bardy. Ol öz doganlarynyň ýanyna aýtdy: Kümüşüm maňa yzyna berildi we

ine, bu meniň haltamyň içinde. Olaryň ýüregi geň galdy we biri-birine tarap alada edip aýtdylar: Hudaý bize muny näme üçin etdi? Olar Kengan ýurduna kakasy Ýakubyň ýanyna geldiler we oňa olaryň başyna gelen ähli zatlary habar berip aýtdylar: Ol ýurduň hojaýyny bolan adam bize gödek gürledi we bizi ýurda içalyçylyk edýäris diýip tussaghanada goýdy. Biz oňa aýtdyk: Biz parahatçyl, biz içaly däldiris. On iki doganlarys, biziň atamyzyň ogullary, biri ýok, kiçisi bolsa biziň atamyz bilen şu gün Kengan ýurdunda. Ýeriň hojaýyny bolan adam bize aýtdy: Şu ýol bilen men siziň parahatçyl adamlardygyňyzy bilerin. Bir doganyyňyzy şu ýerde meniň ýanymda goýuň, öýüňiz üçin däne satyn alanyňyzy alyp gidiň. Kiçi doganyňyzy maňa getiriň, we men siziň içaly däldigňizi, eýsem parahatçyl adamlardygyňyzy bilerinmen, we doganyňyzy size gaýtaryp bererinmen, we ýurtda söwda edersiňiz. Olar öz haltalaryny boşadýarkalarynda şeýle boldy, we her biriniň kümüş bukjasy öz haltasynda bardy; we olar öz kümüş bukjalaryny gördüler, özleri we olaryň kakasy, we gorkdular. Ýakub, olaryň kakasy, olara aýtdy: Siz meni çagalarymdan mahrum etdiňiz; Ýusup ýok, Şimeon ýok, we Benýamini alarsiňyz? Meniň üstüme bu zatlaryň hemmesi boldy. Ruben olaryň atasyna aýtdy: Eger men ony saňa getirmeseň, meniň iki oglumy öldür. Ony meniň elime ber, we men ony saňa getirerin. Ol ýöne diýdi: Meniň oglum siziň bilen inmez, sebäbi onuň dogany öldi we ol ýeke galdyryldy. Eger siz gidýän ýoluňyzda oňa bir zat bolsa, siz meniň garralygymy hasrat bilen Hadese inersiňiz.

43

Açlyk ýer ýüzünde güýçlendi. Ýagdaý boldy, haçan olar Müsürden getiren dänäni iýip gutarandalar, olaryň atasy olara aýtdy: Ýene gidiň-de, bize az-kem azyk satyn alyň. Ýahuda oňa aýtdy: Ýeriň hökümdary bolan adam bize berk buýruk bilen şaýatlyk berip aýtdy: Siziň kiçi doganyňyz siziň bilen bolmasa, meniň ýüzümi görmezsiňiz. Eger dogany biziň bilen iberseň, ineris we saňa iýmit satyn alarys. Eger-de sen dogany biziň bilen ibermäň, biz gitmäris, sebäbi ol adam bize aýtdy: Siziň kiçi doganyňyz siziň bilen bolmasa, meniň ýüzümi görmezsiňiz. Ysraýyl aýtdy: Näme üçin maňa zyýan etdiňiz, ol adama doganyňyzyň bardygyny aýdyp? Olar bolsa aýtdylar: Ol adam bizi we biziň nesilimizi sorap-sorap sorady, aýdyp: Eger ataňyz heniz ýaşaýarmy we size dogan barmy? we biz oňa şu soraga görä habar berdik. Biz oňa bize Doganyňyzy getiriň diýjegini bilmedik. Ýahuda öz kakasy Ysraýyla aýtdy, şol çagany meniň bilen iber; we biz turup gideris, şonuň üçin biz ýaşarys we ölmeris, biz hem, sen hem, biziň ýükümiz hem. Men bolsa oňa garaşaryn, ony meniň elimden gözle, eger ony seniň ýanyňa getirmesem we ony seniň öňüňde goýmasam, ähli günler seniň garşyňda günäkär bolaryn. Eger biz gijikmedik bolsak, eýýäm iki gezek gaýdyp gelerdik. Olaryň atasy Ysraýyl olara aýtdy: Eger şeýle bolsa, muny ediň: ýerden miweleri gaplaryňyza alyň we ol adama sowgat getiriň - rezin, bal, tütetgi, stakt, terebint we hoz. Hem iki esse kümüşi eliňize alyň, haltalaryňyza gaýtarylan kümüşi öz bilen yzyna alyp gidiň, belki bu bir ýalňyşlykdyr. We

siziň doganyňyzy alyň-da, turup, ol adama iniň. Meniň Hudaýym size şol adamyň öňünde mähir bersin we doganyňyzy, şol birini we Benýamini ibermäge ýol açsyn; men bolsa çagalarymdan mahrum boldum, mahrum boldum. Adamlar şu sowgatlary we goşa kümüşi alyp, olary ellerinde tutdular we Benýamini hem alyp, turup Müsüre gitdiler we Ýusubyň öňünde durdular. Ýusup olary we öz dogany Benýamini, şol bir eneden bolan dogany gördi we öz jaýynyň üstünde duryan adama aýtdy: Adamlary jaýa getir, gurban kes we taýýarla, sebäbi adamlar meniň bilen günortanlyk çörek iýerler. Adam Ýusupyň aýdyşy ýaly etdi we adamlary Ýusupyň öýüne getirdi. Görenlerinden soň erkekler olaryň Ýusupyň öýüne getirilendigini aýtdylar: İlkibaşda haltalarymyzda yzyna gaýtarylan kümüş sebäpli biz getirileýäris, bize ýalan aýyp ýapmak we bize hüjüm etmek üçin, bizi gul edip almak üçin we eşeklerimizi almak üçin. Ýusupyň öýüniň üstündäki adama ýakynlaşyp, öýüň derwezesinde oňa gürlediler, aýdyp: haýyş edýäris, jenabym; ilki iýmit satyn almak üçin aşak indik. Ýagdaý şeýle boldy: haçan biz dynç almak üçin bir ýere gelende, haltalarymyzy açdyk we her birimiziniň haltasynda öz kümüşimiz bardy, biziň kümüşimizi agramyna görä yzyna getirdik, indi elimizdedir. Biz öz-özümiz bilen iýmit satyn almak üçin başga kümüş getirdik, biziň haltalarymyza kümüşi kimiň salandygyny bilemzok. Ol olara aýtdy: Size mähirli bolsun, gorkmaň, siziň Hudaýyňyz we atalaryňyzyň Hudaýy size haltalaryňyzda hazynalar berdi, we siziň abraýly kümüşüňizi aldym. Soň bolsa Şymeony olaryň ýanyna çykardy. Ve olaryň aýaklaryny ýuwmak üçin suw getirdi we olaryň eşeklerine iým

berdi. Olar sowgatlary taýýarladylar, Ýusubyň günortanlyk gelmegine çenli, sebäbi ol ýerde nahar iýjekdigini eşitdiler. Ýusup öýe girdi we olar öz ellerinde tutýan sowgatlaryny oňa getirdiler we oňa ýere ýüz tutup sežde etdiler. Ol sorady olardan: Nähili siziň ýagdaýyňyz? We ol olara diýdi, siziň kakaňyz sagdynmy, ol garry adam, siz aýdan? Henizem ýaşaýarmy? Olar aýtdylar: Seniň ogluň, biziň atamyz sagdyn, ol henizem ýaşaýar. We ol aýtdy: Şol adam Hudaýa mübärek bolsun; we egilip, oňa sežde etdiler. Ýusuph gözlerini galdyryp, öz dogany Benýamini, şol bir eneden dogan dogany gördi. Ol aýtdy: Bu siziň kiçi doganyňyz, siz maňa getirerin diýen? Ol aýtdy, Hudaý saňa rehim etsin, çaga. Ýusup aladalandy, sebäbi onuň ýüregi dogany üçin tolkundy we aglamak isledi, otaga gireninden soň bolsa, ol ýerde aglady. Hem ýüzüni ýuwup, daşary çykyp, özüni dolandyrdy we Çörekleri getiriň diýdi. Hem goýdular oňa ýeke, hem olara öz-özlerine görä, hem Müsürlülere bilelikde nahar iýýänlere onuň bilen öz-özlerine görä, sebäbi Müsürlüler bilmeýärdiler Ýewreýler bilen bilelikde çörek iýmäge, çünki bu Müsürlüler üçin ýigrenjdir. Olar onuň öňünde oturdular: ilkinji doglan öz artykmaçlyklary boýunça, ýaş bolsa öz ýaşlygy boýunça, adamlar bolsa her biri öz dogany bilen geň galdy. Olar onuň ýanyndan öz-özlerine paý aldylar, ýöne Benýaminiň paýy beýlekileriň paýlaryndan bäş esse ulaldyldy, we olar onuň bilen içdiler we şatlandylar.

44

Ýusup öýüniň başynda duran adama buýrup aýtdy: Adamlaryň haltalaryny iýmit bilen, näçe götürüp bilseler, şonça dolduryň we her biriniň kümüşini haltanyň agzyna goýuň. We meniň kümüş käsämi kiçi doganyň haltasyna goýuň, we onuň dänesiniň bahasyny hem, bu bolsa Ýusubyň sözüne görä boldy, ol nähili diýen bolsa. Ertir daňy atdy we adamlar öz eşekleri bilen bile iberildi. Olar şäherden çykandan soň uzaga gitmediler, Ýusup öýüniň baş gullukçysyna aýtdy: Tur-da, şol adamlaryň yzyndan yzarla, olara ýetişip aýt: Näme üçin gowulygyň ýerine erbetlik bilen gaýtardyňyz? Näme üçin meniň kümüş kasamy ogurladyňyz? Bu däl, onuň içinde içýär meniň hojaýynym? Özi bolsa jadygarçylyk bilen öz içinde jadygarçylyk edýär. Siz eden ýaman işleriňizi tamamladyňyz. Olary tapyp, olara şu sözlere laýyklykda aýtdy. Olar bolsa oňa aýtdylar, näme üçin jenap şu sözlere görä gürleýär? Seniň çagalaryňa bu söze görä etmek bolmasyn. Eger biz haltalarymyzda tapan kümüşimizi Kengan ýurdundan saňa yzyna getiren bolsak, nädip hojaýynyň öýünden kümüş ýa-da altyn ogurlarys? Seniň çagalaryňyň arasynda käse tapylan kimde, ol ölsün; we biz hem öz hojaýynymyzyň gullary bolarys. Ol bolsa aýtdy: Indi, siz nähili aýdýaňyz, şeýle bolar; kimin ýanynda käse tapylsa, ol meniň ogluň bolar, siz bolsa arassa bolarsyňyz. Howurdyladylar we her biri öz haltasyny ýere düşürdi we her biri öz haltasyny açdy. Ol gözledi, uly ýaşlydanam başlap, kiçi ýaşlynyň ýanyna gelýänçä. Ol Benýaminiň haltasynda käsäni tapdy. Olar eşiklerini ýyrtdylar we her biri öz haltasyny öz eşeginiň üstüne goýdy we şähere dolandylar. Ýahuda we onuň doganlary Ýusupyň ýanyna girdiler, ol heniz ol ýerde bolup durka, we olar onuň öňünde

ýere düşdüler. Ýusup olara aýtdy, näme bu iş siziň edenňiz? Siziň bilmeýärsiňizmi, palçylyk bilen palçylyk edýär adam meniň ýaly? Ýahuda aýtdy, biz jenaba näme jogap bereris, ýa-da näme gürleris, ýa-da näme aklanarys? Hudaý bolsa seniň çagalaryňyň adalatsyzlygyny tapdy; ine, biz biziň jenabymyzyň gullary, hem biz, hem-de käse kimiň ýanynda tapylan bolsa şol. Ýusup aýtdy, ýöne meniň üçin bu sözi etmek bolmasyn; käse kimiň ýanynda tapyldy, şol adam meniň gulum bolar; emma siz howpsuzlyk bilen ataňyzyň ýanyna çykyň. Ýahuda oňa ýakynlaşyp aýtdy: Haýyş edýärin, jenabym, siziň hyzmatkäriňiz siziň öňüňizde söz aýtsyn we siziň hyzmatkäriňize gaharlanmaň, sebäbi siz Faraon bilen deňdir. Jenap, sen öz çagalaryňdan soradyň, şeýle aýdyp: Siziň ataňyz ýa-da doganyňyz barmy? Biz jenaba aýtdyk: Biziň garry kakamyz bar, we onuň garralyk çagasy kiçi, we onuň dogany öldi, ýöne ol ýeke özi ejesine galdy, we kakasy ony söýdi. Sen bolsa öz hyzmatkärleriňe aýtdyň: Ony maňa getiriň, we men onuň hakynda alada ederin. Biz jenaba aýtdyk, çaga öz kakasyny taşlap bilmez; eger ol kakasyny taşlasa, öler. Sen bolsa çagalaryňa diýdiň, eger kiçi doganyňyz siziň bilen gelmese, meniň ýüzümi görüp bilmersiňiz. Boldy, haçan biz siziň ogluňyza, biziň atamyza gitdik, biz oňa biziň jenabymyzyň sözlerini habar berdik. Atamyz aýtdy: Ýene gidiň-de, bize azajyk iýmit satyn alyň. Biz aýtdyk: Biz inip bilmeris, ýöne kiçi doganlymyz biz bilen bile inse, ineris, sebäbi kiçi doganlymyz biz bilen bolmasa, şol adamyň ýüzüni görüp bilmeris. Siziň ogluňyz, biziň atamyz bize aýtdy: Siz bilýärsiňiz, aýalym maňa iki çaga dogurdy, we olaryň biri menden gitdi; we siz aýtdyňyz

ki, ol ýyrtyjy haýwanlar tarapyndan iýildi, we men ony häzire çenli görmedim. Eger şonuň üçin siz şuny-da meniň ýüzümden alsaňyz we ýolda oňa bir gowşaklyk bolsa, siz meniň garralygmy gynanç bilen Hadese inersiňiz. Indi şonuň üçin, eger men seniň ogluňyň ýanyna, biziň atamyzyň ýanyna giren bolsam, we çaga biziň bilen bolmasa, onuň ruhy bolsa şu çaganyň ruhyndan asylyp dursa, we ol çaganyň biziň bilen däldigini görende bolar, ol öler, we seniň ogullaryň seniň ogluňyň, biziň atamyzyň garralygyny gynanjy bilen jehennem alyp giderler. Sebäbi seniň ogluň kakadan çagany kabul etdi, şeýle aýdyp: Eger men ony saňa getirmesem we ony seniň öňüňde goýmasam, kakama garşy günäkär bolaryn ähli günler. Indi şonuň üçin men seniň ýanyňda çaganyň ýerine ogul bolup galaryn, hojaýynyň hyzmatkäri; ýöne çaga öz doganlary bilen ýokary gitsin. Men kakamyň ýanyna nädip giderin, çaga biziň bilen bolmasa? Men kakylyklary görmeýin diýip, olar atamy tapar.

45

We Ýusup özi bilen bilelikde duran ähli adamlara çydap bilmedi, ýöne aýtdy: Hemmäni menden daşary iberiň, we Ýusup öz doganlaryna özüni tanyşdyranynda, onuň ýanynda hiç kim durmady. We aglaýyş bilen ses goýberdi, ähli Müsürlüler eşitdiler we bu ses Faraonyň jaýyna ýetdi. Ýusup öz doganlarynyň ýanyna aýtdy: Men Ýusup; meniň atam henizem ýaşaýarmy? Doganlary oňa jogap berip bilmediler, sebäbi olar aladalandylar. Ýusup öz doganlaryna: Maňa ýakynlaşyň diýdi,

we olar ýakynlaşdylar, we ol aýtdy: Men Ýusup, siziň doganyňyz, siz meni Müsüre satan. Indi şonuň üçin gynalmaň we size agyr görünmesin, sebäbi meni şu ýere satdyňyz, çünki Hudaý meni durmuş üçin siziň öňüňizden iberdi. Bu ikinji ýyl ýer ýüzünde açlyk, we henizem bäş ýyl galar, olarda sürüm bolmaz, hasyl hem bolmaz; Sebäbi Hudaý meni siziň öňüňizden iberdi, ýer ýüzünde siziň galan bölegiňiz bolmak üçin, we siziň uly galanyňyzy saklamak üçin. Indi şonuň üçin siz meni bu ýere ibermediňiz, ýöne Hudaý iberdi, we ol meni Faraonyň atasy hökmünde, onuň tutuş öýüniň hojaýyny we tutuş Müsür ýeriniň hökümdary etdi. Howlukmaç, şonuň üçin meniň kakama çykyň we oňa aýdyň, seniň ogluň Ýusup şulary aýdýar: Hudaý meni tutuş Müsür topragyna hojaýyn etdi; şonuň üçin maňa in we galma; we sen Goşen Arabiýa topragynda ýaşarsiň; we sen maňa ýakyn bolarsyň, sen we seniň ogullaryň we seniň ogullaryňyň ogullary, seniň goýunlaryň we seniň öküzleriň we saňa degişli zatlaryň hemmesi. Men seni ol ýerde iýmitlendirerin, sebäbi heniz bäş ýyl açlyk dowam eder, şonuň üçin sen, seniň ogullaryň we ähli eýeçilikleriň ýok bolmasyn. Ine, siziň gözleriňiz görýär we meniň doganyň Benýaminiň gözleri hem görýär, sebäbi size gürleýän meniň agzym. Şonuň üçin kakama Müsürdäki ähli şöhratym barada habar beriň we gören zatlarymyzyň hemmesini aýdyň, soňra howlukdyryp kakamy bu ýere getiriň. Ol öz dogany Benýaminiň boýnuna düşüp, onuň üstünde aglady, we Benýamin hem onuň boýnunda aglady. Ol ähli doganlarynyň ýüzüni öpüp, olaryň üstünde aglady, we şondan soň onuň doganlary oňa gürleşdiler. Faraonyň öýüne bu habar giňden ýaýrady: Ýusupyň doganlary geldi diýip. Faraon we onuň

gullukçylary şatlandylar. Faraon Ýusuba aýtdy: Doganlaryňa aýt, şuny ediň: haltalarňyzy dolduryň we Kengan ýurduna gidiň. Ataňyzy we eýeçiligiňizi alyp, maňa geliň, men size Müsüriň ähli gowy zatlaryny bererin we siz ýeriň iliňini iýersiňiz. Sen bolsa muny buýur: olar siziň çagalaryňyz we siziň aýallaryňyz üçin Müsür topragyndan arabalar alsyn, we siziň kakaňyzy alyp geliň. Siziň gap-gaçlaryňyza gözüňizi gynanmaň, sebäbi Müsüriň ähli gowy zatlary siziňki bolar. Ysraýylyň ogullary şeýle etdiler; Ýusup olara Faraon patyşanyň aýdan sözlerine görä arabalar berdi; we olara ýol üçin azyk berdi; we hemmesine iki eşik berdi; ýöne Benýamine üç ýüz altyn we bäş üýtgeşýän eşik berdi. We ol öz kakasyna şonuň ýaly-da iberdi: Müsüriň ähli gowy zatlaryndan götürýän on eşegi we kakasyna ýol üçin çörek götürýän on gatyry. Ýöne ol öz doganlaryny iberde we olar gitdiler, we olara aýtdy: Ýolda gaharlanmaň. We olar Müsürden çykyp, Kenan topragyna, olaryň atasy Ýakubyň ýanyna geldiler. Olar oňa habar berip aýtdylar: Seniň ogluň Ýusup diri, we ol tutuş Müsür ýurduna höküm sürýär. Ýakup aňy bilen haýran galdy, sebäbi olara ynanmady. Olar oňa Ýusupyň olara aýdan ähli sözlerini gürrüň etdiler. Ýusup ony almak üçin iberen arabalaryny görüp, olaryň kakasy Ýakubyň ruhy dikeldildi. Ysraýyl aýtdy: Meniň üçin uly zat bolýar, eger ogul Ýusup henizem ýaşaýan bolsa. Gidip, ölmezden öň ony görerin.

46

Yşraýyl özi we ähli zatlary bilen gidip, Ant guýusyna geldi we

atasy Yshagyň Hudaýyna gurban berdi. Hudaý Ysraýyla gijäniň görüşinde aýtdy: Ýakup, Ýakup! Ol bolsa jogap berdi: Näme bar? Ýöne Ol oňa aýdýar: Men seniň atalaryňyň Hudaýy, Müsüre inmekden gorkma, sebäbi men seni şol ýerde beýik millet ederin. Hem men seniň bilen Müsüre inerim, hem men seni ahyryna çenli ýokary getirerim, hem Ýusup ellerini seniň gözleriňiň üstüne goýar. Ýakub ant guýusyndan turdy we Ysraýylyň ogullary öz kakalaryny, ýük-taklaryny we aýallaryny Ýusupyň ony götermek üçin iberen arabalaryna aldylar. We olar öz eýeliklerini alyp, we ähli eýeçiligi, ol eýeçiligi olar Kenan ýerinden eýelediler, Müsüre girdiler, Ýakup we onuň ähli nesli onuň bilen. Ogullar, we onuň ogullarynyň ogullary onuň bilen; gyzlar, we onuň gyzlarynyň gyzlary; we onuň ähli tohmy ol Müsüre getirdi. Bu bolsa Müsüre giren Ysraýylyň ogullarynyň atlary, olaryň atasy Ýakup bilen bile. Ýakub we onuň ogullary; Ýakubuň ilkinji doglan ogly Ruben. Reuben-iň ogullary bolsa: Enoch, Pallu, Hezron we Charmi. Simeonyň ogullary: Jemuel, Jamin, Ehud, Jaçin, Zohar we Hanaan aýalynyň ogly Saul. Lewiniň ogullary: Gerşon, Kat we Merari. Ýahudanyň ogullary Er, Onan, Şilom, Peres we Zara boldy, ýöne Er we Onan Kengan ýurdunda öldüler, Peresiň ogullary bolsa Hesron we Ýemuel boldular. Issakaryň ogullary bolsa: Tola, Pua, Haşum we Şimron. Zebulun ogullary bolsa: Sered, Allon we Ahoel. Bular Leýanyň ogullary, olary ol Ýakuba Siriýanyň Mesopotamiýasynda dogurdy, we onuň gyzy Deina, ähli janlar, ogullar we gyzlar, otuz üç. Gadyň ogullary bolsa Safon, Angis, Sannis, Tasoban, Aedeis, Aroedeis we Areeleis. Aşeriň ogullary: Ýemna, Ýesua, we Ýeul, we Baria, we olaryň aýal dogany Sara. Barianyň ogullary bolsa,

Hobor we Melhiil. Bular Zilpanyň ogullary, ony Laban öz gyzy Lea berdi, ol bulary Ýakuba dogurdy, on alty jan. Ýakupyň aýaly Raheliň ogullary: Ýusup we Benýamin. Ýusupyň ogullary Müsür ýerinde boldy, olary oňa Heliopolisiň ruhanysy Petefreniň gyzy Asenat dogurdy: Manassany we Efraimi. Manassanyň ogullary boldy, olary oňa Surly gözbaş dogurdy: Mahiri. Mahir bolsa Galaady dogurdy. Efraimiň, Manassanyň doganynyň ogullary boldy: Sutalamy we Taamy. Sutalamyň ogullary bolsa: Edomy. Benýaminiň ogullary bolsa, Bala we Bohor we Asbel. Balanyň ogullary boldy: Gera, we Noeman, we Ankis, we Roş, we Mamfim; Gera bolsa Arady dogurdy. Bular Rahylyň Ýakuba dogran ogullary, ählisi on sekiz jan. Danyň ogullary: Asom. We Neftaliniň ogullary: Asiel, Guni, Issar we Sollem. Bular Ballasyň ogullary, ony Laban öz gyzy Rahele berdi, ol bulary Ýakuba dogurdy, ähli janlar ýedi. Ähli janlar Ýakup bilen bilelikde Müsüre giren, onuň budlaryndan çykanlar, Ýakupyň ogullarynyň aýallarynsyz, ähli janlar altmyş alty; Ýusupyň ogullary bolsa oňa Müsür ýurdunda doglanlar, janlar dokuz. Ýakubyň öýüniň ähli adamlary, Ýakup bilen bile Müsüre giren adamlar, ýetmiş bäş sany. Ýahudany bolsa onuň öňünden Ýusuba iberdi, Gahrymanlaryň şäherinde oňa duşuşmak üçin, Ramses topragyna. Ýusup öz arabalaryny goşup, kakasy Ysraýyl bilen duşuşmak üçin Gahrymanlaryň şäherine çykdy, we oňa görünip, onuň boýnuna düşdi we uly aglamak bilen aglady. We Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Indi öleýin, sebäbi seniň ýüzüňi gördüm, sen heniz ýaşaýarsyň. Ýusup öz doganlary bilen aýtdy: Men Faraona çykyp habar bererin we oňa aýdaryn: Meniň doganlarym we kakamyň öýi, olar Kengan ýurdunda boldular,

maňa geldiler. Ýöne bu adamlar çopanlardyr, sebäbi olar mal bakyjylardylar we mallary, öküzleri we ähli zatlary özleri bilen getirdiler. Eger Faraon sizi çagyrsa we size aýtsa: Siziň işiňiz näme? Siz aýdarsyňyz: Adamlar, mal bakyjylar biz, seniň ogullaryň, çagalykdan şu wagta çenli, hem biz, hem biziň atalarymyz; şonuň üçin siz ýaşarsyňyz Goşen Arabiýasynyň ýerinde; sebäbi ähli goýun çopany Müsürlüler üçin ýigrenji bolýar.

47

Ýusup gelip, Faraona habar berdi we şeýle diýdi: Meniň atam we doganlarym, olaryň mallary, öküzleri we ähli zatlary bilen Kengan ýerinden geldiler we ine, olar Goşen ýerinde. Onuň doganlaryndan bolsa bäş erkek aldy we olary Faraonyň öňünde goýdy. Hem Pergun Ýusupyň doganlaryna aýtdy: Siziň işiňiz näme? Olar bolsa Faraona aýtdylar: Siziň gullaryňyz goýun çopanlary, hem biz, hem biziň atalarymyz. Olar Faraona aýtdylar: Bu ýerde ýaşamak üçin geldik, sebäbi seniň çagalaryňyň mallary üçin otlak ýok, sebäbi açlyk Kengan ýurdunda güýçlendi; indi şonuň üçin biz Goşen ýurdunda ýaşarys. Pergun Ýusuba aýtdy: Gosen ýurdunda ýaşasynlar; eger bilýän bolsaň, olaryň arasynda güýçli adamlar bar diýip, olary meniň mallaryma baştutanlar edip belläň. Ýakup we onuň ogullary Müsüre Ýusuba geldiler we Müsür patyşasy Parawn eşitdi. Faraon Ýusuba şeýle diýdi: Seniň ataň we doganlaryň seniň ýanyňa geldiler. Ine, Müsüriň ýeri seniň öňüňde bar, iň

gowy ýerde kakaňy we doganlaryňy ýerleşdir. Ýusup öz atasy Ýakuby getirdi we ony Faraonyň öňünde goýdy, we Ýakub Faraony alkyşlady. Faraon Ýakuba aýtdy: Seniň durmuşyňyň günleriniň ýyllary näçe? Ýakub Faraona aýtdy: Meniň geljek bolup ýaşan durmuşyň ýyllarynyň günleri ýüz otuz ýyl, meniň durmuşyň ýyllarynyň günleri az we erbet bolupdyr, meniň atalarymyň geljek bolan durmuşynyň ýyllarynyň günlerine ýetmediler. Ýakup Faraony mübärekländen soň, onuň ýanyndan çykdy. Ýusup öz kakasyny we doganlarynyň ýerleşdirdi we olara Müsürde, iň gowy ýerde, Ramses ýerinde eýeçilik berdi, Faraonyň buýran ýaly. Ýusup öz kakasyna, doganlara we kakasynyň ähli öýüne adam başyna bugdaý paýlady. Bugdaý ähli ýerde ýokdy, sebäbi açlyk gaty güýçlendi, Müsür ýeri we Kenganan ýeri açlykdan ejiz düşdi. Ýusup Müsür ýerinde we Kengan ýerinde tapylan ähli kümüşi ýygnady, däniň, däl satyn alýardylar, we olara ölçäp berýärdi, we Ýusup ähli kümüşi Faraonyň öýüne getirdi. We Müsür topragyndan we Kengan topragyndan ähli kümüş gutardy, ýöne ähli müsürliler Ýusuba gelip, aýdyp: bize çörek ber, we näme üçin biz seniň öňüňde ölýäris? Çünki biziň kümüşimiz gutardy. Ýusup olara aýtdy: Mallarňyzy getiriň, we size çörek bererin mallarňyzyň ýerine, eger kümüşňiz gutaran bolsa. Olar mal-garasyny Ýusuba getirdiler we Ýusup olara atlaryň, goýunlaryň, öküzleriň we eşekleriň ýerine çörek berdi we şol ýylda ähli mal-garasynyň ýerine çörek bilen olary iýmitlendirdi. Şol ýyl gutardy, we olar ikinji ýylda onuň ýanyna geldiler we oňa aýtdylar: biziň hojaýynymyzdan ýok bolmarysmy? Eger biziň kümüşimiz gutardy, we mülkümiz we mallarymyz seniň ýanyňa, hojaýyna,

we biziň hojaýynymyzyň öňünde bizde galan zat ýok, ýöne öz bedenimiz we ýerimiz, şonuň üçin seniň öňüňde ölmeýeli we ýer harap bolmasyn, bizi we ýerimizi çörek üçin satyn al, we biz we ýerimiz Faraona gul bolarys; tohum ber, ekeli we ýaşaýaly we ölmeýeli, we ýer harap bolmaz. We Ýusup Müsürlileriň ähli ýerini Faraon üçin satyn aldy, sebäbi Müsürliler öz ýerlerini Faraona satdylar, sebäbi olaryň üstünden açlyk güýçlendi, we ýer Faraona degişli boldy. Hem halky gul etdi oňa çagalara, Müsüriň çäkleriniň ujundan ujuna çenli, diňe ruhbanlaryň ýerinden başga; Ýusup muny almady; sebäbi Pergun berişde sowgat berdi ruhbanlara, hem olar Pergunyň olara beren sowgadyny iýdiler; şonuň üçin olar öz ýerlerini satmadylar. Ýusup ähli müsürlilere şeýle diýdi: Ine, men sizi we ýerleriňizi şu gün Faraonyň üçin eýeledim. Özüňize tohum alyň we ýerleri ekiň. Onuň hasyllary bolar we siz bäşinji bölegini Faraona bermelisiňiz, dört bölegi bolsa size özüňize tohum üçin ýere we iýmit üçin size we öýleriňizdäki ähli adamlara bolar. Hem olar aýtdylar: Sen bizi halas etdiň; biz öz hojaýynymyzyň öňünde ýagşylyk tapdyk, hem biz Faraona gul bolarys. Ýusup olara şu güne çenli Müsür topragynda Faraona ibermek baradaky buýruk goýdy, diňe ruhanlaryň topragyndan başga, ol Faraona degişli däldi. Ysraýyl Müsür ýurdunda Gesem topragynda ýerleşdi, ol ýerde miras aldylar, ösüşdiler we gaty köpeldiler. Ýakub Müsür ýurdunda on ýedi ýyl ýaşady we Ýakubyň ömrüniň günleri ýüz kyrk ýedi ýyl boldy. Ysraýylyň ölmek günleri ýakynlaşdy, we ol ogly Ýusuby çagyrdy we oňa aýtdy: Eger men seniň öňüňde merhemetlilik tapan bolsam, eliňi budumyň aşagyna goý we meniň üstümde rehimlilik we

hakykat et, meni Müsürde gömme. Ýöne men atalarym bilen ýataryn, we sen meni Müsürden göterersiň we meni olaryň mazarynda gömersiň. Ol bolsa aýtdy: Men seniň sözüňe görä ederim. Aýtdy bolsa: Maňa ant iç diýdi, we oňa ant içdi, we Ysraýyl öz hasasynyň ujunda sežde etdi.

48

Bu sözlerden soň boldy we Ýusuba habar berildi: Siziň kakaňyz hassadyr. Ol iki ogly Manassany we Efraimi alyp, Ýakubyň ýanyna geldi. Ýakuba habar berildi we aýdyldy: Ine, ogluň Ýusup seniň ýanyňa gelýär. Şonda Ysraýyl güýçlenip, düşegiň üstünde oturdy. Ýakup Ýusuba aýtdy, meniň Hudaýym maňa Luz-da Kengan ýurdunda göründi, we meni alkaladady, we maňa aýtdy, ine men seni artdyraryn, we seni köpelderin, we seni halklaryň ýygnaklaryna ederin, we saňa şu ýurdy bererin, we senden soň seniň tohumyňa, ebedi eýeçilik üçin. Indi, şonuň üçin seniň iki ogluň, men saňa Müsüre gelmezden öň Müsür ýerinde saňa bolan, maňa degişlidirler, Efraim we Manasse, Ruben we Simeon ýaly maňa bolarlar. Ýöne şulardan soň dogurjak nesilleň olaryň doganlarynyň adyna degişli bolar we şolaryň mirasy boýunça atlandyrylar. Men Siriýanyň Mesopotamiýasyndan barýarkam, seniň ejeň Rahel Kenagan ýurdunda öldi, men Efrata barmak üçin Habratha hippodromyna ýakynlaşýarkam, we men ony hippodrom ýolunda gömüpdim, bu Betlehemdir. Ysraýyl Ýusubyň ogullaryny görüp, aýtdy: Bular saňa kimler? Ýusup öz kakasyna

aýtdy: Olar meniň ogullarym, Hudaý olary maňa şu ýerde berdi. Ýakup diýdi: Olary maňa getir, men olary alkaşlaýyn. Ysraýylyň gözleri garralykdan garaňkylaşypdy we ol görmäge ukyply däldi, we olary öz ýanyna ýakynlaşdyrdy, we olary öpdi, we olary gujaklady. Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Ine, men seniň ýüzüňden mahrum edilmedim we ine, Hudaý maňa seniň tohumyňy hem görkezdi. We Ýusup olary öz dyzynlaryndan alyp çykdy, we olar oňa ýerde ýüzüstine sežde etdiler. Ýusup iki ogluny alyp, Efraimi sag tarapda, Ysraýylyň çep tarapyndan, Manassany bolsa çep tarapdan, Ysraýylyň sag tarapyndan ýerleşdirip, olary oňa ýakynlaşdyrdy. Ysraýyl sag elini uzadyp, kiçi oglan bolan Efraýymyň kellesine goýdy we çep elini Manassanyň kellesine goýdy, ellerini kesişdirip. Ol olara ak pata berdi we aýtdy: Hudaý, kime meniň atalarym Ybraýym we Yshak öňünde hoşallyk etdiler, Hudaý meni ýaşlygymdan şu güne çenli iýmitlendirýän, Habarçy meni ähli erbetliklerden halas edýän, bu çagalary ak pata bersin; we olarda meniň adym çagyrylar we meniň atalarymyň ady Ybraýym we Yshak; we olar ýer ýüzünde köp köpçülige köpelsinler. Ýusup kakasynyň sag elini Efraýymyň kellesine goýandygyny görüp, bu oňa agyr göründi we Ýusup kakasynyň elinden tutup, ony Efraýymyň kellesinden aýyryp Manassanyň kellesine goýmak isledi. Ýusup öz kakasyna aýtdy: Ýok, kaka, şeýle däl, sebäbi bu ilkinji doglan, sag eliňi onuň kellesine goý. Ol islemedi, ýöne aýtdy: Bilýärin, çagam, bilýärin. Ol halk bolar we ol belent ediler, ýöne onuň kiçi dogany ondan has uly bolar we onuň tohmy halklaryň köplügine öwrüler. Ol olary şol günde mübärekläp, şeýle diýdi: Siziň adyňyz bilen Ysraýyl mübäreklener we şeýle diýer: Hudaý seni Efraim we

Manasse ýaly etsin. Şeýlelikde ol Efraimini Manassäniň öňüne goýdy. Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Ine, men ölýärin, we Hudaý siziň bilen bolar, we ol sizi atalarňyzyň ýerine gaýtarar. Men bolsa saňa Şekemi doganlaryndan artyk berýärin, ony Amorlularyň elinden gylyçym we ýaýym bilen aldym.

49

Ýakub öz ogullaryny çagyrdy we olara aýtdy: Ýygnanyň, size soňky günlerde näme boljakdygyny habar bereýin. Ýygnanyň we meni diňläň, Ýakubyň ogullary, Ysraýyly diňläň, siziň atañyzy diňläň. Reuben, meniň ilkinji doglan oglum, sen meniň güýjüm we meniň çagalarynyň başlangycy, gaty göterilýän we gaty öz-özüňi isleýän. Sen suw ýaly edepsizlik etdiň, gaýnama, çünki sen öz ataňyň düşegine çykdyň, soň sen ol düşegi hapaladyň, nirä çykdyň. Şimun we Lewi doganlar, olaryň aýyrmagynyň adalatsyzlygyny tamamladylar; olaryň geňeşine meniň janym gelmesin, we olaryň ýygnagynda meniň bagyrlarym jedel etmesin; sebäbi olar öz gaharynda adamlary öldürdiler, we öz isleginde öküzüň ynsyryny kesdiler. Gargyşly olaryň gazaby, sebäbi özbaşdak, we olaryň gahar-gazaby, sebäbi gataşdyryldy; bölerin olary Ýakupda we dargadyn olary Ysraýylda. Judah, seni doganlaryň öwdüler, elleriň duşmanlaryňyň arkasynyň üstünde, saňa kakañyň ogullary sygynýarlar. Ýolbarsyň bäbegi Ýahuda, şahadan, ogul meniň, sen çykdyň, yza düşüp ýatdyň ýolbars ýaly we bäbek ýaly, kim galdyrar ony? Ýahudadan hökmürwan ýitmez we onuň

bellerinden ýolbaşçy, oňa saklanýan zatlar gelýänçä, we özi milletleriň garaşylýany bolar. Ol öz kulunyny üzüm bagyna baglap, eşeginiň kulunyny şahalara baglap, öz eşigini şerapda ýuwar we öz eginini üzümiň ganynda ýuwar. Onuň gözleri şerap üçin jalpyldawuk, we onuň dişleri süýtden ak. Zebulun deňiz kenarynda ýaşar we ol özi gämileriň duralgasynyň ýanynda bolar, we Sidona çenli uzalar. Issachar gowyny islädi, paýlaryň arasynda dynç alýardy. Dynç alaýşyň gowydygyny we ýeriň hasylly-dygyny görüp, egnini zähmet çekmäge goýdy we daýhan boldy. Dan öz halkyny höküm eder, Ysraýyldaky bir taýpa ýaly. We Dan ýoluň üstünde ýylan bolsun, ýoluň üstünde oturyp, atyň dybyny dişläp; we atly adam yza ýykylar, Rebbiniň halas edişini garaşyp. Gad, hüjüm topary oňa hüjüm eder, emma ol özi oňa dabanasyndan hüjüm eder. Asher, onuň çöregi semiz, we ol hökümdarlara lýuks berer. Naftali ýaýran sütün, nesilde gözellik berýär. Ösülen ogul Ýusup, meniň ösülen göwnüňe ýaran oglum, meniň iň kiçi oglum, maňa dolanyň. Ol hakda maslahatlaşyp, ony kemsitdiler we ok eýeleri oňa garşy kin saklandylar. Ve olaryň okýalary güýç bilen döwüldi, we olaryň elleriniň gollarynda siňirler tükenildi, Ýakubyň hökümdarynyň eli sebäpli, şol ýerden Ysraýylyň güýçlisi seniň ataňyň Hudaýyndan. Meniň Hudaýym saňa kömek etdi, we seni ýokardan asmanyň palagy bilen, ähli zatlary saklaýan ýeriň palagy bilen, emjekleriň we göwresiň palagy sebäpli, seniň ataňyň we eneňiň palagy bilen palakady, hemişelik durnukly daglaryň palagy üstünden üstün geldi, we ebedi depeleriň palagy üstünde, olar Ýusupyň kellesinde bolar, we doganlarynyň arasynda ýolbaşçylyk eden onuň depesinde. Benjamin ýyrtyjy möjek, irden henizem iýer

we agşama iýmit berýär. Bularyň ählisi Ýakubyň on iki ogludyr, we bulary olaryň atasy olara gürlädi, we olary bereketledi, her birini öz bereketine laýyklykda bereketledi. Ol olara aýtdy, men öz halkymyň ýanyna goşulýaryn; meni atalarymyň ýanynda gömüň, Hitli Efronuň meýdanyndaky gowakda, Mamreniň garşysyndaky goşa gowakda, Kengan ýurdunda, şol gowak Ibrahim Hitli Efrondan mazaryň eýeçiligi hökmünde satyn aldy. Ol ýerde Ybraýymy we onuň aýaly Sarany jaýladylar; ol ýerde Yshaky we onuň aýaly Rebekany jaýladylar; ol ýerde Leýany jaýladylar; meýdanyň we onuň içindäki gowakyň eýeçiliginde, Hetiň ogullaryndan. Ýakup ogullaryna buýurmagy bes edip, aýaklaryny düşegiň üstüne götärip, jan berdi we öz halkyna goşuldy.

50

Ýusup kakasynyň ýüzüne ýykyldy, onuň üstünde aglady we ony öpdi. Ýusup öz hyzmatkärlerine, mumýalaýjylara, kakasyny mumýalamagy buýurdy; mumýalaýjylar Ysraýyly mumýaladylar. We onuň kyrk gününi tamamladylar, sebäbi jaýlaýyşyň günleri şeýle hasaplanýar, we Müsür ony ýetmiş gün ýas tutdy. Ýas günleri geçenden soň, Ýusuph Firawnuň hökümdarlary bilen gürleşdi, aýdyp: Eger men siziň öňüňizde ýagşylyk tapan bolsam, meniň hakymda Firawnuň gulagyna gürläň, aýdyp: Meniň kakam meni kasam etdi, aýdyp: Men Kanaan ýurdunda özüm üçin gazan mazarymda, şol ýerde meni jaýlamalysyň; indi şonuň üçin gidip, kakamy jaýlaryn we

gaýdyp gelerin. Firawn Ýuspha aýtdy: Git, kakaňy jaýla, ol seni kasam eden ýaly. Ýusup kakasyny jaýlamak üçin gitdi; we onuň bilen bile Firawnuň ähli çagalary, we onuň öýüniň ululary, we Müsür topragynuň ähli ululary, we Ýusupuň ähli maşgalasy, we onuň doganlary, we onuň ähli atadan galan öýi, we onuň garyndaşlary gitdiler; we goýunlary, we öküzleri Goşen topragynda galdyrdylar. Onuň bilen bilelikde arabalar we atlylar çykdylar, we lager gaty uly boldy. Olar Iordanyň aňyrsynda ýerleşýän Atad harman meýdanyna geldiler we onuň üçin gaty uly we güýçli ýas tutdular, we ol öz atasy üçin ýedi gün ýas tutdy. Hem Kengan topragynyn ýaşaýjylary Atadyň harmanynda ýas tutmagy gördüler, hem aýtdylar, bu Müsürlüler üçin uly ýas tutma, şonuň üçin onuň adyny Müsür ýasy diýip atady, ol Iordan derýasynyň aňyrsynda. Onuň ogullary oňa şeýle etdiler. Onuň ogullary ony Kengan ýerine göterdiler we ony goşa gowaga jaýladylar. Ol gowak Abraham tarapyndan mazaryň eýeçiligi hökmünde Hititli Efrondan Mamriniň garşysynda satyn alnan gowakdy. Ýusup, onuň doganlary we kakasyny gömmek üçin bilelikde giden adamlar Müsüre gaýtdylar. Ýöne Ýusupyň doganlary kakasynyň ölendigini görenlerinden soň aýtdylar: Ýusup bize hiç wagt kin saklamasyn we biz oňa eden ähli erbetliklerimiz üçin bize öç almasyn. Ýusup ýanyna gelip aýtdylar: Seniň kakan ölmezden öň ant içdi we aýtdy: Şeýle aýdyň Ýusupa: olara olaryň adalatsyzlygyny we günäsini bagyşla, sebäbi olar saňa erbet zatlar etdiler. Indi seniň kakaňyň Hudaýynyň hyzmatkärleriniň adalatsyzlygyny kabul et. Olar oňa gürleýärkä Ýusup aglady. Olar oňa gelip, aýtdylar: Biz seniň hyzmatkärlerindiris. Ýusup olara diýdi: Gorkmaň, men Hudaýyň

adamydyryn. Siz meniň garşymda erbet zatlary meýilleşdirdiňiz, ýöne Hudaý meniň barada gowy zatlary meýilleşdirdi, şonuň üçin şu gün bolşy ýaly bolsun we köp halk iýmitlendirilsin. Ol olara aýtdy: Gorkmaň, men sizi we siziň öýleriňizi eklärin we ol olary teselli berdi we olaryň ýüregine gürledi. We Ýusup Müsürde ýaşady, ol özi we onuň doganlary, we onuň kakasynyň ähli öý halky, we Ýusup ýüz on ýyl ýaşady. Ýusup Efraýimyň çagalaryny üçünji nesle çenli gördi we Manassanyň ogly Mahiriň ogullary Ýusupyň dizlerinde doguldylar. Ýusup öz doganlaryna şeýle diýdi: Men ölýärin, ýöne Hudaý sizi hökman görer we sizi şu ýerden biziň atalarymyz Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba ant içen ýurduna çykarar. Ýusup Ysraýylyň ogullaryna ant içirdi we aýtdy: Hudaý sizi haçan barlap görer, şonda meniň süňklerimi bu ýerden öz bilen göterersiňiz. We Ýusup ýüz on ýaşynda öldi, we olar ony jaýladylar we ony Müsürde tabytda goýdular.

Çykyş

1

Bular Ysraýylyň ogullarynyň atlary, olar atalary Ýakup bilen bilelikde Müsüre girdiler, her biri tutuş öý halkasy bilen girdi. Ruben, Şimeon, Lewi, Ýahuda, Issakar, Zebulun, Benýamin, Dan we Naftali, Gad we Aşer. Ýusup Müsürde boldy, Ýakupdan bolan ähli janlar bolsa ýetmiş bäş adamdy. Ýusup, onuň ähli doganlary we şol nesil öldi. Ysraýylyň ogullary bolsa ösdi we köpeldi we köp boldular we gaty-gaty güýçlendiler, ýer bolsa olary köpeltdi. Müsürde Ýusupy tanamaýan başga bir patyşa ýokary galdy. Ol öz milletine aýtdy: Ine, Ysraýyl ogullarynyň jynsy uly köplükdir we bizden has güýçlidir. Geliň, şonuň üçin olara garşy hile bilen iş tutuň, bolmasa köpelerler we haçan bize urşy bolsa, bular hem duşmanlara goşularlar we bize garşy söweşip, ýerden çykarlar. Ol olaryň üstünden işleriň gözegçilerini goýdy, olar işlerde olary ezsinler diýip. Hem olar Faraon üçin berkidilen şäherleri gurdular: Peitho we Rameses we On, ol Günüň şäheridir. Ýöne olar olary näçe kemsiden, şonça-da köpeldiler we gaty-gaty güýçlendiler, we Müsürlüler Ysraýylyň ogullaryndan

ýigrenip başladylar. Hem Müsürlüler Ysraýylyň ogullaryny güýç bilen ezýetlediler. We olaryň durmuşyny gaty işlerde ejeleýärdiler: palçyk bilen, kerpiç ýasamak bilen we meýdanlardaky ähli işlerde, olary güýç bilen gul edýän ähli işlere laýyklykda. Müsüriň patyşasy ýewreýleriň mamalaryna aýtdy, olaryň biriniň ady Seppfora, we ikinjiniň ady Pua. We aýtdy: haçan ýewreý aýallara dogurmaklykda kömek etseňiz we olar dogurmaklyk wagtynda bolsalar, eger erkek bolsa, ony öldüriň; eger aýal bolsa, ony saklaň. Ebeleriň Hudaýdan gorkmagy sebäpli, Müsür patyşasynyň olara buýran zadyny etmediler we erkek çagalary diri galdyrdylar. Müsüriň patyşasy ebeleri çagyrdy we olara aýtdy: Näme üçin şeýle etdiňiz we erkek çagalary diri goýdyňyz? Maýalar Faraona aýtdylar: Ýewreý aýallar Müsür aýallary ýaly däl, sebäbi olar maýalar gelýänçä doguryarlar diýdiler. Hudaý ebelere gowy etdi, halk köpeldi we gaty güýçlendi. Sebäbi ebeler Hudaýdan gorkýandyklary üçin, olar özlerine jaýlar etdiler. Pergun öz ähli halkyna buýruk berip aýtdy: Ýewreýlerden doglan her erkek çagany derýa taşlaň, ýöne her zenan çagany diri saklaň.

2

Lewi taýpasyndan biri bardy, ol Lewiniň gyzlaryndan birini aldy. Ol göwreli boldy we erkek çaga dogurdy, ony görüp, onuň owadan bolandygyny bilip, ony üç aý gizlediler. Sebäbi olar ony henizem gizläp bilmeýärdiler, onuň ejesi özi üçin sebedi aldy we ony asfalt we smola bilen ýapdy we çagany oňa saldy we ony

deryanyň ýanyndaky batgalyga goýdy. Onuň aýal dogany uzakdan gözleýärdi, oňa näme boljagyny bilmek üçin. Faraonyň gyzy deryada suwa düşmek üçin aşak inende, onuň gullukçy gyzlary deryanyň boýunda geçip barýardylar, we ol batgalykda sebedi görüp, gullukçy gyzyny iberip, ony aldy. Açyp, ol sebetde aglayan çagany görýär; we Faraonyň gyzy oňa rehim etdi, we aýtdy, bu ýewreýleriň çagalaryndan. Onuň aýal dogany Faraonyň gyzyna aýtdy: Sen isleýärsiňmi, men saňa ýewreýlerden emizýän aýal çagyrsam we ol saňa bu çagany emizer? Pergunuň gyzy oňa aýtdy: Git; ýaş aýal gelip, çaganyň ejesini çagyrdy. Pergunuň gyzy oňa aýtdy, meniň üçin şu çagany sakla, we meniň üçin oňa emizdir, men bolsa saňa hak bererin; aýal bolsa çagany aldy we oňa emizdi. Çaga ulaldylanda, ony Faraonyň gyzy tarap getirdi we ol oňa ogul boldy; ol onuň adyny Musa diýip atlandyrdy, aýdyp: Men ony suwdan aldym. Şol köp günlerde Musa ulalandan soň, öz doganlarynyň, Ysraýylyň ogullarynyň ýanyna çykdy we olaryň zähmetini synlap, bir müsürli adamyň öz doganlarynyň, Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan bir ýewreýi uryandygyny gördi. Daş-töweregine seretdi, şu ýana-da, şu ýana-da, hiç kimi görmedi we Müsürlini urup, ony çägede gizledi. Ikinji gün çykyp, iki sany ýewreý erkeginiň uruşýandygyny görýär we nädogry iş edýän adama aýdýar: Näme üçin sen goňşuňy uryarsyň? Ol bolsa aýtdy, kim seni hökümdary we kazy edip biziň üstümize goýdy? Sen meni öldürmek isleýärsiňmi, düýn Müsürlini öldüren ýalyň? Mussa gorkdy we aýtdy: Eger bu söz şeýle äşkär bolan bolsa. Pergun bu sözi eşitdi we Musany öldürmek isledi. Musa Faraonyň ýüzünden çekildi we Midian topragynda ýaşady; Midian

topragyna gelip, guýunyň üstünde oturdy. Midianyň ruhanynda ýedi gyzy bardy, olar kakasy Ýetronyň goýunlaryny bakýardylar, olar gelip suw çekdiler, howuzlary doldurdular, kakasy Ýetronyň goýunlaryny suwarmak üçin. Çopanlar gelip ýetenlerinde olary kowdular, ýöne Musa turup olary halas etdi, olar üçin suw çekdi we olaryň goýunlaryny suwardy. Olar babalary Raguele geldiler, ol bolsa olara aýtdy: Näme üçin şu gün gelmäge howlukladyňyz? Olar bolsa aýtdylar: Müsürli adam bizi çopanlardan halas etdi we bize suw çekdi we biziň goýunlarymyzy suwardy. Ol bolsa gyzlaryna aýtdy: Ol nirede? Hem näme üçin galdyrdyňyz şol adamy? Şonuň üçin ony çagyryň, çörek iýsin diýip. Musa şol adamyň ýanynda ýerleşdi we ol öz gyzy Sipporahy Musa aýal edip berdi. Göwreli bolan aýal ogul dogurdy we Musa onuň adyny Gerşom goýdy, sebäbi men keseki ýurda gelmişek diýip aýtdy. Şol köp günlerden soň Müsüriň patyşasy öldi, we Ysraýylyň ogullary işlerden inlädiler we gygyrdylar, we olaryň gygyryşy işlerden Hudaýa ýokary gitdi. Hudaý olaryň ah-zaparyny eşitdi we Hudaý Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen baglaşan ähdini ýatdy. Hudaý Ysraýylyň ogullaryna seretdi we olara Özi mälim boldy.

3

Hem Musa öz gaýynatasy Ýetro-nyň, Midian ruhanysynyň goýunlaryny bakýardy, hem goýunlary çöle tarap alyp gitdi, hem Horeb dagyna geldi. Rebbiň Habarçysy oňa butanyň içinden alawly otda göründi, we ol görýär welin, buta otda ýanýar, ýöne

buta ýanmady. Musa aýtdy: Geçip barып, şu uly görkezişe seretjek, sebäbi agaç ýanmaýar. Reb onuň görmäge ýakynlaşýandygyny göreninde, Reb ony agaçdan çagyrdy we aýtdy: Musa, Musa. Ol bolsa aýtdy: Näme bar? Ol bolsa aýtdy: Bu ýere ýakyn gelme; aýakgabyny aýaklaryňdan çöz, sebäbi bu ýer. Sen duran ýeriň mukaddes ýer. We Ol aýtdy: Men seniň ataňyň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshakyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy. Musa bolsa ýüzüni öwürdi, sebäbi ol Hudaýyň öňünde göni seretmekden gorkaýardy. Reb Musä aýtdy, görüp gördüm meniň Müsürde bolan halkymyň ejirini, we olaryň iş gözegçilerinden gelýän gygyryklaryny eşitdim, sebäbi bilýärin olaryň agyrylaryny, we düşdüm olary Müsürlileriň elinden halas etmek üçin, we olary şol ýurtdan çykarmak üçin, we olary gowy we giň ýurda getirmek üçin, süýt we bal akýan ýurda, Kenganlylar we Hititler we Amorlar we Perizler we Girgaşlar we Hiwler we Ýebuslar ýerine. Hem indi ine, Ysraýyl ogullarynyň gygyrygy maňa geldi, hem men Müsürlileriň olary nähili ezýändigini gördüm. Ve indi gel, men seni Müsüriň patyşasy Faraonyň ýanyna ibererim, ve sen meniň halkym Ysraýylyň ogullaryny Müsür ýerinden çykararsiň. We Musa Hudaýa diýdi: Men kim, men Müsür patyşasy Faraonyň ýanyna giderin we Ysraýyl ogullaryny Müsür topragyndan çykararyn? Hudaý Musa aýtdy: Men seniň bilen bolaryn we bu saňa belgidir, çünki men seni ibereýärin. Sen meniň halkmy Müsürden çykaranyňda, siz Hudaýa şu dagda gulluk edersiňiz. Musa Hudaýa aýtdy: Ine, men Ysraýylyň ogullaryna giderin we olara aýdaryn: Biziň atalarymyzyň Hudaýy meni siziň ýanyňyza iberdi. Olar menden sorarlar: Onuň ady näme? Men olara näme diýerin? Ve Hudaý

Musa tarap aýtdy, aýdyp: Men Bolan-dyryn, we aýtdy: Şeýdip Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Bolan meni siziň ýanyňyza iberdi. We Hudaý täzeden Musa tarap şeýle diýdi: Şeýlelikde sen Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Reb, biziň atalaryň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy meni siziň ýanyňyza iberdi. Bu meniň ebedi adym we nesillere nesilleriň ýatlamasydyr. Gelip, şonuň üçin Ysraýylyň ogullarynyň ýaşulularyň geňeşini ýygna we olara aýt: Perwerdigär, atalarymyzyň Hudaýy maňa göründi - Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy - aýdyp: Sizi görmek bilen gördüm we Müsürde size bolup geçen zatlaryň hemmesini bilýärin. We Ol aýtdy: Men sizi Müsürlüleriň ejirinden çykararyn, Kenganlylar, Hititler, Amorlylar, Periziler, Girgaşylar, Hiwitler we Ýebusylaryň ýerine, sütt we bal akýan ýere. Seniň sesiňi diňlerler, sen we Ysraýylyň ýaşulular geňeşi Müsüriň patyşasy Faraonyň ýanyna girersiňiz we oňa aýdarsiňyz: Ýewreýleriň Hudaýy bizi çagyrdy, şonuň üçin üç günlük ýol bilen çöle gideris, biziň Hudaýymyza gurban bereliň. Men bilýärin welin, Müsüriň patyşasy Faraon sizi gitmäge goýbermeýär, eger güýçli el bilen däl bolsa. Ve elimi uzadyp, men Müsürlüleri meniň ähli gudratlarym bilen uraryn, olary men olara ederin, we şulardan soň ol sizi iberer. Men bu halka müsürlileriň öňünde merhemetlilik bererin; emma siz gidensiňizde boş gitmezsiňiz; ýöne aýal goňşusyndan we onuň ýanynda ýaşaýan adamyndan kümüş gaplar we altyn gaplar we eşik sorar; we siz olary ogullaryňyzyň üstüne we gyzlaryňyzyň üstüne goýarsyňyz we müsürlileri talaňarsyňyz.

4

Musa jogap berdi we aýtdy: Eger maňa ynanmasalar we sesimi diňlemeseler, olar Hudaý saňa görünmedi diýerler, men olara näme diýerin? Ýöne Reb oňa aýtdy: Bu seniң eliňdäki näme? Ol bolsa aýtdy: Taýak. Ol aýtdy: Ony ýere taşla. Musa ony ýere taşlady we ol ýylana öwrüldi. Musa ondan gaçdy. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi uzat we guýrugyndan tut. Şonuň üçin Musa elini uzadyp, guýrugyndan tutdy we ol onuň elinde taýaga öwrüldi. Şonuň üçin olar saňa ynansynlar, sebäbi olaryň atalarynyň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy saňa göründi. Rebbe oňa ýene aýtdy: Eliňi göwsüňe sal, we ol elini göwsüne saldy, we elini göwsünden çykardy, we onuň eli gar ýaly boldy. We ýene aýtdy: Eliňizi göwsüňize giriziň, we ol elini göwsüne girizdi, we ony göwsünden çykardy, we ýene etiň reňkine gaýtdy. Eger olar saňa ynanmasalar we birinji alamatyň sesine gulak asmasalar, olar ikinji alamatyň sesine ynanarlar. We eger olar saňa şu iki alamata ynanmasalar we sesiňi diňlemeseler, sen derýanyň suwundan alarsiň we gury ýeriň üstüne guýarsiň, we derýadan alan suwyň gury ýeriň üstünde gan bolar. Musa Rebbiň ýanyna aýtdy: Ýalbarýaryn, Rebbe, men düýnden öň-de, üçünji günden öň-de ukyply däldim, Sen hyzmatçyňa gürläp başlanyňdan bäri-de däl. Men gowşak sesli we haýal dilli adam. Reb Musa diýdi: Kim adama agyz berdi? Kim ýaramaz eşidýäni we laly, görýäni we kory ýasady? Men Hudaý dälmi? Indi git, men seniň agzyňy açaryn we saňa näme gürlemeli bolanyňy öwrederin. We Mussa

aýtdy: Haýyş edýärin, Rebbe, iberjek başga birini belläň. We Reb Musa üçin gahar bilen gaharlandy we aýtdy: Seniň doganyn Harun Lewili däl mi? Men bilýärin ol seniň bilen gürler; we ine, ol seniň garşyňa çykar, we seni görüp, öz içinde şatlanar. Hem sen oňa aýdarsynyň, hem sözlerimi onuň agzyna berersiň, hem men seniň agzyňy we onuň agzyny açaryn, hem size näme etmelidigňizi öwrederim. Ol özi saňa halka gürler, we ol seniň agzyň bolar, sen bolsa oňa Hudaýa ýüzlenende bolarsyň. We şu hasany, ýylana öwrülen hasany, eliňe alarsyň, şonuň bilen bu alamatlary edersiň. Musa gitdi we öz gaýynatasy Jetronyň ýanyna öwrüldi we aýdýar, men giderin we Müsürde bolan doganlaryma tarap öwrülerim we görerin olar henizem ýaşaýarlarmy diýip, we Jetro Musa aýtdy, sag-aman git, emma şol köp günlerden soň Müsüriň patyşasy öldi. Reb Midýanda Musa tarap aýtdy: Git, Müsüre git, sebäbi seniň ruhuňy gözleýänleriň ählisi öldüler. Musa aýalyny we çagalaryny alyp, olary ýük haýwanlarynyň üstüne münderdi we Müsüre gaýdyp geldi, we Musa Hudaýdan bolan hasany elinde aldy. Rebbe Musa tarap aýtdy, sen Müsüre barýanyňda we gaýdyp gelýäniňde, men seniň elleriňe beren ähli gudratlarmy gör, olary Faraonyň öňünde edýärsiň, ýöne men onuň ýüregini gataşdyraryn we ol halky ibermez. Sen bolsa Faraona aýdarsyng: Şu zatlary aýdýar Reb: Meniň ilkinji doglan oglum Ysraýyldyr. Men saňa aýtdym: Halkymny iberiň, maňa gulluk etsinler. Eger olary ibermek islemeseң, onda bil: men seniň ilkinji doglan ogluňy öldürerin. Ýolda myhmanhana ýerinde oňa Rebbiň Perişdesi duşdy we ony öldürmek isledi. We Sipporah daş alyp, oglunyň sünnetsizligini sünnet etdi; we onuň aýaklaryna düşdi we aýtdy: Meniň

çagamyň sünnetiniň gany durdy. We ol ondan gitdi, sebäbi ol aýtdy, meniň çagamyň sünnetiniň gany durdy. Rebbe Haruna aýtdy: Musa bilen duşuşmak üçin çöle git, we ol gitdi we Hudaýyň dagynda oňa duşuşdy, we olar biri-birini öpdüler. Musa Harunyň Rebbiň iberen ähli sözlerini we oňa buýuran ähli sözlerini habar berdi. Musa we Harun gitdiler we Ysraýyl ogullarynyň ýaşulularyň geňeşini ýygnandylar. Ve Harun, Hudaýyň Musa bilen gürleşen ähli sözlerini aýtdy we halkyň öňünde alamatlary görkezdi. We halk ynandy we şatlady, sebäbi Hudaý Ysraýylyň ogullaryny görledi we olaryň kynçylygyny gördi, egilip bolsa halk sežde etdi.

5

Ve şondan soňra Musa bilen Harun Faraonyň ýanyna girdiler we oňa aýtdylar: Ysraýylyň Hudaýy Reb şeýle diýýär: Meniň halkmy iberiň, olar çölde maňa baýram etsinler. Hem Pergun aýtdy: Kim ol, men onuň sesine gulak asaýyn, Ysraýylyň ogullaryny iberjek? Men Rebbi tanamaýaryn we Ysraýyly ibermerin. Olar oňa aýdýarlar: Ýewreýleriň Hudaýy bizi çagyrdy, şonuň üçin biz üç günlük ýola çöle gideris, Hudaýymyz Rebbe gurban bereliň, bolmasa bize ölüm ýa-da ganhor duş geler. Hem Müsür patyşasy olara aýtdy: Näme üçin, Musa hem Harun, siz halky işlerinden sowýarsyňyz? Gidiň, her biriňiz öz işiňize. Pergun aýtdy: Ine, indi halk köpeldi, şonuň üçin olary işlerden togtatmalyň. Pergun halkyň iş gözegçilerine we ýazyjylara buýruk berip, şeýle diýdi: Indi halka kerpiç ýasamak üçin düýn we ondan öňki gün ýaly

saman bermezsiňiz, ýöne olar özleri gidip özlerine saman ýygnasunlar. Ve kerpiç ýasamagyň tertibini, olaryň her gün edýän işini, sen olara goýarsyň, hiç zadyny aýyrmarsyng. Olar boş duryarlar, şonuň üçin gygyrdylar we aýdýarlar: Turuň, Hudaýymyza gurban bereliň. Şu adamlaryň işleri agyr bolsun, we olar şular hakda alada etsinler, emma boş sözler bilen alada etmesinler. Iş gözegçileri we ýazyjylar olary gyssadylar we halka şeýle diýdiler: Faraon şeýle diýýär: Men indi size saman bermeýärin. Öz siziň gidip, özüňiz üçin saman ýygnaň, nirede tapanyňyzdan, sebäbi siziň bellenen mukdaryňyzdan hiç zat aýrylmaýar. Halk tutuş Müsür ýurdunda saman üçin saman çöpüni ýygnamak üçin dargadyldy. Ýöne gözegçiler olary gyssadylar we aýdýardylar: Her gün degişli işleri tamamlaň, edil size saman berlen wagtdaky ýaly. Faraonyň gözegçileri tarapyndan Ysraýyl ogullarynyň jynsyna degişli ýazyjylar, olaryň üstünde bellenenler, uruldy we olara aýdyldy: Näme üçin kerpiç ýasamak boýunça öz sazlaşyklaryňyzy düýn we öňňürti ýaly, şu gün hem tamamlamadyňyz? Ysraýyl ogullarynyň ýazyjylary girdiler we Faraona tarap gygyryp, aýtdylar: Näme üçin sen öz hyzmatkärleriňe şeýle edýärsiň? Saman berilmeýär seniň hyzmatkärleriňe, we kerpiç ýasamagy bize aýdýarlar. We ine seniň çagalaryň uruldy, şonuň üçin sen öz halkyňa nädogry edersiň. Ol olara aýtdy: Siz ýalta bolýarsyňyz, ýaltalar! Şonuň üçin siz aýdýarsyňyz: Geliň gideliň, Hudaýymyza gurban bereliň. Indi şonuň üçin gidiň-de, işläň, sebäbi size saman berilmez, ýöne kerpiç ýasamagyň mukdaryny bermelisiňiz. Ysraýyl ogullarynyň ýazyjylary özlerini betbagtçylykda gördüler we aýtdylar: Siz gündelik kerpiç ýasamak borjuňyzy

goýmarsyňyz. Olar Musa we Harun bilen duşuşdylar, olar Faraonyň ýanyndan çykyp barýarkalar olara garşy gelýärdiler. We olar olara aýtdylar: Hudaý size görsün we höküm etsin, sebäbi siz biziň ysymyzy Faraonyň öňünde we onuň hyzmatkärleriniň öňünde ýigrenji etdiňiz, onuň ellerine gylyç bermek üçin, bizi öldürmek üçin. Mussa Rebbiň ýanyna yza öwrüldi we aýtdy, ýalbarýaryn, Rebbe; näme üçin sen bu halky ezdiň? Hem näme üçin sen meni iberdiň? We Faraona baryp, seniň adyň bilen gürlemäge başlanymdan bäri, ol bu halky ezdi, we sen öz halkyňy halas etmediň.

6

Rebbe Musa tarap aýtdy: Eýýäm Faraona näme etjegimi görersiň, sebäbi güýçli el bilen olary iberer we beýik bilegi bilen olary öz ýerinden kowup çykarar. Emma Hudaý Musa bilen gürleşdi we oňa aýtdy: Men Reb. Ve men Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba göründim, olaryň Hudaýy bolup, we meniň Reb adymy olara görkezmedim. We men olara öz ähtimi goýdum, şonuň üçin olara Kenganlylar ýerini bermek üçin, şol ýeri olaryň içinde ýaşan we onuň üstünde ýerleşen ýerini. Men Ysraýylyň ogullarynyň Müsürlüleriň olary gul edýän iniltisini eşitdim we siziň ähtnamaňyzy ýatladym. Git, Ysraýylyň ogullaryna aýt, aýdyp: Men Rebbiň; we men sizi Müsürlüleriň häkimiýetinden çykararyn, we men sizi gulçulykdan halas ederim, we men sizi beýik gol bilen we uly höküm bilen satyn alaryn. We men sizi öz halkyma alaryn, we men siziň

Hudaýyňyz bolaryn; we siz bileýärsiňiz men Rebbiň, siziň Hudaýyňyz, sizi Müsürlüleriň süteminden alyp çykan. Men sizi şol topraklara getirerin, men elimi uzadyp ony Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba bermäge söz beren topraklara, we ony size miras hökmünde bererin, men Rebbe. Musa Ysraýylyň ogullaryna şeýdip gürlädi, ýöne olar Musa diňlemediler ýürek gowşaklygy sebäpli we gaty işler sebäpli. Rebbe Musa tarap aýtdy: gir, Müsüriň patyşasy Faraona gürrüň et, şonuň üçin ol Ysraýylyň ogullaryny öz ýerinden ibersin. Mussa Rebbiň öňünde gürlädi, aýdyp: ine, Ysraýylyň ogullary meni diňlemediler, we nädip Faraon meni diňlär? Ýöne men akylsyz. Rebbe Musa bilen Haruna aýtdy we olara Müsüriň patyşasy Faraona buýruk berdi, Ysraýylyň ogullaryny Müsür topragyndan ibermek üçin. We bular olaryň ata öýleriniň ýolbaşçylary, Ysraýylyň ilkinji doglan ogly Reubeniň ogullary: Enoh, Fallu, Asron we Karmi, bu Reubeniň garyndaşlygydyr. We Symeonyň ogullary: Jemuel, Jamin, Ehud, Jaçin, Zohar we Kanaanly aýaldan bolan Saul; bular Symeonyň ogullarynyň maşgalalary. We Lewiniň ogullarynyň atlary olaryň garyndaşlygy boýunça bular: Gerşon, Kahat we Merari, we Lewiniň ömrüniň ýyllary ýüz otuz ýedi. We bular Gerşonyň ogullary: Libni we Şimei, olaryň maşgalalary. Kahatyň ogullary: Amram, Isaar, Hebron we Ozeiel, we Kahatyň ömrüniň ýyllary ýüz otuz üç ýyl. We Merariniň ogullary: Mahli we Muşi. Bular Lewiniň atalarynyň öýleri, olaryň maşgalalary boýunça. Amram öz atasyndaky doganynyň gyzy Jokabedi aýal edip aldy we oňa Aaron, Musa we olaryň uýasy Meryemi dogurdy. Amramyň ömrüniň ýyllary bolsa ýüz otuz iki ýyldy. We Yssaaryň ogullary: Kore, we Nafek, we Zehri. We Ozeýeliň

ogullary: Misaýel, Elisafan we Segri. Harun Aminadabyň gyzy, Nassonyň uýasy Elizabeti aýal edip aldy we ol oňa Nadaby, Abiudy, Eleazary we Itamary dogurdy. Koranyň ogullary bolsa: Asir, Elkana we Abiazar; bular Koranyň nesilleridir. We Aaronuň ogly Eleazar Putieliň gyzlaryndan özüne aýal aldy we oňa Pinehasy dogurdy, bular Lewiýalylaryň maşgala başlyklary, olaryň nesilleri boýunça. Bu Harun we Musa, olara Hudaý Ysraýylyň ogullaryny Müsür ýerinden olaryň güýji bilen çykarmak üçin aýtdy. Bular Müsür patyşasy Faraon bilen gürleşýän adamlardyr; we olar Ysraýylyň ogullaryny Müsür topragyndan çykardylar, özi Harun we Musa, Rebbiň Musa bilen Müsür topragynda gürleşen güni. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Men Rebbe, Müsüriň patyşasy Faraona men saňa aýdýan ähli zatlarymy aýt. We Mussa Rebbiň öňünde aýtdy: Ine, men gowşak gürleýjidirin, we Faraon meni nädip diňler?

7

Ve Reb Musa tarap aýtdy: Ine, men seni Faraona hudaý etdim we doganyň Aaron seniň pygamberyň bolar. Sen bolsa oňa meniň saňa buýurýan ähli zatlarym hakda gürleýersiň, seniň doganyň Harun bolsa Faraona gürleýer, şeýlelikde ol Ysraýyl ogullaryny öz ýerinden iberer. Men bolsa Faraonyň ýüregini gatalandyryn we Müsür ýurdunda alamatlarymy we gudratlarmy köpelderin. We Faraon siziň sözüňizi diňlemez, we men elimi Müsüre taşlaryn, we men öz güýjüm bilen halkym Ysraýylyň ogullaryny Müsür topragyndan uly öç almak bilen çykaryn. Ähli müsürliler

meniň Reb bolandygymy bilerler, men elimi Müsüriň üstüne uzadanymda we Ysraýylyň ogullaryny olaryň arasyndan çykaranymda. Musa we Harun Rebbiň olara buýran ýaly etdiler. Musa seksen ýaşynda, Harun bolsa onuň dogany seksen üç ýaşynda edi, haçan olar Faraon bilen gürleşdiler. Rebbe Musa we Harun bilen gürläp aýtdy: eger Faraon size gürläp, bize alamat ýa-da gudrat beriň diýse, sen doganyň Haruna aýdarsyň, hasany al we ony ýere taşla Faraonyň öňünde we onuň hyzmatkärleriniň öňünde, we ol ýylan bolar. Musa we Harun Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň öňüne girdiler we Rebiň olara buýran ýaly etdiler, Harun hasany Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň öňünde taşlady we ol aždarha öwrüldi. Faraon Müsüriň sofistaryny we jadygöýlerini birlikde çagyrdy, we Müsürlileriň jadygöýleri hem olaryň jadylary bilen şonuň ýaly etdiler. We olar her biri öz hasasyny taşladylar we olar ýylanlar boldular, emma Harunyň hasasy olaryň hasalaryny ýuwutdy. Hem Faraonyň ýüregi güýçlendi, hem olaryň sözüni diňlemedi, edil Reb olara buýuran ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy, halky ibermezlik üçin. Ertir irden Faraonyň ýanyna git, ine, ol suwuň üstüne çykýar, we sen derýanyň kenarynda oňa duşuşarsyň, we ýylana öwrülen hasany eliňe alarsyň. We sen oňa aýdarsyng: Ýewreýleriň Rebbe Hudaýy meni seniň ýanyňa iberdi we şeýle diýdi: Meniň halkymny iber, olar maňa çölde gulluk etsinler. Ýöne ine, sen şu wagta çenli diňlemediň. Şu zatlary Rebbe aýdýar: şunyň bilen bilersiň welin men Rebbe, ine men elimdäki taýak bilen derýadaky suwuň üstüne urýaryn, we ol gana öwrüler. We derýadaky balyklar öler, we derýa pyslar, we Müsürlüler

derýadan suw içip bilmezler. Rebbe Musa tarap aýtdy: Doganyň Aarona aýt, hasaňy elinde al we elini Müsüriň suwlarynyň, olaryň derýalarynyň, olaryň kanallarynyň, olaryň batgalyklarnyň we olaryň ähli ýygnalan suwunyň üstüne uzat, we ol gan bolar. Müsüriň ähli ýerinde, agaçlarda hem, daşlarda hem gan boldy. Musa bilen Harun Rebiň olara buýran ýaly edil şeýle etdiler, we Harun hasasyny götürip, Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň öňünde derýadaky suwuny urdy we derýadaky ähli suwy gana öwürdi. We derýadaky balyklar öldüler, derýa ysly boldy, Müsürliler derýadan suw içip bilmediler, we gan tutuş Müsür topragynda boldy. Müsürli jadygörler hem öz jadylary bilen şonuň ýaly-da etdiler, we Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy, we ol olary diňlemedi, edil Rebiň aýdyşy ýaly. Öwrülip, ýöne Faraon öz öýüne girdi we öz aklyny hem muňa goýmady. Ähli Müsürlüler derýanyň töwereginde gazdylar, suw içmek üçin, we derýadan suw içmäge ukyp bilmediler. We ýedi gün tamamlandy, Rebbi derýany urandansoň. Reb Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýanyna gir we oňa aýt: Reb şeýle diýýär: Meniň halkmy goýber, maňa gulluk etsinler. Eger sen ibermegi islemeseң, ine, men seniň ähli çäkleriňi gurbagalar bilen urýaryn. Derýa gurbagalary çykaryp atar, we olar ýokary çykyp seniň öýleriňe girer, seniň ýatylýan otaglaryňyň ammarlaryna, seniň düşekleriňiň üstüne, seniň hyzmatkärleriňiň öýlerine, seniň halkyňyň öýlerine, seniň hamyr ýoýulýan gaplaryňa we seniň peçleriňe. We seniň üstüňe, we seniň hyzmatkärleriň üstüňe, we seniň halkyň üstüňe gurbagalar çykarlar.

8

Rebbe Musa tarap aýtdy, Aaron seniň doganyňa aýt, eliň bilen hasaňy derýalaryň üstünde, kanallaryň üstünde we batgalyklaryň üstünde uzat we gurbagalary çykar. Harun elini Müsüriň suwlarynyň üstüne uzatdy we gurbagalary çykardy, gurbaga çykyp, Müsüriň ýerini ýapdy. Olar hem şeýle etdiler, Müsürlileriň jadygöýleri öz jadylary bilen, we gurbagalary Müsür ýerine getirdiler. Faraon Musa bilen Haryny çagyrdy we aýtdy: Meniň hakymda Rebbe doga ediň, gurbagalary menden we meniň halkymdan aýyrsyn, men bolsa olary ibereýin we olar Rebbe gurban etsinler. Musa Faraona aýtdy: Maňa belläň, haçan men seniň, seniň hyzmatkärleriň we seniň halkyň hakynda doga edip, gurbagalary senden, seniň halkyňdan we siziň öýleriňizden ýok edäýin, diňe derýada galarlar. Ol bolsa aýtdy, ertire; şonuň üçin aýtdy, sen aýdyşyň ýaly; bilesiň üçin Rebden başga başgasy ýok; we gurbagalar aýrylar senden, we siziň öýleriňizden, we obalaryňyzdan, we seniň hyzmatkärleriňden, we seniň halkyndan, ýöne derýada galarlar. Musa we Harun Faraondan çykdylar we Musa gurbagalar baradaky şertleşme hakynda Rebbe ýüzlendi, Faraonyň belläp beren ýaly. Rebbe Musanyň aýdyşy ýaly etdi, we gurbagalar öýlerden, howlulardan we meýdanlardan öldüler. Ve olar olary üýşmeler-üýşmeler ýygnady we ýer ysly boldy. Faraon rahatlygyň bolandygyny görüp, onuň ýüregi agyrlaşdy we olary diňlemedi, edil Rebiň aýdyşy ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Harun aýt, elini uzat we taýagyňy al, ýeriň tozanyna ur, onda adamlarda-da, dört

aýakly haýwanlarda-da, Müsüriň ähli ýerinde mör-möjekler bolar. Şonuň üçin Harun elindäki hasany uzatdy we ýeriň topragynyň üýşmegine urdy, we mör-möjekler adamlarda we dört aýakly haýwanlarda peýda boldy, we ýeriň ähli topragynyň üýşmeginde mör-möjekler peýda boldy. Jadygöýler hem öz jadylary bilen çybynlary çykarmak üçin şonuň ýaly etdiler, ýöne başaryp bilmediler, we çybynlar adamlaryň hem dört aýakly haýwanlaryň üstünde boldy. Jadygöýler Faraona aýtdylar: Bu Hudaýyň barmagydyr. Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy we Rebiň aýdyşy ýaly, olaryň sözüni diňlemedi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Ertir irden ir turguzyň we Faraonyň öňünde dur, ine özi suwuň üstüne çykar, we oňa aýdarsyň: Rebbe şular aýdýar: Meniň halkmy ibergiň, şonuň üçin maňa çölde gulluk etsinler. Eger-de halkymy ibermek islemeseň, ine, men seniň üstüňe, hyzmatkärleriňiň üstüne, halkyňyň üstüne we jaýlaryňyzyň üstüne it çybynyny iberýärin, we Müsürlileriň jaýlary it çybyny bilen dolar, şeýle hem olar ýaşaýan ýeriň üstüne-de. Ve men şol gün meniň halkym ýaşaýan Gesem topragynda ajaýyp işler ederin, ol ýerde it çybyny bolmaz, şonuň üçin sen biljeň, sebäbi men ähli ýeriň Rebbi Hudaýy. Men öz halkymyň bilen seniň halkyňyň arasynda tapawut goýaryn, we bu zat ertir ýer ýüzünde bolar. Reb şeýdip etdi, we it çybyn köplügi Faraonyň jaýlaryna, onuň hyzmatkärleriniň jaýlaryna we Müsüriň ähli ýerine geldi, we ýer it çybynyň sebäpli weýran edildi. Faraon Musany we Haryny çagyrdy we aýtdy: Geliň, öz Hudaýyňyz Rebbe şu ýerde gurban beriň. Musa aýtdy: Şeýle bolmak mümkin däl, sebäbi biz Müsürlileriň ýigrençlerini Rebbimiziň Hudaýymyza gurban bereris. Eger Müsürlileriň ýigrençlerini

olaryň öňünde gurban bersek, daşlanylararys. Üç günlük ýoly geçip, çöle gideris we Hudaýymyza gurban bereris, edil Reb bize aýdyşy ýaly. Faraon aýtdy: Men sizi iberýärin we siziň Hudaýyňyza çölde gurban beriň, ýöne uzaga gitmegiň, şonuň üçin meniň hakymda Rebbe dileg ediň. Musa aýtdy: Men senden çykaryn we Hudaýa dileýärin, it çybyny seniň hyzmatkärleriňden we halkyňdan ertir gider, ýöne Faraon ýene aldamasyn, halky Rebbe gurban etmäge ibermezlik etmesin. Musa Faraondan çykdy we Hudaýa doga etdi. Rebbe Musanyň aýdyşy ýaly etdi we Faraondan, onuň hyzmatkärlerinden we onuň halkyndan çybyn-çirkeýleri aýyrdy, hiç birisi galmady. Hem Pergun öz ýüregini agyr etdi, şu wagtda-da, hem ol halky ibermäge islemedi.

9

Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýanyna gir we oňa aýt: Ýewreýleriň Hudaýy Rebbe şeýle diýýär: Meniň halkmy iber, maňa gulluk etsinler. Eger sen meniň halkymy ibermek islemeseň, ýöne henizem ony saklaýan bolsaň, ine, Rebbiniň eli seniň düzlüklerdäki mallaryňyň üstüne düşer, atlaryň üstüne we ýük mallarynyň üstüne we düýeleriň üstüne we öküzleriň üstüne we goýunlaryň üstüne, örän uly ölüm. Ve men şol wagtda Müsürlileriň mallarynyň arasynda we Ysraýyl ogullarynyň mallarynyň arasynda ajaýyp işler ederim, Ysraýyl ogullarynyň ähli zatlaryndan aýdylan zat ölmez. Ve Hudaý çäk berdi we aýtdy: Ertir Reb bu sözi ýeriň üstünde eder. Rebbe ertesi gün bu

sözi ýerine ýetirdi we müsürlileriň ähli mallary öldi, ýöne ysraýyl ogullarynyň mallaryndan hiç biri ölmedi. Faraon Ysraýylyň ogullarynyň ähli mallaryndan hiç zadyň ölmändigini görüp, Faraonyň ýüregi agyrlaşdy we halky ibermedi. Reb Musa we Haruna şeýle diýdi: Siz elleriňizi peç külüne doldyryň we Musa ony Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň öňünde asmana sepsin. Ähli Müsüriň ýeriniň üstünde tozan bolsun we ol adamlaryň üstünde we dört aýakly haýwanlaryň üstünde ýaralar, çykyp duran hüwdüler bolup, adamlarda-da, dört aýakly haýwanlarda-da, ähli Müsüriň ýerinde bolar. Musa peçiň küýzesiniň küýüsini Faraonyň öňünde aldy we ony asmana sepdi. Şonda adamlarda we dört aýakly haýwanlarda köpürip çykýan ýaralar peýda boldy. Jadygöýler Musanyň öňünde durup bilmediler, sebäbi olarda çişler bardy, we çişler ähli jadygöýlerde we tutuş Müsür ýerinde ýüze çykdy. Reb Faraonyň ýüregini gatalandyrdy we ol olara diňlemedi, Reb buýran ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Irden ir tur we Faraonyň öňünde dur, oňa şeýle diý: Ýewreýleriň Hudaýy Rebbe şeýle diýýär: Halkymy iberiň, olar maňa hyzmat etsinler. Häzirki wagtda men ähli belalarymy seniň ýüregiňe, seniň hyzmatkärleriňe we seniň halkyna iberýärin, şonuň üçin biljegiň welin, tutuş ýer ýüzünde meniň ýaly başgasy ýokdur. Indi elimi uzadyp, seni we halkyňy uraryn, öldüreryn, we sen ýer ýüzünden ýok edilersiň. Hem şunuň üçin sen saklanyp galyndyň, ynha men sende öz güýjümi görkezip bileýin we ähli ýer ýüzünde meniň adym yglan edilsin. Heniz sen meniň halkymyň olary ibermezligine päsgel berýärsiňmi? Ine, men ertir şu sagat gaty köp doly ýagdyrýaryn, şeýle doly Müsürde hiç haçan bolmady, ol döredilen günden

başlap şu güne çenli. Indi şonuň üçin howluk seniň mallaryňy ýygna, we düzlükde näçe zadyň bar bolsa; sebäbi ähli adamlar we mallar, näçe seniň düzlükde bar bolsa; sebäbi ähli adamlar we mallar, näçe düzlüklerde tapylsa we öýe girmese, ýöne olaryň üstüne doly düşse, öler. Faraonyň hyzmatkärlerinden Rebbiň sözünden gorkýan, mallaryny öýlere ýygnady. Kim ama Rebbiň sözüne üns bermedi, malyny meýdanlarda goýberdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi asmana uzat we Müsüriň ähli ýerinde, adamlaryň üstünde-de, mallaryň üstünde-de we ýerdäki ähli otlaryň üstünde-de doly bolar. Musa elini asmana uzatdy we Reb sesler we doly berdi, ot ýeriň üstünde ylgady we Reb tutuş Müsür ýeriniň üstünde doly ýagdyrdy. Ýagryş we onuň içinde ýalymlanan ot bardy, ýagryş bolsa örän güýçli köp boldy, şeýle ýagryş Müsürde hiç wagt bolmandyr, şol günden bäri millet onuň üstünde döräninden bäri. Doly Müsüriň ähli topragynda adamdan haýwana çenli urdy, we meýdandaky ähli otlary doly urdy, we meýdanlardaky ähli agaçlary doly döwdi. Ýöne Gesem topragynda, nirede Ysraýylyň ogullary bolan ýerinde, doly ýagmady. Faraon adam iberip, Musany we Haryny çagyrdy we olara aýtdy: Men günä etdim. Reb dogry, men bolsa we meniň halkym günäkärdiris. Doga ediň şonuň üçin meniň hakymda Rebbe tarap, we bes etsin Hudaýyň seslerіniň bolmagyny, we dolyny, we ody, we iberer□□ sizi, we indi goşulmazsyňyz galmaga. Musa oňa şeýle diýdi: Men şäherden çykandan soň, ellerimi Rebbe tarap ýaýadaryn, sesler bes eder, doly we ýagyş ýene bolmaz, şonuň üçin sen Rebbäň ýeridigini biljegiň. Sen we seniň hyzmatkärleriň, men bilýärin welin entek Rebden gorkmaňyz. Ýöne zigir we arpa uruldy, sebäbi arpa

durdy, zigir bolsa tohum berýärdi. Ýöne bugdaý we spelta urulmady, sebäbi olar giç ösýärdi. Musa Faraondan şäheriň daşyna çykdy we ellerini Rebbe tarap uzatdy, sesler bes etdi, doly we ýagyş ýere indi akmaýar boldy. Faraon ýagyşyň, dolyň we sesleriň bes edilendigini görüp, ýene günä etmegi dowam etdirdi we öz ýüregini we öz hyzmatkärleriniň ýüregini gatylaşdyrdy. We Faraonyň ýüregi gatady, we ol Ysraýylyň ogullaryny ibermedi, edil Rebbi Musa bilen gürländigi ýaly.

10

Rebbe Musa tarap aýtdy: Pergunyň ýanyna gir, sebäbi men onuň ýüregini we onuň hyzmatkärleriniň ýüregini gataşdyrdym, şonuň üçin bu alamatlar yzygiderli olaryň üstüne geler; şeýle welin siz öz çagalaryňyzyň gulaklaryna we öz çagalaryňyzyň çagalaryna gürrüň berersiňiz, men Müsürlileri nähili masgaraladym we olaryň arasynda eden alamatlarymy; we siz bilersiňiz men Rebbe diýip. Musa we Harun Faraonyň öňüne girdiler we oňa aýtdylar, Ýewreýleriň Rebbidir Hudaýy şeýle diýýär: haçana çenli sen meniň öňümde boýun egmek islemeýärsiň? Iberiň meniň halkymny, şonuň üçin olar maňa gulluk etsinler. Eger sen meniň halkymyň ibermek islemeseň, ine men ertir şu wagty köp çekirtge seniň ähli serhetleriňiň üstüne getirýärin. Ve ýeriň görünüşini örtär, we ýeri görmäge ukyply bolmarsyň, we dolyň size galdyran ýeriň galan ähli artykmaçyny iýer, we size ýeriň üstünde ösýän ähli agajy iýer. Seniň öýleriň, seniň hyzmatkärleriňiň öýleri we Müsürlileriň

tutuş ýerindäki ähli öýler dolar, seniň atalaryň we olaryň ata-babalary ýer ýüzünde bolan gününden şu güne çenli hiç haçan görmän zatlary bilen. Musa öwrülip, Faraondan çykdy. Hem Faraonyň hyzmatkärleri oňa aýdýarlar: Haçana çenli bu bize duzak bolar? Adamlary iberiň, şonuň üçin olar öz Hudaýlaryna gulluk etsinler; ýa-da bilmek isleýärsiňmi Müsüriň heläk bolandygyny? Musa bilen Harun Faraonyň ýanyna gaýdyp gitdiler, we ol olara aýtdy: Gidiň we Rebbiňiz Hudaýyňyza gulluk ediň, ýöne kimler gidýär? Musa aýdýar: Ýaş adamlar we ýaşulular bilen gideris, ogullar we gyzlar bilen, goýunlarymyz we sygyrlarymyz bilen, sebäbi Rebbiň baýramy bar. Hem ol olara aýtdy: Goý şeýle bolsun, Rebbe siziň bilen; men sizi iberýän ýaly, siziň goşuňyzy-da däl-de? Görüň, size erbet zat goşulýar. Ýok, şeýle däl, erkekler gitseler-de, Hudaýa gulluk etsinler, sebäbi özüňiz muny gözleýärsiňiz, emma olary Faraonyň ýüzünden kowdular. Rebbe Musä tarap aýtdy: Eliňi Müsür ýerine uzat we çekirtge ýere çyksyn, ol ýeriň ähli ösümligini we agaçlaryň ähli miwelerini iýsin, dolanyň galdyran zatlaryny. Hem Musa hasasyny asmana galdyrdy, hem Rebbe günorta şemalyny ýeriň üstüne getirdi, şol günüň tutuşyny hem tutuş gijäni; irden boldy, hem günorta şemal çekirtgäni aldy, hem ony tutuş Müsür ýeriniň üstüne getirdi; hem Müsüriň ähli serhetleriniň üstünde gaty köp dyndy; mundan öň şeýle çekirtge bolmady, hem şu zatlardan soň şeýle bolmaz. Ol ýeriň ýüzüni örtdi, ýer weýran boldy we ýerdäki ähli otlary iýip gutardy, şeýle hem doldan soň galan agaçlaryň ähli miwelerini iýdi; agaçlarda we meýdanyň ähli otlarynda ýaşyl hiç zat galmady, Müsüriň tutuş ýerinde. Faraon Musany we Haryny çagyrmaga

howlukdy we aýtdy: Men siziň Rebbiňiz Hudaýyň öňünde we size garşy günä etdim. Şonuň üçin meniň günämi henizem indi kabul ediň we siziň Rebbiňiz Hudaýa doga ediň, we Ol şu ölümi menden aýyrsyn. Musa Faraondan çykdy we Hudaýa doga etdi. Rebbe deňizden güýçli şemal getirip, çekirtgeleri alyp, olary Gyzyl deňze taşlady we Müsüriň tutuş ýerinde bir-de çekirtge galmady. Ve Reb Faraonyň ýüregini gattalaşdyrdy we Ysraýylyň ogullaryny ibermedi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi asmana uzat we Müsür ýeriniň üstünde duýulýan garaňkylyk bolsun. Musa elini asmana uzatdy, we garaňkylyk, tutuklyk, tupan Müsüriň ähli topragynda üç gün boldy. We hiç kim öz dogany görmedik üç gün, we hiç kim öz düşeginden turmanok üç gün. Emma Ysraýylyň ähli ogullaryna ýagtylyk bardy olaryň ýaşaýan ähli ýerlerinde. We däl Pergun Musa bilen Harun çagyrdy we aýtdy: Gidiň, Rebbe siziň Hudaýyňyza gulluk ediň, ýöne goýunlaryňyzy we öküzleriňizi galdyryň, we goş-galamyňyz siziň bilen gitsin. Hem Musa aýtdy: Ýöne sen hem bize ýakma pidalary we gurbanlygy berersiň, biz olary biziň Hudaýymyz Rebbe ederjek. We mallarymyz biz bilen gider, we biz bir tüýügi-de galdyrmaarys, sebäbi olardan Rebbe Hudaýymyza gulluk etmek üçin alarys, biz bolsa Rebbe Hudaýymyza näme bilen gulluk etjegimizi bilemzok, ol ýere ýetýänçämiz. Rebbe Faraonyň ýüregini gatalandyrdy we olary ibermek islemedi. We Faraon aýdýar: Menden git, özüňe üns ber, meniň ýüzümi ýene görmäge synanyşma. Haýsy gün bolsa-da maňa görünseň, ölersiň. Musa bolsa aýdýar: Sözlediň, men saňa ýüz-ýüze ýene görünmerin.

11

Rebbe Musa tarap aýtdy: Men henizem bir urgy Faraonyň we Müsüriň üstüne getirerin, we şondan soň ol sizi bu ýerden iberer. Haçan ol sizi ählisi bilen iberýän bolsa, sizi kowup çykarar. Şonuň üçin halkyň gulaklaryna gizlinlikde gürle we her biri goňşusyndan kümüş gaplar, altyn gaplar we eşik sorasyn. Reb bolsa öz halkyna Müsürlileriň öňünde haýyr-sahawat berdi, we olar olara karz berdiler, we adam Musa Müsürlileriň öňünde, Faraonyň öňünde we onuň hyzmatkärleriniň öňünde gaty uly boldy. Hem Musa aýtdy, şular Rebbe aýdýar: gijäniň ortasynda men Müsüriň ortasyna girýärin. Hem öler her ilkinji doglan Müsür ýurdunda, Faraonyň tagtda oturýan ilkinji doglandan başlap, degirmeniň ýanyndaky gelin hyzmatkäriň ilkinji doglanyna çenli, hem ähli mallaryň ilkinji doglanyna çenli. We tutuş Müsür ýurdunda uly gygyryk bolar, haýsy şeýle bolupdyr däl, we şeýle indi gaýtalanmaz. Ysraýylyň ähli ogullarynyň arasynda it öz dili bilen adamdan haýwana çenli ürmez, şonuň üçin sen Rebiň Müsürlüler bilen Ysraýylyň arasynda nähili tapawutlandyrjak bolýandygyny bilýärsiň. We bu seniň ähli çagalaryň maňa iner, we maňa sežde eder, aýdyp: Sen çyk, we seniň ähli halkyn, sen ýolbaşçylyk edýän, we şondan soň men çykaryn; emma Musa Faraondan gahar bilen çykdy. Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraon siziň sözüňizi eşitmez, şonuň üçin men öz alamatlarymy we gudratlarmy Müsür ýerinde köpelderin. Musa we Harun bu ähli alamatlary we täsinlikleri Müsür ýurdunda Faraonyň öňünde eylediler, ýöne Reb Faraonyň ýüregini

berkleşdirdi we ol Ysraýyl ogullaryny Müsür ýurdundan ibermäge diňlemedi.

12

Rebbe Musa we Harun bilen Müsür ýurdunda gürrüň berdi, aýdyp: bu aý siziň üçin aýlaryň başy; ol siziň üçin ýylyň aýlarynyň arasynda birinjisidir. Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygyna şeýle diýip gürle: şu aýyň onunjy güni her biri öz ata öýüne görä goýun alsyn, her biri öýüne görä goýun alsyn. Eger öýde az bolsalar, şeýlelik bilen goýun üçin ýeterlik bolmasalar, özi bilen goňşusyny, öz goňşusyny alar; janlaryň sanyna görä, her biri özi üçin ýeterlik bolany goýun üçin hasaplanar. Goýun kämil, erkek, ýyllyk bolar size; arnonlardan we çaga geçilerden alarsynyz. We ol size üçin şu aýyň on dördünji güni çenli saklanar, we ony Ysraýyl ogullarynyň ýygnagynyň ähli köplügi agşama tarap soýar. We olar ganyndan alarlar we iki gapynyň ganatlaryna we gapynyň üstündäki çyzgynyň üstüne goýarlar, öýlerde olary şol öýlerde iýseler. Ve olar şu gije otda gowrulan eti iýerler, we mayasyz çöregi ajy otlar bilen iýerler. Siz olardan çig iýmeli dälsiňiz, suwda gaýnadylany hem däl, ýöne otda gowrulan bolmaly, kellesi bilen aýaklary we içegeleri bilen. Ondan ertire çenli hiç zat galmaz, we onuň süňküni syzdyrmaň, ýöne ondan ertire çenli galan zatlary otda ýakyň. Şeýlelikde-de, siz ony şeýle iýersiňiz: belleňiz guşakly bolsun, aýakgaplaryňyz aýaklaryňyzda bolsun, hasalaryňyz elleriňizde bolsun, we ony howlukmaçlyk bilen

iýersiňiz. Bu Rebbiň Pashasy. We men şu gije Müsür ýurdunda geçerin, we Müsür ýurdunda adamdan başlap mala çenli ähli ilkinji dogulanlary urarin, we Müsürlileriň ähli hudaýlaryndan ar alarin, men Reb. Gan siziň üçin şol jaýlaryň üstünde alamat bolar, nirde siz ol ýerde barsynyz, we men gany görerin we sizi örterin, we size ýok ediji zarba bolmaz, haçan men Müsür ýerinde urýaryn. We bu gün siziň üçin ýadygärlik bolar, we ony Rebbiň baýramçylygy hökmünde ähli nesilleriňizde gutlarsyňyz, ebedi düzgün hökmünde ony gutlarsyňyz. Ýedi gün açytmasyz çörek iýersiňiz, birinji günden başlap, öýleriňizden açytgy aýryp taşlarsyňyz. Kim açytgy iýse, şol jan Ysraýyldan kesilip taşlanar, birinji günden ýedinjä güne çenli. Birinji gün mukaddes diýlip atlandyrylar we ýedinji gün size mukaddes bolar, olarda hiç hili gulluk işini etmersiňiz, diňe her bir jan üçin edilmeli zadyň özüni edersiňiz. Hem siz bu buýrugy saklaýarsyňyz; sebäbi şu günde men siziň güýjüňizi Müsür topragyndan çykarýaryn, hem siz şu güni siziň nesilleriňiz üçin ebedi kanun edýärsiňiz, birinji aýyň on dördünji gününden başlap, agşamdan petir çörek iýýärsiňiz, aýyň ýigrimi birinji gününiň agşamyna çenli. Ýedi gün siziň öýleriňizde açytgy tapylmaz, açytgylyny iýen her kim bolsa, şol jan Ysraýylyň ýygnagyndan kesilip taşlanar, gelmişekleriň arasynda-da, ýeriň ýerli dogulanlarynyň arasynda-da. Hemme açytgy goşulan çöregi iýmäň, ýöne hemme ýaşaýan ýerleriňizde açytgysyz çörek iýiň. Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýaşulular geňeşini çagyrdy we olara aýtdy: Gidiň, öz dogan-garyndaşlygyňyza görä özüňize goýun alyň we Pashany gurban ediň. Siz züwa toplumy alarsiňyz we ony gapynyň ýanyndaky gandan batyranyňyzdan soň, gapynyň

üstüne we iki gapynyň sütünlerine hem şol gapynyň ýanyndaky gandan sürüň, emma siziň her biriňiz öz jaýyňyzyň gapysyndan ertire çenli çykmarsiňyz. Ve Reb Müsürlileri urmak üçin geçer, ve gapynyň üstündäki gany we iki gapynyň üstündäki gany görer, we Reb gapydan geçer, we weýran edijiniň siziň jaýlaryňyza girip urmagyna ýol bermez. We şu kanun sözüni öziň we ogullaryň üçin ebedilik saklaň. Eger-de Rebbe size beren ýurduna girseniňiz, nähili ol aýdyp geçdi, şu hyzmaty saklaň. Hem eger siziň ogullaryňyz size aýtsalar: Bu hyzmat näme? bolar. Siz olara şeýle aýdarsyňyz: Bu Rebbe bagyşlanan Pasha gurbanydyr, sebäbi Ol Müsürde Ysraýyl ogullarynyň jaýlaryny gorap saklapdy. Müsürlileri uranda biziň jaýlarymyzy halas etdi. Şondan soň halk egilip sežde etdi. Ysraýylyň ogullary gidip, Rebbiň Musa bilen Haruna buýran ýaly etdiler. Ýaryş gijäniň ortasynda boldy, we Rebbe Müsür ýurdunda ähli ilkinji doglan çagalary urdy, Faraonyň tagtynda oturan ilkinji doglan oguldan başlap, çukurda bolan esir aýalyň ilkinji doglan çagasyna çenli, we ähli mallaryň ilkinji dogulanlaryna çenli. We Pharaoh gijeleýin turdy, we onuň hyzmatkärleri, we ähli Müsürliler, we tutuş Müsür ýerinde uly gygyryk boldy, sebäbi içinde ölüň bolmadyk öý ýokdy. Faraon Musany we Haryny gijede çagyrdy we olara aýtdy: Turuň we meniň halkymdan çykyň, siz we Ysraýylyň ogullary gidiň we siziň Hudaýyňyz Rebbe gulluk ediň, nähili diýýärsiňiz. Siziň goýunlaryňyzy we öküzleriňizi alyp gidiň, meni hem alkaşlaň. We Müsürlüler halky uly ylgaw bilen ýerden kowmak islediler, sebäbi olar aýtdylar: Biziň hemmämiz ölýäris. Halk öz hamyryny aldy, hamyr açytylmazdan öň; olaryň hamyrlary eşiklerinde daňylyp,

egnlerinde göterdiler. Ysraýylyň ogullary bolsa Musanyň olara buýran ýaly etdiler we müsürlülerden kümüş gap-gaçlary, altyn gap-gaçlary we eşik soradylar. Rebbe öz halkyna Müsürlileriň öňünde haýyr-sahawat berdi, we olar olara karz berdiler, we olar Müsürlileri taladylar. Ysraýylyň ogullary Ramsesden Sukkota çykyp gitdiler, alty ýüz müň pyýada erkek boldy, ýük-taşdan başga. Ve olar bilen köp sanly garyşyk halk gidip çykdy, şeýle hem goýunlar, öküzler we gaty köp mallary. Olar Müsürden çykaran hamyryny açyksyz çörek bişirdiler, sebäbi ol açylmady, çünki Müsürlüler olary kowdular we olar galyp bilmediler, hem-de özlerine ýol üçin azyk taýýarlamadylar. Ysraýyl ogullarynyň Müsür ýerinde we Kengan ýerinde ýaşan ýaşaýşy dört ýüz otuz ýyl boldy. Dört ýüz otuz ýyldan soň, Rebbiň ähli güýji Müsür ýerinden gije çykdy. Gorag bar Rebbiň üçin, şeýlelikde olary Müsür topragyndan çykarmak üçin. Şol gije şu gorag Rebbiň üçin, şeýlelikde ähli Ysraýylyň ogullary üçin olaryň nesilleri boýunça bolmak üçin. Reb Musa bilen Haruna aýtdy, bu Pasha kanuny; hiç bir daşary ýurtly ondan iýmez. We ähli guly ýa-da kümüş bilen satyn alnany sünnet edersiň; we soň ol ondan iýer. Geleňçi ýa-da kärendeçi ondan iýmez. Bir öýde iýiler we siz etleri öýden daşary çykarmarsyňyz, we ondan süňk döwmezsiňiz. Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygy ony eder. Eger size gelmüş adam gelip, Rebbe Pashalyk etmek isläp gelse, onuň ähli erkeklerini sünnet etjek, we soňra ol gelip ony eder, we ol ýeriň ýerlisi ýaly bolar, ähli sünnetlenmedik ondan iýmez. Kanun ýerli adam üçin hem, siziň araňyzda ýaşamaga gelýän gelmişek üçin hem birmeňzeş bolar. Ysraýylyň ogullary Rebbiň Musa we Haruna buýran ýaly etdiler. Şol gün Reb Ysraýylyň

ogullaryny olaryň güýji bilen Müsür topragyndan çykardy.

13

Rebbe Musa tarap aýtdy, diýip: Mukaddaslaş meniň üçin her ilkinji doglan, ilkinji dörän, açýan ähli göwresi Ysraýylyň ogullarynyň arasynda, adamdan haýwana çenli, meniňkidir. Musa halka aýtdy: Şu güni ýadyňyzda saklaň, Müsürden, gulçulyk öýünden çykan güniňizi, sebäbi Reb sizi bu ýerden güýçli eli bilen çykardy we açytgy iýilmez. Siziň şu gün çykýan aýyňyz ýaş aýdyr. We şeýle bolar, haçan eger Rebbe seň Hudaýyň seni Kanaanlylaryň, Hittlileriň, Amorlylaryň, Hiwitlileriň, Ýebusitlileriň, Girgaşlylaryň we Perizzileriň ýerine getirse, ol ýer barada seň atalaryňa kasam eden, saňa süýt we bal akýan ýeri bermek üçin, sen şu hyzmat edişi şu aýda ýerine ýetirjek. Alty gün siziň iýmeli açylmadyk çörek, ýedäm gün bolsa Rebbiň baýramydyr. Açyksyz çörek ýedi gün iýersiňiz, size hamyrly çörek görülmez, hem-de ähli çäkleriňizde size hamyr bolmaz. We şol günde ogluňa jar edersiň, şeýle diýip: Şu sebäpli Reb Hudaý maňa şeýle etdi, men Müsürden çykyp barýarkam. We bu seniň eliňiň üstünde saňa alamat bolar we seniň gözleriňiň öňünde ýadygärlik bolar, şonuň üçin Rebbiň kanuny seniň agzyňda bolar, sebäbi güýçli el bilen Reb Hudaý seni Müsürden çykardy. Bu kanuny bellenen wagtlarda, günlerden günlere saklaň. We Rebbe seniň Hudaýyň seni Kenganlylar topragyna getirende, atalaryňa ant içen ýaly, ony saňa berer. We ähli ýatgy açýan erkekleri Rebbe bagyşlap aýryp alarsyng,

sürülerden ýa-da seniň mallaryňdan ýatgy açýanlaryň hemmesini, näçe bolsa saňa dogulsa, erkekleri Rebbe mukaddes edersiň. Her eşegiň göwresini açýany goýun bilen çalyşarsyň, eger çalyşmasaň, ony halas edýärsiň. Seniň ogullaryňdan her adamyň ilkinji dogulanyny halas edýärsiň. Eger ogluň mundan soň senden sorap, bu näme diýip aýtsa? We oňa diýersiň, sebäbi güýçli el bilen Reb bizi Müsür topragyndan, gulçulyk öýünden çykardy. Haçan Faraon bizi ibermegi ret edip gataşdyranynda, ol Müsür ýurdunda adamlaryň ilkinji doglanlaryndan başlap mallaryň ilkinji doglanlaryna çenli hemmesini öldürdi, şonuň üçin men göwresini açýan her erkegi Rebbe gurban berýärin we ogullaryň her ilkinji doglanyny halas ederin. We bu seniň eliňde nyşan bolar, we seniň gözleriňiň öňünde sarsmaz bolar, sebäbi Reb seni güýçli eli bilen Müsürden çykardy. Faraon halky iberende, Hudaý olary Filistimlileriň ýerinden geçýän ýol bilen ýolbaşçylyk etmedi, sebäbi ol ýakyndy. Hudaý aýtdy: Halk urşy görüp, ökünip, Müsüre yzyna dolanmasyn. Ve Hudaý halky çöle barýan ýol bilen, Gyzyl deňze tarap gurşady, bäşinji neslinde bolsa Ysraýyl ogullary Müsür ýerinden çykdylar. Musa Ýusupyň süňklerini özi bilen alyp gitdi, sebäbi Ýusup Ysraýylyň ogullaryna ant berip, şeýle diýipdi: Reb sizi hökman görer, we siz meniň süňklerimi şu ýerden öz ýanyňyzda göterersiňiz. Ysraýylyň ogullary Sokkotdan göçüp, çöl ýanyndaky Etamda düşelge gurdular. Hudaý olary gündiz bulut sütüni bilen ýoly görkezmek üçin, gijelerine bolsa ot sütüni bilen ýolbaşçylyk etdi. Bulut sütüni gündiz we ot sütüni gijelerine ähli halkyň öňünden aýrylmady.

14

Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: Ysraýylyň ogullary bilen gürleş, hem yza öwrülip goşun düşelgelerini gursunlar obanyň öňünde, Migdolyň arasynda hem deňziň arasynda, Baal-Sepfonyň garşysynda; olaryň öňünde deňziň üstünde goşun düşelgäňizi gurarsynyz. Parawn öz halkyna diýer: Bu Ysraýylyň ogullary ýerde azaşýarlar, sebäbi çöl olary gulplady. Men bolsa Faraonyň ýüregini gatylaşdyrjak, ol olaryň yzyndan kowalar, Men Faraonda we onuň tutuş goşunynda şöhratlanjaryn, ähli müsürliler Meniň Reb bolandygymy bilerler, olar şeýle etdiler. Müsür patyşasyna halkyň gaçandygy habar berildi, we Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň ýüregi halka garşy öwrüldi, we olar aýtdylar: Biz näme etdik, Ysraýyl ogullaryny iberdik, olar bize gulluk etmesinler? Şonuň üçin Faraon öz arabalaryny koşdy we öz ähli halkyny özi bilen bile alyp gitdi, we alty ýüz saýlama arabany we Müsürlileriň ähli atlaryny we olaryň ählisiniň üstünde üçünji derejeli ofiserleri alyp gitdi. Rebbe Müsür patyşasy Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň ýüregini gatalatdy we Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan kowdy, ýöne Ysraýylyň ogullary ýokary elde çykdylar. Müsürlüler olaryň yzyndan yzarladylar we olary deňziň ýanynda lagerlenen ýagdaýynda tapdylar. Faraonyň ähli atlary we arabalary, atlylar we onuň goşuny oturymlygyň garşysynda, Beelsefonyň garşysynda ýerleşdi. Faraon ýakynlaşýarka, Ysraýylyň ogullary gözlerini galdyryp seredip, Müsürlileriň yzynlarynda düşelge gurandygyny gördüler we gaty gorkdular,

şonuň üçin Ysraýylyň ogullary Rebbe ýalbardy. Olar Musa tarap aýtdylar: Müsür ýerinde guburlar ýokdugy üçin, sen bizi çölde öldürmek üçin çykardyňmy? Bizi Müsürden çykarandygyň bilen, bu näme etdiň bize? Bu biz seniň bilen Müsürde gürleşen sözümiz dälmi, aýdyp: bizi goý, Müsürlilere hyzmat edeliň? Biziň üçin misirliýlere gulluk etmek has gowy, ýa şu çölde ölmekden. Mussa halka aýtdy: Göwün berkidiň, duruň we Rebbiň tarapyndan halas bolşy görüň, ol bize şu gün eder. Haýsy ýagdaýda siz Müsürlileri şu gün gördüňiz, siz olary ebedilik wagtda ýene görmezsiňiz. Reb siziň hakynyzda söweşer, we siz dymarsynyz. Rebbe Musa aýtdy: Näme üçin sen maňa gygyrýaň? Ysraýylyň ogullaryna gürle, we olar lager ýyksunlar. Sen öz hasaňy göter we eliňi deňziň üstüne uzat we ony böl, Ysraýylyň ogullary bolsa gury ýerden deňziň ortasyna girsinler. We ine, men Faraonyň ýüregini we ähli müsürlileriň ýüregini gatalandyraryn, olar olaryň yzyndan girerler we men Faraonda, onuň ähli goşunynda, harbalarda we onuň atlarynda şöhratlanaryn. Ähli Müsürliler bilerler sebäbi men Reb, meniň Faraonda, onuň arabalarynda we atlarynda şöhratlandyrylýanym üçin. Hudaýyň Ysraýyl ogullarynyň düşelgesiniň öňünde gidýän Perişdesi yzyndan gitdi, buludyň sütüni hem olaryň öňünden aýryldy we olaryň yzynda durdy. Ol Müsürlileriň lagerynyň we Ysraýylyň lagerynyň arasyndan girdi we durdy. Garaňkylyk we garamtyllyk boldy, gije geçdi we olar tutuş gije biri-birine goşulmadylar. Musa elini deňziň üstüne uzatdy, we Reb güýçli günorta ýeli bilen tutuş gijäni deňzi yza süýşürdi we deňzi gury ýer etdi, we suw bölündi. Ysraýylyň ogullary deňziň ortasyna gurak ýer boýunça girdiler, we onuň

suwy sag tarapdan diwar, we çep tarapdan diwar boldy. We Müsürliler yzarladylar we olaryň yzyndan girdiler, Faraonyň ähli atlary, harby arabalary we çapyksuwarlar deňziň ortasyna girdiler. Boldy irden sagat garawulda, we Rebbe Müsürliýleriň lagerine seretdi ot sütüninde we bulutda, we Müsürliýleriň lagerini bulaşdyrdy, we olaryň arabalarynyň oklaryny baglady, we olary zorluk bilen alyp gitdi; we Müsürliýler aýtdylar, geliň Ysraýylyň ýüzünden gaçalyň; sebäbi Rebbe olar hakda Müsürliýlere garşy söweşýär. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi deňziň üstüne uzat, suw gaýtarylsyn we Müsürlüleri, arabalary hem münüjileri örtülsin. Musa elini deňziň üstüne uzatdy we suw gündiz ýeriň üstüne gaýtdy, Müsürliler bolsa suwuň aşagyndan gaçdylar we Reb Müsürlileri deňziň ortasynda silkdi. We yza öwrülen suw harbalary we atlylary ýapdy, şeýle hem Faraonyň ähli güýjüni, olaryň yzyndan deňze giren adamlary ýapdy, we olardan birisi-de galmady. Ýöne Ysraýylyň ogullary deňziň ortasynda gury ýerden geçdiler, suw bolsa olara sag tarapdan diwar we çep tarapdan diwar boldy. We Rebbe şol gün Ysraýly müsürlüleriň elinden halas etdi, we Ysraýyl müsürlüleriň ölülerini deňziň kenarynda gördi. Ysraýyl Rebbiň Müsürlilere eden uly elini gördü, halk Rebden gorkdy we Hudaýa hem-de Onuň hyzmatkäri Musa ynandylar.

15

Soň Musa we Ysraýylyň ogullary bu aýdymy Hudaýa aýtdylar we şeýle diýdiler: Geliň, Rebbe aýdym aýdalyň, sebäbi Ol şöhratly

şöhratlandyryldy, aty we münüjini deňze oklady. Kömekçi we goragçy maňa halas bolmak üçin boldy, bu meniň Hudaýym, we men Ony şöhratlandyraryn, atamyň Hudaýy, we men Ony belent ederim. Reb söweşleri syndyrýar, Reb onuň adydyr. Firaun harby arabalaryny we onuň güýjüni deňze taşlady, saýlanan atlylary, üçünji derejeli ofiserleri; Gyzyl deňizde ýuwduryldy; deňiz olary ýapdy; daş ýaly çuňluklara çümdüler. Sag eliň, Rebbe, güýçde şöhratlandyryldy, sag eliň, Rebbe, duşmanlary döwdi. We şöhratyňyň uly güýji bilen duşmanlary ezdiň, gaharyny iberdip, olar samany ýaly ýakdyň. Seniň gahar-gazabyň ruhynyň üsti bilen suw bölündi, suwlar diwar ýaly doňdy, tolkunlar deňziň ortasynda doňdy. Duşman aýtdy: Kowlap ýetişerin, oljaları bölerin, ruhymy doldurarin, gylyçym bilen öldürerin, elim höküm sürer. Sen öz ruhuňy iberdiň, deňiz olary örtdi, güýçli suwda gurşun ýaly çümdüler. Kim seniň ýaly hudaýlaryň arasynda, Rebbe? Kim seniň ýaly? Mukaddesler arasynda şöhratlandyrylan, şöhratlar arasynda ajaýyp, gudratlar edýän. Sen sag eliňi uzatdyň, ýer olary ýutdy. Sen öz adalatyň bilen halas eden halkyňa ýolbaşçylyk etdiň, öz güýjüň bilen ony mukaddes ýaşaýyş jaýyňa ýubatdyň. Halklar eşitdiler we gaharlandylar, Filistiýada ýaşaýanlary agyrylar tutdy. Soň Edomyň ýolbaşçylary howlukdylar we Moabyň hökümdarlary, olary titremek tutdy, Kenganda ýaşaýanlaryň hemmesi erediler. Olaryň üstüne titremek we gorky düşsin, goluňyň ululygy bilen daşa öwrülsinler, seniň halkyň geçýänçä, Rebbe, seniň satyn alan şu halkyň geçýänçä. Getirip, olary mirasynyn dagyna ek, taýýar ýaşaýan ýeriňe, sen taýýarladyň, Rebbe, mukaddes ýer, Rebbe, senin elleriň taýýarladylar. Reb asyrlar boýunça höküm

sürýär, asyrdan-asyra, we henizem. Sebäbi Faraonyň atlary, arabalar we atlylary bilen deňze girdiler we Reb deňziň suwuny olaryň üstüne getirdi, ýöne Ysraýylyň ogullary deňziň ortasynda gury ýerden geçdiler. Emma pygamber aýal Meryem, Harunyň aýal dogany, elinde deprek alyp, ähli aýallar onuň yzyndan deprekler we horlar bilen çykdylar. Meryem olaryň öňünde başlady we aýtdy: Geliň Rebbe aýdalyň, sebäbi Ol şöhratly şöhratlandyryldy, aty we atlyny deňze oklady. Musa Ysraýylyň ogullaryny Gyzyl deňizden çykardy we olary Sur çölüne getirdi, we olar çölde üç gün gitdiler, we içmek üçin suw tapmadylar. Olar Merra gelip ýetdiler, ýöne Merradan suw içip bilmediler, sebäbi suw ajydy, şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Ajylyk diýip atlandyrdy. We halk Musanyň üstünden şikaýat etdi we aýtdy: Näme içeris? Musa Rebbe tarap gygyryp çagyrdy, we Rebbe oňa agaç görkezdi, we ol ony suwa taşlady, we suw süýji boldy; ol ýerde Rebbe oňa düzgünleri we hökümleri goýdy; we ol ýerde ony synady, we aýtdy: eger sen Hudaýyň Rebbiň sesini eşitseň we Onuň öňünde ýaraýan zatlary etseň we Onuň buýruklaryna gulak assaň we Onuň ähli düzgünlerini saklasaň, men Müsürlilere getiren ähli keselleri saňa getirmerin; sebäbi Men seni bejeýän Hudaýyň Rebbiňdirin. We olar Elime geldiler, we ol ýerde on iki suw çeşmesi bardy, we ýetmiş sany hurma agajynyň kökü bardy, olar bolsa ol ýerde suwlaryň ýanynda düşelge gurdular.

16

Olar Elimden çykdylar we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygy Sin çöline geldi, ol Elim bilen Sinaýyň arasynda bolýar. Olar Müsür topragyndan çykanlaryndan soň, ikinji aýyň on bäşinji güni, Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagy Musa bilen Harunyň üstünden nägileleşdi. Ysraýylyň ogullary olara şeýle diýdiler: Rebbe tarapyndan urlan Müsür ýerinde ölen bolsak, haçan et gazanlarynyň üstünde oturyp, doýgunça çörek iýýärdik! Sebäbi siz bizi şu çöle getirdiňiz, şu ýygnagyň hemmesini açlykda öldürmek üçin. Rebbe Mussa aýtdy, ine men size asmandan çörek ýagdyraryn, we halk çykar we her günüň üçin gündelik zatlaryny ýygnarlar, şonuň üçin men olary synap görerin, olar meniň kanunymda ýörerlermi ýa-da ýok. We altynjy günde bolar, we olar getirýän zatlaryny taýýarlarlar, we olar her gün ýygnaýan zatlaryndan goşa bolar. Hem Musa hem Harun ähli Ysraýyl ogullarynyň ýygnagyna aýtdylar: Agşam siz Rebbiň sizi Müsür topragyndan çykardandygyny bilersiňiz, hem irden siz Rebbiň şöhratyny görersiňiz, sebäbi Ol siziň Hudaýa garşy nalaňyzy eşidýär; biz bolsa näme, siz biziň garşymyzda nalaýarsyňyz? Musa aýtdy, Rebbe siziň agşam et iýmäge we irden dokuşlyk çörek bermeginde, sebäbi Rebbe siziň şikaýatyňyzy eşitdi, siz biziň garşymyzda şikaýat edýärsiňiz; biz bolsa näme? Sebäbi siziň şikaýatyňyz biziň garşymyza däl, eýsem Hudaýyň garşyna. Musa Aarona aýtdy: Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygyna aýt: Hudaýyň öňüne geliň, sebäbi Ol siziň nälemäňizi eşitdi. Haçan Harun Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygyna gürläp ýörkä, olar çöle tarap öwrüldiler we Rebbiň şöhraty bulutda göründi. We Rebbe Musa bilen gürläp, aýtdy: Men Ysraýylyň ogullarynyň şikaýatyny

eşitdim; olar bilen gürle, aýdyp: agşam et iýersiňiz, we irden çörek bilen doýarsyňyz; we bilersiňiz, men Rebbe siziň Hudaýyňyz. Agşam boldy-da, bedeneler çykdy we lageri örtdi, ertir çyg lageriň töwereginde togtanda boldy. Hem muna, çölüň ýüzünde kişniş tohum ýaly ak, ýerdäki aýaz ýaly ince bir zat bardy. Ysraýylyň ogullary ony görüp, biri-birine aýtdylar: Bu näme? Sebäbi olar munuň nämedigi bilmeýärdiler; ýöne Musa olara aýtdy: bu Rebbiň size iýmek üçin beren çöregi. Bu söz, Reb buýurdy: ýygnaň ondan her biri degişli gömör, kelläniň boýunça, siziň janlaryňyzyň sany boýunça, her biri öz çadyrlaryňyzda ýaşaýanlaryň bilen ýygnaň. Ysraýylyň ogullary şeýlelikde etdiler, käbirleri köp ýygnady, käbirleri az ýygnady. We gomer bilen ölçänlerinde, köp ýygnan artmady, az ýygnan hem kemelmedi; her biri özi üçin gerekli bolany ýygnady. Musa olara: Hiç kim mundan ertire çenli galdyrmasyn diýdi. We olar Musa diňlemediler, ýöne käbirleri ondan ertire goýdular, we gurçuklar peýda boldy, we yssy boldy, we Musa olara gaharly boldy. We olar ony irden-irden ýygnady, her biri özi üçin degişli mukdary, ýöne gün gyzdyranynda, ol eräp gitdi. Altynjy günde şeýle boldy, olar zerur zatlary goşa ýygnadylar, birisine iki gomer; ýygnagyň ähli ýolbaşçylary geldi we Musä habar berdiler. Musa olara aýtdy, bu Rebbiň gürän sözi däl mi? Şenbe Rebbe üçin mukaddes dynç alyş ertir; näçe pişirjek bolsaňyz, pişiriň; we näçe gaýnatjak bolsaňyz, gaýnatyň; we ähli artykmaçy galdyryň ony ammara ertir üçin. Olar ondan ir bilen çenli galdyrdylar, Musanyň olara buýran ýaly, we ol çyrymady we onda gurçuk hem bolmady. Musa aýtdy: Şu gün iýiň, sebäbi şu gün Rebbiň şenbe güni, meýdanda tapylmaz. Alty gün siz

ýygnarsynyz, ýöne ýedinji gün dynç güni, sebäbi onda bolmaz. Ýöne ýetnji gününde halkdan käbirleri ýygnamaga çykyşdylar, emma tapmadylar. Reb Musa tarap aýtdy: Haçana çenli siz meniň buýruklarymy we kanunymy diňlemek islemezsiňiz? Görüň, sebäbi Reb size şenbe güni şu güni berdi, şonuň üçin ol size altynjy günde iki günlük çörek berdi, her biriňiz öz öýüňizde oturyň, hiç kim ýedinji günde öz ýerinden çykmasyn. We halk ýedinji günde dynç aldy. We Ysraýyl ogullary ony Manna diýip atlandyrdylar, ol ak kişniş tohumy ýaly boldy, onuň tagamy bolsa baldaky tort ýaly boldy. Musa aýtdy: Bu Rebiň buýran sözi: gomor manany dolduryň, ammara siziň nesilleriňiz üçin, olar şol çöregi görsünler, siziň çölde iýen çöregiňizi, Reb sizi Müsür topragyndan çykaran wagty. Hem Musa Haruna aýtdy, bir altyn küýze al, hem oňa bir gomer manna doly sal, hem ony Hudaýyň öňünde goý, siziň nesleriňiz üçin saklamak üçin, Reb Musa buýran eden ýaly; hem Harun ony şaýatlygyň öňünde saklamak üçin goýdy. Ysraýylyň ogullary kyrk ýyl manna iýdiler, ýaşaýan ýere gelýänçä manna iýdiler, Finikiniň bir bölegine gelýänçä. Ýöne gomor üç ölçegiň ondan biri boldy.

17

Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygy Sin çölünden Rebbiň sözi sebäpli öz düşelgelerine görä gitdi hem Rafideinde düşelge gurdy, ýöne halkyň içjek suwy ýokdy. Halk Musa bilen jedel edip, Bize suw ber, içeliň diýdi, we Musa olara aýtdy: Näme üçin

meniň bilen jedel edýärsiňiz we näme üçin Rebbi synap görýärsiňiz? Halk ol ýerde suw üçin susamdy; we halk ol ýerde Musanyň ýanyna nägile etdi, aýdyp: Näme üçin bu? Sen bizi Müsürden çykardyň, bizi we biziň çagalarymyzy we mallarymyzy suwaňlyk bilen öldürmek üçinmi? Muşa Perwerdigära gygyryp aýtdy: Men şu halka näme etmeli? Ýene az, we olar meni daşlap öldürerler. Reb Musa tarap aýtdy: Şu halkyň öňünden git, ýöne öziň üçin halkyň ýaşulularynyň arasyndan al, we deryany uran hasaňy elinde al we git. Şu men duraryn ol ýerde seniň öňüňde, gaýanyň üstünde Horebde; we urarsan gaýany, we çykar ondan suw, we içer halk. Musa Ysraýylyň ogullarynyň öňünde şeýle etdi. Ol şol ýeriň adyny Synag we Masgaraçylyk diýip atlandyrdy, Ysraýyl ogullarynyň masgaraçylygy sebäpli we Rebbi synag etmekleri sebäpli, Reb biziň aramizdamy ýa-da ýokmy? diýip aýdandyklary üçin. Amalek geldi we Refidimde Ysraýyl bilen söweşdi. Musa Ýuşa aýtdy: Öziň üçin güýçli adamlary saýla we ertir çykyp Amalek bilen söweş. Ine, men depäniň depesinde duryaryn we Hudaýyň hasasy meniň elimde. We Ýuşua Musanyň oňa aýdyşy ýaly etdi, we çykyp Amalege garşy söweşe düzüldi, we Musa, Harun we Hur depäniň depesine çykdylar. We Musa ellerini galdyranynda Ysraýyl ýeňýärdi, ýöne ol ellerini aşak goýanynda Amalek ýeňýärdi. Musanyň elleri agyr boldy, şonuň üçin daş alyp, onuň aşagyna goýdular we ol onuň üstünde oturdy. Harun we Hur onuň ellerini bu tarapdan biri we beýleki tarapdan biri goldadylar we Musanyň elleri gün ýaşýança berk saklandy. We Ýuşa Amalegi we onuň ähli halkyny gylyç bilen öldürip ýeňdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Bu ýadygärlik üçin kitaba ýaz we

Ýoşuanyň gulaklaryna ber, sebäbi Men Amalegyň ýadygärligini asmanyň aşagyndan doly öçürerin. Hem Musa Rebbe gurbanlyk gurdy we onuň adyny Rebbe meniň gaçybatalga diýip atlandyrdy. Sebäbi Reb gizlin el bilen Amalege garşy nesiller-den nesillere söweşýär.

18

Ýothor, Midianyň ruhanysy, Musanyň gaýyn atasy, Rebbiň öz halky Ysraýyl üçin eden ähli zatlaryny eşitdi, sebäbi Rebbe Ysraýyly Müsürden çykardy. Musanyň giýewisi Jetro Musanyň aýaly Sipporany onuň boşadylmagynyň yzyndan aldy, we onuň iki ogluny; olaryň biriniň ady Gerşom, diýip aýdýardy, men keseki ýurtda gelmişek boldum; we ikinjiniň ady Eliezer, diýip aýdýardy, sebäbi meniň atamyň Hudaýy meniň kömekçim, we meni Faraonyň elinden halas etdi. Musanyň gaýyn atasy Ýothor, ogullary we aýaly bilen bile Musanyň ýanyna çöle gitdi, ol ýerde Hudaýyň dagynyň üstünde düşelge gurdy. Musa habar berildi, aýdýarlar: Ine, gaýyn ataň Ýetro saňa gelýär, we aýalyň bilen iki ogluň onuň bilen. Musa gaýyn atasyny garşylamak üçin çykdy, oňa egildi, ony öpdi we biri-biri bilen salamlaşdylar, soňra olary çadyra getirdi. Musa gaýyn atasyna Rebbiň Faraona we ähli müsürlilere Ysraýylyň üçin eden ähli zatlaryny, ýolda olara bolan ähli kynçylyklaryny we Rebbiň olary Faraonyň elinden hem-de müsürlileriň elinden halas edendigini gürrüň berdi. Iothor Rebiň olar üçin eden ähli gowy zatlary görüp geň galdy, sebäbi Reb olary müsürlileriň elinden we faraonyň elinden

halas etdi. We Ýetro aýtdy: Mübärekdir Reb, sebäbi Ol olary müsürlileriň elinden we faraonyň elinden halas etdi. Indi men bildim, Reb ähli hudaýlardan beýikdir, sebäbi olar olara hüjüm etdiler. We Musanyň giýewisi Ýetro ýakma gurbanlyklaryny we gurbanlyklary Hudaýa getirdi; emma Harun we Ysraýylyň ähli ýaşululary Musanyň giýewisi bilen Hudaýyň öňünde çörek iýmäge geldiler. Hem ertesi gün Musa halka höküm etmek üçin oturdy, ähli halk bolsa irden agşama çenli Musanyň ýanynda durdy. Jetro halka edýän ähli zatlaryny görüp, aýdýar: Sen halka edýän bu näme? Näme üçin sen ýeke oturýarsyň, ähli halk bolsa seniň ýanyňda irden agşama çenli durýar? We Musa gaýyn atasyna aýdýar: Halk Hudaýdan höküm gözlemek üçin meniň ýanyma gelýär. Haçan-da olaryň arasynda jedel bolsa we olar maňa gelseler, men her biriniň işine höküm edýärin we olara Hudaýyň buýruklaryny we Onuň kanunyny mälim edýärin. Musa gaýyn atasy oňa aýtdy: Sen bu işi dogry etmeýärsiň. Sabyrlyksyz weýrançylyk bilen weýran bolarsyň sen we seniň bilen bolan bu ähli halk, bu söz saňa agyr, sen ýeke muny edip bilmersiň. Indi şonuň üçin meni diňle we saňa maslahat bererin, Hudaý seniň bilen bolar. Sen halkyň üçin Hudaýyň ýanynda bol we olaryň sözlerini Hudaýa hödürle. Sen olara Hudaýyň buýruklaryny we Onuň kanunyny şaýat-etmeli, olara haýsy ýollar bilen gitmeli boljakdyklaryny görkezmeli we haýsy işleri etmelidigini aýtmaly. Sen özüň üçin ähli halkdan güýçli, Hudaýdan gorkýan, dogry, tekepbirlige ýigrenýän adamlary saýla we olaryň üstünde müňbaşylary, ýüzbaşylary, elli başylary we onbaşylary belläris. Olar halky hemme wagtda höküm ederler, ýöne agyr meseleleri saňa getirip bererler, emma ownuk

hökümleri özi çözerler, we ýüküňi ýeňilleşdirerler, we saňa kömek ederler. Eger bu sözi ýerine ýetirseň, Hudaý seni güýçlendirer, sen durup bilersiň we bu ähli halk öz ýerine parahatçylyk bilen geler. Musa gaýyn atasnyň sesini eşitdi we oňa aýdan ähli zatlary etdi. Musa ähli Ysraýyldan güýçli adamlary saýlady we olary müňbaşylar, ýüzbaşylar, ellibaşylar we onbaşylar edip belledi. Olar halky hemme wagtda höküm etdiler, ýöne agyr meseleleri Musanyň ýanyna getirdiler, ýöne ýeňil meseleleri özleri höküm etdiler. Mussa öz giýewisini iberde, we ol öz ýurduna gitdi.

19

Ysraýyl ogullarynyň Müsürden çykyşynyň üçünji aýynyň şu gününde olar Sinaý çöline geldiler. We olar Raphideinden gitdiler we Sinaý çölüne geldiler, we Ysraýyl ol ýerde dagyň garşysynda düşelge gurdy. Musa Hudaýyň dagyna çykdy we Hudaý ony dagdan çagyryp aýtdy: Şu zatlary Ýakubyň öýüne aýdarsyň we Ysraýylyň ogullaryna yglan edersiň. Öz-özüňiz gördüňiz, men Müsürlilere näçe zat edendigimi, we sizi bürgütleriň ganatlarynda ýaly göterdim we sizi öz ýanyma getirdim. Hem indi eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we meniň ähtimi saklaňyz, ähli halklardan maňa aýratyn halk bolarsyňyz, sebäbi ähli ýer meniňkidir. Siz bolsa maňa patyşalyk ruhanylyk we mukaddes millet bolarsyňyz, şu sözleri Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň. Musa geldi we halkyň ýaşulularyny çagyrdy we olara Hudaýyň özlerine buýran ähli şol sözleri

goýdy. Ähli halk bir ýürekden jogap berdi we aýtdy: Hudaýyň aýdan ähli zatlaryny ederis we eşideris. Musa bolsa şu sözleri Hudaýa hödürledi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Ine, men saňa bulut sütüninde gelýärin, şonuň üçin halk meniň seniň bilen gürleşýänimde eşitsin we saňa hemişelik ynansynlar. Musa bolsa halkyň sözlerini Rebbe habar berdi. Rebbe Musa tarap aýtdy, Aşak inip halka duýduryş ber we olary şu gün we ertir arassala, we eşiklerini ýuwsunlar we üçünji güne taýýar bolsunlar; sebäbi üçünji günde Rebbe Sinaý dagyna iner, tutuş halkyň öňünde. Sen halky daşyna bölüp goýarsyng we şeýle diýersiň: özüňize üns beriň, daga çykmaň we onuň hiç bir zadyna degmäň, daga degen her bir adam ölüm bilen öler. Onuň eline el degmez, sebäbi ol daşlar bilen daşlanýar ýa-da ok bilen atylýar. Eger mal bolsa-da, eger adam bolsa-da, ýaşamaýar. Haçan sesler, surnaýlar we bulut dagdan gitse, olar daga çykarlar. Musa dagdan halkyň ýanyna indi we olary mukaddesleşdirdi, we olar eşiklerini ýuwdular. Ol halka aýtdy: Üç gün taýýar boluň, aýala ýakynlaşmaň. Üçünji gün daň bolan wagty sesler, ýyldyrymlar we garaňky bulut Sinaý dagynyň üstünde peýda boldy, surnaýyň sesi güýçli ýaňlandy we lagerdäki ähli halk gorkdy. Ve Musa halky lagerden Hudaý bilen duşuşmaga çykardy we olar dagyň eteginde durdular. Sinai dagy tutuşlygyna tüsselendi, sebäbi Hudaý onuň üstüne otda inipdi, we tüsse ojagyň tüssesi ýaly çykýardy, we ähli halk gaty geň galdy. Emma surnaýyň sesleri öňe barýarka has-da güýçli bolup barýardy. Musa gürlädi, emma Hudaý oňa ses bilen jogap berdi. Reb Sinai dagynyň depesine indi we Reb Musany dagyň depesine çagyrdy, Musa bolsa çykdy. Hudaý Musanyň ýanyna

aýtdy, aýdyp: aşak inip halka berk duýdur, olar hiç wagt Hudaýa ýakynlaşmasyn görmek üçin, we olaryň köpüsi ýykylmasyn. We ruhbanlar, Rebbe Hudaýa ýakynlaşýanlar, mukaddeslensinler, bolmasa Reb olary ýok etsin. We Musa Hudaýa aýtdy: Halk Sinaý dagyna çykyp bilmez, sebäbi sen bize şaýatlyk etdiň we aýtdyň: Dagy kesgitläň we ony mukaddesläň. Rebbe oňa aýtdy: Git, aşak in, soň bolsa sen we Harun bilen bile çykýň. Ýöne ruhanylar we halk Hudaýa tarap çykmaga synanyşmasyn, bolmasa Rebbe olaryň käbirini ýok eder. Musa halkyň ýanyna indi we olara aýtdy.

20

Hem Reb bu ähli sözleri gürledi, aýdyp: Men Reb, seniň Hudaýyňdyryn, kim seni Müsür topragyndan, gulçulyk öýünden alyp çykdy. Menden başga hudaýlaryň bolmaz. Sen özüň üçin keşbi ýasamarsyň, ne-de ýokardaky asmanda, aşakdaky ýerde we ýeriň aşagyndaky suwlarda näçe zat bar bolsa, olaryň meňzeşligini ýasamarsyň. Olara sygynmarsyň, ýa-da olara gulluk etmersiň; sebäbi men Rebbe, seniň Hudaýyň, gaýratly Hudaý, atalaryň günälerini çagalaryň üstüne üçünji we dördünji nesle çenli meni ýigrenýänlere gaýtarýan, we müňlerçesine meni söýýänlere we meniň buýruklarymy saklaýanlara rehim edýän. Sen Hudaýyň Taňryňyň adyny biderek almarsyň, sebäbi Reb Taňryň onuň adyny biderek alýany günäsiz goýmaz. Şenbe gününi mukaddeslemek üçin ýadyňda sakla. Alty gün işle we ähli işleriňi ýerine ýetir. Ýedinji günde bolsa, şenbe Rebbiň seniň

Hudaýyňa; etmersiň onda hiç bir işi sen, we ogluň, we gyzyň, we oglan guluň, we gyz guluň, we öküzüň, we ýük haýwanyň, we ähli mallaryň, we gelmişek ýaşaýan sende. Sebäbi alty günüň içinde Rebbe asmany, ýeri, deňzi we olaryň içindäki ählisini ýaratdy we ýedinji günde dynç aldy, şonuň üçin Rebbe ýedinji güni gutlady we ony mukaddes etdi. Ataňy we eňeňi hormatla, şonda saňa gowy bolar we Rebbiň Hudaýyň saňa berýän gowy ýerinde uzak ýaşarsyň. Zyna etme. Sen ogurlamaly dälsiň. Siz öldürmeli dälsiňiz. Goňşuňyň garşysyna ýalan şaýatlyk etmersiň. Sen goňşuňyň aýalyna isleg etmersiň; sen goňşuňyň öýüne isleg etmersiň, ne onuň meýdanyna, ne onuň guluna, ne onuň gyzyna, ne onuň öküzüne, ne onuň eşegine, ne onuň ähli malyna, ne goňşuňyň näçe zady bar bolsa. We ähli halk sesi, çyralary, surnaýyň sesini we tüsseleýän dagny gördi, ýöne gorkup, ähli halk uzakdan durdy. We Musa tarap aýtdylar: Sen bize geple, emma Hudaý bize geplemesin, ýogsam öleris. We Musa olara diýýär: Göwün ediniň, sebäbi Hudaý sizi synag etmek üçin size geldi, şonuň üçin onuň gorky sizde bolsun, günä etmezligiňiz üçin. Halk uzakdan durdy, ýöne Musa Hudaýyň bolan garaňkylygyna girdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Şulary Ýakubyň öýüne aýdarsyň we Ysraýylyň ogullaryna jar edersiň: Siz gördüňiz, sebäbi men asmandan size gürledim. Öz özüňiz üçin kümüş hudaýlary etmäň, we altyn hudaýlary hem öz özüňiz üçin etmäň. Gurbanlyk ýerini ýerden maňa ediň we onuň üstünde ýakylýan gurbanlyklaryňyzy, halas bolşuňyzy, goýunlaryňyzy we buzawlaryňyzy gurbanlyk ediň. Ähli ýerde, eger adymy ol ýerde atlandyrsam, men saňa gelerin we seni alkyşlaryn. Eger ýöne maňa daşlardan gurbanlyk oltary etseң,

olary ýonulan daşlardan gurma, sebäbi seniň gylyçyňy olaryň üstüne sarpdyrdyň we olar hapalandy. Sen meniň gurban otagymyň üstüne basgançaklar bilen çykmarsyng, şonuň üçin onuň üstünde öz ýalaňaçlygyňy açmazlyk üçin.

21

We bular sen olaryň öňünde goýjak kanunlaryňdyr. Eger sen ýewreý çagany satyn alsan, alty ýyl ol saňa gulluk eder; ýedinji ýylda bolsa ol erkin gider mugt. Eger ol ýeke giräp bolsa, ýeke çykar, eger aýal bilen bile giräp bolsa, onuň aýaly hem çykar. We eger hojaýyn oňa aýal berse, we oňa ogullar ýa-da gyzlar dogursa, aýal we çagalar onuň hojaýynyna degişli bolar, emma ol ýeke özü çykar. Eger gul jogap berip aýtsa: Men öz hojaýnymy we aýalymy we çagalarmy söýdüm, men erkin gitmerin diýse, onuň hojaýny ony Hudaýyň kazyýetine getirer, we soňra ony gapynyň gapdal sütünine getirer, we onuň hojaýny onuň gulagyny byjgyn bilen deşer, we ol oňa ebedilik gulluk eder. Eger kim öz gyzyny hyzmatçy edip satsa, ol gul gyzlaryň gaçyp gidişi ýaly gitmez. Eger onuň eýesi hoşlanmasa, ýa oňa ylalaşan bolsa, ony halas eder. Ýöne keseki millete ony satmaga eýe däl, sebäbi onda ylalaşygyny bozdy. Eger ogla ony nişanlasa, gyzyň hukugyna laýyklykda oňa reanşa eder. Eger ol özi üçin başga birini alyp alsa, zerur zatlary, egin-eşigi we onuň bilen gatnaşygy mahrum etmez. Eger-de ol şu üç zady oňa etmese, ol mugt, kümüşsüz çykar. Eger kim kimdir birini ursa we ol ölse, ölüm bilen öldürilsin. Ol bolsa isläp däl, ýöne Hudaý ony onuň

ellerine gowşurdy, men saňa öldüren adamyň gaçjak ýerini bererin. Eger kim-de öz goňşusyna hile bilen öldürmek üçin hüjüm etse we penaly alsa, ony meniň gurbanlyk sypamdan alyp, öldürersiň. Kim öz kakasyny ýa-da ejesini ursa, ölüm bilen jezalandyrylsyn. Öz atasy ýa-da enesini erbet sözleýän adam ölüm bilen öler. Kim birisi Ysraýylyň ogullarynyň birini ogurlaýan bolsa, ony ezenden soň satýan bolsa we bu onuň ýanynda tapylan bolsa, ölüm bilen ölsün. Eger iki erkek jedel etse we goňşusyny daş bilen ýa-da ýumruk bilen ursa we ol ölmese, ýöne düşege ýatsa, eger adam ýokary galkyp daýanç bilen daşarda ýörän bolsa, uran adam günäsiz bolar, ýöne onuň işsizligini töler we bejeriş pullaryny. Eger kimdir biri öz guluny ýa-da öz gyzyny taýak bilen ursa we ol onuň elleriniň astynda ölse, adalat bilen jezalanar. Eger-de ol bir ýa-da iki gün diri galsa, jezalandyrylmasyn, sebäbi kümüş onuňky bolýar. Eger iki erkek söweşse we göwreli aýaly ursa we onuň çagasy doly emele gelmän dogulsa, jerime tölär; aýalyň adamsy nähili goýsa, şony abraý bilen berer. Eger-de doly emele gelen bolsa, berer jan janyn ýerine, Göz gözüň ýerine, diş dişiň ýerine, el eliň ýerine, aýak aýagyň ýerine, ýanyk ýanygyň ýerine, ýara ýaranyň ýerine, göwre göwrüniň ýerine. Eger kim-de öz hyzmatkäriniň gözüne ýa-da öz gullukçysynyň gözüne ursa we ony kör etse, olaryň gözüniň ýerine olary erkin iberer. Eger-de hyzmatkäriň dişini ýa-da onuň gullukçysynyň dişini ursa, olary erkin iberer olaryň dişiniň ýerine. Eger öküz erkek ýa-da aýal şahy ursa we ol ölse, öküz daşlar bilen daşlanar, we onuň eti iýilmez; ýöne öküziň eýesi bigünä bolar. Eger öküz öňküden bäri, düýnden we ondan öň üçünji günden bäri şahlaýjy bolsa we onuň hojaýynyna

şaýatlyk edilse, ýöne ol öküzi ýok etmese, şeýle öküz adam ýa-da aýal öldürse, onda öküz daşlanmaly we onuň hojaýyny hem öldürilmeli. Eger oňa halas tölegi girizilse, ol öz janynyň halas tölegini berer, näçe girizsinler oňa. Eger ogul ýa-da gyzy şahlandyrsa, şu kanuna laýyklykda oňa etsinler. Eger öküz çagany ýa-da gyz guly şahlandyrsa, olaryň hojaýynyna otuz kümüş şekel berer we öküz daşlanmaly. Eger kimdir biri guýy açsa ýa-da guýy gazsa, we ony ýapmazsa, we ol ýere buzaw ýa-da eşek düşse, guýynyň eýesi töleg berer, olaryň eýesine kümüş berer; ýöne ölen bolsa oňa degişli bolar. Eger biriniň öküzi goňşunyň öküzini şahlaýsa we ölse, olar diri öküzi satarlar we onuň pulyny bölüşerler we ölen öküzi bölüşerler. Eger öküzüň öňki düýnden we üçünji günden öň şahlaýjy bolandygy belli edilen bolsa we onuň eýesine şaýatlyk edilen bolsa, ýöne ony ýok etmese, öküzüň ýerine öküz töler, ýöne ölen öküz oňa degişli bolar. Eger kim buzaw ýa-da goýun ogurlyp, ony gyryp ýa-da satyp ýören bolsa, buzawyň ýerine bäş buzaw, goýunyň ýerine dört goýun tölemeli.

22

Eger ogry deşikde tapylan bolsa we urlan ölen bolsa, bu oňa adam öldürmek däl. Eger gün onuň üstünde dogsa, ol günäkärdir we ölüm bilen ölendir; eger oňa zat ýok bolsa, ogurlygyň ýerine satylsyn. Eger-de ogurlan zat onuň elinde eşekden başlap goýuna çenli diri tapylsa, olary iki esse tölemeli. Eger kim meýdany ýa-da üzümçiligi otladyp, öz malyny başga

meýdany otlamaga goýberse, öz meýdanyndan hasylyna görä töler, eger-de ähli meýdany otladyp gutarsa, öz meýdanynyň iň gowusyny we öz üzümçiliginiň iň gowusyny töler. Eger çykan ot tikanlary tapsa we harmanhanalar ýa-da bugdaý başaklar ýa-da düzlügi ýaksa, ody ýakan adam töler. Eger kim-de öz goňşusyna kümüş ýa-da gap-gaçlary saklamak üçin berse we olar adamyň öýünden ogurlansa, eger ogry tapylsa, ol goşa töär. Eger ogry tapylmasa, öýüň eýesi Hudaýyň öňüne gelip, ant içer welin, goňşusynyň tutuş goýumy üçin erbet iş etmändigine, her aýdylan günä barada, buzaw we eşek we goýun we eşik we ähli ýitgi barada aýyplanýan zat; näme bolsa-da, Hudaýyň öňünde ikisiniň hem hökümi geler, we Hudaý arkaly günäkär tapylany goňşusyna goşa töler. Eger birkim goňşusyna ýük çekiji haýwany ýa-da buzawy ýa-da goýny ýa-da islendik malyny saklamaga berse, we ol ýarylsa ýa-da ölse ýa-da ýesir alynsa, we hiç kim görmese, Hudaýyň anty ikisiniň arasynda bolar, hakykatdanam ol goňşusynyň goýumyna garşy asla erbet iş etmändigine, we şeýlelikde onuň eýesi kabul eder, we ol tölemez. Eger ol onuň ýanyndan ogurlanylsa, eýesine töleg berer. Eger ýirtyjy haýwan tarapyndan ýyrtylsa, ony subutnamä getirer we töleg bermez. Eger kim goňşusyndan soraýsa we ol döwülse ýa ölse ýa ýesir bolsa, eýesi onuň bilen bolmasa, töler. Eger eýesi onuň bilen bolsa, tölemez, eger kärendeçi bolsa, bu onuň hakynyň ýerine geçer. Eger kim-de-kim nişansyz gyzy aldap, onuň bilen ýatsa, hökman kalym berip, ony öz aýaly eder. Eger ýöne atasy ret edip, gyzyny oňa aýal hökmünde bermek islemeýän bolsa, gyzlaryň gyzy paýyna görä kümüş pul tölemeli. Jadygöýleri diri galdyrmarsynyz. Her haýwan bilen ýatýany öldürersiňiz.

Hudaýlara gurban berýän adam ölüm bilen ýok ediler, diňe Rebbe ýeke-täk gurban bermek rugsat edilýär. Hem gelmişäni siz azar etmezsiňiz, hem-de ony gysmarsyňyz, sebäbi siz Müsür ýerinde gelmişäler bolduňyz. Hiç bir dul aýaly we ýetimi erbet etmezsiňiz. Eger siz erbet bilen olara azar berseňiz, we olar gygyryp maňa ýüzlenip gygyrsa, men hakykatdanam olaryň sesini eşiderim, we men gahar bilen gaharlanaryn, we men sizi gylyç bilen öldürerim, we siziň aýallaryňyz dul bolar, we siziň çagalaryňyz ýetim bolar. Eger-de kümüş karz berseň ýanyňdaky garyp dogana, ony gysmaýarsyň, oňa göterim goýmaýarsyň. Eger-de girew girew alsan goňşuňyň eşigini, gün ýaşmazdan öň gaýtaryp berersiň oňa; Sebäbi bu onuň örtügidir, diňe bu eşik onuň ýalaňaçlygynyňky; näme bilen uklar ol? Eger şonuň üçin ol maňa tarap gygyrsa, men oňy diňlärin; sebäbi men rehimli. Hudaýlary erbet gürlemeýärsiň, we halkyňyň hökümdary hakda erbet aýtmaýarsyň. Harman meýdanyňyň we şerap gysyjyňyň ilkinji miwelerini gijikdirmezlik edersiň, ogullaryňyň ilkinji doglanlaryny maňa berersiň. Şeýdip, seniň buzawyňy, goýnuňy we ýük çekiji haýwanyňy edepsiň: ýedi gün enesiniň ýanynda bolar, ýöne sekizinji günde ony maňa gaýtaryp berepsiň. Siz maňa mukaddes adamlar bolarsyňyz, we ýyrtyjy haýwanlar tarapyndan öldürilen eti iýmäň, ony itlere taşlaň.

23

Boş gürrüňi kabul etmezsiň, adalatsyz bilen ylalaşyp, adalatsyz şaýat bolmazsiň. Sen köp adamlar bilen bilelikde erbet işde

bolmarsyň, köpçüligiň bilen goşulup, köp adamlar bilen ýolagçylyk edip, adalaty bozmarsyň. We kazyýetde garyp adama rehim etmezsiň. Eger duşmanyňyň öküzüne ýa-da onuň ýük haýwanyna azaşan ýagdaýynda duşsaň, yzyna öwrüp oňa gaýtaryp bermelisin. Eger görseň duşmanyňyň ýük çekiji haýwanynyň öz ýüküniň astynda ýykylandygyny, ony görmazlykdan geçmersiň, ýöne onuň bilen bilelikde ony galdyrmaga kömek edersiň. Sen garybyň kazyýetinde onuň hökmüni ýoýmaýarsyň. Her adalatsyz sözden daş bolarsyň, bigünä we dogry adamy öldürmezsiň we sowgatlar üçin allasyz adamy aklamazsyng. Sowgatlary almarsan, sebäbi sowgatlar görýänleriň gözlerini kör edýär we adalatly sözleri zaýalaýar. Gelmişäni ezmezsiňiz, sebäbi siň gelmişäniň ruhyny bilýärsiňiz, özüňiz hem Müsür ýurdunda gelmişiler bolduňyz. Alty ýyl seniň ýeriňi ekjek, we onuň hasylyny ýygnarsyng. Ýedinji ýylda bolsa boşatmagy edýärsiň we ony goýberýärsiň, we seniň halkyňyň garyplary iýerler, galan zatlary bolsa ýabany haýwanlar iýer, şeýlelikde seniň üzümçiligiňi we zeýtunlygyňy hem edýärsiň. Alty gün öz işleriňizi ediň, ýedinji güni bolsa dynç alyň, şonuň üçin öküziňiz we ýüküňiz dynç alsyn, we hyzmatkäriňiziň ogly bilen gelmişek täzelensin. Ähli näçe men size aýdan zatlarym, olary saklaň, we beýleki hudaýlaryň ady ýatlanmaz, ne-de siziň agzyňyzdan eşidilmez. Ýylyň üç wagtynda maňa baýram ediň. Açylmadyk çörekler baýramyny saklaň we ýedi gün açylmadyk çörek iýiň, edil men size buýuran ýaly, ýaş aýyň wagtyna görä, sebäbi şol wagtda siz Müsürden çykdyňyz, meniň öňümde boş görünmersiňiz. Sen öz meýdanyňa ekýän işleriňiň ilkinji miweleriniň hasyl baýramyny edersiň, we ýylyň çykyşynda öz

meýdanyňdan çykýan işleriňi ýygnamakda tamamlanmagyň baýramyny edersiň. Ýylyň üç wagtynda seniň ähli erkekleriň Rebbiň Hudaýynyň öňünde görüler. Haçan men milletleri ýüzüňden kowsam we çäkleriňi giňeltsem, sen hamyrly çörek üstünde tütetgimniň ganyny gurban etmezsiň we baýramymyň ýagy irden çenli ýatmasyn. Seniň ýeriňiň birinji hasyllarynyň ilkinji önümlerini seniň Hudaýyň Rebbiň öýüne getirjek, guzyny enäsiniň süýdünde gaýnatmarsan. Ine, men öz habarçymy seniň öňüňden iberýärin, ol seni ýolda gorasyn we men saňa taýýarlan ýere eltsin. Öz üçiň üns ber we oňa diňle we oňa boýun bolma, sebäbi ol seni saklamaz, çünki meniň adym onuň üstündedir. Eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we saňa buýran ähli zatlarmy ýerine ýetirseň we meniň ähtimi saklaňyz, onda siz maňa ähli milletlerden aýratyn halk bolarsyňyz, sebäbi ähli ýer meniňki bolýar. Siz bolsa maňa patyşalyk ruhanylar we mukaddes millet bolarsyňyz. Şu sözleri Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we saňa aýdan ähli zatlarmy ýerine ýetirseňiz, men seniň duşmanlaryňa duşman bolarm we saňa garşy çykýanlara garşy çykarm. Meniň habarçym seniň ýolbaşçyň bolar, sebäbi ol seni Amorlylaryň, Hetlileriň, Perizlileriň, Kenganlylaryň, Girgaşlylaryň, Hiwlileriň we Ýebuslylaryň ýanyna eltip gider we men olary ýok ederin. Sen olaryň hudaýlaryna sežde etmezlik edersiň, olara ybadat hem etmezlik edersiň, olaryň işlerine görä iş görmeýärsiň, ýöne olary ýykyp taşlarsyng we olaryň sütünlerini döwüp böleklersiň. Hem sen Rebbiň, seniň Hudaýyňa hyzmat edersiň, hem Men seniň çöregiňi, seniň şarabyňy we seniň suwyňy bereketlärin, hem Men keseli sizden öwürerin. Bolmaz goňsuz, hem-de

önelgesiz seniň ýeriňde; seniň günleriňiň sanyny doldurýan, doldurjak men. Men gözbaşyňy seniň öňüňde gidýän edip iberer□□, sen girýän ähli halklary geň galdyraryn we ähli duşmanlaryňy gaçgyn eder□□. Men siziň öňüňizden sary gynjylary iberer□□, we siz Amorluklary, Hiwitlileri, Kenganlyları we Hittitlileri öz ýanyňyzdan kowarsyňyz. Men olary bir ýylda kowmaryn, ýer çöl bolmasyn diýip we ýeriň ýabany haýwanlary seniň üstüňde köp bolmasyn diýip. Men olary senden kem-kemden kowaryn, sen artýançaň we şol ýeri miras alýançaň. Men seniň serhetleriňi Gyzyl deňizden Filistimlileriň deňzine çenli we çölden Uly derýa Ewfrata çenli goýaryn, we ýerde oturýanlary seniň elleriňe bererin, we olary senden kowaryn. Sen olar bilen we olaryň hudaýlary bilen ylalaşyk etmezsiň. We olar seniň ýeriňde oturmazlar, şonuň üçin seni maňa garşy günä etdirmezler, sebäbi eger sen olaryň hudaýlaryna gulluk etseň, bular seniň üçin büdremek daşy bolar.

24

We Musa aýtdy: Rebbe tarap çykýň - sen we Harun, we Nadab, we Abiud, we Ysraýylyň ýetmiş ýaşulularyndan, we olar uzakdan Rebbe sežde etsinler. We Musa ýeke-täk Hudaýa ýakynlaşar, olar bolsa ýakynlaşmazlar, halk bolsa olar bilen bilelikde çykmazlar. Musa girdi we halka Hudaýyň ähli sözlerini we kararnamalaryny gürrüň berdi, ähli halk bir ses bilen jogap berip, aýtdylar: Rebiň gürän ähli sözlerini ederis we diňläris. Musa Rebbiň ähli sözlerini ýazdy we irden ir turup, dagyň

eteginde gurban ýazysy gurdy hem Ysraýylyň on iki taýpasy üçin on iki daş goýdy. We ol Ysraýyl ogullarynyň ýigitlerini iberdi, we olar ýakylýan pidalary hödürlediler we Hudaýa halas ediş gurbanyny buzawlar bilen gurban etdiler. Musa ganyn ýarysyny alyp, jam-gabyklaryna guýdy, ganyn beýleki ýarysyny bolsa gurbanlyk sypasyna guýdy. Ve ähtnamanyň kitabyny alyp, halkyň gulaklaryna okady, ve olar diýdiler: Rebbiň gürän ähli zatlaryny ederis we eşideris. Musa gany alyp, halkyň üstüne sepdi we aýtdy: Ine, Rebbiň size şu sözleriň ählisiniň barada eden ähtnamasynyň gany. Musa, Harun, Nadab, Abihu we Ysraýylyň ýaşulularyň geňeşiniň ýetmisi gitdiler. Men Ysraýylyň Hudaýynyň duran ýerini gördüm, we onuň aýaklarynyň aşagyndaky zat sapfir kerpiç işi ýaly we asmanyň gümmezi ýaly arassalykda ýaşyldy. Ysraýylyň saýlanan adamlaryndan biri-de ýok bolmady, olar Hudaýyň ýerinde göründiler, iýdiler we içdiler. Rebbe Muşa tarap diýdi: Meniň ýanyma daga çyk we ol ýerde bol, men saňa daş planşetleri bererin, ýagny kanuny we buýruklary, olary men olara kanun bermek üçin ýazdym. Musa we oňa duran Ýuşa turanyp, Hudaýyň dagyna çykdylar. Olar ýaşululara aýtdylar: Biz size gaýdyp gelinçä, şu ýerde dymyň. Ine, Harun we Hur siziň bilen. Eger kimiňdir başyna höküm meselesi gelse, geliň olara ýüz tutsunlar. Ve Musa bilen Ýişua daga çykdylar, we bulut dagy örtdi. We Hudaýyň şöhraty Sinaý dagynyň üstüne indi, we bulut ony alty gün örtdi, we Reb ýedinji gün Musany buludyň ortasyndan çagyrdy. Rebbiň şöhratynyň görnüşi dagyň depesinde ýanýan ot ýaly Ysraýyl ogullarynyň öňünde göründi. Musa bulut ortasyna girdi we daga çykdy we ol ýerde dagda kyrk gün we kyrk gije boldy.

25

We Reb Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullaryna aýdyň, we ählisinden ilkinji hasyllary alyň, kimleriň ýüregine dogry gelse, we meniň ilkinji hasyllarymy alarsyňyz. We bu ilkinji hasyldyr, siz olaryň ýanyndan alarsynyz: altyn, we kümüş, we bürünç, we sümbül, we gyrmyzy, we goşa gyrmyzy, we egrilen inçe mata, we geçileriň ýüňleri, we gyzyla boýalan goçlaryň derileri, we gök deriler, we çüýremeýän agaçlar, we Sardius daşlary, we oýma üçin daşlar egin üçin, we uzyn don üçin. Sen maňa mukaddes ýer edýärsiň we men siziň araňyzda peýda bolaryn. Hem maňa edip berersiň ähli zatlara görä, näçe saňa dag üstünde görkezýän: çadyryň mysalyna we onuň ähli gaplarynyň mysalyna görä, şeýdip edip berersiň. Sen şaýatlyk sandygyny çüýremeýän agaçlardan ýasarsyň, iki tirsek ýarym uzynlykda, bir tirsek ýarym inlikde we bir tirsek ýarym beýiklikde. Hem sen ony arassa altyn bilen örtüp bilersiň, içinden hem daşyndan sen ony altyn bilen örtüp bilersiň, hem sen oňa töweregine altyn öwrülen bezekleri edersiň. Hem sen şu zat üçin dört altyn halka ýasajak we olary dört tarapyna goýjak: iki halka bir tarapyna we iki halka ikinji tarapyna. Sen çüýremez agaçdan göteriş taýaklaryny ýasarsiň we olary altyn bilen örtärsiň; we sen göteriş taýaklaryny sandygyň gapdallaryndaky halkalara salarsiň, sandygy olar bilen götermek üçin. Sandygyň halkalarynyň içinde syrgalar hereket etmän durar. We sen sandyga şaýatlyklary goýarsyň, haýsyny men saňa bererin. Sen arassa altyndan rehimlik örtük edersiň,

onuň uzynlygy iki ýarym tirsek, giňligi bolsa bir ýarym tirsek bolar. Sen iki kerubimleri urlan altyndan edersiň we olary rehim oturgyçynyň iki tarapyna goýarsynň. Bir herub şu tarapdan we bir herub merhemet oturgyçynyň ikinji tarapdan ediler, we sen iki herubimleri iki tarapyň üstünde ederjek. Kerubimler ganatlaryny ýokarda uzadyp, öz ganatlary bilen günä ýapyjy ýeriň üstüni kölegeleýän bolarlar, we olaryň ýüzleri biri-birine seredip, kerubimleriň ýüzleri günä ýapyjy ýere tarap bolar. Ve sen merhemet oturgyçyny sandygyň üstüne ýokardan goýarsyň, we sandyga men saňa berjek şaýatlyklarymy salarsyň. Men şol ýerden saňa belli bolaryn we saňa rahmet oturgyçynyň ýokarsyndan, iki kerubimiň arasyndan, şaýatlyk sandygynyň üstünde bolanlaryň arasyndan gürlärin, we saňa Ysraýyl ogullaryna buýurjak ähli zatlarym barada aýdaryn. Sen arassa altyndan altyn stol edersiň, uzynlygy iki dirsek, ini bir dirsek, beýikligi bir ýarym dirsek. Sen oňa aýlawynda altyn öwrülen nagyşlary ýasarsyň we sen oňa aýlawynda bir alaç beýiklikde çarçuwa ýasarsyň we sen çarçuwanyň aýlawyna öwrülen nagyş ýasarsyň. Sen dört altyn halka edersiň we ol dört halkalary onuň aýaklarynyň dört böleginiň üstüne, täjiň aşagyna goýarsiň. We halkalar götermek taýaklary üçin jaýlar bolup bilerler, şonuň üçin olar bilen stoly götermek. We taýaklary çüýremeýän agaçdan ýasarsyng, we olary arassa altyn bilen örtärsiň, we stol olar bilen göterilep. We onuň çanaglaryny, tütetjileri, guýma gaplary we käseleri ýasarsyng, olarda guýarsyng, olary arassa altyndan ýasarsyng. Hem sen stoluň üstüne meniň öňümde huzur çöreklerini hemişelik goýarsyng. Ve sen arassa altyndan çyra ýasarsiň, çekiçlenen ýasarsiň şol çyra ýasaýjyny, onuň saby

we şahalary we jamlary we düwünleri we niluparlary ondan bolar. Alty şaha gapdallaryndan çykyp barýardy: üç şaha çyranyň bir tarapyndan we üç şaha çyranyň ikinji tarapyndan. Hem üç çäşe badam şekilli oýulan, bir şahada jümmüşik hem laleler, şeýdip çyradan çykýan alty şahada. Hem çyra çyrasynyň içinde dört jam badamşekilli oýulan, bir şahada düwünler we onuň gülleri. Düwme iki turbalaryň aşagynda ondan, we düwme dört turbalaryň aşagynda ondan, şeýlelikde çyragdandan çykýan alty turbalaryň hemmesinde, we çyragdanyň özünde badam şekilli nagyşly dört jam bar. Düwmeler we şahalar ondan bolsun, tutuşlygyna nagyşly bir arassa altyndan ýasalan. Hem sen onuň ýedi çyrasyny edersiň, hem çyralary goýarsyň, hem olar bir tarapdan şöhlelenerler. We onuň tütetgüçini we onuň düýplerini arassa altyndan ýasarsiň. Bu gaplaryň hemmesi bir talant arassa altyndan ýasalandyr. Gör, sen dagda saňa görkezilen nagyşa laýyklykda edersiň.

26

Çadyry on perdeden edersiň: buralan inçe zatlykdan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden we al reňkden, kerubimleriň dokalan şekili bilen olary edersiň. Bir perdäniň uzynlygy ýigrimi sekiz tirsek, ini dört tirsek bolar, ähli perdeler şol bir ölçegde bolar. Bäş perde bolsa ýeke-ýekeden tutup, biri beýlekisine birikdiriler we bäş perde hem birleşip, biri beýlekisi bilen birikdiriler. We olar üçin mawy ilgekleri bir perdäniň gyrasynda, bir tarapdan birikme üçin ýasarsiň, we şeýdip daşky

perdäniň gyrasynda ikinji birikme tarapyna ýasarsiň. Elli ilmek bir perde üçin edersiň, we elli ilmek ikinji perdeleriň birleşýän ýerinden edersiň, garşy-garşa düşýän biri-birine her birinde. Hem sen elli sany altyn halka ýasarsyň, hem perdeleri biri-birine şol halkalar bilen birikdirersň, hem çadyr bir bolar. Hem sen çadyryň üstüne örtük üçin tüýli deriler ederjek, olary on bir sany ederjek. Bir deriniň uzunlygy otuz dirsek, we bir deriniň ini dört dirsek bolar; şol bir ölçeg on bir deriniň hemmesine degişli bolar. Sen bäş derini biri-birine birleşdirjeksiň we alty derini biri-birine birleşdirjeksiň, we altynjy derini çadyryň öň tarapynda goşa edipjeksiň. Sen bir perdäniň gyrasyna, ortadaky birleşme ýerine elli ilgek edýärsiň we ikinji birleşýän perdäniň gyrasyna elli ilgek edýärsiň. We elli sany bürünç halka ýasarsyng we halkalary ilgeklerden birikdirersing we derileri birikdirersing we ol bir bolar. We sen çadyryň derisindäki artykmaç zady goýarsyng, galan deriniň ýarym bölegini çadyryň derisiniň artykmaç ýerine örtýärsiň, çadyryň yzynyny örtýärsiň. Bir gämi şu tarapdan we bir gämi şol tarapdan, çadyryň perdeleriniň uzynlygyndan artykmaç bolan böleginden, çadyryň iki gapdalyny örtmek üçin asylýar. Hem sen çadyr üçin gyrmyzy boýalan goç derilerinden örtük edýärsiň, hem ýokarda gök derilerden örtükler edýärsiň. We ediň çadyryň sütünlerini çüýremeýän agaçlardan ýasarsyň. Bir sütüni on tirsek edäýsiň, we bir sütünüň ini bir ýarym tirsek bolar. Iki çeňňek bir sütüne, biri-birine gabat gelýän, şeýdip ederjek çadyryň ähli sütünlerine. We çadyr üçin sütünler edärsiň, demirgazyga tarap tarapdan ýigrimi sütün. Ýigrimi sütün üçin kyrk sany kümüş düýp ýasarsyng, bir sütüniň iki tarapy üçin iki düýp we bir

sütüniň iki tarapy üçin iki düýp. We Günorta tarapa ikinji tarap, ýigrimi sütün, we olaryň kyrk kümüş düýbi; iki düýp bir sütüne onuň iki tarapyna, we iki düýp bir sütüne onuň iki tarapyna. We çadyryň arkasyndaky bölekden, deňze tarap alty sütün edärsiň. We iki sütüni çadyryň yzky burçlarynda ederjek. Olar aşakdan deň bolar, şonuň ýaly olar kellälerden bir duşuşyga çenli deň bolarlar, şeýdip sen iki burçuň ikisine-de edersiň, olar deň bolsun. We sekiz sütün bolar, we olaryň kümüş esaslary on alty bolar, iki esas bir sütüniň iki bölegine, we iki esas bir sütüne. Sen çüýremeýän agaçdan süýümler ýasajak; çadyryň bir tarapyndan bir sütüne bäş sany, we çadyryň ikinji bir tarapyna sütüne bäş sany süýüm, we çadyryň deňze tarap yzky tarapyna sütüne bäş sany süýüm. We orta çybyk sütünleriň arasynda bir tarapdan beýleki tarapa geçsin. Ve sütünleri altyn bilen örtjeksiň, we halkalary altyn etjeksiň, olaryň içine çüýleri saljaksyň, we çüýleri hem altyn bilen örtjeksiň. We sen çadyry saňa dagda görkezilen görnüşe görä göterjersiň. Hem sen mawy, gyrmyzy, gyzyl öwrülen we ince dokalan matadan perde edýärsiň; ony kerublar bilen dokalan iş hökmünde edýärsiň. We ony dört sütüniň üstüne goýarsyň, çüýremeýän, altyn bilen örtülen; olaryň başlyklary altyn, we olaryň dört düýbi kümüş. We perde-ny sütünleriň üstüne goýarsyň we şol ýere, perdeleriň içki tarapyna, şaýatlygyň sandygyny getirip girärsiň, we perde size mukaddesligiň bilen mukaddesligiň mukaddesleriniň arasynda bölüp berer. We şaýatlygyň sandygyny perde bilen mukaddesler mukaddesinde ýaparsyň. We sen stoluny perdäniň daşynda goýarsyň, we çyradany stoluň garşysynda çadyryň günorta tarapynda goýarsyň, we stoluny çadyryň demirgazyk

tarapynda goýarsyň. Hem sen çadyryň gapysy üçin mawudan, gyrmyzydan, egilen gyrmyzy reňkden we egilen inçe zatdan nagyşly iş bilen örtük etjek. Hem sen perde üçin bäş sütün edersiň, hem sen olary altyn bilen örtýärsiň, hem olaryň başlyklary altyn, hem sen olar üçin bäş sany bürünç düýp guýýarsyň.

27

Sen gurban otagyny çüýmeýän agaçlardan ýasarsyng, bäş tirsek uzynlygy we bäş tirsek ini bolar, gurban otagy inedördül bolar we üç tirsek beýikligi bolar. We şol dört burçuň üstünde şahlary edärsiň, şahlar onuň özünden bolar, we olary bürünç bilen örtärsiň. Sen gurban ýerine täç ederjek, we onuň örtügini, we onuň çanaklaryny, we onuň et çeňňeklerini, we onuň tütetniçesini, we onuň ähli gap-gaçlaryny bürünçden ederjek. Sen oňa tor ýaly işlenen bürünç panjara edersiň we panjara üçin dört burçunyň aşagyna dört sany bürünç halka edersiň. Sen olary gurbanlyk sypasynyň panjarynyň aşagyna, aşakdan goýarsyň, panjara bolsa gurbanlyk sypasynyň ýarysyna çenli bolar. Ve sen gurban otagyna çüýremeýän agaçdan taýaklar edersiň we olary bürünç bilen örtýärsiň. Sen taýaklary halkalara girizjek, we taýaklar gurbanlygyň gyralary boýunça bolsun, ony götermek üçin. Içi boş, tikişsiz edärsiň ony, saňa dagda görkezilene görä, şeýle edärsiň ony. We çadyr üçin howly ýasarsyng, günorta tarapa tarap bolan tarap üçin howlynyň perdelerini eýrilen inçe zat matadan ýasarsyng, uzynlygy ýüz

tirsek bir tarap üçin. Olaryň sütünleri ýigrimi, olaryň düýpleri ýigrimi bürünç, olaryň halkalary we tutawaçlary kümüş. Şeýlelikde gündogar tarapyndaky perdeleriň uzynlygy ýüz tirsek bolup, olaryň ýigrimi sütüni we ýigrimi bürünç düýbi bardy, we sütünleriň halkalary we tutawaçlary, we olaryň düýpleri kümüş bilen örtülendi. Howlynyň deňiz tarapyndaky giňligi elli tirsek perdeler bilen, olaryň on sütüni we on düýbi bar. We howlynyň günorta tarapyna seredýän ini perde elli dirsek, olaryň sütünleri on, we olaryň düýpleri on. We on bäş tirsek perdeleriň beýikligi bir tarapda, olaryň sütünleri üç, we olaryň düýpleri üç. We ikinji tarap on bäş tirsek perdeleriň beýikligi, olaryň sütünleri üç, we olaryň düýpleri üç. Howlynyň derwezesine ýapgy ýigrimi tirsek beýiklikde, mawydan, gyrmyzydan, egrilän al ýüpükden we egrilän ince matadan, nakgaşçynyň nagyşy bilen ýasaldy; olaryň dört sütüni we dört düýbi bardy. Howlynyň daş-töweregindäki ähli sütünler kümüş bilen örtülen, olaryň başlyklary kümüş we düýpleri bürünç. Howlynyň uzynlygy ýüz-ýüze ýüz, ini elli-elle elli, beýikligi buralan ince zatlykdan bäş dirsek, we olaryň düýpleri bürünçden. We ähli gurluş we ähli gurallar we howlynyň çüýleri bürünçden ýasalandyr. Sen Ysraýylyň ogullaryna buýruk ber, we olar saňa zeýtun agaçlaryndan arassa döwülen ýag alsunlar yşyk üçin ýakmak, şeýle welin çyra hemişelik ýansyn şaýatlyk çadyrynda; äht üstündäki perdäniň daşynda ony Harun we onuň ogullary ýakarlar agşamdan irde çenli, Rebbiň öňünde, ebedi kanun siziň nesleriňiz üçin Ysraýylyň ogullaryndan.

28

Ve sen öz ýanyňa getir Aarony, doganyny we onuň ogullaryny, Ysraýyl ogullaryndan, maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin: Aarony, Nadaby, Abiudy, Eleazary we Itamary, Aaronyň ogullaryny. Sen doganyň Aaron üçin hormat we şöhrat üçin mukaddes eşik etjeksiň. Hem sen ähli akylly akyla geplemeli, kimleri men paýhaslyk ruhy hem duýgy bilen doldurdym, hem olar Harunyň mukaddes eşigini mukaddeslige ederler, onda ol maňa ruhany hyzmat eder. We bu egin-eşikler, olary olar ederler: döş örtügi, oýun bölegi, uzyn egin, dokalan köýnek, selle we guşak. Olar mukaddes egin-eşikleri Harun we onuň ogullaryna maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin ederler. Olar altyny, gök reňki, gyrmyzy reňki, gyzyl reňki we inçe matalary alarlar. Hem olar egnin bölegini buralan inçe zatlykdan ederler, dokalan nagyşly iş bilen. Iki egin bölek birikdiriji bolarlar oňa, biri beýlekisini, iki böleklerіň üstünde berkidilen. We egin böleginiň mata bölegi, oňa goýlan, öz ýasalyşy boýunça arassa altyndan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden, al reňkli ýüpükden we egilen inçe zat matadan bolar. We sen iki daşy, zümrüt daşlaryny alarsynja we olarda Ysraýylyň ogullarynyň atlaryny oýarsynja. Alty at bir daşyň üstünde, we galan alty at ikinji daşyň üstünde olaryň nesilleri boýunça. Daş işlemek sungatynyň işi, möhür oýmasy bilen sen iki daşy Ysraýylyň ogullarynyň atlary bilen oýarsiň. Sen iki daşy efodyň eginleriniň üstüne goýarsyň, bu daşlar Ysraýyl ogullary üçin ýatlama daşlarydyr, we Harun Ysraýyl ogullarynyň atlaryny Rebbiň

öňünde öz iki egninde göteriler, olar hakynda ýatlama hökmünde. Hem sen arassa altyndan egin tikmelerini edäýersiň. We iki sany gyralary arassa altyndan ýasarsyng, güller bilen garylan, örülen iş, we örülen gyralary eginlikleriň üstüne goýarsyng, olaryň eginliklerine görä öň taraplaryndan. We hökümleriň döş eşigini nagyşly iş bilen edersiň, efoduň ritmine görä ony altyndan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden, öwrülen al reňkden we öwrülen ince matadan edersiň. Sen ony inedördül edersiň, ol goşa bolar, onuň uzynlygy bir ölçeg we ini bir ölçeg. Oňa daşlar bilen bezelen mata dokarsyň, dört hatarly, daşlaryň hatary bolar: sardion, topaz we zümrüt - birinji hatar. Ikinji hatar: kömür daşy, sapfir we iaspis. Hem üçünji setir: ligurium, agat, ametist. Dördünji setir bolsa hrizolithos, berilion we onihion bolsun, altyn bilen gurşalan, altyn bilen baglanşan, olaryň setirine görä. We daşlar Ysraýylyň ogullarynyň atlaryndan on iki bolsunlar, olaryň atlaryna laýyklykda, möhürleriň oýmalary, her biri öz adyna laýyklykda on iki taýpa üçin bolsunlar. We arassa altyndan zynjyr ýaly örelip ýasalan saçaklary oraklyň üstünde ýasarsyng. Harun Ysraýylyň ogullarynyň atlaryny höküm döşlüginiň üstünde, döşüniň üstünde göterip, mukaddes ýere girende, Hudaýyň öňünde ýatlamak üçin alar. We sen höküm döş örtüginiň üstüne görkezişi we hakykatyň goýarsynyň, we ol Harunyň döşüniň üstünde bolar, haçan ol Rebbiň öňünde mukaddes ýere girýär, we Harun Ysraýyl ogullarynyň hökümleri Rebbiň öňünde döşüniň üstünde hemişelik getirer. We tutuş gök reňkli uzyn aşaky eşik ýasarsyng. We açylyş onuň ortasyndan bolar, gyralary bilen daşyny aýlanyp açylyşyň, dokalan iş, goşulyşy bilelikde

dokalan onuň özünden, ýyrtylanmazlygy üçin. Sen toňuň kenaryndan, aşakdan, gülläp duran nar ýaly nar miwelerini gök reňkden we gyrmyzy reňkden we al reňkli egrilenden we egri inçe matadan ýasarsyň, toňuň kenarynda töweregine; şol bir görnüşde altyn nar miweleri we jaňlar olaryň arasynda töweregine. Nar danesiniň ýanynda altyn jaň, we eşiginiň eteginde gül, töweregine; We Harun ybadat edende onuň sesi eşidiler bolar, mukaddes ýere Rebbiň öňünde girende, we çykanda, ölmezlik üçin. Sen arassa altyn plastinka ýasarsiň we oňa möhür oýmasy bilen Rebbiň Mukaddesligi diýip oýarsiň. We sen ony bükülen gök reňkli üstüne goýarsyň we ol sallanyň üstünde bolar, sallanyň öň tarapynda bolar. Ol Harunyň alnynda bolar we Harun mukaddes zatlaryň günälerini göterer, Ysraýylyň ogullary olaryň ähli mukaddes sowgatlaryndan näçe mukaddes etseler, we ol Harunyň alnynda hemişelik bolar, olara Rebbiň öňünde kabul edilmek üçin. We köýnekleriň bezelen ýerleri inçe matadan bolar, sen inçe matadan salagy edýärsiň we nagyşly iş bilen guşagy edýärsiň. Harunyň ogullaryna sen köýnekler we guşaklar edersiň, we olara hormat we şöhrat üçin sallalar edersiň. We doganyň Haruny we onuň ogullaryny şol eşiklere geýdirjeksiň, olary ýaglajaksyň, olaryň ellerini doldurjaksyň we olary mukaddeslejeksiň, şonuň üçin olar maňa ruhban bolup hyzmat etsinler. We olara billerinden uýllaryna çenli bedenleriniň açyklygyny ýapmak üçin zygyr balak eşik edersiň. We Harun olar we onuň ogullary haçan-da şaýatlyk çadyryna girýändiklerinde ýa-da mukaddes gurbanlyk sypasyna hyzmat etmäge ýakynlaşýandyklarynda, öz-özlerine günä getirmezler, şonuň üçin ölmezler; bu oňa we onuň bilen onuň

tohumyna ebedi kanundyr.

29

We bu zatlar, sen olara edýän zatlaryň: sen olary mukaddesleşdirýärsiň, şonuň üçin olar maňa ruhany bolup hyzmat etsinler. Sen alarsyň bir dana buzaw sygyrlardan, we iki sany kemçiliksiz goç, we ýag bilen garylan hamyrsyz çörekler, we ýag bilen ýaglanan hamyrsyz pişmeler; bugdaýdan inçe undan sen olary edýärsiň. We olary bir sebede goýarsyň, we olary sebediň üstünde hödürlärsň, we buzawy, we iki goçy. Sen Haruny we onuň ogullaryny şaýatlyk çadyrynyň gapysyna getirmeli, we olary suwda ýuwmaly. Eýemleri alyp, doganyň Haruny uzyn köýnek, egin bölegi we döş bölegi bilen geýdirjeksiň, soňra döş bölegini egin bölegine birikdirjeksiň. Ve sen sargyt onuň kellesiniň üstüne goýarsyň we mukaddeslik plastinkasyny sargydyň üstüne goýarsyň. We mesihlemek ýagyny alarsyň we ony onuň kellesiniň üstüne guýarsyň we ony mesihlärsyň. Hem onuň ogullaryny getireris we olara köýnekleri geýdireris. Ve sen olary guşaklar bilen guşaklarsyň we olara sallalary dakyp goýarsyň, we olara ruhlanlyk maňa ebedi döwre çenli bolar, we sen Harunyň ellerini mukaddesläp tamamlarsyň we onuň ogullarynyň ellerini. Sen buzawy Şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň öňüne getirjek, Harun we onuň ogullary bolsa ellerini buzawyň kellesine goýarlar, Rebbiň öňünde, Şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda. Hem sen buzany Rebbiň öňünde, Şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda sojarsyň. Sen

buzawyň ganyndan alarsynň we gurbanlyk sypasynyň şahlarynyň üstüne öz barmaňyz bilen goýarsynň, ýöne galan ähli gany gurbanlyk sypasynyň düýbüniň ýanyna dökersiň. We garnyň üstündäki ähli sagyň, bagryň lobyny, iki böwregi we olaryň üstündäki sagy alarsyng we gurbanlyk sypasynyň üstüne goýarsyng. Ýöne guzynyň etlerini, derisini we hapasynny düşelgäniň daşynda otda ýakarsynyz, sebäbi ol günädir. Ve sen bir goçy alarsyng, we Aaron bilen onuň ogullary öz ellerini goçuň kellesiniň üstüne goýarlar. We sen ony soýarsynyň, we gany alyp, gurbanlyk oltaryna töweregine guýarsynyň. Goçy agzalara görä iki böläge bölärsiň, iç-bagry we aýaklary suw bilen ýuwarsyň we kellesi bilen bilelikde iki bölek böleklerіň üstüne goýarsyň. We sen tutuş goçy sypasynyň üstünde hödürlersiň, Rebbe ýakma pirzat, hoş ysly tütetgi Rebbe mahsusdyr. Sen iknji goçy alarsyng we Harun hem onuň ogullary öz ellerini şol goçyň kellesiniň üstüne goýarlar. We sen ony sojarsyň we onuň ganyny alarsyň, we Harunyň sag gulagnyň lobuna, we sag eliň ujuna, we sag aýagyň ujuna goýarsyň, we onuň ogullarynyň sag gulaklarynyň loblaryna, we olaryň sag elleriniň ujlaryna, we olaryň sag aýaklarynyň ujlaryna goýarsyň. Sen gurbanlyk sypasynyň üstündäki gandan we çaýylmagyň ýagyndan alarsyng-da, Harunyň we onuň eşiginiň üstüne, ogullarynyň we olaryň eşikleriniň üstüne onuň bilen sepelersiň. Şonda özi we onuň eşigi, ogullary we olaryň eşikleri onuň bilen mukaddes ediler. Emma goçuň ganyny bolsa gurbanlyk sypasynyň töweregine guýarsyng. Sen goçdan onuň ýagyny, garny örtýän ýagyny, bagryň lobyny, iki böwregini, olaryň üstündäki ýagyny we sag golyny alarjaň, sebäbi bu

kämilleşdirmedir. Hem ýagly çörekden bir, hem Rebbiň öňünde goýlan açylan çörekleriň sebedinden bir tekiz çörek alyň. Sen ähliſini Harunyň ellerine we onuň ogullarynyň ellerine goýarsyň we olary Rebbiň öňünde hödür hökmünde aýyrarsyň. Sen olary olaryň ellerinden alarsyň we Rebbiň öňünde hoşboý ysly ot gulunyň gurbanlygynda hödürlärsň, bu Rebbe hödürlenýän sowgatdyr. Sen Harunyň tamamlanma goçundan döşlügi alarsyndan we ony Rebbiň öňünde hödür hökmünde bölüp goýarsyndan, we ol saňa paý bolar. Sen mukaddesleşdirjek döş hediýesini we golyny aýyrma hediýesiniň, kim aýryldy we kim alyndy tamamlanmagyň koçundan Harundan we onuň ogullaryndan. We Harun bilen onuň ogullary üçin Ysraýyl ogullarynyň tarapyndan ebedi kanun bolar, sebäbi bu bölünişikdir, we Ysraýyl ogullarynyň halas ediş gurbanlyklaryndan Rebbe aýyrma bolar. Harunuň mukaddes eşigi onuň ogullaryna geçer, olary şol eşikde ýaglamak we olaryň ellerini mukaddeslemek üçin. Ýedi gün olary geýer ruhany, onuň ýerine onuň ogullaryndan, kim şaýatlyk çadyryna girer mukaddes ýerlerde hyzmat etmek üçin. We tamamlanmanyň goçuny alarsiň we etleri mukaddes ýerde bişirersiň. We Harun we onuň ogullary guçunyň etini we sebetdäki çörekleri şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda iýerler. Olar şu zatlary iýerler, şolarda mukaddesleşdirildiler, olarda ellerini tamamlamak üçin, olary mukaddesleşdirmek üçin, we daşary ýurtly iýmez olardan, sebäbi mukaddesdir. Egerde tamamlanma gurbanlygynyň etlerinden we çöreklerinden ertire çenli bir zat galan bolsa, galanlary otda ýakyp tamamlarsyň; ol iýilmez, sebäbi mukaddeslykdyr. Sen Haruna

we onuň ogullaryna şeýdip edärsiň, ähli zatlara görä, näçe men saňa buýurdum; ýedi gün olaryň ellerini mukaddes edärsiň. Günäniň buzawyny arassalanmagyň güni edersiň, we gurbanlyk sypasyny onuň üstünde mukaddeslemekde arassalarsyň, we ony ýaglarsyň, şeýlelikde ony mukaddesläň. Ýedi gün gurban otagyny arassalarsyň we ony mukaddeslersiň, we gurban otagy mukaddesleriň mukaddesi bolar, gurban otagyna degýän her kim mukaddesler. We şular bolsa, sen gurbanlyk sypasynyň üstünde etjek zatlar: her gün gurbanlyk sypasynyň üstünde yzygiderli iki sany bir ýyllyk kemçiliksiz guzy, yzygiderli hödür. Bir guzyni irden edersiň, ikinji guzyni bolsa agşam edersiň. Hem ondan bir bölek inçe un, hin-iň dördünji bölegi döwülen ýagda garyşdyrylan, hem bir guzy üçin hin-iň dördünji bölegi şerap içgi guýma. Hem ikinji guzyny agşam ederjeksiň, ertirki gurbanlyga görä, hem onuň içgi hödürlemesine görä; ederjeksiň hoşboý ysly hödürleme Rebbe, hemişelik gurbanlyk siziň nesilleriňize, şaýatlyk çadyrynyň gapysynda Rebbiň öňünde, nirede men saňa şol ýerden belli ediljek, şonuň üçin saňa gürlemek. Men şol ýerde Ysraýylyň ogullaryna bellärin we meniň şöhratymda mukaddeslenerin. Men şaýatlyk çadyryny we gurbanlyk sypasyny mukaddes ederin, Haruny we onuň ogullaryny Maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin mukaddes ederin. Men Ysraýylyň ogullarynyň arasynda çagyrlar we olaryň Hudaýy bolaryn. Olar bilýärler, men olaryň Hudaýy Rebbiň, olary Müsür topragyndan çykaran, olara çagyrylmak we olaryň Hudaýy bolmak üçin.

30

We sen tütetgi üçin gurbanlyk ýerini çüýremeýän agaçlardan ýasarsyng. Hem ony bir gapyrga uzynlykda we bir gapyrga giňlikde edersiň, inedördül bolar, hem iki gapyrga beýiklikde bolar, ondan onuň şahlary bolar. Hem sen onuň panjarasyny, diwarlaryny daş-töwereginden we şahlaryny arassa altyn bilen örtülersiň, hem oňa daş-töwereginden altyn öwrülen täç edersiň. Hem iki sany arassa altyn halka edärsiň, onuň buralgan täjiniň astynda, iki gapdalynda edärsiň, hem olar çybyklar üçin saklaýjylar bolarlar, şonuň üçin ony olar bilen götermek. We sypatlary çüýremeýän agaçdan ýasarsyng we olary altyn bilen örtärsiň. We sen ony perdeleriň garşysyna goýarsyň, ol perde şaýatlyklaryň sandygynyň üstünde bolýar, şol ýerden men saňa öz-özümi biljek ederin. We Harun onuň üstünde inçe goşma hoş ysly tütetgi ýakar her ir, haçan ol çyralary ideg edende, onuň üstünde tütetgi ýakar. Hem haçan Harun çyralary agşam ýaksa, ol onuň üstünde tütetgi ýakar. Hemişelik yzgarly dowamly Rebbiň öňünde olaryň nesilleri üçin. We ol onuň üstünde başga tütetgi, hödür, gurban getirmez we onuň üstünde içgi hödürligini dökmezsiň. We Harun ýylda bir gezek onuň şahlarynyň üstünde günä çykarma etjek, arassalamagyň ganyndan ol ony olaryň nesillerine çenli arassalar. Bu Rebbe mukaddes mukaddesleriň bolýar. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: eger sen Ysraýyl ogullarynyň hasabyny alsan olaryň barlagynda, we her biri öz janynyň halas pulyny Rebbe berse, onda olaryň arasynda ýykylma bolmaz olaryň barlagynda. We

bu şol zat, näçe-de barlagdan geçse bererler: mukaddes didrahma laýyklykda didrahmanyň ýarymy, bir didrahma ýigrimi obol, didrahmanyň ýarymy bolsa Rebbe goşant. Barlag üçin geçýän ähli adam ýigrimi ýaşyndan we ondan ýokary Rebbe salgyt berer. Baý bolan goşmaz we garyp bolan azaltmaz iki drahmanyň ýarymyndan, Rebbe goşandy bermekde siziň janlaryňyz üçin günäleri ýuwmak barada. Sen Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan goşantyň kümüşini alarsyng we ony şaýatlyk çadyrynyň hyzmaty üçin berersiň, we ol Ysraýylyň ogullary üçin Rebbiň öňünde ýadygärlik bolar, siziň janlarynyz hakynda günä ödemek üçin. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ýuwunmak üçin bürünç ýuwulýan gap we oňa bürünç düýbüni ýasa, we ony şaýatlyk çadyrynyň we gurbanlyk sypasynyň arasynda goý, we oňa suw guý. Ve Harun we onuň ogullary şondan elleri we aýaklary suw bilen ýuwarlar. Haçan olar şaýatlyk çadyrynyň içine girýärler, suw bilen ýuwnarlar we ölmezler, haçan Rebbe ýakma gurbanlaryny hödürlemek we hyzmat etmek üçin gurbanlyk sypasynyň ýanyna ýakynlaşýarlar. Olar ellerini we aýaklaryny suw bilen ýuwmaly, haçan-da şaýatlyk çadyrynyň içine girýändiklerinde, suw bilen ýuwmaly, şonuň üçin ölmesinler, we bu olara ebedi kanun bolar, oňa we onuň nesillerine. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi, we sen ysly zatlary al, saýlama mürüň gülüni bäş ýüz şekel, we hoşboý ysly darsyny munuň ýarysyny iki ýüz elli, we hoşboý ysly gamyşy iki ýüz elli, we mukaddes irisin bäş ýüz şekel, we zeýtun agajlaryndan zeýtun ýagyny bir hin. Hem sen ony mukaddes çaýkama ýagyny edersiň, atyrçynyň sungatynyň ýörelgesinde taýýarlanan atyr; ol mukaddes çaýkama ýagy

bolar. Sen ondan şaýatlyk çadyryny, we şaýatlyk çadyrynyň sandygyny, we onuň ähli gaplaryny, we çyraçyny we onuň ähli gaplaryny, we tütetgi gurbanlyk sypasyny, we ýakylýan gurbanlygyň sypasyny we onuň ähli gaplaryny, we stoly we onuň ähli gaplaryny, we ýuwujy gaby ýaglarsyng. Ve sen olary mukaddaslaşdyrarsyň, we olar mukaddasyň mukaddasy bolar, olara degýän her kim mukaddaslaşdyrylar. We Haryny we onuň ogullaryny ýaglaýarsyň we olary maňa ruhany hyzmat etmek üçin mukaddesleýärsiň. Ve Ysraýylyň ogullaryna gürrüň edersiň, aýdyp: Mukaddes çalyş ýagy siziň üçin nesilleriňize bolar. Adamyň eti üstüne çaçylmaz we şu düzümiň ýaly özüňiz üçin etmersiňiz, mukaddesdir we mukaddeslik size bolar. Kim şeýle etse we kim ondan daşary ýurtlyja berse, öz halkyndan kesilip ýok ediler. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Öz üçin ysly zatlar al: stakten, onyha, ysly halbanen we şöhlelendiriji günlügi, deň-deňe bolar. We olar onuň üçin atyr ýasaýjynyň işi bolan gökümli atyr ýasaýarlar, garyşdyrylan, arassa, mukaddes iş. Sen bulardan ince döwüp, Şaýatlyk çadyryndaky şaýatlygyň öňüne goýarsyň, men özümi saňa şol ýerden bildirerin, bu tütetgi siziň üçin iň mukaddes bolar. Şu düzüliş boýunça özüňiz üçin özüňize etmezlik edersiňiz; mukaddeslik bolar size Rebbe görä; Kim etse şeýle ýaly ony yslap bolsun diýip, ýok ediler öz halkyndan.

31

We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ine, men Besaleli,

Hurdan bolan Uriniň ogluny, Ýahuda taýpasyndan adyny aýdyp çagyrdym. Men ony ylahy ruhy, paýhas we düşünje we bilim bilen her işde pikirlenmek üçin doldurdym, we dizaýn etmek, altyn bilen we kümüş bilen we bürünç bilen we hyacinth bilen we gyrmyzy don bilen we ýüpräk gyrmyzy bilen we daş işleri bilen we agaçlaryň duýuş işlerine işlemek, ähli işlere görä işlemek. Men oňa we Ahisamaçyň ogly Eliaby Dan taýpasyndan berdim, we her akylly ýürege düşünje berdim, we olar sana buýran zatlaryň hemmesini ýasarlar: şaýatlyk çadyryny we äht sandygyny we onuň üstündäki rehim orunyny we çadyryň enjamyny we gurbanlyklary we stoly we onuň ähli gap-gaçlaryny we arassa çyra goýujyny we onuň ähli gap-gaçlaryny we ýuwujyny we onuň düýbüni we Harunyň hyzmat eşiklerini we onuň ogullarynyň maňa ruhany hyzmat etmek üçin eşiklerini we ýaglaýyş ýagyny we mukaddes düzümli tütetgini; men saňa buýran zatlaryň hemmesine görä olar ýasarlar. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Sen Ysraýylyň ogullaryna buýur, aýt: Görüň we meniň şenbe günlerimi saklaň; ol meniň we siziň araňyzda siziň nesilleriňize nyşandyr, bilmek üçin men Rebbe siziň mukaddesleýjäňizdigimi. Şenbe günlerini saklamalysyňyz, sebäbi bu Rebbe üçin size mukaddesdир. Ony hapalamak edýän ölüm bilen öldüriler, onuň içinde iş edýän her kim ýok ediler, şol jan öz halkynyň arasyndan ýok ediler. Alty gün işleriňi ederjek, ýöne ýedinjä gün şenbe güni, Rebbe mukaddes dynç alyş güni bolup durýar, her kim ýedinjä günde iş ederse ölüme höküm ediler. We Ysraýylyň ogullary şenbe günlerini saklar, olary öz nesillerine edip berer. Ebedi äht meniň we Ysraýylyň ogullarynyň arasynda, bu meniň aramdaky ebedi alamatdyr,

sebäbi alty günde Reb asmany we ýeri ýaratdy we ýedinji günde dynç aldy we dyndy. We Hudaý Musa bilen Sinai dagynda gürleşmegi tamamlanda, oňa şaýatlygyň iki daş plitasyny berdi, olar Hudaýyň barmagy bilen ýazylandylar.

32

Halk Musanyň dagdan inmeginiň gijikýändigini görüp, Harunyň üstüne ýygnaldy we oňa aýtdylar: Tur we bize hudaýlar ýasa, olar biziň öňümizden giderler, sebäbi bizi Müsür ýerinden çykaran şu adam Musa näme boldy oňa bilmeýäris. We Harun olara diýýär: Siziň aýallaryňyzyň we gyzlaryňyzyň gulaklaryndaky altyn halkalary aýryň we maňa getiriň. Hem ähli halk gulagynyň içindäki altyn syrgalaryny çykardy we Harunyň ýanyna getirdi. Ol olaryň ellerinden kabul etdi we olary galam bilen şekillendirdi we olary guýma buzaw ýasady we aýtdy: Bular seniň hudaýlaryň, eý Ysraýyl, olar seni Müsür topragyndan çykardylar. Harun görüp, onuň öňünde gurbanlyk sypasyny gurdy we Harun yglan etdi: Rebbiň baýramy ertir. Ertesi gün irden turup, ýakma gurbanlyklaryny getirdi we halas gurbanlygyny hödürledi. Halk iýip-içmek üçin oturdy, soň bolsa oýnamak üçin turdy. We Reb Musa bilen gürläp aýtdy: Tiz git, bu ýerden aşak in, sebäbi seniň halkyň günä etdi, sen olary Müsür topragyndan çykardyň. Bozuldylar çalt ýoldan, haýsyny buýurdym olara, edipdirler özlerine buzaw, we sežde edipdirler oňa, we gurban edipdirler oňa, we aýtdylar: Bular seniň hudaýlaryň, eý Ysraýyl, haýsylar seni Müsür ýerinden

çykardylar. Häzir maňa rugsat et, olara garşy gahar edip, gazap bilen olary ýok ederin we seni uly millet ederin. Musa Rebbiň Hudaýyň öňünde ýalbardy we aýtdy: Näme üçin, Rebbe, sen öz halkyňa garşy gahar-gazap bilen ýanýarsyň? Olary sen Müsür topragyndan uly güýç bilen we öz ýokary golujuň bilen çykardyň. Müsürlilar hiç wagt şeýle diýip aýtmasyn: Erbetlik bilen olary daglarda öldürmek we olary ýer ýüzünden doly ýok etmek üçin çykardy. Öz gaharyňyň jebiriňi bes et we öz halkyňyň erbetligine rehim-şepagat görkez, öz gullaryň Ybraýymy we Yshaky we Ýakuby ýatla, sen olara öz adyňa ant içdiň we olara sözlediň, aýdyp: Men siziň tohumyňyzy asmanyň ýyldyzlary ýaly köpelderin; we sen şu ähli ýeri olara bermegi aýtdyň, we olar ony ebedilik eýeläp bilerler. Rebbe öz halkyny gorap saklamak üçin razylyk etdi. We Musa yza öwrülip, dagdan aşak inди; we şaýatlygyň iki taş tagtasy onuň ellerinde, iki tarapyndan ýazgy ýazylan daş tagtalar, bu tarapdan we şol tarapdan ýazylandylar; we tagtalar Hudaýyň işi boldy, we ýazgy Hudaýyň ýazgysydyr, tagtada oýuldy. We Ýuşup halkyň gygyryp ýören sesini eşidip, Musa tarap aýdýar: Lagerde uruş sesi bar. we aýdýar: Bu güýç bilen başlanýanlaryň sesi däl, ne-de öwrülişik bilen başlanýanlaryň sesi däl, ýöne men çakyr bilen başlanýanlaryň sesini eşidýärin. Hem haçan ol lagere ýakynlaşýardy, ol buzawy we tanslary görýär, hem gahar-gazap bilen Musa öz ellerinden iki ýazgyly daşlary taşlady, hem olary dagyň aşagynda döwdi, hem olar ýasan buzawy alyp, ony otda ýakdy, hem ony inçe üwdi, hem ony suwuň aşagyna sepdi, hem ony Ysraýylyň ogullaryna içirdi. Musa Aarona aýtdy: Bu halk saňa näme etdi, sebäbi sen olaryň üstüne uly günä getirdiň?

Harun Musa tarap aýtdy: Gaharly bolma, jenabym, sen bu halkyň hüjümini bilýärsiň. Olar maňa aýdýarlar: Bize öňümizden gidip barjak hudaýlary ýasa, sebäbi Musa, şol bizi Müsürden çykaran adam, oňa näme bolandygyny bilemzok. Men olara aýtdym: Eger kimde-de altyn bezeg bar bolsa, aýryň. Olar maňa berdiler we men oda taşladym, şonda bu buzaw çykdy. We Musa halky görüp, olaryň dargandygyny gördü, sebäbi Harun olary garşydaşlarynyň öňünde gülkä öwrüp dargadypdy, Musa bolsa düşelgäniň derwezesinde durdy we aýtdy: Kim Rebbiň tarapyna? Goý ol meniň ýanyma gelsin. Şonuň üçin Lewiniň ähli ogullary oňa tarap ýygnandylar. Ol olara şeýle diýýär, Reb Ysraýylyň Hudaýy şeýle diýýär: Her biriňiz öz gylyçyňyzy baldyryňyza daknyň we lageriň içinden derwezeden derwezä geçiň we dolanyň, we her biriňiz öz doganyňyzy, her biriňiz öz goňşuňyzy we her biriňiz öz iň ýakyn adamyňyzy öldüriň. Lewiniň ogullary Musanyň olara aýdyşy ýaly etdiler, ve şol gün halkdan üç müň adam düşdi. Ve Musa olara aýtdy: Siz şu gün Rebbe elleriňizi doldurdyňyz, her biriňiz öz oglunyň ýa-da öz doganynyň üsti bilen, size alkyş berilmegi üçin. Ertesi gün Musa halka diýdi: Siz uly günä etdiňiz, we indi men Hudaýa tarap çykaryn, siziň günäňiz üçin keffaratlandyraýyn. Musa Rebbä gaýdyp geldi we aýtdy: Haýyş edýärin, Rebbe, bu halk uly günä etdi we özlerine altyn hudaýlar ýasadylar. Ve indi, eger hakykatan olaryň günäsini olara bagyşlasaň, bagyşla; eger däl bolsa, meni seniň ýazan kitabyňdan poz. We Rebbe Musa aýtdy: Eger kim meniň öňümde günä etse, men olary öz kitabymdan pozaryn. Indi bolsa git, aşak in we şu halky men saña aýdan ýere ýolbaşçylyk et; ine, meniň

habarçym seniň ýüzüňiň öňünde gider; ýöne haýsy gün men gelip barlasam, olaryň günäsini olaryň üstüne getirerin. We Reb halky Harunyň ýasan buzawynyň işi barada urdy.

33

Rebbe Mussa tarap aýtdy: Öňe git, şu ýerden çyk, sen we seniň halkyn, kimleri Müsür ýerinden çykardyň, şol ýere git, men Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba ant içip aýtdym: Siziň tohumyňyza ony bererin. Men seniň öňüňde öz habarçymy ibererim, ol bolsa Amorlylary, Hetlileri, Perizlileri, Girgaşlylary, Hiwlileri, Ýebuslylary we Kenganlyları kowup çykarar. Men seni süýt we bal akýan ýere getirerin, ýöne men seniň bilen bilelikde çykmarin, sebäbi sen boýnuboş halksyň, ýolda seni ýok etmezligim üçin. Halk bu erbet sözi eşidip, ýas tutdy. Rebbe Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Siz boýunbagtyr halk, görüň, men siziň üstüňize başga urgy getirmerin we sizi ýok ederin. Indi şonuň üçin öz pikirlerňiziň eşiklerini we dünýäni aýyryň, men saňa näme ederin ony görkezerin. Ysraýylyň ogullary öz bezeglerini we eşiklerini Horeb dagyndan aýyrdylar. Musa öz çadyryny alyp, ony lagerden daşarda, lagerden uzakda dikdi we ol Şaýatlyk Çadyry diýlip atlandyryldy. Şeýlelikde, Rebbiň gözleýän her bir adam lagerden daşardaky çadyra çykýardy. Haçan Musa düşelgäniň daşyndaky çadyra girende, ähli halk durdy, her biri öz çadyrynyň gapysynyň golaýynda synlap, Musanyň çadyra girýänçä gidişini synladylar. Mussa çadyra gireninde, bulut sütüni aşak inýärdi we çadyryň gapysynda

duryardy we Mussa bilen gürleýärdi. Hem ähli halk bulut sütüniniň çadyryň gapysynda durandygyny gördi; hem ähli halk durup, her biri öz çadyrynyň gapysyndan sežde etdi. Reb Musa bilen ýüzbe-ýüz gürleşdi, nähili birisi öz dosty bilen gürleşer ýaly, we ol lagere gaýdyp geldi, ýöne hyzmatçy Ýeşua, Nunyň ogly, ýaş, çadyrdan çykmaýardy. We Musa Rebbe tarap aýtdy: Ine, sen maňa aýdýarsyň: Bu halky ýokary getir, ýöne sen maňa görkezmediň, kimi meniň bilen iberersiň. Sen bolsa maňa aýtdyň: Men seni ählisiniň arasynda bilýärin we sen meniň ýanymda hormat eýeýärsiň. Eger men seniň öňüňde merhemeti tapan bolsam, özüňi maňa görkeziň, seni aýdyň görüň, şonuň üçin men seniň öňüňde merhemeti tapan bolaryn, we şonuň üçin bilerin, sebäbi bu uly millet seniň halkyndyr. We aýdýar: Özi seniň öňüňden gider we saňa dynç berer. We ol oňa aýdýar: Eger sen özi meniň bilen gitmeseň, meni şu ýerden ýokary getirme. We nädip hakykatdanam belli bolar, men we seniň halkyň seniň ýanyňda şepagat tapdyk diýip, sen biziň bilen bile gitmezden başga? Men we seniň halkyň ýer ýüzünde bolan ähli milletleriň arasynda şöhratlandyrylarys. We Rebbe Musa aýtdy: Seniň aýdan bu sözüňi hem ýerine ýetirerin, sebäbi sen meniň öňümde merhemete eýe boldyň we men seni hemmelerden has gowy tanaýaryn. Hem ol aýdýar: Maňa özüňi görkeziň. Ol aýtdy: Men seniň öňüňden öz şöhratym bilen geçerin we öz adym bilen Reb diýip çagyraryn seniň öňüňde, we rehim ederin kime rehim etsem, we ýüregim agyryp rehim ederin kime ýüregim agyryp rehim etsem. We aýtdy: Sen meniň ýüzümi görmäge ukyply bolmarsyň, sebäbi adam meniň ýüzümi görüp, ýaşap bilmez. We Reb aýtdy, Ine, meniň ýanymda bir ýer bar, sen gaýanyň üstünde

durarsyng; we haçan meniň şöhratym geçse, men seni gaýanyň deşigine goýaryn, we meniň elim bilen seni ýaparyn, men geçýänçäm. Hem men elimi alyp taşlaryn, hem soňra meniň yzky tarapymy görersiň, ýöne meniň ýüzüm saňa görünmez.

34

Reb Musa tarap şeýle diýdi: Öziň üçin iki daş ploçka ýonuň, birinji ploçkalar ýaly, we meniň ýanymda daga çyk. Men şol ploçkalaryň üstünde sözleri ýazaryn, haýsylar birinji ploçkalarda boldy, seniň döwen ploçkalaryňda. We ertir taýýar bol, we sen Sinaý dagyna çykarsyng, we maňa ol ýerde dagyň depesinde durarsyng. We hiç kim seniň bilen çykmasyn we-de ähli dagda görülmesin, we guýlar bilen öküzler şol dagyň golaýynda otlamasyn. We Musy iki daş plitalary oýdy, edil birinji ýaly we irden turup Musy Sinaý dagyna çykdy, Reb oňa buýruşy ýaly, we Musy iki daş plitalary aldy. Ve Reb bulutda indi we şol ýerde oňa durdy we Rebiň adyny çagyrdy. We Reb onuň ýüzüniň öňünden geçdi, we Reb Hudaý çagyrdy: mähriban we rehimli, sabyrly we rehimdarlykda bol we hakyky, we adalaty saklaýan we müňlerçesine rehim, kanunsyzlyklary we adalatsyzlyklary we günäleri aýyrýan, we günäkäri arassalamaz, atalaryň kanunsyzlyklaryny çagalaryň üstüne we çagalaryň çagalarynyň üstüne üçünji we dördünji nesle getirýän. Musa howlukdy, ýere egildi we sežde etdi; we aýtdy: Eger men seniň öňüňde merhemetini tapan bolsam, Rebbimiň biziň bilen bile gitmegine rugsat ber; sebäbi halk dik boýnudyr, we sen biziň günälerimizi

we biziň kanun bozmaklarymyzy aýyrarsyň, we biz seniňki bolarys. We Rebbe Hudaý Musa aýtdy: Ine, men seniň ähli halkýňyň öňünde seniň üçin äht goýýaryn, şöhratly zatlary ederin, haýsylar ähli ýerde we ähli milletde bolmady, we ähli halk, haýsylaryň arasynda sen bar, Hudaýyň işlerini görer, sebäbi ajaýyp bolýar, haýsylary men seniň üçin ederin. Üns ber, men saňa buýurýan ähli zatlaryma, ine, men siziň ýüzüňiziň öňünden Amorlynyň, Kenganlynyň, Perizziliň, Hittiliň, Hiwitiň, Girgaşylynyň we Ýebusylynyň kowýaryn. Öz-özüňe üns ber, hiç wagt şu ýere girýän wagtyň ol ýerde ýaşaýanlar bilen şertnama baglaşma, ol siziň araňyzda päsgelçilik bolmasyn. Olaryň gurbanlyklarynyň siz ýykmaly, olaryň sütünlerini siz döwmeli, olaryň tokaýlaryny siz kesmeli we olaryň hudaýlarynyň oýma şekillerini otda ýakmaly. Başga hudaýlara sežde etmäň, sebäbi Reb Hudaý gabanjaň atly, gabanjaň Hudaýdyr. Hiç wagt şol ýerde ýaşaýanlara ylalaşyk etme, we olar öz hudaýlarynyň yzyndan zyna edeler, we öz hudaýlaryna gurbanlyklaryny bereler, we seni çagyralar, we sen olaryň gurbanlyklaryndan iýersiň, we olaryň gyzlaryny öz ogullaryňa alarsiň, we öz gyzlaryňy olaryň ogullaryna berersiň, we seniň gyzlaryň olaryň hudaýlarynyň yzyndan zyna edeler, we seniň ogullaryň olaryň hudaýlarynyň yzyndan zyna edeler. Hem özüň üçin guýma hudaýlar ýasamarsyň. Ve açylmadyk çörek baýramyny saklaýarsyň, ýedi gün açylmadyk çörek iýersiň, edil men saňa buýrupdym ýaly, täze aýyň wagtynda, sebäbi täze aýda Müsürden çykdyň. Her göwres açýan erkek maňa degişlidir, her ilkinji doglan buzaw we ilkinji doglan goýun. Hem eşegiň ilkinji doglan çagasyny goýun bilen halas edersiň; eger-de halas

etmeseň ony, baha berersiň. Ogullaryňyň ähli ilkinji doglanlaryny satyn al; meniň öňümde boş görünmersiň. Alty gün işleýärsiň, ýedinji gün bolsa dynç alarsiň; ekişde we oruňda dynç bolar. Hem hepdeleriň baýramyny maňa edersiň, bugdaý hasýlynyň başlangyjynda, hem ýygylyşyň baýramyny ýylyň ortasynda. Ýylyň üç wagtynda seniň ähli erkekleriň Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň öňünde görüler. Haçan men milletleri seniň öňüňden kowsam we seniň serhetleriňi giňeltsem, seniň ýeriňi hiç kim islemez, sen ýylda üç gezek Rebbe Hudaýyňyň öňünde görünmek üçin çykanyňda. Sen meniň tütetgilerimi hamyrmaýanyň üstünde ganly gurban etmezsiň, we Pasha baýramynyň gurbanlyklary ertire galanok. Ýeriňiň birinji hasyllaryny Rebbiň Hudaýyňyň jaýyna goýarsyň, guzy enesiniň süýdünde gaýnatmarsyň. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Özüň üçin şu sözleri ýaz, sebäbi şu sözleriň üstünde men saňa we Ysraýyla äht goýdum. Ve Musa ol ýerde Rebbiň öňünde kyrk gün we kyrk gije boldy, çörek iýmedi we suw içmedi, we ähtnamanyň şu sözlerini, on sözleri tabletleriň üstüne ýazdy. Musa dagdan inende, iki ploçka Musanyň ellerinde bolup, dagdan inýärkä, Musa bilmeýärdi welin onuň ýüzüniň reňkiniň görnüşi şöhratlandyrylypdyr, sebäbi Ol oňa gürleýärdi. Hem Harun, hem Ysraýylyň ähli ýaşulular Musany gördüler, we onuň ýüzüniň reňkiniň görnüşi şöhratly boldy. Olar onuň ýanyna ýakynlaşmakdan gorkdular. We Musa olary çagyrdy, we Harun bilen ýygnagyň ähli ýolbaşçylary oňa tarap öwrüldiler, we Musa olara gürlädi. Hem şulardan soň, ähli Ysraýylyň ogullary oňa tarap geldiler. Ol olara ähli zatlary buýurdy, Reb oňa Sinaý dagynda näçe köp buýuran bolsa. Ol olar bilen

gürlemegi bes edensoň, ýüzüne örtük ýapdy. Musa Rebbiň öňünde oňa gürlemek üçin girende, örtük çykýança aýrylýardy, we çykyp Rebbiň oňa buýran ähli zatlaryny Ysraýylyň ogullaryna gürleýärdi. We Ysraýylyň ogullary Musanyň ýüzüni gördüler, ol şöhratlandyrylandygyny, we Musa öz ýüzüne örtük goýdy, onuň bilen gürleşmäge girýänçä.

35

We Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagyny ýygnady we aýtdy: Bular Rebbiň olara ýerine ýetirmegi buýran sözleridir. Alty gün sen işleri edersiň, ýöne ýedinji günde dynç alyş, mukaddes şenbe günleri, Rebbiň üçin dynç alyş. Şonda iş edýän her adam ölsün. Siz şenbe günlerinde ähli ýaşaýan ýerleriňizde ot ýakmarsyňyz, men Reb. Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagyna aýtdy, diýip: Bu söz, Reb buýurdy, diýip: Öz özüňizden Rebbe hödür alyň; her kim ýürek bilen kabul edýän, Rebbe ilkinji miweleri getirer, altyn, kümüş, bürünç, hyacinth, gyrmyzy, gyzyl goşa öwrülen, we ince mata öwrülen, we geçi saçlary, we goçlaryň derileri gyzyl boýalan, we mawy deriler, we çüýremeýän agaçlar, we sardius daşlary, we oýma üçin daşlar efodiň we uzyn eşigiň üçin. We siziň araňyzda ýürek bilen akylly her kim gelip, Rebbiň buýran ähli zatlaryny ýasasyn: çadyry, we perdeleri, we örtükleri, we perdeleri, we süňkleri, we sütünleri, we şaýatlygyň sandygyny, we onuň göteriji taýaklaryny, we onuň rehim oturgyçyny, we perdäni, we stoly we onuň ähli gaplaryny, we yşygyň çyragdanyny we onuň ähli

gaplaryny, we gurbanlyk sypasyny we onuň ähli gaplaryny, we ruhany Harunyň mukaddes eşiklerini, we olarda hyzmat etjek eşikleri, we ruhanylyk üçin Harunyň ogullaryna köýnekleri, we ýaglaýyş ýagyny, we düzümiň tütetgisini. Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagy Musadan çykdy. Ve her biri öz ýüreginiň getireni getirdi, we ruhunyň dogry göreni hödür getirdi, we Rebbe şaýatlyk çadyrynyň ähli işleri üçin, we onuň ähli hyzmaty üçin, we mukaddes eşikleriň hemmesi üçin hödür getirdiler. Erkekler aýallardan getirdiler, her kime kalbyna düşen bolsa, möhürleri, gulakhalkalary, ýüzükleri, örülen zynjyrlary we bilezikleri getirdiler, ähli altyn gap. Ve Rebbe altyn paýlar getiren ähliler, we kimde inçe mata tapyldy, we mawy deräler we gyrmyzy boýalan goçlaryň deräler getirdiler. We her bir hödür berýän adam, Rebbe kümüş we bürünç hödürleri getirdi, we kimlerde çüýremeýän agaçlar tapyldy, olar hem taýýarlyk işleriniň hemmesi üçin getirdiler. We aňyna akyly her bir zenan eliň bilen ýüplük egirdi we getirdiler egrilenleri: gök reňki, gyrmyzy reňki, gyzyl reňki we inçe mata. We paýhasly görünen ähli aýallar geçi saçlaryny egirdiler. Hem hökümdarlary zümrüt daşlaryny getirdiler, hem doldurma daşlaryny egin bölegine, hem döş bölegini, hem goşundylary, hem ýaglamak ýagyna, hem tütetginiň goşundysyny. Ve her erkek we aýal, olaryň fikri özlerini girmäge we Rebiň Musa arkaly etmegi buýran ähli işleri ýerine ýetirmäge getiren bolsa, Ysraýylyň ogullary Rebe hödür getirdiler. Musa Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Ine, Hudaý ady bilen çagyrdy Besaleeli, Uriniň ogly Huryň, Ýahuda taýpasyndan, we ony doldurdy ylahy ruh bilen, paýhas we düşünje we ähli zatlaryň bilimi bilen, hünärmenligiň ähli

işlerine görä dizaýn etmek üçin, altyny we kümüşi we bürünji ýasamak, we daşy kesmek, we agajy işlemek, we paýhasyň her işinde ýasamak üçin. We oňa we Ahisamagyň ogly Eliaba, Dan taýpasyndan, öňe gitmegi aňyna berdi. We olary paýhas bilen, düşünje bilen, aň bilen doldurdy, mukaddes işleriň ähli işlerini ýerine ýetirmegi düşünmek üçin, we dokalan zatlary we nagyşly zatlary gyrmyzy ýüpek bilen we ince mata bilen dokamak üçin, ussatlygyň ähli işini, dürli görnüşleri ýerine ýetirmek üçin.

36

Ve Beseleel we Eliab etdi, we akyl bilen akylly bolan ählisi, olara akyllylygy we bilim berlen, mukaddes degişli zatlara görä ähli işleri etmegi düşünmek üçin, Rebbiň buýran ähli zatlaryna görä. Musa Besaleli we Eliaby çagyrdy, şeýle hem Hudaýyň ýüreginde bilim beren ähli paýhasly adamlary we işleri tamamlamak üçin meýletin gelip işlemek isleýän ähli adamlary çagyrdy. We Musa-dan ähli paýlary aldylar, olary Ysraýyl ogullary ähli mukaddes işleri etmek üçin getirdiler, we olar özi henizem irden getirýänlerden getirilen zatlary kabul edýärdiler. We mukaddes işleri edýän ähli akyllylar baryp geldiler, her biri öz edýän işine görä. We Musa tarap diýdi, sebäbi halk Rebiň ýerine ýetirmegi buýran işlere laýyklykda köplük getirýär. We Musa buýruk berdi we ol obaýda jar etdi, şeýle diýip: erkek we aýal indi mukaddesligiň ilkinji miwelerine işlemeli däldir, we halka mundan beýläk hödür getirmek gadagan edildi. Işler olara gurluşygy ýerine ýetirmek üçin ýeterlikdi we artykmaçlyk

galdyrdylar. We her akylly adam mukaddes eşikleri işleýänlerde ýasady, olar ruhany Harunyň eşikleri, Reb Musä buýran ýaly. Ol efody altyndan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden, egilen al reňkli ýüpükden we burulan inçe zygyr matadan ýasady; we altyn listleri saç ýaly kesildi, şonuň üçin gök reňk bilen, gyrmyzy reňk bilen, egilen al reňkli ýüpük bilen we burulan inçe zygyr mata bilen bile dokamak üçin; dokalan iş olar ony ýasadylar; iki böleginden hem birleşdirýän efod böleglerini, dokalan iş biri-birine öz-özüne gysylan. Ondan olar ony onuň ýasalyşyna görä ýasadylar, altyndan, we gök reňkden, we gyrmyzy reňkden, we al reňkli egrilenden, we egri inçe bezden, Reb Musa buýran ýaly; we olar iki zümrüt daşyny birleşdirilen we altyn bilen gurşalan ýasadylar, oýulan we oýulan möhür oýmagy Ysraýylyň ogullarynyň atlaryndan; we ol olary efodyň egnine goýdy, Ysraýylyň ogullarynyň ýatlamak daşlary, Reb Musa buýran ýaly. We olar döş eşigini ýasadylar, dokalan iş, efodyň işine görä dürli-dürlüligi bilen, altyndan, we gök reňkden, we gyrmyzy reňkden, we al reňkli egrilenden, we egri inçe bezden; dört burçly goşa olar döş eşigini ýasadylar; bir elam uzynlygy, we bir elam ini goşa. We onuň içinde daş bilen bezelen dört hatarly mata dokaldy; daşlaryň hatary, sardion we topaz we zümrüt, birinji hatar; we ikinji hatar, karbunkul we sapfir we ýaspis; we üçünji hatar, ligurion we ahat we ametist; we dördünji hatar, hrizolit we beril we oniks altyn bilen gurşalan we altyn bilen baglanan. Ve daşlar Ysraýylyň ogullarynyň atlaryndan on iki boldy, olaryň atlaryndan möhürlere oýulan, her biri öz adyndan on iki taýpa üçin. We olar döşlügiň üstünde öreliş işi bilen örülen saçaklary arassa altyndan ýasadylar. We olar iki altyn egin bölejigini we

iki altyn halkany ýasadylar, we iki altyn halkany döş böleginiň iki ujuna goýdular. Hem olar altyn örgüleri ýüzükleriň üstüne goýdular, döş eşiginiň iki tarapynyň üstüne; hem iki örgüni iki birleşme ýerine goýdular. We olar iki kiçi galkanyň üstüne goýdular we olar efodyň eginleriniň üstüne garşysynda öň tarapynda goýdular. Olar iki sany altyn halka ýasadylar we olary döş eýniniň iki ganatyna, döş eýniniň ujuna we efodyň yzynky tarapynyň ujuna içinden goýdular. Olar iki sany altyn halka ýasadylar we olary efodyň iki egnine, onuň aşagyndan, öň tarapyndan, efodyň dokalan zolagy üstünden birleşýän ýerinde goýdular. Ol döş eýnini öz üstündäki halkalardan efodyň halkalaryna mawy sapak bilen bagladylar, efodyň dokalan matasynyň içine örülen, şonuň üçin döş eýni efoddan aýrylmasyn diýip, Rebbe Musä buýran ýaly. Hem olar eşik böleginiň aşagynda don etdiler, dokalan iş, tutuş gök reňkli; emma donyň açylyşy ortasynda dokalan örülen, töwereginde gyra bolan açylyşy dargamaz; Hem olar donyň eteginde aşakdan gülleýän nar ýaly nar şekillerini etdiler, gök reňkden, gyrmyzy reňkden, al reňkden egirilen, hem ince bezden örülen. Hem altyn jaňlary ýasadylar, hem jaňlary eşigiň etegine töweregine narlaryň arasynda goýdular; altyn jaň hem nar eşigiň eteginde töweregine, hyzmat etmek üçin, Rebbi Musä buýran ýaly. We olar Harun we onuň ogullary üçin ince zatdan dokalan iş köýnekleri ýasadylar, we ince zatdan sargytlary, we ince zatdan salla, we bükülen ince zatdan aşaky eşikleri, we olaryň guşaklaryny ince zatdan we gök we gyrmyzy we gyzyl öýülen zatdan, nagyşçynyň işi, Rebiň Musa buýran tertibi boýunça. Olar arassa altyndan mukaddes aýratma plastinany ýasadylar, we

onuň üstünde möhür ýaly oýulan harplar ýazdylar, Rebbe Mukaddeslik, we ony gök reňkli şnura goýdular, ýokary tarapdan sallanyň üstünde ýerleşmegi üçin, Rebbiň Musa buýran görnüşinde.

37

We çadyr üçin on perde ýasadylar; bir perdäniň uzynlygy ýigrimi sekiz tirsek idi; hemmesi şol bir ölçegdi; we bir perdäniň ini dört tirsek idi. Olar perde ýasadylar gök reňkden we gyrmyzy reňkden we al reňkden egrilenden we ince zygyrdan bükületninden, dokalan iş kerubimleriň, we olar ony goýdular dört sütüniň üstüne çüýremeýän altyn bilen örtülenleriň üstünde, we olaryň başlyklary altyn, we olaryň düýpleri dört kümüş. Olar şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň perdäni gök reňkden, gyrmyzy reňkden, al reňkli ýüpükden we örelip egilen ince matadan ýasadylar, kerublar nagyşly dokalan iş, we olaryň bäş sütüni we halkalary, we olaryň başlyklaryny we berkidijilerini altyn bilen örtdüler, we olaryň bäş düýbi bürünçden ýasalandyr. Hem olar howlynyň günorta tarapyny ýasadylar, howlynyň perdeleri eýrilgen ince matadan ýüz tirsek; olaryň sütünleri ýigrimi, hem olaryň düýpleri ýigrimi. We demirgazyk tarapy, ýüz ýüzüň üstünde; we günorta tarapy, ýüz ýüzüň üstünde; we olaryň sütünleri ýigrimi, we olaryň düýpleri ýigrimi. We deňiz tarapy perdeler elli dirsek; olaryň sütünleri on, we olaryň düýpleri on. We gündogar tarapy elli dirsek perdeler, on bäş dirsek arka boýunça; we olaryň sütünleri üç, we

olaryň düýpleri üç. We ikinji arkanyň üstünde bu tarapdan we bu tarapdan howlynyň derwezesine görä, perdeler on bäş dirsek; olaryň sütünleri üç, we olaryň düýpleri üç; çadyryň ähli perdeleri bükülen inçe matadan. We ol sütünleriň düýpleri bürünçden, we olaryň çeňňekleri kümüşden, we olaryň başlyklary kümüş bilen örtülen, we sütünler kümüş bilen örtülen, howlynyň ähli sütünleri; we howlynyň derwezesiniň perdesi nagyşçynyň işi gök we gyrmyzy we al ýüpükden egrilenden we inçe zygyr ketenden; ýigrimi dirsek uzynlygy, we beýikligi we ini bäş dirsek howlynyň ýelkenlerine deň; we olaryň sütünleri dört, we olaryň düýpleri dört bürünçden, we olaryň çeňňekleri kümüşden, we olaryň başlyklary kümüş bilen örtülen. We howlynyň ähli gazyklaryny daş-töwerek bürünç, we olar kümüş bilen örtülen. We bu şaýatlyk çadyrynyň düzümi, Musa buýrulan ýaly, ruhany Harunyň ogly Itamaryň üsti bilen Lewiýalylaryň hyzmaty bolmaly. We Besalel, Uriniň ogly, Ýahuda taýpasyndan, Rebbiň Musä buýran ýaly etdi, we Eliab, Ahisamahyň ogly, Dan taýpasyndan, ol dokalan zatlary we nagyşly işleri we reňkli işleri ussatlyk bilen ýasady, gyrmyzy we inçe mata bilen dokamak üçin.

38

Beseleel sandygy ýasady we ony arassa altyn bilen içinden we daşyndan örtdi; we oňa dört sany altyn halka guýdy: iki sany bir tarapyna we iki sany ikinji tarapyna, sypaýlar üçin giň ýerler, şonuň üçin ony olar bilen götermek. Hem ol arassa altyndan

sandygyň üstünde rehim oturgyçyny ýasady, hem iki altyn kerubimleri; bir kerub rehim oturgyçynyň bir ujunda, hem bir kerub rehim oturgyçynyň ikinji ujunda, olaryň ganatlary bilen rehim oturgyçyny kölegeleýän. Ol öňde goýlan stoluny arassa altyndan ýasady we oňa dört halka guýdy, ikisini bir tarapyň üstünde we ikisini ikinji tarapyň üstünde, giň edip, şonuň üçin ony göteriji taýaklar bilen götersinler. We Sandygyň we stoluň taýaklaryny ýasady we olary altyn bilen örtdi. Ol stoluň gaplaryny ýasady: naçelary, tütetniçeleri, käseleri we guýma gaplary, olar bilen guýmak üçin, altyndan. We ýagtylyk berýän çyragdany ýasady, altyn, baldagy gaty, we onuň iki tarapyndan şahalary; onuň şahalaryndan göneler, onuň şahalaryndan göneler uzalyp çykýan; üçüsi şundan we üçüsi şundan, biri-birine deň edilýän. We olaryň çyralary, olar uçlaryň üstünde, olaryň özünden badam görnüşli; we gujalar olaryň özünden, şonuň üçin çyralar olaryň üstünde bolsun; we ýedinji guja, ol çyranyň ujunyň üstünde, depäniň üstünde ýokardan, tutuş berk altyn; We onuň üstünde ýedi sany altyn çyra, we onuň altyn gyskajlary, we olaryň altyn küýzegärleri. Bu sütünleri kümüş bilen örtdi we sütün üçin altyn halkalary guýdy we çüýşeleri altyn bilen örtdi we perdäniň sütünlerini altyn bilen örtdi we altyn ilgekleri ýasady. Ol çadyryň altyn halkalary we howlynyň halkalary we ýokardan örtügi germek üçin bürünç halkalary ýasady; Ol çadyryň kümüş başlyklaryny we çadyryň gapylarynyň bürünç başlyklaryny we howlynyň derwezesini guýdy; we sütünler üçin kümüş çeňňekleri ýasady, sütünleriň üstünde ol olary kümüş bilen örtdi; Ol çadyryň gazyklaryny we howlynyň bürünç gazyklaryny ýasady; Ol Korahyň ýygnanyşy

bilen gozgalaň eden adamlaryň bolan bürünç ot taýaklaryndan bürünç gurbanlyk sypasyny ýasady; Ol gurbanlyk sypasynyň ähli gaplaryny we onuň ot tabagyny we düýbüni we çanaklary we bürünç et çeňňeklerini ýasady; Ol gurbanlyk sypasy üçin panjara ýasady, ot tabagynyň aşagyndan onuň ýarysyna çenli tor işi; we oňa gurbanlyk sypasynyň panjarasynyň dört tarapyndan dört sany bürünç halka goýdy, baldaklar üçin giň, şonuň üçin olar bilen gurbanlyk sypasyny götermek; Ol mukaddes ýag ýagyny we atyrçynyň arassa işi hoşboý ysly düzümini ýasady; Ol bürünç ýuwulýan ýeri we onuň bürünç düýbüni şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda oraza tutan aýallaryň aýnalaryndan ýasady, ony dikän gününde. Ve ol çanagy ýasady, şonuň üçin Musa, Harun we onuň ogullary şaýatlyk çadyryna girýän wagtlarynda ýa-da hyzmat etmek üçin gurbanlyk etilýän ýere ýakynlaşanda ellerini we aýaklaryny ondan ýuwsunlar. Olar ondan ýuwdular, edil Reb Musa buýuran ýaly.

39

Ähli altyn, ol işlenildi işlere görä, ähli mukaddes zatlaryň işine görä, boldy birinji hasyllaryň altynydan, dokuz we ýigrimi talant, we ýedi ýüz ýigrimi şekel mukaddes şekele görä; We kümüş hödür sanalýan adamlardan ýygnakdan ýüz talant, we müň ýedi ýüz ýetmiş bäş şekel; bir drahma başa, ýarym şekel, mukaddes şekele görä; Ähli barlagdan geçýän ýigrimi ýaşly we ýokardan altmyş müň onlara, we üç müň bäş ýüz elli. Hem ýüz

talant kümüş çadyryň ýüz düýbüni guýmak üçin we perdäniň düýbüleri üçin ulanyldy, ýüz düýbi ýüz talant üçin, her düýbi üçin bir talant. Hem müň ýedi ýüz ýetmiş bäş şekel sütünleriň çeňňekleri üçin ýasaldy, hem olaryň düýbülerini altyn bilen örtdi, hem olary bezedi. Hem gurbanlyk hökmünde berlen misiň ýetmiş talant we müň bäş ýüz şekel boldy. Hem olar ondan şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň düýplerini we howlynyň töweregindäki düýplerini we howlynyň derwezesiniň düýplerini we çadyryň gazyklaryny we howlynyň töweregindäki gazyklaryny we gurbanlyk sypasynyň mis toryny we gurbanlyk sypasynyň ähli gaplaryny we şaýatlyk çadyrynyň ähli gurallaryny ýasadylar. Hem Ysraýylyň ogullary Rebbiň Musä buýran ýaly şeýle ýasadylar. Gurbanlyk hökmünde berlen galan altyndan bolsa Rebbiň öňünde hyzmat etmek üçin olarda ulanmak üçin gaplar ýasadylar. Hem galan gök we gyrmyzy we gyzyl ýüpükden Harunyň mukaddes ýerde hyzmat etmek üçin olarda hyzmat etmek üçin hyzmat eşiklerini ýasadylar. Hem olar eşikleri Musä getirdiler, we çadyry we onuň gaplaryny, düýplerini we onuň süýümlerini we sütünlerini, we gurbanlyk sypasyny we onuň ähli gaplaryny. Hem ýaglaýyş ýagy, hem düzümiň hoşboý ysy, hem arassa çyra goýujy, hem onuň çyralary, ýakylýan çyralar, hem yşygyň ýagy. Hem maksadyň stoly, hem onuň ähli gaplary, hem öňde goýlan çörekler. Hem mukaddes eşikler, olar Harunyň, hem onuň ogullarynyň eşikleri, ruhanylyk üçin. Hem howlynyň perdeleri, hem sütünler, hem çadyryň gapysynyň perdesi, hem howlynyň derwezesiniň perdesi. Hem çadyryň ähli gaplary, hem onuň ähli gurallary, hem gyzyla boýalan goçlaryň derileri, hem gök örtükler, hem

galanlaryň örtükleri, hem gazylar, hem şaýatlyk çadyrynyň işleri üçin ähli gurallar. Rebbe Musa näçe buýursa, şeýdip Ysraýylyň ogullary ähli enjamy etdiler. Hem Musa ähli işleri gördi, hem olar olary Rebbe Musa buýran ýaly etdiler, şeýdip olar olary etdiler, hem Musa olary alkaladady.

40

We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: birinji aýyň birinji gününde, täze aýda, şaýatlygyň çadyryny gurarsyň. Sen şaýatlyk sandygyny goýarsyň we sandygy perde bilen örtärsiň. We stol getirjek, we onuň niýetini goýjak, we çyra tutujyny getirjek, we onuň çyralaryny goýjak. We altary, altyn altary, şaýatlyk sandygynyň öňünde tütetmek üçin goýarsyng we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň üstüne perde örtügini goýarsyng. We hödürlikleriň gurbanlyk sypasyny şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanyna goýarsyň; we çadyry gurşap goýarsyň, we onuň ähli zatlaryny töwereginde mukaddes edersň. Sen mukaddeslik ýagyny alarsyng we çadyry ýaglarsyň we ondaky ähli zatlary, we ony mukaddesleşdirersiň we onuň ähli gaplaryny, we ol mukaddes bolar. Sen hödürleriň gurban ojagyny we onuň ähli gaplaryny ýaglarsyng, we gurban ojagyny mukaddesleşdirýärsiň, we gurban ojagy mukaddesleriň mukaddesi bolar. We Haruny we onuň ogullaryny Şaýatlyk çadyrynyň gapylaryna getirjeksiň we olary suw bilen ýuwjaksyň. We Aarony mukaddes eşiklere geýdirjeksiň we ony ýaglarjaksyň we ony mukaddesleşdirjeksiň we ol maňa ruhany

hyzmat eder. Hem onuň ogullaryny getireris we olary köýnekler bilen geýdireris. We sen olary ýaglarsyng, nähili olaryň atasyny ýaglandan bolsaň, olar maňa ruhany hyzmat ederler we şeýlelikde olara ebedi ruhanylyk ýaglamasy bolar, olaryň nesilleriniň dowamynda. Musa Rebbiň oňa buýran ähli zatlaryny şeýle ýerine ýetirdi. Birinji aýda, ikinji ýylda, olaryň Müsürden çykýan wagty, täze aýda çadyr guruldy. Musa çadyry gurdy, başlyklary goýdy, çüýleri sokdy we sütünleri gurdy. Ol perdeleri çadyryň üstüne ýaýdy we çadyryň örtügini onuň üstüne ýokardan goýdy, Rebbe Musä buýran ýaly. Ol şaýatlyklary alyp, sandyga oklady; we sandygyň aşagyna taýaklary goýdy, we sandygy çadyra getirdi, we perdäniň örtügini goýdy, we şaýatlygyň sandygyny ýapdy, Rebbiň Musa buýran ýaly; we stoly şaýatlygyň çadyryna goýdy, çadyryň perdesiniň daşynda demirgazyga tarap. Ve ol onuň üstünde hödürleniş çöreklerini Rebbiň öňünde goşdy, Rebbiň Musa buýran usuly boýunça. Ol çyrany Şaýatlyk çadyryna, çadyryň günorta tarapyna goýdy. We onuň çyralaryny Rebbiň öňünde ýerleşdirdi, Rebbiň Musä buýran usuly boýunça. Ol altyn gurbanlyk sypasyny şaýatlygyň çadyrynda perdäniň öňünde goýdy, we onuň üstünde goşundynyň ysly tütetgisini ýakdy, Reb Musä buýran ýaly. Ol gurbanlyklaryň sypasy üçin niýetlenen gurbanlyk otagyny çadyryň gapysynyň ýanyna goýdy. Musa çadyryň we gurbanlyk sypasynyň töwereginde howluny gurdy we Musa ähli işleri tamamlady. Ve bulut şaýatlyk çadyryny örtdi we çadyr Rebbiň şöhraty bilen doldy. Hem Musa şaýatlyk çadyrynyň içine girip bilmedi, sebäbi bulut onuň üstünde kölegeleýärdi we çadyr Rebiň şöhraty bilen doldy. Haçan bulut

çadyrdan göterilende, Ysraýylyň ogullary öz ýükleri bilen göçüp gidýärdiler. Eger bulut ýokary gitmese, bulut ýokary gidýän güne çenli göçmediler. Bulut çadyryň üstünde gündiz bolýardy we ot onuň üstünde gijelerine tutuş Ysraýyla görünýärdi, olaryň ähli göçüşlerinde.

Sanlar

1

We Reb, Musa bilen Sinai çölünde, şaýatlyk çadyrynda, ikinji aýyň birinde, ikinji ýylda, olaryň Müsür topragyndan çykanlaryndan soň, gürläp aýtdy: alyň ähli Ysraýyl ýygnagynyň sanamasyny maşgala görä, olaryň atalarynyň öýleri görä, olaryň atlaryndan san görä, olaryň kellesi görä; her erkek ýigrimi ýaşdan we ýokarsy, her çykýan güýçde Ysraýylda, sanaň olary olaryň güýji bilen; sen we Harun sanaň olary. We siziň bilen her biri öz taýpasy boýunça hökümdarlaryň bolup, ata öýleri boýunça bolarlar. We bu adamlaryň atlary, olar siziň bilen durarlar: Ruben taýpasyndan Şedeuryň ogly Elizur; Şimeon taýpasyndan Surişaddaýyň ogly Şelumiel. Iýhudanyň Naason Aminadabyň ogly. Issakardan, Natanael Zuaryň ogly; Zebulundan, Eliab Helonyň ogly; Ýusupyň ogullarynyň Efraýiminden, Elişama Ammihudyň ogly; Manassadan, Gamaliel Pedahzuryň ogly. Beniaminiň Abidan, Gadeoniň ogly. Dan taýpasyndan, Ammişaddaýyň ogly Ahiezer. Aşer taýpasyndan Fagaýel, Eçranyň ogly. Gadyň, Elisaf Raguheliň ogly. Naftali

taýpasyndan Enan-yň ogly Ahire. Bular jemgyýetiň çagyrylanlary, öz maşgalalary boýunça taýpalaryň hökümdarlary, Ysraýylyň müňbaşylarydyr. Ve Musa we Harun ady boýunça çagyrylan şol adamlary aldylar. Hem ähli ýygnanyşygy ýygnadylar ikinji ýylyň ikinji aýynyň birinde; hem olary hasaba aldylar olaryň nesillerine görä, olaryň maşgalalaryna görä, olaryň atlaryny sanyna görä, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, her erkek olaryň kellesine görä, haýsy ýol bilen Rebbe Musa buýurdy; hem olary sanalyp gördüler Sinaý çölünde. Ruben ogullary, Ysraýylyň ilkinji doglan oglunyň, olaryň maşgalalary boýunça, olaryň uruglary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olaryň atlarynyň sany boýunça, olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, her kim güýçde çykyp barýan, olaryň sanawy Ruben taýpasyndan, kyrk alty müň bäş ýüz boldy. Şimeon ogullary olaryň maşgalasyna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýçde çykyp barýanlaryň hemmesi, olaryň sanawy Şimeon taýpasyndan dokuz we elli müň we üç ýüz. Ýahudanyň ogullaryna olaryň maşgalasyna görä, olaryň taýpalaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, hersi goşuna çykýan, olaryň sanawy Ýahuda taýpasyndan dört we ýetmiş müň we alty ýüz boldy. Issakar ogullary olaryň uruglary boýunça, olaryň taýpalary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olaryň atlarynyň sany boýunça, olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşyndan

we ondan ýokary, hersi güýçde çykyp barýan, olaryň sanawy Issakar taýpasyndan dört we elli müň we dört ýüz boldy. Zebulun ogullary, olaryň maşgalalary boýunça, olaryň uruglary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olaryň atlarynyň sany boýunça, olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, herkim goşunda çykyp barýan, olaryň sanawy Zebulun taýpasyndan ýedi we elli müň we dört ýüz. Ýusupyň ogullary, Efraýimyň ogullary, olaryň maşgalalary boýunça, olaryň uruglary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olaryň atlarynyň sany boýunça, olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşyndan we ondan ýokary, her kim güýçde çykyp barýan, olaryň sanawy Efraýim taýpasyndan, kyrk müň we bäş ýüz. Manassanyň ogullaryna, olaryň maşgalalaryna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýçde çykyp barýan her kim, olaryň sanawy Manassa taýpasyndan otuz iki müň we iki ýüz boldy. Benýaminiň ogullaryna olaryň maşgalalaryna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary ähli erkekler, güýje çykýan her biri, olaryň sanagy Benýamin taýpasyndan otuz bäş müň dört ýüz boldy. Gadyň ogullaryna olaryň maşgalalaryna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, her kim goşunda çykyp barýan, olaryň sanawy: Gad taýpasyndan, kyrk bäş müň we alty ýüz elli. Danyň ogullaryna olaryň maşgalalaryna görä, olaryň

uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlaryny sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýçde çykyp barýanlaryň her biri, olaryň sanagy Danyň taýpasyndan iki we altmyş müň we ýedi ýüz boldy. Aşeriň ogullaryna olaryň maşgalalaryna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýje çykýan her biri, olaryň sanawy Aşer taýpasyndan kyrk bir müň bäş ýüz boldy. Naftali ogullary olaryň maşgalasyna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlarnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýçde çykyp barýanlaryň hemmesi, olaryň sanawy Naftali taýpasyndan üç we elli müň we dört ýüz. Bu sanaw bolup, ony Musa we Harun we Ysraýylyň on iki hökümdary sanapdyrlar, her taýpadan bir adam, maşgalalaryň jaýlarynyň taýpalaryna görä boldular. We Ysraýylyň ogullarynyň ähli sanagy olaryň güýji bilen ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, Ysraýylda söweşe düzülmek üçin çykýan her bir adam, alty ýüz müň we üç müň we bäş ýüz we elli boldy. Ýöne Lewiýler öz maşgala taýpalaryndan Ysraýylyň ogullarynyň arasynda sanalmapdyrlar. We Reb Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: gör, Lewi taýpasyny sanamagy bilen birlikde etmersiň we olaryň sanyny almarsynň Ysraýyl ogullarynyň arasynda. Hem sen Lewileri Şaýatlyk çadyrynyň üstünde, onuň ähli gaplarynyň üstünde we onda bar zatlaryň ählisiniň üstünde belläň. Olar çadyry we onuň ähli gaplaryny götererler, olar onda hyzmat ederler we çadyryň töwereginde düşläge ederler. Çadyry

göterende, ony Lewiçiler söküp alarlar, çadyry guranda bolsa, dikederler, we ýakynlaşýan daşary ýurtly öl. We Ysraýylyň ogullary öz tertibinde we öz ýolbaşçylygy boýunça, öz güýçleri bilen düşelge gurer. Ýöne Lewiýalylar şaýatlyk çadyrynyň töwereginde düşelge gursunlar we Ysraýylyň ogullarynyň arasynda günä bolmaz. We Lewiýleriň özi şaýatlyk çadyrynyň garawulyny saklarlar. Ysraýylyň ogullary Rebiň Musa bilen Haruna buýran ähli zatlaryna görä şeýdip etdiler.

2

We Rebbe Musa bilen Harun bilen gürläp, aýdyp: adam öz bölümiň boýunça, baýdaklaryň boýunça, atalarynyň öýleriniň boýunça, Ysraýylyň ogullary garşy düşläge gurup goýsunlar; şaýatlyk çadyrynyň töwereginde Ysraýylyň ogullary düşläge gurarlar. We birinji gündogar tarapynda orun tutýanlar, Ýahudanyň goşunynyň tertibi olaryň güýji bilen, we Ýahudanyň ogullarynyň hökümdary Naason, Aminadabyň ogly. Onuň barlag edilen güýji dört we ýetmiş müň alty ýüz. We Issakar taýpasynyň gapdalynda düşelge guranlar, we Issakar ogullarynyň hökümdary Sogaryň ogly Natanael. Onuň güýjüniň barlananlary dört ýüz elli müň adamdy. Ve Zebulun taýpasynyň ýanynda lager guranlar, we Zebulun ogullarynyň hökümdary Helon ogly Eliab. Onuň güýjüniň barlananlary, elli ýedi müň dört ýüz. Ýahudanyň düşelgesinden barlanylanlaryň ählisi, ýüz segsen müň alty müň dört ýüz adam, öz güýçleri bilen birinji bolup ýola çykarlar. Rubeniň legiýonlary lageryň günortasynda,

olaryň güýji, we Ruben ogullarynyň hökümdary Şedeuryň ogly Elizur. Onuň güýjüniň barlag edilenleri, kyrk alty müň bäş ýüz. We onuň taýynda lagerlän edýänler Şimeon taýpasy, we Şimeon ogullarynyň hökümdary Salamiel, Surisadainiň ogly. Onuň güýjüniň barlag edilenleri dokuz müň bäş ýüz üç ýüz adam boldy. Onuň gözenegiň ýanynda düşelge guranlar Gad taýpasy, we Gad ogullarynyň hökümdary Raguýeliň ogly Eliasaf. Onuň güýjüniň barlag edilenleri, kyrk bäş müň alty ýüz elli. Ruben lageriniň barlag edilen ähli adamlary ýüz elli bir müň dört ýüz elli, öz güýçleri bilen ikinji bolup çykarlar. Şaýatlyk çadyry we Lewitlileriň lagery lagerlaryň ortasynda alynar, nähili olar düşläge etseler, şeýle hem olar çykarlar, her biri öz ýolbaşçylygyna görä tutup. Efraim düşelgesiniň düzümi deňziň ýanynda öz güýji bilen, we Efraim ogullarynyň hökümdary Elişama, Emmihuduň ogly. Onuň güýji barlanlanlar, kyrk müň bäş ýüz. We Manassa taýpasynyň gapdalynda çadyr guranlar we Manassanyň ogullarynyň hökümdary Fadassuryň ogly Gamaliel. Onuň güýji barlag edilenler, otuz iki müň iki ýüz. Ve Benýamin taýpasynyň goňşusynda çadyr guranlar, we Benýamin ogullarynyň hökümdary Gadeoni ogly Abidan. Onuň gözden geçirilen güýji, otuz bäş müň dört ýüz. Efraim lagerynyň barlanylanlarynyň ählisi ýüz sekiz müň ýüz adam bolup, öz goşunlary bilen üçünji bolup ýola çykarlar. Dan lageriniň bölümi demirgazyga tarap olaryň güýji bilen, we Danyň ogullarynyň hökümdary Ahiezer, Ammişaddaýyň ogly. Onuň güýjüniň gözden geçirilenleri, altmyş iki müň ýedi ýüz. We onuň yzyna düşelge guranlar Aşer taýpasy, we Aşer ogullarynyň hökümdary Ohranyň ogly Pagiel. Onuň güýjüniň gözden

geçirilenleri, kyrk bir müň bäş ýüz. Ve Naftali taýpasynyň gapdalynda düşleýänler, we Naftali ogullarynyň hökümdary Enan ogly Ahira. Onuň güýjüniň barlananlary elli üç müň dört ýüz. Dan lageriniň ähli sanalanlary ýüz elli ýedi müň we alty ýüz; olar öz bölümlerine görä iň soňky hereket ederler. Bu Ysraýyl ogullarynyň atalarynyň öýlerine görä sanawy, ähli lagerleriň olaryň güýçleri bilen sanawy, alty ýüz müň we üç müň bäş ýüz elli. Ýöne Lewiýler olaryň arasynda sanalmapdyrlar, Rebbiň Musä buýran ýaly. Ysraýylyň ogullary Rebbiň Musä buýran ähli zatlaryny ýerine ýetirdiler, şeýlelikde öz tertipleri boýunça düşelge gurdular we şeýlelikde her biri öz uruglary, ata öýleri boýunça hereket etdiler.

3

We bular Harun bilen Musanyň nesilleri, Reb Musa bilen Sinai dagynda gürleşen günde. We bu Harunyň ogullarynyň atlary: ilkinji doglan Nadab, Abiud, Eleazar we Itamar. Bular Harunyň ogullarynyň atlary, ýagly çalnan ruhanylar, olaryň ellerini ruhany bolup hyzmat etmek üçin tamamladylar. Hem Nadab hem Abihu öldi Rebbiň öňünde, olar Rebbiň öňünde ýat ot hödürläp, Sinai çölünde, hem olaryň çagalary ýokdy; hem Eleazar hem Itamar olaryň kakasy Harun bilen ruhany bolup hyzmat etdi. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Lewi taýpasyny al we olary ruhany Harunyň öňünde goý, we olar oňa hyzmat ederler we onuň garawullaryny saklar we Ysraýyl ogullarynyň garawullaryny şaýatlyk çadyrynyň öňünde saklar, çadyryň

işlerini işlemek üçin. Olar şaýatlyk çadyrynyň ähli gaplaryny we Ysraýyl ogullarynyň garawullaryny çadyryň ähli işlerine görä saklaýarlar. Sen Lewileri Haruny we onuň ogullaryna, ruhanylara berersiň; bular maňa Ysraýylyň ogullaryndan berlen sowgatdyr. Sen Haruny we onuň ogullaryny Şaýatlyk çadyrynyň üstünde belläp goýarsyň, we olar öz ruhanylyklaryny saklar, we gurbanlyk sypasyna degişli ähli zatlary, we perdäniň içindäki zatlary. Daşary ýurtly degse öler. We Reb Musa bilen gürläp aýtdy, we ine men Lewileri Ysraýyl ogullarynyň arasyndan ähli ilkinji doglan, enäniň göwresini açýan Ysraýyl ogullarynyň ýerine aldym; olar olaryň halas puly bolarlar, we Lewiler maňa degişli bolarlar. Maňa degişli her ilkinji doglan, şol gün men Müsür ýerinde her ilkinji doglany uran günümde, Ysraýylda her ilkinji doglany öz üçin mukaddes etdim; adamdan haýwana çenli olar maňa degişli bolarlar, men Rebdir. We Rebbe Sinai çölünde Musa bilen gürleşdi, aýdyp: Lewiniň ogullaryny olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň urug-taýpalaryna görä sanaň; her erkek bir aýlyk we ondan ýokary, olary sanaň. We Musa bilen Harun olary Rebbiň sesi sebäpli gözden geçirdiler, Rebbiň olara buýran ýoly boýunça. We bular Lewiniň ogullary, olaryň atlary boýunça: Gerşon, Kohat we Merari. We Gershonyň ogullarynyň atlary olaryň uruglary boýunça şular: Lobeni we Şimei. Hem Kahatyň ogullary olaryň uruglaryna görä: Amram hem Issar, Hebron hem Oziel. We Merariniň ogullary olaryň urug-taýpalary boýunça, Mooli we Musi; bular Lewileriň urug-taýpalary olaryň ata öýleri boýunça. Gershon-a Lobeni-niň halky we Şimei-niň halky degişli, bular Gershon-yň halklarydyr. Olaryň sanalyşy, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekleriň

sanyna görä, olaryň sanalyşy ýedi müň bäş ýüz boldy. We Gerşonyň ogullary çadyryň yzynda deňziň ýanynda düşelge gurarlar. Gedsonyň halkyna degişli maşgalalaryň öýüniň hökümdary Daheliň ogly Elisafdy. We Gerşonyň ogullarynyň garawuly şaýatlyk çadyrynda, çadyr we örtük, we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň örtügi, we howlynyň perdeleri, we çadyryň üstünde bolan howlynyň derwezesiniň perdesi, we onuň ähli işleriniň galan zatlary. Kohath-a degişli Amram halky bir, we Issar halky bir, we Hebron halky bir, we Oziel halky bir, bular Kohath-yň halklary bolýar, sanlary boýunça. Her bir aýlyk we ondan uly erkek, sekiz müň alty ýüz adam, mukaddes zatlaryň garawulyny saklaýardy. Kahatyň ogullarynyň halklary çadyryň günorta tarapynda düşelge guraplar. Kahatyň maşgalalarynyň ata-baba öýüniň ýolbaşçysy Uzieliň ogly Elizafan boldy. Olaryň garawuly: sandyk, stol, çyradan, gurbanlar, mukaddes gaplary — bularyň içinde hyzmat edýän zatlary, örtük we olaryň ähli işleri. Ve Lewitleriň hökümdarlaryndan hökümdaryň üstünde Eleazar, ruhany Aaronyň ogly, mukaddes zatlaryň goraglaryny saklamak üçin bellenendir. Merari-ä Mooli halky we Mushi halky degişli, bular Merari-nyň halklarydyr. Olaryň sanawy sana görä, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekler, alty müň elli. We Merari halkyna degişli ata-baba maşgalalarynyň öý hökümdary Abihailyň ogly Suriel çadyryň gapdalynda demirgazykda düşelge gurer. Merari ogullarynyň gözegçiliginiň saklamagy: çadyryň kelleleri, we onuň süýümleri, we onuň sütünleri, we onuň düýpleri, we olaryň ähli gaplary, we olaryň işleri, we howlynyň töweregindäki sütünler, we olaryň düýpleri, we gazyqlar, we

olaryň arkanlary. Şaýatlyk çadyrynyň öňünde, gündogardan oturlaga gurýanlar Musa, Harun we onuň ogullary bolup, mukaddes ýeriň garawulyny Ysraýyl ogullarynyň garawuly üçin saklaýardylar, we oňa degýän daşary ýurtly öler. Lewitlerden ähli sanalyş, kimleri Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly olaryň taýpalaryna görä gördüler, bir aýlykdan we ondan ýokary ähli erkek, ýigrimi iki müň boldy. Rebbe Musa tarap aýtdy: Ysraýyl ogullarynyň bir aýlykdan we ondan uly ähli ilkinji doglan erkeklerini sana we olaryň sanyny atlary boýunça al. Sen Lewileri maňa alarsyng, men Reb, Ysraýylyň ogullarynyň ähli ilkinji dogulanlarynyň ýerine, we Lewileriň mallaryny Ysraýylyň ogullarynyň mallaryndaky ähli ilkinji dogulanlaryň ýerine. We Musa Rebbäniň buýran ýoly boýunça Ysraýylyň ogullarynyň arasynda ähli ilkinji dogulanlary baryp gördi. Ähli ilkinji doglan erkekler atlary boýunça sanlanyp, bir aýlykdan we ýokarydakylar sanalanda, ýigrimi iki müň iki ýüz ýetmiş üç boldy. Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: al Lewileri ähli Ysraýylyň ilkinji doglan ogullarynyň ýerine, hem Lewileriň mallaryny olaryň mallarynyň ýerine, hem Lewiler maňa degişli bolarlar; men Reb. We Lewitleriň arasyndan artyk bolan iki ýüz ýetmiş üç adamyň halas puluny Ysraýylyň ogullarynyň ilkinji dogulanlarynyň arasyndan alarsynyz. We başyna görä bäş şekel alarsynyz, mukaddes didrahma görä alarsynyz, şekeliň ýigrimi obolyny. Ve sen kümüşi Haruna we onuň ogullaryna berjersiň, olaryň arasynda artykmaç bolýanlaryň halas pullaryny. Musa, Lewiýalylaryň halas edilmegi üçin artykmaç bolanlaryň halas pullaryny kümüşden aldy. Yşraýylyň ogullarynyň ilkinji dogulanlarynyň arasyndan kümüşi aldy: müň üç ýüz altmyş bäş

şekel, mukaddes şekele görä. We Musa artyk bolanlaryň halas pullaryny Harun bilen onuň ogullaryna berdi, Rebbiň sesi arkaly, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen.

4

We Rebbe Musa bilen Harun bilen gürläp aýtdy: Kahatyň ogullarynyň esasy sanyny Lewiniň ogullarynyň arasyndan al, olaryň urug-taýpalary boýunça, olaryň ata öýleri boýunça, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli, hyzmat etmek üçin girýän her biri, şaýatlyk çadyrynda ähli işleri etmek üçin. We bular Kahat ogullarynyň işleri şaýatlyk çadyrynda, mukaddesleriň mukaddesi. Harun we onuň ogullary girer, lager götürilende, we olar ekranlama perdesini aşak alar, we olar şaýatlyk sandygyny şol perde bilen örtüler, we olar onuň üstüne gök deri örtük goýar, we olar onuň üstüne ýokardan tutuş gök mata goýar, we olar göteriş taýaklaryny sokup goýar. We öňde goýlan şol stoluň üstüne tutuş gyrmyzy-melewşe eşik ýaýarlar, şeýle hem çanaklary, tütetjileri, käseleri we guýma gaplary, şolaryň içinde guýýar, we hemişelik çörekler onuň üstünde bolar. We onuň üstüne gyrmyzy eşik ýaýarlar we ony mawy deri örtük bilen örtärler we onuň üsti bilen syryklary geçirerler. We olar mawy eşik alarlar we yşyk berýän çyra eýýamyny, onuň çyralaryny, onuň gysgaçlaryny, onuň guýujy gämilerini we ýag gämileriniň hemmesini örtärler, olar şolaryň içinde hyzmat edýärler. We olar ony we onuň ähli gaplaryny gök reňkli deri örtüge salýarlar we ony göteriş çarçuwalaryna goýýarlar. Altyn

gurbanlyk üstünde gök eşik örtüp bilerler we ony gök deri örtük bilen örtüp bilerler, şeýle hem onuň taýaklaryny geçirerler. Olar mukaddes ýerlerde hyzmat etmek üçin ulanylýan ähli gaplary alarlar we olary mawy mata örtüp, deriden ýasalan mawy örtük bilen örtüp, taýaklaryň üstüne goýarlar. We ol gurnawy gurbanlyk sypasynyň üstüne goýar, we olar ony tutuşlygyna gyrmyzy eşik bilen örtüp bilerler. We olar üstüne ähli gaplary goýarlar, näçe köp bilen hyzmat edýärler onuň üstünde olarda, we ot gaplary, we et çeňňekleri, we çüýşeleri, we örtügi, we ähli gaplary gurbanlyk sypasynyň; we olar onuň üstüne deri örtük gök reňkli goýarlar, we onuň göteriş taýaklaryny geçirerler; we olar gyrmyzy eşik alarlar, we ýuwujy we onuň düýbüni örtüp bilerler, we ony deri örtük gök reňkli içine salarlar, we göteriş taýaklarynyň üstüne goýarlar, we Harun we onuň ogullary tamamlarlar, mukaddes zatlary örtüp, we ähli mukaddes gaplary, düşelgäni göçürmekde; we şulardan soň Kahatyň ogullary göterilmäge girerler, we mukaddes zatlara degmezler, ölmezligi üçin; şulary Kahatyň ogullary şaýatlyk çadyrynda göteriler. Gözegçi Eleazar, ruhany Aaronyň ogly: çyra ýagy, düzüm tütetgisi, her günki gurban, ýaglanma ýagy, tutuş çadyra gözegçilik, we mukaddesde ondaky ähli zatlar, ähli işlerde. Rebbe Musa bilen Harun bilen gürläp, şeýle diýdi: Lewileriň arasyndan Kahat taýpasynyň halkyny ýok etmäň. Muny olara ediň, we olar ýaşarlar we ölmezler, olaryň mukaddes zatlaryň mukaddesi tarap ýakynlaşanda; Harun we onuň ogullary ýakynlaşsyn, we olar her birini onuň wezipesine görä belläp goýarlar, we olar birden mukaddes zatlary görmäge girmesinler, we ölerler. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Gerşonyň

ogullarynyň sanamasyny al, olary atalarynyn öýlerine görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli olary barla, her biri giryän hyzmat etmäge, öz işlerini şaýatlyk çadyrynda etmäge. Bu Gerşon halkynyň hyzmaty, hyzmat etmek we götermek. Ol çadyryň derisini we şaýatlyk çadyryny we onuň örtügini we onuň üstünde ýokardan bolan gök reňkli örtügini we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň örtügini we howlynyň perdelerini, näçe şaýatlyk çadyrynyň üstünde bolsa, we artykmaçlary we ähli gulluk gaplaryny, näçe olar bilen gulluk edýärler bolsa, ederler. Harunyň we onuň ogullarynyň agzyna görä, Gerşon ogullarynyň hyzmaty olaryň ähli hyzmatlaryna görä we olaryň ähli işlerine görä bolar, we sen olary at bilen olaryň tarapyndan taýýarlanan ähli zatlara gözegçilik edersiň. Bu Gedsonyň ogullarynyň şaýatlyk çadyryndaky hyzmaty, we olaryň garawuly ruhany Aaronuň ogly Itamaryň elinde. Merari ogullary olaryň uruglary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olary sanaň, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli olary sanaň, şaýatlyk çadyrynyň işlerini hyzmat etmäge giryän her bir adam. We bu olar tarapyndan götürilýänleriň saklanmalary, olaryň ähli işlerine görä şaýatlyk çadyrynda: çadyryň başlyklaryny, we çybyklary, we onuň sütünlerini, we onuň düýplerini, we örtügi, we olaryň düýplerini, we olaryň sütünlerini, we çadyryň gapysynyň örtügini, we howlynyň töweregindäki sütünleri, we olaryň düýplerini, we howlynyň derwezesiniň perdäniň sütünlerini, we olaryň düýplerini, we olaryň gazyklaryny, we olaryň ýüplerini, we olaryň ähli gaplaryny, we olaryň ähli hyzmatlaryny; atlar boýunça olary barlaň, we olar tarapyndan

götürilýänleriň saklanmasynyň ähli gaplaryny. Bu Merari ogullarynyň halkyna degişli hyzmaty, olaryň ähli işlerinde şaýatlyk çadyrynda, ruhany Aaroň ogly Itamaryň elinde bolsun. Musa we Harun we Ysraýylyň ýolbaşçylary Kahatyň ogullaryny olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli, şaýatlyk çadyrynda hyzmat etmäge we iş etmäge girýän her birini sanady. We olaryň sanawy uruglary boýunça iki müň ýedi ýüz elli boldy. Bu Kahat halkynyň sanagy, şaýatlyk çadyrynda ybadat edýänleriň hemmesi, Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly, Musanyň eli bilen sanandyklary ýaly. Hem Gerşonyň ogullary olaryň uruglaryna görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli, şaýatlyk çadyrynda hyzmat etmäge we işleri etmäge girýän her biri sanaldy. Ve olaryň sanawy olaryň uruglaryna görä, olaryň ata öýlerine görä iki müň alty ýüz otuz boldy. Bu Gedson ogullarynyň halkyny sanawy, şaýatlyk çadyrynda hyzmat edýän her biri, olary Musa we Harun Rebbiň sesi sebäpli Musanyň elinde sanady. Merari ogullarynyň halky hem olaryň urug-taýpalary boýunça, olaryň ata öýleri boýunça sanaldy, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary elli ýaşa çenli, şaýatlyk çadyrynyň işlerine hyzmat etmäge girýän her biri. Olaryň sanawy uruglary boýunça, atalarynyň öýleri boýunça üç müň iki ýüz boldy. Bu Merariniň ogullarynyň halkyny sanalyşy, kimleri Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly, Musanyň eli bilen gördüler. Ähli sanalananlar, kimleri Musa we Harun we Ysraýylyň ýolbaşçylary Lewilileri sanady, uruglara görä we olaryň atalarynyň öýlerine görä, ýigrimi bäş ýaşdan we ondan ýokary

elli ýaşa çenli, her biri işleriň işine giryän we şaýatlyk çadyrynda göterilýän işlere. We saýlananlar sekiz müň bäş ýüz segsen boldy. Rebbe öz sesi arkaly olary Musanyň eli bilen gözden geçirdi, adam-adam olaryň işleriniň üstünde we olar göterýän zatlaryň üstünde, we olar sanaldy, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen.

5

We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullaryna buýur, we olar lagerden ähli lepralylary, we ähli akma keselli bolanlary, we ähli jan sebäpli hapalananlary ibersünler. Erkekden aýala çenli, lageriň daşyna iberiň, we olar öz lagerlerini hapalamaz, men olaryň arasynda ýaşaýaryn. Ve Ysraýylyň ogullary şeýle etdiler we olary lageriň daşyna iberdiler, Reb Musa bilen nähili gürländigine görä, Ysraýylyň ogullary şeýle etdiler. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, aýdyp: erkek ýa-da aýal, kim adamlaryň günäleriniň hemmesinden edip, äsgermezlik edip äsgerse we şol ruh günäkär bolsa, eden günäsini boýun alar we ýazygyny yzyna berer; esasy mukdary we onuň bäşden bir bölegini oňa goşar we oňa günä eden adama yzyna berer. Eger adama öç alyjy bolmasa, oňa günäni gaýtaryp bermek üçin, gaýtarylyp berilýän günä Rebbe degişli bolar, ruhana, günä ýuwmak goçundan başga, onuň arkaly ol barada günä ýuwmak eder. Hem Ysraýyl ogullarynyň arasynda mukaddeslenýän ähli zatlaryň ähli ilkinji miweleri, näçe bolsa Rebbe hödürleseler,

ruhanyň özi bolar; Hem her biriniň mukaddeslenenleri, özi bolar; hem haýsy adam ruhana berse, oňuň bolar. Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Ysraýyl ogullary bilen gürle we olara aýt, eger bir adamyň aýaly günä edip, ony hor görüp äsgermezlik edip, birsi onuň bilen ýatsa tohumly ýatakda, we bu zat adamyň gözünden gizlin galsa, we ol gizlese, we ol hapalanandyr, we onuň bilen şaýat ýokdy, we ol tutulmandyr, we oňa gabanjaňlyk ruhy gelse we ol öz aýalyna gabanjaň bolsa, we ol hapalanandyr, ýa-da oňa gabanjaňlyk ruhy gelse we ol öz aýalyna gabanjaň bolsa, emma ol hapalanmandyr, onda adam öz aýalyny ruhanynyň ýanyna getirer, we onuň hakynda sowgat getirer, efanyň ondan biri arpa unyny; oňa ýag guýmaz, oňa hem lewban goýmaz; sebäbi bu gabanjaňlyk gurbanydyr, ýatlatma gurbany, günäni ýatladýan. We ruhany ony getirer we ony Rebbiň öňünde goýar. Ruhany arassa janly suwy toprak gapda alar we şaýatlyk çadyrynyň düýbündäki toprakdan alyp, ony suwa atar. We ruhany aýaly Rebbiň öňünde goýar we aýalyň başyny açar we onuň ellerine ýatlatmagyň gurbanyny, gaýratlylygyň gurbanyny berer, emma ruhanyň elinde bolsa bu nälemegiň agyry suwy bolar. Ruhany ony kasam etdirer we aýala aýdar: Eger seniň bilen hiç kim ýatmadyk bolsa, eger öz äriňiň döwründe hapalanmak bilen günä etmedik bolsa, bu näleďiň barlag suwundan bigünä bol. Eger-de sen bozduň öýlenen aýal bolup, ýa-da hapalandyň, we kimdir biri öz düşegini sende berdi, seniň äriňden başga: We ruhany aýaly ant etdirer bu näleďiň antlary bilen, we ruhany aýala aýdar, Rebbe seni nälet we ant edip goýsun seniň halkýňyň arasynda, Rebbe seniň budýňy ýykylan we seniň garnyňy çişen edende. We bu

lanelenýän suw seniň garnyňa girer, garnyňy çişirer we budyňy çüýreder, aýal bolsa: Bolsun, bolsun diýer. Hem ruhany şu näletleri kitaba ýazar, hem olary ýazgarylyşyň näletli suwunyň içine öçürer. Ol aýala näletlenilen käýinç suwuny içirer, we oňa näletlenýän käýinç suwy girer. Ruhany aýalyň elinden gysganç pidany alar, pidany Rebbiň öňünde goýar we ony gurbanlyk sypasynyň ýanyna getirer. We ruhany gurbanlykdan onuň ýadygärligini alar, we ony gurbanlyk sypasynyň üstüne çykarar, we soňra. Şu suw aýala içiriler. Eger ol hapalanandyr we bu zat onuň adamyndan gizlenip galan bolsa, we oňa gynaw suwy, laýyklaýjy suw girerse, onuň garny çişer, budy düşer we aýal öz halkyna lägnet bolar. Eger aýal hapalanmadyk bolsa we arassa bolsa, onda ol bigünä bolar we çaga göterep. Bu gyzgançlygyň kanuny, durmuşly aýal bolup, ýoluny azandan we hapalanandan soň ulanylýar. Ýa-da adam, eger onuň üstüne gysgançlyk ruhy gelse we öz aýalyna gysgansa we öz aýalyny Rebbiň öňünde goýsa we ruhany oňa şu kanunyň hemmesini etse, onda adam günäden bigünä bolar; we şol aýal öz günäsini alar.

6

Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: Ysraýylyň ogullaryna gürrüň ber, hem olara aýt: erkek ýa-da aýal, kim uly ant içse, Rebbe arassalygy bagyşlamak üçin arassalanmak üçin, şerap we güýçli içgiden arassalanar; hem şerap sirkesi we güýçli içgi sirkesi içmez; hem üzümden öndürilýän zatlary içmez; hem täze

üzüm we kişmiş iýmez ähli günlerinde onuň andynyň; ähli zatlardan näçe üzüm tokumyndan bolýar, şerap gabykdan tohuma çenli iýmez ähli günlerinde arassalanmagyň; ülňi gelmez onuň kellesine, tamamlanýança günler, näçe ant içdi Rebbe; mukaddes bolar ösdürip saç saçyny kellesiniň ähli günlerinde andyň Rebbe; hiç bir ölen jana girmez kakasynyň we ejesiniň üstüne, hem doganynyň we uýasynyň üstüne, hapalanmaz olaryň üstünde ölenlerinde olaryň, sebäbi andy Hudaýynyň onuň üstünde kellesiniň üstünde; Ähli günlerinde andynyň onuň mukaddes bolar Rebbe. Eger-de kim birden oňa ölse, derrew onuň dilegiň başy hapalanap we ol haýsy gün arassalansa, şol günde, ýedinji günde onuň başy syrylar. We sekizinji günde ol iki gumry ýa-da iki ýaş kepder getirer ruhanynyň ýanyna, şaýatlyk çadyrynyň gapysynda. We ruhany birini günä hakynda eder, we birini tutuş ýakylýan gurban üçin eder; we ruhany onuň hakynda günäkärlik eder, ol janyň barada günä eden zatlary hakynda; we ol onuň kellesini şol günde mukaddes eder, haçan ol Rebbe mukaddes edildi, wadanyň günlerini; we ol bir ýaşly guzy günäkärlik üçin getirer; we öňki günler manysyz bolar, sebäbi onuň wadanyň kellesi hapalandy. We bu dua eden adamyň kanuny: haýsy gün ol öz dua günlerini tamamlasa, ol özi şaýatlyk çadyrynyň gapylaryna getirer. Ol öz sowgadyny Rebbe getirer: tutuş ýakylýan gurban üçin bir ýyllyk kemçiliksiz bir guzy, we günä üçin bir ýyllyk kemçiliksiz bir urkaçy guzy, we halas üçin bir kemçiliksiz goçy, we açytmasyz inçe undan ýagda garylan çörekler sebedini, we ýagda ýaglanan açytmasyz pişmeleri, we olaryň gurbany, we olaryň içgi hödürlemesini. Ruhany ony Rebbiň öňünde hödürler we onuň

günäsi üçin pidany edip berer we onuň ýakylýan pidasyny hem edip berer. We goç halas gurbanlyk eder Rebbe üçin mayasyz çörekleriň sepedi üstünde, we ruhany onuň gurbanlygyny we onuň içgi hödürligini eder. Wadaly eden adam şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda öz wadasynyň kellesini syrar we saçlaryny halas ediji gurbanlygyň aşagyndaky oda goýar. We ruhany goçuň bişirilen elini alar, we sebetden bir mayasyz çörek alar, we bir mayasyz kömäç alar, we ol özüniň wadany syrdyrandan soň wadany eden adamyň ellerine goýar, we ruhany olary Rebbiň öňünde hödür hökmünde getirer; ol döşüň hödüri we eliň hödüri bilen ruhany üçin mukaddes bolar; we şondan soň wadany eden adam şerap içer. Bu, Rebbe doga eden adamyň kanuny: kim Rebbe öz sowgadyny dogasynyň hakynda hödürleýän bolsa, onuň eliniň tapýanlaryndan başga-da, öz dogasynyň güýjüne görä, arassaçylyk kanunyna laýyklykda eden dogasyna görä. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Harun we onuň ogullaryna gürrüň beriň, şeýle diýip: şeýlelikde Ysraýylyň ogullaryny alkyşlarsyňyz, olara şeýle diýip: Rebbe seni alkyşlasyn we seni gorasyn. Rebbe öz ýüzüni saňa şöhle etsin we saňa rehim etsin. Reb öz ýüzüni seniň üstüňe galdyrsyn we saňa parahatçylyk bersin. Olar meniň adymy Ysraýylyň ogullarynyň üstüne goýarlar we men Reb olary alkaşlaryn.

7

Şeýle boldy, Musa çadyry galdyrmak üçin işi tamamlan gününde, ol ony ýaglady we mukaddesleşdirdi, şeýle hem onuň

ähli gaplaryny, gurbanlyk sypasyny we onuň ähli gaplaryny ýaglady we mukaddesleşdirdi. Ysraýylyň hökümdarlary getirdiler, olaryň atalarynyň jaýlarynyň on iki hökümdarlary, bular taýpalaryň hökümdarlary, bular barlag üstünde duranlar. Olar öz sowgatlaryny Rebbiň öňünde getirdiler: alty sany örtülen araba we on iki öküz, iki hökümdaryň tarapyndan bir araba, we her biriň tarapyndan bir gussa, we olary çadyryň öňünde getirdiler. We Rebbe Musa aýtdy, diýip: Olardan al, we olar şaýatlyk çadyrynyň hyzmat işleri üçin bolar; we sen olary lewilere berersiň, her birine öz hyzmaty boýunça. We Musa arabalar we öküzleri alyp, olary Lewiçelere berdi. Hem iki wagony hem dört öküzi Gedson ogullaryna olaryň hyzmatlaryna görä berdi. We dört araba we sekiz öküzi Merarynyň ogullaryna olaryň hyzmatlary boýunça berdi, ruhany Aaronuň ogly Itamaryň üsti bilen. We Kahatyň ogullaryna bermedi, sebäbi mukaddes hyzmatlaryň zatlaryny eýýärler we olary egnlerinde göterýärler. Hökümdarlary gurban otynyň açylyşyna getirdiler, ol ony ýaglady günde, we hökümdarlary öz sowgatlaryny gurban otynyň öňünde getirdiler. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Bir hökmürwan günde, bir hökmürwan günde getirjekler olaryň sowgatlaryny gurbanlygyň bagyşlanmasy üçin. Birinji günde öz sowgadyny hödürleýän Nahşon, Aminadabyň ogly, Ýahuda taýpasynyň hökümdary boldy. Ol öz sowgadyny getirdi: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş käse ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýag bilen garylan ince un bilen doly, gurbanlyk üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä

barada. Hem halas gurbanlygyna iki sany inek, bäş sany goç, bäş sany erkek geçi, bäş sany bir ýyllyk urkaçy guzy, bu Aminadabyň ogly Nassonyň sowgady. Ikinji gün Sogar ogly Natanael, Issakar taýpasynyň hökümdary getirdi. Ol öz sowgadyny getirdi: bir kümüş gap, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyk üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Bir buzaw sygyrlardan, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. Hem halas gurbanlygyna iki sygyr, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urky goýun - bu Sogaryň ogly Natanaýeliň sowgady. Üçünji günde Zebulun ogullarynyň hökümdary Helonyň ogly Eliab. Onuň sowgady: bir kümüş käse, onuň agramy ýüz otuz; bir kümüş piala, ýetmiş şekel mukaddes şekele görä; ikisi hem ýagda garylan inçe undan doly, gurbanlyga; bir altyn tütetgi, on, tütetgiden doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We aman gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar bäş, erkek geçiler bäş, bir ýyllyk urkaçy guzylar bäş — bu Hailonyň ogly Eliabyň sowgady. Dördünji gün Ruben ogullarynyň hökümdary Şedeuryň ogly Elizur. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz; bir kümüş käse, ýetmiş şekel mukaddes şekele görä; ikisi hem ýagda garylan inçe undan doly, gurbanlyga; bir altyn tütetgi, on altyn, tütetgiden doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan pidat üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We aman gurbanlygy gurbany üçin iki sygyr, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urky guzy — bu Şediuryň ogly

Elişuryň sowgady. Bäşinji gün Şimgyonyň ogullarynyň hökümdary Surisadaýyň ogly Salamiel. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş käse ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi-de ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn tütetgi bir, on, tütetgi bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan pirzada üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We halas gurbanlygy üçin iki düýe, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urkaçy goýun — bu Surisadaýyň ogly Salamieliň sowgady. Altynjy günde Gadyň ogullarynyň hökümdary Raguelyň ogly Eliasaph. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan pirzada üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We halas gurbanyna iki sygyr, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk guzy, bu Raguheliň ogly Elisafyň sowgady. Ýedinji günde Efraýymyň ogullarynyň hökümdary Ammihudyň ogly Elişama. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We aman gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar bäş, erkek geçiler bäş, ýyllyk urky guzylar bäş — bu Ammihudyň ogly Elişamanyň sowgady. Sekizinji gün Manassanyň ogullarynyň hökümdary Gamaliýel, Fadassuryň ogly. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir

kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Bir buzaw sygyrlardan, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we bir erkek geçi geçilerden günä barada; We halas ediş gurbany üçin iki düýe, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urkaçy guzy; bu sowgat Pedahzuryň ogly Gamalieliňki. Dokuzynjy günde Benýaminiň ogullarynyň hökümdary Gadeoniň ogly Abidan. Onuň sowgady: bir kümüş çanak, onuň agramy ýüz otuz; bir kümüş käse, ýetmiş şekel mukaddes şekele görä; ikisi hem ýagda garylan inçe undan doly, gurbanlyga; bir altyn tütetgi, on altyn, tütetgiden doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan pirzada üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We halas ediş gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar bäş, erkek geçiler bäş, bir ýyllyk urkaçy guzylar bäş - bu Gadeoniň ogly Abidanyň sowgady. Onunjy günde Danyň ogullarynyň hökümdary, Ammişaddaýyň ogly Ahiezer. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan pirzada üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. We halas gurbanlygy üçin iki sygyr, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urkaçy goýun - bu Amişaddaýyň ogly Ahiezeriň sowgady. On birinjä gün Aşer ogullarynyň hökümdary Eçranyň ogly Fageel. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen

doly. Sygyrlardan bir dana buzaw, bir dana goç, bir ýyllyk bir dana guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir dana erkek geçi günä barada. We gurtulyş pidasy üçin iki düýe, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş ýyllyk urkaçy guzy — bu Ekranyň ogly Fagieliň sowgady. Onikinjiniň güni Naftali ogullarynyň hökümdary Enan ogly Ahira. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy tutuş ýakylýan gurban üçin, we geçilerden bir erkek geçi günä barada. Hem halas gurbanlygyna iki sygyr, bäş goç, bäş erkek geçi, bäş bir ýyllyk urkaçy guzy - bu Ahinan ogly Ahiranyň sowgady. Bu gurbanlygyň bagşyşlanmasy, ony ýaglan gün, Ysraýylyň ogullarynyň ýolbaşçylarynyň tarapyndan: kümüş tabaklary on iki, kümüş çüýşeler on iki, altyn tütetniçiler on iki. Bir käse ýüz otuz şekel, bir çanak ýetmiş şekel, gaplaryň ähli kümüşi iki müň dört ýüz şekel, mukaddes şekele görä. Altyn tütetjiler on iki sany, tütetgi bilen doly, tütetjileriň ähli altyny ýüz ýigrimi altyn. Ýakylýan gurban üçin ähli sygyrlar: on iki buzaw, on iki goç, on iki ýyllyk guzy, olaryň gurbanlary we içgi hödürleri, we günä üçin geçilerden on iki erkek geçi. Ähli sygyrlar halas ediş gurbanlygyna, düýeler ýigrimi dört, goçlar altmyş, erkek geçiler altmyş ýyllyk, guzylar altmyş ýyllyk kemçiliksiz. Bu gurbanlyk sypasynyň açylyşy, onuň ellerini doldurmakdan soň we ony ýaglamakdan soň boldy. Musa şaýatlyk çadyryna girmek üçin girende, oňa gürlemek üçin, Rebbiň sesini eşitdi; Ol oňa ýokardan, şaýatlyk sandygynyň üstündäki rehimlik oturgyçdan, iki kerubiminiň

arasyndan gürleýärdi.

8

We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Aaron bilen gürleş we oňa aýt, sen çyralary goýanyňda, çyra tutujynyň öňüne laýyklykda ýedi çyra yşyk berer. Harun şeýle etdi; çyradanyň bir böleginden, çyradanyň öňüne görä, onuň çyralaryny ýakdy, Rebbe Musä buýruk beren ýaly. Bu çyradanyň gurluşy: berk, altyn, onuň baldagy we onuň gülleri, tutuşlygyna berk; Rebbe Musä görkezän görnüşe görä, şeýle çyradany ýasady. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Lewileri Ysraýyl ogullarynyň arasyndan al we olary arassalaýarsyň. Sen olara olaryň arassalanmagyny şeýle edersiň: sen olary arassalanmagyň suwy bilen sepersiň, ülňi olaryň tutuş bedenine degiriler, olar eşiklerini ýuwarlar we arassa bolarlar. We olar mal-garadan bir buzaw alarlar we onuň gurbanlygy üçin ýagda garylan inçe un, we günä gurbanlygy üçin mal-garadan bir ýyllyk buzaw alarsyň. Sen Lewileri şaýatlyk çadyrynyň öňüne getirjek; we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagyny ýygnarjak; we sen Lewileri Rebbiniň öňüne getirjek, we Ysraýyl ogullary öz ellerini Lewileriň üstüne goýarlar; we Harun Lewileri Rebbiniň öňünde Ysraýyl ogullarynyň arasyndan hödür hökmünde bölüp aýyrar; we olar Rebbiniň işlerini işlemek üçin bolarlar. Olar ýöne Lewiýallar ellerini buzawlaryň başlaryna goýarlar, we sen birini günä üçin, birini bolsa Rebbe ýakylýan pirzola hökmünde edýärsiň, olar hakynda günäden päk etmek üçin. Sen Lewileri

Rebbiň öňünde we Harunyň öňünde we onuň ogullarynyň öňünde goýarsyň we olary Rebbiň öňünde sowgat hökmünde berersň. Sen Lewileri Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan aýyrarsyň we olar meniňki bolarlar. We şulardan soň Lewiler şaýatlyk çadyrynyň işlerini işlemäge girerler, sen olary arassalarsiň we olary Rebbiň öňünde hödürlersiň. Sebäbi bular maňa Ysraýyl ogullarynyň arasyndan hödür hökmünde berlenler, Ysraýyl ogullarynyň arasyndan ähli göwresi açylýanlaryň ýerine, ähli ilkinji dogulanlaryň ýerine men olary özüme aldym. Sebäbi meniň üçin ähli ilkinji doglan Ysraýylyň ogullarynda adamlardan mallara çenli; haýsy gün men ähli ilkinji doglany Müsür topragynda urdum, men olary özüme mukaddes etdim, we men Lewilileri ähli ilkinji doglanyň ýerine Ysraýylyň ogullarynda aldym. Men Lewileri Harun bilen onuň ogullaryna Ysraýyl ogullarynyň arasyndan sowgat hökmünde berdim, Ysraýyl ogullarynyň işlerini Şaýatlyk çadyrynda ýerine ýetirmek we Ysraýyl ogullary üçin günä ýuwmak maksady bilen, şonuň üçin Ysraýyl ogullarynyň arasynda mukaddes zatlara ýakynlaşýan bolmaz. Ve Musa we Harun we Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygy Lewilere Rebiň Musa buýran zady Lewiler hakynda ýerine ýetirdiler, şeýdip Ysraýylyň ogullary olara etdiler. Lewiýler arassalandylar we eşiklerini ýuwdular, Harun olary Rebbiň öňünde hödä hökmünde berdi we Harun olary arassalamak üçin olaryň günäsini ýapdy. Şondan soň Lewiýler Harunyň we onuň ogullarynyň öňünde Şaýatlyk çadyrynda öz hyzmatlaryny ýerine ýetirmek üçin girdiler, Rebiň Musa Lewiýler hakda buýran ýaly, şeýdip olara etdiler. Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: bu Lewililer hakynda,

ýigrimi bäş ýaşly we ondan ýokary, şaýatlyk çadyrynda işlemäge girerler, we elli ýaşly bolandan hyzmatdan çekiler, we indi işlemeýär. Hem onuň dogany şaýatlygyň çadyrynda garawullary saklamak üçin hyzmat eder, ýöne işleri işlemeýär, şeýdip sen Lewiýalylara olaryň garawullarynda edersiň.

9

Rebbe Sinai çölünde Musa bilen ikinji ýylda gürleşdi, olar Müsür topragyndan çykandan soň, birinji aýda, aýdyp: aýt, we Ysraýylyň ogullary Pasha baýramyny öz wagtynda etsinler, birinji aýyň on dördünji güni agşama tarap, sen ony wagtlaryna görä edersiň; onuň kanunyna görä we onuň düzgünine görä sen ony edersiň. We Musa Ysraýylyň ogullaryna Sinaý çölünde aýyň on dördünji güni başlanýan pashany etmek barada gürlädi. Rebbe Musa buýran ýaly, Ysraýylyň ogullary şeýdip etdiler. We adam ruhunyň üstünde hapalanýan erkekler geldiler, we şol günde Pashalary edip bilmediler; we şol günde Musanyň we Harunyň öňüne ýakynlaşdylar. We şol erkekler oňa aýtdylar, biz adam ruhunyň üstünde hapalanýarys; onda Rebbe öz wagtynda Ysraýyl ogullarynyň arasynda sowgat hödürlemekden mahrum bolmalymyzmy? We Musa olara aýtdy: Şu ýerde duruň, men Rebiň siziň hakda näme buýurjakdygyny eşiderin. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, şeýle diýip: adam adam, kim bolsa-da adamyň ruhy üstünde hapalanýan bolsa, ýa-da uzak ýolda siziň üçin bolsa, ýa-da siziň nesilleriňizde bolsa, we ikinji aýda Rebbe üçin Pasah eder on

dördünji günde; agşama tarap ony ederler, açytgysyz çörekler we ajy otlar bilen ony iýerler. Ondan ertire çenli hiç zat goýmazlar we ondan süňk döwmezler, Pasha baýramynyň kanunyna görä ony ederler. Eger adam arassady we uzak ýolda däl, ýöne Pashy baýramyny geçirmekde yza galsa, şol jan öz halkyndan kesilip ýok ediler, sebäbi Rebbe sowgady öz wagtynda getirmedi, şol adam öz günäsini göterep. Eger ýat adam siziň ýeriňizde size ýakynlaşsa we Rebbiň Pashalygyny Pashalygyň kanuny we onuň düzgüni boýunça etse, siziň üçin, ýat adam üçin we ýeriň ýerlisi üçin bir kanun bolar. Çadyr gurlan günde, bulut şaýatlygyň öýüni, ýagny Çadyry örtdi we agşam Çadyryň üstünde irden çenli oda görnüşi ýaly boldy. Şeýlelikde hemişelik bolýardy, bulut ony gündiz örtýärdi we ot görnüşi gijelerine. We bulut çadyrdan çykanda, Ysraýylyň ogullary şondan soň gitdiler, we bulut haýsy ýerde dursa, Ysraýylyň ogullary şol ýerde düşelge gurdular. Rebbiň buýrugy sebäpli Ysraýylyň ogullary lager gurarlar we Rebbiň buýrugy sebäpli çykarlar; bulutyň çadyryň üstünde kölegeleýän ähli günlerinde Ysraýylyň ogullary lager gurarlar. We bulut çadyryň üstünde köp günler çekilende, Ysraýylyň ogullary Hudaýyň garawulyny saklar we göçmezler. Bulut birnäçe gün çadyryň üstünde duran wagty, Rebbiň sesi bilen düşelge gururlar we Rebbiň buýrugy bilen ýola düşerler. We bulut agşamdan ertire çenli bolanda we bulut ertirde ýokaryk gallanda, olar gündiz ýada gije ýola çykarlar. Bulut onuň üstünde kölegeleýip, aýyň günleri artýanda, Ysraýylyň ogullary lagere inerler we hiç ýere gitmerler. Sebäbi Rebbiň buýrugy arkaly olar gidýärdiler, Rebbiň garawulyny Rebbiň buýrugy arkaly Musanyň elinde sakladylar.

10

Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: özüň üçin iki sany döwülen kümüş surnaý ýasa, döwülen ýasajaksyň olary, hem olar seniň üçin ýygnagy çagyrmak üçin bolarlar, hem düşelgeleri göçürmek üçin. Sen olarda surnaý çalarsyng, we ähli ýygnanyşyk şaýatlyk çadyrynyň gapysynda ýygnanar. Eger-de olar birde surnaý çalsalar, ähli hökümdarlaryň ýolbaşçylary Ysraýylyň seniň ýanyňa gelerler. Siz signal surnaý çalarsyňyz, we gündogarda düşelge guranlar ýola çykarlar; we siz ikinji signal surnaý çalarsyňyz, we günortada düşelge guranlar ýola çykarlar; we siz üçünji signal surnaý çalarsyňyz, we deňziň ýanynda düşelge guranlar ýola çykarlar; we siz dördünji signal surnaý çalarsyňyz, we demirgazyga tarap düşelge guranlar ýola çykarlar; olar öz ýola çykmagynda signal bilen surnaý çalarlar. Jemgyýeti ýygnaşdyranyzda, surnaý çalarsyňyz, ýöne alamat bilen däl. Harunyň ogullary bolan ruhanylar surnaýlary çalarlar we bu siziň nesilleriňiz üçin ebedi kanun bolar. Eger-de siz ýurdyňyzda size garşy duran duşmanlaryňyza garşy uruşa çyksaňyz, surnaýlarda ses bersiňiz, Rebbiň öňünde ýatlanarsyňyz we duşmanlaryňyzdan halas edilersiňiz. Şeýle-de siziň şatlykly günleriňizde, baýramçylyklaryňyzda we täze aýlaryňyzda, ýakylýan gurbanlaryň we halas ediş gurbanlaryňyzyň üstünde surnaýlar bilen çalarsyňyz, we bu siziň Hudaýyňyzyň öňünde size ýatlatma bolar, men Rebbe siziň Hudaýyňyz. Ikinji ýylda, ikinji aýyň ýigriminji gününde, bulut şaýatlyk çadyryndan ýokary galdy. Ysraýylyň ogullary öz

azyklary bilen Sinaý çölünden göçdüler we bulut Paran çölünde durdy. We olar ilki Rebbiň sesi sebäpli Musanyň eli arkaly ýola düşdüler. Ýahudanyň ogullarynyň lager tertibini birinji bolup öz güýçleri bilen galdyrdylar, we olaryň güýjüniň başynda Aminadabyň ogly Nasson bardy. we Issakar ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Natanael, Sogaryň ogly. we Zebulun ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Helon ogly Eliab. We çadyry ýykarlar, we çadyry götürýän Gedşonyň ogullary we Merariniň ogullary çykarlar. We Ruben öz güýji bilen lageryň bölümini göterdi we ýola düşdi; we olaryň güýjüniň üstünde Şedeuryň ogly Elizur; we Şimeon ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Surişadaýyň ogly Şelumiel. We Gad ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Raguheliň Elisafy. We Kahatyň ogullary mukaddes zatlary göterip ýola çykarlar we olar gelýänçä çadyry gurarlar. We Efraýym lagerynyň tertibi öz güýji bilen ýola çykar we olaryň güýjüniň üstünde Ammihudyň ogly Elişama bolar. We Manassanyň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Fadasuryň ogly Gamaliel. We Beniaminiň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Gideoniň ogly Abidan. We Danyň ogullarynyň lagerynyň bölümi ýola çykar, ähli lagerlaryň iň soňkusy, olaryň güýji bilen; we olaryň güýjüniň üstünde Ammişaddaýyň ogly Ahiezer. We Aseriň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Eçranyň ogly Fageel. We Neftaliniň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Enan ogly Ahira. Bular Ysraýyl ogullarynyň goşunlary we olar öz güýçleri bilen göçdüler. Musa Hobaba, Raguelhiň ogly Midianlä, Musanyň gaýyn atasyna aýtdy: Biz Rebiň aýdan ýerine gidýäris, şony size bererin, biziň bilen gel,

we saňa gowy ederis, sebäbi Reb Ysraýyl hakynda gowy zatlary aýtdy. We oňa diýdi: Ýok, gitjerin, ýöne öz ýerime we öz nesilime giterin. Ol: Bizi terk etme, sebäbi sen çölde biziň bilen bolduň we sen biziň arasynda ýaşuly bolarsyň diýdi. Eger sen biziň bilen gitseň, Rebbe bize haýsy gowy zatlary berse, şolary saňa-da ederis. Olar Rebbiň dagyndan üç günlük ýol galdylar we Rebbiň äht sandygy olaryň öňünde üç günlük ýol gitdi, olara dynç alyş gözlemek üçin. We sandygy göterende, Musa aýtdy: Oýan, Rebbe, duşmanlaryň dargasyn, senden ýigrenýänleriň hemmesi gaçsyn. Ve dynç alanda aýtdy: Yzyna dolan, Rebbe, müňlerçe onlarça müňleri Ysraýylda. Bulut olaryň üstünde kölegeleýärdi, olar lagdan çykýan günlerinde.

11

We halk Rebbiň öňünde erbet zatlary şikaýat edýärdi, we Rebbe eşitdi, we Rebbe gahar-gazap bilen gaharlandy, we olarda ot Rebbiň tarapyndan ýakyldy, we lageriň bir bölegini ýuwutdy. Halk Musa tarap gygyrypdyr, Musa Rebbe tarap doga etdi we ot bes boldy. Şol ýeriň ady Ýangyn diýlip atlandyryldy, sebäbi olaryň arasynda Rebbiň tarapyndan ot ýakyldy. Ve olaryň arasynda bolan garyşyk halk güýçli isleg bildirdi, we oturyp agladylar, Ysraýylyň ogullary hem, we aýtdylar: Kim bize et iýdirer? Biz Müsürde mugt iýýän balyklarymyzy ýatladyk. Hem kowuzlary, hem gawunlary, hem pyraslary, hem soganlary, hem sarymsagy. Indi emma biziň janymyz düýbünden gurap gitdi, gözlerimiz mannadan başga hiç zat görmeýär. Manna bolsa

kişniş tohumy ýaly bolýar we onuň görnüşi kristal görnüşidir. Halk geçip barýardy, olar ýygnap, ony degirmende öwüp, howanda döwüp, gazanda gaýnadyp, çörek ýasadylar, onuň tagamy ýagly çöregiň tagamy ýalydy. Ve haçan çyg gijelerine lageriň üstüne inende, manna hem onuň üstüne inýärdi. We Musa olaryň aglýandygyny eşitdi, her biri öz gapysynyň öňünde, öz uruglaryna görä, we Reb gaty güýçli gaharlandy, we Musanyň öňünde bu erbet boldy. We Musa Rebbiň ýanyna aýtdy: Näme üçin öz hyzmatkäriňi ejir etdiň we näme üçin seniň öňüňde haýyr-sahawat tapmadym, bu halkyň ýüküni meniň üstüme ýüklemek üçin? Men bu ähli halky göwresinde aldymmy, ýa-da men olary dogurdymmy? Näme üçin sen maňa aýdýaň, ony öz gujaňa al, emzikçiniň emýän çagany götürýäni ýaly, sen olaryň atalaryna ant içen ýere? Nirede meniň etim bar, şu ähli halka bermäge? Sebäbi olar meniň üstümde aglaýarlar, aýdyp: Bize et ber, iýeliň diýip. Men ýeke özi şu halky göterip bilmerin, sebäbi bu iş maňa gaty agyr. Eger sen maňa şeýle edýän bolsaň, onda meni öldür, eger men senden rehim tapan bolsam, şonuň üçin öz betbagtlygymy görmeýin. Reb Musa tarap aýtdy: Maňa Ysraýylyň ýaşulularynyň arasyndan ýetmiş erkek ýygna, sen özi bilýän adamlary, sebäbi bular halkyň ýaşululary we ýazyjylary bolýarlar. Olary şaýatlyk çadyryna getir, we olar ol ýerde seniň bilen durarlar. Men aşak ineris we ol ýerde seniň bilen gürleşeris, seniň üstüňdäki ruhdan alyp, olaryň üstüne goýarys, olar halkyň ýüküni seniň bilen götererler we sen ýeke özi götermezsiň. Hem halka aýdarsyň, özüňizi ertire arassalaň, hem et iýersiňiz; sebäbi Rebbiň öňünde agladyňyz, aýdyp, kim bize et iýdirer? Sebäbi bize Müsürde gowy, we Rebbe size et iýmäge

berer, we siz et iýersiňiz. Bir gün däl iýersiňiz, iki däl, bäş gün däl, on gün däl, ýigrimi gün däl, aýyň günlerine çenli iýersiňiz, burnuňyzdan çykýança; we size holera bolar, sebäbi Rebbiň sözüni diňlemediňiz, ol siziň araňyzda, we onuň öňünde agladyňyz, aýdyp, näme üçin biz Müsürden çykdyk? Mussa aýtdy, alty ýüz müň pyýada esgeriň halky, olaryň arasynda men bar; we sen aýtdyň, et bererin olara iýmäge, we olar iýerler bir aý günleriň; Goýunlar we öküzler soýularmy olara, we ýetermi olara? Ýa-da deňziň ähli balygy olar üçin ýygnalar we olar üçin ýeter mi? We Rebbe Musa aýtdy: Rebbiň eli ýetmez öýdýäňmi? Eýýäm bilersiň meniň sözüm seni ýetişermi ýa-da ýok. Musa çykdy we halka Rebbiň sözlerini aýtdy we halkň ýaşulularyndan ýetmiş erkegi ýygnady we olary çadyryň töweregine goýdy. Reb bulutda aşak indi-de, oňa gürlädi-de, onuň üstündäki ruhdan aldy-da, ýetmiş ýaşuly adamyň üstüne goýdy. Ruh olaryň üstünde dynç alanda bolsa, pygamberlik etdiler, ýöne mundan beýläk etmediler. Iki erkek lagerde galdy, birinjisiniň ady Eldad, ikinjisiniň ady Medad. Ruh olaryň üstüne gondy, we olar ýazgyda geçirilenleriň arasynda boldular, ýöne çadyra gelmediler we lagerde pygamberlik etdiler. Ve ylgap gelen ýaş adam Musa habar berdi we aýtdy: Eldad we Medad lagerda pygamberlik edýärler. We jogap berip, Nunyň ogly Ýuşa, Musanyň ýanynda duran saýlanan, aýtdy: Jenabym Musa, olary togtat. Hem Musa oňa aýtdy: Sen meniň üçin gyzganmaýaňmy? Kim Rebbiň ähli halkyny pygamber etseydi, Reb öz Ruhuny olaryň üstüne berseýdi? Ve Musa özi we Ysraýylyň ýaşulular lagere gitdi. Ruh Rebbiň ýanyndan çykdy we bedene guşlaryny deňizden getirip, düşelgäniň üstüne taşlady - bu tarapdan bir

günlük ýol, beýleki tarapdan bir günlük ýol, düşelgäniň töwereginde, ýerden iki dirsek ýaly. Halk turup, tutuş gün, tutuş gije we tutuş ertesi gün bedene guşlaryny ýygnady. Iň az ýygnayan hem on ölçeg ýygnady we olar özleri üçin lageriň töwereginde sowadyşlar taýýarladylar. Et heniz olaryň dişlerinde bardy, tamamlanmazdan öň, Reb halka gaharlady we Reb halky gaty uly urgy bilen urdy. Şol ýeriň ady Isleg mazarlary diýlip atlandyryldy, sebäbi ol ýerde isleg edýän halky jaýladylar. Isleg gözleglerinden halk Aserota göçdi we halk Aserothda boldy.

12

Meryem we Harun Musanyň garşysyna gürlediler, Musanyň alan Habaşly aýalynyň sebäpli, sebäbi ol Habaşly aýal aldy, we olar aýtdylar: Reb diňe Musa bilen gürläpdir öýdýäňmi? Däl, bize hem gürlemedi? Hem Reb eşitdi. We adam Musa ýer ýüzünde bolýan ähli adamlaryň arasynda gaty mylaýymdy. Rebbe derrew Musa, Harun we Meryeme: Siz üçüňiz şaýatlyk çadyryna çykyň diýdi. We üçüsi şaýatlyk çadyryna gitdiler, Reb bulut sütüninde indi geldi we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň üstünde durdy, Harun bilen Meryem çagyryldy we ikisi-de gitdiler. Ol olara şeýle diýdi: Meniň sözlerimi diňläň, eger siziň pygambaryňyz Rebbe bolsa, men oňa görüşde biljek bolaryn we ukyda oňa gürleşerin. Şeýle däl meniň gulum Musa, tutuş meniň öýümde ygtybarly bolýar; Agyz agyz bilen gürleşerin oňa, görnüşde, we däl muğlaklar arkaly, we Rebbiň şöhratyny gördi;

we näme üçin siz gorkmanyz gürlemäge meniň gulum Musa garşy? We Rebbiň gahar-gazaby olaryň üstünde boldy we ol gitdi. Bulut çadyrdan gitdi we ine, Meŕem gar ýaly lepralydyr. Harun Meŕeme seretdi we ine, ol lepralydyr. Hem Harun Musa tarap aýtdy: Haýyş edýärin, jenabym, biziň üstümize günä ýükläme, sebäbi biz bilmän hereket etdik, şonuň üçin günä etdik. Ol ölüme deň bolmasyn, enäniň göwresinden çykýan düşük ýaly bolmasyn, onuň etiniň ýarysyny iýýän ýaly bolmasyn. Musa Rebbe tarap gygyryp, aýtdy: Eý Hudaý, Senden ýalbarýaryn, ony bejeriň. Hem Rebbe Musa tarap diýdi: eger onuň kakasy onuň ýüzüne tüýkürse, ol ýedi gün utanmarmy? Ol ýedi gün lagerden daşarda aýrylsyn, we şondan soň ol girer. We Meŕem lageryň daşynda ýedi gün aýryldy, we halk Meŕem arassalanýança göçmedi. We bulardan soň, halk Aserothdan çykdy we Paran çölünde düşelge gurdular.

13

Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: öz üçin adamlary iber, we goy olar Kanaanlylaryň topragyny gözläsinler, men Ysraýylyň ogullaryna eýeçilik üçin berýän topragy; bir adam her taýpa boýunça, olaryň atalarynyň uruglary boýunça sen olary ibermelisin, hemmesi olaryň arasyndan baştutan. Musa olary Paran çölünden Rebbiň buýrugy boýunça iberdi, bularyň hemmesi Ysraýyl ogullarynyň ýolbaşçylary bolan erkeklerdi. We bu olaryň atlary, Ruben taýpasynyň, Samyýel Zakkuryň ogly. Simeon taýpasynyň Saphat, Souriniň ogly. Ýahuda taýpasyndan

Ýefunnäniň ogly Kaleb. Issakar taýpasyndan Ýusupyň ogly Igal. Efraim taýpasyndan Nun ogly Hoşea. Benýamin taýpasyndan Rafunyň ogly Palti. Zebulun taýpasyndan Gudi'el, Sudiniň ogly. Ýusupyň ogullarynyň Manassa taýpasyndan Gaddi, Susiniň ogly. Dan taýpasyndan, Gamaliniň ogly Ammiel. Aşer taýpasyndan Satour ogly Maýkl. Neftali taýpasyndan Nabi, Sabiniň ogly. Gad taýpasyndan Makçiniň ogly Gudi'el. Bular Musanyň ýeri gözläp barmak üçin iberen adamlarynyň atlary, we Musa Nunyň ogly Hoşeany Ýeşua diýip atlandyrdy. Musa olary Kengan topragyny gözlemäge iberdi we olara aýtdy: şu çöl bilen çykyň we daga çykarsynyz we ýeri görersiz, ol nähili, we onuň üstünde ýaşaýan halky, güýçlimi ýa gowşakmy, azmy ýa köpmi. Bu ýer nähili, bu adamlar onuň üstünde ýaşaýarlar, gowymyka ýa erbetmi, we şäherler nähili, bu adamlar olarda ýaşaýarlar, berkidilen ýerlerdemi ýa berkidilmedik ýerlerdemi? Hem ýer nähili, semiz ýa-da harap; onuň içinde agaçlar barmy ýa-da ýokmy; hem gaýrat edip, ýeriň miwelerinden alarsyňyz. We günler, bahar günleri, üzümiň öňünden baryjylarydyr. We baryp, Sin çölünden başlap, Hamat giryän ýerdäki Roob çenli ýeri gözden geçirdiler. Olar çöl boýunça çykdylar we Hebrona çenli gitdiler, we ol ýerde Ahiman, Şeşai we Talmai, Anagyň nesilleri bardy, we Hebron Müsüriň Tanisinden ýedi ýyl öň guruldy. Olar üzüm toplumy jülgesine gelip, ony gözlediler we ol ýerden bir üzüm toplumy bilen şahany kesdiler, ony syryklardan göterdiler, şeýle hem narlardan we injirlerden aldylar. Ysraýyl ogullary şol ýerden kesip alan üzüm salkymynyň sebäpli, ol ýeri Üzüm salkymynyň jülgesi diýip atlandyrdylar. Olar şol ýeri gözden geçirip, kyrk günden soň şol ýerden yza öwrüldiler. We gidip, Musanyň we

Harunyň ýanyna we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagyna geldiler, Paran çölüniň Kadeş ýerine; we olara söz jogap berdiler we ähli ýygnaga, we ýeriň miwesini görkezdiler, we oňa gürrüň berdiler, we aýtdylar: biz sen bizi iberen ýere geldik, süýt we bal akýan ýere; we onuň miwesi şudur. Ýöne ol ýerde ýaşaýan halk gaýratly, şäherler berkidilen, diwarly we gaty uly, we biz Enagyň neslini şol ýerde gördük. We Amalek günortadaky ýerde ýaşaýar, we Hittitler, we Hivitler, we Jebusitler, we Amoritler daglyk ýerlerde ýaşaýar, we Kanaanlylar deňziň ýanynda we Iordan deryýasynyň ýanynda ýaşaýar. Emma Halep halky Musa tarap dymdy we oňa aýtdy: Ýok, ýöne çykyp çykarys we ony miras alarys, sebäbi biz olara garşy güýçli bolarys. Onuň bilen bilelikde giden adamlar aýtdylar: Biz gitmäris, sebäbi biz şol halka garşy gitmäge ukyply däl, çünki ol biziňkiden has güýçli. Olar Ysraýylyň ogullaryna gözden geçiren ýerleri barada haýran getirdiler we aýtdylar: Biz gözden geçirmek üçin geçen ýerimiz öz ýaşaýjylaryny iýýän ýerdir, we biz şol ýerde gören ähli halk uly boýly adamlardyr. Biz ol ýerde äpetleri gördük we olaryň öňünde çekirtgeler ýaly bolduk, ýöne şeýlelikde hem olaryň öňünde bolduk.

14

Ähli ýygnanyşyk ses çykarandansoň, halk şol gijäniň dowamynda aglady. We Ysraýylyň ähli ogullary Musa we Harun garşy şikaýat edýärdiler, we tutuş ýygnanyşyk olara aýtdy: Keşke biz Müsür topragynda ölsek ýa-da şu çölde ölsek! We näme üçin

Reb bizi şu topraklara uruşda ýykylmak üçin getirýär? Biziň aýallarymyz we çagalarymyz talaňa bolar; indi şonuň üçin Müsüre dolanmak has gowudyr. Olar biri-birine aýtdylar: Geliň, özümize baştutan saýlalyň we Müsüre dolanaly. We Musa bilen Harun Ysraýyl ogullarynyň tutuş ýygnagynyň öňünde ýüzüstine düşdüler. Ýuşa Nunyň ogly we Kaleb Ýefunneniň ogly, ýeri gözden geçirenlerden, eşiklerini ýyrtdylar we Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagyna aýdyp: Biziň gözden geçiren ýerimiz gaty-gaty gowydyr diýdiler. Eger Rebbe bizi saýlasa, bizi şu ýere getirer we ony bize berer, bu süýt we bal akýan ýerdir. Ýöne Rebden gozgalaňçy bolmaň, siz bolsa ýer halkyndan gorkmaň, sebäbi olar size iýmit bolar, çünki wagt olardan daşlaşdy, Reb bolsa biziň bilen, olardan gorkmaň. Ähli ýygnanyşyk olary daşlamak üçin aýtdy, we Rebbiň şöhraty şaýatlyk çadyrynyň üstünde bulutda Ysraýylyň ähli ogullaryna göründi. We Rebbe Musa diýdi, haçana çenli bu halk meni gaharlandyrar? We haçana çenli olar maňa ynanmaýarlar ähli şol alamatlaryň üstünde, haýsyny men olaryň arasynda etdim? Men olary ölüm bilen uraryn we olary ýok ederin, seni we atañyň öýüni uly halka öwürerin, hatda mundan hem ulusyna. We Musa Rebbe tarap aýtdy, we Müsür eşider, sebäbi sen öz güýjüň bilen şu halky olaryň arasyndan çykardyň. Ýöne bu ýerde ýaşaýan ähli adamlar eşitdiler, sebäbi sen bu halkda Reb bolýarsyň, kim gözüň-göze görünýärsiň, Reb, we seniň buludyň olaryň üstünde durýar, we sen gündiz bulut sütüninde olaryň öňünde gidýärsiň, we gijelerine ot sütüninde. Sen bu halky bir adam ýaly ýok edersiň; we seň adyňy eşiden ähli halklar aýdarlar, aýdyp: Rebbiň bu halky olara ant içen ýerine getirip

bilmänligi sebäpli, olary çölde ýok etdi. Hem indi belent edilsin seniň güýjüň, Rebbe, sen aýdan ýagdaýyňda, aýdyp: Rebbe uzak çydamly, hem merhemetde bol, hem hakyky, aýyrýan kanunçylyklary hem adalatsyzlyklary hem günäleri, hem arassalamak bilen arassalamaz günäkäri, yzyna berýän günäleri atalaryň çagalaryň üstüne üçünji we dördünji nesle çenli. Şu halkyň günäsini uly rehimiňe görä bagyşla, edil Müsürden şu wagta çenli olara mähriban bolşyň ýaly. Rebbe Musa bilen gürläp: Seniň sözüňe görä, men olara mähriban diýdi. Ýöne men ýaşaýaryn we meniň atym ýaşaýar, we Rebbiň şöhraty ähli ýeri doldurjak. Sebäbi meniň şöhratymy görýän ähli erkekler we men Müsürde we çölde eden alamatlarymy, we meni onunjy gezek synap gördüler, we meniň sesime diňlemedi, hakykatdan olaryň atalaryna ant içen ýerimi görmezler; ýöne olaryň çagalary ki bu ýerde meniň bilen bar, gowy hem erbet bilmeýän näçe, her ýaş tejribesiz, bulara ýeri bererin; ähli meni gaharlandyranlar bolsa ony görmezler. Ýöne meniň oglum Kaleb, sebäbi başga ruh onuň içinde bar, we ol maňa eýerdi, men ony şol ýere getirerin, ol şol ýere girdi, we onuň nesli ony miras alar. Amalek we Kanan halky jülgede ýaşaýar, ertir yza öwrüliň we çöle ugraň, Gyzyl deňziň ýoly bilen. We Rebbe Musa bilen Haruna aýtdy, diýip: haçana çenli şu erbet ýygnak? Olaryň meniň öňümde şikaýat edýän zatlaryny, Ysraýyl ogullarynyň siziň hakda şikaýat eden şikaýatyny, men eşitdim. Men olara aýtdym: Men ýaşaýaryn diýip Reb aýdýar, Hakykatdanam, siz meniň gulaklarymda nähili gürläpdiňiz bolsaňyz, şeýlelikde men size ederin. Şu çölde siziň bedenňiz düşer; we siziň ähli sanawyňyz, we siziň sanalanlaryňyz ýigrimi ýaşdan we ondan

ýokary, näçe adam meniň üstüme şikaýat edenler; eger siz girer bolsaňyz şol ýere men elimi uzadan ýaşatmak üçin siziň ony üstünde; ýöne Kaleb ogly Ýefunnäniň, we Ýeşua Nunyň ogly. We çagalar, siziň talanmakda bolar diýip aýdan, men olary ýere getirerin; we olar şol ýeri miras alar, siziň ondan ýüz öwüren ýeriňizi. We siziň agzalaryňyz şu çölde düşer. Siziň ogullaryňyz çölde kyrk ýyl ýaşarlar; we siziň ahlaksyzlygyňyzy göterepler, siziň bedenлeriňiz çölde ýok bolýança, siz ýeri gözden geçiren günleriňiziň sanyna görä, kyrk gün, ýylda bir gün, siziň günäleriňizi kyrk ýyl alarcyňyz; we siziň meniň gahar-gazabymy bilepsiňiz. Men Rebbe gürledim, hakykatdan şeýle ederin bu erbet ýygnanyşyga, meniň üstüme ýygnanan bu ýygnanyşyga: bu çölde olar ýok ediler we ol ýerde ölerler. We Musa ýeri gözden geçirmek üçin iberen adamlar, gelenlerinden soň ýygnanyşyga ol ýer hakda erbet sözler getirip, onuň garşysyna nägilelik etdiler, we ýer hakda erbet zatlar aýdan adamlar Rebbiň öňünde urgy bilen öldüler. Nunyň ogly Ýuşa we Ýefunneniň ogly Kaleb şol ýeri içalyçylyk etmäge giden adamlaryň arasyndan diri galdylar. We Musa bu sözleri ähli Ysraýyl ogullaryna aýtdy, we halk gaty ýas tutdy. Hem irden ir turup, olar dagyň depesine çykdylar we aýtdylar: Ine, biz Rebbiň aýdan ýerine çykarys, sebäbi biz günä etdik. Hem Musa aýtdy, näme üçin siz Rebbiň sözüni bozýarsyňyz? Siziň üçin gülläp ösüşli bolmaz. Ýokary gitmeň, sebäbi Reb siziň bilen däl, we siz öz duşmanlaryňyzyň öňünde ýykylarsyňyz. Sebäbi Amalek we Kenganly ol ýerde öňüňizde, we gylyç bilen düşersiňiz, sebäbi Rebbe boýun bolmak bilen yza öwrüldiňiz, we Rebbe siziň içiňizde bolmaz. Hem zorlaýyp, depäniň depesine çykdylar, ýöne

Rebbiň äht sandygy we Musa lagerden hereket etmediler. We Amalek bilen ol dagda oturan Kanaanly aşak indilar, we olary yza öwürdüler, we olary Horma çenli kesdiler, we lagerine yza öwrüldüler.

15

We Rebbe Musa tarap aýtdy, aýdyp: Ysraýylyň ogullaryna gürrüň ber we olara aýt, haçan siz men size berýän ýaşaýan ýeriňiziň topragyna girseňiz, we siz Rebbe ýakma gurbanlaryny etseňiz, tutuş ýakma gurban ýa-da gurban, arzuwy beýgeltmek, ýa-da meýletin görä, ýa-da siziň baýramçylyklaryňyzda hoşboý ysy Rebbe üçin etmek, eger öküzlerden ýa-da goýunlardan bolsa. Hem getirýän adam öz sowgadyny Rebbe hödürler: inçe undan gurban, efanyň ondan bir bölegini ýagyň dördünji böleginde garylan. We şarap içki hödürlemek üçin dördünji hin edeceksiňiz, tutuş ýakylýan gurbanlyk üstünde ýa-da gurbanlyk üstünde, bir guzy üçin şeýle köp edeceksiňiz, hödürlemek hoşboý ys Rebbe. We goçy barada, haçan siz ony tutuş ýakylýan gurban ýa-da gurban edeniňizde, siz ýagda garylan inçe undan iki ondan bölegi gurban edersiňiz, hiniň üçden bir bölegi. We çakyr hiniň üçden bir bölegini içgi gurbany hökmünde getirepsiňiz, Rebbe ýakymly ys üçin. Eger siz öküzlerden ýakma gurban ýa-da gurban edip, arzuwy beýgeltmek üçin ýa-da Rebbe halas gurban üçin, ol bukaça gurban getirer, inçe undan üç ondan birini ýagda garyşdyrylan, ýarym hin. Hem şerap içgi hödürlemek üçin hiniň ýarysyny, hoş ysly hödürlemek

hökmünde Rebbe hödür ediň. Şeýdip edersiň bir buzawa, ýa-da bir goça, ýa-da bir guza goýunlardan ýa-da geçilerden; Haýsy sanyna görä etseňiz, şeýdip edersiňiz birine, olaryň sanyna görä. Ähli ýerli doglan adam Rebbiň üçin hoşboý ysly hödürleri hödürlemek üçin şeýle zatlary şeýdip eder. Eger-de gelmişek siziň ýanyňyzda siziň ýeriňizde ýaşasa, ýa-da siziň nesilleriňizde siziň araňyzda kim bolsa, we Rebbe hoşboýly ysly hödür getirse, siz nähili edýän bolsaňyz, şeýle etmeli jemgyýet hem Rebbe. Kanun bir bolar size we size ýaşaýan gelmişlere, ebedi kanun siziň nesilleňize; nähili siz, şeýle-de gelmişi bolar Rebbiň öňünde. Kanun bir bolar we hukuk bir bolar size we siziň araňyzda ýaşaýan gelmişe. Hem Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürle hem olara aýt, siz giren wagtyňyzda ýere, men sizi ol ýere getirýän ýere, hem bolar, siz ýeriň çöreklerinden iýseňiz, aýyryň hödür, aýry bölek Rebbe, hamyryňyzyň ilkinji haslyny. Çöregi bölüp alyarsyňyz, gowşuryş hökmünde ony; nähili gowşuryş harmanhanasyndan, şeýle bölüp alyarsyňyz ony, hamyryňyzyň ilkinji hasylyny, we berersiňiz Rebbe gowşuryş siziň nesillerňiziň üçin. Haçan siz günä edip we şu ähli buýruklary ýerine ýetirmesegiz, Rebbiň Musa bilen gürleýän buýruklary, Rebbiň size Musanyň eli bilen buýran ýaly, Rebbiň size buýran gününden başlap we ondan soň siziň nesillerigize, we eger ýygnalgyň gözlerinden bilmän bolsa, onda tutuş ýygnalgy Rebbe hoşboý ys üçin tutuş ýakylýan gurban hökmünde mallaryň arasyndan bir kemçiliksiz guzy eder, we onuň gurbanyny we içgi gurbanyny düzgüne görä, we günä barada geçilerden bir erkek geçi. We ruhy ähli Ysraýyl ogullarynyň ýygnanyşygy barada günä çykarma eder we olara

bagyşlanar, sebäbi bilmän eden iş bolup, olar öz sowgatlaryny Rebbe hödür getirdiler, olaryň günäleri barada Rebbi öňünde gurbanlyk, olaryň bilmän eden işleri barada. We ol ähli Ysraýyl ogullarynyň ýygnanyşygyna görä bagyşlanar, we size gelip ýaşaýan gelmişege-de bagyşlanar, sebäbi bu ähli halk üçin bilmän boldy. Eger bir jan bilmän günä etse, ol günä hakynda bir ýyllyk geçi getirer. We Ruhany Rebbiň öňünde bilmän günä eden janyň hakynda onuň üçin günäsini ýuwmak üçin günäsini ýuwar. Ýerli Ysraýyl ogullarynyň arasynda we olaryň arasynda ýaşaýan gelmişek üçin bir kanun bolar, kim bilmän etse. We ýerli doglan ýa-da gelen adamlardan haýsydyr bir jan eli bilen tekepbirlik etse, bu Hudaýy gaharlandyrar, şol jan öz halkyndan ýok ediler, sebäbi Rebbiň sözüni hor gördi we onuň buýruklaryny dargady; şol jan hökmany suratda ýok ediler, onuň günäsi onda. Ysraýylyň ogullary çölde boldular we şenbe gününde odun ýygnaýan bir adamy tapdylar. Ve ony sabbat gününde odun ýygnaýarka tapanlar, Musa we Harunyň ýanyna we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygynyň ýanyna getirdiler. Hem ony türme goýdular, sebäbi oňa näme etmelidigini karar etmediler. Rebbe Musa bilen gürläp, Rebbiň şeýle diýdi: Ol adam ölüm bilen öldürilsin, ähli jemgyýet ony daşlar bilen daşlasyn. We ähli jemgyýet ony lägeriň daşyna çykardy we ähli jemgyýet ony lägeriň daşynda daşlar bilen daşlady, Rebiň Musä buýran ýaly. We Rebbe Musa tarap aýtdy, diýip: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, we olara aýt, we goý olar öz eşikleriniň burçlarynda öz nesilleri üçin saçaklar ýasasynlar, we burçlaryň saçaklaryna gök reňkli ýüplük goýuň. Ol siziň üçin pyşbentlerde bolar, we siz olary görersiňiz; we siz Rebbiň ähli buýruklaryny ýatlarsynyz,

we olary ýerine ýetirersňiz; we siz öz pikirlerňiziň yzyndan we gözlerňiziň yzyndan azaşmarsyňyz, olaryň yzyndan siz zyna edýärsiňiz, şonuň üçin siz meniň ähli buýruklarymy ýatlap, ýerine ýetirersiňiz, we siz öz Hudaýňyz üçin mukaddes bolarsyňyz. Men Reb, siziň Hudaýyňyz, sizi Müsür topragyndan çykaran, siziň Hudaýyňyz bolmak üçin, men Reb, siziň Hudaýyňyz.

16

We Korah, Isaar ogly, Kaath neberesi, Lewi neberesi, we Dathan we Abiram, Eliab ogullary, we On, Pelet ogly, Ruben neberesi gürlediler; we olar Musa öňünde galkdylar, we Ysraýyl ogullaryndan elli we iki ýüz adam, ýygnakyň ýolbaşçylary, geňeşiň çagyrylanlary, we meşhur adamlar. Olar Musa bilen Harunyň üstüne gozgalaň galdyrdylar we şeýle diýdiler: Ýeterlik! Sebäbi tutuş jemgyýet, olaryň hemmesi mukaddesdirler we Reb olaryň arasynda, onda näme üçin siz Rebiň jemgyýetiniň üstünden özüňizi galdyrýarsyňyz? We Musa eşidip, ýüzüniň üstüne ýykyldy. Ve ol Korah bilen we onuň ähli ýygnanagy bilen gürlädi, aýdyp: Hudaý baryp gördi we öz adamlaryny bildi we mukaddesleri, we olary öz ýanyna getirdi, we kimleri özi üçin saýlady, olary öz ýanyna getirdi. Muny ediň: özüňiz üçin ot gaplary alyň, eý Korah we onuň ähli ýygnanyşygy, we olaryň üstüne ot goýuň, we olaryň üstüne tütetgi goýuň Rebbiniň öňünde ertir; we Rebbiniň saýlan erkegi mukaddes bolar; size ýeterlik bolsun, eý Lewiniň ogullary. We Musa Kora

tarap diýdi: Diňläň meni, Lewiniň ogullary. Bu size kiçi zat dälmi, sebäbi Hudaý Ysraýyl sizi Ysraýylyň jemagatyndan aýyrdy we sizi öz ýanyna ýakynlaşdyrdy, Rebbiň çadyrynyň hyzmatlaryny hyzmat etmek we çadyryň öňünde durup olara hyzmat etmek üçin? Ol seni we seniň bilen bilelikde ähli doganlaryny, Lewiniň ogullaryny öz ýanyna çekdi, emma siz henizem ruhban bolmagy isleýärsiňizmi? Şeýlelikde, sen we seniň ähli jemagyýetiň Hudaýa garşy ýygnanan, we Harun kim bolýar, sebäbi siz onuň garşysynda şikaýat edýärsiňiz? Musa Eliab ogullary Datan bilen Abirony çagyrmak üçin iberdi, olar bolsa: Biz çykmarys diýdiler. Däl kiçi bu, sen bizi süýt we bal akýan ýere getirdiň, çölde öldürmek üçin, sebäbi biziň üstümizden höküm edýärsiň? Hökümdarsyň? Sen bizi süýt we bal akýan ýere getirdiňmi we bize meýdan we üzümçilikleriň mirasyny berdiňmi? Şol adamlaryň gözlerini çykaryp alyp bilerdiňmi? Biz ýokary çykmaýarys. Musa gaty gaýgylandy we Rebbe tarap aýtdy: olaryň gurbanyna seretegiň, olaryň hiç biriniň islegini almadym we olaryň hiç birini zyýan bermadim. Musa Koraha diýdi, öz ýygnagyňy mukaddesleşdir, we ertir Rebbiň öňünde taýýar boluň, sen we Harun we olar; we alýň her biri öz buhurdanyny, we goýuň olaryň üstüne tütetgi, we getiriň Rebbiň öňüne her biri öz buhurdanyny, elli we iki ýüz buhurdan, we sen we Harun her biri öz buhurdanyny. Her biri öz tütetgüjisini aldy we olaryň üstüne ot goýdular, olaryň üstüne tütetgi goýdular we Musa bilen Harun şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdular. Hem Korah ähli öz jemagatyny olaryň üstüne Şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanyna ýygnady, hem Rebbiň şöhraty ähli jemagyň öňünde göründi. Hem Reb

Musa we Harun bilen gürleşdi, aýdyp: bu ýygnagyň ortasyndan aýrylyň, hem men olary bir gezekde ýok ederin. Olar ýüzüleriniň üstüne düşdüler we aýtdylar: Eý ruhlaryň we ähli etiň Hudaýy, eger bir adam günä eden bolsa, ähli ýygnagyň üstüne Rebbiň gazaby gelmelimi? Hem Rebbe Musa bilen gürleşdi we aýtdy: ýygnaga gürle we aýt: Koranyň ýygnagynyň töwereginden çekilip gidiň. Musa galdy-da, Datan bilen Abirona tarap gitdi, onuň bilen bilelikde Ysraýylyň ähli ýaşululary hem gitdiler. Ol ýygnaga ýüzlenip şeýle diýdi: Bu gödek adamlaryň çadyrlaryndan aýrylyň we olara degişli hiç bir zada degmäň, olaryň günäleri sebäpli siz hem heläk bolmarsyňyz. We olar Koranyň çadyrynyň töwereginden çekildiler, Datan we Abiron bolsa çykyp, öz çadyrlarynyň gapysynda durdular, olaryň aýallary, çagalary we ýük-taşlary bilen bile. Ve Musa aýtdy: Şunyň bilen bilersiňiz welin, Reb meni bu ähli işleri etmek üçin iberen, sebäbi öz-özümden däl. Eger bular ähli adamlaryň ölümi ýaly ölseler we olaryň başyna ähli adamlaryň başyna gelýän zat gelse, Reb meni ibermändir. Ýöne Reb görkezişde görkerer we ýer agzyny açyp, olary, olaryň jaýlaryny, olaryň çadyrlaryny we olara degişli ähli zady ýuwudar, olar diri Hadese inerler we siz bilersiňiz, sebäbi şu adamlar Rebbi gaharlandyrdylar. Ol bu ähli sözleri gürlemegi togtatandan soň, olaryň aşagyndaky ýer döwüldi. Ýer açyldy-da, olary, olaryň jaýlaryny, Korah bilen bolan ähli adamlary we olaryň mallaryny ýuwutdy. We olar özleri we olaryň ähli zatlary diri ýagdaýda ölüler dünýäsine gitdiler, ýer olary örtdi we olar ýygnaklaryň arasyndan ýok boldular. Olaryň töweregindäki ähli Ysraýyl olaryň sesinden gaçdy, sebäbi aýdýardylar: Ýer bizi hem ýutmasyn. We ot Rebbiň

ýanyndan çykdy we tütetgi hödürleýän elli we iki ýüz adamy iýip gitdi.

17

We Rebbe Musa bilen Harunyň ogly ruhany Elýazara aýtdy, bürünç ot gaplary ýanyp gidenleriň arasyndan alyň we şol daşary ody şol ýere sepäň, sebäbi şu günäkärleriň ot gaplary olaryň janlary bilen mukaddesleşdirildi, we olary gurbanlyk sypasy üçin örtük edip döwülen plastinalar ediň, sebäbi olar Rebbäň öňünde hödürlenildi we mukaddesleşdirildi, we olar Ysraýylyň ogullary üçin alamata öwrüldiler. We ruhany Harunyň ogly Eleazar ýakylanlaryň getiren bürünç ot gaplarynyň hemmesini aldy, we olary gurbanlyk sypasynyň örtügi hökmünde goşdular, Ysraýyl ogullary üçin ýadygärlik, şonuň üçin Harunyň neslinden däl bolan hiç bir daşary ýurtly Rebbiň öňünde tüsse goýmaga ýakynlaşmasyn; we ol Korah we onuň gozgalaňy ýaly bolmasyn, Rebbiň Musanyň eli arkaly oňa aýdan ýaly. We Ysraýylyň ogullary ertesi gün Musanyň we Harunyň üstünden şikaýat edip, şeýle diýdiler: Siz Rebbiň halkyny öldürdiňiz. We şeýle boldy, ýygnak Musanyň we Harunyň üstüne ýygnananynda, olar şaýatlyk çadyrynyň üstüne howlukdylar, we bulut ony örtdi, we Rebbiň şöhraty göründi. Musa we Harun şaýatlyk çadyrynyň öňüne girdiler. We Rebbe Musa we Harun bilen gürläp, aýdyp: çykyň şu ýygnagyň ortasyndan, we men olary birbada ýok ederin; we olar öz ýüzlerine ýykdylar. Musa Haruna diýdi: Buhurdany al-da, onuň

üstüne gurbanlykdan ot goý, onuň üstüne tütetgi taşla we çaltlyk bilen düşelgä äkidiber. Olaryň hakynda günä ýuw, sebäbi Rebbiň ýüzünden gazap çykdy we halky weýran etmäge başlady. Harun, Musanyň oňa aýdyşy ýaly aldy we ýygnaklygyna ylgady, weýrançylyk halkda eýýäm başlanypdy, ol tütetgini goýdy we halkyň üçin günä ýapdy. Ol ölüleriň we diriläriň arasynda durdy, we gyrgynçylyk bes etdi. Waba wagtynda ölenleriň sany on dört müň ýedi ýüz boldy, Korahyň sebäpli ölenlere goşulmazdan. We Harun şaýatlyk çadyrynyň gapysynda Musanyň ýanyna gaýdyp geldi we waba bes etdi. Hem Reb Musa bilen gürlädi, aýdyp: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, hem olardan taýak al, atalaryň öýleri boýunça taýak, olaryň ähli ýolbaşçylaryndan, olaryň atalaryň öýleri boýunça, on iki taýak, hem her biriniň adyny taýagyň üstüne ýaz. We Aaronyň adyny Lewiniň hasasynda ýaz, sebäbi hasa birdir, olaryň ata öýleriniň taýpasyna görä bererler. Sen olary şaýatlyk çadyryna, şaýatlygyň garşysyna goýarsyň, men özümi saňa ol ýerde bildirerin. We adam bolsa, men ony saýlasam, onuň hasasy gögerer, we men özümden Ysraýyl ogullarynyň şikaýatyny aýyraryn, olar size garşy şikaýat edýärler. We Musa Ysraýylyň ogullaryna gürlädi, we olaryň ähli hökümdarlary oňa hasa berdiler, bir hökümdara bir hasa, hökümdara görä, olaryň ata öýlerine görä, on iki hasa, we Harunyň hasasy olaryň hasalarynyň arasynda. We Musa taýaklary Rebbiň öňünde şaýatlyk çadyrynyň içinde goýdy. Ertesi gün boldy we Musa bilen Harun şaýatlyk çadyryna girdiler, ine Harunyň hasasy Lewi öýüne gögermişdi we şaha çykardy we gülleri açdy we hozlary öndürdi. Hem Musa ähli hasalary Rebbiň ýüzünden ähli Ysraýylyň ogullaryna getirdi,

hem olar gördüler, hem her biri öz hasasyny aldy. Reb Musa tarap aýtdy: Harunyň taýajygyny şaýatlyklaryň öňünde saklamak üçin goý, bu boýun bolmajanlaryň ogullary üçin alamat bolsun, olaryň menden şikaýaty bes etsin we olar ölmesinler. Musa we Harun, Rebbi Musa buýran ýaly etdiler. Ysraýylyň ogullary Musä şeýle diýdiler: Ine, biz ýok edilýäris, heläk bolduk, weýran edilýäris. Rebbiň çadyryna degýän her adam ölýär, ahyryna çenli öleliňmi?

18

Rebbe Harun tarap aýtdy: Sen we seniň ogullaryň we ataňyň öýi mukaddes zatlaryň günälerini öz üstüňize alarsyňyz, we sen we seniň ogullaryň ruhanylyk işiňiziň günälerini öz üstüňize alarsyňyz. Sen öz doganlaryňy, Lewi taýpasyny, ataňyň halkyny öz ýanyňa getir, olar saňa goşulsunlar we saňa hyzmat etsinler, sen we seniň ogullaryň şaýatlyk çadyrynyň öňünde boluň. Olar seniň garawullaryňy hem çadyryň garawullaryny saklar. Ýöne mukaddes gaplara we gurbanlyk sypasyna olar ýakynlaşmazlar, we olar hem ölmezler, we şular hem we siz hem. Olar seniň ýanyňa goşularlar we şaýatlyk çadyrynyň sakçylaryny saklar, çadyryň ähli hyzmatlary boýunça, we daşary ýurtly seniň ýanyňa ýakynlaşmaz. Siziň mukaddes zatlaryň garawullaryny we gurbanlyk sypasynyň garawullaryny saklamalysyňyz, şonda Ysraýylyň ogullarynda gahar bolmaz. Ve men siziň doganlaryňyz Lewilileri Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan aldym, Rebbe berlen sowgat, şaýatlyk çadyrynyň hyzmatlaryny

ýerine ýetirmek üçin. Sen we senden soň ogullaryň ruhanylygyňyzy saklaýarsyňyz, gurbanlyk sypasynyň ähli ýoly boýunça we perdäniň içki tarapynda, we siz hyzmat edersiňiz, bu siziň ruhanylygyňyzyň sowgady bolan hyzmatlary, we ýakynlaşýan daşary ýurtly öler. Rebbe Harun bilen gürleşdi we ine, men size Ysraýyl ogullarynyň tarapyndan maňa mukaddeslenenleriň ählisinden birinji miweleri saklamagy berdim, olary saňa hormat hökmünde berdim we senden soň ogullaryňa ebedi kanun hökmünde berdim. We şu size goý mukaddesleşdirilen mukaddes zatlaryň hödürlenen zatlaryndan, olaryň ähli sowgatlaryndan we olaryň ähli gurbanlyklaryndan we olaryň ähli günä sadakalaryndan we olaryň ähli günälerinden, näçe maňa berýärler ähli mukaddes zatlardan, saňa bolar we seniň ogullaryňa. Mukaddesligiň mukaddesligi içinde siz olary iýersiňiz, her erkek olary iýer, sen we seniň ogullaryň; ol saňa mukaddes bolar. We bu size olaryň sowgatlaryndan ilkinji miweler bolar, Ysraýyl ogullarynyň ähli hödürliklerinden, men olary saňa we seniň ogullaryňa we seniň gyzlaryňa berdim, ebedi düzgün, seniň öýüňde her arassa adam olary iýer. Ýagyň ähli ilkinji miwelerini, şerapyň ähli ilkinji miwelerini, bugdaýyň ilkinji miwelerini, olar näçe berýän bolsalar Rebbe, olary saňa berdim. Olaryň ýerindäki ähli ilkinji hasyllary, näçe-de olar Rebbe getirärler, seniňki bolar; seniň öýüňdäki her arassa adam olary iýer. Ysraýylyň ogullarynyň arasynda bagyşlanan her zat saňa degişli bolar. We ähli etden göwresini açýanlaryň hemmesi, adamdan haýwana çenli Rebbiň ýanyna hödürlenýänleriň hemmesi saňa degişli bolar, ýöne adamlaryň ilkinji dogulanlary töleg bilen satyn alnar, we

hapasynlaryň mallarynyň ilkinji dogulanlaryny satyn alarsyň. And onuň halas edilişi, bir aýlykdan başlap, bäş şekel bolan baha, mukaddes şekele görä ýigrimi obol bolýar. Ýöne buzawlaryň ilkinji dogulanlary we goýunlaryň ilkinji dogulanlary, we geçileriň ilkinji dogulanlary halas etmersiň, olar mukaddesdirler, we olaryň ganyny gurbanlyk sypasyna dökýärsiň, we ýagyny Rebbe hoşboý ysly hödür hökmünde hödürleýärsiň. We et saňa degişli bolar, nähili döş hödürligiň we sag gol hem saňa degişli bolar. Mukaddes zatlaryň ähli harpylaryny, Ysraýyl ogullarynyň Rebbe aýyran ähli zatlaryny men saňa, seniň ogullaryňa we gyzlaryňa berdim, bu ebedi kanun, bu Rebiň öňünde saňa we seniň nesliňe ebedi duz ähtnamasy bolup durýar. Reb Haruna şeýle diýdi: Sen olaryň ýerinde miras almarsyň we olaryň arasynda saňa paý bolmaz, sebäbi Men Ysraýyl ogullarynyň arasynda seniň paýyň we mirasyň. We Lewiniň ogullaryna ine, men Ysraýylda ähli ondan bir bölegini miras hökmünde berdim, olaryň hyzmatlaryna derek, olar şaýatlyk çadyrynda hyzmat edýärler. We Ysraýylyň ogullary ölüm getirýän günä almak üçin şaýatlyk çadyryna ýene-de golaşmazlar. We Lewit özi şaýatlyk çadyrynyň hyzmatyny ýerine ýetirer, we olar öz günälerini göterler, bu olaryň nesilleri üçin ebedi düzgün, we Ysraýyl ogullarynyň arasynda olar miras almaz. Sebäbi Ysraýyl ogullarynyň Rebbe bölüp goýan ähli ondan bir böleklarini Lewilere miras hökmünde hödür berdim, şonuň üçin olara aýtdym: Ysraýyl ogullarynyň arasynda olar miras almaz. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: we Lewililer bilen gürläýersiň, we olara aýdyýarsyň, eger siz Ysraýylyň ogullaryndan ondan bir bölegini

alsaňyz, men size olardan miras hökmünde beren, we siz ondan Rebbe üçin hödür aýyrarsyňyz, ondan birden ondan bir bölegini. Siziň çykarmalarňyz size däne harman meýdançasyndan we çykarma şerap gysyjydan ýaly hasaplanar. Şeýlelikde siz hem olary Rebbiň ähli hödürlerinden we ähli ondan birlerden bölüp alyň, näçe Ysraýylyň ogullarynyň ýanyndan alsaňyz, we olardan hödür Rebbe, ruhana Haruna beriň. Siziň ähli sowgatlardan Rebbe hödür aýryp goýarsyňyz, ýa-da ähli ilkinji hasyllardan ondan mukaddesleşdirilen zady aýryp goýarsyňyz. We olara aýdarsyň: Haçan ondan ilkinji miweleri aýyrsaňyz, Lewililer üçin bu harmanhana önümi ýaly we çakyrhananyň önümi ýaly hasaplanar. Siz ony islendik ýerde iýip bilersiňiz, siz we siziň maşgalaňyz, sebäbi bu siziň Şaýatlyk çadyryndaky hyzmatlaryňyzyň ýerine size berlen hakyňyzdyr. We siz onuň üsti bilen günä almarsynyz, sebäbi siz ondan ilkinji miweleri aýyrsaňyz, we Ysraýyl ogullarynyň mukaddes zatlaryny hapalamarsyňyz, şonuň üçin ölmersiňiz.

19

We Rebbe Musa we Harun bilen gürleşdi, aýdyp: bu kanunuň düzgüni, näçe Rebbe buýurdy, aýdyp, Ysraýylyň ogullaryna gürle, we olar saňa gyzyl inegi alsunlar kemçiliksiz, ol özünde kemçilik ýok, we oňa boýunduryk salynmady. Sen ony ruhany Eleazara bermelisin, we olar ony lagerden daşary arassa ýere çykarmalydyr, we olar ony onuň öňünde soýmalydyr. We Eleazar onuň ganyndan alar we şaýatlyk çadyrynyň öňünde

onuň ganyndan ýedi gezek çaçar. Olar ony onuň öňünde ýakarlar, we onuň derisi, eti we gany onuň peýni bilen bilelikde ýakylar. Ruhany kedr agajyny, züfany we gyrmyzy ýüplügi alar, we olar muny inekiň ýakylýan ýeriniň ortasyna atar. Ruhany egin-lerini ýuwar we bedenini suw bilen ýuwar, we şondan soň ol lagere girer, we ruhany agşama çenli hapalanmyş bolar. We ony ýakýan adam eşiklerini ýuwar, bedenini ýuwar we agşama çenli hapalanýar. Arassa adam düýäniň külüni ýygnar we ony düşelgäniň daşyndaky arassa ýere goýar, we ol Ysraýyl ogullarynyň jemgyýeti üçin saklanmak üçin bolar, sepişmek suwy arassalamakdyr. Hem düýäniň külüni ýygnaýan öz eşiklerini ýuwjak, hem agşama çenli hapalanmadyk bolar, hem bu Ysraýylyň ogullaryna we olaryň arasynda ýaşaýan gelmişlere ebedi kanun bolar. Ölüň jesedine degýän adam ýedi gün hapalanýar. Ol üçünji günde we ýedinji günde arassalanar we arassa bolar, ýöne eger üçünji günde we ýedinji günde arassalanmasa, arassa bolmaz. Ähli ölüp giden adamyň jesedine degýän adam, eger ol ölse we arassalanmasa, Rebbiň çadyryny hapalandy. Şol jan Ysraýyldan kesilip taşlanar, sebäbi sepme suwy onuň üstüne sepilmedi. Ol hapalandyr, henizem onuň hapalanyşy onda dur. Bu kanun: adam eger öýde ölse, öýe girýän ählisi we öýde näçe zat bar bolsa, ýedi gün haram bolar. We üstünde bag daňylmadyk her açyk gap hapalanandyr. We meýdanyň ýüzünde öldürilen adama ýa jesede ýa adam süňküne ýa mazara degişen her kim ýedi gün hapalanmadyk bolar. We hapalanmadyk üçin ýakylanyň arassalamagyň küllerinden alarlar we onuň üstüne gaba diri suwy guýarlar. Arassa adam ysop alyp, ony suwa batdyrar we öýüň üstüne

seper, gaplaryň üstüne, ol ýerde näçe jan bolsa olaryň üstüne, adam süňküne degilen adamyň üstüne, ýa ýaralanan adama, ýa ölene, ýa mazara. We arassa adam hapalanmadyk adamyň üstüne üçünji günde we ýedinji günde seper, we ol ýedinji günde arassalanar, we öz eşiklerini ýuwar, we suw bilen ýuwanar, we agşama çenli hapalanmadyk bolar. We adam kim hapalanýar we arassalanmaýar, ol jan jemagatyň ortasyndan kesilýär, sebäbi Rebbiň mukaddes zatlaryny hapalaýar, sebäbi arassalaýyş suwy onuň üstüne sepilmeýär, ol hapalanýandyr. Hem bu siziň üçin ebedi düzgün bolar, hem arassalaýyş suwuny sepýän adam öz eşiklerini ýuwar, hem arassalaýyş suwuna degýän adam agşama çenli hapalanmadyk bolar. We ähli zat, näme degse oňa hapalanmadyk, hapalanmadyk bolar, we jan degýän, hapalanmadyk bolar agşama çenli.

20

Ysraýylyň ogullary, tutuş ýygnanyşyk bilen, birinji aýda Sin çöline geldi we halk Kadeşde galdy. Meryem ol ýerde öldi we ol ýerde jaýlandy. Jemgyýetiň suwy ýokdy we olar Musanyň we Harunyň üstüne ýygnandylar. Halk Musa bilen jedel etdi we aýtdy: Keşki biz doganlaryň heläkçiliginde Rebbiň öňünde ölsek! We näme üçin Rebbiň ýygnagyny bu çöle getirdiňiz, bizi we biziň mallarymyzy öldürmek üçin? Hem näme üçin bu? Siz bizi Müsürden getirdiňiz, şu erbet ýere gelmek üçin; bu ýer, ol ýerde ekilmeýär, injir agaçlary-da ýok, üzüm baglary-da ýok, nar agaçlary-da ýok, içmäge suw-da ýok. Musa bilen Harun

ýygnagyň öňünden şaýatlyk çadyrynyň gapysyna geldi we ýüzüstine ýykyldy, we Rebbiň şöhraty olara göründi. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: öz hasaňy al we ýygnagyňy ýygna, sen we doganyň Harun, we olaryň öňünde gaýa bilen gürleň, we ol öz suwlaryny berer, we siz olara gaýadan suw çykararsynyz, we ýygnaga we olaryň mallaryna içirersiňiz. Reb buýran ýaly, Musa Rebbiň öňündäki taýagy aldy. Musa bilen Harun ýygnagy gaýanyň öňünde ýygnady we olara şeýle diýdi: Diňläň meni, eý boýun bolmaýanlar! Biz size şu gaýadan suw çykararysmy? We Musa öz elini galdyryp, gaýany taýagy bilen iki gezek urdy we köp suw çykdy, jemgyýet we olaryň mallary içdi. Rebbe Hudaý Musa bilen Harunyň öňünde aýtdy: Siz Ysraýylyň ogullarynyň öňünde meni mukaddeslemäge ynanmadyňyz, şonuň üçin siz bu ýygnanagy men olara beren ýurda getirmersiňiz. Bu Jedel suwy, sebäbi Ysraýylyň ogullary Rebbiň öňünde kemsidildi we Ol olarda mukaddeslenildi. We Musa Kadeşden Edom patyşasyna habarçylary iberdi we aýtdy: Seniň doganyň Ysraýyl şeýle diýýär: Sen bizi tapan ähli zähmeti bilýärsiň. We atalarymyz Müsüre gitdiler we biz Müsürde köp günler ýaşadyk, Müsürliler bolsa bizi we atalarymyzy erbet etdiler. Biz Rebbe ýalwardyk, we Rebbe biziň sesimizi eşitdi, we perişde iberip, ol bizi Müsürden çykardy, we häzir biz Kadeş şäherinde, seniň serhetleriňiň böleginde ýerleşýäris. Biz seniň ýeriňiň üstünden geçeris, ekinleriň üstünden geçmeris, ne üzümçilikleriň üstünden, ne-de seniň guýuňdan suw içeris, patyşa ýoly bilen gideris, saga-da, çepe-de gyrmayarys, seniň serhetleriňden geçýänçämiz. We Edom oňa şeýle diýdi: Sen meniň üstümden geçmeýärsiň, eger-de geçjek bolsaň, uruşda men seniň garşyňa

çykaryn. Ysraýylyň ogullary oňa aýdýarlar: Dagdan geçeris. Eger-de men we meniň mallarym seniň suwuňdan içsek, men saňa töleg bereýin. Ýöne bu uly mesele däl, dagdan geçeris. Ýöne ol aýtdy: Sen meniň üstümden geçmersiň we Edom oňa garşy uly märeke we güýçli güýç bilen çykdy. Edom Ysraýyla öz serhetlerinden geçmäge rugsat bermek islemedi we Ysraýyl ondan daş çekildi. We Kadyşdan gittiler, we Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagy Hor dagyna geldi. We Rebbe Musa bilen Harun bilen Edom topragynyn serhetlerinde Hor dagynda aýtdy, aýdyp: Harun öz halkyna goşulsun, sebäbi siz Ysraýyl ogullaryna beren topragymyza girmezsiňiz, sebäbi siz meni jedel suwunda gaharlandyrdyňyz. Haruny al, we onuň ogly Elýazary, we olary Hor dagyna çykar, ähli ýygnagyň öňünde, we Harunyň eşigini çykar, we onuň ogly Elýazara geýdir, we Harun goşulyp şol ýerde ölsin. We Musa Rebbiň oňa buýran ýaly etdi, we ony ähli ýygnagyň öňünde Hur dagyna çykardy, we Haruny eşiklerinden soydy, we olary onuň ogly Elýazara geýdirdi; we Harun dagyň depesinde öldi; we Musa bilen Elýazar dagdan indiler. Ve ähli ýygnanak Aaronyň ölendigini gördü, we ähli Ysraýyl öýi Aaron üçin otuz gün agladylar.

21

We Arad atly Kanaanly patyşa, çölde ýaşaýan, Ysraýylyň Atarein ýoly bilen gelendigini eşitdi we Ysraýyl bilen söweşdi we olardan ýesirleri aldy. Ysraýyl Rebbe doga edip, şeýle diýdi: Eger Sen maňa şu halky tabşyrsaň, men ony we onuň şäherlerini doly

ýok ederin. Reb Ysraýylyň sesini eşitdi we Kanaanlyny olaryň eline berdi, ony we onuň şäherlerini weýran etdi. Olar şol ýeriň adyny Lägnetlenen diýip atlandyrdylar. Hem Hor dagynyň üstünden çykyp, Gyzyl deňziň ýoluny alyp, Edom topragyny aýlandylar; hem halk ýolda ruhdan düşdi. Hem halk Hudaýa garşy gürleýärdi hem Musanyň garşyna, aýdyp: Näme üçin bu? Sen bizi Müsürden çykardyň çölde öldürmek üçinmi? Çünki çörek ýok, suw-da ýok; ýöne biziň janymyz bu boş çörekden ýadady. We Rebbe halkanyň üstüne öldürýän ýylanlary iberdi, we olar halky dişlediler, we Ysraýylyň ogullaryndan köp halk öldi. Halk Musa tarap gelip, aýtdylar: Biz günä etdik, sebäbi Rebbiň garşysyna we seniň garşyňa gürledik. Şonuň üçin Rebbe doga et we Ol biziň üstümizden ýylany alyp goýsun. Musa halkyň hakynda Rebbe doga etdi, Rebbe bolsa Musa aýtdy: Öziň üçin ýylan ýasa we ony alamatyň üstüne goý. Eger ýylan birini dişlese, dişlenen her bir adam ony görüp, ýaşar. We Musa bürünç ýylan ýasady we ony belginiň üstünde goýdy, we şeýle boldy welin, haçan ýylan adamy dişlese we ol bürünç ýylana seredende, ol ýaşady. Ysraýylyň ogullary göçüp, Obotda düşelge gurdular. Owotdan göterilen soň, Moabyň gündogar tarapynda, ötüşdäki çölde Ahalga-da düşelge etdiler. We şol ýerden gidipdiler we Zared jülgesine düşelge gurdular. Olar ol ýerden çykyp, Arnonyň aňyrsyndaky çölde, Amorlylaryň çäginden uzaýan ýerde lager gurdular, sebäbi Arnon Moabyň çägidir, Moabyň we Amorlynyň arasynda. Şonuň üçin kitapda aýdylýar: Rebbiň urşy Zahapy ot bilen ýakdy we Arnonyň sellerini. Hem selleri Er-i ýerleşdirmek üçin bellädi, hem ol Moabyň serhetlerine goşulýar. Ve ol ýerden guýy, bu guýy, Reb Musa

tarap aýtdy: halky ýygna, we men olara içmek üçin suw bererin. Şonda Ysraýyl bu aýdymy guýunyň üstünde aýtdy: oňa başlaň, eý guýy, ony hökümdarlary gazdylar, ony halkların patyşalary oýup çykardylar olaryň patyşalyklarynda, olaryň höküm sürmeklerinde; we guýudan Mattana, we Mattanadan Nahaliele, we Nahalieldan Bamota, we Bamotdan Jahaza, ol Moabyň düzlügindedir, oýulan ýeriň depesinden, çöle tarap seredýän. Hem Musa ilçileri iberdi Sihon patyşasyna, Amorlylaryň patyşasyna, parahatçylykly sözler bilen, aýdyp: geçeris seniň ýurdyňdan, ýol bilen gideris; öwrülmeris ne meýdana, ne üzümzara; içmeris suw seniň guýuňdan; patyşa ýoly bilen geçeris, geçýänçämiz seniň serhetleriňi. We Sihon Ysraýyla öz serhetlerinden geçmäge rugsat bermedi, we Sihon ähli halkyny ýygnady, we Ysraýyl bilen söweşmek üçin çöle çykdy, we Ýassaha geldi, we Ysraýyl bilen söweş üçin düzüldi. We Ysraýyl ony gylyç bilen urdy we onuň ýerini eýeledi, Arnondan Ýaboka çenli, Ammonyň ogullaryna çenli, sebäbi Ýazer Ammon ogullarynyň çägi bolýar. Ysraýyl şu ähli şäherleri aldy we Ysraýyl Amorluklaryň ähli şäherlerinde, Heşbonda we oňa serhetdeş ähli ýerlerde ýaşady. Esebon Amorlularyň patyşasy Sihon-yň şäheridir, we ol öň Moabyň patyşasy bilen söweşdi, we olar onuň ähli ýerini Aroerden Arnona çenli aldylar. Şonuň üçin tabşyrykçylar aýdarlar: Heşbona gelin, Sihonyň şäheri gurulsyn we berkidilsin; sebäbi ot Heşbondan çykdy, ýalyn Sihonyň şäherinden, we Moaba çenli iýip gutardy, we Arnonyň sütünlerini ýuwutdy. Wah seniň başyňa, Moab, ýok bolduň, Kemošyň halky; olaryň ogullary halas bolmak üçin berildi, we olaryň gyzlary ýesir boldy Amorluklaryň patyşasy Sihona, we

olaryň nesli ýok bolar, Heşbondan Dibona çenli; we aýallar henizem Moabyň üstünde ot ýakdylar. Ysraýyl Amorluklaryň ähli şäherlerinde mesgen etdi. Musa Jazeri gözlemek üçin adam iberdi, olar ony we onuň obalaryny tutdular hem ol ýerde ýaşaýan Amorlyny kowdular. Yzyna dolanandan soň, olar Başana barýan ýol bilen çykdylar we Başanyň patyşasy Og olaryň garşysyna çykdy we onuň ähli halky bilen Edreýde uruş etmek üçin geldi. Reb Musa tarap diýdi: ony gorkma, sebäbi men ony seniň elleriňe berdim, hem ähli halkyny, hem ähli ýerini, we sen oňa şeýle edersiň, nähili Amorluklaryň patyşasy Sihona etdiň, ol Heşbonda ýaşaýardy. We ony urdy we onuň ogullaryny, we onuň ähli halkyny, onuň diri galany galdyrmazlyk üçin, we onuň ýerini miras aldylar.

22

Ysraýylyň ogullary gidip, Moabyň günbatarynda, Iordanyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda düşelge gurdular. We Sipporyň ogly Balak Ysraýylyň Amorluklara eden ähli zatlaryny görüp, we Moab halky gaty gorkdy, sebäbi olar köp eken; we Moab Ysraýyl ogullaryndan gahar-gazap boldy. Moab Midianyň ýaşulular geňeşine aýtdy: Indi bu ýygnak biziň daş-töweregimizde bolan ähli zatlary ýalar, nähili buzaw meýdandaky ýaşyl zatlary ýalasa. Balak, Sepporyň ogly, şol wagtda Moabyň patyşasy boldy. Ol Beoryň ogly Balama, öz halknyň ogullarynyň ýeriniň derýasynyň üstünde bolan Fathura ilçiler iberdi, ony çagyrmak üçin, şeýle diýip: Ine, halk Müsürden çykdy, we ine, ýeriň ýüzüni

örtdi, we bu meniň ýanymda oturýar. Ve indi gel, maňa şu halky gargyş et, sebäbi bu halk güýçli, ýa-da biz, eger biz olary urmagy başarsak, we men olary ýerden çykararyn, sebäbi bilýärin, sen kimleri gutlasaň, olar gutlanýarlar, we sen kimleri gargyşasaň, olar gargyşlanandyrlar. Moabyň ýaşulularynyň geňeşi we Midianyň ýaşulularynyň geňeşi ellerinde palçylyk bilen gitdiler we Balamyň ýanyna geldiler we oňa Balagyň sözlerini aýtdylar. Ol olara aýtdy: Bu ýerde gijäni geçiriň, men size Rebiň maňa aýdýan zatlaryna jogap bererin. Şeýlelikde, Moabyň ýolbaşçylary Balamyň ýanynda galdylar. Hudaý Balamyň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Bu adamlar seniň ýanyňda näme? Balaam Hudaýa aýtdy: Sepporyň ogly Balak, Moabyň patyşasy, olary maňa iberdi we aýtdy: Ine, halk Müsürden çykyp geldi we ýeriň ýüzüni ýapdy, we ol meniň ýanymda oturýar, we indi gel-de, maňa oňa gargyş ber, belki men ony urmagy başararyn we ony ýerden kowup çykararyn. Ve Hudaý Balaama aýtdy: Olar bilen gitmersiň we halky gargarmaýarsyň, sebäbi ol bereketlendir. We Balaham ertir turşup, Balagyň ýolbaşçylaryna aýtdy: Siziň hökümdaryňyza gidiň, Hudaý meni siziň bilen gitmäge goýbermeýär. We turup, Mowabyň hökümdarlary Balaka geldiler we aýtdylar: Balaam biziň bilen gitmek islemeýär. Balak ýene-de has köp we has abraýly ýolbaşçylary ibermegi dowam etdi. Olar Balama geldiler we oňa aýtdylar: Sepporyň ogly Balak şeýle diýýär: Saňa ýalbarýaryn, maňa gelmäge ygrenjeme. Sebäbi men seni hormatly hormatlaryn, we sen näme aýtsaň, saňa şony ederim, we gel-de, maňa şu halky gargy. Balaam jogap berdi we Balak-yň ýolbaşçylaryna aýtdy: Eger Balak maňa öýüni kümüş we altyn bilen doly berse-de,

men Rebbe Hudaýyň sözüni bozmaga ukyply bolmarin, ony öz aňymda kiçi ýa-da uly etmäge. We häzir siz hem bu gijäni şu ýerde garaň, men Rebbüň maňa ýene näme aýtjakdygyny bileýin. We Hudaý gijeleýin Balamyň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Eger bu adamlar seni çagyrmak üçin gelen bolsalar, tur-da, olaryň yzyndan git, ýöne men saňa näme aýtsam, şony etmeli. We Balaam irden turdy, eşegini eýerledi we Moabyň hökümdarlary bilen gitdi. We Hudaý gahar bilen gaharlanypdyr, sebäbi ol gitdi; we Hudaýyň habarçysy oňa garşy durmak üçin turdy; we ol öz eşeginiň üstünde münüp barýardy, we onuň iki çagasy onuň bilen barýardy. Eşek Hudaýyň habarçysynyň ýolda garşysynda durandygyny we elinde gylyç çekendigini görüp, ýoldan öwrülip düzlüge gitdi, we ol eşegi taýagy bilen urdy, ony ýola gönükdirmek üçin. We Hudaýyň habarçysy üzümzarlaryň çyzyklarynyň içinde durdy, bu tarapdan diwar we şu tarapdan diwar. We eşek Hudaýyň habarçysyny görüp, özüni diwara gysdy we Balamyň aýagyny diwara gysdy; we ol ýene-de ony urmagy dowam etdi. Hudaýyň alaçysy ýene-de öňe gitdi we dar ýerde durdy, ol ýerde ne saga, ne-de çepe öwrülmek mümkin däldi. Eşek Hudaýyň perişdesini görüp, Balamyň aşagynda oturdy. Balam gaharlanyp, eşegi taýak bilen urdy. We Hudaý eşegiň agzyny açdy we Walama aýtdy: Saňa näme etdim, sebäbi meni üçünji gezek urduň? We Balaam eşege diýdi: Sebäbi sen meni masgaralaň etdiň, we eger elimde gylyç bar eken, eýýäm men seni deşerdim. Eşek Balama diýýär: Men seniň eşegiň däl, ýaşlygyňdan şu günki güne çenli üstünde münüp gelýärdiň? Men saňa şeýle etdim diýip, ýokary seredip, sen äsgermezlik edersiňmi? Ol bolsa aýtdy: Ýok. Hudaý Balamyň gözlerini açdy,

we ol Rebbiniň çaparyny ýolda garşy duranyny görýär, we gylyç onuň elinde çekilipdir, we ol egilip öz ýüzüne sežde etdi. We Hudaýyň habarçysy oňa aýtdy, näme üçin sen öz eşegiňi şu üçünji gezek urdyň? Men seniň garşyňa çykdym, sebäbi seniň ýoluň meniň öňümde dogry däl, we eşek meni görüp, menden üçünji gezek gaça gitdi. Eger ol öwrülmese, indi seni öldürerdim, ony bolsa halas ederdim. Balaam Rebbiň perişdesine aýtdy: Günä etdim, sebäbi sen maňa ýolda duşuşmak üçin garşy çykandygyňy bilmedim, we indi eger saňa ýeterlik bolmasa, yzyna öwrülerin. Hudaýyň habarçysy Balama diýdi, adamlar bilen bile git; ýöne men saňa aýdýan sözümi, şony sakla we gürlä. We Balaam Balakyň ýolbaşçylary bilen gitdi. Balak Balamyň gelendigini eşidip, onuň bilen duşuşmak üçin Moabyň şäherine çykdy, ol Arnonyň çäginde, çäkleriň bir böleginde ýerleşýär. We Balak Balamyň ýanyna diýdi, men seniň ýanyňa seni çagyrmak üçin ibermedimmi? Näme üçin sen meniň ýanymda gelmediň? Hakykatdanam men seni hormatläp bilmerinmi? We Balaham Balaka diýdi, ine men seniň ýanyňa häzir geldim; men bir zat gürlemäge ukyply bolarynmy? Hudaý meniň agzyma taşlan sözüni gürlärin. We Balaam Balak bilen gitdi we olar daşky obalaryň şäherlerine geldiler. We Balak goýun we gussa gurban kesdi we Balaam bilen onuň ýanyndaky ýolbaşçylara iberdi. Ertir boldy, Balak Balaamy alyp, ony Baalyň sütünine çykardy we şol ýerden oňa halkyň bir bölegini görkezdi.

23

We Balaham Balaka diýdi: Maňa şu ýerde ýedi sany gurbanlyk gur we maňa şu ýerde ýedi sany guzy we ýedi sany goç taýýarla. Balak, Balaamyň oňa aýdyşy ýaly etdi we gurbanyň üstünde guzy bilen goçy hödürledi. Balaham Balaka diýdi: Seniň gurbanlygyňyň ýanynda dur, men giderin, eger Hudaý maňa duşuşykda peýda bolsa we maňa haýsy sözi görkezse, men saňa habar bererin. Balak öz gurbanlygynyň ýanynda durdy. Balaam Hudaýdan soramaga gitdi, göni gitdi, Hudaý Balaama peýda boldy we oňa aýtdy: Balaam, ýedi sany gurbanlyk ýerlerini taýýarladym we gurbanlyk ýeriniň üstünde guzy bilen goçy hödürledim. We Hudaý Balaýamyň agzyna söz goýdy, we ol Balaka öwrülip şeýle diýdi: Şeýle gürläýersiň. Ol oňa tarap öwrüldi, ol bolsa öz ýakylýan gurbanlyklarynda durdy, Moabyň ähli hökümdarlary hem onuň bilen bilelikde. Hudaýyň ruhy oňa geldi. We öz mysalyny alyp, şeýle diýdi: Mesopotamiýadan meni çagyrdy Balak, Moabyň patyşasy, gündogar daglaryndan, şeýle diýip: Gel, maňa Ýakuby nälät et we gel, maňa Ysraýyly nälät et. Men näme üçin lägnet edäýin, kimi Reb lägnet etmeýär? Ýa-da men näme lanet edäýin, kimi Hudaý lanet etmeýär? Sebäbi daglaryň depesinden men ony görerin we depelerden ony synlaryn, ine halk ýeke ýaşar we milletleriň arasynda hasaba alynmaz. Kim Ýakubyň tohumyny takyk sanlady, we kim Ysraýylyň taýpalaryny sanar? Meniň janym dogry adamlaryň janlarynyň arasynda ölsin, we meniň tohumym şolaryň tohummy ýaly bolsun. Balak Balamyň ýanyna diýdi: Sen maňa näme etdiň? Men seni meniň duşmanlarymy gargyş etmäge çagyrdym, emma ine sen bereket berdiň. We Balaham Balaka tarap diýdi: Hudaý meniň agzyma näme salsa, şony saklaýaryn

gürlemek üçin, däldemi? Balak oňa aýtdy: Gel, ýene meniň bilen başga bir ýere, şol ýerden ony görmezsiň, ýöne onuň diňe bir bölegini görersiň, hemmesini bolsa asla görmezsiň, we şol ýerden ony meniň üçin nälät et. Ol ony gazylan depäniň üstündäki meýdanyň gözegçilik diňine alyp gitdi we ol ýerde ýedi sany gurban ötkerilýän ýer gurdy we gurban ötkerilýän ýeriň üstünde guzy we goçy hödürledi. Balaam Balaka: Gurbanlygyňyň ýanynda dur, men bolsa Hudaýdan soramaga giderin diýdi. We Hudaý Balagam bilen duşuşdy we söz onuň agzyna goýdy, şeýle-de aýtdy: Balaka tarap yzyna dolan we şu zatlary gürrüň berersiň. We ol oňa tarap öwrüldi, we ol bolsa öz tutuş ýakylýan gurbanlygynyň üstünde durdy, we ähli Moabyň hökümdarlary onyň bilen, we Balak oňa aýtdy: Reb näme gürlädi? We öz meselesini alyp, aýtdy: Tur, Balak, we eşit, gulak as, eý Sepporyň ogly. Hudaý adam ýaly ýalan aýtmaz, adam ogly ýaly howp salynmaz, Ol aýdyp, etmezmi? Ol gürlärmi, we galmaýarmy? Ine, alkyşlamak üçin kabul etdim, alkyşlaryn we hiç ýagdaýda yza öwrülmerin. Ýakupda zähmet bolmaz, ne-de Ysraýylda jebir görüler. Rebbe onuň Hudaýy onuň bilen, hökümdarlaryň şöhratly zatlary onda. Hudaý ony Müsürden çykaran, oňa birboýnuzlynyň şöhrati ýaly. Ýakupda jadygöýlik ýok, sebäbi Ysraýylda-da jadygöýlik ýok; wagty gelende Ýakuba we Ysraýyla aýdylar: Hudaý näme ýerine ýetirer? Ine, halk güjük ýaly galar we ýolbars ýaly buýsanar, ol aw iýýänçä uklamaz we ýaralylaryň ganyny içer. We Balak Balaam-a şeýle diýdi: Ony maňa ne gargyşlar bilen gargyş, ne-de ýagşylyk aýdyp, ony ýagşylama. We jogap berip, Balaam Balaka aýtdy: Men saňa geplemädimmi, aýdyp: Haýsy sözi Hudaý gürleýär,

şuny ederin? Balak Balaam-a şeýle diýdi: Gel, men seni başga bir ýere alyp gidäýin, belki Hudaýa ýarar bolar we şol ýerden meniň üçin oňa gargyş beräýrsiň. We Balak Balamy Peoryň depesine aldy, çöle uzaýan ýere. Balaam Balaka: Maňa şu ýerde ýedi sany gurban ýeri gur we maňa şu ýerde ýedi sany guzy hem ýedi sany goç taýýarla diýdi. We Balak, Balaam oňa aýdyşy ýaly etdi we gurbanlyk sypasynyň üstünde buzaw we goç hödürledi.

24

Balaam Rebbiň öňünde Ysraýyly mübäreklemek gowydygyny görüp, adaty ýaly palçylar bilen duşuşmaga gitmedi we ýüzüni çöle öwürdi. We Balaam gözlerini galdyryp, Ysraýyly taýpalar boýunça düşelge guran gördi we onuň üstüne Hudaýyň ruhy geldi. We öz mysalyny alyp, aýtdy: Beoryň ogly Balaam diýýär, hakykatdan görýän adam diýýär, güýçliniň sözlerini eşidýän diýýär, kim Hudaýyň görüşini ukyda gördü; onuň gözleri açyk. Nähili gözel seniň öýleriň, Ýakup, seniň çadyrlaryň, Ysraýyl! Kölege salýan jülgeler ýaly, we deräýanyň üstündäki baglar ýaly, we Rebbiň dikän çadyrlary ýaly, we suwlaryň ýanyndaky sidr agaçlary ýaly. Onuň tohumyndan bir adam çykar we köp halklara höküm sürer, Gog patyşalygy beýgelder we onuň patyşalygy artar. Hudaý ony Müsürden çykardy, onuň üçin birboýnuzlynyň şöhratydyr, öz duşmanlarynyň halkalaryny iýer, olaryň semiz böleklerіniň ýiligini çykarar we öz oklary bilen duşmany atar. Ýatyp, ýolbars ýaly dynç aldy, böwsek ýaly, kim

ony galdyrar? Seni alkaýlaýanlar alkaýlanandyr, we seni gargyýanlar gargylanandyr. Balak Balamyň üstünde gaharlady we ellerini çarpdy, we Balak Balama aýtdy: duşmanymy näletlemek üçin seni çagyrdym, ýöne ine, alkaýlaýan alkaýladyň, bu üçünji gezek. Indi şonuň üçin öz ýeriňe gaç, men aýtdym hormatlaryn seni, we indi Reb seni şöhratdan mahrum etdi. Balaham Balaka aýtdy: Men seniň iberen habarçylaryňa-da gürlemedimmi, aýdyp: Eger Balak maňa öýüni kümüş we altyn bilen doly berse-de, men Rebbiň sözüni bozup, öz başymdan gowy ýa-da erbet iş edip bilmerin; Hudaý näme aýtsa, şony aýdaryn? We indi, ine, men öz ýerime gidýärin. Gel, men saňa maslahat bereýin, bu halk seniň halkňa günleriň soňunda näme eder. We öz meselini alyp, aýtdy: Beoryň ogly Balaam aýdýar, hakykatdan görýän adam aýdýar, Hudaýyň sözlerini eşidýän, Iň Belentden bilim bilýän, we Hudaýyň görüşini ukyda gören; onuň gözleri açyk. Men oňa görkezerin, emma häzir däl, men alkışlaryn, emma ýakynlaşmaýar. Ýakupdan ýyldyz çykar, Ysraýyldan adam galar, we ol Mowabyň ýolbaşçylaryny döwer we Setiň ähli ogullaryny talaň eder. We Edom miras bolar, we Esaw onuň duşmany miras bolar, we Ysraýyl güýç bilen iş etdi. Hem Ýakupdan biri oýanar we şäherden halas edilýäni ýok eder. We Amalek-i görüp, onuň meselini alyp aýtdy: Milletleriň başlangyjy Amalek, we olaryň tohmy ýok bolar. Hem Keniti görüp, hem öz mysalyny alyp, aýtdy: güýçli seniň ýaşaýan ýeriň; hem eger gaýada öz höwürtgäňi goýsan, hem eger Beoryň höwürtgesi mekirlige bolsa, Assiriýalylar seni ýesir alar. We Og-y görüp we öz mysalyny alyp aýtdy: Eý, eý, kim ýaşar, haçan Hudaý şulary goýsa? We Kittimliň elinden çykar we olar

Assiriýany ezýärler we olar Ýewreýleri ezýärler we olar özi birlikde ýok bolarlar. We Balaam turdy-da, öz ýerine yza öwrülip gitdi, Balak hem öz ýanyna gitdi.

25

We Ysraýyl Şittimde ýerleşdi we halk Moabyň gyzlary bilen zyna etmek bilen hapalandy. Hem olar olary öz butlarynyň gurbanlyklaryna çagyrdy; hem halk olaryň gurbanlyklaryndan iýdi, hem olaryň butlaryna sežde etdi. Hem Ysraýyl Baal Peora baglandy; hem Reb Ysraýyla gahar bilen gaharlandy. Rebbe Musa aýtdy: Halkyň ähli ýolbaşçylaryny al we olary Rebbiň öňünde günüň garşysynda jezalandyr, şonda Rebbiň gahar-gazaby Ysraýyldan öwrüler. We Musa Ysraýylyň taýpalaryna aýtdy: Öldüriň her biri öz öýdeginini, Beelfegora bagyşlanan adamyny. We göriň, Ysraýylyň ogullaryndan bir adam gelip, öz dogany bilen Midianlý aýaly Musanyň öňünde we Ysraýylyň ogullarynyň tutuş ýygnagynyň öňünde getirdi, olar bolsa şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda aglady. We ruhany Pinehas, Eleazaryň ogly, Harunyň neberesi, ruhanyny görüp, ýygnagyň ortasyndan turdy we elinde naýza alyp, Ysraýylly adamyň yzyndan ojaga girdi we ikisini-de, Ysraýylly adamy we aýaly onuň göwresinden sanjdy, we waba Ysraýylyň ogullaryndan bes etdi. Waba wagtynda ölenleriň sany dört ýigrimi müň boldy. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ruhany Harunyň ogly Eleazaryň ogly Pinehas Ysraýyl ogullaryndan meniň gahar-gazabym togtady, ol olaryň arasynda

meniň yhlasym bilen yhlas edeninde, we men Ysraýyl ogullaryny meniň yhlasymda ýok etmedim. Şeýlelikde aýtdym, ine, men oňa parahatçylygyň ähtini berýärin, we ol oňa we onuň tohumyna ondan soň ebedi ruhanylygyň ähti bolar, sebäbi ol öz Hudaýyna yhlasly boldy we Ysraýylyň ogullary hakynda günä ýapdy. Ýöne Midianlı aýal bilen urlan Ysraýylly adamyň ady Zambri, Salmonyň ogly, Şimeonyň maşgala öýüniň hökümdary. We urlan Midianly aýalyň ady Hasbi, Suryň gyzy, Ommot halkyny dolandyryjy, Midiamyň maşgala öýünden bolýar. We Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, şeýle diýip: Midýanlylara duşman boluň we olary uruň, sebäbi olar özi size hilegärlik bilen duşman bolýarlar, näçe olar sizi Pegor sebäpli aldaýarlar, we Hasbi sebäpli, Midýanyň hökümdarynyň gyzy, olaryň aýal dogany, Pegor sebäpli urlan günde urlan.

26

We urgydan soň boldy, we Rebbe Musa we ruhany Eleazar bilen gürleşdi, aýdyp: Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagynyň sanamagyny al, ýigrimi ýaşly we ondan ýokary, olaryň atalarynyň öýlerine görä, Ysraýylda söweşe düzülmäge çykýan her biri. Hem Musa gürlädi hem Eleazar ruhany Moabyň düzlüklerinde Iordanyň üstünde Ýerihonyň garşysynda aýdyp, ýigrimi ýaşdan hem ýokary, haýsy ýol bilen Rebbe Musa buýurdy; hem Ysraýylyň ogullary Müsürden çykanlar: Ruben Ysraýylyň ilkinji doglan ogly; Rubeniň ogullary bolsa Enoh, hem

Enohuň halky; Pallu üçin, Pallunyň halky. Asrona Asroneiniň halky, Çarmä Çarmynyň halky. Bular Rubeniň halklary, we olaryň sanawy kyrk üç müň ýedi ýüz otuz boldy. Hem Pallunyň ogullary Eliab. We Eliabnyň ogullary Namuel, we Datan, we Abiron, bular jemagatyň çagyrylanlary, bular Musa we Harunyň üstüne Korahyň jemagatynda gozgalan adamlar, Rebbiň garşysyndaky gozgalanyşda. Ýer öz agzyny açyp, olary we Korany ýuwutdy, onuň ýygnagynyň ölüminde, haçan ot elli we iki ýüz adamy ýuwutdy, we olar alamata öwrüldiler; ýöne Koranyň ogullary ölmediler. We Şymeonyň ogullary, Şymeonyň ogullarynyň halky: Namuel üçin halk Namuellilar; Jamin üçin halk Jaminlilar; Jahin üçin halk Jahinlilar; Zerah üçin halk Zerahlylar; Saul üçin halk Saullylar. Bular Şymeonyň halklary, olaryň sanawynyň netijesinde ýigrimi iki müň iki ýüz. Ýahudanyň ogullary Er we Onan, we Er bilen Onan Kengan ýurdunda öldüler. Ýahudanyň ogullary öz urug-taýpalary boýunça bölündi: Şilohdan Şilonlar urgy, Faresden Faresler urgy, Zerahdan Zerahlar urgy. We Fares-iň ogullary boldy: Asron üçin Asronit halky, Iamun üçin Iamunit halky. Bular Ýahudanyň halklary, olaryň barlagy boýunça alty we ýetmiş müň bäş ýüz. We Yssakaryň ogullary olaryň urug-taýpalary boýunça: Tola üçin, Tola taýpasy; Puwa üçin, Puwa taýpasy; Ýaşub üçin, Ýaşub taýpasy; Şimron üçin, Şimron taýpasy. Bular Issakaryň halklary, olaryň sanawy boýunça dört we altmyş müň dört ýüz. Zebulun ogullary olaryň urug-taýpalaryna görä: Sered urug-taýpasy - Sereditler, Allon urug-taýpasy - Allonitler, Allel urug-taýpasy - Allelitler. Bular Zebulun halklary, olaryň sanawy boýunça altmyş müň bäş ýüz. Gadyň ogullary olaryň taýpalary boýunça:

Safona - Safoni taýpasy; Angä - Angi taýpasy; Sunä - Suni taýpasy; Azenä - Azeni taýpasy; Addä - Addi taýpasy; Arodä - Aroadi taýpasy; Ariele - Arieli taýpasy. Bular Gad ogullarynyň halklary, olaryň hasaplamalaryna görä kyrk dört müň bäş ýüz. Aşeriň ogullary olaryň uruglary boýunça: Jamin – Jaminliler urugы, Jesu – Jesuliler urugы, Baria – Barialiler urugы. Kober üçin halk Koberi, Melçiel üçin halk Melçieli. We Aşeriň gyzynyň ady Sara. Bular Aşeriň halklary, olaryň sanawynyň netijesinde: kyrk üç müň dört ýüz. Ýusupyň ogullary olaryň uruglary boýunça: Manassa we Efraim. Manaşanyň ogullary. Mahir üçin Mahirli halky; we Mahir Gileady dogurdy; Gilead üçin Gileadly halky. We bular Galaadyň ogullary: Ahiezer, Ahiezerli halky; Çeleg, Çelegli halky. Esriele - Esrielli halky; Şeheme - Şehemli halky; Şemaere - Şemaerli halky; we Ofere - Oferli halky. We Salpada, Opheriň ogly, oňa ogullar bolmady, ýöne gyzlar boldy, we bulardyr Salpadyň gyzlarynyň atlary: Mala, Noua, Egla, Melha we Thersa. Bular Manasyň halklary, olaryň sanawy boýunça elli iki müň ýedi ýüz. We bular Efraýymyň ogullary: Sutala üçin halk Sutalaly, Tanaha üçin halk Tanahaly. Bular Sutalanyň ogullary, Edene, Edenli halky. Bular Efraim halklary, olaryň sanawy boýunça otuz iki müň bäş ýüz, bular Ýusubyň ogullarynyň halklary, olaryň halklaryna görä. Benýaminiň ogullary olaryň taýpalaryna görä: Bale - Balaýyt taýpasy, Asyber - Asyberaýyt taýpasy, Ýahiran - Ýahiranaýyt taýpasy. Sophan-a, Sophanes-iň halky. Bale-niň ogullary Adar we Noeman boldular; Adar-a Adari halky, Noeman-a bolsa Noemani halky degişlidi. Bular Benýaminiň ogullary, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň hasaba alnyşyndan otuz bäş müň bäş ýüz. We Danyň

ogullary olaryň taýpalary boýunça: Şama üçin, Şamalylaryň taýpasy, bular Danyň taýpalary olaryň taýpalary boýunça. Samei halklarynyň hemmesi olaryň barlagy boýunça altmyş dört müň dört ýüz boldy. Naptaliniň ogullary olaryň uruglary boýunça: Asiel üçin Asieli urugы, Guni üçin Guni urugы. Jeserden Jeseri halky, Sellemden Sellemi halky. Bular Naftaliniň halklary, olaryň sanawy boýunça kyrk müň üç ýüz. Bu Ysraýylyň ogullarynyň sanagydy: alty ýüz müň, müň ýedi ýüz otuz. Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: bulara ýer bölüner, atlaryň sanyna görä miras almak. Köpräk olanlara miraslyk artdyrarsyň, azrak olanlara bolsa olaryň miraslygyny azaldarsyň; her birine, nähili sanaldy, şeýle olaryň miraslygy berler. Bölekleriň arkaly ýer atlara görä bölüner, olaryň atalarynyň taýpalaryna laýyklykda miras alar. Sen olaryň mirasyny köpleriň we azlaryň arasynda bölekden bölerjek. We Lewiniň ogullary olaryň uruglary boýunça: Gerşona - Gerşonly urgy, Kaata - Kaatly urgy, Merariga - Meraraly urgy. Bular Lewiniň ogullarynyň halklary: Lobeni halky, Hebroni halky, Kore halky we Musi halky, we Kaat Amramy dogurdy. Onuň aýalynyň ady Ýohabed, Lewiniň gyzy bolup, ol bulary Müsürde Lewä dogurdy we Amrama Haryny, Musany we olaryň uýasy Meryemi dogurdy. Aarona Nadab, Abiud, Eleazar we Itamar doguldular. Nadab bilen Abiud öldi, olar Rebbiň öňünde Sinai çölünde daşary ot hödürlände. Olaryň sanawyndan ýigrimi üç müň erkek boldy, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekler, sebäbi olar Ysraýyl ogullarynyň arasynda sanalmapdylar, çünki olara Ysraýyl ogullarynyň arasynda paý berilmeýärdi. Bu Musa we ruhany Eleazaryň barlagy bolup, olar Ysraýylyň ogullaryny Moabyň Arabotynda,

Iordanyň üstünde, Ýerihonyň garşysynda barladylar. We bular arasynda Musa we Harun tarapyndan barlanan adamlardan hiç kim ýokdy, olar Ysraýylyň ogullaryny Sinaý çölünde barladylar. Sebäbi Reb olara diýdi, ölüm bilen ölerler çölde, we olardan biride galmady, diňe Ýefunnäniň ogly Haleb we Nunyň ogly Ýeşua.

27

Salpaadyň, Oferiň oglunyň, Galaadyň oglunyň, Maçiriň oglunyň, Manassanyň halkyndan, Ýusupyň ogullaryndan gyzlary gelip, we olaryň atlary şular: Maala we Nua we Egla we Melha we Tersa, we Musanyň öňünde we Eleazar ruhanynyň öňünde we ýolbaşçylaryň öňünde we ähli ýygnagyň öňünde şaýatlyk çadyrynyň gapysynda durup aýdýarlar: Biziň kakamyz çölde öldi, we ol Rebbiň öňünde ýygnanan ýygnagyň arasynda, Koranyň ýygnagynda däldi, sebäbi öz günäsi üçin öldi, we oňa ogullar bolmady. Biziň kakamyzyň ady öz halkyndan aýrylmasyn, sebäbi oňa ogul ýok. Bize biziň kakamyzyň doganlarynyň arasynda mülk beriň. Musa olaryň kazyýetini Rebbiň öňünde getirdi. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Dogry, Salpaadyň gyzlary gürläpdirler; sen olara atasynyň doganlarynyň arasynda miras eýeçiligini sowgat berersiň we atasynyň mirasyny olara geçirersiň. Sen Ysraýylyň ogullaryna gürrüň edersiň, şeýle aýdyp: Adam eger ölse, we onuň ogly bolmasa, onuň mirasyny onuň gyzyna geçirersiňiz. Eger-de onuň gyzy bolmasa, mirasyny onuň dogansyna berersiňiz. Eger oňa doganlary bolmasa, mirasy onuň atasyna dogana berersiňiz.

Eger atasynyň doganlary bolmasa, mirasy onuň taýpasyndan iň ýakyn garyndaşyna berersiňiz, onuň zatlaryny miras almak üçin, we bu Ysraýyl ogullary üçin höküm kanuny bolar, Rebbiň Musa buýran ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Iordan deräsynyň aňyrsynda bolan daglara çyk, şu Nabau dagyna çyk we men Ysraýyl ogullaryna eýeçilik hökmünde berýän Kengan ýerini gör. Sen ony görersiň we sen hem öz halkňa goşularsiň, doganyň Aaron Hor dagynda goşulyşy ýaly. Sebäbi siz meniň sözümden Sin çölünde öwrüldiňiz, ýygnagyň garşy çykmagynda meni mukaddeslemek üçin, olaryň öňünde suwuň üstünde meni mukaddeslädiňiz, bu Kadeşdäki garşylyk suwy, Sin çölünde. Hem Musa Rebbe aýtdy, geliň Rebbe Hudaý ruhlaryň we ähli etiň Hudaýy bu ýygnagyň üstüne adam bellär, kim olaryň öňünde çykar, we kim olaryň öňünde girer, we kim olary alyp çykar, we kim olary alyp girer, we Rebbiň ýygnagynyň çopany ýok goýunlar ýaly bolmaz. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: öz ýanyňa Nunyň ogly Ýuşany al, öz içinde ruhy bolan adam, we öz ellerňi onuň üstüne goý. We ony ruhany Eleazaryň öňünde goý, we oňa tutuş ýygnagyň öňünde buýruk ber, we onuň hakynda olaryň öňünde buýruk ber. Hem sen öz şöhratyňdan oňa berersiň, şeýle welin Ysraýylyň ogullary oňa boýun egsinler. We ol Eleazar ruhanynyň öňünde durar, we olar ondan görkezişleriň hökmüni Rebbiň öňünde sorarlar, onuň agzynyň üstünde çykarlar, we onuň agzynyň üstünde girerler ol we Ysraýylyň ogullary bir ylalaşykda, we ähli ýygnanyşyk. Musa, Rebbe oňa buýran ýaly etdi, we Ýuşany alyp, ony ruhany Eleazaryň öňünde we ähli ýygnagyň öňünde goýdy, we öz ellerini oňa goýdy, we ony Rebbe Musa buýran ýaly bellädi.

28

Hem Rebbe Musa bilen gürleşdi, aýdyp: Ysraýylyň ogullaryna buýur, hem olara aýdarsyň, aýdyp: meniň sowgatlarym, meniň sowgatlarym, meniň hasyllarym hoşboý ysly bolmak üçin meniň baýramlarymda maňa hödürlemegi saklaň. Sen olara şeýle diýersiň: Şular Hudaýa getirjek sadakalarňyz: ýyllyk, kemçiliksiz guzylar, her gün iki sany, ýakylýan sadaka üçin hemişelik. Bir guzy irden edersiň, ikinji guzy bolsa agşam edersiň. Ve sen ephahyň ondan bölegini inçe undan gurban edip taýýarlarsyň, hiniň dördünji bölegindäki ýagda garyşdyrylan. Hemişelik ýakylýan gurbanlyk, Sinai dagynda bolup geçen, Rebbe hoşboý ys. We onuň içgi hödürligini bir guzynyň üçin hiniň dördünji bölegi bolsun, mukaddes ýerde Rebbe güýçli içgini içgi hödürligi hökmünde guýarsyng, we ikinji guzynyň işini agşama tarap edersiň, onuň gurbanlygyna görä we onuň içgi hödürligine görä edersiňiz hoşboý ysly Rebbe. Hem dynç alyş günleriniň gününde iki ýyllyk beýmälim guzy getiriň, hem ýagda garylan inçe unuň iki ondan bölegini gurbanlyga we içgi hödürligine, dynç alyş günleriniň ýakylýan gurbanlygy dynç alyş günlerinde hemişelik ýakylýan gurbanlygyň üstünde, hem onuň içgi hödürligini. Täze aýlarda Rebbe ýakma gurbanyny hödürläň: sygyrlaryň arasyndan iki buza, bir goç, ýedi sany bir ýaşly kemçiliksiz guzy. Üç ondan bölegi ýag bilen garylan inçe un bir buza üçin, iki ondan bölegi ýag bilen garylan inçe un bir goç üçin. Her bir guzy üçin ondan bölegi ýag bilen garylan inçe un, hoşboý ysly gurban Rebbe. Olaryň içgi sadakasy bir buzaw üçin hiniň ýarysy

bolar; we bir goç üçin hiniň üçden biri bolar. We bir guzy üçin hiniň dördünji bölegi şerap bolar; bu ýakma gurban aýdan aýa ýylyň aýlarynda bolsun. We geçilerden bir geçini günä hakynda Rebbe, dowamly tutuş gurbanlygyň üstünde ediler we onuň içgi hödürlemesi. We birinji aýyň on dördünji gününde Rebbiň Pashasy. We şu aýyň on bäşinji gününde baýram bolar, ýedi gün açytmasyz çörek iýersiňiz. Ve birinji gün size mukaddes diýlip atlandyrylar, hiç hili gul işini etmezsiňiz. Siz Rebbe ýakma pidalary hödür ediň: sygyrlardan iki buzaw, bir goç, ýedi ýyllyk guzy; olar size üçin kemçiliksiz bolmalydyr. We olaryň gurbanlyklary ýagda garylan inçe un, bir buzawa üç ondan bölegi, we bir goça iki ondan bölegi. Bir guza ondan ondan edýärsiň, ýedi guzylara. We günä üçin siziň hakyňyzda günäkärlik etmek üçin geçilerden bir erkek geçi alyň. Ertirlik hemişelik tutuş ýakylýan gurbandan başga, ol hemişelik tutuş ýakylýan gurbandyr. Bulary şular boýunça ýedi günüň dowamynda her gün edýärsiňiz: Rebbiň üçin hoşboý ysly hödür sowgady. Hemişelik tutuş ýakylýan gurbanyň üstünde onuň guýma içgisini edýärsiň. We ýedinji gün siziň üçin mukaddes diýlip çagrylar, onda hiç hili gulluk işi etmezsiňiz. Täze güni, Rebbiň hepdeleriň baýramynda täze gurban hödürläniňizde, size mukaddes çagyryş bolar, hiç hili gulluk işi etmersiňiz. We Rebbiň hoşboý ysyna ýakma gurbanlyklaryny getiriň: öküzlerden iki buzaw, bir goç, bir ýaşly ýedi kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un bolsun: üç ondan bölegi bir buzawa we iki ondan bölegi bir goça. Ondan biri bir guzynyň üstüne, ýedi guzynyň üstüne; we geçilerden bir erkek geçi günä barada, siziň hakynyzda günä ýuwmak üçin;

hemişelik ýakylýan gurbandan başga; we olaryň gurbanyny maňa edersiňiz, kemçiliksiz bolarlar size, we olaryň içgi hödürliklerini.

29

We ýedinji aýda, aýyň birinde, mukaddes çagyrylyş siziň üçin bolar, hiç hili gulluk işini etmezsiňiz, ähmiýetli gün siziň üçin bolar. We Rebbe üçin hoşboý ysly ýakma gurbanlyklaryny hödürläris: öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýaşly ýedi sany kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un; bir öküze üç ondan, bir goça iki ondan; bir guza bir ondan, ýedi guzulara; we günä hakynda geçilerden bir erkek geçi, siziň hakynyzda günäleri ýuwmak üçin; täze aýyň ýakylýan gurbanlyklaryndan başga; we olaryň gurbanlyklary, we olaryň içgi gurbanlyklary, we hemişelik ýakylýan gurbanlyk; we olaryň gurbanlyklary we olaryň içgi gurbanlyklary olaryň düzgünine görä hoşboý ys üçin Rebbe. We şu aýyň onunjy güni siziň üçin mukaddes çagyryş bolar, we siz öz janlarňyzy ezýärsiňiz we hiç hili iş etmezsiňiz. Siz Rebbe hoşboý ysly ýakma gurbanlyklaryny getiriň, Rebbe hödürlikler: sygyrlardan bir buzaw, bir goç, ýedi sany ýyllyk guzy. Olar siziň üçin kemçiliksiz bolmaly. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un; bir öküze üç ondan bölek, bir goça iki ondan bölek; ýedi guzanyň her birine ondan ondan bölek; Günä barada siziň üçin günäňizi ýapmak üçin geçilerden bir erkek geçi; günäniň ýapylmagynyň gurbanlygy we hemişelik ýakylýan gurbanlykdan başga; onuň gurbanlygy we onuň içgi

gurbanlygy düzgüne görä hoşboý ys üçin Rebbe hödür. Ýedinji aýyň on bäşinji gününde size mukaddes çagyrylyş bolar, hiç hili gulluk işini etmezsiňiz we Rebbe şol baýramy ýedi gün belläň. We siz Rebbe hoşboý ysly hödür hökmünde ýakylýan pidalary getiriň, birinji günde öküzlerden on üç buzaw, iki goç, on dört ýyllyk guzy; olar kemçiliksiz bolarlar. Olaryň gurbanlyklary ýagda garylan inçe un; üç ondan bölegi bir buzawa, on üç buzawa; we iki ondan bölegi bir goça, iki goça üçin; Ondan bölegi bir guza, on dört guza üçin; We günä hakynda geçilerden bir erkek geçi; hemişelik ýakylýan gurbanlykdan başga; olaryň gurbanlyklary we olaryň içgi hödürleri. We ikinji günde on iki buzaw, iki goç, ýyllyk on dört guzy kemçiliksiz. Olaryň gurbany we olaryň içgi hödürlemesi buzawlar, goçlar we guzylar üçin olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä bolsun. we günä hakynda geçilerden bir çaga, hemişelik ýakylýan gurbanlygyň başga-da, olaryň gurbanlyklary we olaryň içgi hödürleri. Üçünji gün on bir buzaw, iki goç, bir ýyllyk on dört guzy kemçiliksiz. Olaryň gurbany we olaryň içgi hödürlemesi buzawlar, goçlar we guzylar üçin olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä bolsun. Hem geçilerden günä hakynda bir geçi, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini. Dördünji günde on gussa, iki goçar, on dört ýyllyk guzy belasyz bolsun. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini. Bäşinji günde dokuz buzaw, iki goç, on dört ýyllyk guzy kemçiliksiz

hödürlemeli. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä we olaryň düşündirişine görä. We günä üçin geçilerden bir geçi çagasyny, hemişelik tutuş ýakylýan gurbanlygyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini. Altynjy günde sekiz buzaw, iki goç, on dört ýyllyk kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini. Ýedinji günde ýedi gussa, iki goçar, on dört bir ýaşly kemçiliksiz guzy hödürlenilmeli. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä we olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçini günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini. Sekizinji günde size çykyş mejlisi bolar, hiç hyzmat işini şol günde etmersiňiz. Rebbiň üçin ýakymly ysly ot gurbanlyklary hödürläň: bir guzy, bir goç, ýedi sany bir ýaşly kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlar we olaryň içgi hödürleri buzawa we goça we guzyçyklara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düzgününe görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini. Bular zatlary Rebbiň üçin öz baýramçylyklaryňyzda edersiňiz, siziň dileg-arzuwlaryňyzdan başga, we siziň meýlekileriňiz, we siziň ýakylýan gurbanlyklarýňyz, we siziň gurbanlyklarýňyz, we siziň guýmalaryňyz, we siziň halas ediş gurbanlyklarýňyz.

30

Ve Musa Ysraýylyň ogullaryna Rebiň oňa buýran ähli zatlary boýunça gürrüň berdi. We Musa Ysraýyl ogullarynyň taýpalarynyň ýolbaşçylaryna şeýle diýip gürledi: Rebbiň buýran sözi şudur. Adam, kim Rebbe ant berse ýa kasam içse ýa-da öz jany barada özüni borç bilen baglaşsa, öz sözüni hapalamaz; onuň agzyndan çykýan ähli zady ýerine ýetirer. Eger aýal Rebbe ant etse ýa-da öz kakasynyň öýünde ýaşlygynda özüne borç baglaşdyrsa, we kakasy onuň antlaryny we özüniň kalbyna garşy baglaşdyran borçlaryny eşitse, we kakasy dymsa, onda onuň ähli antlary durar we özüniň kalbyna garşy baglaşdyran ähli borçlary oňa galýar. Eger-de kakasy haýsy gün onuň ähli antlaryny we özüniň kalbyna garşy baglaşdyran borçlaryny eşitse ret etse, olar durmaz, we Rebbe ony arassalar, sebäbi kakasy ret etdi. Eger-de bolup adama bolsa, we onuň doga-dilekleri onuň üstünde onuň dodaklarynyň aýratynlygyna görä, olary öz kalbyna garşy baglady, we onuň adamy eşitse, we oňa haýsy gün eşitse şol günde dymsa, we şeýdip onuň ähli doga-dilekleri durar, we onuň borçnamalary, olary öz kalbyna garşy baglady, durar. Eger-de onuň eri eşiden güni ret etse, onuň ähli dileg-arzuwlary we öz janyna garşy kesgitlän ähli borçnamalary güýjüni ýitirer, sebäbi er olary ret etdi, we Rebbe ony arassalar. We dul aýalyň we kowlan aýalyň anty, näçe bolsa-da eger ant etse öz janynyň boýunça, oňa galar. Eger-de onuň adamynyň öýünde onuň wadasy ýa-da onuň kalbyna garşy ant bilen baglaýjy borjy bolsa, we onuň adamy eşitse, we oňa dymsa, we

oňa ret etmese, onda onuň ähli wadasy durar, we onuň kalbyna garşy baglan ähli baglaýjy borjy onuň garşysyna durar. Eger onuň eri haýsy gün eşitse aýyrsa, onuň dodaklaryndan çykan ähliси, onuň dileglerine görä we onuň janynyň borçnamalaryna görä, oňa galmaz, sebäbi onuň eri aýyrdy, we Reb ony arassalar. Her doga we her ant, ruhy zyýan ýetirmek üçin baglaýjy, onuň adamsy ony oňa goýar, we onuň adamsy aýyrar. Eger-de ol dymyp, günden güne oňa dymsam, onda oňa onuň ähli dogalaryny goýar, we onuň üstündäki borçnamalary oňa goýar, sebäbi ol eşiden gününde oňa dymdy. Eger-de ol adam onuň güni eşidenden soň aýyrsa, onda ol öz günäsini alar. Bular Rebbiň Musa buýran kanunlary: adamyň we aýalynyň arasynda, we kakasynyň öýünde ýaşlykda kakasynyň we gyzynyň arasynda.

31

We Rebbe Musa bilen gürläp, aýtdy: Ysraýylyň ogullarynyň ar alşyny Midýanlylaryň üstünden al, we soňra öz halkyna goşularsyng. Musa halka ýüzlenip şeýle diýdi: Öz erkekleriňizi ýaraglandyryň we Rebbiň öňünde Midýana garşy söweş tertibine düzüliň, Rebbiň Midýandan ar almagyny ýerine ýetirmek üçin. Ysraýylyň ogullarynyň ähli taýpalaryndan her taýpadan müňden adam iberiň söweşmäge. We Ysraýylyň müňlerinden her taýpadan müň adam, jemi on iki müň ýaragly adam söweş hataryna hasapladylar. We Musa olary iberdi, her taýpadan müň adam, her taýpadan müň adam öz güýçleri bilen,

we ruhany Harunyň ogly Eleazaryň ogly Fineesi, we mukaddes gaplary, we olaryň ellerinde signal berýän surnaýlary. We olar Midýanyň üstüne söweş tertibinde düzüldiler, Rebiň Musa buýran ýaly, we ähli erkekleri öldürdiler. Hem Midian patyşalaryny öldürdiler, olaryň ýaralylary bilen birlikde: Ewini, Rekemi, Sury, Hury, Rebany, bäş Midian patyşasyny; hem Beoryň ogly Balamyny gylyç bilen öldürdiler, olaryň ýaralylary bilen birlikde. Hem Midian aýallaryny taladylar, hem olaryň ýük-taklaryny, hem olaryň mallary-haýwanlaryny, hem olaryň ähli emläklerini; hem olaryň güýjüni taladylar. Hem olaryň ähli şäherlerini olaryň ýaşaýan ýerlerinde, hem olaryň obalary ot bilen ýakdylar. Olar adamdan haýwana çenli ähli talanjaňy we ähli oljany aldylar. Olar Musa we ruhany Eleazar we ähli Ysraýyl ogullarynyň ýanyna ýesirleri, oljany we talany Moabyň Arabot lagerine getirdiler, ol Ýerihonyň garşysynda Iordan derýasynyň üstünde ýerleşýär. We Musa, ruhany Eleazar we jemagatyň ähli ýolbaşçylary olar bilen duşuşmak üçin lageriň daşyna çykdylar. We Musa söweş hataryndan gelýän güýjüň gözegçilerine, müňbaşylara we ýüzbaşylara gaharlandy. We Musa olara aýtdy: Näme üçin ähli zenany halas etdiňiz? Bular Ysraýylyň ogullary üçin Balaamyň sözüne görä Rebbiň sözünden daşlaşmak we oňa äsgermezlik etmek üçin boldular, Pegor sebäpli, we Rebbiň ýygnanyşygynda waba boldy. Hem indi oljadaky ähli erkekleri öldüriň, erkek bilen düşek paýlaşan her aýaly hem öldüriň. Hem erkek bilen ýatmadyk ähli aýallary diri goýuň. Siz lageryň daşynda ýedi gün çadyr guruň, öldüren ýa-da öldürilen adama degen her bir adam üçünji günde we ýedinji günde arassalanar, siz hem siziň ýesirleňiz hem. We her örtügi, her deri gaby, geçi

derisinden ýasalan ähli zady we her agaç gaby arassalamalysyňyz. We Eleazar ruhany söweş meýdanyndan gelýän goşun adamlaryna aýtdy: Bu Rebbiň Musa buýran kanunynyň düzgünidir. Altyndan, kümüşden, bürünçden, demirden, gurşundan we kalaydan başga, otdan geçjek her zat arassalanar, emma arassalamagyň suwy bilen hem arassalanar; we otdan geçmeýän ähli zatlar bolsa suwdan geçer. Ve ýedinji günde eşikleriňizi ýuwuň we arassa bolarsyňyz, şulardan soň bolsa lagere girer. We Reb Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ýesir edilenleriň oljasyny adamdan haýwana çenli sen we ruhany Eleazar we ýygnagyň atalarynyň ýolbaşçylary hasaplaň. We oljany söweşe çykan söweşijileriň we tutuş ýygnagyň arasynda bölüň. We Rebbe üçin bäş ýüzden bir jan alyp bölüň söweşe giden söweşijileriň arasyndan, adamlardan we mallardan we öküzlerden we goýunlardan we eşeklerden; we olaryň ýarymyndan alarsyňyz. Hem sen Rebbiň ilkinji hasyllaryny Eleazar ruhana berersiň. Ysraýyl ogullarynyň ýarymyndan elliden birini alarsyng: adamlardan, öküzlerden, goýunlardan, eşeklerden we ähli mallardan, we olary Rebbiň çadyrynda garawullyk edýän Lewilere berersiň. Musa we ruhany Eleazar, Rebbiň Musa buýran beren ýaly etdiler. We söweşjeň adamlaryň talan eden olaryň oljasynyň artykmaçlygy boldy, goýunlardan, alty ýüz ýetmiş bäş müň; We sygyrlar, ýetmiş iki müň; We eşekler, altmyş bir müň; We adamlaryň janlary aýallardan, kim erkek bilen düşek bilmedi, ähli janlar, otuz iki müň. We urşa çykanlaryň paýynyň ýarysy goýunlaryň sanyndan üç ýüz otuz müň ýedi ýüz bäş ýüz boldy. We goýunlardan Rebbe paý alty ýüz ýetmiş bäş boldy. We sygyrlar otuz alty müň boldy, we Rebbe

paý ýetmiş iki boldy. We eşekler otuz müň bäş ýüz boldy, we Rebbe paý altmyş bir boldy. We adamlaryň janlary on alty müň boldy, we olaryň Rebbe paýy otuz iki jan boldy. Musa Rebbe Hudaýyň hödürini Eleazar ruhana berdi, nähili Rebbe Musa buýurdy, Ysraýyl ogullarynyň ýarymyndan, kimleri Musa söweşiji erkeklerden böldi. We ýygnakdan goyunlaryň ýarym paýy üç ýüz otuz müň we ýedi müň we bäş ýüz boldy. We sygyrlar otuz alty müň. Eşekler otuz müň we bäş ýüz. We adamlaryň janlary on alty müň. Musa Ysraýyl ogullarynyň ýarym böleginden elliden birini, adamlardan we mallardan aldy we olary Rebbiň çadyryny saklaýan Lewiýalylara berdi, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen. We Musa tarap goşunyň müňbaşylyklara bellenilen ähli adamlar, müňbaşylar we ýüzbaşylar gelip, Musa aýtdylar: Seniň gullaryň biziň ýanymyzdaky söweşiji erkekleriň sanyny aldylar, we olardan birde-biri hem ýitmedik. Biz Rebbe sowgat hödürledik, her adam tapan altyn gaplary: bilezik, aýak halkasy, ýüzük, golçap we boýunlyk, Rebbiň öňünde özümiz üçin günä ýuwmak maksady bilen. We Musa we ruhany Elazar olaryň ähli işlenen altyn gaplary aldy. Rebbe gowşurylan ähli altyn hödür on alty müň ýedi ýüz elli şekel boldy, müň serkerdelerinden we ýüz serkerdelerinden alnan. We söweşiji erkekler her biri öz üçin talandylar. Musa we ruhany Eleazar altyny müňbaşylardan we ýüzbaşylardan alyp, olary şaýatlyk çadyryna getirdiler, Ysraýyl ogullarynyň ýadygärligini Rebbiň öňünde goýmak üçin.

32

Ruben ogullarynda we Gad ogullarynda mal-gara köp boldy, gaty köp; we olar Jazer topragyny gördüler, we Gilead topragyny; we ol ýer mal-gara üçin ýer boldy. We Ruben ogullary we Gad ogullary gelip, Musa we ruhany Eleazar we ýygnakyň ýolbaşçylaryna aýtdylar, aýdyp: Atarot, we Dibon, we Jazer, we Nimra, we Heşbon, we Elealeh, we Sebam, we Nebo, we Baian, Reb Ysraýyl ogullarynyň öňünde beren topragy, mal-gara ösdürip ýetişdirýän toprakdyr, we seniň gullarynda mal-gara bar. Olar aýdýardylar: Eger biz seniň öňüňde merhemetlik tapsak, bu ýer seniň hyzmatçylaryňa eýeçilik hökmünde berilsin we bizi Iordandan geçirme. We Musa Gadyň ogullaryna we Rubeniň ogullaryna aýtdy, siziň doganlarňyz uruşa gidýärler, we siz bu ýerde oturarsyňyzmy? We näme üçin siz Ysraýyl ogullarynyň aňyny Rebbiň olara berýän ýerine geçmezlik üçin buryarsyňyz? Siziň atalarňyz şeýle etmedilermi, men olary Kadeş Barneadan ýeri görmäge iberende? Olar üzüm toplumy jülgesine gitdiler we ýeri gözden geçirdiler we Ysraýyl ogullarynyň ýüregini öwürdiler, şeýle welin olar Rebbiniň olara beren ýerine girmesinler. We Reb şol günde gahar bilen gaharlanyp, ant içip, aýdyp: Eger bu adamlar, Müsürden çykan ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, gowy we erbet bilýänler, men Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba ant içen ýeri görseler, sebäbi olar meniň yzyndan doly yzarlamadylar; diňe Ýefunnäniň ogly Kaleb aýrylan we Nunyň ogly Ýeşua, sebäbi olar Rebiň yzyndan doly yzarladylar. Ve Rebbe Ysraýyla gaharly boldy we olary kyrk ýyl çölde dargadyp ýördi, Rebbiň öňünde erbet iş edýän nesil doly ýok bolýança. Ine, siz atalaryňyzyň ýerine turduňyz, günäkär adamlaryň weýrançylygy, Rebbiň gahar-gazabyny

Ysraýylyň üstüne henizem artdyrmak üçin. Sebäbi siz ondan yza öwrülersiňiz, ony çölde henizem goýmak üçin goşmak, we siz tutuş şu ýygnagyň garşysyna kanuna garşy hereket edersiňiz. Olar oňa gelip, aýtdylar: Biz şu ýerde öz mallarymyz üçin goýun eplaýlerini we öz ýüklerimiz üçin şäherleri gurarys. Biz ýaraglanyp, Ysraýylyň ogullaryndan öň gorag hökmünde öňe geçeris, olary öz ýerlerine eltýänçämiz, we biziň ýük-taşlarymyz berkidilen şäherlerde ýerleşer, ýerde ýaşaýanlaryň sebäpli. Biz öz jaýlarymyza yza öwrülmeris, Ysraýylyň ogullary her biri öz mirasyna bölünýänçä. Biz indi olarda Iordanyň aňyrsyndan we ondan has daşyndan miras almajak, sebäbi biz öz paýlarymyzy Iordanyň aňyrsynda, gündogarda aldyk. Hem Musa olara aýtdy: Eger siz şu söze görä etseniň, eger siz Rebbiň öňünde uruşa ýaraglansaňyz, hem siziň her ýaragly esgeriňiz Iordan geçer Rebbiň öňünde, onuň duşmany onuň ýüzünden ýok edilýänçä, hem ýer Rebbiň öňünde boýun egdirilýänçä, hem şulardan soň siz yzyna dönerersiňiz, hem siz Rebbiň öňünde we Ysraýyldan günäsiz bolarsyňyz, hem bu ýer size eýeçilikde bolar Rebbiň öňünde. Eger şeýle etmeseňiz, Rebbiň öňünde günä edersiňiz we betbagtçylyklar sizi tutanda öz günäňizi bilersiňiz. Siz özüňiz üçin şäherleri gurarsyňyz ýük-taşlaryňyz üçin we fermalaryny mallaryňyz üçin, we agzyňyzdan çykýany edersňiz. Ruben ogullary we Gad ogullary Musa aýtdylar, aýdyp: Siziň çagalaryňyz ederler, nähili biziň Rebimiz buýurýar. Biziň bagažymyz, biziň aýallarymyz we biziň ähli malymyz Galaad şäherlerinde bolar. Ýöne seniň çagalaryň hemmesi ýaragly we tertipli Rebbiň öňünde söweşe geçerler, Rebbiň aýdýan ýaly. Musa olara ruhany Eleazary, Nunyň ogly Ýošuany we Ysraýyl

taýpalarynyň ata-baba maşgalalarynyň ýolbaşçylaryny belledi. We Musa olara diýdi: Eger Ruben ogullary we Gad ogullary siziň bilen Iordany geçseler, her biri Rebbiň öňünde uruşa ýaragly bolup, we siziň öňüňizdäki topragy boýun egdirseňiz, onda olara Gilead topragyny eýeçilik hökmünde bersiňiz. Eger ýöne olar Rebbiň öňünde siziň bilen ýaragly bolup uruşa geçmeýän bolsalar, onda siz olaryň goş-galamalaryny, aýallaryny we mallaryny özüňizden öň Kengan ýurduna geçirersiňiz we olar Kengan ýurdunda siziň araňyzda bilelikde miras alarlar. Ve Rubeniň ogullary we Gadyň ogullary jogap berip aýtdylar: Rebbiň öz hyzmatkärlerine näme diýse, biz şeýle ederis. Biz Rebbiň öňünde ýaragly bolup Kengan ýerine geçeris, we siz bize Iordanyň aňyrsyndaky eýeçiligi bereris. Musa Gadyň ogullaryna, Rubeniň ogullaryna we Ýusubyň ogullarynyň Manassa taýpasynyň ýarysyna Amorlaryň patyşasy Sihonyň patyşalygyny we Başanyň patyşasy Ogyň patyşalygyny, ýeri we onuň serhetleri bilen bilelikde şäherleri, töweregindäki ýeriň şäherlerini berdi. We Gadyň ogullary Dibony, Ataroty, Aroeri, Sofary, Jazeri gurdular we olary beýgeltdiler, we Nimrany, Bet-Harany, berkidilen şäherleri we goýunlaryň obalaryny gurdular. We Ruben ogullary Heşbony, Elaläni, Kiriathaimi, gurşalan Baal Meony we Sebamy gurdular we olar guran şäherleriniň atlaryny öz atlary boýunça atlandyrdylar. Manassanyň ogly Mahiriň ogly Gilada gitdi we ony aldy we onda ýaşaýan Amorlyy ýok etdi. Musa Galaady Manassanyň ogly Mahira berdi we ol şol ýerde ýaşady. We Manassanyň Jairi gitdi we olaryň obalaryny aldy we olary Jairiň obalary diýip atlandyrdy. Nabau gitdi we Kaathy hem onuň obalaryny aldy we olary öz adyndan Nabot diýip

atlandyrdy.

33

Ve bular Ysraýyl ogullarynyň duralga ýerleri, olar Müsür ýerinden öz güýçleri bilen Musanyň we Harunyň ýolbaşçylygynda çykdylar. We Musa Rebbiň sözi bilen olaryň gidişlerini we duralgalaryny ýazdy, we bular olaryň ýolunyň duralga ýerleridir. Olar birinji aýyň on bäşinji güni Rameseden gitdiler, Pasha baýramynyň ertesi güni Ysraýylyň ogullary ýokary galdyrylan el bilen ähli müsürlüleriň öňünde çykdylar. Müsürliler öz aralaryndan ölüleriň hemmesini jaýlap ýatyrdylar, kimleri Rebbe urdy, ýagny Müsür ýurdunda her ilkinji doglan-y, we Rebbe olaryň hudaýlaryndan ar aldy. Ysraýyl-yň ogullary Ramesden gidip, Sukkotda düşelge gurdular. Hem Sukkotdan çykyp, Etama baryp düşelge gurdular, ol çölüň bir bölegi. Hem Etamdan çykyp, Baal-Sefonuň öňündäki Irothyň agzyna baryp düşelge gurdular, hem Migdoluň öňünde düşelge gurdular. Olar Eirothyň öňünden ugrady we deňziň ortasyndan geçip, çöle gitdi. Üç günläp çölüň içinden ýöräp, Pikriaýsda düşelge gurdy. Olar Ajy suwlardan aýryldylar we Elime geldiler. Elimde on iki suw çeşmesi we ýetmiş sany hurma agajy bardy. Olar şol ýerde suwuň ýanynda düşelge gurdular. We olar Elimden çykdylar we Gyzyl deňziň üstünde düşelge gurdular. Olar Gyzyl deňizden gidipdiler we Sin çöline düşelge gurdular. Olar Sin çölünden çykyp gitdiler we Rafakada düşelge gurdular. We olar Rafakadan gidipdiler we Ailusda düşelge gurdular. We

olar Ailusdan gidip, Rafidinde düşelge gurdular, emma ol ýerde halkyň içjek suwy ýokdy. We olar Rafidimden gidipdiler we Sinai çölünde düşelge gurdular. Ve olar Sinai çölünden çykyp gittiler we isleg mazarlarynda düşelge gurdular. We olar isleg mazarlaryndan gidipdiler we Aserotda düşelge gurdular. We olar Aserothdan gidip, Rathamada düşelge gurdular. Olar Rathamadan gidipdiler we Remmon Pharesde düşelge gurdular. Olar Remmon Pharesden gittiler we Lebonada düşelge gurdular. We Lebonadan gidipdiler we Ressana düşläge gurdular. We Ressan-dan gittiler we Makellath-a düşelge gurdular. Olar Makellathdan gittiler we Şafarda düşelge gurdular. We Şafardan gidipdiler we Haradada düşelge gurdular. We Haradatdan gittiler we Makelotha çadyr gurdular. We Makelothdan gidipdiler we Kataathda düşelge gurdular. Ve olar Kataathdan çykdylar we Taratha düşelge gurdular. We Taraþdan gidipdiler we Matekka düşelge gurdular. We Mathekka-dan aýryldylar we Selmona-da düşelge gurdular. Ve olar Selmona-dan çykdylar we Masurut-da düşelge gurdular. Olar Masuruthdan gidip, Banaiýada düşelge gurdular. Hem olar Banaiadan çykdylar, hem Gadgad dagyna düşelge gurdular. Olar Gadgad dagyndan gidipdiler we Etebatada düşelge gurdular. We Etebathadan gidipdiler we Ebronada düşelge gurdular. Olar Ebronah-dan gitdiler we Ezion Geber-de düşelge gurdular. Olar Ezion Gaberden gidipdiler we Sin çölünde düşelge gurdular, soňra Sin çölünden gidipdiler we Paran çölüne düşelge gurdular, bu Kadeşdir. We olar Kadeşden gidipdiler we Edom ýeriniň golaýyndaky Hur dagynda düşelge gurdupdylar. We ruhany Harun Rebbiň buýrugy sebäpli ýokary gitdi we ol ýerde Ysraýyl

ogullarynyň Müsür topragyndan çykyşynyň kyrkynjy ýylynda, bäşinji aýyň birinde öldi. Harun Hor dagynda ölen wagty üç ýüz ýigrimi ýaşynda boldy. Kanan patyşasy Arad eşidende, ol Kanan topragynda ýaşaýardy, Ysraýylyň ogullary girýän wagtynda, olar Hor dagyndan çykdylar we Selmona göçüp geldiler. We Selmona-dan aýryldylar we Finon-a düşelge gurdular. We Phinondan gidipdiler we Obotda düşelge gurdular. Olar Obotdan gidip, Moabyň çäginiň aňyrsynda Aýda düşelge gurdular. Olar Gaýdan gidip, Daibon Gada düşelge gurdular. We olar Daibon Gaddan gidipdiler we Gelmon Deblataimda düşelge gurdular. Olar Gelmon Deblathaim-dan gittiler we Nabau öňündäki Abarim daglarynda çadyr gurdular. Ve olar Abarim daglaryndan gitdiler we Moabyň günbatarynda, Iordanyň üstünde, Ýerihowa garşy düşelge gurdular. Olar Iordanyň boýunda Aesimothdan başlap, Moabyň günbatar tarapyndaky Belsa çenli düşelge gurdular. Hem Reb öň sözledi Musa Moabyň günbatarynda, Iordan deryasynyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda aýdyp: Ysraýylyň ogullaryna gürrüň ber we olara aýt: siz Iordan deryasyny geçip Kengan ýurduna barýarsyňyz. We siz ýeriň içinde ýüzüňiziň öňünde ýaşaýanlaryň ählisini ýok edersiňiz, olaryň gözegçilik nokatlaryny aýyrarsyňyz, olaryň ähli guýma butlaryny ýok edersiňiz we olaryň ähli sütünlerini aýyrarsyňyz. We şol ýerde ýaşaýanlaryň hemmesini ýok edersiňiz we şol ýerde ýaşarsiňiz, sebäbi men olaryň ýerini size miras edip berdim. Siz olaryň topragyny bölüşik arkaly öz taýpalaryňyza görä miras alarsiňyz. Köpräk bolanlara olaryň eýeçiligini artdyrarsiňyz, azrak bolanlara bolsa olaryň eýeçiligini azaldarsiňyz. Kiminiň ady çyksa, şol ýerde onuň bolar. Siziň ata-

babalaryňyzyň taýpalaryna görä miras alarsiňyz. Eger ýöne siz ýeriň ýüzüňizden ýaşaýjylary ýok etmeseňiz, onda olardan goýup giden adamlaryňyz gözleriňizde tiken, gapdalaryňyzda ok bolar we ýaşaýan ýeriňizde size duşman bolarlar. Olar hakda nähili karar berjek bolsam, size hem şeýle ederin.

34

Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullaryna buýur we olara aýt, siz Kengan ýurduna girýärsiňiz, bu siziň üçin miras bolar, Kengan ýurdy öz serhetleri bilen. Siziň üçin günorta tarap Sin çölünden Edoma ýanaşýança bolar, we siziň üçin çäkler günortada Duzly deňziň gündogar böleginden bolar. We çäkler sizi günortadan Akrabin çykyşyna tarap gurşap alar, we Ennakdan geçer, we onuň çykyşy Günorta Kadeş Barneada bolar, we Arad obalygyna çykar, we Asemonadan geçer. We çäkler Asemonadan Müsüriň seline çenli aýlanar we onuň çykyşy deňiz bolar. We deňziň çäkleri siziň üçin bolar, uly deňiz çäk kesgitläp berer, bu siziň üçin deňziň çäkleri bolar. We bu bolar size demirgazyk tarapdaky çäkler, uly deňizden başlap, özüňiz üçin dag tarapyndan ölçärsiňiz. Ve dagdan dag ölçärsiňiz olara, Hamat-a girýänleriň, we onuň çykyşy Saradak çäkleri bolar. Depronanyň çäkleri çykar we onuň çykyş ýeri Arsenain bolar, bu siziň demirgazykdan çäkleriňiz bolar. Çekler Sepefamardan Beladan gündogardan çeşmelere iňer we Beladan Henereth deňziniň gündogar tarapyndaky arkasyna iňer. We serhetler Sephamardan Bela tarap gündogardan

çeşmelere iner, we serhetler Bela tarapdan Chinnereth deňziniň arkasyna gündogardan iner. We çäkler Iordan derýasyna iner, we çykyş Duzly deňiz bolar, bu size degişli ýer we onuň töweregindäki çäkleri bolar. We Musa Ysraýylyň ogullaryna buýruk berip aýtdy: Bu ýer, siz ony pul taşlamak bilen miras alarsynyz, Reb ony dokuz taýpa we Manassanyň ýarym taýpasyna bermegi buýruk beren usuly bilen. Sebäbi Ruben ogullarynyň taýpasy we Gad ogullarynyň taýpasy öz ata öýlerine görä, we Manasse taýpasynyň ýarysy öz paýlaryny aldylar. Iki taýpa we ýarym taýpa Iordanyň aňyrsynda, Ýerihonyň günortasyndan gündogara tarap öz eýeçiliklerini aldylar. We Reb Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Şular size ýeri miras edip berjek adamlaryň atlary: ruhany Elazar we Nunyň ogly Ýeşua. Siz her taýpadan bir hökümdary alarsyňyz, size ýeri miras etmek üçin. Ve bu Ýahuda taýpasyndan bolan erkekleriň atlary: Ýefonniýäniň ogly Kaleb. Şymeon taýpasyndan Salamiel, Semiudyň ogly. Benýaminiň taýpasyndan, Eldad Haslonyň ogly; Danyň taýpasyndan, hökümdary Bakir Egliniň ogly. Josephiň ogullarynyň Manassanyň ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Aniel, Souphiniň ogly. Ephraim ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Kamuel, Sabathanyň ogly. Zebulun taýpasynyň hökümdary Parnachyň ogly Elizaphan. Issakar ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Paltiel, Uzanyň ogly. Aşer ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Selemi ogly Aýior. Naphtali taýpasynyň hökümdary Phadael, Iamioudyň ogly. Rebbe bular buýurdy Ysraýylyň ogullaryna Kengan ýerinde paýlamaga.

35

We Rebbe Musa bilen Moabyň günbatarynda, Iordan derýasynyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda gürleşdi, aýdyp: Ysraýyl ogullaryna buýur, we olar Lewilere öz mülk paýlaryndan ýaşamak üçin şäherler bererler; we şäherleriň töweregindäki etekleri olar Lewilere bererler. Olara ýaşamak üçin şäherler berler, we olaryň çäkleri olaryň mallary we ähli dört aýakly haýwanlary üçin bolar. We Lewitlilere berýän şäherleriň goňşy ýerleri şäheriň diwaryndan daşyna tarap iki müň dirsek töwerek bolar. Sen şäheriň daşynda gündogar tarapyny iki müň tirsek, günorta tarapyny iki müň tirsek, deňiz tarapyny iki müň tirsek we demirgazyk tarapyny iki müň tirsek ölçärsiň, we şäher munuň ortasynda size bolar, we şäherleriň serhedi. We Lewilere şäherleri berjek, gaçybatalga şäherlerinden alty şäheri, haýsyny berjek adam öldüren adama ol ýere gaçmak üçin, we bulara goşup kyrk iki şäher berjek. Ähli şäherleri Lewililer kyrk sekiz şäher bereriňiz, bulary we olaryň eteklerini bilen. Ysraýyl ogullarynyň eýeçiliginden berjek şäherlerňizi köp eýeçiligi bolanlardan köp, az eýeçiligi bolanlardan az alyň; her biri öz miras edip aljak mirasyna görä Lewilere şäherlerden berer. Hem Reb Musa bilen gürleşdi, aýdyp: Ysraýylyň ogullary bilen gürleş, hem olara aýdarsiň: siz Iordan derýasyny geçip Kengan ýurduna girýärsiňiz. Hem siz öz üçin şäherleri belläp goýarsyňyz; gaçybatalga ýerleri siz üçin bolar, ol ýere ganhor gaçar, ruhy bilmän uran her biri. We şäherler size gan öwüjiden gaçybatalga ýerleri bolar, we

öldürýän adam ölmez, ol ýygnagyň öňünde höküm üçin duryança. Siziň berjek alty şäheriňiz gaçybatalga şäherleri bolar. Üç şäheri Iordan deryasynyň aňyrsynda berersiňiz we üç şäheri Kanaan ýurdunda berersiňiz. Gaçybatalga bolar Ysraýylyň ogullaryna, gelmişe we siziň araňyzda ýaşaýan gelmişe. Bu şäherler gaçybatalga bolar, ol ýere gaçmak üçin her ruhy bilmän uran adama. Eger ony demir gap bilen ursa we ölse, ol ganhor bolýar, ganhor ölüm bilen öldürilsin. Eger elindäki daş bilen, şonuň bilen adam öljek bolsa, ony ursa we ölse, ol ganhor bolýar, ganhor ölüm bilen öldürilsin. Eger birisi elindäki agaç gap-çanak bilen, onuň bilen öldürip boljak zat bilen başga birini ursa we ol ölse, ol ganhordyr, ganhor ölüm bilen jezalandyrylsyn. Gan öwüji öldüren adamy öldürer, haçan oňa duşsa, ol ony öldürer. Eger duşmançylyk arkaly ony itse, we pusuda durup onuň üstüne islendik zady zyňsa, we ol ölse, ýa-da gahar-gazap sebäpli ony eli bilen ursa, we ol ölse, ölüm bilen öldürilsin uran adam, ol ganhor, ölüm bilen öldürilsin ganhor; ganhoruň öwüni alyjysy ganhory öldürer oňa duş geleninde. Eger-de duýdansyz, duşmançylyk arkaly däl ony itsese, ýa-da onuň üstüne islendik gap zyňsa, pusuda däl, ýa-da islendik daş bilen, onda ol ölär onuň içinde, bilmän, we onuň üstüne düşse, we ölse, ol-de onuň duşmany däldi, we-de zyýan bermegi gözlemedi ony; we höküm eder ýygnak uranyň arasynda we gan öç alyjynyň arasynda, şu hökümlere görä. We ýygnanak öldüren adamy ganyny öç alyjydan halas eder we ýygnanak ony gaçan gaçybatalga şäherine yzyna dikeltler, we ol şol ýerde ýaşar, olar mukaddes ýag bilen ýaglanan uly ruhany ölýänçä. Eger-de adam öldüren özi gaçyp baran şäheriniň çäklerinden çykyp gitse, we

ganly öç alyjy ony gaçybatalga şäheriniň çäklerinden daşarda tapsa, we ganly öç alyjy şol adam öldüreni öldürse, ol günäkär däl. Sebäbi ol pananyň şäherinde ýaşasyn, uly ruhany ölýänçä, we uly ruhanynyň ölmeginden soň, öldüren adam öz eýeçilik ýerine gaýdyp geler. Ve bular size höküm çykarmagyň kanuny bolar, siziň ähli ýaşaýan ýerleriňizde nesilleriňiz üçin. Ähli urýan jany, şaýatlaryň üsti bilen öldürersiň öldüreni, we bir şaýat şaýatlyk etmez janyň ölmegi üçin. We siz öldüriji günäkärden, öldürilmäge degişli bolandan, jan üçin töleg almarsyňyz, sebäbi ol ölüm bilen öldüriler. Siz halas puly almarsyňyz, gaçybatalga şäherlerine gaçmak üçin, ýer ýüzünde yzyna ýaşamak üçin, uly ruhany ölýänçä. Siziň ýaşaýan ýeriňizi hapalamañ, sebäbi bu gan ýeri hapaýar, we üstünde dökülen ganyň üçin ýer günäden arassalanmaz, diňe döküjiniň gany bilen arassalanýar. We siziň üstünde ýaşaýan ýeriňizi hapalamarsyňyz, onuň üstünde men siziň araňyzda ýaşaýaryn; çünki men Reb, Ysraýylyň ogullarynyň arasynda ýaşaýan.

36

We Galaadyň ogly, Mahiryň ogly, Manassanyň ogullarynyň taýpasynyň ýolbaşçylary Ýusupyň ogullarynyň taýpasyndan gelip, Musanyň öňünde we ruhany Eleazaryň öňünde we Ysraýylyň ogullarynyň atalarynyň öýleriniň ýolbaşçylarynyň öňünde gürlediler we aýtdylar: biziň ýolbaşçymyza Reb Ysraýylyň ogullaryna miras ýerini bölüşik bilen bermegi buýurdy, we ýolbaşçya Reb biziň doganlymyz Selofehadyň

mirasyny onuň gyzlaryna bermegi buýurdy. Olar Ysraýylyň ogullarynyň taýpalarynyň biriniň aýallary bolarlar we olaryň paýy biziň atalarymyzyň eýeçiliginden alnar we şol taýpanyň mirasyna goşular, olar haýsy taýpanyň aýallary bolsalar, we biziň mirasymyzyň paýyndan alnar. Eger Ysraýyl ogullarynyň boşatmasy bolsa, olaryň mirasy şol taýpanyň mirasyna goşular, kimde aýal bolsalar, we biziň maşgala taýpamyzyň mirasdan olaryň mirasy alnar. Ve Musa Ysraýylyň ogullaryna Rebbiň buýrugy sebäpli buýurdy we aýtdy: Ýusupyň ogullarynyň taýpasy şeýle diýýär. Bu söz, Rebiň Salpaadyň gyzlaryna buýran sözüdir: nirede olara halaýar bolsa, şol ýerde aýal bolsunlar, diňe öz atasynyň halkyndan aýal bolsunlar. We Ysraýylyň ogullarynyň mirasy bir taýpadan beýleki taýpa geçmez, sebäbi Ysraýylyň ogullarynyň her biri öz maşgalasynyň taýpasynyň mirasyna berkidiler. Hem Ysraýyl ogullarynyň taýpalaryndan miras eýeleýän her gyz öz atasynyň halkyndan bolan birine aýal bolar, şonuň üçin Ysraýyl ogullarynyň her biri öz atalyk mirasyny miras alsyn. Hem paý bir taýpadan beýleki taýpa geçirilmez, ýöne Ysraýylyň ogullarynyň her biri öz mirasynyň içinde berkider. Rebbe Musä nähili buýran bolsa, Salpaadyň gyzlary şeýle etdiler. We Tirza we Hogla we Milka we Noa we Mahla, Selofhadyň gyzlary, olaryň doganoglanlary bilen, Ýusupyň ogullary Manassanyň halkyndan aýallar boldular; we olaryň mirasy olaryň atasynyň halkynyn taýpasynyň üstünde boldy. Bular Rebbiň Musanyň eli bilen Moabyň günbatarynda, Iordanyň üstünde, Ýerihonyň garşysynda buýran buýruklar, kararnamalar we hökmlerdir.

Kanun gürrüňi

1

Bular Musa ähli Ysraýyla Iordan derýasynyň aňyrsynda, çölde, günbatara tarap, gyzyl deňziň golaýynda, Paran, Tofel, Lobon, Awlon we altyn bezelen ýerleriň arasynda gürän sözlerdir. Horebden Seir dagyna çenli Kadeş Barneä on bir günlük ýol. We kyrkynjy ýylda on birinji aýda, aýyň birinji güni bolup geçdi, Musa Ysraýylyň ähli ogullaryna gürledi, Rebbiň oňa olar hakda buýran zatlarynyň hemmesine görä; Heşbonda ýaşan Amorluklaryň patyşasy Sihony urandan soň, we Aştarotda we Edreýde ýaşan Başanyň patyşasyOgy urandan soň, Iordan derýasynyň aňyrsynda Moabyň ýurdunda, Musa şu kanuny düşündirip başlady, aýdyp: Rebbiň biziň Hudaýymyz bize Horebde gürledi, aýdyp: siziň üçin şu dagda ýaşamak ýeterlik bolsun. Yza öwrüliň-de, gidiň we Amorlularyň dagyna giriň, şeýle hem Arabanyň ähli goňşularyna, daga we düzlüge, Günorta tarapa we Kenganlylar ýeriniň kenaryna, Anti-Liwana çenli, uly derýa Ewfrat derýasyna çenli. Görüň, Ol siziň öňüňizde ýeri gowşurypdy, giriň we şol ýeri eýeläň, men

atalaryňyza - Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba ant içdim, olara we olaryň tohumyna bermek üçin. Men size şol wagtda aýtdym: Men sizi ýeke-täk götermäge ukyply bolmajak. Rebbe siziň Hudaýyňyz sizi köpeltdi we ine, şu gün siz asmanyň ýyldyzlary ýaly köp bolduňyz. Reb, atalarňyzyň Hudaýy sizi müň esse artdyrsyn, nähili häzir barňyz, we sizi gutlasyn, nähili ol size aýdypdyr. Men ýeke-täk siziň zähmetiňizi, esasyňyzy we gapma-garşylyklaryňyzy nädip çekip bilerin? Özüňize akylly, bilimli we düşünjeli adamlary öz taýpalaryňyzdan beriň, men olary siziň üstüňize ýolbaşçy edip bellärin. Siz maňa jogap berip aýtdyňyz: Siziň aýdan sözüňizi ýerine ýetirmek gowy. Men siziň araňyzdan akylly we bilimli we paýhasly adamlary aldym we olary siziň üstüňizde ýolbaşçy edip belledim: müň başyny we ýüz başyny we elli başyny we on başyny we siziň kazylaryňyz üçin ýazyjylary. We men siziň kazylaryňyza şol wagtda buýruk berdim, aýdyp: siziň doganlaryňyzyň arasynda diňläň we adalatly höküm ediň adamyň arasynda we doganyň arasynda we onuň gelmişiniň arasynda. Höküm çykaranyňyzda ýüze seretmäň, kiçä görä-de, ulya görä-de höküm ediň, adamyň ýüzüne tarap bolmaň, sebäbi höküm Hudaýyňkydyr, we eger siziň üçin kyn bolan söz bolsa, ony maňa getiriň, men ony diňlärin. Ve men size şol wagtda ähli sözleri buýurdum, siziň etjek bolýanlaryňyzy. Biz Horebden çykyp, Rebbimiziň Hudaýyň bize buýran ýaly, Amorly dagyna barýan ýol bilen siziň gören uly we gorkunç çölleriňiziň hemmesinden geçdik we Kadeş Barneýa ýetdik. We men size aýtdym: Siz Amorly-nyň dagynyň ýanyna geldiňiz, ony Reb biziň Hudaýymyz size berýär. Görüň, Rebbiňiz Hudaý siziň öňüňizde şol ýeri size berdi, çykyp miras

alyň, Rebbiňiz Hudaý atalaryňyzyň size aýdyşy ýaly, gorkmaň we gorkmaň. Ve siz hemmäňiz maňa geldiňiz we aýtdyňyz: Biziň öňümizden adamlary iberäliň, olar bize ýeri gözleg etsinler we bize habar bersinler, haýsy ýol bilen çykarys we haýsy şäherlere gireris. We meniň öňümde söz hoş geldi we men siziň araňyzdan on iki adam aldym, her taýpadan bir adam. We yzyna öwrülip, daglara çykdylar we üzüm toplumy jülgesine çenli geldiler hem ony gözlediler. Hem olar öz ellerinde toprakdan miwe aldylar we size getirdiler, we aýdýardylar: Gowy toprak, Rebbe biziň Hudaýymyz bize berýär. We siz ýokary gitmek islemediňiz, ýöne Rebbimiziň Hudaýymyzyň sözüne boýun bolmadyňyz. Hem siz öz çadyrlaryňyzda şikaýat etdiňiz we aýtdyňyz: Reb bizi ýigrenýändigi sebäpli, ol bizi Müsür topragyndan çykardy, bizi Amorlylaryň eline tabşyrmak we bizi ýok etmek üçin. Biz nirede çykýarys? Ýöne siziň doganlaryňyz siziň ýüregiňizi yza çekdiler, aýdyp: Halk uly we köp we bizden has güýçli, we şäherler uly we asmana çenli berkidilen; ýöne hem äwlikleriň ogullaryny gördük ol ýerde. We men size aýtdym: gorkmañ we olardan gorkmaň. Siziň öňüňizde gidýän Hudaýyňyz Rebbe, ol özi olar bilen bilelikde siziň bilen söweşer, ähli zatlara görä näçe etdi size Müsür topragynda we şu çölde ki gördüňiz, Amorluklaryň dagynyň ýolunda; nähili göterdi seni Hudaýyňyz Rebbe, nähili adam öz ogluny göterer, ähli ýol boýunça ki gitdiňiz şu ýere gelenňize çenli. We şu sözde siziň Rebbiňize Hudaýymyza ynanmadyňyz, ol siziňden öň ýolda gidýär size ýer saýlamak üçin, sizi otda gijelerine ýolbaşçylyk edip, size ýoly görkezýär onuň üstünde gitmeli ýoluňyzy, we bulutda gündizlerine. We Rebbe siziň sözleriňiziň

sesini eşitdi, we gaharlanып ant içdi, aýdyp: eger şu adamlaryň biri men olaryň atalaryna ant içen şu gowy topragy görse, diňe Ýefunneniň ogly Kaleb, şol ony görer, we şoňa men ol ädiň üstüne basan topragy bererin, we onuň ogullaryna, sebäbi ol Rebbe ygrarlydyr. We men Rebbe siziň üçin gaharlandy, aýdyp: Sen hem ol ýere girmezsiň. Seniň ýanyňda duran Nun ogly Joshua, şol ýere girer; ony güýçlendir, sebäbi ol muny Israile miras berer. Hem her ýaş çaga, kim şu gün gowy ýa-da erbet bilmeýär, olar şol ýere girer, hem olara men ony bererin, hem olar ony miras alar. We siz yzyna öwrülip, Gyzyl deňziň ýoly bilen çölde düşelge gurdyňyz. Siz jogap berdiňiz we aýtdyňyz: Biz Rebbiň, biziň Hudaýymyzyň öňünde günä etdik. Biz çykyp, Reb Hudaýymyz bize buýran ähli zatlara görä söweşeris. We her biriňiz öz harby enjamlaryny alyp, ýygnanyp daga çykýarsyňyz. Rebbe maňa şeýle diýdi: Olara aýt: Siz ýokary çykmaň we söweşmeň, sebäbi Men siziň bilen däl. Duşmanlaryňyzyň öňünde ýeňilersiňiz. Men size gürledim, emma siz meniň sözümi diňlemediňiz we Rebbiň sözünden çyktыňyz, zorlugy edip daga çyktыňyz. Ve şol dagda ýaşaýan Amorly size garşy duşuşmaga çykdy we ariler nähili etseler, şeýle sizi kowdy we sizi Seirden Hormaha çenli ýaraladylar. Ve oturyp, siz biziň Rebbimiziň Hudaýyň öňünde agladyňyz, emma Reb siziň sesiňizi eşitmedi we size üns bermedi. Ve Kadeşde köp günler oturdyňyz, näçe günler otursaňyz, şonça-da oturdyňyz.

2

Biz yzyna öwrülip, çöle tarap ugrady, gyzyl deňziň ýoly bilen, Rebbe maňa aýdan ýaly, we biz Seir dagyny köp günler aýlandyk. Reb maňa aýtdy: Size ýeterlik bolsun bu dagdan aýlanmak; şonuň üçin Demirgazyga öwrüliň. Halka buýruk beriň, aýdyň: Siz Seýirde ýaşaýan Ysawnyň ogullary siziň doganlaryňyzyň serhetlerinden geçýärsiňiz, olar sizden gorkarlar we sizden gaty howatyr alarlar. Olar bilen uruşa girişmäň, çünki size olaryň ýerinden bir aýak ýeri hem bermerin, sebäbi Seir dagyny Ysawyň ogullaryna miras edip berdim. Kümüş bilen iýmit satyn alyň olardan we iýiň, we suw ölçeg bilen alarsiňyz olardan kümüş üçin we içersiňiz. Sebäbi Reb biziň Hudaýymyz seni elleriňiň ähli işinde bereketledi, bil nädip geçdiňi şol uly we gorkunç çöli, ine kyrk ýyl Reb seniň Hudaýyň seniň bilen boldy, hiç zada mätäç bolmadyň. Biz Seirdäki ýaşaýan doganlarymy Esawyň ogullarynyň ýanyndan, Araba ýolunyň ugrunda Ailondan we Gesion Gaberden geçdik we öwrülip, Moabyň çöl ýolundan geçdik. Rebbe maňa aýtdy: Moablylar bilen duşmançylyk etmäň we olar bilen urşa goşulmaň, sebäbi men olaryň ýerinden size miras bermerin, çünki Lotyň ogullaryna Aroeri miras edip almak üçin berdim. Omminler öňküler onuň üstünde oturmuşdylar, uly, köp we güýçli millet, edil Enakimler ýaly. Olar Rephaim hasaplanarlar we bular hem, edil Anakim ýaly, we Moablylar olary Emim diýip atlandyrýarlar. We Seir-de öň Horit ýaşaýardy, we Esaw-yň ogullary olary ýok etdiler, we olary öz ýüzlerinden ýok etdiler. We olar olaryň ýerine ýerleşdiler, Ysraýylyň öz miras ýerini eden ýaly, Rebiň olara beren. Indi şonuň üçin turuň-da, gidiň we Zaret jülgesinden geçiň. Biz Kadeş Barneadan syýahat eden

günlerimiz Zaret jülgesini geçýänçämiz otuz sekiz ýyl boldy, şol wagt ähli nesil söweşiji adamlar ölüp lagerden ýok boldy, Reb Hudaý olara ant içişi ýaly. Hem Hudaýyň eli olaryň üstünde boldy, olary düşelgäniň ortasyndan doly ýok etmek üçin, olar ýok bolanlaryna çenli. We ähli söweşjeň erkekler halkymyň arasyndan ölüp ýykylanlarynda boldy, we Rebbe maňa gürrüň berdi, aýdyp: sen şu gün Moabyň serhetlerini Aroeri geçersiň, we Ammon ogullaryna ýakyn gelýärsiňiz; olara duşmançylyk etmäň, we olara uruşa goşulmaň; sebäbi men Ammon ogullarynyň topragyndan saňa miras bermerin, sebäbi men ony Lutyň ogullaryna miras berdim. Ýer Refaim hasaplanýar, sebäbi onuň üstünde öň Refaim ýaşapdyr we Ammonitler olary Zohommin diýip atlandyrýarlar. Siziňkiden uly, köp we güýçli millet, edil Enakeim ýaly, we Rebbe olary olaryň öňünde ýok etdi, we miras aldylar we olaryň ýerine şu güne çenli ýerleşdiler. Edil nähili olar Seýirde ýaşaýan Esawyň ogullaryna etdiler, şol ýol bilen olar Horiýany olaryň öňünden ýok etdiler, olary miras aldylar we olaryň ýerine şu güne çenli ýerleşdiler. Asedothda Gazanyň çenli ýaşaýan Euaýoilary, Kappadokiýadan çykan Kappadokiýalylar ýok etdiler we olaryň ýerine ýerleşdiler. Indi şonuň üçin turuň-da, gidiň we Arnon jülgesini geçiň. Ine, Heşbonly Amorly patyşa Sihony we onuň ýerini seniň elleriňe berdim. Miras almaga başla, şu gün oňa garşy uruş aç. Başla, seniň titremäňi we seniň gorkuňy asmanyň aşagyndaky ähli milletleriň ýüzüne bermäge, olar seniň adyňy eşidip biynjalyk ederler we seniň ýüzüňden agyrlary bolar. Men Kedemot çölünden Heşbon patyşasy Sihona ilçileri parahatçylykly sözler bilen iberdim, aýdyp: men seniň ýurdyňdan geçerin; ýol bilen

giderin, sagyna-da, çepa-da öwrülmerin. Iýmitleri kümüş üçin maňa satarsyň, we men iýerin; we suwy kümüş üçin maňa satarsyň, we men içerin; diňe men aýaklarym bilen geçerin; Nähili Ysawyň ogullary Seýirde ýaşaýanlar we Moablylar Aroerda ýaşaýanlar maňa etdiler; men Iordan derýasyndan geçýänçäm, Rebbimiziň Hudaýymyz bize berýän topragyna. We Heşbonyň patyşasy Sihon bizi öz ýerinden geçmäge islemedi, sebäbi biziň Hudaýymyz Rebbe onuň ruhyny gataşdyrdy we onuň ýüregini berkitdi, şonuň üçin ol şu günde seniň elleriňe tabşyrylsyn. Rebbe maňa aýtdy: Ine, men seniň öňüňde Heşbonly Amorly patyşa Sihony we onuň ýerini tabşyrmaga başladym, onuň ýerini miras almaga başla. We Heşbonyň patyşasy Sihon bize garşy çykdy, ol we onuň ähli halky, Jahazda söweşmek üçin. Rebimiz Hudaýymyz ony biziň öňümizde gowşurdy we biz ony, onuň ogullaryny we ähli halkyny urduk. Biz şol wagtyň özünde onuň ähli şäherlerini tutduk we yzygiderli ähli şäheri, olaryň aýallaryny we çagalaryny ýok etdik, hiç kimini diri goýmadyk. Ýöne mallary talaň etdik, we şäherleriň oljalaryny aldyk Aroerden, ol Arnon derýasynyň kenarynda, we jülgede bolan şäheri, we Gilead dagyna çenli; bizden gaçyp giden şäher bolmady. Reb Hudaýymyz ähli sini biziň elimize berdi. Diňe Ammon ogullarynyň golaýyna ýakynlaşmadyk, Jabbok seliň birleşýän ähli ýerlerine we daglyk ýerdäki şäherlere, Rebbimiziň Hudaýymyz bize buýran ýaly.

3

Yza öwrülip, Başana barýan ýol bilen çykdyk, we Başanyň patyşasy Og biziň garşymyza çykdy, özi we ähli halky bilen Edraimde uruş etmek üçin. Rebbe maňa şeýle diýdi: Ondan gorkma, sebäbi men ony seniň eline tabşyrdym, ähli halkyny hem, ähli topragyny hem. Sen oňa Heşbonda ýaşan Amorlularyň patyşasy Sihona nähili etdiň bolsaň, şeýle etjek. Hem Rebbe biziň Hudaýymyz ony biziň ellerimize gowşurdy, hem Başanyň şasy Ogy, hem ähli halkyny, hem biz ony urduk, onyň tohumyny galdyrmazlyk üçin. Biz onuň ähli şäherlerini şol wagtda ele geçirdik; biz olaryň ýanyndan almadyk şäher ýokdy; altmyş şäher, Başandaky patyşa Oguň Argob töwerek sebitleriniň hemmesi; ähli şäherler berkidilen, diwarlar beýik, derwezeler we sürgüler bilen; gaty köp Perizlileriň şäherlerinden başga. Biz doly ýok etdik, edil Heşbonyň patyşasy Sihony eden ýaly, we biz ähli şäheri yzygiderli doly ýok etdik, we aýallary, we çagalary, we ähli mallary; we şäherleriň oljalaryny özümiz üçin taladyk. Biz şol wagtyň içinde iki Amorly patyşalaryň ellerinden topragy aldyk, olar Iordan deryasynyň aňyrsynda Arnon çaýyndan Hermon dagyna çenli ýerleşýärdiler. Finikiler Hermony Sanior diýip atlandyrýarlar, we Amorly ony Sanir diýip atlandyrdy. Misoruň ähli şäherleri, we tutuş Gilead, we tutuş Başan Elha we Edrei şäherlerine çenli, Başandaky Og patyşalygynyň şäherleri. Sebäbi diňe Og Başan patyşasy Refaimlerden galan boldy; ine, onuň düşegi demir düşek, ine, ol Ammon ogullarynyň galasynyň içinde; onuň uzynlygy dokuz dirsek, we onuň ini dört dirsek, adamyň dirsegi bilen. Biz şol ýeri şol wagtda Aroerden miras aldyk, ol Arnon seliniň gyrasynda ýerleşýär, we Galaad dagynyň ýarysyny we onuň şäherlerini Ruben bilen Gada berdim. We

Galaadyň galan bölegini we Ogyň ähli Başan patyşalygyny Manassanyň ýarym taýpasyna berdim, şeýle hem Argobyň ähli töweregini, şol ähli Başany; ol Rafaimleriň topragy hasaplanar. We Manassäniň ogly Jair Argob sebitiniň hemmesini Gargasi we Mahathi serhetlerine çenli aldy, olary öz adyna görä Başan Thauoth Jaeir diýip atlandyrdy, şu güne çenli. We Mahire Gileady berdim. Ruben bilen Gad-a Gilead-dan Arnon seli çenli berdim, seliniň ortasy çäk we Jabbok çenli; sel Ammon ogullary üçin çäk. We Arabah we Iordan çäk Mahanaim, we Arabah deňzi çenli, şor deňzi Asedoth tarapyndan Pisgah gündogarynda. Men size şol wagtda buýruk berdim: Reb siziň Hudaýyňyz size şu ýeri miras edip berdi, ýaraglanyp doganlaryňyz Ysraýylyň ogullarynyň öňünde gidiň, her bir güýçli adam. Ýöne siziň aýallaryňyz we siziň çagalaryňyz we siziň mallaryňyz, bilýärin çünki köp mallar size bar, ýaşasaнlar siziň şäherлeriňizde, kim men berdim size, şonça wagt Reb siziň Hudaýyňyz dynç berer siziň doganlaryňyza, edil nähili size hem, we miras alsaнlar we bular hem ýeri, kim Reb biziň Hudaýymyz berýär olara Iordan derýasynyň aňyrsynda; we gaýdarsyňyz her biriňiz öz mirasyna, kim men berdim size. Men Ýuşua şol wagtyň içinde buýruk berdim we aýtdym: siziň gözleriňiz Rebbimiziň Hudaýymyzyň şu iki patyşa näme edenini gördüler, şeýle hem Rebbimiziň Hudaýymyz sen ol ýerde geçýän ähli patyşalyklaryňa eder. Olardan gorkmarsynyz, sebäbi Rebbe biziň Hudaýymyz özi siziň üçin söweşer. Men şol wagtyň özünde Rebden ýalbarýaryn, aýdýaryn: Rebbe Hudaý, sen öz guluňa öz güýjüňi we öz kuwwatyňy we güýçli eliňi we beýik goluňy görkezmäge başladyň; sebäbi asmanda ýa-da ýer ýüzünde haýsy

Hudaý bar, kim seniň eden zadyňy edip biler we seniň güýjüň ýaly edip biler? Geçip, şonuň üçin men şu gowy ýeri görerinmi, Iordanyň aňyrsynda bolan ýeri, şu gowy dagy we Anti-Liwany. Reb siziň üçin meni äsgermedi we meniň sözümi diňlemedi. Reb maňa aýtdy: Saňa ýeterlik bolsun, bu sözi ýene gürlemäge synanyşma. Oýulan gyrasyna çyk, we gözleriň bilen deňze, demirgazyga, günorta we gündogara seret, we gözleriň bilen gör, sebäbi bu Iordandan geçmezsiň. Ve Ýuşa buýruk ber we ony güýçlendir we ony ruhlandyr, sebäbi ol bu halkyň öňünde geçer we ol olara sen gören ähli ýeri miras berer. Biz Peoryň öýüniň ýakynyndaky jülgede oturduq.

4

Indi, eý Ysraýyl, şu gün size öwredýän düzgünlerimi we hökümlerimi diňläň, şonuň üçin ýaşaýarsyňyz, köpelýärsiňiz we girip, Reb Hudaýyňyzyň atalarymyza beren topragyna miras alarsyňyz. Men size buýurýan sözüme goşmaň we ondan aýyrmaň, men size şu gün buýurýan Rebbimiziň Hudaýyň ähli buýruklaryny saklaň. Siziň gözleriňiz Rebbimiziň Hudaýyň Baal peora eden ähli zatlaryny gördüler, sebäbi Baal peoryň yzyndan giden her bir adamy Rebbiňiz Hudaý siziň araňyzdan ýok etdi. Siz bolsa Rebbe Hudaýyňyza bagly bolanlar, hemmäňiz şu gün ýaşaýarsyňyz. Görüň, Reb maňa buýurdy ýaly, men size düzgünleri we hökümleri görkezdim, şol ýerde şeýle etmek üçin, siz ony miras almak üçin ol ýere giryärsiňiz. Siz saklarsyňyz we edersiňiz, sebäbi bu siziň paýhaslylyk we düşünjäňiz ähli

milletleriň öňünde bolar, näçe-de olar bu ähli kanunlary eşitseler, olar aýdarlar: Ine, paýhasly we bilimli halk, bu uly millet! Sebäbi haýsy ulus uly, oňa Hudaý ýakynlaşýan, olara nähili Reb biziň Hudaýymyz ähli zatlarda biz ony çagyrsak? We haýsy uly ulus bar, oňa şu gün men siziň öňüňizde berýän şu ähli kanuna görä adalatly düzgünleri we hökümleri bar? Öz-özüňe üns ber, we janyňy gaty goraň; gözleriň gören ähli sözleri ýatdan çykarma, we olar ömrüňiň ähli günlerinde ýüregiňden aýrylmasyn; we ogullaryňa we ogullaryňyň ogullaryna öwretjek, şol güni siz Horebde ýygnanyşyk güni Hudaýymyz Rebiň öňünde duran wagtyňy; Reb maňa aýdanda, halky maňa ýygna, we meniň sözlerimi eşitsinler, şonuň üçin olar ýer ýüzünde ýaşaýan ähli günlerinde menden gorkmagy öwrensinler, we ogullaryna öwretsinler. Siziň ýakynlaşdyňyz we dagyň ýanynda durdyňyz, dag bolsa asmana çenli ot bilen ýanýardy: garaňkylyk, garaňkylyk, tupan. We Rebbe siziň bilen oduň ortasyndan sözleriň sesini gürlädi, siz eşitdiňiz; we siz meňzeşligi görmediniz, ýöne sesi; We ol size öz ähtini yglan etdi, ol size ýerine ýetirmegi buýurdy, on söz, we olary iki daş ploçkanyň üstüne ýazdy. Rebbe şol wagtda maňa buýurdy, size düzgünleri we hökümleri öwretmegi, olary şol ýerde ýerine ýetirmegiňiz üçin, siz ol ýere girip, ony miras alarsyňyz. We siz gaty saklar bolarsynyz janlarynyz, sebäbi siz görmediniz hiç bir meňzeşligi şol günde, haçan Reb size Horebde, dagda, oduň ortasyndan gürlädi. Kanunsyz hereket etmäň we öz üçüňiz oýma şekil ýasamaň, erkek ýa-da aýal meňzeşliginiň her bir şekilini, ýer ýüzünde bolan ähli haýwan meňzeşligini, asmanyň aşagynda uçýan her ganatlanan guş meňzeşligini, ýer ýüzünde

süýrenýän her bir süýreniji meňzeşligini, ýeriň aşagyndaky suwlarda bolan ähli balyk meňzeşligini. Asmana seredip, güni, aýy, ýyldyzlary we asmanyň ähli dünýäsini görüp, ýoldan azaşyp, olara sežde edip, olara gulluk etme, sebäbi olary Rebbe seniň Hudaýyň asmanyň aşagyndaky ähli halklara paýlady. Siziň bolsa Hudaý aldy we siziň Müsür ýerinden, demir peçden çykardy, oňa mülk halk bolmak üçin, şu günki ýaly. Reb Hudaý siziň aýdan sözleriňiz sebäpli maňa gaharlandy we ant içdi: men bu Iordan derýasyny geçmerin we Reb seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde berýän topragyna girmerin. Men şu toprakda ölýärin we şu Iordan derýasyny geçmeýärin, emma siz geçýärsiňiz we şu gowy topragy miras alarsiňiz. Özüňize üns beriň, Rebbimiziň Hudaýyň siziň bilen eden ähtini ýatdan çykarmaň, we kanunsyz hereket edip, Rebbiň Hudaýyňyzyň size buýran ähli zatlardan özüňize oýlan meňzeşlik etmäň. Sebäbi Reb seniň Hudaýyň ýuwutýan otdur, gabanjaň Hudaýdyr. Eger sen ogullar we seniň ogullaryňyň ogullaryny doglarsaň, we ýer üstünde uzak wagt galsaňyz, we kanunsyz iş etsäňiz, we ähli zadyň oýlan şekilini ýasasaňyz, we Rebbiň Hudaýyňyzyň öňünde erbet zady edip ony gaharlandyrsaňyz, men şu gün siziň üçin asmany we ýeri şaýat tutýaryn, sebäbi siz Iordan derýasyny geçip şol ýeri miras edinmek üçin barýan ýeriňizden weýrançylyk bilen weýran bolarsyňyz; siz onuň üstünde uzak günler ýaşamarsynyz, ýöne doly ýok edilersiňiz. Rebbe siziň ähli halklaryň arasynda dargadar, we siz ähli halklaryň arasynda az sanly galar, Rebbe siziň şol ýere äkitjek halklaryň arasynda. We siz ol ýerde beýleki hudaýlara ybadat edersiňiz, adamlaryň elleriniň işlerine, agaçlara we daşlara, olar görmezler, ne-de

eşitmezler, ne-de iýmezler, ne-de yslamazlar. We siz ol ýerde Rebbe, siziň Hudaýyňyzy gözläp taparsynyz, we siz ony taparsynyz, haçan siz ony tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan gözläp tapanyňyzda, siziň kynçylygyňyzda. We bu ähli sözler seni tapar günleriň soňunda, we sen Rebbe, siziň Hudaýyňyza dolanyp gelersň, we sen onuň sesini eşidersiň. Sebäbi Hudaý merhemetli, Rebbe siziň Hudaýyňyz; ol seni taşlamaz, we ol seni ýok etmez; ol siziň atalaryňyzyň ähtnamasyny unutmaz, Rebbe olara ant içdi. Soruň öňki günler barada, seniň öňüňde bolan öňki günler barada, Hudaý ýer ýüzünde adamy döredenden bäri bolan günden başlap, we asmanyň bir ujundan asmanyň beýleki ujuna çenli, şeýle uly söz ýaly bir zat bolandymy, şeýle zat eşidilenmi: haýsydyr bir halk Hudaýyň diri sesini oduň içinden gürleýänini eşidenmi, seniň eşiden we diri galan ýaly; Hudaý synap, girip, özüne bir halky beýleki halkyň arasyndan alyp çykmagy synanyşdymy, synaglar bilen, alamatlar bilen, gudratlar bilen, uruş bilen, güýçli el bilen, beýik golçur bilen, uly görkezler bilen, Reb biziň Hudaýymyz Müsürde seniň gözüňiň öňünde eden ähli zatlaryna görä; şonuň üçin sen bilesiň welin Reb seniň Hudaýyň şu Hudaýdyr, we ondan başga ýok. Asmandan onuň sesi seni terbiýelemek üçin eşidildi, we ýer üstünde ol saňa öz uly odyny görkezdi, we sen onuň sözlerini oduň içinden eşitdiň. Sebäbi ol seniň atalaryny söýdi, we olaryň tohumyny saýlady, sizi olardan soň, we ol özi seni öz uly güýji bilen Müsürden çykardy, senden uly we güýçli halklary seniň öňüňden düýbünden ýok etmek üçin, seni getirip olaryň ýerini saňa miras bermek üçin, şu gün bar bolan ýaly. Ve şu gün bilersiň we aklyň bilen öwrülersiň, sebäbi Rebbe seniň

Hudaýyň, bu Hudaý ýokardaky asmanda we aşakdaky ýerde, we ondan başga hiç zat ýok. We saklaň onuň buýruklaryny we kararlaryny, näçe men saňa şu gün buýurýaryn, ýagny saňa we senden soň ogullaryňa gowy bolsun, şonuň üçin siz uzak ýaşarsyňyz ýer ýüzünde, haýsy Reb Hudaýyň saňa ähli günler berýär. Şonda Musa üç şäheri bölüp goýdy Iordan derýasynyň aňyrsynda gündogarda, ol ýere gaçmak üçin adam öldüreni, kim öldürse goňşusyny bilmän, we ol ýigrenmeýärdi ony öňki günde we üçünji günde, we ol gaçyp geler şu şäherleriň birine, we ýaşar: Bosory çölde tekiz ýerde Ruben üçin, we Ramoty Giladda Gad üçin, we Gaulony Başanda Manasa üçin. Bu kanun, Musa Ysraýylyň ogullarynyň öňünde goýan kanundyr. Bu şaýatlyklar we bu düzgünler we bu höküm etmeler, Musa Ysraýylyň ogullaryna gürlädi, olar Müsür topragyndan çykyp gidenden soň, Iordan derýasynyň aňyrsynda, jülgede, Peor öýüniň golaýynda, Amoriýalylaryň patyşasy Sihonyň topragynda, ol Heşbonda ýaşaýardy, ony Musa we Ysraýylyň ogullary urdular, olar Müsür topragyndan çykyp gidenden soň. Hem olar onuň ýerini miras aldylar, hem Başanyň patyşasy Ogyň ýerini, Amorluklaryň iki patyşasynyň ýerlerini, olar Iordan derýasynyň aňyrsynda gündogarda boldular, Aroerden başlap, ol Arnon derýasynyň kenarynda ýerleşýär, hem Sihon dagynda, ol Hermondyr, tutuş Arabany Iordan derýasynyň aňyrsynda gündogarda, Asedotyň gazylan eňňidiniň aşagynda.

5

We Musa ähli Ysraýyly çagyrdy we olara aýtdy: Diňle, eý Ysraýyl, şu gün men siziň gulaklaryňyzda gürleýän kararlarmy we höküm çykarmalarymy. Olary öwrenersiňiz we olary ýerine ýetirmegi saklar. Reb siziň Hudaýyňyz size Horebde äht etdi. Rebbe bu ähtnamany siziň ata-babalarymyz bilen däl-de, eýsem şu gün şu ýerde ýaşaýan siziň hemmäňiz bilen baglaşdy. Reb size dagda oduň ortasyndan ýüzbe-ýüz gürlädi. Men Rebbiň bilen siziň araňyzda şol wagtda durdum, size Rebbiň sözlerini yglan etmek üçin, sebäbi siz oduň ýüzünden gorkduňyz we daga çykmadyňyz, aýdýaryn: Men Reb siziň Hudaýyňyz, seni Müsür topragyndan, gulçulyk öýünden çykaran. Meniň ýüzümiň öňünde saňa beýleki hudaýlar bolmaz. Sen özüň üçin keşbi ýasamarsyň, ne-de ýokardaky asmanda, aşakdaky ýerde we ýeriň aşagyndaky suwlarda näçe zat bar bolsa, olaryň meňzeşligini ýasamarsyň. Sen olara sežde etmersiň, hem-de olara gulluk etmersiň; sebäbi men Rebbe, seniň Hudaýyňdyryn, gaýratly Hudaý, atalaryň günälerini çagalara üçünji we dördünji nesle çenli meni ýigrenýänlere gaýtarýan, we müňlerçe nesle meni söýýänlere we meniň buýruklarymny saklaýanlara rehim edýän. Sen Hudaýyň Taňryňyň adyny biderek almarsyň, sebäbi Reb Taňryň onuň adyny biderek alýany günäsiz goýmaz. Şenbe gününi mukaddeslemek üçin goraň, Rebbiň Hudaýyňyzyň size buýran ýoly bilen. Alty gün işle we ähli işleriňi et; ýedänji günde bolsa dynç güni Rebbe seniň Hudaýyňa; etme onda hiç bir işi sen we ogluň seniň we gyzyň seniň, hyzmatkäriň seniň we gyzjagazyň seniň, öküzüň seniň we ýük haýwanyň seniň, we ähli mallaryň seniň, we gelmişek ýaşaýan sende; şonuň üçin dynç alsyn hyzmatkäriň seniň, we gyzjagazyň seniň, we ýük

haýwanyň seniň, edil sen ýaly. We ýadyňa salar, sen Müsür topragynda gul bolandygyňy, we Rebbe, seniň Hudaýyň seni ol ýerden güýçli eli bilen we beýik goljagazy bilen çykardandygyny, şonuň üçin Rebbe, seniň Hudaýyň saňa şenbe gününi saklamagy we ony mukaddes etmegi buýurdandygyny. Reb Hudaýyň saňa buýran ýoly bilen atañy we eñeñi hormatla, şonuň üçin saňa gowy bolsun we Reb Hudaýyň saňa berýän ýerinde uzak ýaşarsyň. Siz öldürmeli dälsiňiz. Zyna etme. Sen ogurlamaly dälsiň. Goňşuňyň garşysyna ýalan şaýatlyk etmersiň. Sen goňşuňyň aýalyna isleg etmezsiň; sen goňşuňyň öýüne isleg etmezsiň, ne-de onuň meýdanyna, ne-de onuň guly oglanyna, ne-de onuň guly gyzyna, ne-de onuň öküzüne, ne-de onuň eşegine, ne-de onuň ähli malyna, ne-de goňşuňyň ähli zatlary. Rebbe bu sözleri siziň ähli ýygnanyşygyňyza dagda, oduň ortasyndan, garaňkylykda, garaňkylykda, tupanda uly ses bilen gürlädi we goşmady, olary iki daş tablisa üstünde ýazdy we maňa berdi. Siz oduň ortasyndan sesi eşideniňizde şeýle boldy, we dag otda ýanýardy, we siziň taýpalaryňyzyň ähli ýolbaşçylary we siziň ýaşulular geňeşiňiz maňa geldiňiz, we siz aýdypdyňyz: Ine, Rebimiz Hudaýymyz bize öz şöhratyny görkezdi, we biz onuň sesini oduň ortasyndan eşitdik; şu günde gördük welin Hudaý adama gürleýär we ol ýaşar. Hem indi biz ölmeli däldiris, sebäbi bu uly ot bizi ýuwudar, eger biz ýene biziň Hudaýymyz Rebbiň sesini eşitmäge goşsak, hem öleris. Haýsy et Hudaýyň diri sesini, odüň ortasyndan gürleýän sesini, biz ýaly eşitdi we ýaşar? Ýakynlaş sen we diňle ählisini, näçe-de aýtsa Reb, biziň Hudaýymyz, we sen bize gürläriň ählisini, näçe-de gürläse Reb, biziň Hudaýymyz saňa, we biz diňläris we

ederis. Ve Reb siziň maňa gürleýän sözleriňiziň sesini eşitdi, ve Reb maňa aýtdy, men şu halkyň saňa gürleän sözleriniň sesini eşitdim, olar gürleän ähli zatlary dogry gürlediler. Kim berer olaryň ýüreklerіniň içinde şeýle bolmagyny, şonuň üçin menden gorkup, meniň ähli buýruklarymy ähli günler saklasynlar, şonuň üçin olara we olaryň ogullaryna ebedilik gowy bolsun? Git, men olara aýtdym, siz öz öýleriňize dolanyň; ýöne sen şu ýerde meniň ýanymda dur, we men saňa buýruklary we düzgünleri we hökümleri gürrüň bereýin, sen olara öwredersiň, we olar şeýle etsinler men olara miras hökmünde berýän ýerimde. We Hudaýyň Taňryňyz size buýran görnüşini etmegi gorap saklaýarsyňyz; sag tarapa hem çep tarapa gyrmarsyňyz, ähli ýol boýunça, Hudaýyň Taňryňyz size onuň içinde ýöremegi buýran, şonuň üçin ol size dynç berer, we size gowy bolar, we miras aljakdygyňyz ýeriň üstünde uzak ýaşarsyňyz.

6

We şular buýruklar, kararnamalar we hökümleriň hemmesi, Rebbimiziň Hudaýymyz size öwretmegi buýran zatlary, siz şol ýere girýän ýurduňyzda şeýle ýerine ýetirmek üçin, ony miras edinmek üçin. Şonuň üçin siz Rebbe, Hudaýyňyzdan gorkasyz, Onuň ähli kanunlaryny we buýruklaryny saklaň, haýsyny men şu gün saňa buýurýaryn, sen we ogullaryň, we ogullaryňyň ogullary, ömrüňiziň ähli günlerinde, şonuň üçin uzak ýaşaýarsyňyz. We eşit, eý Ysraýyl, we berjaý etmegi sakla, şonuň üçin saňa gowy bolsun, we şonuň üçin siz gaty köpelýäsiňiz, edil

atalaryňyzyň Hudaýy Reb sözlän ýaly, saňa süýt we bal akýan ýer bermek üçin; we bu düzgünler we höküm çykarmalar, näçe Reb Ysraýylyň ogullaryna çölde buýurdy, olar Müsür ýerinden çykandan soň. Diňle, Ysraýyl, Reb biziň Hudaýymyz, Reb birdir. Hem Rebbe Hudaýyňy tutuş aňyň bilen, tutuş janyň bilen hem tutuş güýjüň bilen söýersiň. Bu sözler, men saňa şu gün buýurýan ähli zatlaryň, seniň ýüregiňde we janyňda bolar. Sen olary öz ogullaryňa öwretjek we olar hakda gürleşjek: öýde otyrkaň, ýolda gidýärkäň, ýatyrkaň we turyrkaň. Sen olary eliňe alamat hökmünde baglarsynyň we olar gözüňiň öňünde sarsmaz bolar. We olary öz jaýlaryňyzyň gapylaryna we derwezäleriňize ýazarsyňyz. Welin bolar, haçan Rebbe seniň Hudaýyň seni getirse şol ýere, ki ol kasam etdi atalaryňa, Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba, bermek saňa uly we gowy şäherleri, ki sen gurmaň, öýleri doly ähli gowy zatlardan, ki sen doldurmaň, guýulary çapylan, ki sen çapmaň, üzümzarlary we zeýtun baglary, ki sen ekmeň, we iýip we doýup, özüňe üns ber unutma Rebbäni Hudaýyňy, ki çykardy seni ýerden Müsürden, öýden gulçulykdan. Rebbe seniň Hudaýyňdan gork, diňe oňa hyzmat et, oňa ýapyş we onuň adyna ant iç. Gitmeň başga hudaýlaryň yzyndan, siziň töweregiňizdäki halklaryň hudaýlaryndan, sebäbi gynanjaň Hudaý Reb siziň Hudaýyňyz siziň araňyzda; Reb siziň Hudaýyňyz size gahar bilen gaharlanmasyn, sizi ýer ýüzünden ýok etmesin. Rebbiň Hudaýyňy synagama, synag wagtynda synandygyňyz ýaly. Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny, şaýatlyklary we saňa buýran ähli düzgünlerini gorap saklaýarsyň. Sen Hudaýyň Taňryňyň öňünde ýaraşykly we gowy zady ederjek, şonuň üçin saňa gowy

bolsun, we girjek we miras aljak gowy topragy, Hudaý siziň atalaryňyza ant içen, kowmak ähli duşmanlaryňy öňüňden seniň, Hudaý gürleýşi ýaly. We bolar, haçan seniň ogluň ertir senden sorasa, aýdyp: Näme bolýar şaýatlyklar, düzgünler we hökümler, Rebbe biziň Hudaýymyz bize näçe buýurdy? Sen ogluňa şeýle diýersiň: Biz Faraonyň gullukçylary bolduk Müsür ýerinde, we Reb bizi ol ýerden güýçli eli bilen we beýik goly bilen çykardy. Rebbe uly alamatlary we uly we erbet gudratly işleri Müsürde, Faraonda we onuň öýünde biziň öňümizde berdi, we bizi ol ýerden çykardy bize şu topragy bermek üçin, ol biziň atalarymyza bermäge ant içdi. Reb bize buýurdy, ähli şu kadalary ýerine ýetirmegi, Hudaýymyz Rebden gorkmagy, şonuň üçin biziň üçin ähli günler gowy bolsun, şonuň üçin şu gün bolşy ýaly ýaşaýarys. Bize rehim-şepagat bolar, eger biz Rebbimiziň öňünde şu buýruklaryň ähliisini ýerine ýetirmegi saklasakymyz, Hudaýymyz bize buýran ýaly.

7

Eger Rebbe seniň Hudaýyň seni şol ýere getirse, sen şol ýere girýärsiň ony miras almak üçin, we uly halklary seniň öňüňden aýyrsa, Hettlileri we Girgaşlylary we Amorlylary we Kenganylary we Perizzileri we Hiwlileri we Ýebusylary, ýedi halk köp we sizden güýçli; we Rebbe seniň Hudaýyň olary seniň eliňe berer, we sen olary urarsynň, ýok etmek bilen ýok edersiň olary, sen olar bilen äht etmersiň, we olara rehim etmäň, we olar bilen durmuş gurmañ; gyzyny onuň ogulyna bermezsiň, we

onuň gyzyny seniň ogluň üçin almarsynň. Ol seniň ogluňy menden öwürer we beýleki hudaýlara gulluk eder, we Reb size gahar bilen gaharly bolar we seni çalt weýran eder. Ýöne olara şeýle edersiňiz: olaryň gurbanlyklaryny ýykarsyňyz, olaryň sütünlerini döwersiňiz, olaryň baglarynyň kesersiňiz we olaryň hudaýlarynyň oýma şekillerini otda ýakarsyňyz. Sebäbi sen Rebbiň, öz Hudaýyňa mukaddes halksyň, we Rebbe, öz Hudaýyň seni ýeriň ýüzündäki ähli milletleriň arasyndan özüne aýratyn halk bolmak üçin saýlady. Reb sizi ähli halklardan köp bolanyňyz üçin saýlamady, siz bolsa ähli halklardan az. Ýöne Rebbiň sizi söýmegi we atalarňyza ant içen andyny saklamasy sebäpli, Reb sizi güýçli el bilen çykardy we Reb seni gulçulygyň öýünden, Müsüriň şasy Faraonyň elinden halas etdi. Sen bilersiň, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň, ol Hudaý; ygtybarly Hudaý, äht we rehim-şepagat saklaýan ony söýýänlere we onuň buýruklaryny saklaýanlara müň nesillere çenli, we ýigrenýänlere ýüzüne görä gaýtaryp berýän olary doly ýok etmek üçin; we gijikdirmeýär ýigrenýänlere; ýüzüne görä gaýtaryp berer olara. We sen buýruklary, kararnamalary we hökümleri, şu zatlary, näçe men saňa şu gün etmegi buýurýaryn, saklaýarsyň. We şeýle bolar, siz şu kararlary eşideniňizde we olary saklap, ýerine ýetireniňizde, Rebbe Hudaýyňyz size ähtnamasyny we rehimdarlygyny gorar, ol siziň atalaryňyza kasam etdi. Ol seni söýer, seni alkaşlar, seni köpelter, garnyňyň nesilleriňi alkaşlar, ýeriňiň miwesini, bugdaýyňy, şarabyňy, ýagyňy, öküzleriňiň sürülerini we goýunlaryňyň sürülerini Rebbiň atalaryňa ant içip saňa bermäge wada eden ýerinde alkaşlar. Mübärek bolarsyng ähli milletleriň arasynda,

siziň araňyzda önelgesiz bolmaz, ne-de önelgesiz, we siziň mallaryňyzda hem. Rebbe Hudaýyň seniň ähli keselini aýyrar we Müsüriň ähli ýaman kesellerini, olary gördüň we näçe bildüň, goýmaz seniň üstüňe, emma goyar olary seni ýigrenýänleriň hemmesiniň üstüne. Sen Rebbe Hudaýyňyň saňa berýän ähli halklaryň oljasyny iýersiň, gözüň olara haýyşynar däl, we olaryň hudaýlaryna gulluk etmersiň, sebäbi bu saňa päsgelçilik bolýar. Eger-de seniň aňyňda Bu millet menden has köp, men olary nädip ýok edip bilerin? diýip aýtsaň. Senolardan gorkmaýarsyň; ýatlamak bilen ýatlarsyň, näçe zat Rebbiň seniň Hudaýyň Faraona we ähli Müsürlilere etdi; uly synaglary, seniň gözleriň gören, şol uly alamatlary we gudratly işleri, güýçli eli we beýik golyny; nähili Rebbiň seniň Hudaýyň seni çykardy, şeýle eder Rebbiň siziň Hudaýyňyz ähli halklara, sen olaryň ýüzünden gorkýan. We Rebbe Hudaýyň seniň eşeşekleri iberer olara, şol wagta çenli doly ýok edilsinler galan olanlar we gizlenen olanlar senden. Sen ýaralanmarsyng olarnyň ýüzünden, sebäbi Rebbe Hudaý seniň sende, Hudaý uly we güýçli. We Rebbe Hudaýyň seniň şu milletleri öňüňden kem-kemden ýok eder, sen olary çalt ýok edip bilmersiň, ýer çöle öwrülmez üçin, we seniň üstüňde ýabany haýwanlar köpelmesin diýip. We Rebbe Hudaýyň olary seniň eliňe tabşyrar, we sen olary uly heläkçilik bilen heläk edersiň, sen olary doly ýok edýänçä. We olaryň patyşalaryny siziň eliňize tabşyrar, we siz olaryň adyny şol ýerden ýok edersiňiz; hiç kim seniň ýüzüňe garşy durmaz, sen olary doly ýok edýänçä. Hudaýlarynyň oýlan şekillerini ot bilen ýakarsynyz, kümüşe isleg etmezsiň, altyny hem olardan özüň üçin almarsynyz, onuň üçin büdremezsiň,

sebäbi bu seniň Hudaýyň Rebbe ýigrenji zatdyr. Ve sen ýigrenjini öýüňe getirmezsiň, we lanetlenen bolarsyň edil şuňa meňzeş, ýigrenç bilen ýigrenç edersiň, we ýigrenji bilen ýigrenç edersiň, sebäbi ol lanetlenendir.

8

Ähli buýruklary, haýsylary men size şu gün buýurýaryn, saklaň we ýerine ýetiriň, şonuň üçin ýaşaýarsyňyz we köpeläýersiňiz we girip, Rebbiň Hudaýyňyzyň siziň atalarňyza ant içen ýerini miras alarsyňyz. We ähli ýoly ýatlarsynyň, Rebbiň Hudaýyň seni çölde alyp giden ýoluny, ol seni kemsitmek we synagdan geçirmek üçin, ýüregiňde nämäniň bardygyny bilmek üçin, onuň buýruklaryny berjaý edýändigiňi ýa-da etmeýändigiňi anyklamak üçin. Ol seni ejir etdi, seni açlyk bilen synady we seni manna bilen iýmitledi, ony seniň atalaryň bilmeýärdiler, şonuň üçin saňa habar bersin welin, adam diňe çörek bilen däl-de, eýsem Hudaýyň agzyndan çykýan ähli söz bilen ýaşar. Seniň eşikleriň kyrk ýyl senden könelemedi, seniň çaryklaryň senden könelemedi, seniň aýaklaryň gatylaşmady. Sen öz ýüregiňde bileris welin, nähili bir adam öz ogluny terbiýeläse, şonuň ýaly Reb seniň Hudaýyň hem seni terbiýelär. We sen Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny saklamalysyň, onuň ýollary bilen ýöremeli we ondan gorkmalysyň. Sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň seni gowy we köp ýere getirer, nirede suw selleri we çuňluklaryň çeşmeleri düzlüklerden we daglardan akyp çykýar. Bugdaýyň we arpanyň ýeri, üzüm baglary, injir agaçlary, narlar;

zeýtun agajynyň ýagy we balyň ýeri; ýer, onuň üstünde garyplyk bilen çöregiňi iýmezsiň we onuň üstünde hiç zat kem bolmarsyng; ýer, onuň daşlary demir we onuň daglaryndan bürünç gazarsyng. Hem iýersiň, hem doýarsyň, hem-de Rebbiň Hudaýyňy alkyşlarsyň saňa beren ýagşy ýeriň üstünde. Özüňe üns ber, Hudaýyň Rebbini ýatdan çykarma, onuň buýruklaryny we hökümleri we düzgünlerini saklamazlyk üçin, näçe men saňa şu gün buýurýaryn; Iýip we doýup, we gowy jaýlar gurup we olarda ýaşap, we öküzleriň we goýunlaryň saňa köpelip, kümüş we altyn saňa köpelip, we ähli zatlaryň saňa köpelip, ýüregiňde belent bolma, we Hudaýyň Rebbini ýatdan çykarma, seni Müsür topragyndan, gulçulyk öýünden çykaran, seni uly we gorkunç çöl arkaly alyp giden, ol ýerde dişleýän ýylan we içýan we suwsuzlyk, ol ýerde suw ýokdy, saňa gaty gaýadan suw çeşmesini çykaran, seni çölde manna bilen iýmitlendiren, ony sen bilmeýärdiň we atalaryň bilmeýärdi, seni kemsitmek we synagdan geçirmek we saňa gowy etmek üçin soňky günleriňde. Ýüregiňde meniň güýjüm we elimiň güýji maňa şu uly güýji berdi diýme. Sen Rebbe seniň Hudaýyňy ýatlarsiň, sebäbi ol özi saňa güýç bermek üçin güýç berýär we şonuň üçin ol öz ähtini berkitsin, ony Rebbe seniň atalaryňa ant içdi, şu gün ýaly. Eger Rebbiň Hudaýyňy ýatdan çykaryp unutsaň we beýleki hudaýlaryň yzyndan gidip, olara gulluk edip, olara sežde etseң, men size şu gün asmany we ýeri şaýat tutýaryn, sebäbi siz heläkçilik bilen heläk bolarsyňyz. Rebbiň Hudaýyňyz siziň öňüňizde ýok edýän beýleki milletler ýaly, siz hem ýok bolarsyňyz, sebäbi Rebbiň Hudaýyňyzyň sesini diňlemediňiz.

9

Diňle, Ysraýyl! Sen şu gün Iordan deryasyny geçýärsiň, girip miras almak üçin senden has uly we güýçli halklary, asmana ýetýän uly we berkidilen şäherleri, uly, köp we uzyn boýly halky, Anagyň ogullaryny, sen olary bilýärsiň we sen eşitdiň: Kim Anagyň ogullarynyň öňünde durup biler? Sen şu gün bilersiň, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň seniň öňüňden gider, ýuwujy ot bolýar, bu olary weýran eder we olary seniň öňüňden yzyna öwürer, we olary çaltlyk bilen weýran eder, edil Rebbe saňa aýdyşy ýaly. Ýüregiňde aýtma, Reb Hudaýyň bu milletleri öňüňde ýok edeninde: Meniň dogrulygym sebäpli Reb meni bu gowy topragy miras almaga getirdi diýip. Seniň adalatlylygyň sebäpli däl, seniň ýüregiňiň mukaddesligi sebäpli-de däl, sen olaryň topragyny miras almaga girýärsiň, ýöne şu halklaryň dinsizligi sebäpli Reb olary seniň öňüňden weýran eder, we şeýle hem Reb biziň atalarymyza — Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba — kasam eden ähtnamany dikeltmek üçin. Hem sen şu gün bilersiň, sebäbi Rebbe Hudaýyň saňa şu gowy ýeri miras almak üçin berýänligi seniň dogry işleriň üçin däl, sebäbi sen berk boýunly halk. Ýatla, Hudaýyň Rebbiňi çölde näçe gaharlendireniňi unutma. Müsürden çykan günüňizden başlap şu ýere gelensiňize çenli Rebbe boýun bolmazlyk edip dowam etdiňiz. Horebde siz Rebbi gaharlantdyňyz, we Reb siziň üstüňize gaharlanyp sizi ýok etmek isledi, men dagyna çykyp daş plitalary almak üçin, Rebiň siziň bilen eden ähtiniň daş plitalaryny almak üçin, we men dagda kyrk gün we kyrk gije

galdym, çörek iýmedim we suw içmedim. We Rebbe maňa iki daş plitany berdi, olar Hudaýyň barmagy bilen ýazylan, we olaryň üstünde Rebbiň dagtda ýygnanyşyk güni size aýdan ähli sözleri ýazylypdyr. We kyrk gün we kyrk gije geçenden soň Rebbe maňa iki daş plitany, ähtnamanyň plitalaryny berdi. Rebbe maňa şeýle diýdi: Tur, şu ýerden derrew aşak in, sebäbi Müsür topragyndan çykaran halkyň kanunsyz iş etdi, men olara buýran ýolumdan çalt çykdylar we özlerine guýma but ýasadylar. We Rebbe maňa aýtdy, diýip: Men saňa bir gezek we iki gezek gürledim, diýip: Men şu halky gördüm, we ine halk berk boýunly. We indi maňa rugsat ber olary doly ýok etmäge, we men olaryň adyny asmanyň aşagyndan öçürerin, we men seni uly we güýçli millete ederin, şundan has köp. Men yza öwrülip, dagdan aşak düşdüm, we dag asmana çenli ot bilen ýanýardy, we şaýatlyklaryň iki ploçkasy meniň iki elimde ýerleşýärdi. We siziň Hudaýyňyz Rebiň öňünde günä edendigiňizi görüp, we özüňiz üçin guýma şekil ýasandygyňyzy, we Rebiň size etmegi buýran ýolundan çykandigyňyzy görüp, iki lawhany tutup, olary iki elimden taşladym we siziň öňüňizde döwdüm. Ve men Rebbiň öňünde ikinji gezek dileg etdim, edil öňküsi ýaly kirk gün we kirk gije, çörek iýmedim we suw içmedim, siziň ähli günäleriňiz barada, siz Rebbiň Hudaýyň öňünde ýamanlyk edip, ony gaharlandyrmak üçin günä etdiňiz. Hem men gaharyň we gaharlylygyň sebäpli gorkýaryn, sebäbi Rebbe size gaharlanypdyr, sizi ýok etmek üçin, emma Rebbe meni diňläpdir we şu wagtda hem. Ve Aaron üçin gaharlandy ony ýok etmek, emma men şol wagtyň içinde Aaron üçin hem doga etdim. Siziň eden günäňizi, ýagny ol buzawy aldym-da, ony

otda ýakdym we ony gaty ezýänçäm üwdüm, şeýlelikde ol inçe boldy we tozan ýaly boldy, soňra ol tozany dagdan inýän sele taşladym. We ýangyda, we synagda, we islegiň ýatlamalarynda siz Rebbiňizi gyjyndyrdyňyz. Ve Rebbe siziň Kadeş Barneadan ibereninde, aýdyp: Çykyň we size berýän ýerimiň mirasyny alyň, siz Rebbiňiziň Hudaýyňyzyň sözüne boýun bolmadyňyz, oňa ynanmadyňyz we onuň sesini diňlemediňiz. Siz Rebbe boýun bolmadyňyz şol gün size mälim bolandan bäri. Men Rebbiň öňünde kyrk gün we kyrk gije dileg etdim, näçe dileg etdim, sebäbi Reb sizi ýok etmek diýdi. Men Hudaýa doga etdim we aýtdym: Rebbe, hudaýlaryň patyşasy, seniň halkyňy we seniň paýyňy doly weýran etme, sen halas etdiň, olary Müsür ýerinden seniň uly güýjüň bilen, seniň güýçli eliň bilen we seniň beýik biljigiň bilen çykardyň. Ybraýymy, Yshagy we Ýakuby ýatla, seniň hyzmatkärleriňi, olara sen öz adyňa ant içdiň, bu halkyň gatylygy üstüne seretme we hudaýsyzlyklara we olaryň günälerine. Bizi ol ýerden çykaran ýeriňde ýaşaýanlar: Rebbe olary Öz wada beren ýerine girizjek güýji ýetmänsoň we olary ýigrenç görüp, çöle alyp çykyp öldürmek üçin diýip aýtmasyn. We bular seniň halkyň we seniň paýyň, olary sen Müsür ýerinden seniň beýik güýjüň bilen, seniň güýçli eliň bilen we seniň belent biljigiň bilen çykardyň.

10

Şol wagtda Rebbe maňa: Öziň üçin birinji ýaly iki daş ploçka ýas we daga maňa tarap çyk, hem-de öziň üçin agaç sandyk ýasa

diýdi. Sen tagtalar üstüne şol sözleri ýazarsyň, olar birinji tagtalar içinde boldy, sen olary syndyrdyň, we sen olary sandygyň içine goýarsyň. Men çürmejek agaçdan sandyk ýasadym we birinji ýaly daş plitalary oýdum, dagyna çykdym we iki plita meniň elimde boldy. We Reb tabletsalaryň üstünde birinji ýazuwa görä on sözleri ýazdy, olary Reb dagda oduň ortasyndan size aýtdy, we Reb olary maňa berdi. We yza öwrülip, dagdan aşak düşdüm we tagtajyklary öz ýasandym sandygyň içine goýdum, we olar şol ýerde boldular, Rebbiň maňa buýran ýaly. Ysraýyl halkynyň ogullary Ýakanyň ogullarynyň Beerotyndan Moserada göçdüler. Ol ýerde Harun öldi we şol ýerde gömüldi, onuň ýerine ogly Eleazar ruhany bolup hyzmat etdi. Ol ýerden olar Gadgada gitdiler we Gadgaddan Etebata, suw selleri bolan ýere. Şol wagtyň içinde Reb Lewi taýpasyny böldi: Rebbiň ähtiniň sandygyny götermek, Rebbiň öňünde durmak, hyzmat etmek we Onuň adyna doga etmek üçin şu güne çenli. Şonuň üçin Lewililere olaryň doganlarynyň arasynda paý we paýlaşyk ýok, Rebbe özi onuň paýy, nähili oňa aýdypdyr. Men hem dagda kyrk gün we kyrk gije durdum. Reb meni eşitdi we şu wagtda hem, we Reb sizi doly ýok etmek islemedi. Rebbe maňa şeýle diýdi: Git, şu halkyň öňünde ýola düş. Olar girsinler we eýeläsinler şol ýeri, men olaryň atalaryna bermegi ant içdim. Hem indi, eý Ysraýyl, Rebbiň Hudaýyň senden näme soraýar, diňe Rebbiň Hudaýyňdan gorkmagy, hem onuň ähli ýollarynda ýöremegi, hem ony söýmegi, hem Rebbe Hudaýyňa tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan gulluk etmegi, Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny saklamagy, hem onuň kararlaryny, näçe men saňa şu gün

buýurýaryn, şonuň üçin saňa gowy bolsun. Serediň, Rebbiň seniň Hudaýyňyň asmany we asmanlaryň asmany, ýer we onda bar zatlaryň hemmesi. Diňe siziň atalarňyzy Rebbe söýmegi saýlady we olaryň tohumyny, ýagny sizi, ähli halklaryň arasyndan saýlady, şu güne görä. Siziň ýüregiňiziň gatylygynyň hatna etjeksiňiz we boýnuňyzy gataltmarsynyz. Sebäbi siziň Rebbňiz Hudaý, bu hudaýlaryň Hudaýy we rebleriň Rebbi, uly we güýçli we gorkunç Hudaý, ol ýüze seretmeýär we sowgat almaýar; gelmişe we ýetime we dul aýala hökm edýär, we gelmişi söýýär, oňa çörek we eşik bermek üçin. Siz gelen adamy söýersiňiz, sebäbi siz Müsür topragynda gelen adamlardyňyz. Seniň Hudaýyň Rebbiňden gorkarsyng, we oňa gulluk edersiň, we oňa ýapyşarsyň, we onuň adyna ant içersiň. Ol seniň buýsanjyňdyr, we ol seniň Hudaýyňdyr, ol sende şu beýik we şöhratly zatlary etdi, olary seniň gözleriň gördü. Ýetmiş jan bilen atalaň Müsüre gitdiler, indi bolsa Rebbe Hudaýyň seni asmanyň ýyldyzlary ýaly köp etdi.

11

Ve Rebbiň Hudaýyňy söýersiň we onuň goraglaryny, düzgünlerini, buýruklaryny we hökümleri ähli günler saklaýarsyň. We şu gün bilýärsiňiz, siziň çagalaryňyz däl, bilmeýänler we görmediler Rebbiň Hudaýyňyzyň terbiýesini we onuň beýik işlerini we güýçli elini we belent golyny we onuň alamatlaryny we onuň gudratlaryny, näçe etdi Müsüriň içinde Faraona, Müsür patyşasyna we onuň ähli ýurduna, we näçe etdi

Müsürlileriň güýjüne we olaryň arabalalaryna we olaryň atlaryna we olaryň güýjüne, nähili Gyzyl deňziň suwy basdy olaryň ýüzüne, yzarlaýarka olar siziň yzynyzdan, we Reb ýok etdi olary şu günki güne çenli, we näçe etdi bize çölde, gelýänçäňiz şu ýere, we näçe etdi Datana we Abirama, Eliýabyň ogullaryna, Ruben ogly, olary ýer açyp agzyny ýuwutdy olary we olaryň öýlerini we olaryň çadyrlaryny we olaryň ähli emläklerini olar bilen, ähli Ysraýylyň içinde, sebäbi siziň gözleriňiz gördi Rebbiň ähli beýik işlerini, näçe etdi siziň araňyzda şu gün. Hem siz onuň ähli buýruklaryny saklaň, näçe men size şu gün buýurýaryn, ýaşamak üçin, hem köpelmek üçin, hem girip miras almak üçin ýeri, ol ýere siz Iordany geçýärsiňiz, ol ýerde ony miras almak üçin; Uzak ýaşamak üçin ýeriň üstünde, ol ýer Reb siziň atalarňyza ant içdi olara hem olaryň tohumyna olar bilen bermäge, ýer akýan süýt hem bal. Sebäbi sen şol ýere girýän ýer, ony miras almak üçin, Müsür ýeri ýaly däl, şondan çykypdyňyz, haçan tohum ekýärler we olaryň aýaklary bilen suwarýarlar, gök-bakja bagy ýaly; Ýöne sen şol ýere girýän ýer, ony miras almak üçin, dagly we düzlük ýer; asmanyň ýagşyndan suw içýär. Ýer, Rebbiň seniň Hudaýyň hemişelik gözegçilik edýän ýeridir, Rebbiň seniň Hudaýyňyň gözleri ýylyň başyndan ýylyň tamamlanmagyna çenli onuň üstündedir. Eger siz eşidip eşitseňiz ähli buýruklary, ki men size şu gün buýurýaryn, Rebbiňiz Hudaýyňyzy söýmek, we oňa tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan gulluk etmek, onda Ol ýeriňize wagty boýunça irki we giçki ýagyşy berer, we bugdaýyňyzy, şerapyňyzy we ýagyňyzy ýygnarsynyz, we meýdanlaryňyzda mallaryňyza ot-iým berer; we iýip doýup,

özüňe seret, ýüregiň giňeldilmesin, we çykmaň we beýleki hudaýlara gulluk edip olara sežde etmeň, we Reb siziň üstüňize gahar bilen gaharlanap, we asmany ýapar, we ýagyş bolmaz, we ýer öz miwesini bermez, we Rebbiň size beren gowy ýerden çaltlyk bilen ýok bolarsyňyz. Hem siz bu sözleri siziň ýüregiňize we siziň janyňyza goýarsyňyz, hem olary siziň eliňiziň üstünde alamata daňarsyňyz, hem ol siziň gözleriňiziň öňünde sarsmaz bolar; Hem siz olary siziň çagalaryňyza gürlemäge öwredersiňiz, sen öýde otyrkada, hem sen ýolda gidýärkäň, hem sen ýatýarkada, hem sen turýarkada. Hem siz olarny öýleriňiziň gapysynyň çarçuwalaryna we derwezaleriňize ýazarsyňyz, şonuň üçin siz uzak ýaşarsyňyz, we ogullaryňyzyň günleri şol ýer üstünde, Rebbe atalaryňyza ant içdi olara bermäge ony, edil asmaň günleri ýer üstünde ýaly. We şeýle bolar, eger eşitmek bilen eşitseňiz ähli şu buýruklary, meniň şu gün size buýurýan buýruklarym, Rebbiň Hudaýymyzy söýmegi, we onuň ähli ýollarynda ýöremegi, we oňa ýapyşmagy, onda Rebbe ähli şu halklary siziň öňüňizden kowup çykarar, we sizden has uly we güýçli halklary miras alarsynyz. Aýagyňyzyň yzy basan ähli ýerleriňiz size degişli bolar, çölden we Antilibanudan, Melas derýasyndan, Ewfrat derýasyndan we günbatardaky deňze çenli siziň serhetleriňiz bolar. Hiç kim siziň ýüzüňize garşy durmaz, we Reb Hudaýyňyz siziň gorkyňyzy we titremäňizi ähli ýeriň ýüzüne goýar, haýsy ýeriň üstüne bassaňyz, size aýdyşy ýaly. Ine, men siziň öňüňizde şu gün bereketi we näleti berýärin. Bereketi, eger siz Rebbiň Hudaýyňyzyň buýruklaryny eşitseňiz, näçe men size şu gün buýurýaryn. We näleti, eger siz Rebbiň Hudaýyňyzyň buýruklaryny eşitmäseňiz, näçe men size şu gün

buýurýaryn, we men size buýran ýoldan ýazysaňyz, gidip başga hudaýlara, haýsyny siz bilmeýärsiňiz, ybadat etmäge. Şeýle bolar, Rebbe seniň Hudaýyň seni miras almak üçin geçip barýan ýeriňe getirende, Garizim dagyna alkyş we Ebal dagyna nälet berýärsiň. Şular Iordan derýasynyň aňyrsynda, günbatar tarapdaky ýoluň yzynda, Kengan ýurdunda, günbatarda ýaşaýan, Golgol bilen goňşy, beýik dub agajynyň ýanynda däl mi? Siz Iordany geçýärsiňiz, girmek we miras almak üçin ýeri, Rebbimiziň Hudaýy size miras hökmünde berýär ähli günler, we siz onda ýaşarsyňyz. Ve siz onuň ähli buýruklaryny we şu gün siziň öňüňizde berýän şu hökümlerimi ýerine ýetirmegi saklaşarsyňyz.

12

We bu buýruklar we höküm-hökümler, siz ýerde ýerine ýetirmek üçin saklamalysyňyz, Reb Hudaý atalaryňyzyň size miras hökmünde berýär, ähli günlerde, siz ýeriň üstünde ýaşaýarsyňyz. Weýrançylyk bilen weýran edersiňiz ähli ýerleri, olarda olaryň hudaýlaryna gulluk etdiler, siz olary miras alýarsyňyz, beýik daglaryň üstünde we depeleriň üstünde we galyň agajyň aşagynda. We olaryň gurbanlyklaryny ýykarsynyz we olaryň sütünlerini döwersiňiz we olaryň tokaýlaryny kesersiňiz we olaryň hudaýlarynyň oýlan şekillerini ot bilen ýakarsynyz we olaryň adyny şol ýerden ýok edersiňiz. Siz öz Rebbe Hudaýyňyza şeýle etmezsiňiz. Ýöne Rebbiň seniň Hudaýyň öz adyny atlandyrmak we çagyrylmak üçin siziň

şäherlerden birinde saýlajak ýerine gözlersiňiz we ol ýere gelersiňiz. We siz şol ýere ýakylýan pidalaryňyzy, gurbanlaryňyzy, ilkinji miweleriňizi, dilegleriňizi, meýletin pidalaryňyzy, şertnamalaryňyzy, öküzleriňiziň we goýunlaryňyzyň ilkinji doglanlaryny getirjeksiňiz. Ve siz ol ýerde Rebbiňiz Hudaýyňyzyň öňünde iýersiňiz we siz goýan eliňiziň ähli işlerinde şatlanarsiňiz, siz we öýüňizdäkiler, sebäbi Reb Hudaýyňyz seni mübärek etdi. Siz biziň şu gün şu ýerde edýän ähli zatlarymyzy etmersiňiz, her biri öz gözüniň öňünde ýaraýany edýär; Çünki siz heniz Rebbimiziň Hudaýyň size berýän dynç alşyna we mirasa gelmediňiz. Emma siz Iordan derýasyny geçersiňiz we Rebbimiziň Hudaýyň size miras berýän ýerinde ýaşarsiňiz, we Ol sizi töweregiňizdäki ähli duşmanlaryňyzdan dynç berer, we siz howpsuzlykda ýaşarsiňiz. We şeýle bolar: Rebbe siziň Hudaýyňyz öz adyny çagyrmak üçin haýsy ýeri saýlasa, ol ýere men size şu gün buýurýan ähli zatlary getiriň - siziň ýakylýan gurbanlaryňyzy, siziň gurbanlaryňyzy, siziň ondan birleriňizi, siziň elleriňiziň ilkinji miwelerini we siziň Rebbe Hudaýyňyza edýän ähli saýlanan sowgatlaryňyzy. Siziň Hudaýyňyz Rebbiniň öňünde şatlanarsiňiz, siz we ogullaryňyz we gyzlaryňyz we gullaryňyz we gärçekleriňiz we derwezäleriňizdäki Lewili, sebäbi onuň siziň bilen paýy hem mirasy ýok. Öz üçiň üns ber, ýakylýan pidalaryňy görýän islendik ýeriňde hödürlemäň. Ýöne Rebbiň seniň Hudaýyň seniň taýpalaryňyň birinde saýlajak ýerine, ol ýerde siziň ýakylýan pidalaryňyzy getiriň we ol ýerde men saňa şu gün buýurýan ähli zatlary edersiň. Ýöne sen ähli islegiňde gurban berip, Rebbiň Hudaýyňyň saňa beren bereketine görä

ähli şäherde et iýersiň; hapalanmadyk adam we arassalanan adam bilelikde ony iýer, jeýran ýa-da sugun ýaly. Ýöne gany iýmezsiňiz, ony ýere suw ýaly dökýäň. Sen öz şäherlerinde däniňiň ondan bölegini, şerapyňy, ýagyňy, öküzleriňiň we goýunlaryňyň ilkinji doglanlaryny, eden ähli dileglerini, ylalaşyklaryňyzy we eliňiň ilkinji miwelerini iýip bilmersiň. Ýöne ony Rebbiň Hudaýyňyň öňünde iýersiň şol ýerde, Reb Hudaýyň özi üçin saýlar, sen we ogluň we gyzyň, guluň we gyjyň we şäherleriňizde ýaşaýan gelmişek; we şatlanarsiň Rebbiň Hudaýyňyň öňünde ähli zatlarda, eliňi goýan ýerinde. Öz üçiň üns ber, ýer ýüzünde ýaşaýan ähli wagtyň dowamynda Lewilini taşlama. Eger-de Rebbe Hudaýyň serhetleriňi giňeltse, nähili saňa diýdigi ýaly, we sen aýdarsyň: Et iýerin, eger janyň et iýmegi isläse, janyňyň ähli islegi bilen et iýersiň. Eger seniň ýeriň uzakda bolsa, Rebbe seniň Hudaýyň öz adyny çagyrmak üçin ol ýerde saýlasa, sen öküzleriňden we goýunlaryňdan, Hudaý saňa beren haýsysyny bolsa, men saňa buýran ýolum boýunça gurban etjek, we öz şäherleriňde janyňyň islegi boýunça iýersiň. Gazelle we keýik nähili iýilýän bolsa, şeýdip sen hem ony iýersiň, seniň ýanyňda hapalanmadyk adam we arassalanan adam deň derejede iýer. Güýçli üns ber gan iýmezlige, sebäbi gan onuň jany bolup duryar, jan etler bilen bilelikde iýilmez. Siz ony iýmezsiňiz, ony ýer üstüne suw ýaly dökýärsiňiz. Ony iýmeli däl, şonuň üçin saňa we senden soň ogullaryňa gowy bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde gowy we ýaraşykly zady etseň. Diňe mukaddes zatlaryňy, eger saňa bolsa, we duýlaryňy alyp, şol ýere gelersiň, haýsy ýeri Reb Hudaýyň öz adyny şol ýerde çagyrmak üçin saýlar. Sen ýakma

gurbanlyklaryny edip, etleri Hudaýyň, Taňryňyň gurbanlyk sypasynyň üstünde hödürläp berersiň, gurbanlyklarýňyň ganyny bolsa Hudaýyň, Taňryňyň gurbanlyk sypasynyň düýbüne guýarsyň, etleri bolsa iýersiň. Goraýyn we diňle, we men saňa buýurýan ähli sözleri ýerine ýetir, şonuň üçin saňa we seniň ogullaryňa asyrlar boýy gowy bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde hoşalaýjy we gowy zady etseň. Eger Rebbiň, seniň Hudaýyň, milletleri ýok etse, sen şol ýere girýän ýere olaryň topragyny miras almak üçin, seniň öňüňden, we sen ony miras alsan, we olaryň topragynda ýaşasan, özüňe üns ber, olaryň yzyndan gitmegi gözlemezlik üçin, olar seniň öňüňden ýok edilenden soň, aýdyp: bu milletler öz hudaýlaryna nähili edýärler? Men hem ederin. Sen öz Hudaýyňa şeýle etmezsiň, sebäbi Rebbiň ýigrenen ýigrenji zatlaryny olar öz hudaýlaryna etdiler, çünki olar öz ogullaryny we gyzlaryny öz hudaýlaryna otda ýakýarlar.

13

Her söz ki, men size şu gün buýuryýaryn, muny saklaň we ýerine ýetiriň, oňa goşmaň we ondan aýyrmaň. Eger seniň araňda pygamber ýa-da düýş görýän adam peýda bolsa we saňa alamat ýa-da gudrat görkezse, we ol saňa aýdan alamaty ýa-da gudraty bolup geçse, aýdyp, geliň we siziň tanamaýan beýleki hudaýlara gul bolup hyzmat edeliň, sen şol pygamberiň ýa-da şol düýş görýän adamyň sözlerini diňlemezsiň; sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň sizi synagdan geçirýär, bilmek üçin siz Hudaýyňyzy

ähli ýüregiňizden we ähli janyňyzdan söýýärsiňizmi. Siziň Hudaýyňyzyň Rebbiň yzyndan gidiň we ondan gorkuň, onuň sesini eşidiň we oňa berkidiň. Şol pygamber ýa-da şol düýş görýän adam öler, sebäbi ol seni Rebbiň Hudaýyňdan azdyrmak üçin gürlädi, ol seni Müsür ýerinden çykaran, seni gulçulykdan halas eden Hudaýdan azdyrmak üçin, seni Rebbiň Hudaýyň saňa şol ýolda gitmegi buýran ýoldan sowmak üçin gürlädi, we-de siz ýamany öz arañyzdan aýyrarsyňyz. Eger-de seni çagyrsa doganyň atañdan ýa-da eňenden, ýa-da ogluň, ýa-da gyzyň, ýa-da gujagyňdaky aýalyň, ýa-da janyňa deň dostuň gizlinlikde aýdyp, geliň gideliň we beýleki hudaýlara gulluk edeliň, seniň we atalaryňyň bilmedik hudaýlara, töweregiňizdäki halklaryň hudaýlaryndan, saňa ýakyn ýa-da senden uzak, ýeriň bir ujundan beýleki ujuna çenli, oňa razylyk bermezsiň, we ony eşitmezsiň, we gözüň oňa haýyflyk etmez, oňa haýyflyk etmezsiň, we ony gizlemezsiň; onuň hakynda habar berip habar berersiň, we elleriň ilki bilen onuň üstünde bolar ony öldürmek üçin, we ähli halkyň elleri soňunda. Ve olar ony daşlap öldürerler, we ol öler, sebäbi ol seni Rebbiň Hudaýyňdan daşlaşdyrmaga synanyşdy, ol seni Müsür ýurdundan, gulçulyk öýünden çykaran. We ähli Ysraýyl eşidip gorkar we ýene-de siziň araňyzda şu erbet işi etmegi dowam etmez. Eger sen öz şäherlerinden birinde eşitseň, ki Rebbe seniň Hudaýyň saňa ol ýerde ýaşamak üçin berýär, aýdýanlary: Sizden kanunsyz adamlar çykdy we olaryň ýeriniň ähli ýaşaýjylaryny gozgadylar, aýdyp: Gideliň we bilmedik beýleki hudaýlara gulluk edeliň, we sen barlaýarsyň we soraýarsyň, we gaty gözleýärsiň, we ine, söz dogry we aýdyň bolsa, bu ýigrenji sizde boldy; sen ol ýerde

ýaşaýanlaryň ählisini gylyç bilen öldürip öldürersiň, ony we onuň içindäkileriň ählisini ýok etmek bilen ýok edersiň. Ve onuň ähli oljalaryny onuň köçelerine ýygnarsyň we şäheri otda ýandyrarsyň, we onuň ähli oljalaryny ähli halk bilen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde ýandyrarsyň, we ol ebedilige ýaşaýjysyz bolar, ol ýene gurulmaz. We eliňde gadagan edilen zatdan hiç zat ýapyşmaz, şonuň üçin Reb öz gazabynyň gaharyndan yz döner, we saňa rehim berer, we saňa rehim eder, we seni köpelter, nähili atalaryňa kasam içen bolsa, eger sen Reb Hudaýyňyň sesini diňleseň, onuň buýruklaryny saklamak üçin, näçe men saňa şu gün buýurýaryn, gowy we ýaraşykly zady Reb Hudaýyňyň öňünde etmek üçin.

14

Siz Rebbiňiz Hudaýyňyzyň ogullarysyňyz, ölüniň üstünde gözleriňiziň arasynda kellik goýmarsyňyz. Sebäbi sen Rebbe seniň Hudaýyňa mukaddes halksyň, we Rebbe seniň Hudaýyň seni saýlady, ýeriň ýüzündäki ähli milletlerden oňa mahsus gymmatly halk bolmagyň üçin. Siz hiç bir ýigrenji zady iýmezsiňiz. Bular siz iýjek mallaryňyz: sygyrlaryň buzawy, we goýunlaryň guzy, we geçileriň oglaky, sugun, we jeren, we ak guýrukly antilopa, oriks, we zürapaň. Her dyrnagy bölünýän, iki dyrnaga bölünýän dyrnaklary bolan we mal haýwanlaryň arasynda geýneme getirýän haýwany iýersiňiz. Ve bu zatlary iýmezsiňiz: gewiş getirýänlerden we dyrnaklaryny bölýänlerden - düýäni, towşany we daş borsugy, sebäbi olar gewiş getirýärler,

ýöne dyrnaklaryny bölmeýärler, bu zatlar siziň üçin hapalandyr. We doňzy, sebäbi ol tüýdük bölýär, we dyrnaklary bölýär, ýöne geýişi geýişlemeýär, hapalanç bu size, olaryň etlerinden iýmezsiňiz, olaryň ölenlerine degmezsiňiz. Suwda bolanlaryň ählisinden şulary iýersiňiz: olarda ganatlar we pullar bolan ählisini iýersiňiz. We ähli näçe olara ýüzgeçler we pullar bolmasa, iýmezsiňiz, hapa size bolýar. Ähli arassa guşy iýersiňiz. Hem bu zatları olardan iýmersiňiz: bürgüdi, we gryfa, we deňiz bürgüdini, we gyrgyýy, we çaýany, we oňa meňzeşleri, we düýeguşy, we baýguşy, we çagany, we gökdäni, we gugušy, we ibisi, we kormoranty, we laçyny, we oňa meňzeşleri, we hüdhüdi, we gije gargany, we pelikany, we çüýdäni, we oňa meňzeşleri, we gyrmyzy kamyşyny, we ýarkanady. Guşlaryň ähli süýreniji zatlary size haram, olary iýmezlik edersiňiz. Ähli arassa guşy iýersiňiz. Ähli ölen haýwany iýmersiňiz; seniň şäherlerinde ýaşaýan gelmişege berler we ol iýer, ýa-da daşary ýurtluga satarsyň, sebäbi sen Rebbiň Hudaýyňa mukaddes halksyň. Guzynyň enesiniň süýdünde guzy gaýnatmarsyň. Sen tohumyňyň ähli önüminiň onunjy bölegini, meýdanyňyň önümini ýyldan-ýyla onluklaşdyrarsyň. We ony şol ýerde iýersiň, eger Rebbiň seniň Hudaýyň öz adynyň şol ýerde çagyrylmagy üçin saýlasa, getiriň bugdaýyňyň, şerapyňyň we ýagyňyň ondan böleklerini, öküzleriňiň we goýunlaryňyň ilkinji dogulanlary, şonuň üçin ähli günleriňde Rebbi seniň Hudaýyňdan gorkmagy öwrenersiň. Eger ýol senden uzak bolsa, we olary hödürläp bilmeseň, sebäbi Rebbiň Hudaýyň öz adyny şol ýerde çagyrmak üçin saýlajak ýeri senden uzak, sebäbi Rebbiň Hudaýyň seni alkyşlar, we olary kümüşe satarsyň, we

kümüşi elleňe alarsyň, we Rebbiň Hudaýyň saýlajak ýerine gidersiň. Hem sen kümüş berjersiň ähli zadyň üstüne, haýsy zady seniň janyň isleýän bolsa, sygyrlaryň üstüne ýa-da goýunlaryň üstüne, ýa-da şerapyň üstüne ýa-da güýçli içginiň üstüne, ýa-da güýçli içginiň üstüne, ýa-da ähli zadyň üstüne, haýsy zady seniň janyň isleýän bolsa, hem sen ol ýerde iýersiň seniň Hudaýyň Rebbiniň öňünde, hem sen şatlanarsiň we seniň öýüň we Lewit seniň şäherlerinde, sebäbi onuň paýy ýok we mirasy ýok seniň bilen. Üç ýyldan soň, öndürijiňiň ähli ondan bir bölegini çykararsiň, şol ýylda ony öz şäherleriňde goýarsiň. Hem Lewili geler, sebäbi oňa seniň bilen paýy ýa-da mirasy ýok, hem gelmişek, hem ýetim, hem-de seniň şäherlerinde ýaşaýan dul aýal gelerler we iýip doýarlar, şonuň üçin Reb Hudaýyň ähli edýän işleriňde seni ak pata berer.

15

Ýedi ýyldan soň sen boşatma edersiň. Ve şeýlelikde boşatmagyň buýrugy: sen öz karzlaryňyň hemmesini boşatarsyň, haýsy sana goňşuň borçly, we doganyňdan talap etmersiň, sebäbi Rebbe, seniň Hudaýyňa boşatmak yglan edilipdir. Daşary ýurtly adamdan näçe bolsa-da, eger onuň ýanynda saňa bergi bar bolsa, talap edersiň, ýöne doganyňa öz karzyňy bagyşlarsyň. Sebäbi sende ýetmeýän adam bolmaz, çünki Reb, seniň Hudaýyň seni şol ýerde bereketlär, Reb seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde berýär, ony mirasdüşmek üçin. Eger siziň Hudaýyňyz Rebbiniň sesine hakykatdanam diňleseňiz we şu

ähli buýruklary saklamak we ýerine ýetirmek, näçe men saňa şu gün buýurýaryn, sebäbi seniň Hudaýyň Reb seni mübäreklädi şol ýagdaý nähili ol saňa aýtdy; we sen karz berersiň köp halklara, emma sen karz almarsynň; we sen höküm edersiň köp halklaryň üstünden, emma seniň üstüňden olar höküm etmezler. Eger sende doganlaryňyň arasyndan biriniň şäherleriniň birinde, Rebbe Hudaýyň saňa berýän ýerinde mätäç adam bolsa, ýüregiňi gataşdyrmarsyng we mätäç doganyňdan eliňi ýapmarsyng. Ellerini oňa açarsyň we oňa karz berepsiň, näçe zerur bolsa, nähili mätäç bolsa. Öz-özüňe üns ber, ýüregiňde kanun bozýan gizlin söz bolmasyn, aýdýan: Ýedinji ýyl, boşatmagyň ýyly ýakynlaşýar diýip, mätäç doganyňa garşy gözüň erbet bolmasyn we oňa bermezlik etme, sebäbi ol seniň barada Rebbe ýüzlener we sende uly günä bolar. Berip berersiň oňa, we karz berersiň oňa näçe gerek bolsa, nähili gerek bolsa, we gynanjak dälsiň ýüregiňde berýände oňa, sebäbi şu söz üçin bereketlär seni Reb Hudaýyň ähli işleriňde we ähli nirede goýarsyň eliňi. Däl, sebäbi mätäç seniň ýeriňden ýitmez, şonuň üçin men saňa bu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn, aýdyp: elleriňi seniň garyp doganyňa we seniň ýeriňdäki mätäç adama açarsyň. Eger saňa doganyň Ýewreý ýa-da Ýewreý aýal satylan bolsa, ol saňa alty ýyl hyzmat eder we ýedinji ýylda sen ony erkin edip ýanyňdan iberersiň. Haçan-da sen ony öňüňden erkin iberiň, ony boş ibermezlik. Üpjünçilik bilen üpjün edersiň ony öz goýunlaryňdan, öz bugdaýyňdan we öz şerapyňdan, Rebbe seniň Hudaýyň seni nähili bereket beren bolsa, şeýle berersiň oňa. We sen Müsür topragynda gul bolandygyňy ýatlarsyng, we Rebbe seniň Hudaýyň seni ol ýerden halas

edenini ýatlarsyng, şonuň üçin men saňa şu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Eger-de ol saňa aýtsa: Men senden çykmaryn, sebäbi ol seni we seniň jaýyňy söýdi, sebäbi oňa seniň ýanyňda gowy bolýar. Sen biz alarsyng we onuň gulagyny gapynyň ýanynda deşersiň, we ol seniň üçin ebedi gul bolar, we seniň gyzjagazyňa hem şonuň ýaly edersiň. Senden erkin goýberilýänlerinde olaryň öňüňde kyn bolmaz, sebäbi hak tölegli işçiniň ýyllyk hakynyň deregine alty ýyl saňa hyzmat etdi, we Rebbe Hudaýyň seni ähli edýän işleriňde bereketlär. Seniň öküzleriňde we goýunlaryňda doglan ähli ilkinji doglan erkekleri Rebbe Hudaýyňa mukaddesleşdirjek. Seniň ilkinji doglan buzawyňy işletmejek we seniň goýunlaryňyň ilkinji dogulanlaryny gyrkmajaksyng. Rebbiň öňünde ony ýyldan-ýyla iýersiň, Reb Hudaýyňyň saýlan ýerinde, sen we öýüň. Eger-de onuň içinde kemçilik bar bolsa, topal ýa-da kör, erbet kemçilik bar bolsa, ony Rebbiň Hudaýyňa gurban etmezlik. Seniň şäherlerinde ony iýersiň, sende hapalanmadyk we arassalanan hem deňme iýer, gazelle ýa-da keýik ýaly. Ýöne gan iýmezlik edersiňiz, ony ýere suw ýaly dökersiňiz.

16

Ýaşlaryň aýyny goraň we Rebbiň Hudaýyňa Pasha baýramyny ediň, sebäbi ýaşlaryň aýynda Müsürden gije çykdyňyz. Ve sen Rebbe seniň Hudaýyňa pashy gurban etjek, goýunlar we öküzler bilen, şol ýerde, eger Rebbe Hudaý seniň ony saýlasa, onuň ady şol ýerde çagyrylmak üçin. Däl, sen onuň üstünde hamyrmaýa

iýersiň, ýedi gün sen onuň üstünde hamyrsyz çörek, ejir çekmäniň çöregini iýersiň, sebäbi sen Müsürden howlukmaç bilen çykdyň, şonuň üçin Müsür topragyndan çykyşyňyzyň gününi ömrüňiziň ähli günlerinde ýatlaýarsyňyz. Ýedi gün dowamynda seniň ähli çäkleriňde däl görünmez, we birinji günüň agşamynda gurbanlyk eden etleriň ertire çenli galmagy gowy däldir. Sen Pasgany gurbanlyk etmäge ukyply bolmarsyň hiç bir şäheriňde, Rebbe Hudaýyň saňa berýän şäherleriň hiç birinde, ýöne diňe şol ýere, Rebbe Hudaýyň saýlajakdygyna, onuň ady şol ýerde çagyrylmak üçin, sen Pasgany gurbanlyk edersiň agşam gün batanda, sen Müsürden çykan wagtyň wagtynda. Sen gaýnatarsyň we gowurarsyň we iýersiň ýerde, eger Rebbe seniň Hudaýyň ony saýlasa, we sen irden yzyna öwrülersiň we öýleriňe gelersiň. Alty gün açytmasyz çörek iýersiň, we ýedinji gün Rebbiň Hudaýyňa çykyş baýramy bolar, şol günde hiç hili iş etmersiň, diňe jan üçin edilmeli zatlary edip bilersiň. Ýedi hepde özüň üçin sana, hasyla orak goýmaga başlanyňdan başlap, ýedi hepde sanamaga başlarsyň. We sen hepdeler baýramyny Rebbiň seniň Hudaýyňa edersiň, seniň eliň nähili güýçli bolsa, Reb Hudaý seniň näçe bererse. We sen şatlanarsyň Rebbe seniň Hudaýyňyň öňünde, sen we seniň ogluň we seniň gyzyň, seniň hyzmatkäriň we seniň gyzjagazyň we Lewili we gelmişek we ýetim we siziň araňyzda bolan dul aýal, ol ýerde, eger Rebbe seniň Hudaýyň ony saýlasa, onuň ady şol ýerde çagyrylmak üçin. We sen ýatlaýarsyň çünki Müsür ýurdunda gul bolduň, we şu buýruklary saklaýarsyň we ýerine ýetirýärsiň. Harmanyndan we çakyrhanadan ýygnanyňda, özüň üçin ýedi gün Çadyrlar baýramyny edýärsiň. Sen öz

baýramyňda şatlanarsiň, sen we ogluň, we gyzyň, we ogluň, we gyzjagazyň, we Lewi, we gelmişek, we ýetim, we öz şäherlerinde bolýan dul aýal. Ýedi gün Rebbiň seniň Hudaýyňa baýramçylyk edersiň, Reb Hudaýyň özi saýlan ýerinde. Eger Reb Hudaýyň seni ähli hasyllaryňda we elleriňiň ähli işinde bereketlese, sen şatlanýan bolarsyň. Ýylda üç gezek seniň ähli erkekleriň Reb Hudaýyňyň öňünde, Rebbiň saýlan ýerinde görüner: Açylmadyk çörek baýramynda, Hepdeleriň baýramynda we Çadyrlar baýramynda. Reb Hudaýyňyň öňünde boş el bilen görünmezsiň. Her biri siziň elleňiziň güýjüne görä, Rebbiň Hudaýyňyzyň size beren bereketine görä. Kazylary we ýazyjylary özüň üçin belläp goýarsyň öz şäherlerinde, haýsylary Rebbe seniň Hudaýyň saňa berýär taýpalara görä, we olar halka adalatly höküm çykarsynlar. Olar hökümden daşlaşmazlar we sowgat almazlar, sebäbi sowgatlar akyllylaryň gözlerini kör edýär we dogry adamlaryň sözlerini ýok edýär. Dogry adalatly yzarlamaly, şonuň üçin ýaşaň we giren ýeriňizi miras alyň, Rebbiň Hudaýyňyz size berýär. Öz üçiň tokaý ekmersiň, Hudaýyňyň gurban ojagynyň ýanynda hiç hili agaç dikmersiň. Sen özüň üçin sütün gojmarsyň, ony Rebbe seniň Hudaýyň ýigrendi.

17

Seniň Hudaýyň Rebbiň gurban etmeli dälsiň buzaw ýa-da goýun, onda näsazlyk bar bolan, islendik erbet zat, sebäbi bu seniň Hudaýyň Rebbiň üçin ýigrenjidir. Eger Rebbe senin Hudaýyň saňa berýän şäherleriniň birinde erkek ýa-da aýal

tapylsa, kim Rebbe senin Hudaýyň öňünde erbet iş edip, onuň ähtini geçip, we gelip beýleki hudaýlara gulluk edip, we olara sežde edip, güne, ýa-da aýa, ýa-da asmanyň dünýäsinden ählisine, kim saňa buýurmady, we saňa habar berilse we gaty derňeseň, we ine hakykatdanam söz boldy, bu ýigrenji Ysraýylda boldy; onda sen şol erkegi ýa-da şol aýaly çykararsyng, we siz olary daşlar bilen daşlarsyňyz, we olar ölerler. Iki şaýadyň ýa-da üç şaýadyň üstünde öler, ölýän adam bir şaýadyň üstünde ölemez. Şaýatlaryň eli ilki bilen ony öldürmek üçin bolar, soňra halkyň eli, we siz erbedi öz arañyzdan aýyrarsyňyz. Eger senden bir söz höküm barada başarsyz bolsa, gan bilen ganyň arasynda, we höküm bilen hökümiň arasynda, we degme bilen degmäniň arasynda, we jedel bilen jedeliň arasynda, höküm sözleri siziň şäherleňizde, we turup çykarsaň şol ýere, Reb seniň Hudaýyň saýlar ol ýerde, we gelersen ruhanylara Lewiýalylara tarap we kazy tarap, ol bolar şol günlerde, we gözläp yglan ederler saňa hökümi. Sen şol işi ýerine ýetirmeli bolarsyň, Rebbe seniň Hudaýyň saýlajak ýerden saňa habar berjek zatlara görä, we saňa buýruljakdygyň ählisini ýerine ýetirmegi saklamalysyň. Kanuna görä we saňa aýdýan hökümlerine görä edersiň, saňa habar berýän sözünden saga-da, çepe-de gyrmarsyň. Eger haýsydyr bir adam tekepbirlik bilen hereket edip, seniň Hudaýyň Rebbiň adyna hyzmat etmek üçin duran ruhanyňa ýa-da şol günlerde boljak kazýete boýun egmese, şol adam öler we sen erbedi Ysraýyldan aýyrarsyň. We ähli halk eşidip gorkar we indi eşginsizlik etmez. Eger sen girseň ýere, ki Rebbe seniň Hudaýyň berýär saňa, we miras alsan ony, we ýaşasan onuň üstünde, we aýtsan: Bellärin öz üstüme hökümdary, nähili

beýleki halklar töweregimde; bellän belläriň öz üstüňe hökümdary, kimi Rebbe Hudaý saýlasa ony. Doganlaryňdan belläriň öz üstüňe hökümdary. Bilmersiň bellämäge öz üstüňe keseki adamy, sebäbi ol seniň doganyň däl. Sebäbi ol özi üçin at köpeltmez we halky Müsüre yza öwürmez, şonuň üçin ol özi üçin at köpeltmez. Reb aýtdy: Siz şu ýol bilen yza öwrülmegi dowam etdirmezsiňiz indi. Ol özi üçin aýallary köpeltmez, şonuň üçin onuň ýüregi sowulmasyn, we kümüş bilen altyny özi üçin gaty köpeltmez. We ol öz hökümdarlygyna oturandaka, özi üçin bu ikinji kanun kitabyny Lewi ruhanylaryndan ýazar, we ol onuň bilen bolar, we ol onda ähli ömrüniň günlerinde okar, şonuň üçin ol Rebbe seniň Hudaýyňdan gorkmagy öwrener, we bu ähli buýruklary saklar, we bu düzgünleri ýerine ýetirer; şonuň üçin onuň ýüregi doganlarynyň üstünden belent bolmaz, şonuň üçin buýruklardan sag ýa-da çep tarapyna çykmaz, şeýlelikde ol öz hökümdarlygynda uzak ýaşar, ol we onuň ogullary Ysraýylyň ogullarynyň arasynda.

18

Ruhanylar Lewiçilere, tutuş Lewi taýpasyna Ysraýyl bilen paý hem-de paýlaşyk bolmaz; Rebbiň hödürlikleri olaryň paýlaşygy, olary iýerler. Paý bolsa olara doganlarynyň arasynda bolmaz, Rebbe özi onuň paýydyr, nähili oňa aýtdy. We bu ruhanylar üçin hökümdir halkdan gurbanlyk edýänlerden gurbanlyklary, eger buzaw bolsa-da, eger goýun bolsa-da; we sen ruhanyna elini berersiň, we eňeklerini, we aşgazanyny, we bugdaýyňyň ilkinji

hasylyny, we şerapyňyň, we ýagyňyň; we goýunlaryňyň gyrkymynyň ilkinji hasylyny oňa berersiň. Sebäbi Rebbe ony ähli taýpalaryňdan saýlady, Rebbe Hudaýyň öňünde durmak, hyzmat etmek we onuň adyna gutlamak üçin, ol we onuň ogullary Ysraýylyň ogullarynyň arasynda. Eger Lewit şäherleriň birinden, ähli Ysraýyl ogullarynyň arasyndan, özi ýaşaýan ýerinden gelip gelse, onuň ruhy isleýşi ýaly, saýlajak ýerine, ol öz Hudaýy Rebbiň adyna hyzmat eder, edil onuň ähli doganlary Lewitler ýaly, ol ýerde seniň Hudaýyň Rebbiň öňünde duranlar. Bölünen bölümi iýer, maşgala boýunça satuwdan başga. Eger sen Rebbiň Hudaýyňyň saňa berýän ýerine girseň, şol halklaryň ýigrenç zatlaryny edip öwrenmezlik edersiň. Sende tapylmaz öz ogluny we öz gyzyny otda arassalaýan, pygamberligi aýdýan, alamatlary düşündirýän we alamat alýan, dermanlar bilen jadyny okap ýören, garyn gepçi we alamatlary düşündiriji, ölülere sorag berýän. Sebäbi seniň Hudaýyň Rebbe üçin şulary edýän her bir adam ýigrenji bolýar, sebäbi şu ýigrenjilikler üçin Rebbe olary seniň öňüňden weýran eder. Rebbiň Hudaýyňyň öňünde kämil bolarsyng. Sebäbi sen mülksüzleşdirýän bu milletler alamatlara we jadylara gulak asýarlar, ýöne Reb Hudaýyň saňa şeýle bermedi. Pygamber seniň doganlaryňdan, meniň ýaly, galdyrar saňa Rebbe seniň Hudaýyň; oňa diňläris. Ähli zatlara görä näçe soradyň Rebbiň Hudaýyňdan Horebde ýygnalyşygyň gününde, aýdyp: goşmarys diňlemäge Rebbiň Hudaýyňyň sesini, we bu uly ody indi görmäris, ýa-da ölmeris. Rebbe maňa şeýle diýdi: Olar saňa aýdan zatlaryň hemmesi dogry. Men olara öz doganlarynyň arasyndan pygamber galdyraryn, edil sen ýaly, we onuň agzyna sözlerimi goýaryn, we

ol olara meniň oňa buýran ähli zatlarym boýunça gürär. Ve adam kim meniň adymda şol pygamber näçe gepleşse eşitmese, men ony jezalandyraryn. Ýöne pygamber kim bolsa meniň adymda men buýurmadyk sözümi hudaýsyzlyk bilen gürläp aýtsa, we kim bolsa beýleki hudaýlaryň adynda gürläse, şol pygamber öler. Eger ýöne ýüregiňde: Rebbiň gürlemän sözüni nädip bileris? diýseň. Näçe köp eger şol pygamber Rebbiň adyna gürleýän bolsa, we bu bolmaýan bolsa, we ýüze çykmaýan bolsa, bu söz Rebbiň gürländigi däl. Günäkärlikde gürläpdir şol pygamber, siz ondan gorkmaýarsyňyz.

19

Eger Rebbe seniň Hudaýyň milletleri ýok etse, haýsy Hudaý saňa ýer berýär, we sen olary miras alsan, we sen olaryň şäherlerinde ýaşasan, we olaryň öýlerinde, üç şäher bölersen özüň üçin seniň ýeriňiň ortasynda, haýsyny Rebbe seniň Hudaýyň saňa berýär. Ýoly göz öňüne al we Rebbe Hudaýyňyň saňa paýlaýan ýeriňiň çäklerini üç bölege bölerjek we bu ähli ganhor üçin gaçybatalga bolar. Bu bolsa adam öldürijiniň buýrugy bolar, kim ol ýere gaçyp gitse we ýaşar: kim öz goňşusyny bilmän ursa we bu ony düýnden we üçünji günden öň ýigrenmeýän bolsa. Eger kim-de kim goňşusy bilen bile tokaýa odun ýygnamaga girse we agajy kesýärkä palta bilen eli süýşse, demir agajdan düşüp goňşusyna degip, ol ölse, şonda bu adam şu şäherleriň birinde gaçyp pena alar we diri galar. Şonuň üçin gan öç alyjy gyzdyrylan ýürek bilen öldürendir yzyndan kowalamasyn we ýol uzyn bolsa, ony

ýetişip onuň janyny urmasyn, sebäbi muňa ölüm hökümi degişli däl, çünki ol düýnden öň hem üçünji günden öň oňa ýigrenmeýärdi. Şonuň üçin men saňa bu sözü buýurýaryn, aýdýan: üç şäheri öziň üçin bölüp aýyrarsyň. Eger Rebbe seniň Hudaýyň seniň serhetleriňi giňeltse, haýsy ýoly bilen atalaryňa ant içdi, we Rebbe saňa ähli ýeri berse, haýsy ýeri atalaryňa bermegi aýtdy, eger sen eşitseň ähli şu buýruklary ýerine ýetirmegi, haýsy buýruklary men saňa şu gün buýurýaryn, Rebbe seniň Hudaýyňy söýmegi, onuň ähli ýollarynda ähli günleri ýöremegi, sen öz üçin ýene üç şäheri goşarsyng şu üç şähere. We günäsiz gan seniň ýurduňda dökülmez, ol ýurt Rebbe seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde berýär, we sen gana günäkär bolmarsyng. Eger seniň içiňde goňşusyny ýigreýän adam bolsa, we oňa duzak gursa, we onuň üstüne gozgalsa, we onuň ruhuny ursa, we ol ölse, we şu şäherleriň birine gaçsa; we onuň şäheriniň ýaşulular geňeşi iberer, we ony ol ýerden alar, we ony ganly öwezini alyjylaryň eline tabşyrar, we ol öler. Gözüň oňa haýpamaz, we sen günäsiz gany Ysraýyldan arassalarsiň, we saňa gowy bolar. Sen goňşyňyň serhetlerini hereket etdirmezlik, haýsyny atalaryň goýdular mirasyňda, haýsyny sen miras aldyň ýerde, haýsyny Rebbe Hudaýyň paý bilen saňa berýär. Bir şaýat adama garşy ähli adalatsyzlyk, ähli günä we ol eden ähli günäleri barada şaýatlyk etmek üçin ýeterlik däldir. Iki ýa-da üç şaýadyň şaýatlygy esasynda her bir söz tassyklanar. Eger bir adalatsyz şaýat bir adamyň garşysyna çyksa, onuň dinsizligini sanap görkezse, onda jedeli bolan iki adam Rebbiň öňünde we ruhanylaryň öňünde we şol günlerde boljak kazylaryň öňünde durarlar.

Kazylar takyk barlasynlar we ine adalatsyz şaýat adalatsyz şaýatlyk etdi, doganynyň garşysyna çykdy. Siz oňa öz doganynyň garşysyna etmek islen erbetligini edişi ýaly edersiňiz we erbetligi öz arañyzdan aýyrarsyňyz. Ve galan adamlar eşidip gorkýarlar we olar mundan beýläk siziň araňyzda şu erbet işi etmäge goşmaýarlar. Gözüň oňa rehim etmez, jan ýerine jan, göz ýerine göz, diş ýerine diş, el ýerine el, aýak ýerine aýak.

20

Eger sen duşmanlaryňa garşy urşa çyksan we at, atly we özüňden köp halk görseň, olardan gorkma, sebäbi Rebbe Hudaýyň seniň bilen, ol seni Müsür topragyndan çykaran. We söweşe ýakynlaşanyňyzda bolar, we ruhany ýakynlaşyp halka gürler, we olara aýdar: eşit, Ysraýyl, siz şu gün duşmanlaryňyzyň üstüne söweşe gidýärsiňiz, ýüregiňiz gowşamasyn, gorkmaň, hem sarsylmaň, hem olaryň ýüzünden yza çekilmäň. Sebäbi Reb siziň Hudaýyňyz, siziň bilen öňüňizden barýan, duşmanlaryňyza garşy siziň bilen bile söweşmek we sizi halas etmek üçin. Hem ýazyjylar halka gürläp aýdarlar: Täze öý guran we ony bagyşlamadyk adam kimdir? Ol gitsin we öz öýüne dolansyn, uruşda ölmesin, we başga bir adam ony badalga berer. We kim şol adam kim üzümçilik ekdi we ondan şatlyk almady? Goý gitsin we öýüne dolansyn, söweşde ölmesin, we başga bir adam ondan şatlansyn. We kim ol adam kim nişanlandy aýal bilen, we almady ony? Goý gitsin we öz öýüne dolansyn, uruşda ölmesin, we başga adam ony alar. We ýazyjylar halka gürlemäge

goşarlar we olar aýdarlar: Kim ol gorkýan we ýüreginde gorkak adam? Goý gitsin we öýüne dolansynmaly, şonuň üçin doganynyň ýüregini gorkak etmesin, onuňky ýaly. We şeýle bolar, haçan ýazyjylar halka gürlemegi bes edende, olar goşunyň halka ýolbaşçylyk edýän dolandyryjylaryny belläp goýarlar. Eger-de sen olara garşy söweş etmek üçin bir şähere ýakynlaşsaň, onda olary parahatçylyk bilen çagyr. Eger saňa parahatçylykly jogap berseler we derwezelerini açsalar, onda şol şäherde tapylan ähli halk saňa salgyt töleýji we boýun egýän bolar. Eger olar saňa boýun bolmasalar we saňa garşy uruş etseler, ony gabarsyň, Rebbe seniň Hudaýyň ony seniň eliňe tabşyrýança, we onuň ähli erkeklerini gylyç bilen öldürersiň, diňe aýallary we harytlary däl; we ähli mallary, we şäherde näme bar bolsa hemmesini, we ähli oljany öz üçiň alarsyň, we duşmanlaryňyň oljasynyň hemmesini iýersiň, olary Rebbe seniň Hudaýyň saňa berýär. Şeýdip, senden gaty uzakda bolan ähli şäherlere edýärsiň, şu halklaryň şäherlerinden däl, olaryň ýerini miras almak üçin Reb seniň Hudaýyň saňa berýän şäherlerden däl. Siz hiç bir dem alýan zady diri goýbermersiňiz, ýöne lanat bilen olary ýok edersiňiz: Hititlileri we Amorlulary we Kenganlyları we Perizzileri we Hiwitlileri we Ýebusylyları we Girgaşlyları, Rebbe siziň Hudaýyňyz size buýran ýaly, olar öz hudaýlaryna eden ähli ýigrenji işlerini size öwretmesinler diýip, we siz Rebbe siziň Hudaýyňyzyň öňünde günä edersiňiz. Eger-de sen bir şäheri köp günler gabaw edip, ony ele almak üçin söweşseň, onuň agaçlaryny ýok etmezsiň, olara demir goýmak bilen, ýöne ondan iýersiň, emma ony kesmezsiň, sebäbi meýdandaky agaç adam däldir, seniň öňüňden galasyna girmek

üçin? Ýöne sen miweli däldigini bilýän agajy ýok edersiň we kesip taşlarsynň, we saňa garşy uruş edýän şäheriň üstünde gabaw gurarsynň, ol tabşyrylýança.

21

Eger ýaralanan adam tapylsa, seniň Rebbiň Hudaýyň saňa miras bermek üçin berýän ýerinde, meýdanda ýykylan, we ony urany bilmeýärler, seniň ýaşulularyň we seniň kazylaryň çykar we ýaralanan adamyň töweregindäki şäherlere ölçerler. We ýaralanan adama iň ýakyn şäher bolar, we şol şäheriň ýaşululary mallardan işlemän we boýun bagyny çekmän düýäni alar. We şol şäheriň ýaşululary düýäni işlenmedik we ekilmedik gödek jülgesine indirerler we düýäniň boýnuny jülgede synarlar. We ruhanylar Lewiýler gelýärler, sebäbi olary Rebbe Hudaý saýlady öňünde durmak we onuň adyna alkyşlamak, we olaryň agzyna görä ähli jedel we ähli degme çözüler. We şol şäheriň ýaşulularynyň geňeşiniň hemmesi, öldürilen adama ýakynlaşýanlar, ellerini jülgede boýny kesilen düýäniň başynyň üstünde ýuwacaklar; we jogap berip aýdarlar: Biziň ellerimiz bu gany dökmedi we biziň gözlerimiz görmedi. Öz halkyň Israile mähriban bol, kimleri gutardyň, Rebbe, şonuň üçin günäsiz gan öz halkyňda Israilde bolmasyn we gan olara günä geçiler. Sen bolsa bigünä gany özüňizden aýyrarsyň, eger Rebbiň Hudaýyňyň öňünde gowy we ýaraşykly zady etseň. Eger sen duşmanlaryňa garşy urşa gidip çyksan, we Rebbe seniň Hudaýyň olary seniň elleriňe tabşyrsa, we sen olaryň oljasyny

alsan, we oljada görnüşi owadan aýal görseň, we ony isleseň, we ony öz üçin aýal alyp, ony öýüňiň içine getirseň, we onuň kellesini syryp, onuň dyrnagyny kesip, we onuň ýesirlik eşiklerini ondan aýyrsaň, we ol seniň öýüňde oturyp, kakasyny we ejesini bir aýyň günlerinde aglar, we şondan soň sen onuň ýanyna girip, onuň bilen ýaşarsaň, we ol seniň aýalyň bolar. We eger ony islemän bolsaň, ony erkin iberersiň, we ol kümüş üçin satylmaz, ony ret etmersiň, sebäbi ony peseltdiň. Eger bir adama iki aýal bolsa, olaryň biri söýülýän we olaryň biri ýigrenilýän, we oňa söýülýän we ýigrenilýän dogursa, we ýigrenilýäniň ilkinji ogly bolsa; We bolar, ol gün öz ogullaryna öz emlägini miras edip bölende, söýülýäniň ogluny ilkinji edip bilmez, ýigrenilýäniň ilkinji ogluny äsgermezlik edip; Ýöne ýigrenilýäniň ilkinji ogluny ykrar edip, oňa iki esse berer ähli zatlaryň içinden, näme tapylsa oňa, sebäbi ol onuň çagalarynyň başy, we oňa ilkinji ogluň haky degişlidir. Eger biriniň ogly boýun bolmasa we gozgalaňçy bolsa, kakasynyň sesine we ejesiniň sesine gulak asmaýan bolsa, we olar ony terbiýeleseler, we ol olara gulak asmaýan bolsa; we kakasy we ejesi ony tutup, ony öz şäheriniň ýaşulular geňeşine we ýeriň derwezesine çykarsalar; we olar öz şäherleriniň adamlaryna aýtsalar: biziň bu ogulymyz boýun bolmaýar we gozgalaň salýar, biziň sesimize gulak asmaýar, içgibazlyk edip şerap içýär. Ve onuň şäheriniň erkekleri ony daşlar bilen daşlararlar, ve ol öler, ve sen ýamany özüňizden aýyrarsyň, ve galan adamlar eşidip gorkararlar. Eger biriniň günäsi ölüm hökümi bolsa, we ol ölse, we siz ony agajyň üstünde asyp goýsaňyz; onuň jesedi agajyň üstünde galmaly däl, ýöne siz ony şol gün jaýlamalysyňyz, sebäbi agajyň üstünde

asylanlaryň hemmesi Hudaý tarapyndan nälät edilendir; we siz Rebbe Hudaýyňyzyň size miras hökmünde berýän topragyny hapalamaly dälsiňiz.

22

Seniň doganyňyň buzawyny ýa-da onuň goýnuny ýolda azaşyp gidýänini görüp, olara äsgermezlik etme, olary hökman dogaňa yza öwrüp gaýtaryp bermelisin. Eger doganyň seniň tarapaňa ýakynlaşmasa ýa-da ony bilmeseň, ony öýüňiň içine ýygnarsiň we doganyň olary gözläýänçä seniň ýanyňda bolar, soň bolsa ony oňa gaýtaryp berersiň. Şeýle edersiň onuň eşegini, we şeýle edersiň onuň eşigini, we şeýle edersiň doganyňyň ähli ýitiren zadyna görä, näçe zat bolsa ondan ýitirse we tapsan, äsgermezlige mümkin bolmarsyň. Sen doganyňyň eşegini ýa-da buzawyny ýolda ýykylan görseň, olary äsgermezlik etme, ony onuň bilen bilelikde galdyr. Erkek gap-gaçlary aýalyň üstünde bolmaz, erkek aýal eşigini geýmez, sebäbi bulary edýänleriň hemmesi seniň Rebbiň Hudaýyňa ýigrenji bolýar. Eger sen ýolda, islendik agajyň üstünde ýa-da ýeriň üstünde guşlaryň höwürtgesine, jüjelere ýa-da ýumurtgalara duş gelseň we ene jüjeleriň ýa-da ýumurtgalaryň üstünde ýyladýan bolsa, enäni çagalary bilen bilelikde almaň. Iberip goýmak bilen enäni iberip goýarsiň, ýöne çagalary öz üçin alarsiň, şonuň üçin saňa gowy bolsun we uzak ýaşaýan bolaýsyň. Eger täze jaý bina etseň we öýüňiň üçegine parapet edýän bolsaň, öýüňde adam öldürmek bolmaz, eger kimdir biri ondan ýykylsa. Sen öz üzüm bagyňa

dürli tohumlary ekmersiň, şonuň üçin hasyl mukaddesleşdirilmesin, we sen eken tohumyň hem seniň üzüm bagyňyň hasylyna goşulmasyn. Sen buzaw we eşek bilen bile sürmezlik. Sen galp zat geýmezsiň, ýüň bilen zygyr bir zatda bilelikde. Öz üçiň dört gyrasynda öwrülen zatlary ýasarsiň eşikleriňiň, haýsylary bilen özüňi örtseň. Eger kimdir biri aýal alsa we onuň bilen ýaşasa, we ony ýigrenese, we oňa ýalan sözleri goýsa, we onuň adyna erbet at getirse, we aýdsa: men bu aýaly aldym, we oňa ýakynlaşyp onuň gyzlygyny tapmadym; we gyzyň kakasy we ejesi gyzyň gyzlygyny alyp ýaşulularyň geňeşine derwezä çykarar. We gyzyň atasy ýaşulularyň geňeşine aýdar: Meniň şu gyzym men şu adama aýal edip berdim, we ol oňa ýigrenip, indi ol oňa galp sözler ýapýar, aýdyp: Men seniň gyzyňda gyzlyk tapmanok. We bular meniň gyzynyň gyzlygy. Hem olar eşigi şäheriň ýaşulular geňeşiniň öňünde açarlar. We şol şäheriň ýaşulular geňeşi şol adamy alar, we olar ony terbiýelerler, we olar ony ýüz şekel jerime ederler, we olar ýaş gyzyň kakasyna bererler, sebäbi ol Ysraýylly gyz bakiräniň üstüne erbet at çykardy, we ol onuň aýaly bolar; ol ony ähli wagtyň dowamynda boşap bilmez. Eger emma bu söz hakykat bolsa we gyzyň gyzlygy tapylmasa, olar gyzy onuň kakasynyň öýüniň gapylaryna çykarar we ony daşlar bilen daşlarar we ol öler, sebäbi Ysraýylyň ogullarynyň arasynda akmaklyk etdi, onuň kakasynyň öýüni zyna etmek bilen hapalady, we sen ýamanlyk öz-özüňizden aýyrarsyň. Eger-de bir adam başga bir adama öýlenen aýal bilen ýatýarka tapylsa, ikisini-de öldürersiňiz: aýal bilen ýatýan adamy hem, aýaly hem. Şeýlelikde, erbedi Ysraýyldan aýyrarsyň. Eger bir gyz çaga,

gyzlyk, nişanly bir adama bolsa, we ony bir adam şäherde tapyp, onuň bilen ýatsa, siz ikisini hem olaryň şäheriniň derwezesine çykararsynyz, we olar daşlar bilen daşlanylsynlar, we olar ölsinler; ýaş gyzy, sebäbi ol şäherde gygyrmady; we adamy, sebäbi ol goňşusynyň aýalyny kemsitdi; we siz ýamanlyk öz özüňizden aýyrarsyňyz. Eger-de düzlükde adam nişanlanan gyzjagazy tapsa we zorläp onuň bilen ýatsa, diňe onuň bilen ýatan adamy öldürersiňiz. Hem ýaş aýala ölüm günäsi däl; nähili bir adam goňşusynyň üstüne gozgalsa we onuň ruhuny öldürse, şeýle bu iş, sebäbi ony meýdanda tapdy; nişanly ýaş aýal gygyrdy, emma oňa kömek etjek adam ýokdy. Eger kimdir biri gyzjagazyň gelin bolmadyk gyzy tapsa we zorlaýyp onuň bilen ýatsa we tapylsa, onuň bilen ýatan adam ýaş gyzyň kakasyna elli kümüş didrahma berer we ol onuň aýaly bolar, sebäbi ony kemsitdi: ol ony ähli wagtyň dowamynda kowup bilmez.

23

Adam öz kakasynyň aýalyny almaz we öz kakasynyň örtügini açmaz. Däl giren ýa-da kesilen adam Rebbiň ýygnagyna girmez. Jellebiň ogly Rebbiň ýygnagyna girmez. Ammonly we Moably Rebbiň ýygnagyna girmez, we onunjy nesle çenli Rebbiň ýygnagyna girmez, we ebede çenli; sebäbi olar size çörek we suw bilen ýolda duşmadylar, siz Müsürden çykanyzda, we sebäbi olar sizi gargy etmek üçin Mesopotamiýadan Beoryň ogly Balamyň tutdular. Emma Reb, seniň Hudaýyň, Balama diňlemek

islemedi we Reb, seniň Hudaýyň, näletleri bereketlere öwürdi, sebäbi Reb, seniň Hudaýyň, seni söýdi. Sen olara parahatçylykly we peýdaly zatlary ömrüňiň ahyryna çenli hiç wagt hödürlemezsiň. Sen Edomlydan ýigrenmeýärsiň, sebäbi ol seniň doganyňdyr, sen Müsürliden ýigrenmeýärsiň, sebäbi sen onuň ýurdunda gurbat bolduň. Eger olara ogullar dogulsalar, üçünji neslinde Rebbiň mejlisine girerler. Eger-de sen duşmanlaryňyň üstüne düşelge gurmaga çyksan, onda ähli erbet sözden saklanmalysyň. Eger sende gijeleýin öz akymyndan arassa bolmadyk adam bar bolsa, ol düşelgeden daşary çykar we düşelgä girmez. We agşama tarap ol öz bedenini suw bilen ýuwar, we gün batandan soň ol lagere girer. Seniň üçin lägeriň daşynda ýer bolar we sen ol ýere daşary çykarsyň. Hem gazygyň bolar seniň guşagyňyň üstünde; hem bolar, haçan daşarda oturan wagtyň, hem gazyp aljak onuň bilen, hem getirip ýapjak edepsizligiňi. Sebäbi Reb Hudaýyň ýöreýär seniň lägeriňde, halas etmek üçin seni hem tabşyrmak üçin duşmanyňy öňüňe; hem bolar lägeriň mukaddes, hem görülmez sende edepsizlik zat, hem öwrüler senden. Sen çagany onuň hojaýynyna tabşyrmarsyň, ol seniň ýanyňa onuň hojaýynyndan geldi. Seniň bilen ýaşar, siziň araňyzda oňa haýsy ýer ýaraýan bolsa şol ýerde ýaşar, sen oňa kynçylyk bermersiň. Ysraýylyň gyzlarynyň arasynda jelep bolmaz, we Ysraýylyň ogullarynyň arasynda özüni jelepçilige berýän bolmaz, Ysraýylyň gyzlarynyň arasynda dini däpleri başlaýjy bolmaz, we Ysraýylyň ogullarynyň arasynda şol däplere gatnaşýan bolmaz. Sen jellepiň hakynyň tölegini we itiň çalşygynyň tölegini Rebbiň Hudaýyňyň öýüne hiç bir şert üçin getirmezsiň, sebäbi Rebbe Hudaýyňa ikisi-de

ýigreňçdir. Sen öz doganyňa kümüşüň peýizini bermersiň, we iýmitleriň peýizini, we ähli zadyň peýizini, haýsy sen karz berseň. Daşary adama göterim bilen karz berersiňiz, ýöne doganyňyza göterim bilen karz bermersiňiz, şonuň üçin Rebbe seniň Hudaýyň seni ähli işleriňde ýarlakasynda, şol ýeri miras almak üçin girýän ýeriňde. Eger-de sen Rebbiň, seniň Hudaýyňa ant etseň, ony yzyna bermegi gijikdirmezsiň, sebäbi Reb, seniň Hudaýyň senden hökmany suraga çeker we bu sende günä bolar. Eger doga etmek islemeseň, sende günä ýok. Dodaklaryňdan çykýan zatlary saklamalysyň we Rebbe Hudaýa wada beren sowgadyňy agzyň bilen aýdyşyň ýaly etmelisin. Eger-de sen goňşuňyň hasylyna gir-seň we ellerňde başaklary ýygnasaň, ýöne goňşuňyň hasylyna oraq goýmarsyň. Eger-de sen goňşyňyň bagynyň içine girseň, üzüm iýersiň, janyňy kanagatlandyrmak üçin näçe bolsa, ýöne gaba salmaýarsyň.

24

Eger kimdir biri aýal alsa, we onuň bilen ýaşasa, we şeýle bolar eger ol onuň öňünde ýagşylyk tapmasa, sebäbi ol onda utanç zat tapdy, we ol oňa aýrylyşyk kitabyny ýazar, we onuň ellerine berer, we ony öz öýünden iberer, we giden bolup başga adama bolsa, we soňky adam ony ýigrenýär, we oňa aýrylyşyk kitabyny ýazar, we onuň ellerine berer, we ony öz öýünden iberer, we soňky adam ölse, kim ony özi üçin aýal aldy, ilkinji adam ony iberen, yzyna dolanyp ony özi üçin aýal alyp bilmez, onuň hapalanyndan soň, sebäbi bu Rebbiň seniň Hudaýyňyň öňünde

ýigrenji zat, we siz ýeri hapalamarsyňyz, kä Reb seniň Hudaýyň saňa miras bilen berýär. Eger kim ýakynda aýal alsa, urşa çykmaz we oňa hiç zat salynmaz, öz öýünde günäsiz bolar, bir ýyl alan aýalyny şatlandyrar. Sen girew hökmünde degirmen daşyny almarsyň, hem-de üstki degirmen daşyny almarsyň, sebäbi bu jan girew hökmünde alýar. Eger-de adam öz doganlaryndan, Ysraýyl ogullaryndan biriniň janyny ogurlaýan bolsa we ony ezenligi edip satsa, şol ogry öler we siz erbet zady özüňizden aýyrarsyňyz. Özüňe üns ber lepra ýokanjynda, ähli kanuny berjaý etmegi gaty berk sakla, haýsy kanuny size ruhanylar Lewiýler yglan etseler, men size buýran ýolum boýunça, berjaý etmegi saklaň. Ýatla, Rebbiň seniň Hudaýyň Merýeme ýolda näçe zat edenini, siziň Müsürden çykýarkäňiz wagtynda. Eger seniň goňşuňda haýsydyr bir bergi bar bolsa, onuň girowyny almak üçin onuň öýüne girmezsiň. Daşarda dur, we karz berlen adam girew-i saňa özi daşary çykarar. Eger-de adam garyp bolsa, sen onuň girewinde uklamarsyň. Gaýtaryp bermek bilen, onuň girowyny gün batmaga tarap gaýtaryp berersiň, we ol öz eşiginde uklar, we ol seni alkaşlar, we bu saňa Rebbiň Hudaýyňyň öňünde rehimdarlyk bolar. Garyp we mätäç doganlaryňyň ýa-da şäherleriňde ýaşaýan gelmişekleriň zähmet haklaryny zulum bilen saklamarsynň. Şol gün onuň hakynyň gaýtaryp bermelisin, gün onuň üstünde batmaz, sebäbi ol garyp we umydyny şonda saklaýar, we ol seniň garşyňa Rebbe ýüzlenip gygyrar, we bu sende günä bolar. Atalar çagalar üçin ölmezler we ogullar atalar üçin ölmezler, her biri öz günäsinde öler. Däl, ýetim we dul aýalyň hökümini burmaýarsyň; dul aýalyň eşigini girew almaýarsyň, we ýatlaýarsyň sen Müsür

topragynda gul bolduňy, we Rebbe seniň Hudaýyň seni şol ýerden halas etdi; şonuň üçin men saňa bu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Eger sen öz meýdanyňda orasyny oraýan bolsaň we öz meýdanyňda bir bogazy ýatdan çykarsaň, ony almak üçin yza dolanmaýarsyň. Ol gelmişä, ýetime we dul aýala degişli bolar, şonuň üçin Reb seniň Hudaýyň seni elleriňiň ähli işlerinde alkaşlaýar. Eger zeýtun ýygsaň, yzyňda galanlary ýygnamak üçin yza öwrülmezsiň, olar gelmişä, ýetime we dul aýala degişli bolar, we ýatlarsiň welin Müsür ýurdunda gul bolandygyňy, şonuň üçin men saňa bu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Eger sen öz üzüm bagyňy ýygsaň, ony yzyndan gaýtadan ýygnamarsyng; gelmişek we ýetim we dul aýal üçin bolar; we ýatlarsyng sen Müsür topragynda gul bolduňy; şonuň üçin men saňa buýurýaryn etmegi şu sözi.

25

Eger adamlaryň arasynda jedel bolsa, we olar höküme gelseler, we höküm etseler, we dogry adamy aklasalar, we dinsiz adamy günäkär etseler; we bolar, eger dinsiz adam urgy mynasyp bolsa, ony kazylaryň öňünde ýere ýatyrarsyň, we olar ony öz öňlerinde onuň dinsizligine görä gamçylarlar. We sanda kyrk urjak bilen ony urýarlar, goşmazlar. Eger-de goşsaň urmagy şu urgunyň üstünden köpräk, doganyň seniň öňüňde hormatsyzlanar. Harman döwýän öküzüň agzyny baglamaly dälsiň. Eger doganlar bile ýaşasalar we olaryň birisi ölse, ýöne oňa çagasy bolmasa, öleniniň aýaly daşarky adama, ýakyn däl

birine degmez. Onuň adamsynyň dogany onuň ýanyna girer we ony özi üçin aýal eder we onuň bilen bile ýaşar. Hem çaga, eger dogsa, ölüniň adyndan belleniler, hem onuň ady Ysraýyldan öçürilmez. Eger adam doganynyň aýalyny almak islemese, aýal derwezä, ýaşulular geňeşine çykar we aýdar: Meniň adamymyň dogany öz doganynyň adyny Ysraýylda galdyrmak islenok, meniň adamymyň dogany islemedi. Onuň şäheriniň ýaşulularyň geňeşi ony çagyrar we oňa aýdarlar, we ol durup aýtsa: Men ony almak islämok, we onuň doganynyň aýaly ýaşulularyň geňeşiniň öňünde gelip, onuň bir sandalyny onuň aýagyndan çözüp we onuň ýüzüne tüýkürip we jogap berip aýdar: Şeýdip ederler adama, kim öz doganynyň öýüni Ysraýylda gurmaýar. Onuň ady Ysraýylda atlandyrylar: sandalyny çözen adamyň öýi. Eger adamlar söweşse biri-biri bilen, adam öz dogany bilen, we olaryň biriniň aýaly gelip öz adamyny halas etmek üçin ony urýanyň elinden, we elini uzadyp onuň jyns agzalaryny tutsa, sen onuň elini kesip atarsyň; seniň gözüň oňa rehim etmez. Seniň haltaňda uly ýa-da kiçi iki dürli agram bolmaly däldir. Seniň öýüňde uly ýa-da kiçi ölçeg we ölçeg bolmaz. Agram hakyky we adalatly bolar seniň üçin, we ölçeg hakyky we adalatly bolar seniň üçin, şonuň üçin uzak ýaşarsyň ýer ýüzünde, Reb Hudaýyň saňa miras hökmünde berýän ýerinde. Sebäbi şulary edýänleriň hemmesi, adalatsyzlyk edýänleriň hemmesi Rebbiň Hudaýyňa ýigrenjidir. Ýadyňa sal näçe zat etdi saňa Amalek ýolda, sen Müsür topragyndan çykyp barýarkaň, nähili garşy durdy saňa ýolda, we kesdi seniň yzynky goşunyňy, seniň yzyňdaky ýadawlary, sen bolsa aç we ýadaw bolduň, we ol Hudaýdan gorkmady. We şeýle bolar, haçan Rebbe seniň

Hudaýyň seni daş-töweregindäki ähli duşmanlaryňdan dynç berse, şol ýerde, Rebbe seniň Hudaýyň saňa miras almak üçin berýän ýerde, Amalegyň adyny asmanyň aşagyndan ýok edersiň we muny unutma.

26

Hem bolar, eger sen girseň seniň Rebbiň Hudaýyň saňa miras bermek üçin berýän ýerine, hem sen ony miras alsan, hem sen onuň üstünde ýaşasan, hem sen alsan Rebbiň Hudaýyň saňa berýän seniň ýeriňiň miweleriniň ilkinji miwelerinden, hem sen sebede goýsan, hem sen gitseň şol ýere, Rebbiň Hudaýyň öz ady şol ýerde çagyrylmak üçin saýlasa. We sen şol günlerde boljak ruhanynyň ýanyna gelersiň, we oňa aýdarsiň: Men şu gün öz Rebbimiň Hudaýyna yglan edýärin, sebäbi men Rebbimiň biziň atalarymyza bize bermäge kasam eden ýerine girdim. We ruhany sepedi seniň elleriňden alar we ony Hudaýyň Rebbiň gurban otagynyň öňüne goýar. We jogap berip, Rebbiň seniň Hudaýyňyň öňünde şeýle aýdar: Siriýany atam taşlady we Müsüre inýärdi, ol ýerde az sanly bolup ýaşady we ol ýerde uly millete we köp köplüge öwrüldi. Müsürlüler bize azar etdiler, we bizi peseldiler, we bize agyr işleri ýüklediler. Biz Rebbimiziň Hudaýyna gygyrdyk, we Rebbe biziň sesimizi eşitdi, we biziň peselmegimizi gördi, we biziň zähmetimizi, we biziň gysyşymyzy. Rebbe bizi Müsürden öz uly güýji bilen, güýçli eli bilen, beýik goly bilen, uly görkezler bilen, alamatlar bilen we gudratlar bilen alyp çykdy. Hem ol bizi şu ýere getirdi, hem bize

şu ýeri berdi, süýt we bal akýan ýer. Hem indi, ine, men getirdim ilkinji miweleri ýeriň önümleriniň, sen maňa beren ýeriň, Rebbe, süýt we bal akyp duran ýer; hem goýarsyň ony Rebbiň Hudaýyňyň öňünde, hem sežde edersiň Rebbiň Hudaýyňyň öňünde, hem şatlanarsyň ähli gowy zatlarda, Rebbe Hudaý saňa beren, hem öýüň, hem lewit, hem sende bolan gelmişek. Eger üçünji ýylda hasyllaryňyň ähli ondan bir bölegini bermegi tamamlasaň, ikinji ondan bir bölegini Lewilä, gelmişe, ýetime we dul aýala berersiň, we olar seniň şäherleriňde iýerler we şatlanarlar. Sen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde şeýle aýdarsyng: Men mukaddes zatlary öýümden aýyrdym we olary Lewilere, gelmişige, ýetime we dul aýala berdim. Maňa buýran ähli buýruklaryňa görä hereket etdim. Men seniň buýrugyňy bozmanym we unutmanym. Men olardan öz agyrymda iýmedim, olardan hapalyga miwä almadym, olardan ölüge bermedim. Men Rebbimiziň Hudaýyň sesine boýun egdim, maňa buýrulan ýaly etdim. Mukaddes öýüňden asmandan aşak seret we öz halkyň Ysraýyly gutla, şeýle hem olara beren ýeriňi gutla, nähili atalara ant içdiň, bize süýt we bal akýan ýer bermäge. Şu gün Reb Hudaýyň saňa ähli kararlar we hökümler ýerine ýetirmegi buýurdy, we siz olary tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan saklaýarsyňyz we ýerine ýetirýärsiňiz. Sen Hudaýy şu gün öz Hudaýyň bolmak üçin saýladyň we Onuň ähli ýollarynda ýöremegi, düzgünleri we hökümleri saklamagy we Onuň sesine boýun bolmagy kabul etdiň. We Rebbe şu gün seni saýlady, sen onuň üçin hususy eýeçilikli halk bolmak üçin, edil aýdyşy ýaly, onuň buýruklaryny saklamak üçin, we sen ähli halklaryň üstünde bolmak üçin, nähili ol seni meşhur we

buýsanç we şöhratly etdi, sen Rebbe seniň Hudaýyňa mukaddes halk bolmak üçin, edil ol gürläp aýdyşy ýaly.

27

Musa we Ysraýylyň ýaşulular geňeşi buýurdy: Şu gün men size buýurýan bu buýruklaryň hemmesini saklaň. We şol gün Iordan derýasyny geçip, Rebbiň Hudaýyň saňa berýän topragyna girendiňde, öziň üçin uly daşlary dikip, olary hek bilen suwap. Sen şu daşlaryň üstünde şu kanunyň ähli sözlerini ýazarsyň, siz Iordany geçeniňizde, siz gireniňizde şol ýere, Rebbiň Hudaýyň atalaryňyň saňa berýän ýerine, süýt we bal akýan ýere, Rebbiň Hudaýyň atalaryňyň saňa aýdan ýaly. Hem şeýle bolar, Iordany geçeniňizde, şu gün men saňa buýurýan şu daşlary Gaýbal dagynda goýarsyňyz we olary hek bilen suwarsyňyz. Sen ol ýerde gurban gurarsyng Rebbe seniň Hudaýyňa, daşlardan gurban; demir goýmarsyng onuň üstüne; bütin daşlardan gurban gurarsyng Rebbe seniň Hudaýyňa, we ýangyç gurbanlaryny hödürlersiň onuň üstünde Rebbe seniň Hudaýyňa. We sen şol ýerde halas gurbanlygyny gurban edýärsiň, iýýärsiň, doýýarsyň we Rebbiň Hudaýyňyň öňünde şatlanýarsyň. We bu kanunuň hemmesini daşlaryň üstünde gaty aýdyň ýazarsyň. Musa we Lewili ruhanylar ähli Ysraýyla gürlediler, aýdyp: dymyň we diňle, Ysraýyl, şu gün sen Rebbiň Hudaýyňyň halky boldyň, we sen Rebbiň Hudaýyňyň sesini diňlersiň, we sen onuň ähli buýruklaryny edersiň, we onuň kararlaryny, näçesini men saňa şu gün buýurýaryn. We Musa

şol gün halka buýruk berdi, aýdyp: bular Iordan deryasyny geçenden soň, Gerizim dagynda halka pata bermek üçin durarlar: Şimun, Lewi, Ýahuda, Issakar, Ýusup we Benýamin. We bular Ebal dagynda gargyşyň üstünde durarlar: Ruben, Gad, we Aşer, Zebulun, Dan, we Naftali. We jogap berip, Lewiýalylar ähli Ysraýyla uly ses bilen aýdarlar: Näletlenen adam, kim oýma şekil we guýma şekil ýasar, Rebbe ýigrenji, hünärmenleriň elleriniň işi, we ony gizlin ýerde goýar. We jogap berip, ähli halk aýdarlar: Bolsun. Öz kakasyny ýa-da ejesini kemsidýän garganylsyndyr, we ähli halk aýdar: Bolsun. Goňşusynyň serhetlerini üýtgedýän näletlenendir, we ähli halk Bolsun diýer. Kör adamy ýolda azdyrýan gargyşly bolsun, we ähli halk aýdar: Bolsun. Gargyşly bolsun, kim gyşarnyň, ýetimniň we dul aýalyň hökümini gyşa çekse, we ähli halk aýdar: Bolsun! Näletlenen ol adam, kakasynyň aýaly bilen ýatýan, sebäbi ol kakasynyň örtügini açdy; we ähli halk aýdar: Bolsun. Islendik haýwan bilen ýatýan gargyşlydyr, we tutuş halk aýdar: Şeýle bolsun. Näletlenen, öz kakasynyň ýa-da ejesiniň gyzy bilen ýatýan adam. Hem ähli halk aýdar, bolsun. Gargyşly bolsun öz gelini bilen ýatýan, we ähli halk aýdar: Bolsun! Gargyşly bolsun öz aýalynyň uýasy bilen ýatýan, we ähli halk aýdar: Bolsun! Goňşusyny aldaw bilen urýan lanetlenendir, we ähli halk aýdar: Bolsun. Günäsiz ganyň janyny urmak üçin para alýan adam näletlidir, we tutuş halk aýdar: Bolsun. Gargyşly ähli adam, kim şu kanunyň ähli sözlerinde galman, olary ýerine ýetirmeýär, we ähli halk aýdar: Bolsun.

28

Hem bolar, eger eşitmek bilen eşitseň Rebbiň Hudaýyňyň sesini, saklamak we ýerine ýetirmek ähli şu buýruklary, ki men şu gün saňa buýurýaryn, hem Rebbe Hudaýyň seni ýer ýüzündäki ähli halklaryň üstünde ýokary goýar, hem şu ähli pata saňa geler, hem seni tapar, eger eşitmek bilen eşitseň Rebbiň Hudaýyňyň sesini: patalanansyň sen şäherde, hem patalanansyň sen meýdanda. Seniň garnyňyň nesilleri, ýeriňiň hasyllary, öküzleriňiň sürüleri we goýunlaryňyň sürüleri mübärek bolsun. Siziň ammarlarыňyz mübärek we galyndylarыňyz mübärek. Gutlanan sen gireniňde, we gutlanan sen çykanyňda. Rebbe seň Hudaýyň saňa garşy çykan duşmanlaryňy döwüp, seň öňüňde gowşuryp berer. Olar saňa garşy bir ýol bilen çykarlar, emma seň öňüňden ýedi ýol bilen gaçarlar. Reb seniň ammarlaryňda we eline alýan ähli işiňde saňa bereketini iberer, Reb Hudaýyň saňa berýän topragynda. Reb seni özi üçin mukaddes halk hökmünde galdyrar, ol atalaryňa ant içen ýoly bilen; eger sen Reb Hudaýyňyň sesini eşitseň we onuň ähli ýollary bilen ýöreseň, we ýeriň ähli halklary seni görer, sebäbi Rebiň ady seniň üstüňde çagyryldy we olar senden gorkar. We Rebbe seniň Hudaýyň seni gowy zatlar bilen köpelter: seniň nesilleriňde, seniň mallaryňyň nesilleriňde we seniň topragyngyň önümlerinde, Rebbäniň seniň atalaryňa kasam eden ýerinde, ony saňa bermek üçin. Reb seniň üçin öz gowy hazynasyny, asmany açar, seniň ýeriňe öz wagtynda ýagyş berer, seniň elleriňiň ähli işlerini alkyşlar, we sen köp halklara karz berersiň,

ýöne sen karz almarsynň. Sen köp halklara höküm sürersiň, ýöne seniň üstüňden olar höküm sürmezler. Rebbe seň Hudaýyň seni baş edip goýar, guýruk däl, we sen hemişe ýokarda bolarsyň, aşakda bolmarsyng, eger Rebbe seň Hudaýyňyň sesine gulak asaň we men saňa şu gün buýurýan zatlarymy saklaň. Sen şu gün saňa buýurýan ähli buýruklaryň hiç birinden sag ýa-da çep tarapa çykmarsyň, beýleki hudaýlaryň yzyndan gidip, olara gulluk etmezlik üçin. Eger Rebbiň Hudaýyňyň sesine diňlemäň we men şu gün saňa buýurýan ähli buýruklaryny saklamaň, onda şu näletleriň ählisi üstüňe geler we seni tutarlar. Şäherde gargyşly sen we meýdanda gargyşly sen. Seniň ammarlaryň we galyndylaryň lānetlenen. Gargyşly seniň garnyňyň nesilleri, we seniň topragyňyň hasyllary, seniň öküzleriňiň sürüleri, we seniň goýunlaryňyň sürüleri; Gargyşly sen gireniňde, we gargyşly sen çykanyňda. Reb seniň üstüňe ýetmezçiligi, zaýalanmagy we sarp edilmegi iberer, ähli zatlaryň üstüne, elini goýan ýeriňe, şol wagt seni ýok edýänçä, we şol wagt seni tizlikde ýitirýänçä, erbet işleriňiň sebäpli, sebäbi meni taşladyň. Rebbe seni ölüme ýapyşdyrar, ol seni ýer ýüzünden doly ýok edýänçä, sen şol ýere girýärsiň, ony miras almak üçin. Rebbe seni çäresizlikde, gyzzyrma bilen, titremek bilen, çişme bilen, poslamak bilen we reňksolmak bilen urar, we olar seni ýok edýänçä kowarlar. We seniň kelläňiň üstündäki asman bürünç bolar, we seniň aşagyndaky ýer demir bolar. Rebbe seniň Hudaýyň seniň ýeriňe ýagyş ýerine tozan bersin, we asmandan tozan iner, ol seni ýok edýänçä we seni tiz wagtda heläk edýänçä. Rebbe seni duşmanlaryň öňünde urgy astyna bersin, bir ýol bilen olara tarap çykarsyng, we ýedi ýol bilen olaryň ýüzünden gaçarsyng,

we ýer ýüzüniň ähli patyşalyklarynda dargamak bolarsyng. Siziň ölüleriňiz asmanyň guşlaryna we ýeriň ýabany haýwanlaryna iýmit bolar, we olary gorkuzýan hiç kim bolmaz. Rebbe seni Müsür ýarasy bilen oturgyňa urar, we ýabany gacyryga, we gyjyna, şonuň üçin sen bejerilip bilmersiň. Rebbe seni dälilik, körlük we aňyň haýran galmasy bilen urjar. Hem sen günortanlykda gözläp ýörersiň, garaňkylykda kör adam gözleýän ýaly, hem ýollaryň rowaç bolmaz, hem soňra adalatsyzlyga uçrarsyng, hem ähli günler talanarsyň, hem kömek edýän bolmaz. Aýal alarsiň, ýöne başga bir adam ony eýe bolar, jaý gurarsyň, ýöne onda ýaşamarsyň, üzümzar ekersň, ýöne ondan hasyl almarsyň. Seniň buzawyň seniň öňüňde öldüriler, we sen ondan iýmersiň; seniň eşegiň senden alnar, we saňa yzyna berilmez; seniň goýunlaryň duşmanlaryňa beriler, we saňa kömekçi bolmaz. Seniň ogullaryň we gyzlaryň başga millete beriler, we seniň gözleriň olara seredip ejiz bolar, seniň eliň hiç zat edip bilmez. Seniň ýeriňiň hasylyny we ähli zähmetiňi sen tanamaýan millet iýer, we sen ähli günleriňde haksyzlyga uçraýan we ezilen bolarsiň. We sen gözleriň bilen görjek görüşleriň sebäpli dälilere öwrülersiň. Rebbe seni dyzlaryňda we baldyrlaryňda erbet ýara bilen urar, şeýle welin sen aýagyňyň tabanyndan başyňyň depesine çenli bejerilip bilmersiň. Rebbe seni we öz üstüňe bellejek hökümdarlaryňy seň bilmeýän we atalaryň bilmedik millete alyp gitsin, we şol ýerde agaçdan we daşdan ýasalan beýleki hudaýlara gulluk edersiň. Sen Rebiň seni alyp barjak ähli halklaryň arasynda tapmak, mysal söz we hekaýat bolarsyň. Tohum köp çykararsyng meýdana, we az getirersing, sebäbi çekirtge olary

iýer; Üzümçilik ekersing we işlärsiň, we şerap içmersiň we ondan şatlanmarsyng, sebäbi gurçuk olary iýer. Zeýtun agaçlary ähli çäkleriňde bolar, ýöne ýag bilen çalmarsyň, sebäbi zeýtun agajyň dökülip gider. Ogullar we gyzlar dünýä indersiň, ýöne olar seniň bilen bolmazlar, sebäbi olar ýesirlige giderler. Ähli agaçlaryňy we ýeriň önümlerini güjük iýip biter. Sende bolýan gelmişek has-da ýokary çykar, sen bolsa has-da aşak inersiň. Bu saňa karz berer, emma sen oňa karz bermezsiň, bu baş bolar, emma sen guýruk bolarsyň. We seniň üstüňe geler ähli bu nälätler, we olar seni kowalar, we olar seni alar, ol seni ýok edýänçä, we ol seni ýitirýänçä, sebäbi sen Rebbiň Hudaýyňyň sesini diňlemediň, Onuň buýruklaryny we saňa buýran kanunlaryny saklamak üçin. We sende alamatlar bolar, we seniň tohumyňda geň zatlar bolar ebedilige çenli, şonuň ýerine sen Rebbe Hudaýyňa şatlyk bilen we gowy ýürek bilen gulluk etmediň, ähli zatlaryň köplügi sebäpli. Sen öz duşmanlaryňa gulluk edersiň, kimleri Rebbe seniň üstüňe iberer, açlykda, suwaňlykda, ýalaňaçlykda we ähli zatlaryň ýitmeginde, we sen demir boýunturugy öz boýnuňa geýersiň, ol seni ýok edýänçä. Reb seniň üstüňe getirer milleti uzakdan, ýeriň ahyryndan, bürgüdiň hüjümi ýaly, sen onuň sesini eşitmeýän milleti, utanmaz ýüzli milleti, ol garrynyň ýüzüne hormat goýmaz we ýaşa rehim etmez. Hem ol seniň mal-garanyň dogulan zatlaryny we ýeriň önümlerini iýer, şeýle welin saňa bugdaý, şerap, ýag, öküzleriň sürülerini we goýunlaryň sürülerini galdyrmaz, ol seni ýok edýänçä. Ol seni şäherleriňde weýran eder, beýik we berk diwarlar ýykylyp gitýänçä, sen olara bil baglaýarsyň tutuş ýeriňde, we ol seni saňa beren şäherleriňde gysyp. Sen öz

garnyňyň nesilleri iýersiň, öz ogullaryňyň we gyzlaryňyň etlerini, näçe saňa berildi, öz darlygynda we öz gysyşynda, haçan duşmanyň seni gysar. Seniň içiňdäki näzik we gaty mylaýym adam öz gözüni bilen öz dogany hasatlanar, we öz gujagy içindäki aýalyny, we oňa galan çagalaryny, şeýle welin olaryň birine öz çagalarynyň etinden bermez, olaryň haýsyny iýer, sebäbi oňa hiç zat galmaýar seniň darlygynda we seniň gysyşyňda, haçan duşmanlaryň seni gysarlar ähli şäherlerinde. Siziň araňyzda ýumşak we näzik aýal, onuň aýagy näziklik we ýumşaklyk sebäpli ýer ýüzünde ýöremek tejribesini almady, öz gözüni bilen öz göwsündäki adamyna we öz ogluny we öz gyzyny hasatçylyk bilen serer, we öz budunyň arasyndan çykan çagasyny we öz dogran çagasyny, sebäbi olary ähli zadyň ýetmezçiligi sebäpli gizlinlikde iýer seniň darlygynda we seniň kynçylygynda, duşmanyň seni seniň şäherlerinde kynçylyga salar, eger sen diňlemesen bu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmek üçin, bu kitapda ýazylany, gorkup bu hormatly we ajaýyp ady, REBBE seniň HUDAÝYŇY. Rebbe seniň urguňy we tohumyňyň urguny ajaýyp eder - uly we ajaýyp urguny, erbet we wepaly keselleri. Ve ol Müsüriň ähli ýaman agyrysyny, seniň olaryň ýüzünden gaçan agyryny yzyna getirer we olar saňa ýapyşar. Reb seniň üstüňe ähli keseli, ähli ýazylmadyk urguny we şu kanunyň kitabynda ýazylan ähli sini getirer, ol seni ýok edýänçä. Hem siz az sanynda galdyrylarsyňyz, asmanyň ýyldyzlary ýaly köp bolanyňyzyň ýerine, sebäbi Rebbiň Hudaýyňyzyň sesini diňlemediňiz. Reb siziň üçin gowy etmek we sizi köpeltmek bilen nähili şatlanan bolsa, şeýle hem Reb siziň üçin sizi ýok etmek bilen şatlanar, we siz tizlikde şol ýerden

alnar, ol ýere girýärsiň, ony miras almak üçin. Seni Rebbiň, seniň Hudaýyň ýer ýüzüniň bir ujundan beýleki ujuna çenli ähli halklaryň arasynda dargadar, we sen ol ýerde sen we atalaryň ynanmadyk beýleki hudaýlara, agaçlara we daşlara gulluk edersiň. Ýöne şol milletlerde-de seni dynç almaz, aýagyňyň yzynyna duruş bolmaz we Reb saňa ol ýerde boýun bolmaýan başga ýürek, ýitirýän gözler we eräp gidýän ruhy berer. We seniň durmuşyň gözleriňiň öňünde asylan bolar, we gündiz-gije gorkarsyň, we öz durmuşyňa ynanmarsyň. Ertir aýdarsyň: Nähili agşam bolar? we agşam aýdarsyň: Nähili ertir bolar? - ýüregiňiň gorkusyndan, näme gorkjakdygyňdan we gözleriňiň görjek görüşlerinden. Hem Rebbe seni Müsüre gämilerde yza öwürer, şol ýol barada men aýtdym, sen ony ýene görmezsiň; hem siz ol ýerde duşmanlaryňyza gul we gärniş bolup satylarsyňyz, ýöne satyn alyjy bolmaýar. Bular Rebbiň Musa arkaly Ysraýyl ogullaryna Moab ýurdunda gurmaga buýran ähtnamaň sözleridir, Horebde olar bilen baglaşan ähtnamadan başga.

29

Musa ähli Ysraýylyň ogullaryny çagyrdy we olara aýtdy: Siz Rebbiň Müsür topragynda siziň öňüňizde Faraona we onuň hyzmatkärlerine we onuň ähli topragyna eden ähli zatlaryny gördüňiz, siziň gözleriňiziň gören uly synaglary, şol uly alamatlary we gudratlary. Rebbe Hudaý size şu güne çenli bilýän ýürek, görýän gözler we eşidýän gulaklary bermedi. Ol sizi kyrk

ýyl çölde ýolbaşçylyk etdi, eşikleriňiz könelmedi we sandalyňyz aýaklaryňyzdan könelmedi. Çörek iýmediňiz, şerap we güýçli içgi içmediňiz, şonuň üçin biliň welin, Reb siziň Hudaýyňyz mendirin. Siz şu ýere geldiňiz, Heşbonyň patyşasy Sihon we Başanyň patyşasy Og bize garşy uruşa çykdylar. Biz olary urduk we olaryň ýerini aldyk, men ony miras bilen Ruben taýpasyna, Gad taýpasyna we Manasse taýpasynyň ýarysyna berdim. Ve siz şu ähtnamanyň ähli sözlerini berjaý etmegi saklajaksynyz, şonuň üçin edersiňiz zatlaryň hemmesine düşünersiňiz. Siz hemmäňiz şu gün Rebbiň siziň Hudaýyňyzyň öňünde duryarsyňyz, siziň taýpa liderleriniz, we siziň ýaşulular geňeşiňiz, we siziň kazylaryňyz, we siziň ýazyjylaryňyz, Ysraýylyň her erkegi, siziň aýallaryňyz, we siziň çagalaryňyz we siziň lägeriňiziň ortasynda bolan gelmişek, siziň odun çapyjyňyzdan we siziň suw çekijiniňize çenli, Rebbiň siziň Hudaýyňyzyň ähtine girmek üçin, we onuň gargyşlaryna, näçe Reb siziň Hudaýyňyz şu gün saňa düzýär; şonuň üçin ol seni özüne halk edip goýsun, we ol seniň Hudaýyň bolar, haýsy ýagdaýda ol saňa aýtdy, we haýsy ýagdaýda ol seniň atalaryňa Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba ant içdi. Men bu ähtnamaňy we bu ýalbaramaňy diňe size däl-de edýärin, ýöne şu gün şu ýerde siziň bilen Rebbiňiz Hudaýyň öňünde bolanlara hem, we şu gün şu ýerde siziň bilen bolmadyklara hem edýärin. Sebäbi siz bilýärsiňiz, biz Müsür ýurdunda nädip ýaşandygymyzy, siziň geçen milletleriňiziň arasyndan nädip geçendigimizi. Siz olaryň ýigrenji zatlaryny we butlaryny görüň: agaç we daş, kümüş we altyn, haýsylar olaryň ýanynda bar. Siziň araňyzda erkek ýa-da aýal ýa-da ata-baba ýa-da taýpa bar bolmasyn, kimdir biriniň

pikiri Rebbiňiz Hudaýdan daşlaşyp, gidip şol halklaryň hudaýlaryna gulluk etsin; siziň araňyzda ýokarda öt we ajylykda ösýän kök bar bolmasyn. We bolar, eger ol şu näletiň sözlerini eşitse we ýüreginde öz-özüni alkyşlap, aýdyp: Mukaddes zat maňa bolsun, sebäbi men öz ýüregimiň ýalňyşlygynda giderin, şonuň üçin günäkär günäsizi bilelikde ýok etmesin. Hudaý oňa rehim etmek islemeýär, ýöne şonda Rebbiň gazaby we onuň gaýraty şol adamda ýanar; we şu ähtnamanyň ähli näletleri, şu kitapda ýazylanlar, oňa ýelmeşer; we Rebbe onuň adyny asmanyň aşagyndan öçürer. Ve Rebbe ony ähli Ysraýyl ogullarynyň arasyndan ýamanlyklara aýyrar, şu kanunyň kitabynda ýazylan ähtnamanyň ähli näletlerine laýyklykda. We siziň ogullaryňyz bolan beýleki nesil, olar siziň soňuňyzda turlar, we uzak ýerden gelýän daşary ýurtly aýdarlar, olar şol ýurduň urgulanyny we onuň kesellerini görerler, olary Rebbe onuň üstüne iberdi, kükürt we duz ýakyldy, onuň ähli ýeri ekilmez, we ösümez, we onuň üstünde hiç ýaşyl zat çykmaz. Nähili weýran edildi Sodom we Gomorra, Adma we Seboim, olary Rebbe gazap bilen we gahar bilen weýran etdi. We ähli halklar aýdarlar, näme üçin Rebbe şeýle etdi şu ýere? Bu uly gahar-gazap kimiň? We olar diýerler, sebäbi olar Rebbiň, atalarynyň Hudaýynyň ähdini terk etdiler, haýsy äht Ol olaryň atalary bilen baglaşdy, haçan olary Müsür ýerinden çykardy, we gidip beýleki hudaýlara hyzmat etdiler, haýsylary bilmeýärdiler, hem-de Ol olara paýlamady. We Reb gahar bilen şol ýere gaharlandy, onuň üstüne şu kanun kitabynda ýazylan ähli näletleri getirmek üçin. We Rebbe olary öz topraklaryndan gazap we gahar we uly gaty gahar bilen çykardy, we olary başga

topraklara häzirki ýaly kowdy. Gizlin zatlar Rebbimiziň Hudaýymyzyňky, görünýän zatlar bolsa biziňki we çagalarymyzyňky ebedilik, şu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmek üçin. Gizlin zatlar Rebbimiziň Hudaýymyzyňdyr, emma görünýän zatlar biziň we çagalarymyzyň ebedilikdir, şu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmek üçin.

30

We şeýle bolar, olar seniň üstüňe gelseler, bu sözleriň hemmesi, bereket we nälät, men seniň öňüňde beren. Sen ýüregiňe kabul edersiň ähli halklarda, nirede Rebbe seni dargadyp ýaýradysa şol ýerde, we sen Rebbiň Hudaýyňa ýüz tutarsyň, we onuň sesine gulak asarsyň ähli zatlara görä, näçe men saňa şu gün buýurýaryn, tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan, we Rebbe senin günäleriňi bejerer, we saňa rehim eder, we ýene seni ýygnar ähli halklardan, kimlere Rebbe seni dargadyp ýaýrady şol ýerde. Eger seniň dargamagyň asmanyň bir ujundan beýleki ujuna çenli bolsa, Reb seniň Hudaýyň seni şol ýerden ýygnar we Reb seniň Hudaýyň seni şol ýerden alar. We Hudaýyň seni şol ýerden getirer, atalaryň miras alan topragyna, we sen ony miras alarsyň, we Ol seni gowy eder, we seni atalaryňdan has köp eder. Rebbe seniň ýüregiňi we tohumyňyň ýüregini arassa eder, Rebbe Hudaýyňy tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan söýmek üçin, şonuň üçin sen ýaşarsyň. We Rebbe Hudaý seniň bu gargyşlary düşmenleriň üstüne berer we seni ýigrenleriň üstüne, olar seni kowladylar. We sen yzyna öwrülersiň we

Rebbiň Hudaýyňyň sesini eşidersiň, we men şu gün saňa buýurýan ähli buýruklaryny edersiň. Seňki Rebbe Hudaýyň seni ähli elleriňiň işlerinde, garnyňyň nesilleri bilen, we mallaryňyň nesilleri bilen, we ýeriňiň önümleri bilen bereketlär, sebäbi Seňki Rebbe Hudaýyň seniň üstüňe gowy zatlar üçin şatlanmaga dolanyp geler, nähili atalaryňyň üstünde şatlandy; Eger Rebbe Hudaýyňyň sesine diňleseň, Onuň buýruklaryny we Onuň düzgünlerini we Onuň hökümleri şu kanun kitabynda ýazylany saklamak üçin, eger Rebbe Hudaýyňa ähli ýüregiňden we ähli janyňdan dolansaň. Sebäbi şu gün men saňa buýurýan bu buýruk ne gaty kyn, ne-de senden uzak däl. Ol asmanda ýokarda däl, Kim biziň üçin asmana çykar we ony biziň üçin alar, we biz ony eşidip ýerine ýetireris? diýip aýdýan. Ol deňziň aňyrsynda hem däl, Kim biziň üçin deňziň aňyrsyna geçer we ony biziň üçin alar, we ony biziň üçin eşidilýän eder, we biz ederis? diýip aýdýan. Söz seniň gaty golaýdyr: agzyňda, ýüregiňde we elleriňde ony ýerine ýetirmek üçin. Görüň, men şu gün seniň öňüňde durmuşy we ölümi, gowyny we erbeti goýdum. Eger sen Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny diňleseň, haýsylary men saňa şu gün buýurýaryn – Rebbi Hudaýyňy söýmek, onuň ähli ýollarynda ýöremek we onuň düzgünlerini hem-de hökümlerini saklamak üçin –onda ýaşarsyňyz we köp bolarsyňyz, we Reb Hudaýyň seni şol ýerde bereketlär, haýsy ýere girýärsiň ony miras almak üçin. Eger seniň ýüregiň öwrülse we diňlemesen we ýoldan azaşyp başga hudaylara sežde edip we olara gulluk etseň, men saňa şu gün yglan edýärin welin, heläkçilikde heläk bolarsyňyz we siz Iordan derýasyny geçip şol ýeri miras edinmek üçin barýan topragda uzak ýaşamazsyňyz. Men şu gün

size asmany we ýeri şaýat tutýaryn, ömri we ölümi siziň öňüňizde goýdum, bereketi we näleti; ömri saýla sen, ýaşaýasyn diýip sen we senin tohumyň, Rebbe Hudaýyňy söýmek üçin, onuň sesine gulak asmak üçin we oňa ýapyşmak üçin; sebäbi bu senin ömrüň we senin günleriňiň uzaklygy, ýerde ýaşamak üçin, Rebbe senin atalaryňa Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba olara bermäge kasam içen ýerinde.

31

Musa şu ähli sözleri ähli Ysraýyl ogullaryna gürlemegi tamamlady we olara aýtdy: Men şu gün ýüz ýigrimi ýaşda, men indi girip-çykyp bilmerin. Reb bolsa maňa aýtdy: Sen şu Iordan derýasyny geçmersiň. Seniň öňüňde gidýän Reb Hudaýyň şu milletleri seniň öňüňden weýran eder, we sen olary miras alarsiň, we Rebiň aýdyşy ýaly, Ýuşa seniň öňüňde gider. Ve Rebbe, seň Hudaýyň, olara edäýär, nähili Sihona we Oga, Amorlylaryň iki patyşasyna etdi, kim Iordanyň aňyrsynda bolupdylar, we olaryň ýerine, nähili olary weýran etdi. We Reb olary size gowşurdy, we siz olara edärsiňiz, nähili men size buýurdum. Batyr bol we güýçli bol, gorkma, hem gorkuzylma, hem olaryň ýüzünden aladasyna düşme, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň, siziň bilen barýan, siziň araňyzda, ne seni goýbermeýär, ne-de seni terk etmeýär. Musa Ýushupy çagyrdy we oňa ähli Ysraýylyň öňünde aýtdy: Edermen we güýçli bol, sebäbi sen şu halkyň öňünde Rebiň atalaryňyza bermeği kasam eden ýerine girersiň we sen olara ony miras berersiň. Hem

seniň bilen syýahat edýän Reb seni goýbermeýär we seni terk etmeýär, gorkma we gorkaklyk etme. We Musa şu kanunyň sözlerini kitaba ýazdy we ony Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny götürýän Lewi ogullaryndan bolan ruhanlara we Ysraýyl ogullarynyň ýaşulularyna berdi. We Musa şol gün olara buýruk berdi, aýdyp: ýedi ýyldan soň, boşatmak ýylynyň wagtynda, çadyrlar baýramynda, ähli Ysraýyl Rebbiň siziň Hudaýyňyzyň öňünde görünmek üçin bilelikde gidende, Rebbiň saýlajakdygy ýerde, siz bu kanuny ähli Ysraýylyň öňünde olaryň gulaklaryna okarsyňyz, halky ýygnap - erkekleri we aýallary we çagalary we siziň şäherlerinizdäki gelmişekleri, olar eşitsinler diýip, we olar Reb siziň Hudaýyňyzdan gorkmagy öwrensinler diýip, we olar bu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmegi diňläp bilerler. We olaryň bilmeýän ogullary eşiderler we Rebbiň Hudaýyňdan gorkmagy öwrenerler, ähli günlerde näçe wagt olar ýaşasalar ýeriň üstünde, ol ýere siz Iordany geçip barýarsyňyz, ony miras almak üçin. We Rebbe Musa aýtdy: Ine, seniň ölümiň günleri ýakynlaşdy, Ýeşuany çagyr we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda duruň, men oňa buýraryn. Musa we Ýeşua şaýatlyk çadyryna gitdiler we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdular. Reb bulutda indi we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdy, we bulut sütüni şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdy. Rebbe Musa tarap şeýle diýdi: Ine, sen öz atalaryň bilen uklaýarsyň we turup, bu halk özüniň girýän ýeriniň daşary ýurt hudaýlarynyň yzyndan zyna eder. Olar meni terk ederler we men olara beren ähtimi bozarlar. Men gahar bilen olara gaharlanaýyn şol günde we olary taşlaýyn, ýüzümi olaryň üstünden öwrerin. Ol iýlip gutarylmak bolar we

ony köp erbetlikler bilen kynçylyklar taparlar. Şol günde ol aýdar: Sebäbi Reb meniň Hudaýym mende däl, şonuň üçin bu erbetlikler meni tapdy. Men bolsa şol günde meniň ýüzümi olardan dönükdirerin, sebäbi olar eden ähli erbet işleriniň üçin, çünki olar daşary ýurt hudaýlaryna ýüzlendiler. Indi şu aýdymyň sözlerini ýazyň we ony Ysraýylyň ogullaryna öwrediň, we ony olaryň agzyna salaň, şonuň üçin bu aýdym maňa Ysraýylyň ogullarynyň arasynda şaýatlyk edýän bolsun. Men olary gowy ýere getirerin, çünki men olaryň atalaryna ant içdim, olara süýt we bal akýan ýeri bermegi. Olar iýerler we doýup, toýunarlar, soň keseki hudaýlara öwrülerler we olara gulluk ederler, meni gaharlandyrarlar we meniň ähtnamamy bozarlar. We bu aýdym olaryň öňünde şaýatlyk edip durar, sebäbi ol olaryň agzyndan we olaryň tohumynyň agzyndan ýatdan çykmazlyk, men olaryň erbetligini bilýärin, şu gün şu ýerde näme edýändiklerini, men olary gowy ýere, olaryň atalaryna ant içen ýerime getirmezden öň. Musa şol günde bu aýdymy ýazdy we ony Ysraýylyň ogullaryna öwretdi. Hem Ýuşa buýruk berdi hem aýtdy: mertlik et hem güýçli bol, sebäbi sen Ysraýylyň ogullaryny Rebiň olara ant içen ýerine getirjek, hem Ol seniň bilen bolar. Haçan Musa bu kanunuň ähli sözlerini kitaba ýazmagyň ahyryna çenli tamamlady, we Rebbiň ähtiniň sandugyny göteрýän Lewilere buýruk berdi, aýdyp: bu kanunuň kitabyny alyp, ony siziň Hudaýyňyz Rebbiň ähtiniň sandugynuň gapdalyna goýuň, we ol şol ýerde sizde şaýatlyk üçin bolar. Men seniň gyjyndyrmagyňy we seniň gaty boýnuňy bilýärin, sebäbi heniz men siziň bilen şu gün ýaşaýarkam, siz Hudaýa garşy gozgaýan bolduňyz, meniň ölümimden soň nähili bolmarsyňyz?

Siziň taýpa ýolbaşçylaryňyzy, ýaşulularyňyzy, kazylaryňyzy we ýazyjylaryňyzy meniň ýanymda ýygnaň, şonuň üçin men şu sözleriň hemmesini olaryň gulaklaryna aýdaýyn we olara asmany hem-de ýeri şaýat tutaýyn. Men bilýärin, sebäbi meniň ölümimden soň kanunsyzlykda hereket edersiňiz we size buýran ýolumdan gyşararsyňyz. Soňky günlerde size betbagtlyklar duşar, sebäbi Rebbiň öňünde erbet zatlary edip, elleriňiziň işleri bilen ony gaharlandyrarsyňyz. We Musa bu aýdymyň sözlerini ahli ýygnagyň gulaklaryna soňuna çenli aýtdy.

32

Üns ber, eý asman, men gürlärin we ýer meniň agzymdan çykýan sözleri diňlesin. Meniň sözlerim ýagyş ýaly garaşylsyn we meniň sözlerim çyg ýaly insin, otlaryň üstüne ýagýan ýagyş ýaly we otlaryň üstüne ýagýan gar ýaly. Sebäbi Rebbiň adyny çagyrdym, biziň Hudaýymyza beýiklik beriň. Hudaý, onuň işleri hakyky, we onuň ähli ýollary hökümleridir, Hudaý wepaly, we adalatsyzlyk ýok, Reb dogry we mukaddesdir. Olar oňa däl-de, günäkär çagalar hökmünde günä etdiler - egri we azaşdyrylan nesil. Bu zatlary Rebbiňize öwezini berýärsiňizmi? Şeýle ahmak halk we akylly däl? Däl, özi şu seniň kakaň satyn almadymy seni we ýasamadymy seni we döretmedimi seni? Ebediýetiň günlerini ýadyňyzda saklaň, nesilleriň ýyllaryny nesillere düşüniň. Ataňdan sorag, ol saňa habar berer, ýaşulularyňdan sorag, olar saňa aýdarlar. Iň Ýokary milletleri bölende, Adamyň

ogullaryny dargadanda, milletleriň serhetlerini Hudaýyň perişdeleriniň sanyna görä kesgitledi. We Rebbiň halky Ýakup onuň paýy boldy, Ysraýyl onuň miras paýy boldy. Ol ony çölde kanagatlandyrdy, suwsuzlyk yssysynda suwsuz toprakda; ol ony gurşady we terbiýeledi ony, we gorap saklady ony, gözüň gyzjagazy ýaly; Bürgüt öz höwürtgesini ýapyşy ýaly, we öz jöwjükleriniň üstünde höwes etdi, ganatlaryny ýaýyp olary kabul etdi, we olary öz egniniň üstünde götedi. Reb ýeke olary alyp barýardy, olaryň bilen keseki hudaý ýokdy. Olary ýeriň güýjüne çykardy, olary meýdanlaryň önümleri bilen iýdirdi, daşdan bal emdiler we berk gaýadan ýag aldylar. Sygyrlaryň ýag-maly we goýunlaryň süýdi, guzularyň we goçlaryň ýagy bilen, bukalaryň ogullary we serkeleriň, bugdaýyň böwrekleriniň ýagy bilen, üzümiň ganyny içdi - şerap. Ýakup iýdi we doldy, söýgüli bolsa depdi, semirdi, galyňlaşdy, giňeldi we ony ýaradan Hudaýny taşlady, öz halas edijisi Hudaýdan ýüz öwürdi. Olar meni daşary ýurtly zatlar bilen gaharlantdylar, olaryň ýigrenji zatlary bilen meni gaharlandyrdylar. Olar jinlere gurbanlyk etdiler, Hudaýa däl, bilmedik hudaýlaryna, täze we ýakynda gelen hudaýlara, olaryň atalary bilmedik hudaýlara. Hudaý seni döreden terk etdiň we seni iýmitlendirýän Hudaýy ýatdan çykardiň. Rebbe gördi, we gyzgançlyk etdi; we ogullarynyň we gyzlarynyň gahar-gazaby sebäpli gaharlanyp gitdi, we aýtdy, men ýüzümi olardan öwrerin, we soňky günlerde olara näme boljagyny görkezerin; sebäbi bu azaşan nesil, olarda ynanç ýok ogullar. Olar meni hudaý däl zat bilen gabanjaňa getirdiler, meni öz butlary bilen gaharlantdylar, we men hem olary millet däl zat bilen gabanjaňa getirerin, akylsyz

millet bilen olary gahara getirerin. Sebäbi meniň gaharymdan ot tutaşdyryldy, aşakdaky ölüler dünýäsine çenli ýakar, ýeri we onuň hasyllaryny iýer, daglaryň düýplerini ýandarar. Men olara betbagtçylyklary ýygnaryn we meniň oklarymy olara garşy söweşmekde sarp ederim. Açlykdan ereýärler we guşlaryň iýmegi bilen, we bejerilmez yza dartylma, ýyrtyjy haýwanlaryň dişlerini olara ibererîn, ýerde süýrenýänleriň gazaby bilen. Daşardan gylyç olary çagasyz galar we ammarlaryň içinden gorky geler; ýigit gyz bilen bilelikde, emýän çaga garran garry bilen bilelikde. Men aýtdym: Olary dargadaryn, adamlaryň arasyndan olaryň ýadygärligini ýok ederim. Eger duşmanlaryň gaharyndan däl bolsa, olar uzak dowam etmesinler diýip, garşydaşlar bilelikde hüjüm etmesinler diýip, olar biziň elimiz ýokary, we Reb däl, şularyň hemmesini etdi diýmesinler. Millet maslahatyny ýitiren, we olarda bilim ýok. Olar düşünmegi pikir etmediler, geljek wagtda bu zatlary kabul etsinler. Bir adam müňi nädip kowar, iki adam bolsa on müňleri nädip sürer, eger Hudaý olary satmadyk bolsa we Reb olary gowşurmadyk bolsa? Sebäbi olaryň hudaýlary biziň Hudaýymyz ýaly däl, biziň duşmanlarymyz bolsa akylsyz. Sebäbi olaryň üzüm bagy Sodomdaky üzüm bagyndan, we olaryň şahasy Gomorrahdan, olaryň üzümi öt üzümi, olara ajylyk salgysy. Olaryň şeraby aždahalaryn gazaby, we zäherli ýylanlaryň bejergisiz gazaby. Däl, şu zatlar meniň ýanymda ýygnaldy we meniň hazynalarymda möhürlendi? Ar almak güni men yzyna bereýin, haçan olaryň aýagy ýykylsa, sebäbi olara ýitgi güni ýakyn we size taýýar zatlar bardyr. Sebäbi Rebbe öz halkyny höküm eder, we öz gullary barada teselli bolar; sebäbi olary gowşan gördi, we

ýesirlikde taşlanan, we gowşadylan. We Rebbe aýtdy, nirede olaryň hudaýlary, kimlere ynanýardylar, kimleriň gurbanlyklaryndan ýagyny iýýärdiňiz, we olaryň guýma çakyrlaryndan içýärdiňiz? Goý tursynlar we size kömek etsinler we size goragçylar bolsynlar. Görüň, görüň, Men Menem we Menden başga Hudaý ýokdur, Men öldürerin we diri ederin, urarin we Men bejererⷷ, we Meniň elimden halas edýän ýokdur. Men elimi asmana götererin we sag elime ant içerin we aýdaryn, men ebedilik ýaşaýaryn, Sebäbi gylyçymy ýyldyrym ýaly ýitileşdirerin we elim höküme berkider we duşmanlara adalat tölärin we maňa ýigrenýänlere öwez bererin. Men okumny ganymdan serhoş ederin, we gylyçym et iýer ýaralylaryň ganyndan we ýesirlikden, duşmanlaryň ýolbaşçylarynyň kellesinden. Asmanlary oňa bilelikde şatlan, we Hudaýyň ähli habarçylary oňa sežde etsinler, milletler onuň halky bilen şatlan, we Hudaýyň ähli ogullary oňa güýç bersinler, sebäbi onuň ogullarynyň gany ar alynýar, we ar alar we duşmanlara jeza berer, we ýigrenýänlere öwez berer, we Reb onuň halkynyň ýerini arassalar. Şonuň üçin Musa şol gün bu aýdymy ýazdy we ony Ysraýylyň ogullaryna öwretdi. Musa girdi we bu kanunyň ähli sözlerini halkyň gulaklaryna aýtdy, özi we Nunyň ogly Ýeşua. We Musa tutuş Ysraýyla gürlemegi tamamlady. Ol olara aýtdy: Ýüregiňize üns beriň, şu gün men size şaýatlyk edýän bu ähli sözlere. Olary ogullaryňyza buýuryň, şu kanunyň ähli sözlerini saklasynlar we ýerine ýetirsinler. Sebäbi bu size boş söz däl, sebäbi bu siziň ömrüňizdir, we şu sözüň sebäpli siz ýeriň üstünde uzak ýaşarsyňyz, ol ýere siz Iordany geçip, ol ýerde miras alarsyňyz. We Rebbe şu gün Musa

bilen gürleşdi, aýdyp: Abarim dagyna çyk, bu Nebo dagy, ol Moab topragynda Ýerihonyň öňünde ýerleşýär, we Kenan topragyny gör, men ony Ysraýylyň ogullaryna berýärin, we şol dagda öl, sen çykýan ýerde, we öz halkyna goşul, nähili seniň doganyn Harun Hor dagynda öldi we öz halkyna goşuldy. Sebäbi siz meniň sözüme boýun bolmadyňyz Ysraýyl ogullarynyň arasynda Sin çölündäki Kadeşdäki garşylyk suwunda, sebäbi siz meni Ysraýyl ogullarynyň arasynda mukaddesleşdirmediňiz. Garşyňda ýeri görersiň, ýöne ol ýere girmersiň.

33

We bu alkyş, Hudaýyň adamy Musa Ysraýylyň ogullaryny öz ölüminden öň ýaraşdyran alkyşdyr. Hem aýtdy: Reb Sinaýdan geldi, Seýirden bize peýda boldy, Paran dagyndan howluklady, Kadeşiň müňlerçesi bilen, onuň sag tarapyndan perişdeler onuň bilen. We Ol Öz halkyny äýledi, we ähli mukaddesler Seniň elleriňiň astynda; we bular Seniň astynda bar; we Ol Onuň sözlerinden kanun kabul etdi, haýsyny Musa bize buýurdy, Ýakubyň ýygnanaklaryna miras. Söýülen adamda hökümdaryň boljakdygy, halklaryň hökümdarlary Ysraýylyň taýpalary bilen bilelikde ýygnanylanda. Ruben ýaşasyn we ölmesin, sany köp bolsun. We bu Ýahuda hakynda: eşit, Rebbe, Ýahudanyň sesini, we onuň halkyna gelseň bolýar, onuň elleri oňa tapawutlandyrar, we sen duşmanlardan kömekçi bolarsyň. We Lewä diýdi, Lewä onuň aýdyň zatlary beriň, we onuň hakykatyny mukaddes adama beriň, ony synagda synagdan

geçirdiler, jedelli suwuň üstünde oňa kemsitdiler. Kakasyna we ejesine men seni görmedim diýýän, we öz doganlary tanamaýan, we öz ogullaryndan ýüz öwüren adam, seniň sözleriňi saklady, we seniň ähtnamaňy gorap saklady. Olar seniň kararnamalaryňy Ýakuba we seniň kanunyňy Ysraýyla yglan ederler, olar seniň gahar-gazabyňda hemişelik tütetgini seniň gurbanlyk sypasynyň üstünde goýarlar. Rebbe, onuň güýjüni gutla we onuň elleriniň işlerini kabul et, oňa garşy galan duşmanlaryň belini syndyr we oňa ýigreýänler galmasyn. We Benýamina aýtdy: Rebbiň söýüleni ynanç bilen ýaşar, we Hudaý ony ähli günler kölegeler, we onuň eginleriniň arasynda dynç berdi. Ýusuba aýtdy, Rebbiň bereketinden onuň topragy, asmanyň wagtlaryndan we çygdan we aşakdaky çuňluk çeşmelerinden we günüň ýollarynyň hasylyna görä we aýlaryň birleşmelerinden, daglaryň başlangyjynyň depesinden we ebedi depeleriň depesinden we ýeriň doldurylmagynyň wagtyna görä; we gyrymsy agajynda görnen adama makul bolanlar Ýusubyň kellesine gelsinler we doganlarynyň arasynda şöhratlandyrylan onuň depesine. Ilkinji doglan öküzüň gözelligine meňzeýär, onuň şahlary birboýnuzlynyň şahlary ýaly, olar bilen halklary bile şahlap, ýeriň soňuna çenli, bular Efraimiň on müňleri, we bular Manassäniň müňleri. We Zebuluna şeýle diýdi: Şatlan, eý Zebulun, çykyşyňda we Issakar öz çadyrlarynda. Milletler ýok ediler, we siz şol ýerde çagyrarsynyz, we şol ýerde adalat gurbanyny hödürläp berersiňiz, sebäbi deňziň baýlygy sizi iýmitlendirer we kenar ýakasynda ýaşaýanlaryň söwdasy hem şeýle. Hem Gad hakda aýtdy: Mübärek bolsun Gady giňeldýän! Ol ýolbars ýaly dynç aldy, goly hem hökümdary ezdi. Ol onuň

ilkinji miwesini gördü, sebäbi ol ýerde ýer hökümdarlaryň, halklaryň ýolbaşçylary bilen bile ýygnananda bölündi; Reb adalaty etdi we onuň hökümi Ysraýyl bilen boldy. We Danyň barada aýtdy: Dan ýolbarsyň güjügi, we Başandan böküp çykar. We Naftali diýdi: Naftali makbul zatlaryň dolgunlygydyr we Rebbiň ýanyndan bereket bilen doldurylsyn, deňzi we Günortany miras alar. We Aşere aýtdy: Mübärek çagalardan Aşer we doganlarynyň arasynda makbul bolar, aýagyny ýaga batyrjak. Demir we bürünç onuň çarygy bolar, günleriň ýaly güýjüň hem bolar. Söýüleniň Hudaýy ýaly däl, asmana basmak seniň kömekçiň we berkliginiň beýigi. Hudaýyň başlangyç seni örtär, ebedi gollaryň güýjüniň astynda bolarsyň, hem Ol seniň öňüňden duşmany kowar, aýdyp: Ýok bolasyn. Hem Ysraýyl ynanyp ýaşar, ýeke Ýakubyň ýerinde, bugdaý hem şerap üstünde, hem asman seniň üçin bulutly çyg bilen bolar. Bagtly sen, Ysraýyl! Kim saňa meňzeş, Reb tarapyndan halas edilýän halk? Gorar seniň kömekçiň, we gylyç seniň öwünjiň; we ýalan sözlerler sana duşmanlaryň; we sen olaryň boýnuna basarsyň.

34

Musa Moabyň Arabotyndan Nebo dagyna çykdy, Fasganyň depesine, ol Ýerihonyň öňünde dur, we Reb oňa ähli Gileadyň topragyny Dana çenli görkezdi, we ähli Naftali topragyny, we ähli Efraim topragyny, we Manassanyň, we ähli Ýahudanyň topragyny iň soňky deňze çenli, we çöli, we Ýerihonyň töwereklerini, hurma şäherini Sogora çenli. Rebbe Musa tarap

aýtdy: Bu ýer men Abraham, Yshak we Ýakuba ant içdim, aýdyp: Siziň tohumyňyza bererin ony. We men ony seniň gözleriňe görkezdim, ýöne sen ol ýere girmezsiň. Hem Musa, Rebbiň hyzmatkäri, Moab ýerinde Rebbiň sözi sebäpli öldi. We olar ony Gaýda, Peoruň öýüniň ýanynda jaýladylar, we hiç kim onuň defnini şu güne çenli görmedi. Musa ölende ýüz ýigrimi ýaşyndady, gözleri garalmandy we pyşbagalary ejizleşmändi. Ve Ysraýylyň ogullary Musa üçin Moabyň Arabot ýerinde, Iordan derýasynyň boýunda, Ýerihonyň garşysynda otuz gün agladylar, we Musa üçin ýas tutup aglamagyň günleri tamamlandy. We Ýuşa, Nunyň ogly, düşünişiň ruhy bilen doldy, sebäbi Musa öz ellerini onuň üstüne goýupdy, we Ysraýylyň ogullary oňa gulak asdylar we Rebbiň Musa buýran zadyny ýerine ýetirdiler. We Ysraýylda Musa ýaly pygamber ýene-de ýokary galmady; ony Rebbe ýüzbe-ýüz tanydy ähli alamatlarda we gudratly işlerde, ony Rebbe ibermişdi olary etmek üçin Müsür topragynda Faraona we onuň hyzmatkärlerine we onuň ähli topragyna; uly gudratly işleri we güýçli eli, olary Musa tutuş Ysraýylyň öňünde etdi.

Ýuşa

1

We Musanyň ölüminden soň boldy, Reb Musanyň hyzmatkäri Nun ogly Ýuşa aýtdy, aýdyp: Meniň gulum Musa öldi. Indi, şonuň üçin turanyňdan soň, Iordany geç, sen we ähli bu halk, şol ýere, men olara berýärin. Her ýer, siziň aýaklaryňyzyň tabany bilen basýan ýeriňiz, men size bererin ony, Musa aýdyşym ýaly: Çöl we Antiliban, uly derýa çenli, Ewfrat derýasy, we iň soňky deňiz çenli; gün batýan tarapdan siziň serhetleriňiz bolar. Hiç bir adam seniň ömrüňiň ähli günlerinde öňüňde durup bilmez, we men Musa bilen nähili bolsam, seniň bilen hem şeýle bolaryn, we seni terk etmerin we seni görmezlige salmarin. Güýçli we batyr bol, sebäbi sen şu halka men olaryň atalaryna bermäge ant içen ýeri bölüp bereris. Güýçli bol şonuň üçin we batyr bol, saklan we et, nähili saňa Musa hyzmatçym buýurdy, we olardan sag tarapa ne-de çep tarapa öwrülmersiň, şonuň üçin ähli zatlarda, haýsylary etseң, üstünlik gazanarsiň. We şu kanun kitaby agzyňdan çykmaz, sen onda gije-gündiz oýlanarsyň, ähli ýazylan zatlary ýerine ýetirmegi bilmek üçin, soňra rowaçlyk

edýärsiň we ýollaryňy rowaçlyk edýärsiň, soňra düşünersiň. Ine, men saňa buýruk berdim: güýçli bol we batyrgaý bol, gorkak bolma, hem gorkma, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň sen bilen bilelikde, sen nirä gitseň ähli ýerine. We Ýuşa halkyň ýazyjylaryna buýruk berdi, aýdyp: Halkyň düşelgesiniň ortasyndan giriň we halka buýruk beriň, aýdyp: Azyk taýýarlaň, sebäbi ýene üç gün we siz şu Iordan derýasyndan geçýärsiňiz, girip eýelemek üçin ýeri, Rebbe atalaryňyzyň Hudaýy size berýär. Ruben we Gad we ýarym Manassa taýpasyna Ýuşa aýtdy, ýadyňyzda saklaň Rebbiň hyzmatkäri Musanyň size buýran sözüni, aýdyp, Reb siziň Hudaýyňyz size dynç berdi we size şu topragy berdi. Siziň aýallaryňyz we siziň çagalaryňyz we siziň mallaryňyz goý ýaşasyn ýerde, ol berdi size; emma siz geçersiňiz ýaragly, doganlaryňyzdan öň, her güýçli; we söweşersiňiz olar bilen, Reb biziň Hudaýymyz doganlaryňyza dynç berýänçä, edil size hem, we miras alsalar hem bular ýeri, ony Reb biziň Hudaýymyz berýär olara; we gidersiňiz her biri öz mirasyna, ony berdi size Musa Iordan derýasynyň aňyrsynda gündogarda. Iosua jogap berip, şeýle diýdiler: Bize buýruk berjek ähli zatlaryňy ederis we bizi iberjek ähli ýerleriňe gideris. Musadan eşiden ähli zatlarymyz boýunça, senden hem eşideris, diňe Rebbimiziň Hudaýymyz seniň bilen bolsun, Musa bilen bolan ýaly. Ol ýöne adam, kim bolsa sana boýun bolmasa, we kim seniň sözleriňi diňlemese, sen oňa buýruk beren ýaly, goý ol ölsün, ýöne güýçli bol we mert bol.

2

Nunyň ogly Ýyşua Şittimden iki ýaş adamy gözegçilik etmek üçin iberdi we aýtdy: Çykyň we ýeri hem-de Ýerihony görüň. Iki ýaş adam gidip, Ýerihona girdiler we Rahap atly jellep aýalyň öýüne girdiler. Olar şol ýerde galdylar. Ýerihonyň patyşasyna habar berildi: Ysraýyl ogullarynyň adamlary ýurdy içalykaçylyk etmek üçin bu ýere girdiler diýildi. Ýerihonyň patyşasy Rahaba ýüzlenip şeýle diýip habar iberdi: Gije öýüňe giren adamlary çykar, sebäbi olar ýeri içalylamak üçin geldiler. Hem aýal iki erkegi alyp, olary gizledi; hem olara şeýle diýdi: Erkekler maňa geldiler, ýöne derweze garaňkylykda ýapylanda, erkekler çykdylar; men nirede gitdiklerini bilmeýärin; olaryň yzyndan kowuň, belki olara ýetişersiňiz. Bu aýal olary üçegiň üstüne çykardy we olary üçegiň üstünde üýşürilen zygyr samanynyň içinde gizledi. Erkekler olaryň yzyndan Jordan derýasynyň geçelgelerine barýan ýol bilen kowdular, we derweze ýapyldy. We kowalaýjylar olaryň yzyndan çykandan soň bolup geçdi, we olar ýatmazdan öň, emma ol olara üçege çykdy we olara aýtdy: Men bilýärin, Reb size bu topragy berdi, sebäbi siziň gorkyňyz bize düşdi. Biz eşitdik, sebäbi Reb Hudaý gyzyl deňzi siziň öňüňizden guratdy, haçan siz Müsür topragyndan çykdyňyzda, we näme etdi Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorluklaryň iki patyşasyna, Sihona we Oga, kimleri siz ýok etdiňiz. Biz muny eşidip, ýüregimiz geň galdy we siziň ýüzüňizden biziň içimizdäki hiç kimiň ruhy henizem durmady, sebäbi siziň Rebbiňiz Hudaý, ýokarda asmanda we aşakda ýerde Hudaýdyr. Hem indi ant beriň maňa Rebbe Hudaýa, sebäbi men size rehim-şepagat edýärin, hem siziň hem meniň atamyň öýünde rehim-şepagat ediň, hem diri saklaň meniň atamyň

öýüni, meniň ejemi, hem meniň doganlarymy, hem ähli meniň öýümi, hem ählisini näçe olarda bar, hem halas ediň meniň janymi ölümden. We erkekler oňa aýtdylar: Biziň janymyz siziň ýeriňizde ölüme. We ol aýtdy: Reb size şäheri beren wagty, siz maňa rehim we wepalylyk görkäzersiňiz. Ol olary penjireden aşak goýberdi we olara aýtdy: daglyk ýere gidiň, yzarlaýjylar size duş gelmesin we ol ýerde üç gün gizleniň, yzarlaýjylar yzyňyzdan yzyna dolanyp gidýänçä, we şondan soň öz ýoluňyza gidersiňiz. We erkekler oňa aýtdylar: Biz seniň şu antyndan bigünädiris. Ine, biz şäheriň bir bölegine girýäris we sen alamaty goýarsynň. Şu gyrmyzy ýüplügi bizi goýberen penjiräňe goýberepsiň. Kakaňy, eňeňi, doganlaryňy we kakaňyň ähli öý-bülegini bolsa öz öýüňe ýygnarsynň. We bolar: her kim seniň öýüňiň gapysyndan daşary çyksa, ol özi üçin günäkär bolar, biz bolsa seniň şu antyna bigünä bolarys, we näçe-de adam seniň bilen seniň öýüňde bolsa, biz günäkär bolarys. Eger kim bizi zyýan etse ýa-da biziň şu sözlerimizi açsa, biz seniň şu kasaňa görä günäsiz bolarys. Ol olara diýdi: Siziň sözüňiz ýaly bolsun diýip, olary ugratdy we olar gitdiler. Olar dagly ýere geldiler we ol ýerde üç gün galdylar, kowalaýanlar bolsa ähli ýollary gözlediler, ýöne tapmaladylar. Iki ýaş adam yzyna gaýtdylar, dagdan aşak indiler, Nunyň ogly Iosuanyň ýanyna geçdiler we özlerine bolan ähli wakalary oňa gürrüň berdiler. Ve olar Ýeşua tarap aýtdylar: Reb ähli şol ýeri biziň elimize berdi we şol ýerde ýaşaýanlaryň hemmesi bizden eräp gitdi.

3

Ýuşa ir bilen turdy we Şittimden ugrady, olar Iordanyň kenaryna geldiler we geçmezden öň ol ýerde düşelge gurdular. Hem üç günden soň ýazyjylar lageriň içinden geçdiler, hem halka buýruk berdiler, aýdyp: haçan Rebbimiziň Hudaýymyzyň äht sandygyny, hem ruhanylarymyzy hem Lewileri göterýän ony görseňiz, ýerlerinizden gidersiňiz, hem onuň yzyndan gidersiňiz. Ýöne siziň bilen şonyň arasynda uzak bolsun, iki müň tirsek aralykda durarsynyz, oňa ýakynlaşmaň, şonuň üçin bilesiňiz giderjek ýoluňyzy, sebäbi siz bu ýoly düýnden we üçünji gününden bäri geçmediň. Ve Ýoşua halka aýtdy, özüňizi ertir üçin arassalaň, sebäbi Reb ertir siziň araňyzda ajaýyp zatlar eder. Ýuşa ruhanlara: Rebbiň äht sandygyny galdyryň we halkyň öňünde gidiň diýdi. Ruhanylar Rebbiň äht sandygyny galdyrdylar we halkyň öňünde gitdiler. Rebbe Ýoşua tarap aýtdy: Şu gün men seni ähli Ysraýyl ogullarynyň öňünde ýokarlandyrmaga başlaýaryn, şonuň üçin olar bilsinler, men Musa bilen nähili bolsam, seniň bilen hem şeýle bolaryn. Indi ruhanlara, ähtnamaň sandygyny göterýänlere buýruk ber we aýt: Iordan derýasynyň suwunyň bir bölegine girenizde, Iordanyň içinde duruň. We Ýuşa Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Şu ýere ýakynlaşyň we Rebbimiziň Hudaýyň sözüni diňläň. Şundan bilersiňiz welin, diri Hudaý siziň araňyzda, we ol biziň öňümizden weýran ediji weýran eder Kanaanlyny, Hititlini, Perizzilini, Hiwitlini, Amorluny, Girgaşlyny we Ýebusluny. Görüň, tutuş ýeriň Rebbiň äht sandygy Iordandan geçip barýar. Ysraýylyň ogullaryndan her taýpadan birden on iki adam saýlaň. Hem şeýle bolar: ruhlar Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny götürýän wagtynda, olaryň aýaklary ähli ýeriň

Rebbiň Iordan suwunda dynç alsa, Iordanyň suwy ýiter, ýöne inýän suw durar. Ve halk Iordan derýasyny geçmek üçin öz çadyrlaryndan çykdy, ruhanylar bolsa Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny halkyň öňünde göterdiler. Iordan üstüne äht sandygyny götürýän ruhanylar girýärkä, we Rebbiň äht sandygyny götürýän ruhanlaryň aýaklary Iordanyň suwunyň bir bölegine batylypdyr; emma Iordan bugdaý oragy günleri ýaly tutuş kenaryna görä dolupdy. We ýokardan inýän suwlar durdy, bir ýygyn gaty uzakda Kariathiarim bölegine çenli aýry durup durdy; emma inýän bolsa Araba deňzine, duzly deňze inip gitdi, ahyryna çenli ýitdi; we halk Ýerihonyň garşysynda durdy. Rebbiň ähtnamasyny göteryän ruhanylar Iordanyň ortasynda gury ýerde durdular we ähli Ysraýylyň ogullary gury ýerden geçdiler, ähli halk Iordany geçip gutarýança.

4

We ähli halk Iordany geçip gutarandan soň, Reb Ýuşa aýtdy: halkyň arasyndan erkekleri al, her taýpadan birini, olara buýur: we Iordanyň ortasyndan taýýar on iki daşy alyň, we olary öz bilen göterip, özüňiziň lageriňizde goýuň, şol gije ýerde düşläniňizde. Isa Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan şöhratly on iki erkegi, her taýpadan birden çagyryp, olara aýtdy: Rebbe ýüzüniň öňünde meniň öňümde Iordan derýasynyň ortasyna geliň we her biriňiz ol ýerden daş alyp, Ysraýylyň on iki taýpasynyň sanyna görä öz egninde göteriň, şeýlelikde bular siziň üçin hemişelik goýlan alamat bolsun, ertir ogluň senden sorap aýdanda: bu daşlar bize

näme? We sen ogluňa görkezersiň, aýdyp: Iordan derýasy ähli ýeriň Rebbiň äht sandygynyň öňünden çekildi, ol ony geçip barýarka, we bu daşlar size Ysraýylyň ogullary üçin ebedi ýadygärlik bolar. Ysraýylyň ogullary Rebiň Ýuşa buýran ýaly şeýle etdiler. Olar Ysraýylyň ogullarynyň geçmegi tamamlananda Rebiň Ýuşa buýran ýaly Iordanyň ortasyndan on iki daşy alyp, özleri bilen bilelikde lagere göterip gitdiler we olary şol ýerde goýdular. Ýuşa bolsa Iordan derýasynyň içinde, Rebbiň äht sandygyny götürýän ruhlaryň aýaklarynyň aşagynda bolan ýerde başga on iki daşy hem goydy, we olar şu güne çenli ol ýerde dur. Durdy ýöne ruhanylar, ähtnamanyň sandygyny götürýänler, Iordanda, Iosua Rebiň halka yglan etmegi buýran ähli zatlary tamamlaýança, we halk howlukdy we geçdi. Ve şeýle boldy, ähli halk geçmegi tamamlanda, Rebbiň ähtnamasynyň sandygy we daşlar olaryň öňünde geçdi. We Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarysy taýýarlanyp, Ysraýyl ogullarynyň öňünden geçdiler, edil Musa olara buýuran ýaly. Kyrk müň ýaragly adam Rebbiň öňünde Ýeriho şäherine garşy söweşe geçdiler. Şol günde Reb Ýyşuany tutuş Ysraýyl halkynyň öňünde uludan görkezdi, we olar ondan gorkýardylar, edil Musadan gorkandyklary ýaly, ol ýaşan ähli wagtynda. We Rebbe Ýuşa aýtdy: Rebbiň şaýatlyk ähtiniň sandygyny götürýän ruhanylar buýruň, Iordan derýasyndan çyksyn diýip. We Ýuşa ruhlanlara buýruk berip, aýtdy: Iordan derýasyndan çykyň. We şeýle boldy, Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny göterijiläriň ruhanylary Iordandan çykandalarynda we aýaklaryny ýeriň üstüne goýandalarynda, Iordanyň suwy öz ýerine howlukdy we öňki ýaly, düýn we üçünji gün ýaly, tutuş kenar boýunça

akýardy. Halk Iordan derýasyndan birinji aýyň onuňjy güni çykdy we Ysraýylyň ogullary Galgalda, Ýerihonyň gündogar tarapynda düşelge gurdular. Ýuşa Iordan derýasyndan alan şu on iki daşy Jalgalda dikdi we aýtdy: Siziň ogullaryňyz size sorap aýdanda: Bu daşlar näme? diýip soranlarynda. Ogullaryňyza habar beriň, Ysraýyl bu Iordany gury ýerde geçdi, Rebbimiziň Hudaýymyz Iordanyň suwuny olaryň öňünden guratdy, olar geçýänçä; edil Rebbimiziň Hudaýymyz gyzyl deňze eden ýaly, Rebbimiziň Hudaýymyz ony biziň öňümizden guratdy, biz geçýänçä; şonuň üçin ýeriň ähli halklary bilsinler, Rebbiň güýji güýçlidir, we siz her işde Rebbimiziň Hudaýymyza hormat goýasyz.

5

We şeýle boldy, Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorluklar patyşalary we deňziň ýanyndaky Finikiýa patyşalary eşidende, Reb Hudaý Ysraýyl ogullarynyň öňünde Iordan derýasyny olaryň geçýän wagtynda guratdy diýip, olaryň aňlary eredi we gorkudan uruldylar, we Ysraýyl ogullarynyň ýüzünden olarda hiç hili paýhaslylyk galmady. Şu wagtda Reb Ýuşua aýtdy: Özüň üçin ýiti gaýadan daş gylyçlar ýasa we oturyp, Ysraýyl ogullaryny ikinji gezek hatna et. We Ýuşa daşdan ýiti gylyçlar ýasady we Ysraýylyň ogullaryny Sünnetsizlikleriň Depesi diýlip atlandyrylýan ýerde sünnet etdi. Ýuşa Ysraýylyň ogullaryny haýsy usulda arassalady: ýolda bir wagt bolan näçe adam bolsa we Müsürden çykan adamlaryň arasynda bir wagt

sünnetlenmedik bolan näçe adam bolsa, bularyň hemmesini Ýuşa sünnetledi; sebäbi kyrk iki ýyl Ysraýyl Mabdaritis çölünde gezip ýördi. Şonuň üçin Müsür ýerinden çykyp giden söweşijileriniň köpüsi sünnetlenmedik boldy, olar Hudaýyň buýruklaryna boýun bolmadylar, olara Reb atalarynyň süýt we bal akýan ýeri bermek barada ant içdi, emma olaryň şol ýeri görmezligini kesgitledi. Ýöne olaryň ýerine Ýuşua olaryň ogullaryny goýdy, olary sünnet etdi, sebäbi olar ýolda sünnetsiz dogulypdy. Sünnet edilenden soň, olar sagalýançalar lagerde oturyp, ümsümlikde boldular. Rebbe Naunyň ogly Ýeşua şu gün aýtdy: Men Müsür masgarasyny sizden aýyrdym we ol şol ýeriň adyny Galgala diýip atlandyrdy. Ysraýylyň ogullary Pasha baýramyny aýyň on dördünji güni agşamdan başlap, Ýerihonyň günbatarynda, Iordan derýasynyň aňyrsynda, düzlükde geçirdiler. Ve olar ýeriň dänesinden mayasyz we täze çörek iýediler. Şu günde manna togtatdy, olar ýeriň dänesinden iýenden soň, we Ysraýylyň ogullary üçin indi manna ýokdy, emma şol ýylda Palma agaçlarynyň ýerini hasyl etdiler. Ýuşa Ýerihoda bolanda, gözlerini galdyryp, öňünde duran adamy gördi. Gylyç onuň elinde süýrenipdi. Ýuşa ýakynlaşyp, oňa aýtdy: Biziňkimiň ýa garşydaşlaryňmy? Ol bolsa oňa aýtdy: Men Rebbiň güýjüniň baş serkerdesi, häzir geldim. Hem Ýuşa ýere ýüzüniň üstüne ýykyldy, hem oňa aýtdy: Hojaýyn, öz hyzmatkäriňe näme buýurýarsyň? We Rebbiň serkerdebaşysy Ýeşua tarap aýdýar: Aýaklaryňdan çaryklaryny çöz, sebäbi häzir üstünde durýan ýeriň mukaddesdir.

6

We Ýeriho ýapyldy we berkidildi, we hiç kim ondan çykmaýardy, we-de girmeýärdi. Hem Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Gördüm, men Ýerihony, onuň patyşasyny we oňda bolan güýçli adamlary saňa tabyn edýärin. Sen bolsa ony söweşjeň adamlar bilen daş-töwerekden gurşat. Surnaý çalanda, tutuş halk bilelikde gygyrsyn. Olar gygyranda, şäheriň diwarlary öz-özünden ýykylar we tutuş halk howlanyp, her biri göni öňüne tarap şähere girer. We Nunyň ogly Ýeşua ruhanlaryň ýanyna girdi we olara aýtdy, diýip: halka buýruň aýlanyp gitmäge we şäheri gurşamaga; we söweşýän adamlar ýaragly geçsinler Rebbň öňünde. Hem ýedi mukaddes surnaýy eýeleýän ýedi ruhany, şonuň ýaly Rebbiň öňünden geçsinler we güýçli ses çykarsynlar, hem Rebbiň ähtnamasynyň sandygy yzarlasyn. Olar bolsa söweşýän adamlar öňde geçsinler, we ruhanlar Rebbiň äht sandygynyň yzyndan surnaý çalýarlar. Halka bolsa Ýuşa buýruk berdi, aýdyp: Gygyrmaň, hiç kim siziň sesiňizi eşitmesin, ol özi gygyrmagy yglan edýän güne çenli, soň bolsa gygyrarsiňyz. Emma Hudaýyň äht sandygy aýlanyp geçenden soň derrew düşelge gitdi we ol ýerde ýatdy. Ikinji gün Ýuşup irden turdy we ruhanylar Rebbiň ähtiniň sandygyny göterdiler. Ýedi surnay göterjek ýedi ruhany Rebbiň öňünde öňe gitdiler, we şondan soň söweşijiler girdiler, we galan märeke Rebbiň äht sandygynyň yzynda gitdi, we ruhanylar surnaylary çaldylar, we galan ähli märeke şäheri alty gezek ýakyndan gurşap aldy we yzyna lagere gitdi; şeýdip alty gün dowam etdi. We ýedinji gün

daňda olar turdy we şol günde şäheriň töwereginden ýedi gezek aýlandylar. Ýedinji aýlawda ruhanylar surnaý çaldylar we Ýeşua Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Gygyryň, sebäbi Reb size şäheri berdi. We şäher lägnetlenen zat bolar, ol we onuň içinde näçe bar bolsa, Rebbe savaot üçin, diňe Rahab jelep aýaly halas ediň we onuň öýünde näçe bar bolsa hemmesini. Ýöne siz haramdan gaty-da seresap boluň, bolmasa pikir edip, özüňiz haramdan alarsyňyz we Ysraýyl ogullarynyň lagerini haram edersiňiz we bizi ýok edersiňiz. Ähli kümüş ýa-da altyn, ýa-da bürünç ýa-da demir Rebbe mukaddes bolar we Rebbiň hazynasyna getirilep. Ruhanylar surnaýlary çaldylar, halk surnaýlaryň sesini eşidende, ähli halk uly we güýçli gygyrtma bilen bilelikde gygyrdady, we ähli diwar daş-töwereginden ýykyldy, we ähli halk şähere çykdy. We Ýuşua ony we şäherde näçe bolsa bardy zady gylyçyň agzy bilen bagyşlady: adamdan aýala çenli, ýaş ýigitden garry adama çenli, buzawdan ýüküň haýwanyna çenli. Ýuşa gözleg eden iki ýaş erkege diýdi: Aýalyň öýüne giriň we ony şol ýerden çykaryň, şeýle hem oňa degişli ähli zatlary. Şäheri gözläp çykan iki ýaş erkek aýalyň öýüne girdiler we jellebi Rahabyň, onuň kakasynyň, ejesiniň, doganlaryny, garyndaşlaryny we onuň ähli zatlarynyň hemmesini çykardylar, soňra olary Ysraýyl lageriniň daşyna goýdular. We şäher ähli onda bolan zatlar bilen bilelikde otda ýakyldy, ýöne kümüş, altyn, bürünç we demir Rebbiň hazyna girizilmek üçin berildi. Ýuşua Rahap jellebi we onuň ähli atalyk öýüni diri saklady we şu günüň gününe çenli Ysraýylda ýerleşdirdi, sebäbi ol Ýuşuanyň Ýerihony jäsuslamak üçin iberen jäsuslaryny gizledi. Hem Ýuşa şol günde Rebbiň öňünde ant içdi, aýdyp: Näletlenen

adam, kim şol şäheri gurar; öz ilkinji doglan ogly bilen ony esaslandyrar, hem öz iň kiçi ogly bilen onuň derwezelerini gurar. We Beýtel şäherinden bolan Hozan şeýdip etdi; ol ilkinji doglan ogly Abiron bilen ony esaslandyrdy we iň kiçi halas bolan ogly bilen onuň derwezelerini gurdy. Reb Ýuşa bilen bärdi we onuň ady tutuş ýurda ýaýrady.

7

Ysraýylyň ogullary uly günä etdiler we mukaddes zatlardan özlerine aldylar. Ýahuda taýpasyndan Zara ogly, Zambri ogly, Harmi ogly Ahar mukaddes zatlardan aldy. Reb Ysraýylyň ogullaryna gahar bilen gaharlady. Ýuşa Aý şäherine adamlary iberdi, ol Beýteliň ýanynda, aýdyp: Aýy gözläň. Adamlar çykdylar we Aýy gözlediler. Ýuşanyň ýanyna dolandylar we oňa aýtdylar: Ähli halk çykmasyn, ýöne iki müň ýa-da üç müň adam çyksyn we şäheri basyp alsyn. Ol ýere ähli halky çykarma, sebäbi olar az. Takmynan üç müň erkek ýokary gitdi we Aýyň erkekleriniň öňünden gaçdylar. Gaýyň adamlary olaryň otuz alty adamyny öldürdiler, olary derwezeden kowdular we iniş ýerinde syndyrdylar, halkyň ýüregi gorkdy we suw ýaly boldy. Ýuşua eşiklerini ýyrtdy we Rebbiň öňünde ýüzüstine ýere düşdi, agşama çenli, ol we Ysraýylyň ýaşululary, we olaryň kellesine tozan goýdular. Ýuşa aýtdy: Ýalbarýaryn, Rebbe, näme üçin seniň guluň bu halky Iordan derýasyndan geçirdi, ony Amorlylara tabşyrmak we bizi ýok etmek üçin? Eger biz galyp we Iordan derýasynyň ýanynda ýerleşip galsaydyk. We men

näme aýdaryn, sebäbi Ysraýyl öz duşmanynyň öňünde boýnuny öwürdi? We Kenganly eşidip we ähli ýerde ýaşaýanlar ýeri, bizi gurşap alarlar we bizi ýerden ýok ederler, we seniň uly adyňa näme ederjek? Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Tur, näme üçin sen ýüzüňiň üstüne ýykyldyň? Halk günä etdi we meniň olar bilen baglaşan ähtnamamy bozdy, mukaddes zatlardan ogurladylar we olary öz gaplaryna goýdular. We Ysraýylyň ogullary duşmanlarynyň öňünde durup bilmezler, duşmanlarynyň öňünde yza öwrülerler, sebäbi lägnetlenen zada öwrüldiler. Eger siziň araňyzdan lägnetlenen zady aýyrmasaňyz, men indi siziň bilen bolmaryn. Turup, halky mukaddesleştir we ertir mukaddesleşdirilmegi aýt. Şulary Ysraýylyň Hudaýy Rebbe aýdýar: Laýnatlanan zat siziň araňyzda bar, duşmanlaryňyzyň öňünde garşy durup bilmersiňiz, laýnatlanan zady özüňizden aýyrýançaňyz. Siziň hemmäňiz ertir taýpalar boýunça ýygnalar, we Rebbiň görkezjek taýpasyny uruglar boýunça getirjeksiňiz, we Rebbiň görkezjek urugyny öý boýunça getirjeksiňiz, we Rebbiň kabul etjek öýüni adam boýunça getirjeksiňiz. Hem kim görkezilse, ol otda ýakylap we oňa degişli ähli zat, sebäbi Rebbiň şertnamasyny bozdy we Ysraýylda kanunsyzlyk etdi. We Joşua irden turdy we halky taýpalar boýunça getirdi, we Ýahuda taýpasy alyndy. Hem ol uruşlar boýunça öňe getirildi, hem Zaraý urugy görkezildi. We adam boýunça ýakynlaşdyryldy, we Zaranyň ogly Zambriniň ogly Ahar görkezildi. Ýuşa Ahara aýtdy: Şu gün Ysraýylyň Rebbiň Hudaýyna şöhrat ber we boýun al, maňa näme edendigiňi habar ber we menden gizleme. We Ahar Iosuwa jogap berip aýtdy: Hakykatdanam, men Ysraýylyň Hudaýy Rebiň öňünde günä etdim, şeýle-şeýle etdim. Men oljada

ýalaňaç reňkli bir zat gördüm, we iki ýüz kümüş şekel, we elli şekellik bir altyn dil, we olar hakda pikir edip, aldym; we ine, olar meniň çadyrymda gizlenipdir, we kümüş olaryň aşagynda gizlenipdir. We Ýuşa habarçylary iberdi, we olar lagerdäki çadyra ylgadylar, we bu zatlar onuň çadyrynda gizlenipdi, we kümüş olaryň aşagyndady. We olary çadyrdan getirdiler we Ýeşua bilen Ysraýylyň ýaşulularyna getirdiler we olary Rebbiň öňünde goýdular. Ýşua Zaranyň ogly Aharny aldy we ony Ahor jülgesine getirdi, şeýle hem onuň ogullaryny, gyzlaryny, buzawlaryny, ýük haýwanlaryny, ähli goýunlaryny, çadyryny we ähli eýeçiliklerini aldy. Ähli halk hem onuň bilen bärde we olary Emekahöre getirdi. Isa Ahara aýtdy: Sen bizi näme üçin weýran etdiň? Reb seni düýbünden ýok etsin, edil şu gün bolşy ýaly. Hem ähli Ysraýyl ony daşlar bilen daşladylar, hem onuň üstünde uly daş üýşmelegini gurdular; hem Reb gahar gazabyndan el çekdi. Şonuň üçin ol ony Emekahör diýip atlandyrdy, şu güne çenli.

8

Reb Iosuwa şeýle diýdi: Gorkma we gorkak bolma, ähli söweşiji adamlaryňy öz bilen al we galkyp, Gaýa çyk. Ine, Men Gaýyň patyşasyny we onuň ýerini seniň eline berdim. Hem Aýy bilen şeýle ederjek, nähili Ýeriho bilen etdiň, hem onuň patyşasyny, hem mallaryň talamyny öziň üçin talamarjak, ýöne öziň üçin şäheriň yzynynda bukja gur. Hem Ýuşa turdy hem ähli söweşjeň halk Gaýa çykmak üçin turdy. Ýuşa otuz müň güýçli erkegi

saýlady, güýçde güýçlüleri, we olary gije iberdi. We ol olara buýruk berip aýtdy: Siz şäheriň aňyrsynda bukja guruň, şäherden uzakda bolmaň we hemmäňiz taýýar boluň. Men we men bilen bolan ähli adamlar şäheriň ýanyna ýakynlaşarys, we Gaýda ýaşaýan adamlar bize garşy çykanda, edil öň bolan ýaly, biz olaryň öňünden gaçarys. Biz çykanymyzdan soň, olar biziň yzynymyzdan çyksalar, biz olary şäherden çekip alarys we olar aýdarlar: Bular biziň ýüzümizden gaçýarlar, öň bolan ýaly. Siz bolsa basyp alyşdan çykarsyňyz we şähere gidersiňiz. Bu söze görä edersiňiz, ine, size buýurdym. Ýuşa olary iberdi we olar duzaga gitdiler-de, Beýtel bilen Aýyň arasynda, Aýyň günbatar tarapynda oturdular. Ýeşua irden ir turdy we ertir bilen halky barladyp gördi, ol we ýaşulular halkyň öňünde Aýa tarap gitdiler. Ähli söweşjeň halk onuň bilen çykdy we gidip, gündogardan şäheriň garşysyna geldi. We şäheriň pusguny deňizden. We şeýle boldy, Gaý patyşasy görende, howlukdy we olara garşy duşuşmaga göni söweşe çykdy, özi we onuň bilen bolan ähli halk; we ol bilmeýärdi welin pusgun oňa üçin şäheriň yzynda bar ekeni. We gördi we Ýoşua bilen Ysraýyl olaryň ýüzünden yza çekildi. Ve olar Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan yzarladylar, we olar şäherden aýryldylar. Gai-da hiç kim galmady, Ysraýylyň yzyndan kowmadyk; olar şäheri açyk goýup gitdiler we Ysraýylyň yzyndan kowdular. Reb Ýuşa aýtdy: elindäki naýzany şähere tarap uzat, sebäbi men ony seniň eline tabşyrdym; we pusga duranlar öz ýerlerinden çalt turarlar. Ýuşa onuň elini näýzäni şäheriň üstüne uzatdy we pusga duranlar çaltlyk bilen olaryň ýerinden turdular we ol elini uzadanda çykdylar we şähere girdiler we ony aldylar we howlukdyryp

şäheri otda ýakdylar. We Aýyň ýaşaýjylary yzynlaryna seredip, şäherden asmana çykýan tüssäni gördüler we indi bu ýana ýa-da beýle ýana gaçmaga ýerleri ýokdy. Ýuşa we tutuş Ysraýyl gördüler welin, pusga şäheri alandygyny we welin, şäheriň tüssesi asmana çykandygyny; we özlerini öwrüp, Gaýyň adamlaryny urdular. Bular şäherden duşmana garşy çykdylar we goşunyň arasynda boşadyldylar, bular bu tarapdan we bular beýleki tarapdan. Olar olary şeýle urdular welin, olaryň arasynda halas bolan ýa-da gaçyp gutlan hiç kim galmady. We Ai-niň patyşasyny diri ele aldylar we ony Ýuşua ýanyna getirdiler. Ysraýylyň ogullary Gaýdaky ählisini, meýdanlardakylaryny we iniş ýerindäki dagdakylaryny öldürmegi bes edenlerinden soň, olary ahyryna çenli kowandyklaryndan soň, Ýeşua Gaýa gaýdyp geldi we ony gylyç bilen urdy. We şol gününde ýykylanlaryň sany erkekden aýala çenli on iki müň boldy, Gaýyň ähli ýaşaýjylary. Diňe şäherdäki oljalardan başga, Ysraýylyň ogullary Rebbiň buýrugy boýunça özleri üçin ähli zady taladylar, Reb Ýeşua buýran ýaly. We Ýuşa şäheri otda ýakdy we ony ebedilige adamsy ýaşaýşsyz çöküdi edip goýdy, şu güne çenli. Ol Ai-niň patyşasyny goşa agajyň üstünde asyp goýdy. Ol agajyň üstünde agşama çenli asyldy. Gün ýaşanda Ýuşa buýruk berdi we onuň bedenini agajdan aşak aldylar. Ony çukura taşladylar we onuň üstünde daş üýşmelegini ýasadylar, şu güne çenli.

9

Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorlylaryň patyşalary, daglyk ýerde bolanlar, we düzlükde bolanlar, we uly deňziň tutuş kenarynda bolanlar, we Anti-Liwan tarapynda bolanlar, we Hititler, we Kenganlylar, we Perizziler, we Hiwitler, we Amorlylar, we Girgaşylar, we Ýebusylar eşidende, olar hemmesi bilelikde Ýeşua we Ysraýyl bilen söweşmek üçin bir ýere ýygnandylar. Gabaonda ýaşaýanlar Rebbiň Ýerihoda we Aýda eden ähli zatlaryny eşitdiler. Hem olar öz-özlerini hilegärlik bilen etdiler; hem gelip, özlerine azyk taýýarladylar we taýýarlandylar; hem öz egnleriniň üstüne köne haltalar alyp, hem şerap üçin köne we ýyrtyk, baglanan tulumlar, hem aýakgaplarynyň boş ýerleri, hem aýaklarynda köne we ýamamlanan sandallar, hem üstlerinde köne eşikleri, hem azyklary üçin çöregi gury we köpelçikli we iýilen boldy. Olar Galgaladaky Ysraýylyň lagerine Ýuşuanyň ýanyna geldiler we Ýuşua bilen Ysraýyla aýtdylar: Biz uzak ýerden geldik, indi biziň bilen äht baglaň. We Ysraýylyň ogullary Horite tarap aýtdylar: Seret, sen meniň aramda ýaşaýarsyň, we nädip men seniň bilen şertnama baglaşmaly? Olar Ýeşua: Biz seniň hyzmatkärleriňiz diýdiler. Ýeşua olara: Siz nireden? Nireden geldiňiz? diýdi. Olar aýtdylar: Siziň Hudaýyňyz Rebbiniň adynda gullaryňyz gaty uzak ýerden geldik. Biz onuň adyny eşitdik we ol Müsürde näme edenini, we Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorreýleriň patyşalaryna, Amorreýleriň patyşasy Sihona we Aştarotda hem-de Edreýde ýaşan Başanyň patyşasy Oga näme edenini eşitdik. Biziň ýaşulularymyz we biziň topragymyzda ýaşaýan ähli adamlar eşidip, bize aýtdylar: Öz-özüňize ýola azyk alyň we olaryň duşuşyna gidiň, olara aýdyň: Siziň hyzmatkärlerimiz biz,

indi bize şertnama ediň. Bu çörekler yssy eken, biz olary şol günde üpjün etdik, haçan size tarap gelmek üçin çykdyk, indi bolsa gurdular we iýilen boldular. Biz täze doldurlan şarap tulumlarymyz ýyrtyldy, eşiklerimiz we çaryklarymyz gaty uzak ýoldan köneldi. We ýolbaşçylar olaryň azyklarynyň aldylar, we Rebden soramadylar. Ýuşa olar bilen parahatçylyk etdi, we olar bilen olary halas etmek üçin ylalaşyk baglaşdylar, we jemgyýetiň ýolbaşçylary olara ant içdiler. Hem üç günden soň olar bilen ähtnamany baglaşandan soň, eşitdiler welin olar golaýda ýaşaýarlar we olar bilen bile ýaşaýarlar. Ysraýylyň ogullary gidip, olaryň şäherlerine geldiler; olaryň şäherleri bolsa Gabaon, Kefira, Beerot we Ýarin şäherleri. Emma Yşraýylyň ogullary olar bilen söweşmediler, sebäbi ähli hökmdarlar olara Yşraýylyň Hudaýy Rebbiň adyna ant içdiler, we tutuş ýygnanyş hökmdarlardan nägilelik etdi. Ve ýolbaşçylar ähli ýygnanyşyga aýtdylar: Biz olara Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň adyna ant içdik, we indi olara degip bilmeris. Biz muny ederis, olary diri tutarys, we biz olary saklarys; we biziň garşymyza gahar bolmaz ant sebäpli, ol anty biz olara kasam etdik. Olar ýaşarlar we ähli ýygnanyşyk üçin odun kesijiler we suw göterijiler bolarlar, hökümdarlaryň olara aýdyşy ýaly. Ýuşa olary çagyrdy we olara aýtdy: Näme üçin meni aldadyňyz, Biz sizden gaty uzakda ýaşaýarys diýip? Ýöne siz biziň aragatnaşygymyzda ýaşaýan goňşularymyz. Hem indi näletlenenlersiňiz, siziň araňyzdan gul, ne odun kesen, ne-de suw göterijiň maňa we meniň Hudaýyma hiç wagt bes etmez. Olar Ýeşua jogap berip aýtdylar: Bize habar berildi, seniň Hudaýyň Rebbe öz guly Musa buýurdy size bu topragy bermegi we bizi hem onuň üstünde ýaşaýanlaryň

hemmesini siziň öňüňizden doly ýok etmegi; we biz öz janlarymyz üçin siziň öňüňizden gaty gorkduk we şu işi etdik. Ve indi görüň, biz size boýun bolýarys; size nähili halaýar we size nähili görünýär bolsa, bize şeýle ediň. Olar olara şeýle etdiler we Ýuşup olary şol günde Ysraýyl ogullarynyň ellerinden halas etdi we olar olary öldürmediler. Ýoşua şol günde olary ähli ýygnaga we Hudaýyň gurbanlyk sypasyna odun kesijilar we suw göterijiler edip belledi. Şonuň üçin Gibeonda ýaşaýanlar Hudaýyň gurbanlyk sypasynyň odun kesijileri we suw göterijiléri bolup, şu günki güne çenli, Rebiň saýlajakýerine hyzmat edýärler.

10

Ýerusalymiň patyşasy Adoni-Bezek eşidende ki, Ýuşup Gaýy aldy we ony doly weýran etdi, haýsy ýol bilen olar Ýerihony we onuň patyşasyny etdiler, şeýle-de olar Gaýy we onuň patyşasyny etdiler, we Gibeonda ýaşaýanlar Ýuşupa we Ysraýyla geçdiler, we olarolardan gaty gorkdular, sebäbi ol bilýärdi ki, Gibeon uly şäher, paýtagtlaryň biri ýaly, we onuň ähli adamlary güýçli. We Iýerusalymiň patyşasy Adoni Bezek Hebronyň patyşasy Elama we Iýerimuthyň patyşasy Pidona we Laçişiň patyşasy Ieftaha we Adullamyň patyşasy Dabeýne iberdi, aýdyp: Geliň, maňa çykyň we maňa kömek ediň we Gabaona garşy söweşeliň, sebäbi olar Ioşua we Ysraýylyň ogullaryna gaçyp gitdiler. We Ýebusyalylaryň bäş şasy ýokary gitdiler, Iýerusalim şasy, we Hewron şasy, we Ýerimot şasy, we Lahiş şasy, we Odollam şasy,

olar özi we olaryň ähli halky. We olar Gibeonyň töwereginde düşelge gurdular we ony gabadylar. Gabawonda ýaşaýanlar Ýuşua tarap Gilgaldaky Ysraýylyň lagerine habar iberdiler, aýdýarlar: ellerňi gullaryňdan boşatma, bize tarap çalt çyk we bize kömek et we bizi halas et, sebäbi daglyk ýerde ýaşaýan Amorlylaryň ähli patyşalary biziň üstümize ýygnandylar. We Ýoşua Gilgaldan ýokary gitdi, ol we ähli söweşiji halk onuň bilen, güýçde güýçli ählisi. We Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Olary gorkma, sebäbi men olary seniň ellerine berip goýdum, olardan hiç kim siziň öňüňizde galmaz. Ýoşua bütin gijäni Gilgaldan geçip, olaryň üstüne duýdansyz geldi. Reb olary Ysraýylyň ogullarynyň öňünden bulaşdyrdy we Reb olary Gabaonda uly ezişde ezdi. Olar olary Bet-Horon çykyşynyň ýoly bilen kowladylar we olary Azeka çenli we Makkeda çenli kesdiler. Ysraýylyň ogullarynyň ýüzünden gaçyp barýarkalarynda, Horonimden inişde, Reb olara asmandan Azeka çenli doly daşlaryny taşlady, we doly daşlary sebäpli ölenler Ysraýylyň ogullarynyň söweşde gylyç bilen öldürenlerinden has köp boldy. Soň Ýuşa Rebbiň ýanyna gürlädi, şol gün Hudaý Amorlynyň Ysraýylyň eliniň astyna berdi, haçan ol olary Gabaonda ezdi we olar Ysraýylyň ogullarynyň ýüzünden ezildiler. Ýuşa aýtdy: Dur, eý Gün, Gabaona görä we Aý jülge Aýlona görä. Gün durdy we Aý durma ýagdaýynda durdy, Hudaý olaryň duşmanlaryny goraýança, we Gün asmanyň ortasynda durdy, bir günüň ahyryna çenli günbatara tarap öňe gitmedi. We şeýle gün öň-de bolmady, soň-da bolmady, şeýle welin Hudaý adamyň sözüni diňledi, sebäbi Reb Ysraýyl bilen bilelikde söweşdi. Bäş şa gaçyp, Makkedadaky gowaklykda gizlendiler. Ýyşua habar berildi,

aýdýarlar: Bäş şa Makeda gowaçasynyň içinde gizlenip tapyldylar. Ve Ýoşua aýtdy: Guýynyň agzyna daşlary togalañ we olary saklamak üçin adamlary bellañ. Siz bolsa durmaň, duşmanlaryňyzyň yzyndan yzarlaň we olaryň yzky goragyny tutň, olaryň şäherlerine girmäge rugsat bermeň, sebäbi Reb Hudaýymyz olary biziň elimize gowşurdy. Ýuşua we ähli Ysraýyl ogullary olary soňuna çenli gaty uly urgy bilen urmagy bes edenlerinde, diri galanlar berkleşdirilen şäherlere gaçyp gutuldylar. Ähli halk Iosuanyň ýanyna Makeda şäherine sag-aman öwrüldi, we Ysraýylyň ogullarynyň hiç biri öz dili bilen gygyrdy. Ýoşua aýtdy: Gowagyny açyň we şol bäş şany gowakdan çykaryň. Olar bäş patyşany gowakdan çykardylar: Iýerusalim patyşasyny, Hewron patyşasyny, Iýerimut patyşasyny, Laçiş patyşasyny we Odollam patyşasyny. We olar getirdiler olary Ýuşua tarap, we Ýuşua çagyrdy ähli Ysraýyly we urşuň başlangyçlaryny, oňa bilen ýöreýänleri, olara aýdyp: öňe gidiň we aýaklaryňyzy olaryň boýunlarynyň üstüne goýuň, we ýakynlaşyp, aýaklaryny olaryň boýunlarynyň üstüne goýdular. We Ýuşa olara aýtdy: Olardan gorkmaň, hem-de gorkmaň, mert boluň we güýçli boluň, sebäbi Reb şeýlelikde eder siziň ähli duşmanlaryňyza, kimler bilen siz söweşýärsiňiz. Ýuşa olary öldürdi we bäş agajyň üstünde asdy, olar agşama çenli agaçlaryň üstünde asylgy boldular. Gün batanda Ýuşa buýruk berdi we olar olary agaçlardan aşak aldylar we olary ol ýerde gaçyp giden gowaklygyna taşladylar we gowaklygyna daşlary togaladylar şu güne çenli. We şol gün Makkedany aldylar we ony gylyçdan geçirdiler, ondaky ähli dem alýan zady ýok etdiler, onda halas bolan ýa-da gaçyp giden hiç kim galmady, we Makkedanyň

patyşasyna Ýerihonyň patyşasyna eden ýaly etdiler. Ýeşua we onuň bilen ähli Ysraýyl Makkedadan Lebnä gitdi we Lebnä gabaw etdi. We Rebbe ony Ysraýylyň eline teslim etdi, we olar ony aldylar, we onuň patyşasyny, we ony gylyç bilen öldürdüler, we ondaky ähli dem alýan zady, we onda halas edilen ýa-da gaçan hiç kim galmady, we olar onuň patyşasyna şeýle etdiler, nähili Ýerihonyň patyşasyna etdiler. Ýuşa we onuň bilen bolan ähli Ysraýyl Lebna-dan Lakyş-a gitdi we ony gabady. We Rebbe Lakyşy Ysraýylyň eline tabşyrdy. Ol ony ikinji günde aldy, we olar ony gylyçyň agzy bilen öldürdüler, we olar ony doly ýok etdiler, şol ýagdaý bilen olar Lebnany edenleridi. Soň Gazeriň patyşasy Elam Laçişe kömek etmäge çykdy, we Ioşua ony gylyç bilen urdy, we onuň halkyny urdy, olaryň arasynda halas edilen ýa-da gaçan hiç kim galmadyk. Ve Ýyşua we ähli Ysraýyl onuň bilen Lahişden Odollama gitdi we ony gabady we ony basyp aldy. Reb ony Eýsraýylyň eline berdi we olar ony şol gün aldylar we ony gylyç bilen öldürdiler we ähli dem alýan zatlary weýrançylykda öldürdüler, edil Lahişe eden ýaly. Ýuşa we onuň bilen bolan ähli Ysraýyl Hebrona gitdi we ony gabady. Ony gylyç bilen urdy we ondaky ähli dem alýan zatlaryň hiç biri halas bolmady; Odollama nähili eden bolsalar, ony hem doly ýok etdiler we ondaky ähli zatlary. Ýuşa we ähli Ysraýyl Debire yza dolandylar, we ony gurşap aldylar, ony we onuň patyşasyny we onuň obalaryny aldylar, we ony gylyçyň agzy bilen urdular, we ony we ondaky ähli dem alýan zady doly ýok etdiler, we oňa hiç bir halas bolan adamy galdyrmadylar; Hebrona we onuň patyşasyna nähili etdiler, şeýle hem Debire we onuň patyşasyna etdiler. Ýuşa urdy ähli daglyk ýeriň topragyny, we Negew, we

tekizligi, we Aşdody, we olaryň patyşalaryny; olar galdyrmadylar olardan halas edilen birini; we ähli dem alýan janly zady bütin ýok etdi, haýsy ýol bilen buýurdy Reb Ysraýylyň Hudaýy, Kadeş Barneadan Gazadan ähli Goşomy Gibeona çenli. Ioşua olaryň ähli patyşalaryny we olaryň ýerini birden urdy, sebäbi Ysraýylyň Hudaýy Reb Ysraýyl bilen bile söweşdi.

11

Asor patyşasy Ýabiş eşidende, ol Maronyň patyşasy Ýobaba we Şimronyň patyşasyna we Azipiň patyşasyna we Uly Sidona görä patyşalara, dagly ýere we Kenerota garşy Arabaha we düzlüge we Fenaeddora we gündogardan kenarýaka Kenganlylar we kenarýaka Amorlylar we Hetliler we Perizliler we dagda Ýebuslylar we Hiýwliler we Hermon astyndakylara Massyma ýerine iberdi. Ve olar öz patyşalary bilen çykdylar, deňziň çägesi ýaly köplük bilen, we atlar we arabalar gaty köp boldy. We ähli şalar ýygnandylar we bir ýere geldiler, we Ysraýyl bilen söweşmek üçin Maron suwunyň ýanynda düşelge gurdular. Reb Ýeşua tarap aýtdy: Olaryň ýüzünden gorkma, sebäbi erte şu wagta men olary ýeňlen ýagdaýda Ysraýylyň öňünde tabşyraryn. Olaryň atlaryny kes, we olaryň arabalaryny otda ýak. Ýuşup we ähli söweşiji halk Maron suwunyň ýanynda olaryň üstüne duýdansyz geldi we dagly ýerde olaryň üstüne ýykyldy. Reb olary Ysraýyla tabyn etdi, we olary urýarlar, uly Sidona çenli, Maserona çenli we gündogardaky Massoh düzlüklerine çenli kowalaýardylar, we olary hiç bir halas bolan

adam galmaýança kesdiler. Reb oňa buýran ýoly bilen, Ýuşa olara şeýle etdi: olaryň atlaryny kesiş etdi we olaryň arabalaryny ot bilen ýakdy. Hem Ýoşua şol wagtyň içinde yza öwrüldi we Hasory ele geçirdi, hem onuň patyşasyny, Hasor bolsa öň şol patyşalyklaryň ählisine höküm sürýändi. Olar şol ýerde dem alýan ähli zady gylyç bilen öldürdiler we hemmesini ýok etdiler, şol ýerde dem alýan hiç zat galmady we Hazory otda ýakdylar. Hem ähli patyşalyklaryň şäherlerini we olaryň patyşalaryny Ýuşa aldy we olary gylyç agzy bilen öldürdi we olary doly ýok etdiler, Rebbiň hyzmatkäri Musa buýran ýoly bilen. Ýöne berkidilen ähli şäherleri Ysraýyl ýakmady, diňe Hasory ýeke-täk Ysraýyl ýakdy, we onuň ähli oljasyny Ysraýylyň ogullary özleri üçin taladylar; ýöne olaryň hemmesini gylyçyň agzy bilen doly ýok etdiler, olary ýok edýänçä; olardan dem alýan hiç zady galdyrmadylar. Haýsy ýagdaýda Reb öz hyzmatkäri Musa buýurdy, we Musa şonuň ýaly Ýuşa buýurdy, we şeýlelikde Ýuşa etdi, ol hiç zat bozanok ähli zatlardan haýsyny Musa oňa buýurdy. Ýuşa ähli daglyk ýeri aldy, we ähli Negew ýerini, we ähli Goşen ýerini, we tekizligi, we günbatara tarapy, we Ysraýyl dagyny, we daga tarap aşak ýerleri Halak dagyndan, we Seire çykýany, we Baal Gada çenli, we Liwanyň düzlüklerini Hermon dagyndan aşakda; we olaryň ähli patyşalaryny aldy, we öldürdi, we öldürdi. Ýoşua bu şalara garşy köp günler uruş etdi. We hiç bir şäher ýokdy, ony Ysraýyl almady, hemmesini uruşda aldylar. Sebäbi Rebbiň üsti bilen olaryň ýüreklerini güýçlendirmek boldy, Ysraýyla garşy uruşa duşuşmak üçin, şonuň üçin olar ýok edilsinler, olara rehim berilmesin, ýöne olar ýok edilsinler, Rebbiň Musa aýdyşy ýaly.

Ýeşua şol wagtyň içinde geldi we Anakimleri dagly ýerden, Hebronden, Dabirden, Anabotdan we ähli Ýahudadan olaryň şäherleri bilen bilelikde weýran etdi. Enakimlerden Ysraýylyň ogullarynyň arasynda hiç biri galdyrylmady, diňe Gazada, Gatda we Aşdodda galdyryldy. We Ýuşa ähli ýeri aldy, Rebiň Musa buýran ýaly, we Ýuşa olary Ysraýyla miras edip, olaryň taýpalarynyň arasynda paýlady, we ýer uruşdan dynç aldy.

12

Bu Ysraýylyň ogullarynyň öldüren ýer patyşalary we olar olaryň ýerini Iordan derýasynyň aňyrsynda, gündogardan, Arnon jülgesinden Hermon dagyna çenli miras edindiler we ähli Araba ýerini gündogardan miras edindiler. Sihon, Heşbonda ýaşaýan Amorlaryň patyşasy, Arnon derýasyndan, ýagny jülgäniň bir bölegindäki derýadan we Giladyň ýarysyny Jabbok derýasyna çenli, Ammon ogullarynyň serhedine çenli dolandyrýardy. We Arap Henereth deňziniň gündogaryna çenli we Arap deňzine çenli, duzly suwlaryň deňzi gündogardan Aseimot tarapyna barýan ýol boýunça, Taimandan Asedot Fasganyň aşagyndan. We Og, Başan şasy, ägirtleriň arasyndan galan, Aştarot we Edreýde ýaşaýan, Hermon dagyndan we Salkadan we tutuş Başandan Gergesileriň serhedine çenli we Mahini we Gileadyň ýarysyny Heşbon şasy Sihonyň serhedine çenli dolandyrýan. Musa, Rebbiň ogly, we Ysraýylyň ogullary olary urdular; we Musa ony miras edip Ruben we Gad we Manassanyň taýpasynyň ýarysyna berdi. We Ýuşa we Ysraýyl ogullary öldüren

Amorlylaryň şu patyşalary Iordan deŕyasynyň aňyrsynda Lŕwan düzlüginde Baal Gad deňziniň ýanynda we Seire çykŕan Halak dagyna çenli, we Ýuşa ony Ysraýyl taýpalaryna olaryň paýy boýunça miras etmek üçin berdi, dagda we düzlükde we Arabada we Aşdotda we çölde we Negewde; Hitleri we Amorlyly we Kenganlyly we Perizzili we Hiwlini we Ýebuslyly. Ýerihonyň şasy, we Beýteliň golaýyndaky Gaýyň şasy, Iýerusalimyň şasy, Hebronyň şasy, Ýarmutyň şasy, Laçişiň şasy, Elamyň şasy, Gezeriň şasy, Debiriň şasy, Gaderiň şasy, Hormanyň şasy, Aderiň şasy, Lebnanyň şasy, Odollanyň şasy, Elatyň şasy, Tappuahyň şasy, Opheriň şasy, Arokuň Aphekiniň şasy, Asomyň şasy, Symwoonyň şasy, Mambrodyn şasy, Aziphiň şasy, Kadesiň şasy, Zaçakiň şasy, Maredodyň şasy, Karmeldäki Ýekomyň şasy, Phenneadordaky Odollanyň şasy, Galileýanyň Gaýyň şasy, Tersanyň şasy; bularyň hemmesi ýigrimi dokuz şa.

13

Ýuşa garry, günlerinde öňe giden bolup, Rebbe Ýuşa tarap aýtdy: Sen günlerinde öňe gitdiň we miras üçin köp ýer galdy. We bu galan ýer; Piliştlileriň, Geşurylynyň we Kenganlynyň serhetleri, Müsüriň öňündäki ýaşaýşsyz ýerden Ekronyň serhetlerine çenli, Kenganlylaryň çep tarapyndan, Piliştlileriň bäş satraplygyna hasaplanýar: Gazaly, Aşdodly, Aşkelonly, Gatly, Ekronly we Awly, Temandan we Gazanyň öňündäki ähli Kengan ýerinden, we Sidonlular Afekden Amorlylaryň serhetlerine çenli, we Piliştlileriň ähli Galiath ýeri, we ähli Liwan gündogaryň gününiň

tarapyndan Gilgaldan Hermon dagynyň aşagyndan Hamatyň girelgesine çenli, Liwandan Masereth Memphomaime çenli daglyk sebitde ýaşaýanlaryň hemmesi. Ähli sidonlylary men Ysraýylyň ýüzünden ýok ederin; ýöne ony Ysraýyla miras hökmünde bölüp ber, men saňa buýran ýaly. We indi şu ýeri dokuz taýpalara we Manassanyň taýpasynyň ýarysyna miras hökmünde bölüň. Iordan deryasyndan uly deňze çenli, gün batýan tarapa görä, sen ony berersiň; uly deňiz serhet bolar. Iki taýpa we Manassanyň ýarym taýpasyna, Rubene we Gada, Musa Iordan deryasynyň aňyrsynda berdi; gündogara görä Rebbiň guluny Musa oňa berdi, Aroerden, ol Arnon deryasynyň kenarynda, we jülgäniň ortasyndaky şäheri, we ähli Misory Medebadan; Amorluklaryň patyşasy Sihonyň ähli şäherlerini, ol Heşbonda Ammon ogullarynyň serhetlerine çenli höküm sürdi; We Gilaady, we Geşuryň serhetlerini, we Maakatlylary, ähli Hermon dagyny, we ähli Başany Salekaha çenli; Başandaky Ogyň ähli patyşalygyny, ol Aştarotda we Edreýde höküm sürdi; ol äpetlerden galdy, we Musa ony urdy, we ony doly ýok etdi. We Ysraýylyň ogullary Geşirileri, Mahatylary we Kenganlyları doly ýok etmediler, we Geşiri patyşasy bilen Mahaty Ysraýylyň ogullarynyň arasynda şu güne çenli ýaşadylar. Ýöne Lewi taýpasyna miras berilmedi, Rebbe Hudaý Ysraýyl, bu olaryň mirasydyr, Rebbe olara aýdyşy ýaly, we bu bölüniş, Musanyň Ysraýylyň ogullaryna Moabyň Arabotynda, Iordanyň aňyrsynda, Ýerihonyň garşysynda bölüp beren bölünişidir. We Mussa Ruben taýpasyna olaryň uruglaryna görä berdi. Olaryň serhetleri Aroerden boldy, ol Arnon jülgesiniň öňünde, we şäher Arnon jülgesinde, we ähli Misor Heşbona çenli, we ähli şäherler

Misorda bolan, we Dibon, we Baimon Baal, we Meelbotyň öýi, we Başan, we Bakedmot, we Maifaad, we Karitaim, we Sebama, we Serada, we Sion Enab dagynda, we Betfogor, we Aşedot Fasga, we Bettaseýnot, we ähli şäherler Misoruň, we ähli patyşalyk Sihonyň Amorluklaryň patyşasynyň, ony Musa urdy ony we Midianyň ýolbaşçylaryny, we Ewini, we Robokny, we Surny, we Urny, we Robeni Sionyň hökümdary oljasyny, we Siony ýaşaýanlary. Hem Beoryň ogly Balaam görüjini söweşde öldürdiler. Ruben taýpasynyň çäkleri Iordan deryýasy bilen çäklenýärdi, bu Ruben ogullarynyň uruglary boýunça mirasy, olaryň şäherleri we olaryň obalary. Musa Gadyň ogullaryna olaryň urug-taýpalary boýunça berdi. We olaryň serhetleri Jazer, Gileadyň ähli şäherleri we Ammon ogullarynyň ýeriniň ýarysy Arada çenli boldy, ol Aradyň öňünde ýerleşýär. We Heşbondan Arabota çenli Maspanyň ýanynda, we Botanim, we Maan Daibonyň serhetlerine çenli, we Enadom we Otargai we Baintanabra we Sukkot we Şafan we Heşbon patyşasy Sihonyň galan patyşalygy; we Iordan deryýasy Iordan deryýasynyň aňyrsynda gündogardan Henereth deňziniň bölegine çenli serhet bolar. Bu Gadyň ogullarynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça we olaryň şäherleri boýunça. Olaryň uruglary boýunça boýun olar dolanarlar duşmanlarynyň öňünde, sebäbi olaryň uruglary boýunça şäherleri we oba hojalyklary boldy. We Musa Manassanyň ýarym taýpasyna olaryň uruglary boýunça berdi. Olaryň çäkleri Maandan başlady, Başanyň ähli patyşalygy, Başan patyşasy Ogyň ähli patyşalygy, Başanitidde ýerleşýän Jairiň ähli obalary, altmyş şäher. We Gileadyň ýarysy, we Aştarotda, we Edreýde Başandaky Ogyň patyşalygynyň şäherleri Manassäniň

ogly Mahiryň ogullaryna we Manassäniň ogly Mahiryň ogullarynyň ýarysyna, olaryň uruglaryna görä berildi. Bular Musa tarapyndan Iordan deryasynyň aňyrsynda, Moabyň Araboth ýerinde, Ieriho boýunça Iordan deryasynyň gündogar tarapynda miras edilen adamlardyr.

14

Emma bu Ysraýyl ogullarynyň Kanaan ýerinde miras paýlaşanlardyr, olara Eleazar ruhany, Nauň ogly Ýeşua we Ysraýyl ogullarynyň taýpalarynyň ata-baba maşgalalarynyň ýolbaşçylary miras paýlaşdylar. Kura boýunça miras aldylar, haýsy usulda Rebbe Ýuşanyň eli arkaly dokuz taýpa we Iordan deryasynyň aňyrsyndan ýarym taýpa üçin buýurdy. Hem Lewilere olaryň arasynda miras bermedi, sebäbi Ýusupyň ogullary iki taýpa bolupdyr, Manassa we Efraim; hem ýerde Lewilere paý berilmedi, diňe ýaşamak üçin şäherler we olaryň mallary üçin aýrylan ýerler, hem olaryň mallary. Rebbe Musa buýran usuly boýunça, Ysraýylyň ogullary şeýdip etdiler we ýeri bölüşdiler. We Ýahudanyň ogullary Galgalda Ýeşua tarap gelip golaýlaşdylar, we Ýefunneniň ogly Kaleb Kenizli oňa aýtdy: Sen Rebbiň Hudaýyň adamy Musa tarap Kadeş Barneada meniň we seniň hakynda gürän sözüni bilýärsiň. Kyrk ýaşlydym men, haçan Musa, Hudaýyň ogly, meni Kadeş Barneadan ýeri gözlemäge iberdi, we men oňa onuň pikiriniň laýyklygynda jogap berdim. Meniň bilen ýokary giden doganlarym halkyň ýüregini üýtgetdiler, ýöne men Rebbiň Hudaýyma eýermäge

doly erk etdim. Musa şol gün ant içip, şeýle diýdi: Sen ädän ýeriň seniň we çagalaryňyň ebedi mirasyň bolar, sebäbi sen Rebbimiziň Hudaýynyň yzyndan gitmäge wepalydyň. Hem häzir Rebbe meni saklaýar, ol aýdan usulda; bu kyrkynjy bäşinji ýyl, Rebbe bu sözi Musa tarap aýdandan bäri; hem Ysraýyl çölde gitdi; hem häzir ine, men şu gün segsen bäş ýaşda; Heniz men şu gün güýçli, Musa meni iberen wagtyndaky ýaly, şonuň ýaly men häzir uruşa çykmaga hem girmäge güýçli. Indi men senden şu dagny soraýaryn, Rebbäň şol günde aýdyşy ýaly, sebäbi sen şol sözüň şol günde eşitdiň. Indi bolsa Enakimler ol ýerde bar, berkidilen we uly şäherler bar. Eger Rebbe meniň bilen bolsa, men olary ýok ederin, Rebbäň maňa aýdyşy ýaly. We Ýuşa ony mübäreklädi we Hebron şäherini Kenesiň ogly Ýefunneniň ogly Kalebe miras hökmünde berdi. Şonuň üçin Hebron Kenizli Ýefunneniň ogly Kalebe miras bolup şu güne çenli galdy, sebäbi ol Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň buýrugyna eýerdi. Hebronyň ady öň Argob şäheri bolupdy, bu Enakimleriň baş şäheridi; we ýer uruşdan dyndy.

15

We Ýahuda taýpasynyň çäkleri olaryň uruglary boýunça Edumiýanyň çäginden Sin çölünden başlap, Kadeşe çenli günorta tarap boldy. Hem olaryň çäkleri Günortadan başlap, şor deňziň Günorta tarap uzaýan gerşinden gelýän bölegine çenli boldy. Hem ol Akrabbim çykyşynyň öňünden geçýär; hem ol Senany aýlanyp geçýär, hem ol günortadan Kadeş Barneä

çykýar; hem ol Hezrona çykýar, hem ol Addara çykýar; hem ol Kadeşiň günbataryna çykýar, hem ol Azmona çykýar, hem ol Müsür jülgesine çenli uzaýar; hem onuň serhetleriniň çykyşy deňze bolar; bu olaryň günortadan serhedidir. We gündogardan serhetler ähli duzly deňiz Jordan deryýasyna çenli. Hem olaryň serhetleri demirgazykdan, hem deňziň depesinden, hem Iordanyň böleginden. Çykyp barýar serhetler Bet-Haglaam üstüne; we geçýär Demirgazykdan Bet-Araba üstüne, we ýokary galýar serhetler Ruben ogly Bohanyň daşy üstüne; We ýokary galýar serhetler Ahor jülgesiniň dördünji bölegine, we aşak inýär Gilgal üstüne, ol Adummimiň çykyşynyň garşysynda, ol jülgäniň Günortasynda, we uzaýar Gün çeşmesiniň suwy üstüne; we bolar onuň çykyşy Rogel çeşmesi; We ýokary galýar serhetler Hinnom jülgesine, Ýebusyň arkasynyň üstüne Günortadan; şu Iýerusalim; we uzaýar serhetler dagyň depesine, ol Hinnom jülgesiniň öňünde deňze tarap, ol Refaim topragnyň böleginden Demirgazykda; We uzaýar serhet dagyň depesinden Naftoh suw çeşmesine, we uzaýar Efron dagyna; we eltjek serhet Baala; şu Ýearim şäheri. We serhet Baaldan deňze tarap aýlanar, we Assar dagyna Iarin şäheriniň arkasyna demirgazykdan geçer; bu Haslondyr; we Gün şäherine iner, we Günortadan geçer. We serhet Ekronyň arkasyna demirgazyga tarap uzalar, we serhetler Sukkota tarap uzalar, we serhetler Günortadan geçer, we Lebnä tarap uzalar, we serhetleriň çykyşy deňzde bolar. We olaryň serhetleri deňizden, uly deňiz serhet bolar. Bular Ýahudanyň ogullarynyň serhetleri, olaryň taýpalary boýunça daş-töwerekde. We Halep ogly Jefonneň ogly Halebe Ýahudanyň ogullarynyň arasynda Hudaýyň buýrugy sebäpli

bölüm berdi, we Ýeşua oňa Enagyň baş şäheri Arbogy berdi, bu Hewrondyr. Halep, Jefoneniň ogly, şol ýerden Enagyň üç ogluny: Susini, Tolamini we Ahimany ýok etdi. Kaleb şol ýerden Dabiriň ýaşaýjylarynyň üstüne çykdy, ýöne Dabiriň ady öň Ýazgylar şäheri bolupdy. Haleb şeýle diýdi: Kim Ýazgylar şäherini alsa, basyp alsa we oňa eýelik etse, men oňa gyzym Ahsany aýal edip bererin. We Otniýel, Kenaz ogly, Kalebniň dogany ony aldy we ol oňa Aksa gyzyny aýal berdi. Ve onuň gidişinde boldy we oňa maslahat berdi, aýdyp: Atamdan meýdan soraryn diýip, we eşekden gygyryp düşdi, we Kaleb oňa aýtdy: Saňa näme boldy? Ol oňa aýtdy: Maňa alkyş ber, sebäbi meni Negeb topragyna berdiň, maňa Bothanisi ber. Ol bolsa oňa ýokarky Gonathlany we aşaky Gonathlany berdi. Bu, Ýahuda ogullarynyň taýpasynyň mirasy. Olaryň şäherleri Ýahuda ogullarynyň taýpasyna degişli şäherler boldy, Edom serhedinde çöl üstünde, we Baýseleel, we Ara, we Asor, we Ikam, we Regma, we Aruel, we Kadeş, we Asorionaýn, we Maýnam, we Balmaýnan, we olaryň obalary, we Aseron şäherleri, bu Asor, we Sen, we Salmaa, we Molada, we Seri, we Baýfalat, we Holaseola, we Beýerşeba; we olaryň obalary, we olaryň fermalary, Bala, we Bakok, we Asom, we Elboudad, we Beýtel, we Horma, we Sekelak, we Maharim, we Setennak, we Labos, we Sale, we Eromot; ýigrimi dokuz şäher, we olaryň obalary. Düzlükde Aştaol, Zora we Eştaol. We Ramen, we Tano, we Ilutot, we Maiani, we Iermut, we Odollam, we Membra, we Saoho, we Iazeka, we Sakarim, we Gadera, we onuň obalary; on dört şäher, we olaryň obalary. Senna, we Adasan, we Magadalgad, we Dalad, we Masfa, we Iahareel, we Basedot, we Ideadalea, we Habra, we Mahes, we Maahos, we Geddor, we

Bagadiel, we Noman, we Mahedan; on alty şäher, we olaryň obalary; Lebna, we Itak, we Anoh, we Iana, we Nasib, we Keilam, we Akiezi, we Kezib, we Bathesar, we Ailom; on şäher, we olaryň obalary; Ekron, we onuň obalary, we olaryňoba hojalyklary, Ekrondan Gemna; we Aşdodyň ýanynda näçe bar bolsa hemmesi; we olaryň obalary, Asiedot, we onuň obalary, we onuňoba hojalyklary; Gaza, we onuň obalary, we onuňoba hojalyklary Müsür deryýasyna çenli, we uly deňiz serhet bolýar. We daglyk sebitde Samir we Jeter we Soha we Renna we Hatlar şäheri, bu Debir we Anon we Es we Man we Aisam we Goşen we Halu we Hanna we Gelom, on bir şäher we olaryň obalary. Airem we Remna we Soma we Jemain we Baitahu we Fakua we Euma we Arbok şäheri, bu Hebron we Sorait, dokuz şäher we olaryň obalary. Maor we Karmel we Ozib we Itan we Jariel we Arikam we Zakanaim we Gibea we Tamnata, dokuz şäher we olaryň obalary. Ailua we Bet-Sur we Geddon we Magarot we Baitanam we Tekum, alty şäher we olaryň obalary. Kariatbaal, bu Jarim şäheri we Soteba, iki şäher we olaryň obalary. We Baddargeis we Tarabaam we Ainon we Aiohioza we Naflazon we Sadonyň şäherleri we Arkades, ýedi şäher we olaryň obalary. Ýebusly Iýerusalimde ýaşady, emma Ýahudanyň ogullary olary ýok edip bilmediler we Ýebuslular Iýerusalimde şu güne çenli ýaşadylar.

16

We Ýusupyň ogullarynyň çäkleri Iordandan, Ýerihonyň boýunça

gündogardan boldy, we Ýerihodan daglyk ýere, çöle, Beýtel Luza çykar. We Beýtele çykar we Ahatartynyň çäklerinden geçer. Çäk deňziň üstünden Aptalimyň çäginden aşakdaky Beýt-horonyň çägine çenli geçer we olaryň çykyşy deňze bolar. Ýusupyň ogullary Efraim we Manassa miras aldylar. Efraýym ogullarynyň çäkleri olaryň urug-taýpalary boýunça kesgitlendi, we olaryň miras çäkleri gündogardan Atarot we Erokdan başlap ýokarky Bet-horona çenli we Gazara çenli uzandy. Hem çäkler deňziň üstüne, Demirgazyk Gyzgyndan Ikasmon içine geler; gündogara Tenasa içine aýlanar, hem Selles, hem gündogardan Ianoka içine, hem Maço içine, hem Atarot, hem olaryň obalary geçer; hem Ýerihonyň üstüne geler, hem Iordanyň üstüne çykar. Serhetler Tapodan deňze tarap Helkana üstüne gider we olaryň çykyşy deňze tarap bolar, bu Efraýym taýpasynyň olaryň uruglary boýunça mirasy. Efraim ogullary üçin aýrylan şäherler Manasse ogullarynyň mirasynyň arasynda, olaryň ähli şäherleri hem obalary. We Efraim Gazerde ýaşaýan Kenganlynyň ýok etmedi, we Kenganlyny Efraimde ýaşady şu güne çenli, Müsür patyşasy Faraon ýokary gelýänçä, we ony aldy, we ony otda ýakdy, we Kenganlylar, we Periziler, we Gazerde ýaşaýanlary öldürdiler, we Faraon ony öz gyzyna jeň hökmünde berdi.

17

We Manassanyň ogullarynyň taýpasynyň serhetleri boldy, sebäbi ol Ýusupyň ilkinji doglan ogly, Manassanyň ilkinji doglan ogly Mahir Gileadyň atasy, adam bolsa söweşiji boldy, Gileadda

we Başanda. Manassanyň galan ogullaryna olaryň uruglaryna görä boldy: Iezиniň ogullaryna, Keleziň ogullaryna, Ieziýeliň ogullaryna, Syýemiň ogullaryna, Symaryň ogullaryna we Oferiň ogullaryna. Bular olaryň uruglaryna görä erkeklerdi. Heperin ogly Salpaadyň ogullary ýokdy, diňe gyzlary bardy. Salpaadyň gyzlarynyň atlary şulardyr: Maala, Noua, Egla, Melha we Tersa. Olar Eleazar ruhanynyň, Ioshuanyň we hökümdarlaryň öňünde durdular we aýtdylar: Hudaý Musanyň eli arkaly biziň doganlaryň arasynda bize miras bermegi buýurdy. Olara Rebbiň buýrugy arkaly olaryň atasynyň doganlarynyň arasynda paý berildi. Hem olaryň paýy düşdi Anassadan, hem Labek düzlügi Gilead topragyndan, ol Iordan deryasynyň aňyrsynda. Sebäbi Manassanyň ogullarynyň gyzlary miras aldylar öz doganlarynyň arasynda, emma Gilead topragy boldy Manassanyň galan ogullaryna. Manassanyň ogullarynyň çäkleri Delehanath boldy, ol Anathyň ogullarynyň ýüzüne görä ýerleşýär we çäkler Jamin, Jassib we Taphthothyň çeşmesine tarap gidýär. Manassa bolýar, we Tafet Manassanyň serhetlerinde Efraýimyň ogullaryna degişli. We serhet Karana jülgesine günortadan iner, Iariel jülgesine görä; terebint agajy Efraýymyň we Manassanyň şäheriniň arasynda; we Manassanyň serhedi demirgazykda sele tarap; we onuň çykyşy deňiz bolar, günortadan Efraýym üçin we demirgazykda Manassa üçin; we deňiz olar üçin serhet bolar; we Aşer bilen demirgazykda birleşerler we Issakar bilen gündogardan. Manasseh üçin Issakar we Aşer içinde Baitan we olaryň obalary bolar, şeýle hem Doryň ýaşaýjylary we onuň obalary, Megiddonyň ýaşaýjylary we onuň obalary, Mafetanyň üçden bir bölegi we onuň obalary bolar. We Manassanyň

ogullary bu şäherleri ýok etmäge ukyply bolmadylar, we Kanaanly bu toprakda ýaşamaga başlady. Ysraýyl ogullary güýçlenende, olar Kenganlyları boýun egdirdiler, ýöne olary doly ýok etmediler. Ýusupyň ogullary Ýeşua garşy çykyp aýtdylar: Näme üçin sen bize bir miras we bir ölçeg paýy berdiň? Men köp halk, we Hudaý meni alkaşlady. Ýoşua olara şeýle diýdi: Eger siz köp halk bolsaňyz, tokaýa çykyň we öz üçiňiz ýer arassalaň, eger Efraim dagynyň ýeri size dar gelýän bolsa. Olar aýtdylar: Efraim dagy bize halamaýar, we Bet-şeanda we onuň obalarynda, Jezreel jülgesinde ýaşaýan Kanaanlylarda saýlanan atlar we demir bar. Ýuşa Ýusupyň ogullaryna aýtdy, eger sen köp halk bolsaň we uly güýje eýe bolsaň, seniň üçin bir paý bolmaz; sebäbi tokaý seniň üçin bolar, sebäbi ol tokaý we sen ony arassalarsyň, we ol seniň üçin bolar; we haçan sen Kenganlylaryny ýok etseň, sebäbi onuň saýlama atlary bar; sen bolsa ondan has güýçli.

18

Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagy Şilowa ýygnaldy we olar ol ýerde şaýatlyk çadyryny dikdiler, ýer bolsa olaryň tarapyndan basylyp alyndy. Ysraýylyň miras almadyk ýedi taýpasy galdy. Ýuşua Ysraýylyň ogullaryna diýdi: Haçana çenli ýadap gidersiňiz biziň Hudaýymyz Reb beren ýeri miras almaga? Her taýpadan siziň içiňizden üç adam beriň, we olar tursunlar we ýeri geçsinler, we ony meniň öňümde ýazsynlar, ony bölmek nähili gerek bolsa. Hem olar onuň ýanyna geçdiler, we ol olara ýedi

bölek böldi. Ýahuda olara günortadan serhet durar, we Ýusupyň ogullary olara demirgazykdan durarlar. Siz bolsa ýeri ýedi bölege bölüň we şu ýere maňa getiriň, men size biziň Rebbimiziň Hudaýynyň öňünde paý çykararyn. Ýok, sebäbi Lewiniň ogullarynyň siziň araňyzda paýy ýok; sebäbi Rebbiň ruhanylyk paýy onuňky. We Gad we Ruben we Manassanyň ýarym taýpasy olaryň mirasyny Iordanyň aňyrsynda, gündogarda aldylar, haýsyny olara Rebbiň hyzmatkäri Musa berdi. Adamlar turandan soň gitdiler we Ýeşua gidýän adamlara ýeri gözden geçirmek üçin buýruk berip aýtdy: Gidiň we ýeri gözden geçiriň, soň meniň ýanymda geliň, men size bu ýerde Rebbiň öňünde Şiloda miras berjek. Olar gittiler we ýeri geçdiler we ony gördüler we ony şäherlere görä ýedi bölege bölüp kitaba ýazdylar we Iosuanyň ýanyna getirdiler. We Ýuşa olara Şiloda Rebbiň öňünde bölegi taşlady. Benýamin taýpasynyň parçasy olaryň uruglary boýunça birinji bolup çykdy, we olaryň parçasynyň serhedi Ýahudanyň ogullary bilen Ýusupyň ogullarynyň arasynda çykdy. Olaryň çäkleri Demirgazykdan başlady, Iordandan çäkler Demirgazykdan Ieriho arkasy boýunça çykar, soň dag üstüne deňze tarap çykar we onuň çykyşy Mabdaritis Betondyr. We çäkler şol ýerden Luzanyň arkasyna, onuň günortasyndan geçer; bu Beýteldir. Soňra çäkler Maatarow Oreçden dagly ýere iner, ol aşaky Beýt-horonyň günortasyna tarapdyr. Çäkler geçer we günortadan, dagdan Bet Horonyň ýüzüne tarap deňze seredýän bölüme geçer, onuň çykyşy Kiriat Baala bolar, bu Ýahudanyň ogullarynyň şäheri Kiriat Ýearimdir, bu deňze tarap bolan bölümdir. Günorta tarapdaky bölüm Kariath Baal tarapyndan başlap, çäkler Gasin

arkaly geçip, Naphto suw çeşmesine barýar. We serhet bölegine iner, bu Sonnam jülgesiniň öňüne görä, ol Emek Rafaýynyň böleginden demek Demirgazykdan, we Geýenna Ýebusyň arkasyna iner Günortadan; Rogel çeşmesine iner; We Beýt-Şemeş çeşmesine geçer; we Galilota geçer, ol Etaminiň çykyşynyň garşysynda, we Ruben ogullarynyň Bohan daşyna iner; we Beýt-Arabanyň arkasy bilen geçer Demirgazykdan, we serhetlere iner deňziň arkasyna Demirgazykdan. We-bolar çyklaryň çykyşy duzly deňziň gerşi üstünde Demirgazykda Iordanyň bölegine Günortadan bolar, bular çyklar Günortadan. We Iordan gündogar tarapdan çäk bolar, bu Benýaminiň ogullarynyň mirasy, onuň çäkleri töwerek uruglara görä. We Benýaminiň ogullarynyň şäherleri olardyň uruglary boýunça boldy: Ýeriho, we Betegaio, we Amekasis, we Baitabara, we Sara, we Besana, we Aýein, we Fara, we Efrata, we Karafa, we Kefira, we Moni, we Gibea, on iki şäher; we olaryň obalary: Gibeon, we Rama, we Beerot, we Massema, we Miron, we Amoke, we Fira, we Kafan, we Nakan, we Zelekan, we Tareela, we Ýebus; bu Iýerusalimdir; we Gabaot, Ýarim, on üç şäher, we olaryň obalary; bu Benýaminiň ogullarynyň mirasy olardyň uruglary boýunça.

19

We Symeonyň ogullary üçin ikinji pul çykdy we olaryň mirasy Ýahudanyň ogullarynyň paýlarynyň arasynda boldy. Hem olaryň mirasy Beýerşeba, hem Şamaa, hem Moladah, hem Hasar

Şual, hem Balah, hem Iasom, hem Eltolad, hem Betul, hem Horma, hem Siklag, hem Beýt Markabat, hem Hasar Susa, hem Beýt Lebaot, hem olaryň meýdanlary boldy; on üç şäher hem olaryň obalary. En Rimmon, we Thalça, we Jether, we Aşan; dört şäher we olaryň obalary, şäherleriň töwereginde Balek çenli gidýänleriň Bameth günorta tarap; bu Şimeon ogullarynyň taýpasynyň mirasy olaryň uruglary boýunça. Ýahudanyň paýyndan Şimeon ogullarynyň taýpasynyň mirasy, sebäbi Ýahuda ogullarynyň paýy olaryňkydan uly boldy, we Şimeon ogullary olaryň paýynyň arasynda miras aldylar. Üçünji paý Zebulun üçin olaryň uruglary boýunça çykdy; olaryň mirasynýň çäkleri bolar, Esedekgola olaryň çäkleri, deňiz we Magelda, we Baitharaba bilen Iekman öňündäki jülge tarap birleşer. We yzyna geldi Seddoukdan, garşysyndan gündogardan Bet Şemeşden Haselot Ait serhetlerine, we geçer Dabirotdan we çykar Fanggaýa. Ve ol ýerden garşydan gündogara tarap aýlanyp, Gebere tarap, Katasem şäherine tarap gider we Remmona Mataraoze tarap geçer. We çäk Demirgazyk tarap Amota tarap aýlanar, we olaryň çykyşy Gaifael üstünde bolar, we Katanath, we Nabaal, we Şimron, we Ýeriho, we Baithman. Bu Zebulun ogullarynyň taýpasynyň mirasy olaryň uruglary boýunça, şäherler we olaryň obalary. Issahara dördünji pul düşdi. We olaryň serhetleri Jazel boldy, we Hasalot, we Şunem, we Agin, we Şiona, we Reerot, we Anaçeret, we Dabiron, we Kişon, we Rebes, we Remmas, we Jeon, we Tomman, we Aimarek, we Bersafes. Çäkler Gaithbor bilen we Salim bilen deňziň ugrunda duşar, we Baithsamys, we onuň çäkleriniň çykyşy Iordan bolar. Bu Issakar ogullarynyň taýpasynyň mirasy

olaryň uruglary boýunça, olaryň şäherleri we obalary. We Aşer üçin bäşinji pul çykdy olaryň uruglary boýunça. Hem olaryň serhetleri boldy Ekseleket, hem Alef, hem Baýtok, hem Keaf, hem Elimeleh, hem Ammiel, hem Maasa; hem goşular Karmel bilen deňze görä, hem Sion bilen, hem Labanat bilen. Ol gün dogşundan we Baýtegenetden yzyna öwrüler, we Zebulun bilen we Ekgaý bilen birleşer, we Ftaýel demirgazyga görä, we Saftaýbetmäniň çäklerine girer, we Inaýel, we Hobamasomele geçer, we Elbon, we Rahab, we Ememaon, we Kantan Beýik Sidona çenli. Hem serhet Rama tarap öwrüler, hem Masphassat çeşmesine çenli, hem Tirlileriň ýerine çenli; hem serhet Iasiph üstüne öwrüler, hem onuň çykyşy deňiz bolar, hem Apoleb, hem Echozob, hem Archob, hem Aphek, hem Raau. Bu Aşer ogullarynyň taýpasynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça şäherler we olaryň obalary. We Neftali üçin altynjy bölüşik çykdy. Olaryň çäkleri Moolam, Mola, Besemiin, Arme, Nabok we Iephthamai bolup, Dodama çenli uzandy we onuň geçelgeleri Iordan boldy. Aththaborda çäkler deňze tarap yzyna dolanar we ol ýerden Iakana geçer, günortadan Zebulun bilen birleşer, Aşer deňze görä birleşer we Iordan gündogaryň gününden başlanar. We Tirliläriň berkidilen şäherleri: Tir we Omathadaket we Keneret we Armait we Arael we Asor we Kades we Assari we Asor çeşmesi we Keroe we Megalaarim we Baitthame we Thessamys. Bu Naftali ogullarynyň taýpasynyň mirasy. Dan üçin ýedinji paý çykdy. Olaryň çäkleri Sarat we Asa we Sammaus şäherleri we Salamin we Ammon we Silata we Elon we Tamnata we Akkaron we Alkata we Begeton we Gebeelan we Azor we Banaibakat we Getremmon we deňizden Hierakon çägi

Ýoppanyň ýanynda boldy. Bu, Dan ogullarynyň taýpasynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça, olaryň şäherleri we olaryň obalary. We Dan ogullary gitdiler we Lahyş bilen söweşdiler, we ony aldylar, we ony gylyç agzy bilen urdular, we ony mesgen etdiler we onuň adyny Lasendan diýip atlandyrdylar. We olar öz serhedleri boýunça ýeri eýelemäge gitdiler, we Ysraýyl ogullary Hudaýyň buýrugy arkaly olaryň arasynda Nun ogly Ýeşua mirasa berdiler, we oňa ol sorap alan şäherini berdiler, Efraýym dagynda bolan Tamnasarahy, we ol şäheri gurdy we onda ýaşady. Bular Eleazar ruhanynyň, Nunyň ogly Işuanyň we maşgalalaryň ýolbaşçylarynyň Ysraýylyň taýpalarynyň arasynda böleklere görä Şiloda Rebbiň öňünde, şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda miras hökmünde beren bölünişlerdir, we olar ýeri eýelemäge gitdiler.

20

We Rebbe Ýuşa bilen gürläp, aýtdy: Ysraýylyň ogullary bilen gürle, aýdyp: Pena şäherlerini beriň, men size Musanyň üsti bilen aýdan şäherleri. Gaçybatalga öldürüjä, uran jany bilmän-bilmezden, we bolar size şäherler gaçybatalga, we ölmez öldürüji ganyň öç alyjysynyň tarapyndan, ol ýygnagyň öňünde höküm üçin durmança. Ol Kadeşi Galileýadaky Naftali dagynda, Şekemi Efraim dagynda we Arbok şäherini, ýagny Hebrony Ýahuda dagynda bölüp berdi. Iordan deryýasynyň aňyrsynda Ruben taýpasyndan çöldäki düzlükde Bosory, Gad taýpasyndan Gileadda Aremoty we Manassa taýpasyndan Başanda Gaulony

berdi. Bular Ysraýylyň ogullaryna we olaryň arasynda ýaşaýan gelmişege bellenen şäherlerdir, şol ýere bilmeden ýany urýan her kişi gaçsyn, ganyň öç alyjysynyň elinde ölmesin, ýygnagyň öňünde höküm üçin durmanka.

21

Lewiniň ogullarynyň ata-babalarynyň baştutanlary ruhany Eleazara we Nunyň ogly Ýeşua we Ysraýylyň taýpalarynyň ata-babalarynyň taýpa baştutanlaryna ýakynlaşdylar. We olar Kanan ýurdundaky Şiloda olara aýtdylar, aýdyp: Rebbe Musanyň eli bilen bize ýaşamak üçin şäherler we mallarymyz üçin otlaglary bermegi buýurdy. We Ysraýylyň ogullary Rebbiň buýrugy sebäpli miras paýlamakda Lewiýalylara şäherleri we olaryň otlaglaryny berdiler. Kahat halkyna pul çykdy we Harun ogullary bolan ruhanylar, Lewiýler Ýahuda taýpasyndan, Simeon taýpasyndan we Benýamin taýpasyndan pul bilen on üç şäher aldylar. Hem Kahatyň galan ogullaryna Efraýim taýpasyndan we Dan taýpasyndan we Manassanyň ýarym taýpasyndan bölüp bermek arkaly on şäher berildi. Gerşonyň ogullaryna Issakar taýpasyndan, Aşer taýpasyndan, Naftali taýpasyndan we Manassanyň ýarym taýpasyndan Başanda on üç şäher berildi. Merari ogullaryna olaryň uruglary boýunça Ruben taýpasyndan, Gad taýpasyndan we Zebulun taýpasyndan bölüşik arkaly on iki şäher berildi. Ysraýylyň ogullary Lewilere şäherleri we olaryň otlaklaryny berdiler, Rebbi Musä buýran ýoly boýunça, byhtar arkaly. Hem Ýahudanyň ogullarynyň

taýpasy hem Şimeonyň ogullarynyň taýpasy hem Benýaminiň ogullarynyň taýpasyndan şu şäherleri berdiler; hem olar Lewiniň ogullarynyň Kahatyň halkyndan bolan Harunyň ogullaryna atlandylar, sebäbi bulara miras düşdi. Ol olara Kiriat Arba, Anagyň baş şäherini berdi; bu Ýahuda dagynda Hewrondyr; emma onuň töweregindäki otlaglary we şäheriň meýdanlaryny we onuň obalaryny Ýoşua Ýefunneniň ogly Kalebniň ogullaryna eýeçilik hökmünde berdi. We Harunyň ogullaryna adam öldüren üçin gaçybatalga şäherini berdi, Hebrony we onuň bilen bilelikde bölünip berlen ýerleri; we Libnany we oňa degişli bölünip berlen ýerleri; We Aýlomy we oňa bölünip berlen ýerleri; we Temany we oňa bölünip berlen ýerleri; We Gellany we oňa bölünip berlen ýerleri; we Debiri we oňa bölünip berlen ýerleri; We Asany we oňa bölünip berlen ýerleri; we Tanuny we oňa bölünip berlen ýerleri; we Beýt-Şemeşi we oňa bölünip berlen ýerleri; şu iki taýpadan dokuz şäher. We Benýamyn taýpasyndan Gibeony we onuň bölünip berlen ýerlerini; we Gaty, we onuň bölünip berlen ýerlerini; we Anatoty, we onuň bölünip berlen ýerlerini; we Gamalany, we onuň bölünip berlen ýerlerini; dört şäher. Harunyň ogullarynyň, ruhanlaryň ähli şäherleri on üç sany. We Kahatyň ogullaryndan galan Lewili halklaryň ogullaryna, olaryň ruhanylarynyň şäheri Efraim taýpasyndan boldy; we olar olara ganhor üçin gaçybatalga şäherini Şehemi we onuň otlaklaryny berdiler; we Gazara we onuň otlaklaryny; We Bet-Horon we onuň otlaklaryny; dört şäher. We Dan taýpasyndan Helkothaim we onuň üçin bölünip berlen ýerleri we Geth Dan we onuň üçin bölünip berlen ýerleri we Aýjalon we onuň üçin bölünip berlen

ýerleri we Gath Rimmon we onuň üçin bölünip berlen ýerleri, dört şäher. Manassanyň ýarym taýpasyndan Tanah we onuň bilen bölünip berlen ýerler, Iebatha we onuň bilen bölünip berlen ýerler, iki şäher. Ähli şäherler on sany bolup, olara degişli bölünip berlen ýerler Kahatyň ogullaryndan galan halklara berildi. We Gershonyň ogullary bolan Lewitlere Manassanyň ýarym taýpasyndan adam öldürenlere bölünen şäherleri berdiler: Basanitiddäki Gaulony we oňa degişli ýerleri, Bosorany we oňa degişli ýerleri, jemi iki şäher. We Issakar taýpasyndan Kişon we onuň bölünip berlen ýerleri; we Daberat we onuň bölünip berlen ýerleri; we Ramot we onuň bölünip berlen ýerleri; we Ýazgylaryň çeşmesi we onuň bölünip berlen ýerleri; dört şäher. We Aşer taýpasyndan Basellany we onuň üçin bölünip berlen ýerlerini, we Dabbony we onuň üçin bölünip berlen ýerlerini, we Helkaty we onuň üçin bölünip berlen ýerlerini, we Rahapy we onuň üçin bölünip berlen ýerlerini, dört şäher. We Naftali taýpasyndan adam öldürene bölünip berlen şäher bolan Galileýadaky Kadesi we oňa degişli ýerleri, Nemmaty we oňa degişli ýerleri, Temmony we oňa degişli ýerleri, üç şäher. Gerşonyň uruglary boýunça ähli şäherleri on üç şäher boldy. Merari ogullaryna, galan Lewilere, Zebulun taýpasyndan Maan we onuň otlaglary, Kadeş we onuň otlaglary, Silla we onuň otlaglary, üç şäher berildi. We Ýeriho boýunça Iordan deryýasynyň aňyrsynda, Ruben taýpasyndan, adam öldürenler üçin gaçybatalga şäheri bolan Bosory çölde; Misony we onuň otlaklaryny; we Ýazery we onuň otlaklaryny; we Dekmony we onuň otlaklaryny; we Mafany we onuň otlaklaryny; dört şäher. We Gad taýpasyndan, ganhor üçin

gaçybatalga şäherini, we Gileaddaky Ramoty we onuň otlaglaryny; Kamini we onuň otlaglaryny; we Heşbony we onuň otlaglaryny; we Jazeri we onuň otlaglaryny; ähli şäherler dört sany. Merariniň ogullaryna olaryň uruglary boýunça Lewi taýpasynyň galan böleklerinden berlen ähli şäherler on iki sany boldy. Ähli şäherler Lewileriň Ysraýyl ogullarynyň eýeçiliginiň ortasynda, kyrk sekiz şäher, we olaryň otlaklary şu şäherleriň töwereginde; şäher we otlaklar şäheriň töwereginde şu ähli şäherlere. We Reb Ysraýyla ähli topragy berdi, ol ant içdi bermäge olaryň atalaryna; we olar ony miras aldylar, we olar onda ýaşadylar. Rebbe olara töwereginden dynç berdi, nähili atalarynyň öňünde ant içdi. Olaryň ähli duşmanlarynyň arasyndan olaryň öňünde hiç kim galkyp durmady, Rebbe olaryň ähli duşmanlaryny olaryň ellerine tabşyrdy. Rebbiň Ysraýylyň ogullaryna aýdan ähli gowy sözlerinden hiç biri ýalňyşmady, hemmesi ýerine ýetdi.

22

Soň Ýuşa Ruben ogullaryny we Gad ogullaryny we Manasa taýpasynyň ýarysyny çagyrdy we olara aýtdy, siz Rebbiň gulunyň Musanyň size buýran ähli zatlaryny eşitdiňiz we size buýran ähli zatlara görä meniň sesime boýun bolduňyz. Siz doganlaryňyzy şu köp günlerde taşlamadyňyz, şu güne çenli Hudaýyňyz Rebbiň buýrugyny sakladyňyz. Indi Reb biziň Hudaýymyz biziň doganlarymyza dynç berdi, olara aýdan ýoly bilen. Indi şonuň üçin öwrülip, öýleriňize we Musanyň size

Iordanyň aňyrsynda beren eýeçilik ýeriňize gidiň. Ýöne buýruklary we kanuny ýerine ýetirmekde gaty seresap boluň, Rebbiň hyzmatkäri Musa bize ýerine ýetirmegi buýran: Rebbimiziň Hudaýyny söýmek, onuň ähli ýollary bilen ýöremek, onuň buýruklaryny saklamak, oňa ýapyşmak we oňa tutuş aňyňyzdan we tutuş janyňyzdan gulluk etmek. Ýuşua olary alkady we iberdi, olar bolsa öz öýlerine gitdiler. Manassanyň taýpasynyň ýarysyna Musa Başanda berdi, we ýarysyna Ýeşua onuň doganlary bilen Iordanyň aňyrsynda, deňziň ýanynda berdi. Ýeşua olary öýlerine ibereninde, olary alkaşlady. Olar köp baýlyk bilen öz öýlerine gitdiler, gaty köp mal-mülk, kümüş, altyn, demir we köp eşik bilen, duşmanlaryň oljasyny öz doganlary bilen bölüşdiler. Ruben ogullary, Gad ogullary we Manassa taýpasynyň ýarym bölegi Ysraýyl ogullarynyň ýanyndan Kengan ýerindäki Şilodan gitdiler, Gileada, olaryň eýeçilik ýerine gitmek üçin, ony Musanyň eli arkaly Rebbiň buýrugy boýunça miras aldylar. Olar Kengan ýurdundaky Iordan deryýasynyň Gilead sebitine geldiler, we Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarym bölegi ol ýerde Iordan deryýasynyň üstünde uly gurbanlyk gurdular, ony görmek üçin. We Ysraýyl ogullary eşitdiler: Ine, Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarysy Kengan ýeriniň serhetlerinde, Gileadyň üstünde, Iordan deryýasynyň aňyrsynda, Ysraýyl ogullarynyň aşyrynda gurbangäh gurupdyrlar. We Ysraýylyň ähli ogullary Şiloda ýygnandylar, şonuň üçin ýokary çykyp olara garşy uruş etmek üçin. Ysraýylyň ogullary Ruben ogullaryna we Gad ogullaryna we Manassa taýpasynyň ýarym ogullaryna Gilead topragyna iberdiler, baş ruhany Harunyň ogly

Eleazaryň ogly Pinehasy we onuň bilen on ýolbaşçyny; bir ýolbaşçy ata öýünden Ysraýylyň ähli taýpalaryndan; ata öýleriniň ýolbaşçylary Ysraýylyň müň başylarydyr. Hem olar Ruben ogullaryna, Gad ogullaryna we Manassa taýpasynyň ýarysyna Gilead ýurduna geldiler; hem olar olara gürrüň etdiler, aýdyp: şu zatlary aýdýar ähli Rebbiň ýygnagy, näme bu günä, siz günä etdiňiz Ysraýylyň Hudaýynyň öňünde, şu gün Rebden öwrülmek, özüňiz üçin gurbangäh gurmak bilen, Rebden gozgalaňçylar bolmak? Peoryň günähi biziň üçin kiçi dälmi, sebäbi biz şu güne çenli ondan arassalanmadyk? Hem Rebbiň ýygnagynda zarba boldy. We siz şu gün Rebden öwrüldiňiz, we eger şu gün Rebden çyksaňyz, ertir ähli Ysraýylyň üstüne gahar iner. Eger siziň eýeçiligiňiz kiçi bolsa, Rebbiň çadyry ýerleşýän Rebbiň eýeçiligine geçiň we biziň aramyzda miras alyň, ýöne Hudaýdan gozgalaňçy bolmaň we biziň Hudaýymyz Rebbiň gurban ýerinden daşarda gurban ýeri gurmak arkaly Rebden ýüz öwürmeň. Däl, Zerahyň Ahar günä bilen günä etmedi alaçsyz zatdan, we ähli Ysraýylyň ýygnagyna gahar geldi? We bu bir özi öz günäsi sebäpli öldi. Ruben ogullary we Gad ogullary we Manassa taýpasynyň ýarym bölegi jogap berdiler we Ysraýylyň müňbaşylaryna gürrüň etdiler, aýdyp: Hudaý Hudaý Rebdir, we Hudaý Hudaý özi bilýär, we Ysraýyl özi biler; eger gozgalaňda Rebiň öňünde günä etdik bolsak, bu günde bizi halas etmesin. Eger biz özümiz üçin gurbangäh guran bolsak, Rebimiz Hudaýymyzdan daşlaşmak üçin, onuň üstünde ýakylýan gurbanlygy hödürlemek üçin, onuň üstünde halas gurbanyny bermek üçin, Reb gözleg eder. Ýöne seresaplyk sebäpli bu sözi aýtdyk: ertir siziň çagalaryňyz biziň çagalarymyza Ysraýylyň

Hudaýy Rebbe size näme? diýip aýtmasyn diýip. Reb biziň we siziň araňyzda serhet hökmünde Iordany goýdy, we size Rebde paý ýok, we siziň ogullaryňyz biziň ogullarymyzy daşlaşdyrarlar, olar Rebe sygynmasyn diýip. Biz aýtdyk şeýle etmek, bu gurbanlyk ýerini gurmak galla sadakalary üçin däl we gurbanlar üçin däl, ýöne bu şaýatlyk bolsun biziň we siziň araňyzda, we biziň neslimiz bilen biziň aramyzda, Rebbiň hyzmatyny onuň öňünde hyzmat etmek üçin, biziň galla sadakalarymyzda we biziň gurbanlarymyzda we biziň parahatçylyk sadakalarymyzda; we siziň çagalaryňyz ertir biziň çagalarymyza aýtmasyn, size Rebbiň paýy ýok. Biz aýtdyk: Eger haçan-da bolsa we olar bize ýa-da biziň nesillere ertir gürleýärler we olar aýdarlar: Görüň, Rebbiň gurbanlygynyň meňzeşligini, ony biziň atalarymyz etdiler, hödürler üçin däl we gurbanlar üçin däl, ýöne ol şaýatlyk bolýar siziň araňyzda we biziň araňyzda, we biziň ogullarymyzyň arasynda. Däl, biz üçin şu gün Rebden ýüz öwürmek, Rebden aýrylmak, şeýlelik bilen biz miweli sadakalar, Salamis gurbanlary we halas ediş gurbany üçin gurban ýeri gurmak, Rebbiň Onuň çadyrynyň öňündäki gurban ýerinden başga. Pinehas ruhany we Ysraýyl jemagatynyň ähli hökümdarlary, olar onuň bilen bolupdylar, Ruwen ogullarynyň we Gad ogullarynyň we Manasse taýpasynyň ýarysynyň gürän sözlerini eşidip, bu olara hoş geldi. Ruhany Finees Ruben ogullaryna, Gad ogullaryna we Manassa taýpasynyň ýarysyna aýtdy: Şu gün biz bildik welin Rebbe biziň bilen, sebäbi siz Rebbiň öňünde günä etmediniz we siz Ysraýyl ogullaryny Rebbiň elinden halas etdiňiz. Finees ruhany we hökümdarlary Ruwen ogullarynyň, Gad ogullarynyň we

Manassanyň ýarym taýpasynyň ýanyndan Galaaddan Kengan ýurduna Ysraýyl ogullarynyň ýanyna öwrüldi we olara sözler bilen jogap berdiler. Ysraýylyň ogullaryna hoş geldi we Ysraýylyň ogullary bilen gürrüň etdiler we Ysraýylyň ogullarynyň Hudaýyny mübärekleldiler we aýtdylar indi olara garşy urşa çykmaly däl, Reuben ogullarynyň we Gad ogullarynyň we Manasseň ýarym taýpasynyň ýerini weýran etmeli däl, we olar şol ýerde ýaşadylar. Ýuşa Rubeniň, Gadyň we Manassäniň ýarym taýpasynyň gurbanlyk sypasyny atlandyrdy we aýtdy: Bu olaryň arasynda şaýatlykdyr, sebäbi Rebbe olaryň Hudaýydyr.

23

Köp günler geçenden soň, Reb Ysraýyla töweregindäki ähli duşmanlaryndan dynç bereninden soň, Ýuşua garry boldy we ýaşy ýetdi. Ýuşa ähli Ysraýylyň ogullaryny we olaryň ýaşulular geňeşini we olaryň hökümdarlarynyň we olaryň kazylarynyň we olaryň ýazyjylarynyň çagyrdy, we olara aýtdy, men garradym we günlerde öňe gitdim; Siz bolsa gördüňiz näçe etdi Reb biziň Hudaýymyz ähli şu halklara biziň ýüzümizden, sebäbi Reb siziň Hudaýyňyz siz üçin söweşen. Görüň, men size galan milletleri siziň taýpalaryňyzyň miraslarynda paýladym, Iordan derýasyndan başlap ähli milletleri we men ýok etdim, we uly deňizden günüň batşyna çenli çäk bolar. Reb, ýöne biziň Hudaýymyz olary biziň öňümizden ýok eder, olar ýitýänçä, we olara ýabany haýwanlary iberer, ol olary we olaryň

patyşalaryny siziň öňüňizden ýok edýänçä, we siz olaryň ýerini miras alarsiňyz, nähili biziň Rebimiz Hudaýymyz size aýtdy. Şonuň üçin gaty güýçli boluň, Musanyň kanun kitabynda ýazylan ähli zatlary saklamakda we ýerine ýetirmekde, saga ýa-da çepe öwrülmezlik üçin, şu galan milletlere girmezlik üçin; olaryň hudaýlarynyň atlary siziň araňyzda agyz alynmaz, olara gulluk hem etmersiňiz, olara sežde hem etmersiňiz, ýöne Rebbe Hudaýymyza ýapyşarsyňyz, edil şu güne çenli eden ýaly. We Rebbe olar-da ýok eder Hudaý siziň ýüzüňizden uly we güýçli milletleri, we hiç kim öňümizde garşy durmady şu güne çenli. Siziň biriňiz müň adamy kowdy, sebäbi Rebbe biziň Hudaýymyz siziň üçin söweşdi, edil bize aýdyşy ýaly. Ve Rebimiz Hudaýy gaty söýmegi goraň. Eger siz yza öwrülseňiz we siziň bilen galan şu milletlere goşulseňiz, we olar bilen nikalaşsaňyz, we olar bilen garyşsaňyz we olar siziň bilen, biliň welin Rebbe siziň ýüzüňizden şu milletleri doly ýok etmäge goşmajakdyr; we olar size duzaklar bolup bolarlar, we büdremeler bolup, we siziň dabanlarynyzda çüýler bolup, we siziň gözleriňizde oklar bolup, siz şu gowy toprakdan ýok bolýançaňyz, ony size Rebbe siziň Hudaýyňyz berdi. Men emma ýer ýüzündäki ählileriň ýaly ýoluma gidýärin, hem siz ýüregiňiz we janyňiz bilen bilýärsiňiz, sebäbi Rebbimiziň Hudaýyň bize degişli ähli zatlar barada aýdan ähli sözlerinden bir söz-de düşmedi, olaryň hiç biri başartmady. We nähili Rebbe bize gelip ähli gowy sözler, Rebbe siziň üçin gürläp beren, şeýle hem Rebbe Hudaý siziň üçin ähli erbet sözler getirer, sizi bu gowy toprakdan ýok edýänçä, Rebbe size beren, siziň Rebbimiziň Hudaýyň ähtnamasyny bozanyňyzda, ol bize buýran, we gidip başga hudaýlara gulluk

edeniňizde we olara sežde edeniňizde.

24

Ýuşa Ysraýylyň ähli taýpalaryny Şiloda ýygnady we olaryň ýaşulularyny, ýazyjylaryny we kazylaryny bilelikde çagyrdy hem-de olary Hudaýyň öňünde goýdy. Ýuşua ähli halka şeýle diýdi: Ysraýylyň Hudaýy Reb şeýle aýdýar: Siziň atalarыňyz ilkibada derýanyň aňyrsynda ýaşadylar, Ybraýymyň atasy Tera we Nahoryň atasy, we olar beýleki hudaýlara gulluk etdiler. Men siziň ataňyz Ybraýymy derýanyň aňyrsyndan aldym we ony ähli ýurtda ýolbaşçylyk etdim we onuň tohumyny köpeltdim we oňa Yshaky berdim we Yshaka Ýakuby we Ysawy berdim we Ysawa Seýir dagyny miras etmek üçin oňa berdim we Ýakup we onuň ogullary Müsüre düşdüler we olar ol ýerde uly we köp we güýçli halka boldular we müsürler olary ezýetdiler. We Müsüri ýurduny olaryň arasynda eden alamatlarym bilen urdym. Şu zatlardan soň Ol biziň atalarymyzy Müsürden çykardy, we siz Gyzyl deňze girdňiz, we Müsürliler biziň atalarymyzyň soňundan arabalar we atlar bilen Gyzyl deňze kowdular. Biz Rebbe tarap gygyrdyk, Ol biziň bilen müsürlileriň arasynda bulut we garaňkylyk berdi, olaryň üstüne deňzi getirdi we olary örtdi. Siziň gözleriňiz Rebbiň Müsür ýurdunda eden ähli zatlaryny gördüler, we siz çölde köp günler bolduňyz. Ol bizi Iordanyň aňyrsynda ýaşaýan Amorluklaryň ýerine getirdi, we Rebbe olary biziň elimize berdi, we siz olaryň ýerini miras aldyňyz, we olary öňüňizden ýok etdiňiz. We Balak, Sepporyň

ogly, Moabyň patyşasy galdy we Ysrayla garşy söweşe taýýarlyk gördi we adam iberip, Balamyň bizi gargyş etmegi üçin çagyrdy. We Reb seň Hudaýyň seni ýok etmek islemedi, we bizi bereketler bilen bereketledi, we bizi olaryň ellerinden halas etdi, we olary tabşyrdy. Siz Iordan derýasyny geçdiňiz we Ýerihona geldiňiz, we Ýerihoda ýaşaýanlar bize garşy söweşdiler: Amorlylar, Kenganllar, Perizliler, Hiwliler, Ýebuslular, Hetliler we Girgaşlylar, we Reb olary biziň elimize berdi. We siziň öňüňizden eşek aryny iberdi, we olary biziň ýüzümizden, Amorluklaryň on iki patyşasyny kowdy, seniň gylyçyň bilen däl we-de seniň ýaýyň bilen däl. Ve ol size ýer berdi, onuň üstünde siz zähmet çekmedik, we şäherleri berdi, olary siz gurmanok, we siz olarda ýerleşdiňiz, we üzümçilikleri we zeýtun baglaryny berdi, olary siz ekmedik, siz iýýärsiňiz. Indi Rebden gorkuň we oňa dogrulukda hem adalatda gulluk ediň, biziň atalarymyz derýanyň aňyrsynda we Müsürde gulluk eden daşary ýurt hudaýlaryny aýyryň we Rebbe gulluk ediň. Eger size Rebbiň hyzmaty etmek halamaýan bolsa, şu gün özüňiz üçin saýlaň kime hyzmat edersiňiz: ýa ataňyzyň hudaýlaryna, derýanyň aňyrsynda bolanlara, ýa-da Amorluklaryň hudaýlaryna, olaryň ýerinde siz ýaşaýan ýeriňizde. Ýöne men we meniň öýüm Rebbe hyzmat ederis, sebäbi ol mukaddesdir. Ve halk jogap berip aýtdy: Biziň üçin Rebbi taşlap, beýleki hudaýlara gulluk etmek bolmasyn. Reb biziň Hudaýymyz, özi Hudaýdyr, özi bizi we atalarymyzy Müsürden çykardy we bizi giden ähli ýolumyzda we geçen ähli halklarymyzda gorap saklady. We Rebbe amorlylygy we ýerde ýaşaýan ähli halklary biziň öňümizden kowdy, ýöne biz hem

Rebbe hyzmat ederis, sebäbi bu biziň Hudaýymyzdyr. Ýuşa halka diýdi, siz Rebbe gulluk edip bilmersiňiz, sebäbi Hudaý mukaddesdir; we bu gaýratly bolan siziň günäleriňizi we siziň kanun bozmalaryňyzy goýbermez, haçan siz Rebbi taşlasaňyz we beýleki hudaýlara gulluk etsäňiz; we gelip size zyýan eder we siziň üçin gowy eden zadynyň ýerine sizi ýok eder. Halk Ýeşua: Ýok, biz diňe Rebbe gulluk ederis diýdi. Ýeşua halka diýdi: Siz öz-özüňize garşy şaýatlarsyňyz, sebäbi siz Rebbe hyzmat etmegi saýladyňyz. Hem indi özüňizdäki daşary ýurt hudaýlaryny aýryň we ýüregiňizi Rebbe, Ysraýylyň Hudaýyna gönükdiriň. Halk Ýeşua tarap aýtdy: Rebbe hyzmat ederis we onuň sesine diňläris. We Ýuşua şol günde halk bilen äht baglaşdy we oňa Şiloda, Ysraýylyň Hudaýynyň çadyrynyň öňünde kanun we höküm berdi. Ve bu sözleri Hudaýyň kanunlar kitabyna ýazdy, we uly daşy aldy, we Ýuşa ony Rebbiň öňündäki terebintiň aşagyna goýdy. We Ýuşa halka aýtdy: Ine, bu daş siziňde şaýatlyk bolar, sebäbi ol Rebbiň oňa aýdan ähli sözlerini eşitdi, sebäbi Ol şu gün size gürlädi, we bu siziňde soňky günlerde şaýatlyk bolar, haçan siz meniň Rebbiň Hudaýyma ýalan edýän bolsaňyz. Ýuşup halky iberende, olaryň her biri öz ýerine gitdi. Ysraýyl Rebbiň hyzmat etdi Yşuanyň ähli günlerinde we ýaşulularyň ähli günlerinde, kim Yşuadan soň ömür sürdüler we kim Rebbiň Ysraýyla eden ähli işlerini gördüler. We şol zatlardan soň boldy we Ýuşua, Nunyň ogly, Rebbiniň guly, ýüz on ýaşynda öldi. We ony öz paýynyň serhetlerinde Tamnasar-da, Efraim dagynda, Gilýad dagyndan demirgazykda jaýladylar. We Ýusupyň süňklerini Ysraýylyň ogullary Müsürden getirdiler we Şehemde jaýladylar, Ýakubyň

Şehemde ýaşaýan Amorlardan ýüz guzy üçin satyn alan meýdanyň böleginde, we ony Ýakup Ýusupa paý hökmünde berdi. Şu zatlardan soň boldy we Aaronyň ogly baş ruhany Eleazar öldi, we Efraim dagynda oňa beren ogly Fineesiň Gabaarda jaýlandy.